ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
«ІРПІНСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ»

# МАТЕРІАЛИ VII МІЖВУЗІВСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

## «Актуальні питання економіки, обліку та фінансів в Україні»

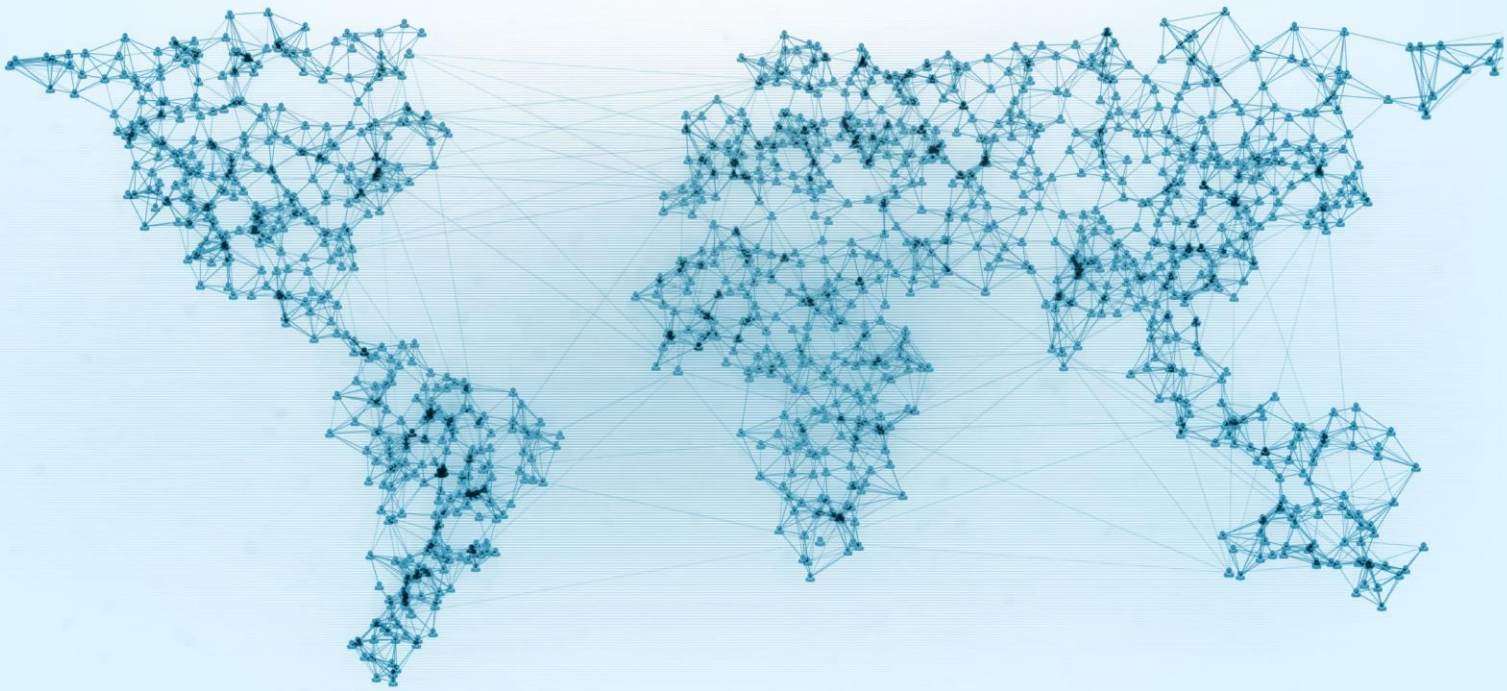

Ірпінь 29 березня 2018 р.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**
**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
**«ІРПІНСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ»**

# МАТЕРІАЛИ

**VII МІЖВУЗІВСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**
**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ, ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ»**

**29 березня 2018 року**

**Ірпінь-2018**

Матеріали Міжвузівської студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми економіки, обліку та фінансів в Україні» // Зб. наук. пр. / Редкол.: С.І. Михайлов (голова) та ін. – Ірпінь, 2018. – 277с.

Рекомендовано до друку методичною радою.
Протокол № 8 від 25 березня 2018 р.

Редакційна колегія:
С.І. Михайлов, Н.В. Ільченко, А.Г. Заболотна, О.І. Погоріла, Ю.І. Литвинець, Л.Л. Гурська, В.І. Березовський.

У збірнику надруковані доповіді учасників VII Міжвузівської студентської науково-практичної конференції «Актуальні питання економіки, обліку та фінансів в Україні». Висвітлено результати наукових досліджень, проведених студентами та науково-педагогічними працівниками Національного університету біоререурсів і природокористування України та його відокремлених підрозділів ( «Ірпінський економічний коледж», «Бережанський агротехнічний коледж», «Боярський коледж екології і природних ресурсів», «Немішаївський агротехнічний коледж», «Ніжинський агротехнічний коледж», «Бобровицький коледж економіки та менеджменту ім. О. Майнової», ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»), а також Рівненський економіко-технологічний коледж НУВГП; Ірпінський державний коледж економіки та права; Житомирський агротехнічний коледж; коледж Кременчуцького національного університету ім. М. Остроградського; Хмельницький торговельно-економічний коледж; Харківськоий коледж архітектури, будівництва та дизайну.

Тексти статей друкуються в авторській редакції. Відповідальність за інформацію, подану в науковому дослідженні, несуть автори статей.

Видавничий центр ВП НУБіП України „Ірпінський економічний коледж”
08200, м. Ірпінь, вул. Гагаріна, 9.

# ШАНОВНІ УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ!

Дозвольте привітати Вас, учасників VII Міжвузівської студентської науково-практичної конференції «Актуальні питання економіки, обліку та фінансів в Україні».

Сучасний етап розвитку вищої освіти характеризується пошуком нових шляхів співробітництва викладачів і студентів, у процесі яких відбувається формування ініціативи, самостійності та творчості останніх, залучення їх до дослідницько-пошукової діяльності.

Науково-дослідна робота у ВНЗ – це своєрідна унікальна модель самовдосконалення, самопізнання, а відтак – підвищення інтелектуальної, комунікаційної, інформаційної, духовної культури фахівця. Навчальні заклади – ідеальне місце зустрічі викладачів, які прагнуть поділитися своїми знаннями й розвинути їх у дослідженнях, і студентів, які мають право, можливість і бажання вдосконалювати і поглиблювати свої знання. Саме тому ця робота в Ірпінському економічному коледжі є предметом зацікавленої уваги всього викладацького колективу і питанням її організації, системного залучення кожного студента на всіх етапах його навчання до дослідницької роботи в різних її формах – індивідуальній і колективній, аудиторній і позааудиторній, обов'язковій і добровільній – приділяється особлива увага.

Студентська конференція відбувається в складні для України часи, які потребують від усіх присутніх витримки, згуртованості, волі і бажання зреалізувати колективне прагнення українців до позитивних змін у суспільному житті країни, економіці, фінансово-банківському секторі.

Тема науково-практичної студентської конференції послугувала плідним підґрунтям для обміну думками із зазначеної проблематики. Учасники конференції оцінили сучасні виклики на шляху до реформування економіки, фінансів і страхування, узагальнили існуючу практику ведення бухгалтерського обліку, окреслили перспективи його подальшого розвитку в Україні.

Бажаю учасникам конференції нових відкриттів, яскравих вражень та сподіваюся, що кожен, хто отримує нові знання, зможе краще пізнати прекрасний світ науки, сповнитися поваги до нього. Щасти Вам!

С.І. Михайлов,
директор ВП НУБіП України
«Ірпінський економічний коледж»

# ЗМІСТ

## СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ


**МОНІТОРИНГ ЯК ЕТАП У АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ**
Андріянова Т. Е., Магнушевська Т. М. 11

**ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ**
Антоненко А.Г., Федоренко Л. В. 14

**ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ТА ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ**
Бервено Б. О., Мазуренко А.А. 16

**ІННОВАЦІЇ В РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ СЛУЖБ**
Болобан О.С., Романенко Т.В. 19

**ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА - ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**
Бурцева В.С., Шмерко О.П. 22

**ПРОБЛЕМА ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА В УКРАЇНІ**
Василенко В.О., Добронецька Т.Б. 24

**ЕМОЦІЇ НА РОБОТІ**
Ващенко Д.В., Мелешко Г.Ю. 26

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ**
Горяча Ю., Рубан О.О. 27

**МАРКЕТИНГ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ**
Дидикало М.Г., Якимовський Р.В. 29

**МОДЕЛЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ОЦІНКИ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТОВАРАМИ**
Дідук В.М., Левченко О.Ф. 31

**ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ**
Дубина І. В., Скрипник Г.О. 34

**СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ**
Зборовська Н.І, Бурдаш У.Є. 36

**ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ПІДХОДУ В УПРАВЛІННІ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА**
Ікальчик Н.М., Потопальська Н.В. 38

**ЯКІСТЬ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ – КЛЮЧОВІ ВАЖЕЛІ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**
Каленик С. В., Гнєдіч В.І. 40

**СУЧАСНА ПРОБЛЕМА ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПРОДУКЦІЮ АПК**
Кобилянська М.В., Олійник Г.А. 43

**РОБОТИЗАЦІЯ: НЕБЕЗПЕКИ І МОЖЛИВОСТІ**
Корната Н.А., Мелешко Г.Ю. 45

**УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ АГРОПРОМГРУПИ «ПАН КУРЧАК »)**
Кулікова М.В., Михайлов С.І. 46

**РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ СУЧАСНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ**
Кольга І.І., Михайлов С.І. 49

**ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ МАЛИМ БІЗНЕСОМ**
Кушим Ю. М, Ганузек Л.М. 51

**ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ ТА ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**
Наворинська Н.П., Бурдаш У.Є. 53

**МАРКЕТИНГОВА ТОВАРНА ПОЛІТИКА**
Остапченко Д.В., Ісаєнко Г.О. 56

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ МІСТА РІВНОГО**
Павлюк В.В., Радзівіл С.Я. 58

**МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ГОТЕЛЬНОГО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ**
Ратушняк К.А., Янковська Г.В. 61

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ**
Русятинська О.Ю, Семенчук Н.І. 63

**ДІЯЛЬНІСТЬ ТЕХНОПАРКІВ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**
Савіцька Г.В., Бурдаш У.Є. 65

**РОЛЬ ПРОГНОЗУВАННЯ В ПЛАНУВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ**
Степаненко Я.О, Гурська Л.Л. 66

**РОЛЬ ІННОВАЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ**
Тарасевич Г. П., Дмуховська О. М. 68

**ІНТУЇЦІЯ В РОБОТІ МЕНЕДЖЕРА**
Тарасова А.Д., Мелешко Г.Ю. 71

**ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ**
Тимощук Т.В., Куліш Н.В. 73

**ЧИ Є СУЧАСНА ЕКОНОМІКА НАУКОЮ?**
Уманська К.О., Ромашина С. В., Мелешко Г.Ю. 75

**СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗНИЖЕННЯ**
Цах О.В., Цах Л.М. 77

**ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ**
Чистякова Н.В., Потопальська Н.В. 80

**ІНВЕСТУВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ ЯК ЗАПОРУКА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ**
Шульга Д.В., Бадюк Л.А. 81

**ПРОДВИЖЕНИЕ СТРОИТЕЛЬНОЙ ПРОДУКЦИИ НА РЫНОК В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ**
Абраменко К. В., Гецко И. Ю., Недилько Т.В. 83

**СЕКЦІЯ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ**

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТОРГІВЕЛЬНИХ ЗНИЖОК**
Бендюгіна С.С., Литвинець Ю.І. 86

**ІННОВАЦІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА АУДИТУ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**
Болобан О.С., Федоренко Л. В. 88

**ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ**
Брикульська А.С., Мєднікова С.В. 90

**ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ**
Войнівська М.І., Мєднікова С.В. 91

**ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ**
Гайдученко Т.М., Литвиненко В.С. 93

**ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ**
Гончарук А.В., Гребінська С.І. 95

**МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**
Гороховська А., Гребінська С.І. 97

**ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В ПРОГРАМІ 1С 8.3 БУХГАЛТЕРІЯ ДЛЯ УКРАЇНИ РЕДАКЦІЯ 2.0**
Желєзнякова С.В., Шара Є.Ю. 99

**ОСОБЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ**
Ігнатова О.Д., Сиротенко А.О. 101

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**
Кагач П.Ю., Сиротенко А.О. 103

**ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**
Козачишина Д.В., Литвиненко В.С. 104

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ**
Конончук О.М., Власюк Ю.І. 107

**ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД**
Кульбабчук Р.В., Гребінська С.І. 109

**ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ: ПРОБЛЕМИ ТА НЕДОЛІКИ**
Лівіцька В.Л., Талько Т.В. 112

**ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ В БАНКАХ УКРАЇНИ**
Лозоцька К.С., Дерев'янко С.І. 113

**МАЛОЦІННІ НЕОБОРОТНІ ЧИ МАЛОЦІННІ ШВИДКОЗНОШУВАЛЬНІ:** 116

**КРИТЕРІЇ ВИЗНАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ**
Медвідь А.С., Величко Н.М.

**ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ**
Намазило А.О., Калюга Є.В. 119

**ВИКОРИСТАННЯ «ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ» У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ**
Нікітіна В.В., Кошик В.В. 121

**НОВИЙ ПЛАН РАХУНКІВ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ, ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ СТОРОНИ**
Панченко К.М., Мельниченко І.В. 123

**ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ 1С: БУХГАЛТЕРІЯ 8.2**
Панченко К.М. , Шара Є.Ю. 125

**ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ВТРАТ ВІД БРАКУ**
Регулян А.С., Талько Т.В. 126

**РОЗВИТОК АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ**
Регульська Х.С., Гриценко О.М. 127

**ЕВОЛЮЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ**
Роля Т.В., Гребінська С.І. 130

**МІСЦЕ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ В УПРАВЛІННІ ІНЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ**
Сахневич В.М., Левченко О.Ф. 133

**ПОДАТКИ ІЗ ЗАКОРДОННИХ ЗАРОБІТКІВ: БОЛЮЧА ТЕМА ДЛЯ УКРАЇНЦІВ**
Сорокін С.П., Гриценко О.М. 136

**ОСНОВНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРУВАННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ У РОЗРІЗІ ЗМІН ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ**
Тадейчук Р.П., Лісовська Н.В. 138

**СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ**
Тарасевич Г.П., Левченко О.Ф. 140

**ПРОГНОЗУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ**
Хватов А. О., Веремій Т.Б. 143

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**
Холостих К.О., Кошик В.В. 146

**НАРАХУВАННЯ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ У 2018 РОЦІ: ЗМІНИ ТА НОВАЦІЇ**
Шевченко А.В, Лісовська Н.В. 148

**СТАВЛЕННЯ ДО ПРОФЕСІЇ БУХГАЛТЕРА У РІЗНІ ЧАСИ**
Шпак М.О., Дерев'янко С.І. 150

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ І ДОХОДІВ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ТА МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ**
Шум О.А., Калюга Є.В. 153

**ПОЛІПШЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ**
Юркевич Є.О., Шиш А.М. 155

## СЕКЦІЯ 3. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА І СТРАХУВАННЯ

**СВІТОВИЙ ВАЛЮТНИЙ РИНОК ТА КОНКУРЕНТНІ ВІДНОСИНИ ГОЛОВНИХ ВАЛЮТ СВІТУ (ДОЛАРА США ТА ЄВРО)**
Білюк В. А. Шорохова С. О. 158

**ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ, ЇЇ СКЛАДОВІ**
Білявська В.Ю., викладач Ісаєнко Г.О. 160

**ФІНАНСОВА СИСТЕМА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**
Бровко В.М., Жиглій Т.С. 162

**ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА - ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**
Бурцева В.С., Шмерко О.П. 164

**ПРОГНОЗУВАННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ**
Вдовиченко В. М., Головач О. П. 165

**ЄДИНИЙ ПОДАТОК: СУТНІСТЬ ТА ФІСКАЛЬНА РОЛЬ**
Волківська А.О., Оліфір І.А. 169

**ПЕНСІЙНА РЕФОРМА ТА ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ В УКРАЇНІ**
Гарник М.О., Деміденко Л.С. 172

**ВІДСОТКОВА ПОЛІТИКА БАНКІВ ЩОДО КРЕДИТУВАННЯ**
Гончарук А.В., Шмерко О.П. 174

**СТРАХУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ**
Гончарук А.В., Гребінська С.І. 176

**АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ У СФЕРІ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ**
Горобчук В.В., Деміденко Л.С. 178

**ОЦІНКА ПЕРСПЕКТИВ УЧАСТІ УКРАЇНИ В ЄС**
Грабовська І. В., Ковальчук Н.І. 181

**ХАРАКТЕРИСТИКА ТА КЛАСИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ**
Гуренко В.А., Давиденко Н.М. 183

**ЛІЗИНГ ЯК ФОРМА АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ**
Дарда К. А., Скрипник Г.О. 186

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ КРЕДИТУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ УКРАЇНИ**
Деміденко Я.Ю., Шорохова С.О. 188

**АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ З ДОРОГОЦІННИМИ МЕТАЛАМИ ПАТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»**
Джигир Ю.В., Іванова С.М. 191

**АНАЛІЗ ЗОЛОТОВАЛЮТНИХ РЕЗЕРВІВ УКРАЇНИ**
Джуринська Я.Р., Шмерко О.П. 194

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ**
Дідківська Є.В., Деміденко Л.С. 196

**ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ В ІНТЕРНЕТІ**
Дубинюк І.О., Іванова С. М. 197

**ІНВЕСТИЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**
Дудченко В.М., Ковальчук Н.І. 200

**КРИПТОВАЛЮТА В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА МОЖЛИВІ РИЗИКИ**
Єленець Ю.В., Радзівіл С.Я. 201

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ “ПРИБУТОК”**
Єрохіна Є.А., Скрипник Г.О. 203

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНИ**
Кальніболоцька О.С., Черненька Л.Б. 206

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЕМСТВА В РИНКОВИХ УМОВАХ**
Клименко О.А., Чайка Л.В. 208

**РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ**
Коржан М.О., Шмерко О.П. 210

**ЗНАЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПОДАТКОВОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ**
Кравченко В.С., Калусенко В.В. 212

**АНАЛІЗ СИСТЕМИ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ**
Кульбабчук Р.В., Гребінська С.І. 214

**БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ**
Кульбабчук Р.В., Шмерко О.П. 216

**ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**
Кучерина Т.Г., Сова В.М. 219

**ФОРМИ ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ**
Кушим Ю.М., Левченко О.Ф. 222

**РОЛЬ ДЕПОЗИТІВ У ФОРМУВАННІ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКУ**
Лозовська В.І.,Ситник С.Г. 225

**ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВ**
Нестеришена Ю.В., Шмерко О.П. 228

**АНАЛІЗ ЗМІНИ ОБСЯГІВ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ**
Ніколайчук І.В., Ковальчук Н.І. 230

**АНАЛІЗ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ**
Парасочка П.П., Давиденко Н.М. 232

**ФІНАНСОВИЙ І ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ЦИКЛИ У ВИРОБНИЦТВІ ТА ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ**
Петрова А.В., Данилевська-Жугунісова О.Є. 235

**СУТНІСТЬ ВАЛЮТНОГО КУРСУ ТА ФАКТОРИ, ЩО НА НЬОГО ВПЛИВАЮТЬ**
Погорілий Я.В., Чайка Л.В. 237
**ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ЇХ РИЗИКИ**
Погорілий Я.В., Черненька Л.Б. 239
**ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ**
Посікера Б. К., Гребінська С.І. 242
**ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНИ**
Потернак О.В., Ковальчук Н.І. 244
**ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ**
Примачок Г.В., Скрипник Г.О. 246
**ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ**
Роля Т.В., Гребінська С.І. 248
**СТРАХОВИЙ ЗАХИСТ ПАСАЖИРІВ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ТРАНСПОРТІ – ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ**
Романенко О.С., Романенко Т.В. 251
**ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ**
Руда М.О., Шмерко О.П. 253
**МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**
Сидоренко Т.С., Маєвська А.П. 255
**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ**
Ситник А.С., Деміденко Л.С. 257
**БІЗНЕС-ПРОЦЕСИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА**
Слєсар В.М., Давиденко Н.М. 259
**РОЗВИТОК БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ У СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ**
Сорокін С.П., Фролова Н.Л. 261
**ОРГАНІЗАЦІЯ ТА НАГЛЯД ЗА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНІСТЮ**
Стрілецька Е.В., Шмерко О.П. 263
**СУЧАСНА БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ**
Тетерська Б.О., Мехед М.А. 264
**ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ**
Фурман І.М., Сова В.М. 266
**ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОКРАЩЕННЯ**
Цесар В.В., Скрипник Г.О. 268
**ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ**
Шевченко О.О., Деміденко Л.С. 271
**ЛІЗИНГ ЯК ФОРМА ІНВЕСТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**
Шкуропатська А. І., Данилевська-Жугунісова О.Є. 273
**НЕОБХІДНІСТЬ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**
Шмегельська В.О., Калусенко В.В. 276

Андріянова Т. Е., економічне відділення,
спеціальність «фінанси, банківська справа та страхування»
Житомирський агротехнічний коледж
Науковий керівник – викладач Магнушевська Т. М.

**МОНІТОРИНГ ЯК ЕТАП В АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ**

В даний час кризові ситуації на підприємствах найчастіше обумовлені проявами глобальної економічної кризи. Чим менше інформації має підприємство про стан навколишнього його середовища, тим більша ймовірність впливу кризових процесів на його господарську діяльність.

Безліч випадків виникнення кризового стану підприємств, що призводять до різкого зниження випуску продукції, неплатоспроможності і навіть до їх фінансового банкрутства, свідчить про те, що в економіці країни, на підприємствах не створено надійної системи моніторингу стану підприємств, системи профілактики кризи. У той же час моніторинг є одним з найбільш дієвих інструментів прогнозування і коригування розвитку підприємства, антикризового управління його діяльністю.

Для створення системи моніторингу на підприємстві необхідно здійснити вибір інформативних показників. Системи показників в практиці підприємств існують давно, але оцінити їх як інструмент управління непросто. На нашу думку, рентабельність поточних активів і коефіцієнт поточної ліквідності є такими показниками, об'єднання яких в систему дозволить створити ефективний і цінний інструмент управління [1].

Розвиток теорії і практики, пов’язаних із концептуальними положеннями антикризового управління, висвітлені в багатьох працях вчених, зокрема, Балашова А., Біловол Р., Бланка І., Важинського Ф., Журавської А., Коваленко О., Лігоненка Л., Ситника Л., Терещенка О., Уткіна Е., Чернишова В.

Питання, пов’язані із моніторингом фінансового стану піднімались такими вченими як Березкіна А., Галіцин В., Єдронова В., Петров О., Плісецький Д., Побурко Я., Шишкін О. Разом з тим, потребує подальшого дослідження питання використання моніторингу як інструмента антикризового управління, тобто формування антикризового моніторингу.

Метою дослідження статті є теоретичне обґрунтування ефективності використання моніторингу як інструмента антикризового управління підприємством та аналіз доцільності його використання на підприємствах сільського господарства.

Трансформаційні перетворення та розвиток різноманітних форм власності та господарювання призвели до появи значного різноманіття підприємницьких структур. Проте в процесі подальшого їх становлення та діяльності значна частина з них виявилася неспроможною функціонувати та забезпечувати самовідтворення. Дані економічні проблеми набули суттєвого загострення на сучасному етапі розвитку економічних відносин в Україні, що обумовлює необхідність та важливе значення антикризового моніторингу підприємств національної економіки, а особливо такої її вразливої галузі як аграрна сфера.

Для того, щоб мати змогу ефективно здійснювати антикризове управління в умовах як конкретного підприємства, так і галузі сільського господарства в цілому, необхідно чітко усвідомлювати та розрізняти як самі види криз і фактори, що їх зумовлюють, так і механізми боротьби з кризовими явищами.

Розглядаючи механізм антикризового управління варто зупинитися на методах, які він використовує. В сучасному тлумачному словнику української мови зазначається, що метод (від грец. – «шлях через») – це чітко сформована та структуризована послідовність етапів, реалізація яких приводить до вирішення поставлених задач і, як результат, досягнення головної мети.

Слід погодитися з точкою зору Н. К. Жукової, яка в своїх наукових дослідженнях виокремлює шість методів антикризового управління: моніторинг, диверсифікацію, зовнішню санацію, внутрішню санацію, реструктуризацію та контролінг [2].

Розглянемо моніторинг як метод антикризового управління детальніше. Звернемося до генезису даного поняття. Термін «моніторинг» походить від латинського «monitor», що вказує на того, хто наглядає, попереджає.

Моніторинг – один з методів антикризового управління, суть якого полягає в постійному та безперервному дослідженні, проведенні оцінки та аналізу і здійсненні прогнозування взаємозв'язку екзогенного та ендогенного середовища суб'єкта господарювання. Даний метод антикризового управління повинен здійснюватися протягом всього періоду існування підприємства і повинен бути спрямований на виявлення факторів кризи та ідентифікацію симптомів кризових явищ з метою уникнення чи локалізації їх наслідків, мінімізації втрат, подолання складних проблем організаційного характеру в руслі підтримки економічної стійкості аграрних підприємств.

Безліч випадків виникнення кризового стану підприємств, що призводять до різкого зниження виробництва продукції, неплатоспроможності і навіть до їх фінансового банкрутства, свідчить про те, що в економіці країни, на підприємствах не створено надійної системи моніторингу стану підприємств, системи профілактики кризи. У той же час моніторинг є одним з найбільш дієвих інструментів прогнозування і коригування розвитку підприємства, антикризового управління його діяльністю.

Об'єктом моніторингу є фінансовий стан підприємства, фінансові результати і ефективність його фінансово-господарської діяльності. За умови ознак кризових явищ об'єктом моніторингу має стати безпосередньо кризові явища та ті чинники, які їх спричинили.

Головна мета моніторингу – своєчасно виявляти і усувати недоліки у діяльності і знаходити резерви поліпшення фінансового стану підприємства і його платоспроможності.

Отримання своєчасної інформації про хід протікання будь-якого процесу під впливом певних факторів, особливо в умовах кризи, дозволяє краще зрозуміти суть процесу, а при виникненні відхилень - оперативно внести корективи. Саме моніторинг дає можливість своєчасно втручатися в механізми управлінського процесу, а через нього - в процеси попередження і подолання кризових ситуацій [1].

Моніторинг, в даному випадку, можна визначити як інтенсивну в часі систему колективної діяльності зі збирання, оброблення, компонування, зберігання та просування інформації про фактори та їх вплив на діяльність підприємства. У структуру моніторингу входять суб'єкти, інструментарій, комплекс моніторингових показників, які зачіпають сукупність факторів і факторних впливів, а також моніторингова діяльність, яка об'єднує всі ці компоненти.

Загальна методика антикризового моніторингу та контролю стану і результатів діяльності підприємств включає в себе ряд послідовно реалізованих етапів наведена на рис. 1.

На основі досить повно розроблених теоретико-методологічних підходів, технологій, методів, прийомів і засобів, що застосовуються в антикризовому управлінні, в якості базових принципів побудови блоку моніторингу для факторної моделі антикризового управління підприємством [2] доцільно використовувати такі принципи: варіативності; безперервності; усвідомленої перспективи; опори на досвід; самостійності; самоконтролю; актуалізації параметрів моніторингу; забезпечення якості моніторингу.

Основу блоку моніторингу в факторної моделі антикризового управління підприємством становлять специфічні принципи:

- двоплановість;
- обліку дискретного характеру господарської діяльності;
- інтеграції різнорідних і асинхронних зворотних зв'язків, за допомогою якої забезпечуються коригувальні дії на вузлові компоненти факторної моделі антикризового управління підприємством.

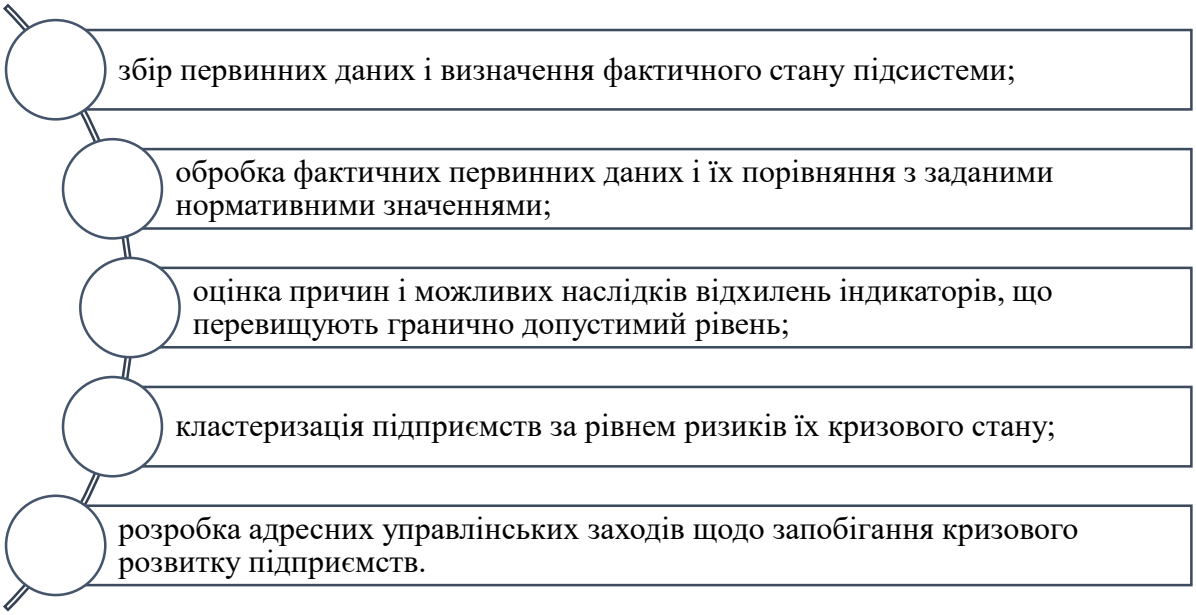


Рис. 1. Методика антикризового моніторингу

Двоплановість моніторингу факторів і факторного впливу в антикризовому управлінні підприємством полягає в забезпеченні на основі моніторингу планування програмних заходів з управління факторами і їх впливом з двох сторін:

- з боку керівників і експертів;
- з боку виконавців.

Процедура моніторингу факторів і факторного впливу створює вихідну основу програми управління факторами і їх впливом з використанням таких методів факторного аналізу як:

- структурна і аналітична угруповання чинників;
- агрегатний, арифметичне і гармонійне індексування чинників;
- ланцюгова підстановка чинників і ін.

Підпрограми управління факторами і факторним впливом можуть розроблятися на основі алгоритму структурного аналізу і синтезу факторів управління підприємством. Ітерації за алгоритмом структурного аналізу і синтезу факторів управління підприємством дозволяють вийти на визначення параметрів факторної моделі антикризового управління підприємством.

У цьому випадку в якості аналітичного інструментарію можуть бути задіяні інструменти стратегічного планування, такі як матриця BKG, матриця GE / McKinsey, ситуаційний SWOT-аналіз, модель Портера, STEP-аналіз, SPACE-аналіз та ін. Осі координат при цьому можуть розглядатися як осі багатофакторного вимірювання [1].

Як приклад можна розглядати SPACE-аналіз будь-якого підприємства. Даний вид багатофакторного аналізу дає можливість за сукупністю чинників виявити сильні і слабкі сторони підприємства на ринку, а також можливі загрози з боку конкурентів, визначити заходи для запобігання їм [3].

Застосування вищевказаних методів дозволяє скоротити до розумного кількість підпрограм управління факторами і факторним впливом. Тобто зробити процес антикризового управління дійсно керованим і контрольованим, цільової установкою якого є вихід на новий рівень змістовно і технологічно оновленого бізнес-процесу, що відповідає вимогам ринку продукції, робіт, послуг. Таким чином, мова йде про поетапний перехід підприємства на інноваційний шлях розвитку.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Бєлай С. В. Державні механізми протидії кризовим явищам соціально-економічного характеру: теорія, методологія, практика : монографія / С.В. Бєлай. – Х. : Вид-во НАНГУ, 2015. – 349 с.

2. Єпіфанова І. Ю. Моніторинг як інструмент антикризового управління підприємствами / І. Ю. Єпіфанова // Вісник ЖНАЕУ. – 2016. – № 2 (57), т. 2. – С. 130–139.

3. Шапуров О. О. Формування концепції антикризового управління на основі взаємодії системи латентних процесів та системи діагностики явних загроз / О. О. Шапуров // Інвестицій: практика та досвід. – 2013. – №23. – С. 35–40.

Антоненко А.Г., економічне відділення
Спеціальність «Облік та оподаткування», 2 курс
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний коледж»
Науковий керівник – викладач Федоренко Л. В.

## ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ

Достатня забезпеченість потрібними трудовими ресурсами, їх раціональне використання, високий рівень продуктивності праці мають велике значення для підвищення ефективності функціонування будь- якого підприємства. Це вимагає нового підходу до вивчення проблем у використанні трудових ресурсів, оцінки їх ефективності під впливом виробничих та соціально-економічних факторів в умовах реформування економіки. До цих проблем передовсім відносяться такі: неефективне використання робочого часу, спад продуктивності праці, низький рівень зайнятості у виробництві, плинність кадрів на підприємстві тощо.

Трудові ресурси є головним ресурсом кожного підприємства, від якості й ефективності використання якого багато в чому залежать результати діяльності підприємства та його конкурентоздатність. Трудові ресурси надають руху матеріально-речовинним елементам виробництва.

Термін «трудові ресурси» використовується для характеристики працівників підприємства як один з елементів ресурсного потенціалу підприємства. Трудові ресурси - це частина працездатного населення, яка володіє фізичними й розумовими здібностями та знаннями, необхідними для здійснення корисної діяльності.

Трудові ресурси підприємства являють сукупність працівників різних професійно-кваліфікаційних рівнів, зайнятих на підприємстві, які входять до його облікового складу. В облікову кількість штатних працівників включаються усі наймані працівники, які уклали письмово трудовий договір (контракт) і виконували постійну, тимчасову або сезонну роботу один день і більше.

Наявність на підприємстві трудових ресурсів достатньої кількості та якості здатна забезпечувати ефективну роботу підприємства. Саме тому ця категорія ресурсів потребує оцінки його ефективного використання. Економічна ефективність – це категорія, яка визначає співвідношення корисного результату від діяльності і витрат факторів виробничого процесу. Відповідно економічна ефективність трудових ресурсів визначається відношенням матеріальних благ, які вони виробляють і витрат робочої сили.

Оцінка ефективності використання трудових ресурсів передбачає вивчення рівня, структури та динаміки витрат робочої сили.

Вихідними даними для надання такої оцінки є аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами й ефективності їх використання. Для оцінювання трудових ресурсів використовується інформація оперативної і бухгалтерської звітностей, дані табельного обліку, первинних документів, матеріали хронометражу і фотографій робочого дня, поза облікові матеріали (протоколи виробничих нарад, документи бюро економічного аналізу тощо).

Оцінку рівня забезпеченості підприємства робочою силою надають дані про чисельність персоналу різних категорій і професій, його кваліфікацію й освітній рівень, про витрати робочого часу, кількість виробленої продукції чи виконаних робіт, а також дані про рух особового складу підприємства. Метою аналізу забезпеченості підприємства трудовими ресурсами є виявлення внутрішніх резервів економії робочої сили у зв’язку з більш

раціональним розміщенням працюючих, їхнім завантаженням і використанням відповідно до отриманої професії, спеціальності та кваліфікації.

Аналіз чисельності персоналу проводиться в цілому і за кожною категорією окремо, оскільки роль і значення окремих категорій персоналу у виробничій діяльності підприємства різні.

При аналізі забезпеченості підприємства робочою силою важливим є вивчення руху робочої сили. З цією метою розраховують коефіцієнти обороту з прийому, вибуття кадрів та коефіцієнт плинності кадрів.

Коефіцієнт обороту з прийому визначається як відношення прийнятих працівників до середньооблікової кількості штатних працівників. Коефіцієнт обороту з вибуття розраховується як відношення кількості працівників, що вибули, до середньооблікової кількості штатних працівників.

Поряд з аналізом наявності та руху чисельності працівників важливо вивчити структуру персоналу основної діяльності та визначити рівень її оптимальності. Для цього порівнюють фактичну питому вагу кожної категорії персоналу в його загальній кількості з необхідною протягом кількох періодів і визначають відхилення.

Аналіз використання робітників за кваліфікацією базується на зіставленні складності виконуваних за нарядами робіт із розрядом робітників. При цьому визначають середній плановий і фактичний тарифний коефіцієнт та роблять висновок про те, чи відповідає кваліфікація робітника складності виконуваних робіт.

Особливу увагу приділяють вивченню повноти використання трудових ресурсів, яку можна оцінити за кількістю відпрацьованих за звітний період днів і годин одним робітником, а також за інтенсивністю використання робочого часу. Аналіз проводять у таких напрямках: аналіз фонду робочого часу й аналіз узагальнювальних показників використання робочого часу (середня кількість днів, відпрацьованих одним працівником за рік та середня тривалість робочого дня).

Під час аналізу визначають відхилення фактичних показників від планових або від аналогічних показників минулих періодів і встановлюють конкретні причини можливих відхилень. Такий аналіз необхідно проводити щодо кожної категорії працівників, кожного підрозділу та щодо підприємства в цілому за звітний період і в динаміці.

Вивчення конкретних причин втрат робочого часу дають можливість вжити необхідних заходів для їх усунення.

Одним з найважливіших аспектів вивчення використання трудових ресурсів є аналіз результатів праці, тобто вимірювання рівня динаміки продуктивності праці та вивчення чинників зростання продуктивності праці. Продуктивність праці є найважливішим якісним показником використання трудових ресурсів підприємства та головним фактором зростання обсягів виробництва продукції.

Продуктивність праці як економічна категорія являє собою результативність (ефективність) праці, тобто здатність людей виготовляти певну кількість матеріальних благ за одиницю часу.

Продуктивність праці – це показник її ефективності, результативності праці, що характеризується співвідношенням обсягу продукції; робіт чи послуг, з одного боку, та кількістю праці, витраченої на виробництво цього обсягу, – з іншого.

Продуктивність праці може розраховуватися на одиницю робочого часу (середньорічний, середньоденний та середньогодинний виробіток одним працюючим), чи на одного працюючого.

При натуральному методі розрахунку продуктивності праці обсяг виготовленої підприємством продукції обчислюють у натуральних вимірниках (в одиницях ваги, об'єму, кількості, довжини). Такий метод встановлює залежність між обсягом виробництва та трудовими витратами, виключає вплив змін в організаційній структурі, якості продукції, дозволяє зіставити затрати праці на однакові вироби в різних цехах підприємства.

При вартісному методі розрахунку продуктивності праці обсяг виготовленої підприємством продукції обчислюють у вартісних вимірниках. Вони є універсальними, оскільки дозволяють порівнювати продуктивність праці при виробництві не зіставних благ.

Перевагами вартісного методу є можливість застосування за умов багатономенклатурного виробництва з широким асортиментом виготовлюваної продукції, можливість визначення і характеристики динаміки і рівня продуктивності за асортиментом виготовленої продукції по підприємству з обчисленням темпів зростання за будь-які проміжки часу.

Трудовий метод вимірювання продуктивності праці використовується в умовах випуску на підприємстві різноманітної незавершеної продукції. Як співмірник використовуються нормо-години, тобто кількість праці в людино- годинах, яка потрібна за нормами для виготовлення одиниці продукції. Вказаний показник вільний від впливу ціноутворюючих факторів. Застосування цього методу потребує добре поставленого нормування праці. При науково- обґрунтованих нормах цей метод точно характеризує динаміку продуктивності праці.

Оцінку ефективності використання трудових ресурсів можна визначати за допомогою урахування взаємозв'язку між показниками продуктивності праці та прибутком. Про високу оцінку ефективності свідчать високі темпи приросту прибутку і продуктивності праці одночасно. Всі інші варіанти – про неефективне використання факторів виробництва взагалі, в т.ч. і трудових ресурсів. Визначення рівня ефективності використання трудових ресурсів за запропонованою методикою дасть можливість визначити напрямки підвищення ефективності їх використання.

В результаті дослідження зазначеної теми було з'ясовано, що термін «трудові ресурси» сучасними науковцями визначається значно ширше, ніж у часи, коли він був введений академіком С.Г. Струмілiним і використовувався радянськими економістами як планово-економічний показник вимірювання робочої сили.

Найпоширенішим показником оцінки використання трудових ресурсів є продуктивність праці, але ми вважаємо, що ефективність використання трудових ресурсів є більш широким поняттям ніж її продуктивність. Вона розкриває ті сторони результативності праці, які не відображені в показниках продуктивності праці, враховує кількість і корисність виготовленої продукції більшою мірою ніж продуктивність праці.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Гетьман О.О. Економіка підприємства [Текст] : Навчальний посібник / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – К. : Центр учбової літератури, 2006. – 488 с.

2. Качан Є.П. Економіка праці та соціально-трудові відносини [Текст] : Навчальний посібник / Є.П. Качан – Тернопіль : ТДЕУ, 2006. – 373 с.

3. Кравченко М.А. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів на підприємстві / А.М. Кравченко. – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=219.

4. Дарченко Н.Д. Економіка праці та соціально-трудових відносин. Збірник завдань і вправ [Текст]: Навчальний посібник / Н.Д. Дарченко, В.С. Рижиков, О.Л. Єськов, О.М. Мікрюков. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 252 с.

Бервено Б. О. відділення «Аграрний бізнес»
спеціальність «Фінанси і кредит», II курс
ВП НУБіП України “Немішаївський агротехнічний коледж”.
Науковий керівник – викладач Мазуренко А.А.

## ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ТА ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Трудова́ мігра́ція — переміщення працездатної особи з метою працевлаштування на певний термін.

Види трудової міграції:

1. Заробітча́нство — тенденція до територіального переміщення працездатних осіб з метою працевлаштування на певний термін та заробітків.

2. Праця за кордоном — оплачувана трудова діяльність трудящого-мігранта за кордоном, заради якої він виїжджає за межі країни, громадянином якої є та в якій постійно проживає.

3. Трудовий мігрант — особа, яка на тимчасовий термін виїжджає займатися, займається (або займалася) оплачуваною діяльністю до іноземної країни.

4. Член сім'ї трудового мігранта — особа, що перебуває з мігрантом у шлюбі, діти та інші особи, що перебувають на їхньому утриманні та визнаються членами родини відповідного до чинного законодавства країни походження.

Таблиця 1

**Фактори впливу на трудову міграцію**

| **Фактори «відштовхування»** | **Фактори «притягання»** |
|---|---|
| **Економічні** | |
| Низька заробітна плата | Висока заробітна плата |
| Низька якість життя | Висока якість життя |
| Високий рівень безробіття | Наявність вільних робочих місць |
| Економічна нестабільність | Стабільний розвиток економіки |
| Обтяжлива система оподаткування | Ліберальна система оподаткування |
| **Політичні** | |
| Відсутність демократії | Розвинена демократія |
| Політична нестабільність | Стабільність політичної системи |
| Корумпованість владних структур | Відсутність корупції |

Тенденцію з трудовими ресурсами в останній час демонструє динаміка зміни чисельності населення України в 2018 році

Нижче представлені коефіцієнти зміни чисельності населення України, розраховані для 2018 року;Народжуваність: загалом 1 251 дітей в день (52.11 за годину);Смертність: загалом 1 772 особи в день (73.85 за годину);Міграційний приріст населення: в середньому 100 чоловік в день (4.15 за годину);Швидкість спаду населення України в 2018 році буде 422 чоловік в день.;Зростання чисельності населення в цьому році: -27 256 осіб.

Причина виїзду в інші країни на жаль, банальна - безробіття, корупція, важке економічне становище втягнутою у війну країни. У 2017 році виїхати з країни стало простіше, завдяки безвізовому режиму!

Якщо порівняти зарплати за кордоном і в Україні- рахунок піде в рази. Мінімальний заробіток в Європі 500 €.

Топ-10 країн: Польща; Німеччина; Чехія; Італія; Ізраїль; Литва; Канада; Словаччина; Угорщина; Фінляндія.

За останніми даними 10 млн українців працюють за кордоном. Найбільше українців виїжджали на роботу: в Польщу (36%), Росію (25%), Чехію та Німеччину (5%) і в Італію (3%).

В цілому серед тих, хто працював за кордоном, 77% виїжджали на сезонні роботи і тільки 15% працювали на постійній основі, 7% - мали інший тип робіт.Встановлено, що більшість заробітчан задоволені рівнем заробітку, який вони отримували (19% - дуже задоволені, 62% - швидше за задоволені).Багато працюючих за кордоном українців працевлаштовані неофіційно (61%) і лише 35 - офіційно. 4% - не відповіла.

Більшість короткострокових (64%) і довгострокових (71%) трудових мігрантів є люди у віці від 18 до 44 років. Діаграма 1 показує, що старші люди більш схильні до короткострокової трудової міграції, в той час як мігранти, яким від 30 до 40 років, беруть більш активну участь в довгостроковій трудовій міграції. За результатами опитування трудових мігрантів, переважають чоловіки у віковій групі 30-44 років (50%чоловіків / 36% жінок), у той час як жінки переважають у категорії 45-65 років (47% жінок / 28% чоловіків).У молодшій віковій групі 18-29 років, Кількість чоловіків та жінок відносно врівноважена (17% / 22%).

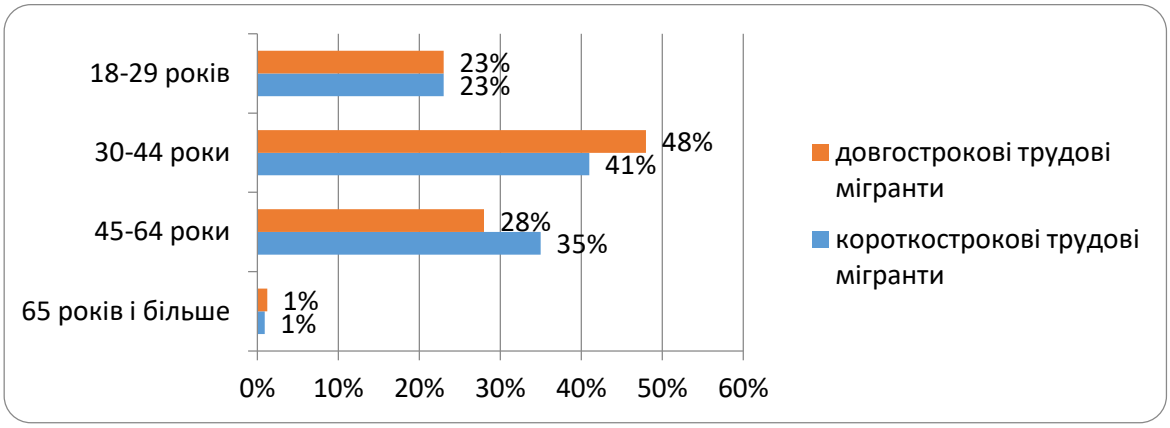


Рис.1

Приведений рейтинг заробітних плат демонструє мотиви виїзду тієї чи іншої країни

Італія

Низький дохід доглядальниці (баданте) - 700-800 Євро, прибиральниці - 700, няні (впливає кількість дітей) - від 1000 EUR. Зарплата вчителя - 2000, за вирахуванням податків - 1200-1300; добре оплачується праця лікарів - від 2500 € і вище, продавця в приватному магазині - 500 €.

Німеччина

У цій країні можуть добре заробити програмісти, середня заробітна плата "профі" - 4000-5000 €. Зарплата офіціанта - 1000 - 1400 €, стільки ж отримає продавець в магазині. Реально є робота в Німеччині водіям, медичним сестрам, будівельникам від 1500 €.

Польща

Підсобний робітник без кваліфікації отримає тут від 500 до 1100 EUR (з мінімальною ставкою 3 євро / год.). Якщо вибрано окреме житло, витрати на наймання у віддалених від центру районах столиці становлять - 100-150 EUR, в провінції - 60-70. При обліку всіх цих великих витрат, сума в місяць, необхідна для проживання, буде коливатися від 1000 до 1700 злотих.

Чехія

Країна відчуває брак персоналу і в будівельних професіях, і в працівниках сфери послуг та медицини. В середньому платять 80 -110 крон на годину, що дозволяє заробити до 1500 ЄВРО на будівництві, менше отримують покоївки і помічники на кухні (від 700 євро).

Якими є наслідки трудової міграції?

Український етнос буде приречений на зникнення, так як українці, на відміну від китайців і ряду інших національностей, схильні до практично повної асиміляції і охоче на неї йдуть.

Демографічні порожнечі будуть заповняться вихідцями з Азії, Африки і більш неблагополучних країн. По суті, при владі не буде іншого виходу, як залучати іноземну робочу силу для підтримки інфраструктури та залишків примітивного виробництва.

Можна виділити такі чотири блоки негативних наслідків «відтоку умів»:

1. Послаблення науково-технічного потенціалу, що гальмує наукове і соціально-економічне зростання, породжує складнощі з підготовкою молодих науковців і спеціалістів, і, таким чином створює перешкоди на шляху інтеграції до світового науково-технічного співтовариства.

2. Держава-донор не повертає понесені нею витрати на навчання, виховання, підвищення кваліфікації осіб, які емігрують.

3. Значною є втрачена вигода, що дорівнює очікуваному вкладу емігрантів в науку, економіку,соціальний розвиток країни, при умові відмови їх від еміграції.

4. Середній вік наших учених – 70 років. Коли немає молодих науковців, щоб старші їм передали знання,це фактично означає вимирання науки.

Міграція посилює демографічну кризу. В Україні працює 10-11 млн чоловік, на кожного припадає один пенсіонер. За прогнозами, через 10 років у нас буде всього 8 млн тих, хто працює, і 13-15 млн пенсіонерів, себто на одного працівника припадатиме орієнтовано 2 утриманці. А це означає, що молодим доведеться трудитися набагато довше, пізніше

виходити на пенсію, аби утримати населення що старіє. Та найгірше, що при досягненні пенсійного віку нинішня молодь навряд чи матиме соціальний захист від держав. Якщо він буде, то мізерний.

Українська економіка втрачає саму кваліфіковану і мотивовану робочу силу. У довгостроковому періоді це підірве конкурентоспроможність країни і позбавить його останнього глобального конкурентної переваги. Як наслідок - постійна стагнація економіки. Відтік робочої сили з чутливих сфер освіти та медицини, призведе до деградації останніх і до погіршення ситуації з тривалістю і якістю життя. Усе вище наведене веде до погіршення економічне становище держави.

Наш ВВП сьогодні на рівні 70% ВВП 1991 року. Водночас за цей період світова економіка, світовий валовий продукт зріс у два з половиною рази. Зважаючи на це, наш ВВП має зростати набагато швидшими темпами, аніж 3 чи 4%. Як показує світовий досвід, щоб ефективно боротися з бідністю, ВВП країни має збільшуватися як мінімум на 5-6% щороку. Більше, аніж 60% нашого експорту,- це експорт із низьким рівнем доданої вартості. 30% експорту повністю залежить від того, яка кон'юнктура на світових ринках на сировину. Коли в 2018 році ми покажемо менші темпи зростання, ніж система країн, що розвиваються, до яких належимо,то наше відставання посилиться. І з кожним роком, з кожним місяцем, з кожним днем надолужити згаяне буде все важче. Якщо ВВП зростатиме на 3% на рік, а наші сусіди,припустімо,топтатимуться на місці, то румунів ми зможемо наздогнати тільки в 40-х роках цього століття, а шведів – на початку наступного. Сумнівна перспектива.

У руках будь-якої держави зосереджений колосальний ресурс для розвитку кожної особистості. І якщо в європейських країнах влада робить усе для того, щоб люди могли ним скористатися та подарувати своїй країні всесвітнє визнання, то в Україні будь-які прояви таланту свідомо залишаються поза увагою. Тому й створюються фонди, знаходяться меценати, благодійники, які прагнуть підтримати нові ідеї та втілити у життя суспільно корисні проекти, але вже у своїй країні. Якщо владі не потрібні люди, то чи потрібна така влада людям?!

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**


1. Економічна енциклопедія в з томах. К.: «Академія 2000»
2. Глобалізація і безпека розвитку. Монографія //О.Г. Білоус, Д.Г. Лукяненко та ін.. К.: КНЕУ, 2001.с. 685-722
3. Epravda.UA
4. Новини Gazeta.ua
5. FINANCE.UA



Болобан О.С., відділення економіки, логістики
та інформаційних систем,
спеціальність "Облік і оподаткування", II курс
ВП НУБіП України "Ніжинський агротехнічний коледж".
Науковий керівник – викладач Романенко Т.В.


## ІННОВАЦІЇ В РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ СЛУЖБ

В нинішніх умовах розвиток аграрного сектору України потребує створення ефективної інформаційної інфраструктури складовими елементами якої є сільськогосподарські консультаційні служби (СКС). Формування мережі СКС визнано пріоритетним напрямком державної аграрної політики в Україні.

Головна мета функціонування СКС - поширення інформації про сучасні досягнення науки і техніки в сфері сільського господарства, надання товаровиробникам та сільському населенню різноманітних дорадчих послуг з метою прибуткового господарювання та розвитку соціальної сфери села, а також надання освітніх послуг [4].

Необхідність створення в аграрному секторі надійної інформаційно-консультативної підтримки на основі СКС обумовлена функціонуванням в Україні понад 17 тисяч великих

сільськогосподарських підприємств; 45 тисяч фермерських господарств та 6,8 мільйонів особистих селянських господарств, а також системи переробних, збутових та сервісних організацій. Спеціалісти та власники вищеназваних категорій господарств часто зацікавлені в отриманні різноманітної інформації: економічної, науково-технічної, правової, освітньої та іншої. При чому не тільки на місцевому, а часто на регіональному, національному та світовому рівнях. З цією метою в СКС створюються та використовуються відповідні бази і банки електронної, друкованої сільськогосподарської та ринкової інформації. Наприклад, до складу регіональних баз даних СКС традиційно входить оперативна ринкова інформація, прогнозна інформація і моделі, а також довідково-інформаційний архівний фонд. Інформація зберігається та поповнюється як в друкованому так і в електронному видах.

Основними типами друкованої інформації є наукова, науково-популярна, довідкова література, реферати закінчених і рекомендованих до впровадження наукових розробок з проблем сільського господарства, література з передового досвіду та нових технологій [2].

В електронних базах даних накопичується інформація про організації та наукові установи сільськогосподарського профілю, органи державного управління, законодавчі документи, дані моніторингу продовольчого ринку та ресурсів, економічні показники та статистичні звіти сільськогосподарських підприємств регіону, прогнози виробництва сільськогосподарської продукції та тенденції ринків, реєстри дорадників та експертів-дорадників з питань сільського господарства. Дорадчі служби, які працюють в on-line режимі і мають доступ до Інтернет, використовують інформаційні ресурси глобальної комп'ютерної мережі Інтернет: інформацію пошукових сайтів, державних Інтернет-ресурсів АПК, Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України, Національного аграрного Університету, міжнародних проектів [1].

Слід відзначити, що сьогодні інформаційна інфраструктура СКС та їх використання знаходяться на етапі становлення, як і саме функціонування СКС в конкретних соціально-економічних умовах. Особливості діяльності дорадчих служб пов'язані з вирішенням проблем: створення інфраструктури аграрного ринку, формування маркетингових мереж збуту сільськогосподарської продукції від товаровиробника до споживача, а також сприяння фермерським господарствам у доступі до кредитних ресурсів, вимагають активного впровадження електронних інформаційних систем на базі комп'ютерних мереж.

Сучасна концепція інформаційних систем і технологій базується на оптимальній комбінації комп'ютерної техніки, комп'ютерних мереж, програмного забезпечення, операційних систем та баз даних, які мають своєю місією накопичення, зберігання та передачу даних в електронному виді, а також здійснення ефективної підтримки комунікацій.

Важливою складовою забезпечення розвитку СКС в Україні є організація впровадження інноваційних інформаційних систем та технологій. Інновації змінюють умови та форми обробки, збереження та передачі великих обсягів цифрової інформації. Застосування інноваційних засобів телекомунікацій, Інтернет-технологій, інноваційних прикладних комп'ютерних програм на основі цифрових технологій та дистанційної освіти створює умови значного розширення аудиторій фахівців на місцевому, регіональному та національному рівнях. В цьому випадку створюються необмежені можливості залучення фахівців, щодо користуванням сільськогосподарською інформацією, яка є відображенням результатів наукових досліджень та акумуляцією нових знань [3].

Необхідність обґрунтування впроваджень нових інформаційних систем і технологій в СКС обумовлена також процесом розбудови мережі сільськогосподарських служб в Україні, навчанням і підвищенням кваліфікації сільськогосподарських дорадників, яка повинна здійснюватися відповідно до європейських та світових стандартів. У зв'язку з цим, інноваційна діяльність щодо впровадження сучасних систем та технологій в мережі СКС організується на основі системного підходу, а саме: пріоритетів інноваційного пошуку впроваджень, орієнтації на потреби розвитку аграрного сектору та стратегій розвитку національного сільськогосподарського дорадництва, побудови мотиваційного механізму для підвищення сприятливості СКС до нововведень, залучення до процесу інноваційних впроваджень інвестиційних компаній, що працюють в Україні та за її межами [5].

Слід відмітити, що кожного року вітчизняна та світова наука пропонує велику кількість

принципово нових розробок в галузі інформаційних систем і технологій, які потенційно можуть бути використані в СКС. Так, застосування архітектури локальних, регіональних та глобальних комп'ютерних мереж і засобів телекомунікацій в системі СКС є потужною базою якісного розповсюдження інформації, проведення консультацій та організації дистанційної освіти. Впровадження комп'ютерних мереж бездротового зв'язку, використання оптико-волоконних технологій та супутникового зв'язку дозволять дорадчим службам підтримувати високу швидкість передачі цифрової, голосової та відео інформації в умовах значного здешевлення її обробки та зберігання.

В СКС ефективно можуть застосовуватися інструментальні засоби програмного забезпечення Інтернет для сумісної роботи та консультування. Так, системи електронної почти є швидкими і зручними засобами транспортування електронних повідомлень, документів, а також даних, що містять мультимедійну інформацію. Використовуючи Інтернет-телефонію, звукову пошту можна здійснювати послуги передачі різноманітних повідомлень для користувачів мережі СКС [4].

У роботі з базами даних на регіональному та національному рівнях мають перспективи використання аналітичні інформаційні технології, які дозволяють вибирати з баз даних більш глибокі відомості, виводячи з них правила. До таких технологій відносяться DW - технологія створення інформаційних сховищ та DM - технологія - інтелектуальних методів добування інформації з масивів даних.

Так, DW (Data Warehouse) інформаційна технологія з інтегрованими джерелами даних та їх структурним аналітичним обробленням сприяє одержанню інформації про тенденції розвитку бізнесу окремих господарств, галузей агробізнесу. DW - технологія електронних сховищ інформації дозволяє: імпортувати у сховище оперативні дані з предметних баз даних, здійснювати екстракцію інформації та записувати нову унікальну інформацію в DW, проводити трансформацію (перетворення) даних та їх синхронізацію, виконувати складні, нестандартні запити користувачів. DM-технологія реалізується як програмний продукт інтелектуального пошуку інформації. Ця технологія ідентифікує і досліджує взаємозв'язки у багатовимірних даних, складених з множинних змінних (атрибутів). Система шукає тренд і кореляції по всьому рядку реляційної таблиці і відмічає корисну і некорисну інформацію [5].

Отже у контексті існування необхідності нарощування обсягів виробництва та рівня конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції одним з перспективних напрямів розвитку аграрних підприємств України є використання інноваційних підходів до здійснення господарської діяльності в сільському господарстві.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Агробізнес України – 2014 [Електронний ресурс] // Інфографічний довідник : [сайт]. – Режим доступу: http://agrex.gov.ua/wp-content/uploads/Infografika-silskogo-gospodarstva-Ukrayini-vid-BakerTilly-ta-Latifundist.pdf.

2. Дем'яненко С. І. Інноваційне зростання – основа стабільності агропромислового комплексу / С. І. Дем'яненко // Наука та інновації. Сільськогосподарські і аграрні технології. – 2005. – Т. 1. – Вип. 1. – С. 87–98.

3. Інноваційні технології в тваринництві [Електронний ресурс] // Журнал "Тваринництво України". – 2014. – № 6. – Режим доступу:http://minagro.gov.ua

4. Інноваційні трансформації аграрного сектора економіки : [монографія] / [О. В. Шубравська, Л. В. Молдован, Б. Й. Пасхавер та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук О. В. Шубравської ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – 496 с.

5. Крачок Л. І. Новітні технології в сільському господарстві: проблеми і перспективи впровадження [Електронний ресурс] / Л. І. Крачок //Сталий розвиток економіки. Міжнародний науково-виробничий журнал. – 2013. – № 3. – Режим доступу: http://www.google.com.ua/

Бурцева В.С., фінансове відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», ІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Науковий керівник – к.психол.наук, викладач Шмерко О.П.

# ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА - ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Прибуток – найважливіша фінансова категорія, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва і в кінцевому рахунку свідчить про обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості. Одночасно прибуток впливає на зміцнення комерційного розрахунку, інтенсифікацію виробництва при будь-якій формі власності. Він є не лише джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємств, а і джерелом формування бюджетних ресурсів держави.

На думку більшості авторів, прибуток являє собою позитивний результат від діяльності підприємства. Але існують думки про те, що дана економічна категорія – це частина доходу, яка залишається після покриття усіх витрат, і яка використовується в подальшому для виплати дивідендів власникам підприємства. На нашу думку, прибуток в першу чергу, повинен використовуватися для розвитку суб’єкта господарювання, бути власним джерелом інвестицій і лише потім розглядатися як дохід власників.

Спочатку у політичній економіці, а потім і у фінансовій науці усі джерела доходів поділялися на фундировані й не фундировані, тобто пов'язані й не пов'язані з капітальним майном, отже, і розподіл доходів здійснювався за двома категоріями: доходи від капітального майна взагалі і доходи від праці, що не пов'язані з володінням капіталом. Дохід від капітального майна, у свою чергу, об'єднував земельну ренту і дохід від капіталу.

Функцій прибутку підприємства:

По-перше, прибуток є критерієм і показником ефективності діяльності підприємства. Іншими словами, сам факт прибутковості вже свідчить про ефективну діяльність підприємств. Однак, чи буде цей факт необхідним та достатнім для власника і кредитора? Очевидно, що ні, так як підприємству потрібний не який-небудь прибуток, а конкретна його величина для задоволення потреб усіх зацікавлених осіб: власників підприємства, його робітників, кредиторів. Величина прибутку залежить від багатьох факторів.

По-друге, прибуток володіє стимулюючою функцією. Виступаючи кінцевим фінансово-економічним результатом підприємств, прибуток набуває ключової ролі в ринковому господарстві. За ним закріплюється статус цілі, що визначає поведінку господарюючих суб’єктів, добробут яких залежить як від величини прибутку, так і від прийнятого в національній економіці алгоритму його розподілу, включаючи оподаткування. Крім того, прибуток в ринковій економіці являється джерелом соціальних благ для членів трудового колективу. За рахунок прибутку, що залишається на підприємстві після сплати податків, дивідендів та інших необхідних і обов’язкових платежів, здійснюється матеріальне заохоченні робітників і надання їм соціальних пільг, утримання об’єктів соціального призначення.

Прибуток основне джерело приросту власного капіталу підприємства. В умовах ринкових відносин власники і менеджери, орієнтуючись на розмір прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства, приймають рішення щодо дивідендної та інвестиційної політики, яку підприємство проводить з урахуванням перспектив розвитку. За умов конкуренції в ринковій економіці прибуток являється рушійною силою і основною метою підприємств та є джерелом оновлення виробничих фондів.

По-третє, прибуток являється джерелом формування доходів бюджетів різних рівнів. Він надходить в бюджети у вигляді податків, а також економічних санкцій, і використовується на різні цілі, визначені видатковою частиною бюджету і затверджених в законодавчому порядку.

На сьогодні проблема формування та використання прибутку є однією з

найважливіших проблем у забезпеченні сталого розвитку підприємств, оскільки саме прибуток визначає можності подальшого розвитку і ефективного функціонування кожного підприємства. Сталий розвиток підприємства значним чином залежить від здатності фінансувати відтворювальний процес. Фінансування відтворювального процесу залежить значним чином від здатності отримувати прибуток, який характеризує ефективність господарювання підприємства.

Система управління прибутком надає можливість вирішити такі завдання:

• забезпечення максимального рівня прибутку за наявних ресурсів підприємства;

• забезпечення високого рівня якості прибутку, який формується;

• забезпечення виплат власникам підприємства;

• забезпечення формування на майбутній період необхідного обсягу фінансових ресурсів;

• забезпечення ефективної участі персоналу щодо формування прибутку.

Формування прибутку залежить від багатьох чинників, кожний з який позитивно або негативно впливає на величину прибутку підприємства. Всі фактори, від яких залежить прибутковість можна поділити на зовнішні (фактори, які не залежать від діяльності суб'єктів господарювання) та внутрішні (фактори, які залежать від діяльності підприємства).

Серед зовнішніх факторів можна виокремити три групи: загальноекономічні фактори (побудова на основі власності виробничих відносин, формування організаційно-правових структур ринкового типу, створення інфраструктури ринку), ринкові фактори (суттєве коливання попиту і пропозиції, рівень реальних доходів населення, нестабільність фінансового ринку) та інші фактори (політична нестабільність, негативні демографічні тенденції та ін.) [1, с.16]

Серед внутрішніх факторів також можна виокремити три групи: виробничі фактори (використання матеріально-технічної бази виробництва, використання трудового потенціалу), інвестиційні фактори (впровадження у виробництво нових засобів праці, витрати інвестиційних ресурсів), фінансові фактори (формування фінансової стратегії, планування діяльності, структура джерел фінансування)

Для ефективного управління прибутком підприємства та збільшення його величини необхідно:

1. Розробити таку стратегію управління прибутком, яка б відповідала довгостроковим цілям розвитку підприємства та дозволяла досягти найкращих результатів за допомогою наявних ресурсів.

2. Враховувати доходи від усіх видів діяльності підприємства, кожний з яких матиме досить вагомий вплив на величину прибутку.

3. Планувати витрати таким чином, щоб їх сума в жодному разі не перевищувала доходи в даному періоді. Це дозволить забезпечити хоча б беззбитковість виробництва та врятувати в подальшому підприємство від банкрутства.

4. При використанні прибутку орієнтуватися, в першу чергу, на потреби самого підприємства у формуванні джерел власного фінансування, що в подальшому призведе до максимізації та стабілізації прибутку та розвитку суб'єкта господарювання.

При визначенні прибутку на підприємстві, в першу чергу, необхідно враховувати величину доходів та витрат. Доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок власників. Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу.

Формування прибутку в Україні характеризується таким порядком:

− визначення фінансових результатів діяльності;

− обчислення собівартості продукції (робіт, послуг);

− обчислення загальногосподарських витрат;

− визначення прибутку (збитку) від фінансових операцій та іншої діяльності.

Отже, прибуток розглядається як показник того, наскільки ефективно працює підприємство.Формування прибутку залежить насамперед від господарської діяльності

підприємства і сприяє забезпеченню подальшого відтворення. На сьогодні існує проблема розгляду прибутку , як забезпечення сталого розвитку підприємства, тому що у своїй діяльності підприємство в основному орієнтується лише на отримання вигоди від своєї закладеної праці і коштів, і за рахунок цього функціонує з єдиною ціллю – не зазнати втрат і не понести збитків і тому мало зважає на свій розвиток і витрачає на це кошти.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Гаватюк Л.С. Прибутковість українських підприємств: реалії сьогодення / Л.С. Гаватюк, Н.В. Дармограй, Г.М. Хімійчук // Молодий вчений. - 2010. – 210 с.

2. Опікунова Н.В. Управління прибутком підприємства / Н.В. Опікунова, В.Г. Лопата // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2015. - С. 20 – 30

3. Офіційний сайт Міністерства освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://osvita.ua

Василенко В.О., відділення «Аграрний бізнес»,
спеціальність «Технологія виробництва і
переробки продукції рослинництва», IV курс
ВП НУБіП України «Немішаївський агротехнічний коледж»
Науковий керівник – викладач Добронецька Т.Б.

**ПРОБЛЕМА ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА В УКРАЇНІ**

Для України – аграрної за своєю суттю – особливо важливо підняти сільське господарство на якісно новий щабель, що неможливо зробити без належного стану селекції сільськогосподарських культур.

Основною задачею селекції рослин є підвищення врожайності в рослинництві шляхом створення високопродуктивних сортів.

Для забезпечення посіву прогнозованих площ на період до 2020 року необхідно мати щороку до 4,0 млн т високоякісного насіння зернових культур, з них 1,8-1,9 млн т озимих та 1,2 млн т ярих зернових. Нині у науково-дослідних установах НААН виробляється близько 140 тис. т елітного насіння, в тому числі 100 тис. т озимих культур, що є основою успіху стабільного зерновиробництва[1].Утім, дефіцит коштів на фундаментальні дослідження, постійне скорочення фінансування цих напрямів призводить до втрат передових позицій вітчизняної селекції. Фінансування здійснюється за рахунок грошових надходжень від реалізації насіння та іншої продукції селекційно-насінницьких підприємств, державного фінансування, кредитів, приватних вкладень і дотацій.

Але окрім фінансування,ще однією проблемою галузі селекції та насінництва сільськогосподарських культур в Україні є дискримінація вітчизняного насіння порівняно з імпортним, узаконена нормами нового Податкового кодексу, який звільнив від сплати ПДВ компанії, що здійснюють імпорт насіння, тоді як українські виробники є платниками цього податку. Така ситуація призвела до того, що на вітчизняному ринку вартість українського насіння та імпортних аналогів (з урахуванням логістичних витрат імпортерів) є практично однаковою, що суттєво погіршує конкурентні позиції вітчизняних виробників.

Через низку таких проблем аграрна наука і освіта в Україні практично не розвивається,а розрив у розвитку в порівнянні з зарубіжними країнами становить понад 30 років[2].Тому селекційна і насінницька галузь потребує модернізації. З цього приводу постійно науковці проводять збори.

Директор Інституту рослинництва ім. В. А. Юр'єва НААН України Віктор Кириченко виступив з доповіддю, щодо селекції та насінництва зернових культур,обгорювалися також основні стратегії розвитку цих галузей. Відроджувати українську селекцію науковці НААН пропонують такими кроками:

- створення ефективної мережі селекційних потужних наукових установ НААН;
- фінансування наукових установ на конкурсній основі;
- модернізація та оновлення матеріально-технічної бази наукових установ та мережі;

- підвищення ефективності підготовки наукових кадрів, забезпечення їх умовами для проживання;

- розширення повноважень головних установ з координації завдань програм наукових досліджень;

- удосконалення правових аспектів діяльності науково-дослідних установ НААН та їх гармонізація з європейськими стандартами на основі державно – приватного партнерства.

Схожі напрацювання мають і щодо галузі насінництва:

- удосконалити нормативно-правову базу, що регламентує галузь, та налагодити ефективний контроль за суворим дотриманням її вимог на усіх рівнях;

- розробка нових та покращення існуючих методів (покращання посівних і урожайних властивостей насіння при їх формуванні на материнських рослинах, післязбиральному обробленні та зберіганні, прискорене розмноження насіння нових сортів і гібридів, насіннєвий контроль, сучасні, адаптовані до міжнародних вимог стандарти на насіння);

- удосконалення технологій вирощування насіння різних сільськогосподарських культур з використанням ростактивуючих сполук та хелатних добрив;

- відновити програму державної підтримки виробництва насіння високих генерацій та створення і зберігання насіннєвих фондів на конкурсній прозорій основі;

- адаптувати галузь насінництва України до відповідних світових вимог з виробництва і сертифікації насіння, приєднання до усіх насіннєвих схем OECD;

- зміцнити експортний потенціал українського насіння за рахунок підвищення його конкурентоспроможності в частині якості, а також усунення бюрократичних бар'єрів виходу насіннєвої продукції на міжнародний ринок;

- систематично проводити сортооновлення та сортозміну, використовуючи при цьому насіння виключно високих генерацій, гібридів F1 та першої і другої генерації у самозапильних культур;

- модернізувати насіннєочисні лінії для підготовки добазово го та базового насіння в установах НААН[3].

Останнє десятиліття грошові видатки на науку лише скорочувались,шляхи розвитку постійно розроблялися науковцями,але підтримки не знаходили. Реалізація програм відродження агронауки можлива лише за державної фінансової підтримки цих напрямків наукової діяльності.Проте відомо, що в нашій країні щороку відбуваються зміни, реформування певних галузей.Щороку складається державний бюджет,який передбачає як скорочення фінансування однієї галузі,так і збільшення грошових видатків для іншої.

Так,за проведеним аналізом державного бюджету на 2018рік ГО"Центр дослідження суспільства/CEDOS" встановив,що видатки, пов'язані з дослідженнями, у 2018 році виділять майже 8,3 млрд грн, розподілені між 28 розпорядниками. Левова частка коштів спрямовується до НАН, МОН та галузевих академій. Порівняно з минулим роком, усі академії мають отримати більше фінансування. Видатки НАН зростуть на 38% і сягатимуть 3,75 млрд грн.

В свою чергу це означає,що розвиток науки все ж таки почнеться,програми розвитку селекції і насінництва будуть реалізовані.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Калиновська В. Якісна селекція-складова продовольчої безпеки України // Журнал «Аграрний тиждень.Україна».2017.Розділ «Агрополітика».

2. Петренко В.С. Аналіз організації фінансування вітчизняної системи насінництва / Таврійський науковий вісник.-Херсон.2012.№80.С.325-327.

3. Селекція і насінництво в Україні:дефіцит коштів // Куркульский вісник.2016

4. ГО "Центр дослідження суспільства/CEDOS" cedos.org.ua.

Ващенко Д.В., відділення «Економіки та права»,
спеціальність «економіка підприємства», ІІІ курс,
ВП КрНУ ім. М. Остроградського
Науковий керівник – викладач Мелешко Г.Ю.

## ЕМОЦІЇ НА РОБОТІ

«Людство вступило в еру надзвичайно емоційних навантажень. Ми можемо протистояти цьому лише виховуючи волю, навчившись керувати емоціями і розумно переборювати так звані емоційні стреси.»
П.К. Анохін

Емоції займають центральне місце у всіх сферах нашого життя, зокрема на роботі. Вони слугують мотиваторами, направляють та активізують нашу поведінку, але також можуть заважати, відволікати від головного в процесі робочої взаємодії. Маргит Комеда-Лутц визначає:

1. Емоції впливають на мозок та тіло.
2. Емоції формують почуття (емоційні оцінки).
3. Емоції допомагають спілкуватися.
4. Емоції впливають на плани та дії.
5. Емоції можуть бути непродуктивними та навіть небезпечними.
6. Емоції можуть бути джерелом енергії і натхнення.

Вважати людину цілком раціонально істотою та заперечувати існування емоцій на роботі нереалістично.

Диференціальна теорія емоцій виділяє такі емоції як інтерес (захоплення), задоволення (радість), здивування, горе (страждання), ярість (злість), відраза (відторгнення), презирство (зневага), страх (жах), сором (зніяковілість, приниження), почуття провини (каяття).

В сучасному менеджменті людина – головний, особливий ресурс організації, тому дослідження управлінням емоціями в організаціях є актуальною проблемою.

Менеджер реалізує свої задачі через працю людей. Підвищувати емоційну грамотність йому може допомогти концепція емоційного інтелекту (ЕІ) Джона Майєра та Пітера Саловей. Емоційний інтелект – це

- розуміння власних почуттів та вміння ними керувати;
- здатність мотивувати себе до творчого виконання роботи на вищому рівні за допомогою емоцій;
- розуміння почуттів інших людей і ефективне управління відносинами.

Є популярний вислів: «Завдяки IQ ви влаштовуєтеся на роботу, а завдяки EQ — робите кар'єру». Емоційний інтелект, як і розумові здібності, треба розвивати. На думку Бредбері та Грівс, емоційний інтелект, наче м’яз, потрібно тренувати щодня.

Д Гоулеман виділяє наступні складові емоційного інтелекту:

1. Самопізнання: емоційне самопізнання; реальна самооцінка; впевненість у собі.
2. Самоменеджмент: самоконтроль; прозорість і відкритість дій; ініціативність; адаптивність; орієнтація на досягнення; оптимізм.
3. Соціальний інтелект: емпатія; вміння підтримувати таланти; вміння сприймати різні культури; знання організації; орієнтація на сервіс.
4. Менеджмент відносин: натхнення; вплив; розвиток інших людей; каталізатор змін; менеджмент конфлікту; командна робота та співробітництво.

Девід Карузо та Пітер Саловей склали наступний алгоритм роботи з емоціями, який дасть змогу досягнути бажаного в бізнесі та житті:

1. Усвідомити існування та виявити емоції.
2. Використати емоції для полегшення мислення.
3. Керувати емоціями.
4. Інтегрувати емоцій при прийнятті рішень.

Донні Ебенштейн, консультант з питань комунікацій, переговорів і вирішення конфліктних ситуацій радить дивитися на себе збоку та аналізувати свою поведінку. Для цього можна записувати на відео власні виступи, а потім переглядати їх. Він вважає, що треба приймати власні емоції, шукати свою точку спокою, досліджувати себе і своє оточення.

Пропонуємо такі напрямки розвитку емоційного інтелекту:

1. Рішення щодо управління власними емоціями менеджера: розробка і дотримання власних ритуалів «налаштування на позитив», виконання вправ на управлінням енергією власних емоцій (аналіз відчутих емоцій, визначення того, про що вони говорять, і пошук відповідних конструктивних способів дій).

2. Рішення щодо управління емоціями працівників: дотримання ділового етикету, чітка система комунікації, зворотній зв'язок, чітко визначене коло прав і обов'язків працівників, справедлива програма мотивації.

3. Рішення щодо формування творчої атмосфери в колективі: проведення ділових ігор, організація тренінгів тощо.

Якщо розглядати емоції як унікальний і цінний ресурс, можна отримати додаткові переваги для росту, насамперед, в бізнесі або кар`єрі.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:


1. Бредбері Т., Грівс Д. «Емоційний інтелект 2.0», «МІФ», 2017 р.
2. Ебенштейн Д. «Сила емпатії. Ключ до конструктивного спілкування та успішних переговорів», «МІФ», 2015р.
3. Карузо Д., Саловей П. «Емоційний інтелект керівника. Як розвивати й використовувати 4 базові навички емоційного лідерства», «Самміт-книга», 2016 р.
4. Коваленко І.М., Коваленко М.П. Наука і мистецтво влади менеджера: Навч. посіб. - Одеса: Фенікс, 2006. – 488 с.
5. Пэйн. Р., Купер К. Эмоции и работа. Теории, исследования и методы применения / Пер. с англ. – Х.: Изд-во «Гуманитарный Центр», 2008. – 544 с.



Горяча Ю., відділення агроекології та економіки,
спеціальність «Організація виробництва», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Боярський коледж
екології і природних ресурсів».
Науковий керівник – к.е.н., викладач Рубан О.О.


## МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

Кризові явища в економіці України, незавершеність аграрної реформи, приватизація та інші процеси в комплексі призводять до суперечливого характеру функціонування соціальної, економічної та екологічної сфер. Тому постає як невідкладна необхідність поглибленого вивчення й удосконалення методичних основ визначення рівня розвитку сільських територій.

Методи отримання інтегрального показника (індексу) розвитку суттєво різняться і за однакових значень індикаторів дослідники одержать різні значення інтегрального показника. До того ж постає проблема вагових коефіцієнтів, які використовуються при отриманні інтегральних показників. Як правило, вони визначаються експертним шляхом, що породжує й проблему коректності їх встановлення. Нарешті, слід погодитися з деякими фахівцями, що зведення в один показник великої кількості індикаторів, які відображають різні процеси, не є коректним, адже при цьому змішуються зовсім різні сфери і не вирішується головне завдання – надати об'єктивну оцінку розвитку території [5, с.11].

Водночас, для оцінки рівня розвитку соціально-економічних систем, незважаючи на значні відмінності у використовуваних показниках, найчастіше користуються такими індикатори:

– економічної (виробничої) сфери;

– соціально-демографічної сфери;
– екологічної сфери.

При цьому логічно випускається ряд факторів – зокрема суспільно-політичні.

Якщо досліджувати сільські території в площині практичного аналізу, то потрібно відзначити, що в Україні використати індикатори екологічної сфери практично неможливо, адже статистика не надає їх окремо для сільських територій. До того ж більшість із них (водне навантаження, використання земель та ін.) є мало змінними в коротко- та середньостроковій (до 5 років) перспективі. Тому використання індикаторів екологічної сфери доцільно при порівнянні областей за розвитком, але є недоцільним при дослідженні розвитку сільських територій як динамічного процесу.

Варто зазначити правильну позицію тих фахівців, які наголошують, що розвиток неможливий без підвищення рівня життя населення [1, 2, 4]. До того ж виокремлення рівня життя населення як самостійної складової сталого розвитку дозволяє хоча б частково врахувати суспільно-політичний клімат у соціально-економічній системі. Адже логічно припустити, якщо рівень життя знижується, то це призводить до суспільно-політичної напруги, що не сумісно зі сталим розвитком.

Тому, на нашу думку, оцінка сталого розвитку повинна ґрунтуватися на результатах дослідження розвитку виробничої системи; процесів, що відбуваються в демографічній сфері та рівня життя населення.

Проблема оцінки розвитку полягає в тому, що він як напрям еволюції соціально-економічної системи передбачає, що основні його компоненти, а саме виробнича сфера та рівень життя населення еволюціонують в певних напрямах. Водночас коректно задати один інтегральний показник, зміна якого давала б можливість оцінити відповідність еволюції сільських територій траєкторії розвитку, напевно неможливо. Це й зумовлює різноманітність підходів до методики отримання інтегрального показника розвитку, відмінності кількості та складі індикаторів (показників), які для цього використовуються, різні вагові коефіцієнти.

Як зазначалося, розвиток є динамічним процесом, тому має досліджуватися динаміка показників. Відповідність динаміки сукупності показників певному «позитивному напряму» використовується в методі динамічного нормативу. Потрібно зазначити, що існують певні методичні напрацювання застосування даного методу для дослідження динаміки підприємств [3], однак його застосування для оцінки розвитку сільських територій розвитку потребує належного науково-методичного обґрунтування.

При застосуванні динамічного нормативу необхідно сформувати такий набір показників, динаміка яких може бути впорядкована за відповідністю еволюції сільських територій траєкторії розвитку. Після цього розробляють ідеальну модель ієрархії динаміки обраної системи показників у вигляді графа. Для полегшення практичного застосування граф записуються у вигляді нормативної (еталонної) матриці зіставлення динаміки показників, елементи якої задаються згідно із встановленої ієрархії за відповідністю розвитку. Потім розраховують фактичну динаміку показників та шляхом порівняння встановлюють їх ієрархію й будують матрицю, аналогічну еталонній, але для фактичних даних.

Отже, для того щоб метод динамічного нормативу можна було застосувати на практиці, необхідно сформувати еталонні матриці для «ідеальних» з позиції розвитку тенденцій у виробничій підсистемі та рівня життя населення сільських територій.

Маючи нормативну матрицю порівняння динаміки показників та аналогічну фактичну матрицю, заповнену за певними правилами, можна розрахувати нормовану міру подібності тенденцій у виробничій підсистемі сільських територій еталонній траєкторії розвитку. Ті показники, по яких зафіксовано найбільше число невідповідностей фактичної та нормативної матриці, ідентифікують основні відхилення фактичної еволюції виробничої підсистеми від еталонної траєкторії розвитку сільських територій. Це дає можливість визначити напрями управлінського впливу для задання потрібного вектора розвитку.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Людський розвиток в Україні: інноваційний вимір : колективна монографія; за ред. Е. М. Лібанової. — К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2008. — 316 с.

2. Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз (колективна монографія); / за ред. Е. М. Лібанової. — К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007.— 328 с.

3. Мясникова О. О. Управление предприятием по ключевым показателям деятельности [Електронний ресурс] / О. О. Мясникова //Сборник ССК. – 2006. – № 1. – Режим доступу: http://e-lib.gasu.ru/konf/sssk/arhive /2006/01/R_8_8.html.

4. Рівень життя населення України / НАН України. Ін-т демографії та соц. дослідж., Держ. ком. статистики України ; за ред. Л. М. Черенько. — К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2006. — 428 с.

5. Светуньков С. Г. Комплекснозначный анализ и моделирование неравномерности социально-экономического развития регионов России [Електронний ресурс] / С. Г. Светуньков, А. В. Загрaновская, И. С. Светуньков. – СПб., 2012. – 129 с. – Режим доступу: http://sergey.svetunkov.ru/economics/complex/files/MD2012.pdf.

Дидикало М.Г., відділення агроекології та економіки
спеціальність «Маркетингова діяльність», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Боярський коледж екології та природних ресурсів»
Науковий керівник – викладач Якимовський Р.В.

## МАРКЕТИНГ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ще недавно більшість підприємств - виробників продукції приділяли увагу переважно таким сферам своєї діяльності: фінанси, інженерні розробки, виробництво, збут. У сучасних ринкових умовах, коли життєвий цикл продукції і різноманітних послуг стає щоразу коротшим, діяльність фірм має бути гнучкішою і динамічнішою. Керівникам і спеціалістам підприємств потрібно активно освоювати методи і техніку управління, характерні для ринкових відносин. Основною концепцією управління в умовах ринку стає саме маркетинг.

Коли конкуренція між виробниками товарів різко зростає, а споживачі стають дедалі вибагливішими, кожне підприємство зацікавлено в ефективному управлінні своєю маркетинговою діяльністю. Зокрема, йому необхідно знати, як аналізувати ринкові можливості, відбирати перспективні цільові ринки, розробляти ефективний комплекс маркетингу і успішно управляти втіленням у життя маркетингових зусиль. Одночасно підприємствам необхідно знаходити нові потенційні ринки, впроваджувати інноваційні технології та створювати відповідну продукцію, як для існуючих споживачів, так і для нових споживачів поряд з реалізацією наявної продукції, вивчати діяльність потенційних конкурентів та впроваджувати заходи по збереженню та підвищенню конкурентних позицій на відповідному ринку . Застосування маркетингового менеджменту є однією з основних умов для сталого розвитку підприємства та формування ринкових відносин [3].

Запорукою успіху будь-якої фірми на ринку є вміння знайти і задовольнити потреби споживачів. Такий підхід до діяльності фірми відображає сутність маркетингу як філософії бізнесу і передбачає орієнтацію її діяльності на задоволення потреб споживачів як єдину можливість досягти цілей, пов'язаних із прибутком, проникненням на нові ринки, розвитком фірми тощо. З іншого боку, маркетинг - це вид діяльності, функція менеджменту, спрямована на інформаційне забезпечення, прийняття управлінських рішень та конкретні дії щодо розробки та управління товаром, ціноутворення, розподілу та просування товарів.

Процес управління матеріальними та людськими ресурсами, що забезпечує їх інтеграцію та найефективніше використання для досягнення поставлених цілей, як відомо, зветься менеджментом. На основі вищесказаного, маркетинговий менеджмент, або управлінням маркетингом на підприємстві - це процес аналізу, планування, реалізації і контролю за здійсненням заходів, спрямованих на встановлення і підтримання

взаємовигідних зв’язків із цільовим ринком для досягнення певних цілей організації (в бізнесі насамперед — отримання запланованого рівня прибутку).

Виявлення на основі різноманітного аналізу тих видів продукції, що можуть забезпечити організації найбільш високий рівень прибутку є найважливішим завданням маркетингової діяльності підприємства [2].

Згідно з загальними поняттями функцій менеджменту до основних функцій маркетингового менеджменту належать:

- аналіз ринку (визначення його потенціалу, місткості, кон’юнктури, попиту, поведінки споживачів, оцінювання конкурентів тощо) і відповідно ринкових можливостей підприємства з урахуванням його ресурсів;
- планування, тобто формування виробничо збутових маркетингових програм на основі ринкових і кон’юнктурних прогнозів, оцінок розвитку науково технічного прогресу тощо;
- організація, тобто формування організаційної структури маркетингу на підприємстві; реалізація встановлених планів (розробка конкретних завдань, визначення повноважень і відповідальності за реалізацію маркетингових заходів тощо);
- мотивація, тобто розробка і реалізація матеріальних і моральних стимулів для працівників фірми з метою підвищення ефективності їх праці;
- контроль і аналіз виконання маркетингових планів (заходів).

Вирізняють такі основні етапи процесу маркетингового менеджменту, що становлять логічну послідовність дій для досягнення підприємством поставлених цілей:

- аналіз ринкових можливостей;
- відбір цільових ринків;
- позиціювання товару на ринку;
- визначення маркетингової стратегії підприємства;
- розробка комплексу маркетингу;
- планування маркетингових програм;
- реалізація та контроль заходів (програм) маркетингу [1].

Управління маркетингом на підприємстві включає планування і реалізацію політики ціноутворення, просування і розвитку ідей, продуктів і послуг, спрямований на здійснення обміну, який задовольняє як окремих осіб, так і фірму. Воно має за мету також розв'язання завдань впливу фірми на рівень і структуру попиту у певний проміжок часу, визначення оптимального співвідношення попиту і пропозиції, щоб фірма досягла поставленої мети. По суті, воно є управлінням попитом і пропозицією і здійснюється тоді, коли одна із сторін потенційного обміну розробляє і використовує засоби досягнення бажаної дії інших сторін. До проведення маркетингових досліджень на зовнішньому ринку фірми спонукають різні причини, зокрема основною причиною є послаблення можливостей збуту чи зміна кон'юнктури на зовнішньому ринку.

Будь-яке господарське рішення потрібно приймати на підставі результатів аналізу маркетингових досліджень, тобто ринкової ситуації та тенденцій її зміни. Тому важливе значення мають дослідницькі функції маркетингу, оцінка факторів, від яких залежить успіх виробничої та ринкової політики фірми. Концепція маркетингу полягає в тому, що вся діяльність підприємства (включаючи програми науково-технічних досліджень, виробництва, капіталовкладень, фінансів, збуту, технічного обслуговування та ін.) ґрунтуються на сучасному стані споживчого попиту і прогнозуванні його змін на перспективу. Таким чином, маркетинг як концепція управління фірмою (звідси й “маркетинговий менеджмент”) становить основу її внутрішньо фірмового управління, спрямованого на досягнення високої ефективності господарської діяльності в умовах сучасного ринку. Формування ринкового середовища стає нагальною необхідністю створення структур маркетингового управління, які стають вагомим чинником впливу на ефективність виробничо-комерційної діяльності економічного суб’єкта.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Куценко В. М. Маркетинговий менеджмент: навчальний посібник -К.:МАУП, 2013. - 184с.
2. Біловодська О.А. Маркетинговий менеджмент: навчальний посібник – К.: Знання, 2010. - 332 с.
3. Маркетинговий менеджмент / В.В. Россоха, О.В. Гуменна, К.В. Пічик, Н.В. Романченко. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2014. – 224 с
4. Сидорук Ю. А. Маркетинговий менеджмент на підприємстві: теоретичні засади [Електронний ресурс] / Ю. А. Сидорук // Ефективна економіка. – 2013. – № 11.

Дідук В.М., економічне відділення
спеціальність "Комерційна діяльність", ІІІ курс
Житомирський агротехнічний коледж
Науковий керівник – викладач Левченко О.Ф.

## МОДЕЛЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ОЦІНКИ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТОВАРАМИ

Ефективність управління товарними запасами підприємства обумовлюються багатьма чинниками – як зовнішніми, що не залежать від діяльності підприємства, так і внутрішніми, на які підприємство може та повинно активно впливати.

До зовнішніх чинників належать: загальний стан економічної ситуації в країні та регіоні, особливості та нестабільність податкового законодавства, умови надання кредитів та процентні ставки, наявність цільового фінансування.

Однак не меншу роль відіграють внутрішні чинники, які підприємство має активно використовувати з метою підвищення ефективності використання обігових коштів. Внутрішніми чинниками ефективності управління товарними запасами є наступні:

- налагоджена система обліку та своєчасне документування операцій з придбання та вибуття запасів;
- оптимальні умови зберігання товарних запасів на підприємстві;
- надійне коло постачальників та ринків збуту [1, с.154].

Складовою управління торговельним підприємством є систем управління логістичними потоками.

Ефективність управління логістичними ланцюгами оцінюється за різними методами, що допомагає контролювати та оцінювати весь процес постачання.

Метою управління логістичними ланцюгами торговельних мереж, зазначає А. Харрісон, є максимізація загальної вартості, яка створюється ланцюгом поставок. Ця величина визначається як різниця між тим, що клієнт готовий заплатити за продукт і витратами, які в сукупності виникають у ланцюгах постачання. Всі методи та інструменти управління логістичними ланцюгами торговельних мереж для підвищення прибутку компанії спрямовані на збільшення доходу від продажів продукції за рахунок підвищення рівня сервісу, своєчасних поставок та прогнозування попиту; на скорочення витрат складування за рахунок зменшення рівня запасів, скорочення витрат закупівлі та збуту товарів, а також поліпшення використання виробничих та логістичних потужностей [5, с.278].

Основні економічні ефекти управління логістичними ланцюгами торговельних мереж наведено в табл. 1.

Для підтримки високої конкурентоспроможності логістичних ланцюгів, торговельна мережа має постійно розвиватися та вдосконалюватися. Для цього необхідно чітко визначити: наскільки добре логістичний ланцюг працює в даний час; в якому напрямі слід удосконалити логістичні ланцюги; наскільки успішно проходить процес перетворень логістичних ланцюгів у вибраному напрямі [4, с.698].

Таблиця 1

**Показники, що характеризують ефективність управління логістичними ланцюгами торговельних мереж [5, с.279]**

| Напрями підвищення ефективності | Джерела підвищення економічної ефективності |
|---|---|
| Збільшення кількості замовлень та підвищення стабільності попиту | Підвищення точності планування за рахунок єдиних інформаційних каналів, синхронізації бізнес-процесів, спільного прогнозування попиту, скорочення часу виведення нових виробів на ринок |
| Зменшення страхових запасів (заміна запасів точною інформацією) | |
| Зменшення ризиків та підвищення надійності планів і поставок | Підвищення якості оперативного управління за рахунок безперервного моніторингу всього ланцюга поставок, своєчасного визначення відхилень і порушень в ланцюгу постачань |
| Зменшення витрат | Скорочення частини витрат на маркетинг і логістику за рахунок ліквідації бізнес-процесів, пов'язаних із невизначеністю в закупівлях, складуванні та збуті |

Основні показники оцінки ефективності управління логістичними ланцюгами торговельних мереж наведено на рис. 1.

Рис. 1.Основні показники (ключові індикатори) оцінки ефективності управління логістичними ланцюгами торговельних мереж [2, с. 46]

Показники логістичної діяльності можуть бути прямими або непрямими, абсолютними або відносними. Непрямі показники логістичної діяльності часто пов'язані з фінансами, наприклад, рентабельність або період окупності. З одного боку, фінансові показники логістичної діяльності легко визначаються, виглядають переконливо, дозволяють проводити зіставлення отриманих результатів, дають загальну картину поточного стану логістичної мережі, а з іншого – мають певні недоліки: відображають минулі результати, повільно реагують на зміни, залежать від низки бухгалтерських прийомів. Також фінансові показники не враховують важливих аспектів логістики, не викривають конкретні проблеми, отже не визначають способи їх усунення.

Прямі показники логістичної діяльності більше підходять для аналізу причин ситуацій, що склалися в торговельній мережі, та пошуку управлінських рішень. До них належать: швидкість оборотності запасів, відстань перевезення вантажу, кількість невиконаних замовлень, кількість порушень умов постачання тощо [4, с.699].

Абсолютні показники логістичної діяльності охоплюють одиничні (наприклад, обсяг збуту) та сумарні показники логістичної діяльності (показники балансу). Відносні показники логістичної діяльності поділяються на питомі показники логістичної діяльності (відношення значень параметрів до загальної кількості об'єктів), взаємопов'язані показники логістичної діяльності (співвідношення різних величин між собою), індекси (співвідношення одна з одною однорідних величин, у знаменнику знаходиться базова величина).

Розглядаючи ефективність управління логістичними ланцюгами торговельних мереж, необхідно розуміти, що фактично йдеться про так звану "потенційну ефективність". Ефективність торговельної мережі залежить від стійкості логістичних ланцюгів. Саме тому, разом із економічною ефективністю ланцюгів поставок, велике значення для досягнення

комплексної ефективності ланцюга постачання має забезпечення стійкості ланцюгів поставок. Сучасна тенденція розуміння ефективності логістичних ланцюгів торговельних мереж передбачає проектування таких ланцюгів поставок, які б характеризувалися високим рівнем економічної ефективності та необхідним рівнем стійкості [5, с.275].

Надійність поставок товарів охоплює ступінь готовності до поставок, рівень гнучкості поставок, уміння забезпечувати зберігання продукції в процесі її навантаження і транспортування. До показників, що створюють базу для оцінки надійності поставок, належать:

- кількість поставок, що не відбулися;
- кількість поставок, що мають які-небудь відхилення;
- тривалість доставки;
- час між поставками;
- точність виконання транспортних операцій за строками;
- ризик в інтервалах поставки;
- кількість пошкоджень продукції у процесі транспортування;
- вірогідність недопоставок [3].

Забезпечення надійності збутової і логістичної діяльності підприємства неможливе без правильної організації фінансової роботи. Фінансова нестабільність підприємства призводить до затримок поставок. Підприємство, яке виступає в ролі клієнта, повинно враховувати ризик невиконання постачальником своїх зобов'язань внаслідок фінансових проблем, оскільки в таких випадках висока вірогідність порушення ним узгоджених строків поставок. Визначення фінансового стану ґрунтується на аналізі ліквідності балансу, аналізі фінансової стійкості та платоспроможності, аналізі динаміки та структури статей балансу, оцінці ділової активності, обліку кількості судових позовів і претензій.

Для оцінки ефективності управління логістичними ланцюгами торговельних мереж, на думку М. Талана, необхідно проводити стратегічний аналіз логістичної системи [4, с.700]. Такий аналіз проводиться в межах логістичної системи торговельного підприємства, він також охоплює оцінку можливостей та зовнішніх ризиків на ринку.

При формуванні логістичних стратегій торговельних мереж використовуються такі критерії: зменшення сукупних витрат; диференціація логістичного обслуговування клієнтів; інноваційність.

Отже, можна зробити висновок, що ефективність функціонування торговельних мереж та їхня конкурентоспроможність залежить від якості формування, впровадження та реалізації логістичної стратегії управління логістичними ланцюгами торговельних мереж.

Оцінювання логістичних ланцюгів торговельних мереж має здійснюватися за такою методикою:

- аналіз логістичної стратегії торговельних мереж;
- оцінка показників ефективності управління логістичними ланцюгами торговельних мереж;
- оцінка ефективності логістичних витрат;
- оцінка оптимальних розмірів замовлень;
- загальна оцінка тенденцій ефективності управління логістичними ланцюгами торговельних мереж;
- розробка оптимізаційних заходів покращання ефективності управління логістичними ланцюгами торговельних мереж.

Таким чином, у процесі своєї діяльності торговельна мережа повинна оцінювати логістичні ланцюги, використовуючи різні методи, які допомагають планувати, контролювати та оцінювати весь процес постачання та збуту.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гудзинський О. Д. Контролінг в системі менеджменту: монографія / О. Д. Гудзинський, М. М. Аксентюк, О. М. Деменіна, за заг. ред.: О. Д. Гудзинський; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. – К.: ІПК ДСЗУ, 2014. – 225 с.

2. Иванов Д. А. Управление цепями поставок / Д. А. Иванов. - СПб. : СпбГПУ, 2015. - 663 с.

3. Лиса С. Методичні підходи до оцінювання логістичних ланцюгів торговельних мереж. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2017/04/7.pdf

4. Талан М. В. Моделювання логістичних стратегій торговельних підприємств / М. В. Талан // Вісн. Ін-ту підприємництва та перспективних технологій при Нац. ун-ті "Львівська політехніка". - 2016. - № 633. - с. 696-701.

5. Харрисон А. Управление логистикой: разработка стратегий логистических операций / Алан Харрисон ; пер. с англ. под ред. О. Е. Михейцева. - Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2015. - 368 с.

Дубина І. В., економічний факультет
напрям підготовки "Фінанси і кредит", IV курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – к.е.н., викладач Скрипник Г.О.

## ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

На сьогоднішній день в ринкових умовах питання формування витрат набуває великого значення і тісно пов’язане з досягненням головної мети будь-якого підприємства – максимізації прибутку. Одним з етапів здійснення даного завдання є створення ефективно функціонуючої системи управління витратами підприємства.

Формування витрат на виробництво продукції аграрних підприємств обумовлені рядом особливих факторів, таких як сезонність виробництва, залежність від природно - кліматичних умов, використання землі у якості основного засобу виробництва, а основою галузі - біологічні активи рослинництва і тваринництва. Завдяки цьому виробництво на аграрних підприємствах характеризується тривалістю операційного циклу, нерівномірним виходом продукції при рівномірних витратах та різними калькуляційними одиницями.

Обмеженість ресурсів і досягнення планової ефективності потребують постійного порівняння понесених витрат і отриманих результатів. Ця проблема ускладнюється під впливом інфляційних процесів, коли дані про виробничі витрати необхідно повсякденно порівнювати з майбутніми витратами, що значною мірою залежить від впливу зовнішнього середовища. Можливість усунення або передбачення впливу багатьох негативних внутрішніх і зовнішніх факторів з'являється завдяки раціонально організованому обліку витрат на виробництво, саме тому дослідження даної теми є актуальним.

Витрати є головним ціноутворюючим чинником і одним з основних чинників формування прибутку, а отже, потребують пильної уваги керівництва підприємства і дієвої системи управління ними. Для побудови останньої необхідним є розуміння економічної природи та сутності витрат підприємств торгівлі, яке не можливе без вивчення наукових поглядів попередників. Вітчизняні та зарубіжні економісти подають різні тлумачення категорії «витрати». Найчастіше дискутуються поняття витрат, які створюють вартість (вартісні витрати) і витрат у формі виплат. Відсутність однозначності у визначенні поняття «витрати» певною мірою виправдана, адже в його основі можуть лежати різні вартісні оцінки, хоч і єдині за суттю, але різні за метою.

Широкий зміст поняття "витрати" потребує різних підходів до виявлення та обґрунтування чинників, що зумовлюють їх формування та сприяють підвищенню ефективності виробництва аграрних підприємств. Результати системних досліджень, пов’язаних із вдосконаленням економічного механізму формування витрат висвітлені в наукових працях В.Я. Амбросова, І.Ф. Баланюка, А.Ф. Бурика, М.Я. Дем’яненка, В.В. Зіновчука, І.Г. Кириленка, М.Й. Маліка, Л.Г. Мельника, С.В. Мочерного, В.Я. Месель-Веселяка, П.Т. Саблука, М.Й. Хорунжого, В.В. Юрчишина та інших вчених.

Витрати – досить значуща економічна категорія, питання сутності якої досліджувалось ще від початку осмислення фактів і явищ господарського життя та зародження економічної думки. На кожному з напрямів розвитку економічної науки розуміння витрат не залишалося

постійним, а змінювалось із загальним розвитком економічної теорії та теоретичних і практичних аспектів управління ними

"Витрати - зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками); [1].

На відміну від промислового виробництва, при веденні сільськогосподарського господарства дуже важливим є забезпечення своєчасного виконання технологічного процесу. Якщо в промисловості порушення технології виробництва веде до затримки виготовлення продукції, то на аграрному підприємстві це призводить до втрати продукції, погіршення її якості та неминучим економічним збиткам.

Відповідно до стандарту 16 «Витрати» виділяють такі елементи витрат підприємства, які зобржені на рис.1

Рис.1. Елементи витрат підприємства

Система управління витратами не може функціонувати без урахування факторів, які на неї впливають. Найчастіше ці чинники розподіляють на дві групи, а саме: фактори зовнішнього та внутрішнього середовища (табл. 1). Ступінь впливу різних факторів на формування витрат неоднаковий, може бути прямий або опосередкований. Однак, нехтування будь-яким з них може призвести до зниження ефективності господарювання.

Таблиця 1

**Основні фактори впливу на формування витрат виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції**

| Фактори внутрішнього середовища | Фактори зовнішнього середовища |
|---|---|
| - розміри підприємства;<br>- спеціалізація підприємства;<br>- обсяги і структура виробництва;<br>- технологія виробництва;<br>- форми організації виробництва;<br>- методика обліку, аналізу, планування і контролю витрат;<br>- ефективність використання ресурсів;<br>- особливості формування фінансової політики підприємства;<br>- ·стратегія розвитку підприємства; | - природно-кліматичні умови;<br>- диспаритет цін на аграрну і промислову продукцію;<br>- монополізм переробних і торговельних підприємств;<br>- вартість ресурсів;<br>- рівень податкового навантаження;<br>- державна підтримка аграрних підприємств;<br>- розвиток виробництва вітчизняної сільськогосподарської техніки;<br>- вартість і умови залучення фінансових |

| | |
|---|---|
| - впровадження прогресивних технологій і науково обґрунтованих методів господарювання та ін. | ресурсів;<br>- доступність страхування;<br>- державне регулювання аграрного ринку;<br>- рівень конкуренції;<br>- рівень інфляції та ін. |

Діяльність підприємств аграрної сфери пов'язана з ризиком і невизначеністю та суттєво відрізняється від інших галузей народного господарства, що й зумовлює особливості управління витратами. При цьому в умовах постійного зростання розміру витрат, особлива увага з боку керівництва сільськогосподарських підприємств повинна приділятися ефективності їх формування. Саме тому проблема побудови ефективної системи управління витратами повинна стати пріоритетом розвитку кожного підприємства, що сприятиме підвищенню прибутковості господарювання.

Таким чином, узагальнивши та проаналізувавши основні особливості формування витрат в аграрних підприємствах та прийшовши до висновку, що сільськогосподарське виробництво є ризиковим, залежить від факторів, які важко спланувати та контролювати та суттєво відрізняється від інших галузей господарювання, що й зумовлює особливості управління витратами.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 05.10.2017р. №44– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2164-19

2. Положення (стандарт) Бухгалтерського обліку №16 "Витрати" від 09.08.2013р. № 318. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1242-13

3. Косинська О.В. Оптимізація витрат як засіб підвищення при бутковості підприємств / О.В. Косинська //Формування ринко- вих відносин в Україні. –2011.

4. Петрович Й.М. Економіка і фінанси підприємства : [підручник] / Й.М. Петрович, Л.М. Прокопишин-Рашкевич. – Львів : Магнолія, 2014.

5. Скрипник М. І. Сутність витрат як економічної категорії / М. І. Скрипник ///Вісник ЖДТУ.- Серія «Економічні науки».-2009.

Зборовська Н.І, відділення економіки та прикладної екології,
спеціальність «Бухгалтерський облік», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний коледж».
Науковий керівник – викладач Бурдаш У.Є.

## СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Забезпечення сталого розвитку аграрного виробництва потребує формування на відповідному рівні фінансових ресурсів. Навіть в умовах ринкової економіки значну роль відіграє державна підтримка галузі. Слід зазначити, що підходи до формування та розміри державної підтримки в значній частині країн світу визначаються виходячи з правил Світової організації торгівлі, що формувалися протягом останніх чотирьох десятиліть. Процес розбудови ринкової економіки в Україні набув незворотного характеру. Реструктуризація колективних сільськогосподарських підприємств і створення на їх основі нових агроформувань ринкового типу - селянських (фермерських) господарств, господарських товариств, приватних підприємств, виробничих сільськогосподарських кооперативів, стимулювання державою підприємницької діяльності, прийняття нового Земельного кодексу та інших важливих нормативних актів, направлених на запровадження більш досконалих економічних важелів регулювання економіки, започаткування інтеграції економіки України у світовий ринок створюють сприятливіше ринкове середовище для розвитку виробництва в усіх сферах економіки, в тому числі і в аграрно-промисловому комплексі. Це вимагає значного підвищення рівня підготовки спеціалістів вищої кваліфікації - економістів-

аграрників, які були б здатні на високому професійному рівні розв'язувати фінансово-економічні та господарські проблеми в умовах ринку.

Проблеми сталого розвитку сільського господарства та суб'єктів господарювання у цій галузі завжди знаходилися в полі зору вчених-аграрників. Значний внесок щодо їх вирішення, а також дослідження специфіки розвитку на сучасному етапі здійснили О. М. Алимов, Ю. Д. Білик, Т. Г. Дудар, П. Т. Саблух, А. С. Даниленко, А. М. Мірошниченко, Л. Я. Новаковський, М. М. Федоров, М. А. Хвесик, П. І. Гайдуцький, В. В. Юрчишин, А. М. Третяк та інші.

Інфляційні процеси, посилення конкуренції загострили питання збільшення пропозиції сільськогосподарської продукції та продовольства, підвищення ефективності аграрного бізнесу. Для вітчизняних товаровиробників є важливим сформувати такі моделі підприємств, які забезпечують їм конкурентоспроможність на ринку. Економічна теорія стверджує, що ріст підприємства забезпечує підвищення його ефективності. Проте для світового сільського господарства характерними є невеликі фермерські господарства. Так, в Японії середня площа фермерського господарства становить 1,2 га сільськогосподарських угідь, в Греції 4, Німеччині 19, Франції 31, США 192, Канаді 242 га. Порівняно з інших країнами аграрні підприємства в Україні є досить великими. Середнє українське аграрне підприємство має площу 1943 га сільськогосподарських угідь. Збільшення кількості надвеликих агропідприємств в країні відбувається на фоні скорочення кількості аграрних підприємств менших розмірів. Територіально надвеликі агропідприємства наявні в 17 адміністративних регіонах країни. Більшість надвеликих агропідприємств зосереджено у східних і південних областях України. Найбільшу кількість надвеликих агропідприємств створено в Херсонській (6 підприємств), Дніпропетровській (7 підприємств) і Донецькій областях (8 підприємств). В Одеській області зареєстровано тільки 1 надвелике агропідприємство. В інших регіонах створено по 2-4 надвеликі агропідприємства. Середній розмір цих підприємств варіюють по регіонах від 11 тис. га в Рівненській області. Із збільшенням розмірів сільськогосподарських підприємств від середніх до надвеликих спостерігається ріст їх ефективності. В надвеликих агропідприємствах витрати праці з розрахунку на одиницю реалізованої продукції є найменшими. Також, в надвеликих агропідприємствах з розрахунку на одиницю площі на 75% більше реалізується продукції, ніж в середньому по всіх підприємствах. Структурі виробництва відповідає структура земель надвеликих агропідприємств. Пріоритет виробництва зернових і технічних культур пояснює таку високу питому вагу ріллі. Значно меншою є питома вага пасовищ і сіножать. Тваринництво менше розвинуто в надвеликих агропідприємствах порівняно з рослинництвом.

В Україні надвеликі агропідприємства ще не зайняли провідного місця у виробництві та реалізації рослинницької і тваринницької продукції (за виключенням окремих продуктів в деяких регіонах). Проте, виходячи з досвіду інших країн, можна прогнозувати підвищення питомої ваги надвеликих агропідприємств у сільськогосподарському виробництві.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [Присяжнюк М. В., Зубець М. В., Саблук П. Т. та ін.]; за ред. М. В. Присяжнюка, М. В. Зубця, П. Т. Саблука, В. Я. Месель-Веселяка, М. М. Федорова. –К. : ННЦ ІАЕ, 2011.–1008 с.

2. Актуальні проблеми аграрної реформи в Україні в умовах системної кризи світової економіки / Авт. кол. Мельник Ю. Ф. та ін.; за ред. І. Г. Кириленка –К., 2009.–135 с.

3. Результати і проблеми реформування сільського господарства України / Ю. О. Лупенко , П. Т. Саблук, В. Я. Месель-Веселяк, М. М. Федоров // Економіка АПК. –2014. –№ 7. –С. 26-38.

Ікальчик Н.М., відділення економіки, логістики та інформаційних систем,
спеціальність «Облік і оподаткування», 2 курс
ВП НУБіП Укаїни «Ніжинський агротехнічний коледж»
Науковий керівник – викладач Потопальська Н.В.

## ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ПІДХОДУ В УПРАВЛІННІ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогодні логістичний підхід в управлінні підприємствами набув широкого розвитку в країнах з ринковою економікою і виступає одним з дієвих та ефективних інструментів підвищення ефективності роботи підприємств, оскільки дозволяє оптимізувати матеріальні, фінансові та інформаційні потоки, витрати на їх забезпечення та управління [1].

Новизна логістичного підходу до управління ресурсами полягає в зміні пріоритетів господарської діяльності, де головну роль відіграє не сам продукт, а процеси у формі різноманітних потоків (матеріального, інформаційного, фінансового тощо). Управління потоковими процесами, їх перетворення й інтеграція є новою його формою, що перевершує традиційні як за рівнем творчого потенціалу, так і за ефективністю кінцевих результатів. Оптимізація потокових процесів в економіці стала можливою лише завдяки переорієнтації з кількісних критеріїв оцінювання господарської діяльності на якісні.

Відповідно до одного із найзагальніших визначень логістика є теорією і практикою управління матеріальними потоками.

З погляду управлінця, логістика інтерпретується як організація управління цілеспрямованою підготовкою і доцільним використанням коштів і послуг, необхідних для розв'язання конкретних завдань.

Логістика – це гармонізація процесу управління потоками економічної системи на шляху від первинного джерела сировини до кінцевого споживача готової продукції на основі системного підходу й економічних компромісів щодо оптимізації загальних витрат ресурсів, ринкових зв'язків і отримання синергічного ефекту.

Сукупний ефект від застосування логістичного підходу до управління матеріальним потоком у сфері виробництва формується завдяки наступним складовим:

– налагоджуються партнерські відносини з постачальниками;

– скорочуються простої устаткування;

– зменшуються запаси на шляху руху матеріального потоку (і відповідні витрати на складування та зберігання);

– скорочуються час і витрати на переміщення матеріальних ресурсів;

– скорочується чисельність допоміжних робітників, знижується травматизм;

– поліпшується якість продукції; знижуються втрати матеріалів;

– поліпшується використання виробничих і складських площ тощо.

Перерахуємо основні функції логістики, які періодично повторюються на шляху руху продукції від первинного джерела сировини до кінцевого споживача:

а) участь у постачанні;

б) участь у виробництві (в торгівлі - організація зберігання і складської обробки товарів);

в) участь у збуті (розподілі) готової продукції;

г) транспортування;

д) інформаційне забезпечення матеріальних потоків.

На сьогоднішній день для здійснення своєї діяльності промислове підприємство повинно мати певний набір економічних ресурсів – елементів, які використовуються для виробництва економічних благ. Зазвичай в економічній літературі все, що підприємство має і використовує у виробничій діяльності, називається майном. Саме до цієї категорії економічних понять і відносяться матеріальні ресурси. Матеріальними ресурсами називають «основні та оборотні засоби виробництва, які використовуються (або можуть бути використані) у виробничому процесі та формують його матеріально-речову базу [2].

В економічній літературі більшість дослідників виділяє три етапи розвитку логістики. Ці етапи дають змогу простежити зміну концептуальних підходів до цього нового організаційно-прикладного напряму.

Перший етап (50–60–ті роки XX ст.) – характеризується розробленням експериментальної концепції логістики, використанням логістичного підходу до управління матеріальними потоками у сфері обігу.

Другий етап (70–80–ті роки XX ст.) характеризується розширенням інтеграційної основи логістики на основі комплексного підходу та ідеології раціональності. Логістика почала охоплювати виробничий процес.

Третій етап належить до сучасності й може бути охарактеризований так:

1. з'являються фундаментальні зміни в організації та управлінні ринковими процесами у глобальній економіці;
2. сучасні комунікаційні технології, які забезпечують швидке проходження матеріальних та інформаційних потоків, дають змогу здійснити моніторинг усіх фаз переміщення продукту від первинного джерела до кінцевого споживача;
3. розвиваються галузі, які надають послуги у сфері логістики;
4. концепція логістики, ключовим постулатом якої є необхідність інтеграції, починає визнаватися більшістю учасників ланцюгів «постачання – виробництво – розподіл»;
5. сукупність матеріалопровідних суб'єктів набуває цілісного характеру.

Мета логістики – це оптимізація циклу відтворення шляхом комплексного, орієнтованого на рисунок, формування матеріального потоку у виробництві та наступній комерціалізації товару.

Найчастіше мету логістичної діяльності пов'язують з виконанням так званих правил логістики. Найпоширенішим підходом є виділення «семи правил логістики», так званого комплексу логістики «7R» (від англійського слова «right» – правильний): споживач – відповідний споживач; товар – потрібний товар; кількість – у необхідній кількості; якість – необхідної якості; час – необхідно доставити у потрібний час; місце – у потрібне місце; витрати – з мінімальними витратами.

Цілі логістичної діяльності будуть досягнутими, якщо забезпечена найкраща і швидка відповідь на ринковий попит за найменших витрат. При необхідності ще раз підкреслити, що головною метою логістики є вираження ідеальної ситуації, якої необхідно намагатися досягти.

Поняття матеріального потоку є ключовим у логістиці. Матеріальні потоки утворюються в результаті транспортування, складування і виконання інших матеріальних операцій із сировиною, напівфабрикатами і готовими виробами, починаючи від первинного джерела сировини до кінцевого споживача.

Вони можуть протікати як усередині одного підприємства, так і між різними підприємствами. При цьому кожному матеріальному потоку відповідає деякий інформаційний потік, який у часовому і просторовому аспектах може не збігатися з матеріальним.

Матеріальні потоки характеризуються кількісними і якісними показниками. Основними з яких є напруженість і потужність матеріального потоку:

– напруженість матеріального потоку – це інтенсивність переміщення матеріальних ресурсів, напівфабрикатів і готової продукції;

– потужність матеріального потоку – це обсяг продукції, який переміщується за певну одиницю часу.

Показники потужності та напруженості матеріальних потоків прямо залежать від стану інфраструктури суб'єкта господарювання, обраної логістичної системи з управління процесами виробництва і обігу, від стратегії підприємства і т. д. Між цими показниками, як правило, спостерігається обернена залежність. На них безпосередній вплив здійснюють обсяг (маса), час і форми постачань.

Вивчення матеріальних потоків є основою для оптимізації технологічних процесів виробництва, матеріально–технічного забезпечення, транспортування та збуту продукції, раціоналізації документообігу, проектування виробничих, складських і допоміжних

приміщень, створення високоефективної комунікаційної інфраструктури та організаційних структур управління.

Логістика є певною виробничою інфраструктурою економіки. Вона базується на чіткій взаємодії попиту, поставок, виробництва, транспортування і розподілу продукції. Починаючи з первинних джерел сировини або вироблення напівфабрикатів, логістика продовжується в обігу матеріалів і напівфабрикатів у рамках виробничого процесу підприємства і завершується доставкою готової продукції споживачу.

В межах логістичного підходу необхідно чітко розмежовувати матеріальні ресурси і матеріальні потоки. Матеріальний потік уособлює рух матеріальних ресурсів, які на шляху до споживача проходять виробничі, складські, транспортні ланки. Організують і направляють матеріальний потік різні учасники логістичного процесу [3].

Для аграрних підприємств використання логістичного підходу до управління трудовими ресурсами є особливо актуальним, оскільки сільське господарство характеризується сезонністю виробництва продукції. Тому в період особливо напружених робіт (посівна, період збору врожаю сільськогосподарських культур) аграрні підприємства потребують наявності такої кількості працівників, яка б мала змогу забезпечити повне та своєчасне виконання цих робіт.

Як будь–який інший вид ресурсів, кадри повинні надходити в логістичні системи (прийматися на роботу), розвиватися і використовуватися в них (виконувати свої посадові обов’язки, навчатися, переміщатися на інші посади) і виходити за межі (звільнятися). Таким чином, кадрова логістика підприємства має чотири основні напрями: оптимізація вхідних потоків відповідно до потреб фірми; використання кадрів; розвиток кадрів; вивільнення кадрів.

Використання логістичного підходу в управлінні підприємством дозволяє оптимізувати діяльність підприємства за рахунок забезпечення взаємозв'язку та збалансованості окремих його підсистем і ланок. Логістичний аналіз і синтез як метод пошуку резервів базується на прояві ініціативи і підприємливості. Важливо також відзначити, що результат логістичної оптимізації може значно перевищувати суму ефектів, досягнутих окремими підрозділами підприємства внаслідок придбання логістичною системою додаткових позитивних властивостей.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Забуранна Л.В. Логістичне управління підприємством: сутність та передумови розвитку / Л.В. Забуранна // Сталий розвиток економіки. 2010. № 7. С. 120–123.

2. Економічний енциклопедичний словник : у 2 т., т. 1 / [Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І ; за ред. С.В. Мочерного]. Львів : Світ, 2005. 616 с.

3. Николайчук В.Е. Теория и практика управления материальными потоками (логистичес- кая концепция) : монография / В.Е. Николайчук, В.Г. Кузнецов. Донецк : ДонГУ, 1999. 413 с.

Каленик С. В., економічне відділення
спеціальність «Комерційна діяльність», ІІІ курс
Технолого-економічний коледж Білоцерківського НАУ
Науковий керівник – викладач Гнєдіч В.І.

## ЯКІСТЬ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ – КЛЮЧОВІ ВАЖЕЛІ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ефективність функціонування аграрного сектора економіки в ринкових умовах залежить від конкурентоспроможності суб’єктів підприємницької діяльності і можливості адаптації до змін ринкової ситуації. Підприємницькі структури аграрної сфери економіки в процесі своєї діяльності стають учасниками конкурентної боротьби за споживача і можливість їх виживання залежить від здатності ефективно та в комплексі використовувати усі свої переваги над конкурентами. Тенденції сучасної ринкової економіки вимагають від товаровиробників виробити найбільше продукції відповідної якості та зробити цей процес

ефективним. Залежно від ефективності функціонування підприємства, значною мірою залежить і міцність цього підприємства - його конкурентоспроможність, що проявляється у його конкурентній позиції.

В аграрному секторі економіки України за останнє десятиріччя змінилися економічні умови господарювання. Серед найбільш актуальних проблем розвитку підприємств молокопереробної галузі є створення адаптованої до сучасних умов господарювання системи управління конкурентоспроможністю продукції, забезпечення якої може гарантувати довготривале та результативне функціонування на ринку. Рішення про вибір альтернативних заходів з управління конкурентоспроможністю підприємства має спиратися на результати оцінки та порівняння кінцевого ефекту комерційної діяльності.

У зв'язку зі значною конкуренцією на сировинному ринку виробництво готової молочної продукті все у більшій мірі концентрується на великих підприємствах, які вкладають значні кошти в модернізацію виробництва, мобільно реагують на зміни кон'юнктури ринку, постійно збільшують свій асортимент та щоб не втратити свою частку на ринку за умов сезонного дефіциту сировини, розширюють ринок збуту за рахунок пошуку нових споживачів та експортних поставок [1, с. 176]. В умовах конкуренції товаровиробників і відсутності державного контролю за виробництвом та розподілом виготовленої продукції, зростає значення комерційної діяльності підприємства. Для аграрного підприємства конкурентоспроможність - це забезпечення оптимального співвідношення між обсягами виробництва і реалізації продукції та його ресурсним потенціалом, платоспроможності і інвестиційної привабливості підприємства. З іншого боку, під конкурентоспроможністю слід розуміти здатність виробляти продукцію, яка користується попитом на ринку, брати участь у боротьбі за покупця, а також шукати напрямки збільшення своєї частки на ринку.

Кожне підприємство у процесі господарської діяльності є учасником конкурентної боротьби за споживача (покупця), а тому, одним із важливих елементів є визначення механізму забезпечення конкурентоспроможності.

Управління конкурентоспроможністю повинно бути рейтинговим, тобто таким, яке при прийнятті управлінських рішень щодо забезпечення конкурентоспроможності орієнтується на основний результат – рейтинг та порівнює його з необхідними витратами для досягнення ефективності. Досягнення високого рівня конкурентоспроможності можливо під час системної розробки стратегії діяльності підприємства.

Саме такі підходи в прийнятті управлінських рішень застосовує потужне молокопереробне підприємства ТОВ «Білоцерківський молочний комбінат», яке побудовано у відповідності з директивами Європейського Союзу та вимогами Міжнародної молочної федерації. Проектна потужність комбінату складає 250 тонн переробки молочної сировини на добу, після закінчення будівництва другої черги загальна потужність підприємства буде сягати 400 тонн.

Земельна ділянка підприємства розташована у безпосередній близькості від магістралі Київ - Одеса. Таке розташування дозволяє комбінату бути привабливим партнером серед виробників молочної сировини, а також досягати високих показників завдяки ефективній логістиці сировинних потоків в даному регіоні. Близькість до Києва і доступність транспортних артерій до всіх потенційних ринків збуту сприяє організації ефективного збуту і дистриб'юторської мережі.

Сировиною для виготовлення продукції служить молоко вищого і першого ґатунків, яке постачається виключно від сільгосппідприємств в радіусі 200 км. Серед агровиробників – господарства Київщини, Вінниччини, Черкащини. Готова продукція реалізується ТОВ «Торговий Дім Тульчинка» - компанією, яка є ексклюзивним дистриб'ютором продукції підприємства та управляє збутовою мережею групи торгових марок комбінату - «Milklife», «Біла лінія», «Premiale».

Значене місце в системі забезпечення конкурентоспроможності продукції займає її якість. Промислове підприємство може забезпечити конкурентоспроможність продукції, якщо її якість співпадає з очікуваннями споживачів, або перевищує їх. Кожний товар є носієм різних властивостей, які відображають його корисність і відповідають певним вимогам.

Високий рівень якості продукції – це конкурентна перевага вищого рівня, що забезпечує підприємству стійкість на ринку на тривалу перспективу. Підвищуючи якість продукції, товаровиробник випереджає найближчих конкурентів в довгостроковій перспективі, оскільки останнім знадобиться тривалий час і значні капіталовкладення в оновлення технологій і налагодження нового виробництва. Показник якості поступово займає пріоритетну позицію серед факторів забезпечення конкурентоспроможності продукції. Якість визначається рівнем задоволення споживача, чим окреслюється соціально-економічна та суспільна значимість її підвищення. На різних стадіях життєвого циклу продукції інтенсивність і набір факторів впливу будуть різними. В забезпеченні якості продукції вагоме місце посідає її стандартизація та сертифікація, що є важливою складовою нормативного забезпечення управління якістю та конкурентоспроможністю продукції.

На ТОВ «БМК» діє закритий технологічний процес виробництва молочної продукції та автоматизоване управління виробничими процесами, що гарантує мінімальний вплив людського чинника та оточуючого середовища на якість продукції. Новітнє обладнання дозволяє застосовувати прогресивні технології щадних режимів теплової обробки молока, що гарантує максимальне збереження корисних складових частин молока та забезпечує високу харчову та енергетичну цінність молочної продукції. У виробництві кисломолочної продукції ТОВ «БМК» використовує високоякісні закваски датської компанії «Chr.Hansen». Це забезпечує високий рівень корисності молочної продукції для організму людини.

В асортименті «Білоцерківського молочного комбінату» повний спектр цільномолочних продуктів для всіх груп споживачів під загальним брендом «Міік Life». Продукція м'якої сирної групи - зернистий сир у вершках «Cottage Cheese» і «Фета» - вважався делікатесною. ТМ «Біла лінія» розрахована на широкі кола споживачів. Серед найбільш популярної продукції: молоко, сметана, ряжанка, кефір без добавок, біо-кефір, біо-йогурги та топлене молоко. Вся продукція високоякісна. Наприклад, в йогуртах підприємства зміст фруктового наповнювача складає 15 % і це шматочки фруктів.

Досягнення високої якості і безпечності продукції можливе лише в умовам постійного вдосконалення та поліпшення впровадженої на підприємстві інтегровано системи управління якістю та безпечністю харчових продуктів у відповідності з вимогами ДСТУ ISO 9001:2009, ДСТУ ISO 2200:2007.

Рівень споживання молока та молочної продукції визначається не лише платоспроможністю населення, але й обсягом її пропозиції на ринку. Підприємство нарощує обсяги виробництва і розширює свій асортимент.

Важливим інструментом конкурентоспроможності є використання цінових рівнів, які притаманні відомим торговим маркам.

Враховуючи, що конкурентоспроможність є комплексною багатоаспектною характеристикою товару, то саме ця складова і визначає переваги молокопродуктів ТОВ «БМК» на ринку порівняно з аналогічними товарами - конкурентами, як за ступенем відповідності конкретній потребі, так і за витратами на їх задоволення.

Конкурентоспроможність повніше розкривається через систему економічних показників. Підприємство має обсяги виробництва та реалізації продукції протягом 2017 року до 130 тис. тонн. Підприємство має на меті досягти 12 % українського ринку молокопродуктів.

Стратегія БМК базується на двох складових - сучасному високотехнологічному виробництві та якісній натуральній сировині. Впроваджена сучасна європейська безконтактна технологія виробництва забезпечує високий ступінь чистоти харчового виробництва. Зі вступом України в СОТ комбінат має перспективи виходу на європейський ринок.

З метою підвищення конкурентоспроможності готової продукції та її позитивного впливу на ефективність комерційної діяльності «Білоцерківського молочного комбінату» необхідно розширити джерела закупівлі сировини; удосконалити маркетингову стратегію по створенню брендів Milk Life, Біла лінія, Premiale; забезпечити ринок якісною молочною продукцією у декількох цільових та цінових сегментах; сформувати бажаний імідж продуктів, а також проведення гнучкої та активної превентивної політики реагування на

зміни конкурентного середовища господарювання; використання досягнень науки та техніки; здійснювати постійний і систематичний аналіз ринку та потреб, а також задовольняти нові потреби ринку; формувати та впроваджувати дієву систему управління якістю та конкурентоспроможністю продукції. Врахування цих принципів дозволить підприємству розвиватись та конкурувати на ринку за сучасних умов.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**


1. Закон України "Про захист економічної конкуренції" від 11.01.2001
2. Біловодська О.А. Маркетингова політика розподілу : навч. посіб. - Київ : Знання, 2011. - 495 с.
3. Гаркавенко С.С. Маркетинг: Підручник.- 7-ме вид.-Київ: Лібра, 2010.-720 с.
4. Верхоглядова Н. І. Економіка підприємства// навчальний посібник. - 2008. - №10 - С. 168-182.
5. Манів З. О. Економіка підприємства // навчальний посібник. - 2006. -№14 - С. 406-412.
6. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства // підручник. - 2008. - №14 - С. 326 - 368.
7. Саблук П. Т. Управління агропромисловим розвитком України // Збірник праць / за ред.. М. І. Бахмата. - 2008. С. 518
8. http://library.if.ua/



Кобилянська М.В., економічне відділення
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», ІІІ курс.
Відокремлений структурний підрозділ «Рівненський коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування України»
Науковий керівник – викладач Олійник Г.А.


## СУЧАСНА ПРОБЛЕМА ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПРОДУКЦІЮ АПК

Українців не перестає цікавити злободенна тема цін на продукти зараз і в недалекому майбутньому. Особливо після скасування державного контролю над ціноутворенням.

Основу ціни як економічної категорії становить вартість товару, величина якої визначається суспільне необхідними затратами праці. Як зазначав відомий український економіст М. І. Туган-Барановський, «ціна вільно виробленого товару визначається тими видатками на його виробництво, які дають змогу виробити товару стільки, скільки його потребує ринок». Разом з тим ціна є вираженням узгодженого продавцем і покупцем грошового або іншого майнового еквівалента, який покупець згоден заплатити за переданий йому товар (роботи, послуги).

7 червня 2017 року Кабінет міністрів України прийняв постанову, в якій говориться, що держава більше не буде контролювати ціноутворення на продукти харчування. Тепер виробники не зобов’язані декларувати ціни на продукти, і пояснювати необхідність їх підвищення. Урядовці сподівалися, що цей крок підштовхне розвиток конкуренції і виключить розвиток бюрократії у сфері ціноутворення.

На даний момент, таке рішення розв’язало руки виробникам та ціни в Україні на продукти сьогодні в 2018 році незмінно йдуть вгору. За останні півроку подорожчала велика частина позицій зі списку соціальних продуктів. Істотно подорожчали свинина, яловичина, курятина, соціальний хліб, овочі, молочна продукція. І, як прогнозують представники Асоціації постачальників торговельних мереж, до кінця цього року вартість продуктів можуть збільшитися в середньому на 20%.

Ціни на продукти харчування в Україні 2017 року мали тенденцію до постійного зростання. Так, за інформацією голови Комітету економістів України Андрія Новака, на молочну групу товарів ціни протягом минулого року піднялися до 30—33%, на м’ясну — до 35%. Аналітик прогнозує, що у 2018 році ціни також зростатимуть, проте темпи будуть нижчими, ніж торік. Ціни на продукти харчування в Україні 2017 року мали тенденцію до постійного зростання. Аналітики зазначають і те, що споживчий рівень інфляції прискорився

в січні 2018 року. Так, як вважає Олена Білан, головний економіст Dragon Capital, індекс споживчих цін у цьому місяці підвищився на 1,5% після зростання на 1% у грудні. «За рахунок цього в річному вимірі інфляція прискорилися до 14,1% з 13,7% на кінець 2017 року», — констатує експерт.

Президент громадської організації «Фінансова грамота України» Михайло Стрельніков впевнений, що сьогодні чимало державних структур повинні діяти в цьому напрямі, озброївшись тією законодавчою базою, яку вони мають. За його словами, це справді може дуже ефективно робити Антимонопольний комітет України. (За даними газети «Урядовий кур'єр» від 15.02.2018 р.)

Як і треба бути впевненими, що держава таки зробить усе для того, щоб посприяти розвиткові вітчизняного АПК, який останніми роками демонструє значне зростання й шанування в країнах Європи та Азії. Достатньо привести приклад значного збільшення експорту українських яблук та іншої плодово-ягідної продукції до країн ЄС. Якщо плани і дії уряду щодо широкої підтримки фермерства й інших виробників аграрної та харчової продукції покажуть високі практичні результати, то й ціни на внутрішньому ринку за умови його ще більшого насичення товарами знижуватимуться чи принаймні не зростатимуть.

Причинами зростання цін економісти і експерти аграрного ринку пояснюють, що ціни на продукти в Україні сьогодні збільшуються виходячи з безлічі причин:

1) Подорожчання палива і транспортних послуг.
2) Експорт за кордон і зрівняння цін з європейськими.
3) Зниження поголів'я худоби, спалахи епідемії чуми свиней.
4) Скасування контролю держави над ціноутворенням.
5) Монополізація українського ринку.
6) Сезонне подорожчання.
7) Неврожай через посуху, весняні заморозки.
8) Зменшення обсягів посадки овочів.
9) Збільшення мінімальної заробітної плати до 3723,00 гривні у січні 2018 року.

Але якими б не були ці причини, факт залишається фактом: продукти харчування в Україні стають майже розкішшю і ціни на них продовжують рости. Якщо взяти статистику, то виявляється, що українець на їжу витрачає більше 50% свого місячного доходу, тоді як в Європі цей показник значно менше. Наприклад, у Люксембурзі на харчування йде лише 8% від загальних витрат, у Великобританії – 11%, у Словенії – 14%. Більше на харчування витрачають греки і румуни – 20 і 38% відповідно. Вивчаючи дані, деякі цифри просто шокують, але населення України має бути готовим до того, що це не межа і ціни на продукти на даному рівні не «заморозять». Згідно з прогнозами, до кінця цього року м'ясо, яйця і молочна продукція ще додадуть в ціні 15-20%. Не виключено, що стануть дорожче і овочі «борщового набору»: капуста, буряк, морква, цибуля, картопля. Також подорожчають всі види хліба в середньому на 20%.

Як стверджують економісти, поки в нашій країні не відбудеться «технічна революція», сподіватися на зростання заробітних плат або зниження цін не варто. А для цього необхідні будь-які інвестиції у виробництво – державні або приватні як зарубіжні, так і вітчизняні, а також кредити. Як говорить директор Асоціації постачальників торговельних мереж Олексій Дорошенко, зараз в Україні не можливий ріст зарплат, через низьку продуктивність праці та застарілі технології на виробництвах. А ціни і так на багатьох позиціях нижче європейських. Тільки вся проблема в тому, що рівень доходів українців значно нижче, ніж у жителів країн Європи.

Ми вважаємо для того, щоб ціни на продукти в Україні на ринку стали порівнянними з доходами українців необхідно провести ряд всеукраїнських заходів:

- реформа судової системи, яка повинна захищати приватну власність,
- відсутність корупції на всіх рівнях влади,
- прозорість і чесність ведення бізнесу,
- насичення внутрішнього ринку власними продуктами харчування.

Якщо так станеться, то через кілька років рівень заробітних плат істотно зросте і українці зможуть собі «розкіш» купувати будь-які продукти харчування.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Як продукти харчування зробити дешевшими? // Газета «Урядовий кур'єр» від 15.02.2018 р.

2. Українці витрачають на їжу не менше 50% сімейного бюджету. // Аграрне інформаційне агентство Agravery від 31.05.2017 р.

Корната Н.А.,
відділення «Економіки та права»,
спеціальність «економіка підприємства», III курс,
Коледж КрНУ ім. М. Остроградського
Науковий керівник – викладач Мелешко Г.Ю.

## РОБОТИЗАЦІЯ: НЕБЕЗПЕКИ І МОЖЛИВОСТІ

У 2018 році технології досягли досить високого рівня. Вчені прогнозують, що вже через десять років штучний інтелект замінить людину в багатьох сферах праці. У майбутньому роботизація не тільки проникне в більшість сфер життя людини, але і помітно полегшить його. Та є також певне занепокоєння: всесвітньо відомий фізик-теоретик Стівен Хокінг попереджає, що розробка машин, здатних самостійно мислити, створює загрозу існуванню людства. А засновник SpaceX і генеральний директор Tesla Inc Ілон Маск закликає до більшого регулювання штучного інтелекту і вважає його найбільшою серед загроз 21-го століття.

Люди в організації працюють, мислять та творять, тому що мають на це свої мотиви, які спонукають їх до діяльності. Люди є тією продуктивною силою організації, яка володіє вміннями, знаннями, майстерністю, досвідом. Вони здатні до розвитку. Але вони вносять елемент невизначеності у систему організації. І ще – їм потрібно платити зарплатню.

Щоб посилити власні конкурентні позиції підприємства в високорозвинутих країнах впроваджують високотехнологічні трудозбережні інновації. Такі компанії як Google і Baidu інвестують в розвиток штучного інтелекту. За підрахунками консалтингової компанії McKinsey & Company, тільки в 2016 році вони вклали в це від 20 до 30 мільярдів доларів.

Цілком імовірно, що кількість робочих місць буде скорочуватись, а виробництво стане автоматизованим – рòботи можуть позбавити робòти тих працівників, які виконують рутинні операції, а, можливо, с часом, і не тільки рутинні.

Засновник софтверної компанії у Кремнієвій долині Мартин Форд у своєму бестселері «Пришестя роботів» демонструє, що роботи сьогодні вже працюють на виробництві, в сільському господарстві, навіть у сфері послуг – в торгівлі, в ресторанах швидкого харчування тощо. Кмітливі алгоритми застосовують навіть у журналістиці, мистецтві, сфері освіти та закладах здоров'я. Хмарна робототехніка і мережі значно посилюють швидкість передачі і обчислення великих масивів інформації, модернізації і оновлення програмного забезпечення системи роботів.

Слово «робот» придумав чеський драматург Карел Чапек. В його п'єсі «R.U.R.» вони захоплюють світову економіку і стають господарями людей.

Робот-працівник може працювати безперервно і продуктивно, він не відчуває втоми, депресії чи образи, він не має сумнівів чи хвилювання, не помиляється, не критикує, він – ідеальний робітник, такий, про якого колись казав Ф.Тейлор. Отже, роботи с часом можуть стати реальної загрозою для людей. Потенційно необмежена продуктивність автоматизованої економіки може призвести до масового безробіття, разючої соціальної нерівності та, як наслідок, зниження купівельної спроможності та падіння попиту на товари та послуги.

Ерік Бріньолфссон та Ендрю Макафі зазначають, що комп'ютери також вміють не все: «Ми ніколи не бачили по-справжньому творчої машини – підприємницької або інноваційної…Ми також не бачили, щоб програмне забезпечення було спроможне створити гарне програмне забезпечення».

Американський фізик Мітіу Каку каже: «Рòботи бачать краще нас, але не розуміють побаченого. Рòботи чують краще нас, але не розуміють почутого». Перевага людини у

здатності до ідей, творчості, інновацій. Люди можуть мислити нестандартно, а також розпізнавати і оцінювати тенденції великого масштабу та спілкуватися.

Фрістайл у шахових турнірах продемонстрував, що перемагають команди, що складаються з машин і людей, коли їхні вміння об'єднуються а не протиставляються. Тобто в перспективі важливою компетенцією людини стане вміння знаходити спільну мову, співпрацювати в команді з роботами!

Виклики майбутнього спонукають людей, що мають кар'єрні амбіції змінюватися, вчитися використовувати нові можливості в тих сферах, де можливо, дорогі, чи, навіть вже недорогі автоматизовані технології все ж таки потребують керування людиною. Роботизації потребує тільки виробництво тих продуктів і виробничих процесів, які вимагають багато ручної праці Здоровий глузд та мистецтво розпізнавання òбразів поки що залишаються за людиною. Медичні роботи-сканери можуть зібрати інформацію про стан здоров'я пацієнта, але інтерпретувати отримані дані – поставити остаточний діагноз – має лікар, людина. Таким чином, машина може посилювати потенціал людини, збільшувати її можливості у виконанні професійних задач. А людина нехай робить те, що вона вміла робити завжди – змінювати середовище навколо себе так, щоб звільнити час і увагу для творчої праці і гри.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Бріньолфссон,Е. Друга епоха машин: робота,прогрес та процвітання в епоху надзвичайних технологій / Е.Бріньолфссон, Е. Макафі. – Київ: К.FUND, 2016. – 236 с .

2. Форд, Мартін. Пришестя роботів. Техніка і загроза майбутнього безробіття / пер. з англ. Володимир Горбатько. – К.: Наш Формат, 2016. – 400 с.

3. Радіо Свобода «На порозі майбутнього: як штучний інтелект уже незабаром змінить ринок праці».

4. https://www.epravda.com.ua/news/2017/08/1/627644/ Українська Правда

5. https://gazeta.ua/articles/world-life/_stuchnij-intelekt-pochne-povnistyu-perekladati-posti-u-facebook/786563 Gazeta.ua.

Кулікова М.В., економічне відділення
спеціальність «Фінанси, банківська
справа та страхування», II курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»
Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри менеджменту
ім. проф. Завадського Й.С. НУБіП України Михайлов С.І.

## УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ АГРОПРОМГРУПИ «ПАН КУРЧАК»)

У сучасних умовах господарювання інновації виступають одним із ключових факторів, що визначають перспективи соціального та економічного розвитку підприємств. В Україні проблема ефективного економічного розвитку на основі інноваційних розробок є надзвичайно актуальною, оскільки активізація інноваційної діяльності може стати рушійною силою забезпечення розвитку агропромислових підприємств через удосконалення існуючих виробничих процесів, підвищення ефективності всіх аспектів виробничої та господарської діяльності, виявлення нових перспективних форм і напрямів ведення бізнесу. Значення активізації інноваційної діяльності на сучасному етапі розвитку ринкових відносин важко переоцінити, оскільки сучасний економічний розвиток відбувається переважно на інноваційній основі.

Питанням інноваційного розвитку економіки присвячена значна кількість фундаментальних досліджень. Перш за все, варто виокремити праці таких вчених: А.М. Амоша, О.Г. Білоруса, К.О. Дорошкевича, Б.І. Валуєва, Т.Г. Васильціва, Б.М. Данилишина, І.О. Дергачова, О.О. Маслака, І.І. Іщенко, М.Б. Ковальчука, Н.О. Кухарської, Л.Ф. Чумака, Л.І. Федулової та ін. Вчені вважають, що Україна може вийти з кризового стану насамперед за рахунок власних сил і коштів, якщо спрямовуватиме їх на інноваційну діяльність.

Управління інноваційною діяльністю підприємства слід розглядати як складову загальної системи управління підприємством та звертати увагу на інтегрованість із загальною системою управління підприємством, комплексність у процесі формування управлінських рішень щодо впровадження інновацій у взаємозв'язку з кінцевими результатами фінансової діяльності підприємства, високий рівень динамізму управління в галузі створення інноваційного продукту, багатоваріантність підходів щодо прийняття окремих управлінських рішень у сфері формування інноваційних ресурсів підприємства з орієнтацією на стратегічний розвиток підприємства [1, с.26].

Головною метою управління інноваційною діяльністю підприємства є отримання максимального прибутку не тільки в поточному, але і у перспективному періодах. Це передбачає розв'язання низки питань, зокрема: розробка інноваційної стратегії підприємства; пошук і формування ресурсів для освоєння інновацій; оцінка ефективності їх запровадження; оцінка інноваційної привабливості підприємства та ін [3, с.272].

В Україні створено умови для розвитку інноваційної діяльності, сформовано основи нормативно-правової бази та механізми здійснення інноваційної політики, що слугує підґрунтям для успішної реалізації інноваційних проектів [2]. АГП «ПАН КУРЧАК» є показовим прикладом сучасного підприємства, на якому втілюються найкращі досягнення українських та європейських спеціалістів. На базі обладнання, яке виготовлене найкращими європейськими виробниками, в 2001 році українські фахівці збудували сучасне господарство по вирощуванню с/г культур та виробництву і переробці продукції рослинництва і тваринництва. Власник підприємства Сергій Мартинюк виголошує місію підприємства: «Ми піклуємось про людей, пропонуючи натуральний м'ясний продукт, який виготовляють добрі господарі».

Перебуваючи в постійному пошуку оптимальних шляхів виготовлення та реалізації агропромислової продукції найвищої якості, АГП «ПАН КУРЧАК» за роки свого існування створила замкнутий цикл виробництва. Постійне запровадження інновацій АГП «ПАН КУРЧАК» дозволяє компанії впевнено утримувати лідируючу позицію в аграрному сегменті на українському ринку. Складовими агропромислової групи є:

**1. ПП «Західна аграрна компанія»,** що засіває площу 16672,7 га у Волинській і Рівненській областях. Основні с/г культури, які вирощує аграрна компанія: кукурудза, ячмінь, пшениця, озимий ріпак, соя. Виробник володіє сучасним парком с/г машин і техніки, що дає змогу підвищити економічність технологічних процесів, продуктивність праці, поліпшувати її умови, підвищувати рівень техніки безпеки, зменшувати шкідливий вплив на навколишнє середовище. ПП «Західна аграрна компанія» успішно поєднує досвід з передовими технологічними інноваціями, щоб підтримувати стабільну якість та забезпечувати високу ефективність роботи підприємства.

2. **ТзОВ «Агротехніка»** займається виробництвом і постачанням повноцінних комбікормів та концентратів під ТМ «Агрокорм» для с/г тварин, птиці, риби. На сьогодні в асортименті ТзОВ «Агротехніка» є 30 видів збалансованих кормів. Виробнича потужність 2-х комбікормових заводів – 150000 т у рік. Також ТзОВ «Агротехніка» займається переробкою олійних культур, є виробником нерафінованої ріпакової олії та макухи ріпакової. В процесі виробництва постійно проводиться вивчення та впровадження нових компонентів, а також розробляються нові рецепти, що дозволяють покращувати якість та ефективність кормових сумішей. Усі корми проходять тестування на власних тваринах і птиці, і лише після того надходять у продаж.

3. **ТзОВ «Агідель»** – один з найсучасніших та найбільших інкубаторів в Україні, виробнича потужність якого становить 32000000 шт. яєць на рік. Процес інкубації проходить у 18 інкубаційних шафах, при тривалості 21 день. Репродукційне поголів'я курчат було привезене з Угорщини. На фермах встановлене найсучасніше німецьке обладнання; автоматизована система збору та сортування яєць дозволяє у найкоротші терміни зібрати знесені яйця в курниках і доставити їх на інкубатор. На птахокомплексах утримання батьківського поголів'я для обігріву пташників встановлено теплогенератори, в яких паливом слугує солома зернових культур власного виробництва, що дозволяє бути товариству «Агідель» енергонезалежним.

4. **ТзОВ «Птахокомплекс «Губін»** займається органічним птахівництвом. У складі птахокомплексу діє 6 відгодівельних ферм річною потужністю 14 млн. голів. Усі ферми укомплектовані сучасним устаткуванням провідних європейських виробників. Процес вирощування курчат-бройлерів максимально автоматизований, контроль виробничих параметрів здійснюється за допомогою комп'ютерного обладнання. Для годівлі курчат ТзОВ «Птахокомплекс «Губін» вирощує на власних полях кукурудзу, пшеницю, ячмінь, які згодом обробляють за сучасними технологіями, щоб курчата отримували збалансоване, збагачене вітамінами харчування. Асортимент продукції птахокомплексу нараховує понад 30 різних позицій у охолодженому та замороженому вигляді.

**5. ТзОВ «ВІРА 1»** має статус племінного заводу з розведення свиней великої білої породи, маточне стадо яких занесено до Державного племінного реєстру. Товариство має племрепродуктивний та відгодівельний комплекси, які оснащені сучасним обладнанням та відповідають європейським стандартам. На старті проекту маточне стадо було завезено із спеціалізованих ферм Англії та Чехії, зараз генетичний матеріал імпортується з Данії. Потужність племрепродуктивного комплексу становить 1300 голів поросят. Потужність відгодівельного комплексу становить 10000 голів одночасної посадки. Завдяки схрещуванню різних порід свиней досягнуто рівень високої м'ясистості. При годівлі свиней використовується рецепти комбікормів тільки власної розробки. В технологічному процесі зайняті висококваліфіковані працівники, які пройшли стажування у провідних європейських фермерських господарствах.

**6. ТзОВ «Нововолинський м'ясокомбінат»** є одним із провідних виробників ковбасних та м'ясних виробів на українському ринку. Комбінат працює з сировиною вітчизняного виробництва, обладнаний сучасним м'ясопереробним обладнанням, що відповідає європейським стандартам. ТзОВ «Нововолинський м'ясокомбінат» постійно нарощує обсяги з переробки м'яса і виробництва готової ковбасної продукції та копченостей. Потужності підприємства розраховані на виробництво 14,5 тисячі тонн ковбасної продукції і копченостей, а також 12000 тонн охолодженої свинини та субпродуктів на рік. Ковбасні та м'ясні вироби ТзОВ «Нововолинський м'ясокомбінат» представлені в усіх регіонах України [5].

М'ясна продукція ПАТ «ПАН КУРЧАК» під торговою маркою «Katkut» була представлена на XXII Міжнародній виставці «Gulfood-2017» в Дубаї. Продуктова виставка є наймасштабнішою в країнах Близького сходу. Серед відвідувачів виставки були представники міжнародних торгівельних мереж, трейдери та дистриб'ютори продуктів та напоїв, працівник державного департаменту регіону, який відповідає за постачання харчування в лікарні, представники транспортних компаній та розважальних об'єктів.

Варто зауважити, що АГП «Пан Курчак» поєднує виробничу діяльність із реалізацією соціальних проектів. П'ятий рік поспіль на Волині стаціонарні відділення територіальних центрів соціального обслуговування населення отримують м'ясну та ковбасну продукцію безкоштовно. Крім того, курятина та ковбасні вироби є складовими меню вихованців дитячого табору «Лісова застава», що розташований поблизу Києва. Вихованцями табору є діти переселенців, діти, які живуть у звільнених чи прифронтових населених пунктах, діти учасників АТО. У таборі вони не тільки відпочивають, а і проходять психологічну реабілітацію [5].

На сьогодні інноваційна діяльність перетворилася на один із найважливіших чинників ефективного функціонування та розвитку підприємств України в умовах ринку. Цю діяльність необхідно постійно удосконалювати. Відповідно до об'єктивних вимог ринку інноваційна діяльність повинна базуватися на чітко окресленій політиці, досконалій методиці запровадження нововведень та оцінюванні їх результативності. Саме тому постійне оновлення в ринковому середовищі є нормою, а не винятком із правил, а інновації для підприємства повинні стати не лише неперервним, а й ефективно керованим процесом [4, с. 18].

Отже, для України пріоритетним напрямком розвитку є проведення інноваційної діяльності, яка приносить новітні технології для оновлення економіки країни. Інновації — це один із ключів до інтеграції ринково орієнтованої й демократичної України в Європу.

Формування ефективної політики у сфері запровадження інновацій сприяє становленню України як високорозвиненої, стабільної і процвітаючої європейської держави.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Амоша А. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / А. Амоша // Економіст. –2015. – № 6. – С. 28-32.

2. Закон України "Про інноваційну діяльність" // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – 266 с.

3. Маслак О.О. Чинники впливу на інноваційну діяльність промислових підприємств / О.О. Маслак, К.О. Дорошкевич // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип.22.8. – С.269-274.

4. Федулова Л.І. Проблеми і передумови формування в Україні економіки новітнього технологічного укладу / Л.І. Федулова // Управлінські інновації. – 2012. – Вип. 1. – С. 9-20.

5. АГРОПРОМГРУПА «ПАН КУРЧАК» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pankurchak.ua/pro_nas

Кольга І.І., економічне відділення
спеціальність «Фінанси, банківська
справа та страхування», ІІ курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»
Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри менеджменту
ім. проф. Завадського Й.С. НУБіП України Михайлов С.І.

## РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ СУЧАСНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сучасні тенденції господарювання вимагають від керівників підприємств зміни підходів та інструментів розв'язання виробничих завдань, оскільки стандартні підходи вже вичерпали свої резерви підвищення ефективності діяльності підприємства. Одним із можливих варіантів успішного вирішення виробничих завдань є застосування інструментів інноваційного менеджменту, який дає можливість підприємству сформувати позитивний імідж, підвищити конкурентоспроможність, ефективніше використовувати обмежені ресурси, збільшити прибуток.

Проблемам інноваційної політики присвячені дослідження цілого ряду відомих вітчизняних та іноземних учених-економістів. Перш за все, варто виокремити праці таких вчених: Б.М. Андрушківа, О.Г. Білоруса, А.І. Бутенко, Б.І. Валуєва, Т.Г. Васильціва, Б.М. Данилишина, С.І. Михайлова, О.П. Зайцевої, І.І. Іщенко, М.Б. Ковальчука, А.І. Кредісова, Г.Г. Козоріз, Н.О. Кухарської, І.І. Лукінова, Й. Шумпетера та ін. Вчені вважають, що країна може вийти з кризового стану насамперед за рахунок власних сил і коштів, якщо буде спрямовувати їх на запровадження інновацій.

Вперше термін «інновація» був ужитий на початку XX століття основоположником теорії інновацій та інноваційного розвитку Йозефом Шумпетером, який розглядав інновації та інноваційну діяльність як рушійні сили економічного розвитку. Інновація (нововведення), за Й. Шумпетером, це втілення в життя нової комбінації ресурсів (продуктивних сил), що здатне задовольняти нові потреби [3, с.226]. Вчений виділяв п'ять типів інновацій:

1) новий або вдосконалений продукт;
2) новий метод виробництва;
3) новий ринок збуту;
4) нові методи управління (організаційні форми);
5) нова сировина, матеріали чи комплектуючі.

Йозеф Шумпетер вважав, що основним механізмом розвитку економіки є конкуренція, заснована на інноваціях, яка призводить до «творчого руйнування» вже сформованих галузей і ринків, а також творчість людини, новатора-підприємця, здатного втілити нові ідеї в ефективні економічні рішення.

Відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» під інноваційною діяльністю розуміється діяльність, що спрямована на використання і отримання фінансових результатів від впровадження наукових досліджень та розробок, зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [5]. Цим законом визначено форми фінансової підтримки інноваційної діяльності: надання безпроцентних кредитів за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів, надання державних гарантій та майна.

Об'єктами інноваційної діяльності є: інноваційні програми і проекти, нові знання та інтелектуальні продукти, виробниче обладнання та процеси, інфраструктура виробництва, організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного характеру, що поліпшують якість виробництва або соціальної сфери.

Основними джерелами фінансування інноваційної діяльності є кошти державного та місцевих бюджетів України, власні кошти спеціалізованих установ, інвестиції, власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності. Бюджетна підтримка підприємств здійснюється через державні цільові програми. Інновації та інноваційна діяльність є необхідною складовою процесу забезпечення успішного, довготривалого та стійкого функціонування підприємства, однією з фундаментальних складових ефективної стратегії та важливим інструментом забезпечення конкурентних переваг.

Актуальною проблемою для українських підприємств, які прагнуть запроваджувати інновації є відсутність фінансового механізму інноваційної діяльності. Основним джерелом фінансування витрат на інновації є власні кошти підприємств (реінвестиційні кошти). Водночас у розвинених країнах у «підживленні» інноваційної діяльності визначальну роль відіграє розгалужена і досить динамічна мережа приватних інвестиційних і венчурних фондів. Через відсутність чіткої системи правил і гарантій приватний капітал дуже повільно рухається в бік інноваційної сфери. Особлива роль у посиленні інноваційної активності належить державі, яка при формуванні економічної, науково-технічної і соціальної політики визначає пріоритети базисних інновацій на державному та регіональному рівні, формує ринковий механізм її реалізації [4].

Як свідчить практика сьогодення, у сучасних умовах серед складових частин антикризового менеджменту консолідуючу роль відіграє саме інноваційний менеджмент, що забезпечує узгоджену взаємодію інших його видів: фінансового менеджменту, операційного менеджменту, менеджменту персоналу, маркетингового менеджменту тощо.

Інноваційний менеджмент – підсистема менеджменту, метою якої є управління інноваційними процесами на підприємстві. Функціонально інноваційний менеджмент являє собою сукупність економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів, методів і форм управління інноваційною діяльністю конкретного об'єкта управління з метою одержання оптимальним способом економічних результатів діяльності [2, с.189]. Завданням інноваційного менеджменту є ефективне управління процесом розробки, впровадження, виробництва та комерціалізації інновацій з узгодженням відповідних рішень з системами управління операційною (виробничою), маркетинговою, фінансовою і кадровою діяльністю.

Дудар В. О. розглядає управління інноваційною діяльністю як складову менеджменту сучасного підприємства, що передбачає:

- розробку інноваційних цілей розвитку;
- створення системи інноваційних стратегій;
- аналіз зовнішнього середовища з урахуванням невизначеності та ризику;
- аналіз інноваційного потенціалу фірми;
- оцінку ситуації на ринку;
- пошук інноваційних ідей, ліцензій, ноу-хау;
- прогноз ситуації на ринку;
- формування інноваційного та інвестиційного портфеля, розробку проектів;
- планування та організацію наукових розробок, їх упровадження у виробництво;
- удосконалення організаційних структур управління;
- управління персоналом;
- оцінку ефективності інноваційної діяльності;

- вивчення ринкової кон'юнктури, інноваційної діяльності конкурентів;
- дослідження ринку для нових продуктів і технологій;
- прогнозування діяльності, характеру та стадій життєвого циклу нової продукції;
- дослідження ресурсів, необхідних для проведення інноваційних процесів;
- аналіз ризиків інновацій, визначення методів їх мінімізації;
- розробка варіантів кооперації в науково-дослідній сфері з конкурентом;
- вибір організаційної форми створення, освоєння й розміщення на ринку нових товарів;
- оцінка ефективності інвестиційного проекту;
- дослідження доцільності та планування оптимальної форми передавання технології в процесі створення, освоєння, розміщення на ринку [1, 48].

Отже, для вітчизняної економіки саме інновації та інноваційний розвиток є тією рушійною силою, яка здатна забезпечити економічну незалежність України і подолання розриву з розвинутими державами на основі принципу «обганяти не доганяючи», тобто, не повторювати буквально шлях, яким інші вже пройшли і завоювали при цьому міцні позиції на світовому ринку, а рухатися, безсумнівно, у руслі світового розвитку, обираючи свій шлях, вишукуючи і реалізуючи свої потенційні переваги, займаючи провідні позиції в тих галузях діяльності, де для цього є необхідні і достатні умови. Це справедливо як для національної економіки в цілому, так і для окремих підприємств і установ.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Дудар Т. Г. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / Т. Г. Дудар, В. В. Мельниченко. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 256 с.

2. Михайлов С.І. Менеджмент [текст]: навч. посіб. / С.І. Михайлов, Т.І. Балановська, О.С. Степасюк [та ін.] / За ред. С.І. Михайлова – 2-ге. вид. випр. та доп. – К.: «Центр учбової літератури», 2012. – 536 с.

3. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер ; пер. с англ. – М. : Прогресс, 1992. – 456 с.

4. Говінарджан В. Як впровадити інновації на ринку. [Електронний ресурс] / В. Говінарджан. – Режим доступу: http://www.management.com.ua/ interview/int242.html.

5. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI із змінами і доповненнями, http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3715-17

Кушим Ю. М, економічне відділення,
спеціальність «Економіка підприємства», ІІІ курс
Житомирський агротехнічний коледж
Науковий керівник – викладач Ганузек Л.М.

## ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ МАЛИМ БІЗНЕСОМ

Малий бізнес є важливою складовою ринкової економіки. Досвід розвинених країн свідчить, що 60% валового внутрішнього продукту забезпечує малий бізнес. На підприємствах цього сектора працює понад 50% загальної численності зайнятих.

Одним із важливих чинників, через які підприємства стають банкрутами, є недостатній рівень управлінських знань.

В Україні управління також є слабкою ланкою, особливо на підприємствах, які представлені у секторі малого бізнесу [3]. Дослідження довели, що тільки кожен п'ятий менеджер малого підприємства аналізує фінансові результати діяльності, третина з них – щотижня, 42% – раз на місяць [2].

Мале підприємство від великого відрізняється за цілями і завданнями, які воно здатне вирішувати. Малі підприємства реалізують підприємницький інтерес й ініціативу власника, який найчастіше є і керівником, і генератором ідей, і фінансовим керуючим. Відповідно, більшість рішень з діяльності даного підприємства ґрунтуються на авторитетній думці власника-керівника. Якщо перед великим підприємством постають завдання зменшення вартості, покращення економічних показників, росту курсової вартості акцій, то мале

підприємство створюється з метою реалізації амбіцій власника, які можуть полягати в тому, що власник прагне:

а) бути самостійним;

б) реалізувати свої організаторські здібності;

в) бути корисним суспільству;

г) поліпшити свій добробут.

Слід зазначити, що на малих підприємствах відбуваються ті ж управлінські процеси, що й на великих. Але управління малими підприємствами має свої особливості, які пов'язані з малим масштабом діяльності, що обумовлює відсутність чіткого поділу праці та недосконаліть організаційної структури. При розгляді управління малого підприємства необхідно мати на увазі гнучкість і динамічність підприємства, об'єднання прав, обов'язків і відповідальності власника з функціями управління. У більшості випадків це обумовлено бажанням власника мінімізувати рівень ризику. Керівник найчастіше самостійно виконує більшість функцій, але відмова від делегування повноважень (або їхньої частини) спричиняє дефіцит часу на управлінську діяльність і негативно позначається на результатах роботи підприємства. Оскільки керівникові необхідно займатися не тільки поточною роботою, але й бачити перспективу діяльності, доцільно витратити час на навчання працівника, здатного виконувати певні управлінські функції.

На малому підприємстві як альтернативу плануванню використовують «підприємницьке відчуття» [2]. Рішення, які опираються на інтуїцію, можуть цілком відповідати виробничо-господарським інтересам підприємства, але ймовірність ухвалення правильного рішення за допомогою нераціональних процедур набагато нижча, ніж за раціонально обґрунтованої, планомірної дії. Тому імпровізацію й інтуїцію варто розглядати як доповнення до планування, але не як повноцінну альтернативу.

На більшості малих підприємств відсутній плановий відділ, функції планування виконує керівник, тому часто планування діяльності документально не відбувається. Тому про розмір планових показників персонал може тільки здогадуватися. Це часто призводить до негативних наслідків: по-перше, керівник не має змоги ефективно виконувати функції управління. По-друге, для досягнення успіху кожний працівник повинен мати чітку уяву про цілі підприємства та про свій особистий внесок у їх досягнення. Особливістю планування на вітчизняних малих підприємствах є відсутність довгострокових планів [7]. Використовуючи методи стратегічного управління з урахуванням особливостей сегментованих галузей дасть змогу підвищити результативність управління малим підприємством.

Процесу управління малих підприємств характерні мінімальне використання формальних правил і процедур, гнучка організаційна структура, готовність до змін, тимчасове закріплення завдань і робіт за виконавцями, групова динаміка, перевага горизонтальних зв'язків, самоконтроль і контроль з боку колег.

Мотивація відіграє особливу роль при управління малим підприємством, оскільки, як правило, на таких підприємствах працюють люди творчі й ініціативні. Це припущення ґрунтується на дослідженнях Д. Мак-Клеланда, який вважав, що люди гостріше всього відчувають три потреби – влади, успіху, причетності [2]. Перевага усного вербального спілкування є специфікою комунікацій на малих підприємствах, при цьому процес передачі інформації через спрощену ієрархію стосунків проходить більш швидко, ніж у великих організаціях.

Управління малим підприємством є ефективним, коли враховується те, що здатність до самозбереження, адаптації до зовнішніх змін дозволяє здійснювати його діяльність довгі роки, не боячись «морального зношування», втрати працездатності й банкрутства. Кожному підприємству необхідно постійно модернізуватися до вимог ринку не тільки за допомогою виробництва конкурентоспроможних товарів, але й шляхом удосконалення управління. Оскільки малі підприємства гостро сприймають вплив зовнішнього середовища, найважливішим елементом управління є особлива стратегія протидії негативному впливу, що передбачає: внесення виправлень у систему критеріїв ефективності функціонування, коректування цілей, обґрунтування й вибір нововведень. Це дає змогу постійному

вдосконаленню організаційної структури, зниженню ступеня централізації, підвищенню кваліфікації персоналу.

Висновки. Для малих підприємств в цілому характерні ті ж управлінські процеси, що й великим. Але управління малими підприємствами має такі специфічні риси:

1)об'єднання функцій власника й керівника. Крім того, обов'язки з управління часто виконуються менеджером паралельно з іншою роботою у межах практичної діяльності підприємства;

2) відсутність на багатьох підприємствах планових відділів є причиною того, що плани не фіксуються документально. Відсутність систем довгострокового планування призводить до використання «підприємницького відчуття» як альтернативи плануванню;

3)малі підприємства відносять до адаптивних систем, яким притаманні: гнучка організаційна структура, тимчасове закріплення завдань і робіт за виконавцями; децентралізація повноважень і відповідальності; перевага горизонтальних зв'язків; мінімальне використання формальних правил і процедур; готовність до змін;

4) використання сучасних методів контролю;

5)перевага усного вербального спілкування, а процес передачі інформації відбувається через спрощену ієрархію стосунків і проходить більш швидко, ніж у великих організаціях.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:


1. Про державну підтримку малого підприємництва: Закон України від 19.10.2000 №2063-III
// zakon1.rada.gov.ua.

2. Бусек Ю. Малые и средние предприятия: политика и управление // Проблемы теории и практики управления.– 2002.– №2. – С. 64–70.

3. Ваганов К., Кириченко О. Стратегія розвитку малого та середнього бізнесу в Україні // Актуальні проблеми економіки.– 2008.– №1. – С. 103–118.

4. Виговська В. Вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами малих підприємств // Актуальні проблеми економіки.– 2004.– №8. – С. 35–40.

5. Клименко С. Використання власного капіталу малих і середніх підприємств в операційній діяльності // Формування ринкових відносин в Україні.– 2006.– №12. – С. 94–98.

6. Менеджмент малого бизнеса: Учебник / Под ред. проф. М. Максимцова и проф. В. Горфинкеля. – М.: Вузовский учебник, 2007. – 269 с.

7. Ракша Н. Щодо підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва в Україні// Економіст.– 2006.– №3. – С. 52–54.



Наворинська Н.П., відділення економіки та прикладної екології,
спеціальність «Економіка підприємства», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний коледж».
Науковий керівник – викладач Бурдаш У.Є.


## ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ ТА ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

В сучасних умовах розвитку економічних відносин для забезпечення конкурентоспроможності на ринку збуту суб’єкт господарювання має налагодити ефективний механізм ціноутворення, що прямо впливає на його кінцевий фінансовий результат. Необґрунтоване використання методів ціноутворення або відмова від управління цінами обертається завжди негативним результатом для розвитку в діяльності. Тому проблеми ціноутворення завжди є актуальною як для зарубіжних, так і для вітчизняних підприємств.

Державне регулювання цін визначається як комплекс заходів прямого й опосередкованого впливу держави на механізм формування та встановлення цін. Державне регулювання цін здійснюється Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади, державними колегіальними органами й органами місцевого самоврядування відповідно до їхніх повноважень. З прийняттям 21 червня 2012 року Закону України «Про ціни і

ціноутворення» змінено межі державного регулювання цін і розширено перелік його способів. На відміну від попереднього закону, який ділив ціни на вільні, державні фіксовані та державні регульовані, новий Закон установив лише дві групи цін – вільні та державні регульовані, визначивши при цьому на перший погляд більш прогресивний арсенал способів державного регулювання цін [1].

Важливим чинником який впливає на ціну є податки. За оцінками Світового банку, податкова система в Україні є найскладнішою у світі. Про це говориться у глобальній доповіді «Податкові платежі 2011» таблиця 1[2].

Таблиця 1

Податкове навантаження у різних країнах, % від доходу

| | |
|---|---|
| Україна | 70,0 |
| Швеція | 51,0 |
| Фінляндія | 47,3 |
| Бельгія | 46,6 |
| Франція | 44,1 |
| Австрія | 42,8 |
| Німеччина | 39,3 |
| Росія | 36 |
| Іспанія | 35,8 |
| США | 31,8 |
| Туреччина | 22,2 |
| Люксембург | 23 |
| Кіпр | 19 |
| Канада | 16 |

Проте, офіційно 1 липня 2017 року Україна відмовилася від регулювання цін на основні продукти харчування. Відмова держави від регулювання цін на харчі – офіційне визнання нею факту, що вона не може впливати на ринковий процес ціноутворення. І не повинна стверджують аналітики. Держава не має у своєму арсеналі засобів виробництва, а через це не може напряму впливати на ціну. Так економіст Борис Кушнірук вважає, що державне регулювання цін нічого, окрім корупції, не породжувало. Воно майже не працювало і взагалі відбувалось досить специфічно. При кожній зміні оптово-роздрібної ціни на 1 % виробник мав обґрунтовувати таке підвищення. А це низка документів – економічних та технічних, які треба було надсилати до Сільгоспінспекції. Згодом вирішили, що документи краще адресувати Держпродспожив службі. Та проблема в тому, що ця служба не мала повноважень перевіряти «законність» торгової надбавки. Для порівняння у Німеччині держава регулює і контролює до 40% всіх цін промислових і споживчих товарів і послуг, при цьому воно субсидує муніципальне житлове будівництво, що в підсумку дозволяє уряду активно впливати на динаміку цін і тримати під контролем інфляцію.

В Україні ціни вже не один рік перебувають у «вільному плаванні». В нашій країні вже давно панують ринкові відносини, згідно з якими ціни на той чи інший товар формуються залежно від його попиту та пропозиції. Скасування державного регулювання цін на певну групу продуктів харчування може також збільшити число їх виробників, переконують експерти. І ось чому. Багато виробників панічно боялись «влазити» в процес регулювання цін на свою продукцію з державою. Вони просто відмовлялись випускати продукцію, хоча мали і бажання, і потенціал. Якщо зараз вони вийдуть на ринок, то цим самим можуть збільшити на ньому конкуренцію. Як наслідок має відбутися зниження ціни на харчову продукцію масового сегменту. Вивільнення виробників харчової продукції з-під опіки держави має ще одну перевагу: усунення корупційної складової, яка традиційно мала місце в процесі погодження [3].

Разом із тим неможливо повністю виключити державне втручання в процеси ціноутворення, зокрема, з метою недопущення монополізму і створення умов для розвитку конкуренції. У жодній країні з розвинутою ринкової економікою не існує повної свободи в частині ціноутворення, в більшості таких країн як загальну тактику використовують певні правила (принципи, методи та нормативи) ціноутворення, що мають оформлення у вигляді

законодавчих актів і мають на меті регламентацію методології та процедури формування цін на товарних ринках країни. Окрім цього, держава бере на себе функцію встановлення цін на конкретні товари та послуги, що мають вирішальне значення для розвитку національної економіки, та здійснює контроль за ними. Так, сфера регульованого й контрольованого державою ціноутворення сягає від 10% до 40%. Вивчення практики прогресивного ціноутворення в деяких розвинених зарубіжних країнах дасть можливість визначити основні тенденції та використати позитивний досвід. У більшості розвинених країн правове регулювання цін здійснюється за допомогою спеціального законодавства. Так, в Італії – Закону з контролю за цінами (1973 р.), у Франції – Постанови про лібералізацію цін (1986 р.), у Швеції – Закону про ціни (1956 р.), у США – Антитрестовських законів Шермана (1890 р.) і Клейтона (1914 р.), а також Закону про фермерські ціни (1985 р.). У США обмежується використання прямого регулювання цін та активно використовуються методи непрямого регулювання; кредитно-грошова політика, спрямована на регулювання облікової ставки федеральних резервних банків, федеральних закупівель товарів і послуг; податкова політика. Ці напрями державної політики впливають на співвідношення попиту і пропозиції на внутрішньому ринку США й визначають базові пропорції обміну та рівня цін. Пряме державне регулювання цін використовується лише у високомонополізованих галузях, які підпадають під юрисдикцію антимонопольного законодавства. Усього в США держава регулює від 5до 10% цін. Адміністративно в Японії регулюється близько 20% споживчих цін, у тому числі на рис, пшеницю, м'ясні й молочні продукти, воду, тарифи на електроенергію, газ, залізничні тарифи, вартість освіти й медичного обслуговування. Особлива увага приділяється ціноутворенню на продукцію сільського господарства для підтримки фермерів. Парламент визначає закупівельні та продажні ціни на рис і пшеницю, на м'ясні й молочні продукти. На інші важливі сільськогосподарські продукти встановлюються рекомендаційні ціни, яких добровільно дотримуються торговці. Ціни на цукор і картоплю контролюються за допомогою спеціального механізму цінової стабілізації, який передбачає оприлюднення державними установами інформації про рівень продажних цін [4].

Як свідчать статистичні дані, замість того, щоб стримувати ріст цін, діюче регулювання призводить до зворотного ефекту, коли ціни на продукти, що є об'єктами регулювання, зростають швидше, ніж ціни на продукти харчування загалом. Так, нижче наведені дані Міністерства економічного розвитку і торгівлі України свідчать про те, що з 2003 року по 2013 рік хліб, борошно і м'ясо свинини дорожчали швидше, ніж сукупний індекс споживчих цін, в середньому на 20%. При цьому в регіонах, де ціни регулює держава, і там, де ціни регулює ринок, продукти соціального блоку коштують майже однаково.

Існуюча система зумовлює скорочення виробництва товарів, віднесених до соціально значущих, що веде до спотворення конкуренції та дефіциту деяких товарів на ринку; спричиняє адміністративне навантаження на бізнес; унеможливлює ефективне реагування на зміни ринкової кон'юнктури і, як наслідок, призводить до втрати конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості у сфері виробництва продукції, віднесеної до категорії соціально значущих. Діючі Постанови лімітують рентабельність виробників, яка у деяких галузях, зокрема, в молочній – і без того перебуває на вкрай низькому рівні за останні роки.

За таких умов закласти в так звані «економічно обгрунтовані» ціни адекватні капітальні інвестиції неможливо. Як же тоді підприємству здійснювати модернізацію в умовах відсутності прибутковості, завищених ставок по кредитах та високих цін на імпортне обладнання, які до того ж зросли внаслідок девальвації? Яскравим прикладом такої ситуації є молочна галузь, яка дуже сильно страждає від цінового регулювання. Виробництво молока в Україні поступово знижується, у той час коли імпорт зростає. Скасування цінового регулювання дало б змогу знизити витрати виробників молока та молочної продукції та підвищити їх конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Більше того, у національному законодавстві взагалі відсутнє поняття «соціально значущого продукту» та/або чіткі, обґрунтовані критерії, на підставі яких той або інший продукт (товар) може бути віднесений до категорії соціально значущих, що нерідко на практиці призводить до дискримінації окремих виробників на ринку. До категорії так званих «соціально значущих» продуктів відносяться, наприклад, всі види макаронів чи м'яса птиці і

сюди потрапляють, відповідно, як найпростіші макарони чи м'ясо українського виробництва, так і вишукані італійські макарони, які аж ніяк де факто не можуть бути тими «соціально значущими продуктами харчування», які «покликані» бути доступними для малозабезпечених чи соціально незахищених верств населення. Більше того, доступ до соціально значущих продуктів має все населення, а в період, який передує виникненню дефіциту, забезпечені верстви населення можуть наперед скуповувати такі товари по заниженій ціні. Тому навіть якщо держава і хоче виконувати функцію соціального захисту, то вона повинна це робити не за рахунок бізнесу, а шляхом впровадження відповідної державної політики органами влади, в тому числі Міністерством соціальної політики України (наприклад, надання адресної допомоги соціально незахищеним споживачам тощо) [5].

Отже, на сучасному етапі розвитку української економіки ринкове господарство не може повністю ефективно виконувати функцію ціноутворення. Об'єктивною необхідністю є втручання держави у цю сферу за допомогою державної політики ціноутворення, що зорієнтована на підвищення ефективності механізму вільного ціноутворення і, відповідно, на забезпечення прогресивного економічного розвитку. Цілком закономірно актуалізується проблема контролю за впровадженням державної політики ціноутворення в Україні.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Про ціни і ціноутворення : Закон України від 21.06.2012 № 5007-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 19–20. – С. 1112. – Ст. 190.

2. Про затвердження Порядку декларування зміни оптово-відпускних цін на продовольчі товари від 17.10.2007 № 1222 : Постанова Кабінету Міністрів України // Офіційний вісник України. – 2007. – № 79. – С. 11. – Ст. 2940.

3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 4. – С. 8. – Ст. 67.

4. Тормоса Ю.Г. Ціни та цінова політика : [навчальний посібник] / Ю.Г. Тормоса. – К. : КНЕУ, 2001. – 122 с.

5. Окландер М.А. Маркетингова цінова політика / М.А. Окландер [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bibliograph.com.ua/cena-cenoobrazovanie-3/149.htm.

Остапченко Д.В., «відділення Аграрний бізнес»,
спеціальність «Економіка підприємства», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Немішаєвський агротехнічний коледж».
Науковий керівник – викладач Ісаєнко Г.О.

## МАРКЕТИНГОВА ТОВАРНА ПОЛІТИКА

В умовах ринкової економіки підвищується роль товарної політики, що обумовлено загостренням конкурентної боротьби за ринки збуту товарів; підвищенням уваги споживачів до якості товарів, їх марки (бренда), обслуговування, упаковки; збільшенням темпу росту появи нових товарів і товарів-замінників; підвищенням ролі реклами, стимулювання збуту. У зв'язку з цим розгляд основних аспектів формування маркетингової товарної політики підприємств являє собою великий теоретичний та практичний інтерес.

Маркетингова товарна політика - це комплекс заходів щодо формування ефективного, з комерційної точки зору, асортименту, спрямований на підвищення конкурентоспроможності продукції, створення нових товарів, оптимізації асортименту, продовження життєвого циклу товару.

Для прийняття обгрунтованих рішень щодо товарної політики необхідно чітко уявляти її основні цілі, а саме:

а) підвищення конкурентоспроможності товарів;
б) створення нових товарів;
в) оптимізація асортименту;
г) продовження життєвого циклу товару.

Основним завданням товарної політики є створення такого товару чи послуги і такого управління ними, щоб інші елементи маркетингової діяльності або були не потрібні взагалі, або ж використовувалися мінімально як допоміжні для досягнення фірмою визначеної мети.

Товарна політика передбачає певний курс дій товаровиробника або наявність у нього наперед обдуманих принципів поведінки. Вона покликана забезпечити прийняття рішень стосовно формування асортименту й управління ним; підтримання конкурентоспроможності товару на певному рівні; знаходження для товарів оптимальних товарних ніш; розробку і реалізацію стратегій упаковки, маркування, обслуговування товарів.

Розробка і здійснення товарної політики вимагають дотримання таких умов:

а) чіткої уяви про цілі виробництва і збуту на перспективу;

б) наявності стратегії виробничо-збутової діяльності підприємства;

в) доброго знання ринку і характеру його вимог;

г) чіткої уяви про свої можливості і ресурси нині і на майбутнє.

Найважливішою частиною маркетингової товарної політики є розробка товарів і послуг, які дадуть змогу фірмі:

- ✓ Здійснити прорив на ринок;
- ✓ Перемогти конкурентів;
- ✓ Отримати високі доходи;
- ✓ Посилити увагу споживачів до товару;
- ✓ Зберегти і розширити свій ринок;
- ✓ Збільшити доходи і прибуток.

В понятті «маркетингова товарна політика» не менш важливим ніж поняття політики є маркетингове розуміння сутності товару. На мою думку, зв'язок між ними може бути визначено таким чином: адекватна політика визначає ключові риси свідомого формування самого товару та способів його використання для досягнення корпоративних цілей, маркетинг – специфічним різновидом, що визначає особливий стиль, зміст та характер реалізації обраної політики. Відповідно до цього категорія товару має враховувати можливість узгодження з критеріями політики та маркетингу.

Економічна теорія виходить з того, що товаром виступає не відповідний матеріальний предмет, а категорія, що фіксує певний характер економічних відносин. В цьому сенсі говорити про прийняття рішень щодо товару, означає говорити про потенціал бажаності та собівартості, про ефективність фактичного використання цього потенціалу, про тривалість та режим відносин обміну товару.

Подібне розуміння товару, вироблене, ще в теорії трудової вартості та маржиналізму [8], не суперечать й сучасним концепції маркетингу [3; 5; 6; 7 ]. Згідно до останніх товар розглядається як багаторівнева категорія: товар за задумом (core product англ. – товарна сутність, товарне ядро, стрижень тощо), товар в реальному виконані (actual product англ. – товар по факту, дійсний, поточний товар тощо), товарне підкріплення (augment product англ. – товарне прирощення, товарне доповнення тощо) [6]. Автори цієї концепції товару своєрідно розкривають зміст вказаних рівнів. Товарне ядро утворюють, на їх думку, ключова ідея щодо унікального способу задоволення певної людської потреби, або надання певної вигоди – відносної або абсолютної. Очевидно, що зазначений спосіб націлюється не тільки на фізичні потреби, а й психологічні, пов'язані із специфікою сприйняття та оцінювання, соціальні – пов'язані із потребою визнання в обраній групі, набуття престижу, виділення в групі, підтвердження своєї адекватності її вимогам.

Оцінюючи потенціал ієрархічної багатошарової маркетингової концепції товару варто зафіксувати важливу тезу. Вона володіє потенціалом екстраполяції внутрішньої логіки як назовні так і в глибину. Так екстраполяція назовні дозволяє в якості параметрів товару розглядати усі властивості підприємства та його маркетингової діяльності, які можливо зафіксувати у зовнішньому середовищі. Тоді, невід'ємними ознаками товару та елементами його вибору споживачами можуть стати не тільки матеріал, форма та упаковка, а й ціна, оформлення та імідж місць продажу, імідж підприємства, або бренду якщо ці речі подаються розділено, основні концепти та меседжі, що доносяться до потенційних споживачів засобами маркетингових комунікацій. Екстраполяція в глибину логічно призводить до Марксової

концепції сутності товару як фокусу відносин, що також актуалізує врахування та використання їх політичних компонентів.

Представлена позиція не є унікальною, її поділяють й деякі українські вчені. Так, А. Войчак [1, с. 67] вважає: «Товар – це сукупність матеріальних і нематеріальних характеристик, які пропонуються для задоволення потреб і забезпечують очікувані вигоди як для споживачів, так і для товаровиробників. Для товаровиробників вигода від товару полягає в отриманні доходів та прибутку, або в досягненні інших ринкових цілей у тому разі, зрозуміло, коли товар буде проданий. Для споживачів товар – це сукупність властивостей, яка здатна задовольняти їхні потреби, розв'язувати певні конкретні проблеми». Однак, така позиція не є домінуючою у прикладних розробках і дуже рідко притаманна практиці управління товарною політикою на підприємствах.

На рівні стратегічного маркетингу визначаються: потреба споживачів, яка має комерційні перспективи; задум товарного рішення та товарне ядро; конкурентні та контрагентські параметри стратегічного позиціонування товару в цільовому сегменті. В залежності від доцільності застосування маркетингу відгуку або пропозиції перераховані рішення визначаються або на підставі вивчення вже наявних ринкової потреби та традицій, або є внутрішньою новацією. Крім рішень щодо поодинокого товару або товарної групи, у випадку орієнтації бізнесу на маркетинг або соціально-етичний маркетинг, на рівні стратегічного маркетингу приймаються рішення щодо сегментування ринку та контрагентів мікросередовища, і на цій основі виробляється рішення щодо політики товарної диференціації результатом якої є структура товарного асортименту підприємства, згрупованого за принципами категоризації або формування стратегічних бізнес-одиниць [2; 4].

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:


1. Войчак А.В. Маркетинговий менеджмент : [підручник] / Войчак А.В. – К. : КНЕУ, 1998. – 268 с.
2. Длігач А. О. Стратегічне маркетингове управління: монографія / А. О. Длігач. – К.: Алерта, 2012. – 272 с.
3. Ламбен Ж.-Ж. Менеджмент, ориентированный на рынок / Ж.-Ж. Ламбен ; пер. с англ. под ред. В. Б. Колчанова. – СПб. : Питер, 2007. – 800 с.
4. Мак-Дональд М. Стратегическое планирование маркетинга / М. Мак-Дональд ; пер. с англ. М. Бугаева. – СПб. : Питер, 2000. – 267 с.
5. Маркетинговая стратегия : курс MBA / [О. Ролкер, Х. Байд, Ж.-К. Лароше, Дж. Маллинз] ; пер. с англ. И. Клюева. − М. : Вершина, 2006. − 496 с.
6. Основы маркетинга / [Котлер Ф. Армстронг Г., Сондерс Дж, Вонг В.] ; пер. с англ. А. Назаренко, А. Свирид. – 2-е европ. изд. – М.; СПб.; К.; ИД «Вильямс», 2001. – 944 с.
7. Холодний Г.О. Маркетингова товарна політика : [навч. посіб.] / Холодний Г.О. – Харків Вид. ХНЕУ, 2006. – 324 с.
8. Шумпетер Й. Десять великих экономистов от Маркса до Кейнса / Й. Шумпетер ; пер. с англ. Н. Автономовой, Н. Розинской, И. Осадчей. – М. : Институт Гайдара



Павлюк В.В., спеціальність «Бухгалтерський облік», ІІІ курс
Рівненський економіко-технологічний коледж
Національного університету водногогосподарства
та природокористування
Науковий керівник – викладач Радзівіл С.Я.


## ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ МІСТА РІВНОГО

Фінансовий стан міської громади напряму залежить від загального стану економіки держави та способу перерозподілу фінансових ресурсів через державний та місцеві бюджети.

Необхідною умовою дієвості місцевого самоврядування, поступального та ефективного місцевого розвитку є належне ресурсне забезпечення. Реалії сьогодення свідчать, що наповнення ресурсів місцевого розвитку доцільно очікувати як з державних резервів, так і, в

першу чергу, за рахунок пошуку, раціонального та ефективного використання внутрішніх джерел.

Місцеві фінанси формуються з різних джерел. Порядок їх формування регулюється Бюджетним кодексом України. Місцевий бюджет відповідно до Бюджетного кодексу містить надходження і витрати на виконання повноважень місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Ці надходження і витрати становлять єдиний баланс відповідного бюджету .

Податки є важливою ланкою фінансових відносин у суспільстві і як форма фінансових відносин виникають одночасно з появою держави. З розвитком товарно-грошових відносин оподаткування здійснюється в основному в грошовій формі.

Таблиця 1

**Доходи міського бюджету Рівного**

| Доходи | 2015 | 2016 | 2017 |
|---|---|---|---|
| Податкові надходження ( тис.грн.): | 550 925,3 | 808 293,4 | 1 059 583,3 |
| Податок з доходів фізичних осіб ( тис.грн.) | 331 082,2 | 481 181,3 | 675209.0 |
| Податок на прибуток підприємств комунальної власності ( тис.грн.) | 503,3 | 1 037,0 | 1 644,8 |
| Акцизний податок (тис.грн.) | 77 834,2 | 117 147,1 | 128 728,5 |
| Податки на власність (тис.грн.) | 2,3 | 20,8 | 31.6 |
| Рентна плата за користування надрами для видобудування корисних копалин місцевого значення ( тис.грн.) | 86,3 | 61,5 | 60 |
| Плата за землю (тис.грн.) | - | - | - |
| Місцеві податки та збори (тис.грн.): | 141 205,3 | 208 597,3 | 253 659,4 |
| - *туристичний збір* (тис.грн.) | 77,1 | 125,9 | 164,2 |
| - *збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності* (тис.грн.) | -855,4 | -285,8 | -34,1 |
| - *єдиний податок* ( тис.грн.) | 73 202,2 | 114 666,7 | 155 485,8 |
| - *податок на майно, в тому числі* (тис.грн.) | 68 811,4 | 94 090,5 | 98 043,4 |
| - *плата за землю* (тис.грн.) | 61 823,2 | 85 257,0 | 83 186,0 |
| Інші податки та збори (тис.грн.) | 211,7 | 248,3 | 250 |

Як вказано в табл.1 найвагомішим джерелом наповнення міського бюджету міста залишається податок на доходи фізичних осіб, його частка в загальному обсязі податкових надходжень за 2017 рік становить 64%. Другим за обсягом джерелом надходжень загального фонду міського бюджету є місцеві податки та збори (їх частка в загальному обсязі надходжень складає 24 %), третім вагомим джерелом є акцизний податок – 12 %.

До місцевих податків і зборів належать ті, що визначені Податковим кодексом, рішеннями сільських, селищних і міських рад у межах їх повноважень і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад. Основним джерелом формування місцевих податків і зборів є єдиний податок (52 % всіх місцевих податків і зборів) і податок на майно[1].

Важливий внесок в збільшення надходжень до бюджету міста Рівного робить промисловість. Адже саме вона дає велику кількість робочих місць для жителів міста з яких справляється податок з доходів фізичних осіб, що є вагомою часткою в доходах міського бюджету.

Отже провідною галуззю в економіці міста є промисловість. На вересень 2017 року підприємствами міста реалізовано промислової продукції (товарів, послуг) на 861722,4

тис.грн. Промисловість міста Рівного поділяється на добувну промисловість; переробну промисловість; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря.

Ключовими галузями переробної промисловості міста є: виробництво хімічних речовин і хімічної продукції; виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів; машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування; текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів; виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції; металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування.

Виробництво хімічних речовин та хімічної продукції.

На підприємствах діє сучасне, високоавтоматизоване виробництво, яке спеціалізується на випуску азотних та фосфорних мінеральних добрив, аміаку синтетичного та інших органічних сполук. Високоякісна продукція хімічної промисловості користується значним попитом як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках та постачається в понад 50 країн світу. Хімічна галузь має всі передумови для розвитку та розширення ринків збуту продукції.

Машинобудування, крім ремонту та монтажу машин і устаткування.

Галузь машинобудування має значний потенціал для розвитку. На підприємствах галузі працюють досвідчені фахівці, які вдосконалюють технічні рішення, генерують нові ідеї. Продукція галузі є конкурентною як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках.

Виробництво харчових продуктів, напоїв.

Виробництво харчових продуктів серед найдинамічніших секторів економіки міста останніх років та залишається центром потенційного росту в майбутньому. Найбільш зарекомендувала себе на ринку така продукція галузі як кондитерські та хлібобулочні вироби, консервована плодоовочева та молочна продукція, пиво, олія тощо.

Металургійне виробництво. Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування.

Підприємства даної галузі виробляють газові, твердопаливні, електричні котли, конвектори, іншу промислову теплотехніку, вироби з чавуну. Їх продукція широко відома як в Україні, так і за її межами.

Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та інших матеріалів.

Галузь представлена текстильною промисловістю та пошиттям одягу. Підприємства постійно збільшують обсяги виробництва та асортимент продукції. Найбільше користуються попитом неткані матеріали побутового й технічного призначення, трикотажне полотно. Трикотажне виробництво зорієнтоване на виготовлення верхнього чоловічого і жіночого одягу.

Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції.

Збільшення обсягів будівельних робіт забезпечує зростання ринку будівельних матеріалів. Дана галузь має значний потенціал,бо передумовою розвитку є близькість сировинної бази та висококваліфікована робоча сила.

Інші галузі переробної промисловості.

Інші галузі представлені підприємствами з виробництва товарів загальногосподарського користування, меблів, жалюзі, переробки дорогоцінного та напівдорогоцінного каменю, виробництва ювелірних виробів тощо. Високоякісні ювелірні вироби, зокрема жіночі прикраси, картини, сувеніри з унікального поліського бурштину можна купити в багатьох магазинах України. Крім того, ця продукція користується попитом і за кордоном. Значні поклади бурштину на території області та висококваліфікована робоча сила є передумовою для вдалого залучення інвестицій [2].

Загалом стан справ економіки Рівного за останні два роки виходячи з наведеної інформації покращився. Адже дохідна частина міського бюджету на 2017 порівнянно з 2015 роком зросла на 92% і на 31% відносно 2016 року. Доходи бюджету міста Рівного за 2017 рік склали 2 749 522,54 тисячі гривень, у тому числі: доходи загального фонду бюджету міста Рівного - 2 094 845,7 тисячі гривень; доходи спеціального фонду бюджету міста Рівного - 654 676,84 тисячі гривень, у тому числі бюджету розвитку - 15 095,8 тисячі гривень і повернення кредитів до спеціального фонду бюджету міста - 600,0 тисячі гривень.

Видатки бюджету міста Рівного за 2017 рік склали 2 154 451,451 тисячі гривень, у тому числі: видатки загального фонду бюджету міста Рівного - 2 054 065,093 тисячі гривень; видатки спеціального фонду бюджету міста Рівного - 100 386,358 тисячі гривень[3].

Отже, можна зробити висновок про те, що спостерігається профіцит місцевого бюджету, що позитивно впливає на розвиток економіки Рівного та всього регіону загалом.

Слід також зауважити про те, що Рівне володіє величезною кількістю перспектив і можливостей для подальшого розвитку економіки, про що свідчать показники щодо доходів бюджету та стан справ у промисловості міста.

Проте обсяги виробництва продукції харчової, хімічної, текстильної та інших видів промисловості не відповідають своїм потенційним можливостям. Рівень інтеграції продукції підприємств у вітчизняні та міжнародні ринки залишається низьким. Обсяги власних обігових коштів підприємств є недостатніми для проведення модернізації виробничих потужностей. Тому промисловість та економіка Рівного потребує активізації роботи із розширення ринків збуту продукції та залучення інвестицій як з боку держави так і від іноземних інвесторів, особливо в умовах зони вільної торгівлі з країнами Європейського Союзу.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Рівне профіль громади [Електронний ресурс] / Управління економіки міста Виконавчого комітету Рівненської міської ради. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.city-adm.rv.ua/RivnePortal/ukr/gromada_profile.aspx.

2. Стратегія розвитку Рівненської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]/ Рівненська обласна рада. –2014. – Режим доступу до ресурсу : www.rv.gov.ua/site-new/main/ua/4426.htm

3. Рішення Рівненської міської ради № 2267 від 29 грудня 2016 року Про бюджет міста Рівного на 2017 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.city-adm.rv.ua/RivnePortal/ukr/rada/SearchDecisionsOfRada.aspx

Ратушняк К.А., технологічне відділення
спеціальність «Виробництво харчової продукції», І курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Науковий керівник – викладач Янковська Г.В.

## МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ГОТЕЛЬНОГО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Готельно-ресторанний бізнес в сучасних умовах є однією з розвинутою економічною діяльністю, з надання послуг, пов’язаних з розміщенням, харчуванням та тимчасовим проживанням. Господарюючі суб’єкти в цій сфері мають ряд специфічних рис, виявлення яких необхідно для характеристики готельно-ресторанного підприємства як об’єкта управління.

Відносно готельного бізнесу в даний час в науковій літературі і прикладних дослідженнях існують різні трактування понять - «готельне господарство», «індустрія гостинності», «готельне підприємство», «готельна послуга», «ринок готельних послуг» і т.п., що зумовлює підходи до управління готельними підприємствами. В результаті проведеного аналізу змісту цих термінів був зроблений висновок, що в законодавчих та нормативних актах, а також в науковій літературі відсутнє чітке визначення поняття «готель» і потрібно його формулювання [1].

Серед комплексу послуг, що надаються туристу під час подорожі, готельне обслуговування займає центральне місце.

Залучення вітчизняних і іноземних клієнтів на туристські об’єкти і є найважливішою умовою подальшого розвитку вітчизняної галузі готельно-ресторанного бізнесу. Розробляючи нові і вдосконалюючи старі підходи до обслуговування споживача, більшість професіоналів приходять до висновку, що ключ до прориву в цій галузі лежить в усвідомленні керівниками важливості людського фактора, суміщенні філософії якості обслуговування із застосуванням маркетингових підходів стимулювання працівників до терплячому відношенню до гостей. Для забезпечення необхідного рівня обслуговування

потрібні не тільки відповідна матеріальна база і кваліфікований персонал, а й добре налагоджена організація робіт, в тому числі і щодо підвищення якості послуг [2].

Такий бізнес має багатовікову історію. Готельне господарство здавна було важливою складовою частиною сфери послуг по обслуговуванню населення. Спочатку під готельним господарством малася на увазі господарська діяльність, пов'язана з наданням послуг з розміщення. Однак зі зростанням вимог клієнтів і прагненням готелів розширити комплексність обслуговування послуги розміщення доповнилися послугами харчування. В. Даль у своєму словнику визначив готель як заїжджий двір або будинок з прислугою, приміщеннями для приїжджих та харчуванням. З давніх-давен у заїжджого двору вивішували пучок соломи, що служило знаком, що подорожні можуть знайти в цьому місці нічліг.

Сучасна індустрія гостинності являє собою підприємницьку діяльність, орієнтовану на прийом і обслуговування гостей, а світове готельне господарство сьогодні - це глобальна за своїми масштабами, цілісна, інтегрована і динамічна галузь сфери послуг, цілком ґрунтується на принципах ринкової економіки, об'єктивних закономірностях міжнародного поділу праці, інтернаціоналізації виробництва [3].

До сучасних тенденцій розвитку готельно-ресторанного господарства відносять прагнення до екологічно безпечного виробництва та наявність мереж.

Мета маркетингу - створити конкурентні переваги і зробити продаж готельно-ресторанних послуг максимально ефективною.

Готельно-ресторанному бізнесу властиві сезонність попиту і прихильність до певної території, оскільки при зниженні попиту не може реалізовувати свої послуги в інший час і в іншому місці. Так, наприклад, курортні міста отримують прибуток протягом 4-5 місяців в році, в решту часу їх метою є мінімізація збитків. Протилежна ситуація спостерігається в великих міст, де в літній час знижують ціни на 20-30% для залучення клієнтів. Залежність результатів господарської діяльності від коливань попиту велика, тому що в структурі експлуатаційних витрат провідне місце належить постійних витрат - амортизації основних фондів, заробітну плату, значним експлуатаційних витрат [4].

До особливостей готельно-ресторанного бізнесу можна віднести вкрай низьку еластичність пропозиції, оскільки організація діяльності характеризується великою фондоємністю, а інвестиції в готельно-ресторанний бізнес окупаються повільно.

Маркетингова діяльність виконує ряд функцій, а саме: аналітична функція включає наступні підфункції: вивчення ринку, товару, споживачів; аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства. Виробнича функція складається з наступних підфункцій: організація виробництва нових товарів і нових технологій, організація матеріально-технічного забезпечення виробництва, управління якістю і конкурентоспроможністю готової продукції.

Збутова функція - це організація системи збуту і руху товару, формування попиту і стимулювання збуту і організація сервісу. Функція управління, комунікацій і контролю пов'язана зі створенням організаційних структур управління, плануванням, комунікаціями і організацією контролю. У готельно-ресторанному бізнесі маркетинг часто ототожнюють зі збутом послуг, але реклама і збут в готельно-ресторанній справі - лише компоненти одного з елементів маркетинг-мікс і часто не найголовніші. Реклама і збут є компонентами політики просування, стимулювання товарів і послуг в системі маркетингових заходів впливу на ринок. Інші елементи її - сам товар, його ціна і розподіл. Маркетинг також включає в себе комплексні дослідження, інформаційні системи і планування. Індустрія гостинності буде консолідуватися приблизно таким же чином, що в ній будуть задавати тон п'ять або шість найбільших корпорацій. Така консолідація створить ринок з дуже жорсткою конкурентною боротьбою. Одна з головних завдань підприємств гостинно-ресторанного бізнесу полягає в тому, щоб розвивати обслуговуючу сторону бізнесу, розвивати культуру сервісу. Висока культура обслуговування допомагає службовцям вирішувати проблеми клієнта [5].

Щоб вона процвітала в установі, її треба заохочувати. Люди зазвичай роблять те, за що їх заохочують. Люди, що працюють в сфері маркетингу послуг, не повинні залишати поза увагою чотири специфічні риси свого товару: невідчутність, невіддільність від джерела, непостійність якості і не зберігається.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Агафонова Л.Г., Агафонова О.Є. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: Ціноутворення, конкуренція, державне регулювання / Навч. посібник. - К.: Знання України, 2002. - 358 с.

2. Балашова Е.А. Гостиничный бизнес. Как достичь безупречного сервиса. М.: ООО «Вершина», 2015.

3. Волков Ю. Ф. Экономика гостиничного бизнеса. - Ростов н/Д: Феникс, 2013. - 384 с.

4. Кабушкин Н.И., Бондаренко Г.А. Менеджмент гостиниц и ресторанов: Учебник. - 3-е из., перераб. и доп. - Минск: Новое знание, 2012. - 368 с.

5. Котлер, Ф. Основы маркетинга. 5-е европейское изд / Ф. Котлер, А. Гари. - М.: Вильямс, 2015. - 752 с.

Русятинська О.Ю, агрономічне відділення,
спеціальність «Виробництво і переробка
продукції рослинництва», IV курс
Житомирський агротехнічний коледж.
Науковий керівник – викладач Семенчук Н.І.

## СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

В сучасних умовах аграрного господарювання, в основу яких поступово закладаються загальноєвропейські цінності, відкриваються перспективи створення системи мотивації персоналу, яка адаптована до світових вимог.

Процес реформування аграрного сектора економіки супроводжувався негативними явищами у сфері організації та оплати праці працівників аграрних підприємств. В результаті чого відбулася зміна пріоритетів у мотивації трудової діяльності й джерелах формування доходів та втрачено зв'язок між мотивуванням та отриманням кінцевого результату.

Резерви збільшення заробітної плати працівників сільськогосподарських підприємств, а також засоби мотивації значно відстають від інших галузей національної економіки та розвинених країн світу, що негативно відбивається на якості життя і добробуті сільського населення.

Дослідження питань щодо мотивації працівників проведені й висвітлені в роботах зарубіжних вчених, класиків ринкової економіки С. Адамса, М. Вебера, Л. Портера, Ф. Герцберга та інших. Значний внесок у розробку теорії та прикладного характеру розвитку мотивації праці в аграрному секторі належить таким дослідникам, як Д. Богиня, В. Андрієнко, Й. Завадський, А. Колот, В. Зіновчук, Є. Ходаківський, М. Малік, К. Якуба та ін.

Зважаючи на гостроту проблеми та значні потреби у подальших дослідженнях, вивчення даної теми повинно продовжуватись і поглиблюватись.

Розвиток сільського господарства неможливий без раціонального використання земельних, трудових та матеріально-технічних ресурсів, які забезпечують розширене відтворення суспільного виробництва.

В сучасних умовах на ефективність роботи персоналу сільськогосподарських підприємств впливають фактори зовнішньої й внутрішньої дії, а саме: політика держави, економічний стан країни, природно-кліматичні умови виробництва, кон'юктура ринку праці, відносини власності, розмір заробітної плати, особливості праці, рівень кваліфікації, стаж роботи, вік тощо. Діяльність навіть ефективних, потужних сільськогосподарських підприємств може бути збитковою у зв'язку з вимушеною, немотивованою трудовою діяльністю персоналу. Тому варто акцентувати увагу на такому важливому питанні, як мотивація працівників в контексті забезпечення економічної стійкості та ефективності господарської діяльності.

Ефективна система мотивації праці повинна відповідати стратегічним цілям підприємства і ситуації на ринку.

Основні завдання мотивації праці – формування в кожного співробітника розуміння сутності і значення мотивації в процесі праці; навчання персоналу і керівного складу психологічним основам внутрішньофірмового спілкування; формування в кожного керівника демократичних підходів до керування персоналом з використанням сучасних методів мотивації [5].

Ефективне управління мотивації праці передбачає виконання як загальних функцій управління: планування, організації, стимулювання, координації, обліку і контролю, так і специфічних функцій управління, таких як аналіз існуючої системи мотивації трудової діяльності персоналу, формування стратегії, цілей і принципів політики організації в області мотивації і стимулювання персоналу, планування змісту і структури системи мотивації праці, розвитку форм мотивації і стимулювання праці, управління матеріальною і нематеріальною винагородою, документаційне, інформаційне та кадрове забезпечення системи мотивації та стимулювання персоналу, підтримання та моніторинг системи мотивації та стимулювання трудової діяльності персоналу [2].

При управлінні мотивацією на підприємствах необхідно враховувати, що люди з більшим ступенем мотивації працюють продуктивніше не залежно від рівня їх здібностей чи навичок [4].

Особливої актуальності для управління мотивації праці персоналу набуває вирішення проблем координації, узгодження потреб, мотивів та цілей працівників і підприємства в цілому, визначення та розв'язання виникаючих протиріч між цілями та потребами працівників і підприємства. А це, в свою чергу, вимагає постійного самовдосконалення, систематичного підвищення кваліфікаційного рівня, відповідальності, рішучості, ініціативи, творчої активності за умов жорсткої регламентації робочого часу.

Також важливо наголосити, що для того, щоб система мотивації була ефективною, необхідно постійно проводити моніторинг реалізації заходів щодо мотивації праці.

На процес управління мотивації праці впливає цілий комплекс чинників, які, на наш погляд, необхідно диференціювати на дві групи: фактори, пов'язані з суб'єктом управління (комплекс зовнішніх чинників, що спонукають до діяльності на рівні держави, галузі, регіону, підприємства, що утворюють незалежні від об'єкта передумови його діяльності), і фактори, пов'язані з об'єктом управління - персоналом, що відображають ступінь усвідомлення, розуміння та оцінки працівниками ступеня своєї безпосереднього трудової участі в досягненні кінцевих результатів підприємства (складових структури самої особистості працівника - потреби, інтереси, цінності людини, пов'язані з ними та соціокультурним середовищем особливості трудової ментальності).

Ефективність процесу мотивації праці на підприємстві має визначатися ступенем досягнення економічних і соціальних цілей як підприємства, так і працівників, що досягається, в свою чергу, оптимальним балансом економічних і соціальних інтересів зацікавлених сторін.

Основним чинником спонукання працівників аграрних підприємств до праці та джерелом їх сукупних доходів є заробітна плата. Однак, розмір заробітної плати працівників сільського господарства залишається найнижчим серед усіх видів економічної діяльності, не дивлячись на те, що її розмір в останні роки стабільно зростає. Заробітна плата не відповідає трудовому внеску працівників, не задовольняє їх життєві потреби, що в свою чергу призводить до низького рівня життя та мотивації праці.

За даними соціологічного опитування (за кількістю відповідей працівників) ефективнішою для підвищення їх трудової діяльності є матеріальна мотивація – 70,8% і лише 29,2% працівників обрали нематеріальну мотивацію як метод підвищення їх трудової діяльності.

Варто зазначити, що існуюча недооцінка праці сільських працівників справляє негативний психологічний вплив і може сама по собі розглядатися як негативний чинник матеріальної та нематеріальної мотивації

Забезпеченість сільськогосподарських підприємств трудовими ресурсами залишається на низькому рівні. Відповідно плинність кадрів та зниження продуктивності праці на сільськогосподарських підприємствах негативно позначаються на діяльності підприємства.

На основі проведеного дослідження встановлено, що у сільськогосподарських підприємствах засоби нематеріального стимулювання, як організація відпочинку, надання путівок, допомога у навчанні дітей, проведення культурних і спортивних заходів майже не використовуються.

Можна зробити висновок, що для посилення мотиваційного впливу на працівників аграрних підприємств необхідне поєднання матеріальних та нематеріальних засобів мотивації, в результаті чого забезпечується розвиток людських здібностей і можливостей як кінцевої мети суспільного прогресу безвідносно до впливу їх на виробництво.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Бакуліна О. С. Особливості використання засобів матеріального стимулювання працівників сільськогосподарських підприємств України та країн ЄС / О. С. Бакуліна // Вісн. ЖДТУ. – 2012. – № 1 (59), ч. 2. – С. 62–66.

2. Завадський Й. С. Менеджмент: у 3 т. / Й. С. Завадський. – 3-е вид., допов і перероб. – К. : Європейський ун-т. – Т.1. – 2004. – 542 с.

3. Зіновчук В. В., Штерма Т. В. Нематеріальна мотивація персоналу сільськогосподарських підприємств / В. В. Зіновчук, Т. В. Штерма. – Чернівці : Буковинський ун-т. – 2012. – С. 228.

4. Малік М. Й. Кадровий потенціал аграрних підприємств: управлінський аспект / М. Й. Малік, О. Г. Шпикуляк. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2005. – 370 с.

5. Ходаківський Є. І. Психологія управління: підручник / Є. І. Ходаківський, Ю. В. Богоявленська, Т. П. Грабар. – 4-е вид., перероб. та допов. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 488 с.

Савіцька Г.В., відділення економіки та прикладної екології,
спеціальність «Бухгалтерський облік», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний коледж».
Науковий керівник – викладач Бурдаш У.Є.

## ДІЯЛЬНІСТЬ ТЕХНОПАРКІВ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

За сучасних умов орієнтації економіки України на підвищення конкурентоспроможності надзвичайно важливого значення набуває активізація інноваційної діяльності, оскільки без цього неможливим є здійснення прогресивних структурних зрушень у країні, суттєве оновлення реального сектора й загалом забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність», інновації - це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

Досвід багатьох країн свідчить про перспективність для широкого й ефективного впровадження новітніх технологій, комерційної реалізації інновацій, створених внаслідок наукових досліджень і розробок, функціонування мережі таких інноваційних структур як технологічні парки, техно - поліси, інноваційні бізнес-інкубатори, інноваційно-технологічні центри, малі й середні інноваційні підприємства, а також промислово-фінансові групи, промислові кластери тощо.

На сьогодні в Україні технопарки є єдиним реально функціонуючим механізмом інноваційної діяльності, що ефективно діє.

Технопарк - це організація, яка є юридичною особою або, відповідно до законодавства, здійснює за дорученням права юридичної особи, має тісні зв’язки з одним або декількома вищими навчальними закладами і /або науковими центрами, промисловими підприємствами, регіональними і місцевими органами влади й управління і здійснює на території, що перебуває під її юрисдикцією, формування сучасного інноваційного середовища для підтримки

інноваційного підприємництва шляхом створення матеріально-технічної, соціально-культурної, сервісної, фінансової й іншої бази для ефективного становлення, розвитку, підтримки й підготування до самостійної діяльності малих і середніх інноваційних підприємств, комерційного освоєння наукових знань, винаходів, ноу-хау та наукомістких технологій і передачу їх на ринок науково-технічної продукції для задоволення потреби в цій продукції регіону і країни.

Особливістю інноваційної діяльності є великий рівень витрат при розробці інновацій, а також значні витрати і високий рівень ризику при виході інноваційної продукції на ринок. У всіх країнах держава забезпечує комплекс заходів щодо підтримки інноваційної діяльності. Першочергове значення у створенні сприятливих умов для формування і функціонування технопарків має зацікавленість держави і органів місцевої влади, а оскільки реальні умови української економіки виключають можливість використання державою методів прямої фінансової підтримки, то було прийнято рішення використовувати непрямі методи, тобто різні форми податкових та митних пільг, наприклад сировина, матеріали, обладнання, комплектуючі та інші товари (крім підакцизних товарів), які не виробляються в Україні або виробляються, але не відповідають технічним характеристикам та міжнародним стандартам, при ввезенні в Україну для використання технологічними парками для виконання інвестиційних та інноваційних проектів звільняються від сплати ввізного мита та податку на додану вартість.

Розробки та інноваційна продукція таких українських технопарків як «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка», «Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона», «Інститут монокристалів» відомі далеко за межами нашої країни, а тому на їх прикладі необхідно створювати нові інноваційні структури, які будуть працювати на розвиток національної економіки.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua

2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Офіційний сайт державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

Степаненко Я.О, економічне відділення
спеціальність «Фінанси, банківська
справа та страхування», II курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»
Науковий керівник – викладач Гурська Л.Л.

## РОЛЬ ПРОГНОЗУВАННЯ В ПЛАНУВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах функціонування підприємств, що характеризуються невизначеністю і високою динамічністю зовнішнього середовища, виникає об’єктивна необхідність застосування ефективного планування та прогнозування діяльності підприємств. Без використання цих інструментів у діяльності підприємства неможливо забезпечити стійкий фінансовий стан у майбутньому, сформувати достатній обсяг фінансових ресурсів на розвиток за мінімальних витрат, а отже, досягти конкурентоспроможності на ринку. Отримання інформації про майбутнє, передбачення можливих або бажаних змін фінансових результатів сучасних підприємств є необхідним елементом формування їх ринкової стратегії.

Дослідженню методів планування та прогнозування діяльності підприємства присвячені наукові праці багатьох видатних зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів: Альберта М., Мескона М.Х., Ханка Д.Е., Уічерна Д.У., Баканова М.И., Бородіної О.І., Кульчинської О.О., Поддєрьогіна А.М., Нелепа В.М. та інших. Їх праці є основою для розробки і реалізації нових напрямів і гнучких методик моделювання економічної діяльності підприємства на основі ефективних методів прогнозування.

У сучасній економіці питання планування пройшло еволюцію поглядів від директивного, в основі якого є жорстке дотримання нормативів і показників, до

самокерованого, при якому велику роль відведено ринковим механізмам регулювання економіки [4, с.45]. На відміну від планування, прогнозування переважно спрямоване в майбутнє і, будучи складовою планування, суттєво відрізняється від останнього. Економічне прогнозування – це процес розробки економічних прогнозів, заснований на наукових методах пізнання економічних явищ і використанні всієї сукупності методів, засобів і способів економічної прогнозтики [1, с.67].

Прогноз (від грецьк. - prognosis - передбачення) - це імовірне судження щодо стану будь-якого об'єкта або явища в майбутньому з відносно високим ступенем достовірності, зроблене з використанням спеціальних наукових досліджень. Прогнозування застосовується на попередньому (передплановому) етапі розробки та сприяє формуванню концепції економічного розвитку підприємства на плановий період. Воно відіграє певну роль і на етапі реалізації плану, при оцінюванні досягнутих результатів пошуку можливостей та напрямів додаткових управлінських впливів, призначених для ліквідації відхилень від окресленої планом траєкторії розвитку.

Прогнозування є важливою з'єднуючою ланкою між теорією і практикою у діяльності підприємства. Виділяють такі функції прогнозування:

- передбачувальну, яка описує можливі перспективи, стани, рішення проблем майбутнього;
- вказувальну, яка вказує рішення цих проблем, використання інформації про майбутнє в цілеспрямованій діяльності [5].

Прогнозування відіграє важливу роль у розвитку діяльності підприємства та безпосередньо пов'язане з плануванням виробництва. Тому його використання створює для суб'єктів господарювання такі важливі переваги: забезпечує підготовку до використання майбутніх сприятливих для підприємства умов; попереджує про можливі проблеми; стимулює управлінський персонал до реалізації своїх рішень у подальшій діяльності; поліпшує координацію дій управлінського персоналу підприємства; сприяє раціональному використанню ресурсів на підприємстві.

Процес прогнозування базується на принципах (табл. 1) [2, с.86].

Таблиця 1

| **ПРИНЦИПИ ПРОГНОЗУВАННЯ** | |
|---|---|
| Цілеспрямованість | Змістовий опис поставлених дослідницьких завдань |
| Системність | Побудова прогнозу на підставі системи методів і моделей, що характеризуються певною ієрархією та послідовністю |
| Наукова обґрунтованість | Усебічне врахування вимог об'єктивних законів розвитку суспільства, використання світового досвіду |
| Багаторівневий опис | Опис об'єкта як цілісного явища і водночас як елемента складнішої системи |
| Інформаційна єдність | Використання інформації на однаковому рівні узагальнення й цілісності ознак |
| Адекватність об'єктивним закономірностям розвитку | Виявлення та оцінка стійких взаємозв'язків і тенденцій розвитку об'єкта господарювання відповідно закономірностям розвитку економічної системи країни |
| Послідовне вирішення невизначеності | Процедура просування від виявлення цілей та умов, що склалися, до визначення можливих напрямів розвитку |
| Альтернативність | Виявлення можливості розвитку об'єкта за умови різних траєкторій, різноманітних взаємозв'язків і структурних співвідношень |

Система методів прогнозування формується через фіксацію можливих і структурованих за певними ознаками методів розробки прогнозів майбутнього стану того чи іншого суб'єкта господарювання.

Процес прогнозування складається з ряду етапів, кожний з яких вирішує певну задачу:

- визначення задачі - уточнюється об'єкт прогнозу, формуються мета і задачі, визначається точність і час здійснення прогнозу;

- формування об'єкта прогнозу відповідно до поставленого завдання - визначається структура об'єкта, виділяються основні фактори, з'ясовується їх підпорядкованість, ієрархічність, взаємозв'язок;

- збір ретроспективної інформації про об'єкт - визначаються джерела інформації, розробляється методика переробки і подання інформації, встановлюються її обсяги;

- формалізація задачі - розробляється методика формалізованого подання інформації і здійснюється вибір класу моделей опису об'єкта прогнозу;

- вибір методів і алгоритму - серед відомих вибирається найбільш придатний метод прогнозування, розробляється відповідний алгоритм і оцінюється точність прогнозу;

- моделювання на основі ретроспективних даних оцінки якості моделі;

- видача результатів прогнозу [3, с. 84].

Доволі часто прогнозування економічної діяльності підприємства відбувається в умовах невизначеності або випадковості. Під час світової економічної кризи, яка захопила й Україну, процес планування ускладнений аспектом невизначеності. Це вимагає від керівництва підприємства періодичного перегляду та коригування планів та ще раз підтверджує необхідність створення дієвої системи планування на рівні підприємства для забезпечення ефективної роботи та досягнення запланованих фінансових результатів.

Здійснення надійного та адекватного прогнозу є ефективним інструментом у плануванні діяльності підприємства, завдяки чому можна своєчасно реагувати на зміни та запобігти небажаним фінансовим втратам. Успіх прогнозування гарантується, коли стратегічні цілі підприємства відповідають його реальним економічним та фінансовим можливостям, коли чітко централізоване фінансове керівництво, а його методи є гнучкими та адекватними змінам фінансово-економічної ситуації. Прогнозування дозволяє не тільки передбачити напрямки розвитку, але й точно зрозуміти, які цілі необхідно встановити і яких наслідків можна очікувати від різних дій, воно допомагає обрати способи оптимального розподілу ресурсів підприємства, необхідних для досягнення ним поставлених цілей.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Блонська В.І., Васильців Т.Г., Гринкевич С.С., Заярна Н.М., Качмарик Я.Д., Масленніков О.Ю., Міценко Н.Г., Маринич І.А., Ященко О.І. Економіка підприємства: теорія і практикум (за редакцією доц.. Міценко Н.Г., доц. Ященко О.І.): навчальний посібник. – Львів: «Магнолія», 2010. – 688 с.

2. Кульчинська О. О. Роль прогнозування в ефективній діяльності підприємств [Текст] / О. О. Кульчинська // Вісник. Економіка. Проблеми економічного становлення. – 2016. – № 1. – с. 83-88.

3. Економіка підприємства: Навч. посіб. / А.В. Шегда, Т.М. Литвиненко, М.П. Нахаба та ін; за ред.. А.В. Шегди. – К.: Знання-Прес, 2004. – 335 с.

4. Нелеп В. М. Планування на аграрному підприємстві: [ підручник ]. – 2-ге вид., перероб. та доп. [Текст] / В. М. Нелеп. – К. : КНЕУ, 2014. – 495 с.

5. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23.03.2000 № 1602-III, із змінами та доповненнями, http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1602-14

Тарасевич Г. П., економічне відділення,
спеціальність «Бухгалтерський облік», III курс
Житомирський агротехнічний коледж
Науковий керівник – викладач Дмуховська О. М.

## РОЛЬ ІННОВАЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

На межі XX-XXI століть людство вступило в інноваційну добу, яка характеризується швидким наростанням змін у всіх сферах суспільного буття. Це час наукомістких технологій, прогресу фундаментальних наук, масштабних науково-технологічних проектів. За таких

умов джерелом сучасного розвитку суспільства та діяльності людини стає інноваційна діяльність, а відповідно інновації стають важливим інструментом всіх радикальних змін у розвитку людини і економічної системи загалом [2. с. 121].

Сучасна нормативно-правова база (закони, укази Президента, підзаконні акти у формі постанов Уряду, наказів центральних органів виконавчої влади тощо) стосовно науково - технічної та інноваційної діяльності налічує близько 200 документів.

Зокрема, національне інноваційне законодавство включає норми Конституції України, Господарського кодексу, Закону України «Про інноваційну діяльність», Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні», Закону України «Про інвестиційну діяльність», Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та інших нормативно-правових актів, які визначають правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлюють форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямовані на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом [3, с. 12].

Інновації зумовлюють безперервні економічні зміни, сприяють динамічному розвитку і підвищенню результативності як економічної системи загалом, так і окремих підприємств. Саме тому неабиякий науковий інтерес становлять теоретичні положення, що стосуються суті понять "інновації", "інноваційна діяльність", "нововведення" [2, с. 121].

Новація (лат. novatio — оновлення, зміна) — продукт інтелектуальної діяльності людей, оформлений результат фундаментальних, прикладних чи експериментальних досліджень у будь-якій сфері людської діяльності, спрямований на підвищення її ефективності.

Інновація (нововведення) — кінцевий результат креативної діяльності, втілений у виведеному на ринок новому чи вдосконаленому продукті, технологічному процесі, що використовується у практичній діяльності, або новому підході до надання споживчих послуг.

Інновація переводить виробничий організм у новий стан. Упровадження новацій відбувається цілеспрямовано, з метою поліпшення функціонування підприємства, тому можна стверджувати, що інновація є цільовою зміною підприємства як системи, завдяки якій створюється новий засіб для задоволення певної потреби людей. Звідси й трактування поняття «інновація» у Законі України «Про інноваційну діяльність»: «Це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція чи послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [1].

Інноваційна діяльність – це діяльність, що спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів та послуг.

Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає інноваційну діяльність як форму інвестиційної, яка здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу.

Інноваційна діяльність включає:

- випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технології;
- прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;
- реалізацію довготермінових науково-технічних програм з великими термінами окупності витрат;
- фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил;
- розробку і впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального та екологічного становища.

Зараз в Україні визначилися декілька організаційних форм реалізації інноваційної діяльності:

- університетські науково-дослідні центри, де відбувається ефективне об'єднання фінансових ресурсів, кваліфікованих наукових кадрів, матеріально-технічної бази;

- технопарки — акціонерні товариства, які займаються патентуванням, рекламою, маркетингом, консалтингом, лізингом, орендою в сфері науково-технічної діяльності;
- технополіси — якісно нова територіальна форма інтеграції науки і виробництва, що забезпечує високі темпи науково-технічного розвитку за рахунок можливостей регіону;
- бізнес-інкубатори — дрібні наукомісткі фірми, на яких створені сприятливі умови для створення сучасних наукових продуктів, навчання кадрів, стимулювання власного бізнесу;
- венчурні підприємства — малі підприємства, які забезпечують зв'язок між фундаментальними дослідженнями і масовим виробництвом, спеціалізуються на розробці нових наукових ідей та їх втіленні у виробництво [3].

Інновації сприяють економічному розвитку країни в довгостроковому періоді. Інновації вийшли на перший план, ще в рамках індустріального суспільства. До початку епохи постіндустріального і інформаційного суспільства інновації твердо зайняли місце основного генератора економічного росту всіх країн світу. Вони впливають на всі сторони життєдіяльності людства в тому числі і на економічну її складову. Інновації впливають на створення нових галузей економіки. Від сили їх впливу, інновації можна поділити на радикальні та покращуючі. Для розвитку нових галузей сприяють радикальні інновації, в довгостроковому періоді призводять до того, що нові галузі не тільки з'являються, але й поступово стають домінуючими.

Інновації призводять до єдиного ринкового простору. В сучасному світі , що так чи інакше йде по стежці глобалізації, навіть одна інновація може сприяти створенню єдиного ринку. Найкращим прикладом для цього ствердження є створення мережі Інтернет, в деталізації створення Інтернет - магазинів та соціальних мереж. Таким чином створюється єдиний ринок, границі якого не піддаються змінам.

Інновації стимулюють зростання конкурентоспроможності . Джоном А. Гобсоном були сказані такі слова: "Дієва конкурентна перевага полягає у здібності знаходити нові ринки, виготовляти нові товари та винаходити нові способи виробництва". Коли дві та більше компаній, діючих в одній або схожій сфері ринку, є власниками інновацій, вони вступають у конкурентноспроможну боротьбу, не допустять створення єдиної монополії, перед усім розробкою нових інноваційних ідей. Є очевидним, що конкуренція зростає, чим позитивно позначається на кон'юнктурі ринку в цілому.

Власниками нових технічних і організаційних рішень створюються умови для оновлення виробничих процесів на підприємствах. Знижуються витрати виробництва за рахунок використання технологій, що дозволяють переводити процес виробництва в автоматичний режим, скорочувати обсяги використання енергії, води та інших ресурсів. Поліпшується якість виробленої продукції. Інновації сприяють виробництву продуктів з новими або покращеними характеристиками, надання більш якісних послуг, максимально відповідних людським потребам. Все це йде до отримання більш високого прибутку [4].

У сучасній ринковій економіці саме підприємствам належить ключова роль у вирішенні основних економічних проблем – налагодження економічно стабільного виробництва товарів та послуг, що потрібні суспільству. Важливим завданням урядів є забезпечення якомога ефективнішого функціонування ринків та національної інноваційної системи. Уряди допомагають створювати сприятливі умови для інновацій шляхом відповідального управління економікою, ефективною регуляторною політикою та сприянням вільному переміщенню інвестицій, людей та ідей. Механізми фінансової підтримки, такі як пряме фінансування, податкові стимули, субсидії та позики, є основними інструментами, які використовуються для стимулювання промислових досліджень та розробок.

Малі підприємства вважаються потенційно більш інноваційними через відсутність сталої бюрократії, більш конкурентні ринки та більш ефективне стимулювання (як, наприклад, персональна вигода). В той же час, як малі, так і великі підприємства здійснюють значні інновації і є критично важливими для успіху сучасної економіки. Інноваційні підприємці проявляють себе в усіх видах і формах діяльності. Згідно зі статистичними даними, великі компанії демонструють в середньому більш високий рівень інноваційності.

Інноваційна діяльність більше не вважається сферою виключно компаній – технологічних лідерів.

Наявність технологічних лідерів залишається критичною для забезпечення міжнародної конкурентоспроможності, але, в той же час, стабільне економічне зростання вимагає інноваційних підходів в усіх сферах – у послугах, що базуються на знаннях, організації бізнесу, маркетингу тощо. В економіці знань інновації у низько- та середньо технологічних фірмах є не менш важливими, ніж на високотехнологічних підприємствах для забезпечення кращої рівноваги в промисловій політиці.

Здатність фірм поглинати нові ідеї є критичною для перетворення інновацій у вищу продуктивність. Відтак, надання бізнес послуг інноваторам є важливою складовою національної регіональної політики малих підприємств, яка прагне задовольнити потреби фірм, що знаходяться на різних рівнях інноваційного процесу.

Розвиток інновацій залишається одним із викликів для українських підприємств як у високотехнологічному, так і у низькотехнологічному секторах. Останнім часом малі та середні підприємства вважаються засобом розширення асортименту внутрішніх товарів та послуг, створення ефективного конкурентного середовища, стимулювання інновацій, відновлення підприємницької ініціативи населення, створення нових робочих місць, посилення гнучкості системи зайнятості та зміцнення регіональних економік. Якісні характеристики українських малих підприємств, а відтак їх сприяння економічному зростанню, регіональному розвитку, зайнятості та інноваціям, поки що залишаються позаду кращих світових прикладів.

Останні десятиліття показали, що в умовах динамічного інноваційного розвитку великі підприємства не можуть успішно функціонувати без системи малих та середніх підприємств. Система з недостатньою різноманітністю втрачає гнучкість, здатність швидко адаптуватися до змін, що знижує її ефективність.

Сучасна структура економіки передбачає раціональне співвідношення кількості великих, середніх і малих підприємств, які виконують певні функції у розвитку національних та регіональних економік і дозволяють більш ефективно використовувати потенційні можливості. Як малі та середні, так і великі підприємства важливі для успіху української економіки та роблять внесок у зайнятість та обсяг реалізованої продукції та послуг.

Концепція «інноваційного трикутника» означає, що швидке та успішне запровадження проривних інновацій в промисловості вимагає співпраці трьох різних суб'єктів: споживач, розробник та винахідник [5].

Висновок: Таким чином, найбільш ефективним засобом для вдосконалення розвитку інноваційної діяльності підприємств і переходу на якісно інший рівень розвитку української економіки в майбутньому може стати інноваційна активність самих підприємств, цілеспрямована зміна українського законодавства на підтримку малого та середнього бізнесу в області стимулювання нововведень у вигляді інвестицій з коштів бюджету та надання пільг у сфері оподаткування, успішне дослідження і використання творчих ідей, нововведення, перетворення в економічній, технічній, соціальних та інших областях, пов'язане з новими ідеями, винаходами, відкриттями.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Закон України "Про інноваційну діяльність" // Відомості ВРУ. – 2002. – № 36, ст.266
2. Здобувач В.В. Іжевський – Львівська К. А. «Економічна суть інновації та інноваційної діяльності підприємств», Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. − Вип. 20.3
3. М.Є. Чулаєвська, К.К. Баранцева, Навчальний посібник «Інноваційна діяльність в Україні як фактор забезпечення економічного розвитку та стабільності», Навчальне видання – Київ –2016.
4. Малова А.Є. «Роль інновацій в сучасній економіці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://conferencekneu.wordpress.com/2017/05/01/малова-а-є-роль-інновацій-в-сучасній-ек/
5. Інновації в Україні: Європейський досвід та рекомендації для України. – Том 3. – Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів Остаточний варіант (проект від

19.10.2011). – К.:Фенікс, 2011.– 76 с. – (проект ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні»)

Тарасова А.Д., відділення «Економіки та права»,
спеціальність «економіка підприємства», ІІІ курс,
Коледж КрНУ ім. М. Остроградського
Науковий керівник – викладач Мелешко Г.Ю.

## ІНТУЇЦІЯ В РОБОТІ МЕНЕДЖЕРА

«Коли ви бачте успішний бізнес, це означає,
що хтось колись прийняв сміливе рішення»
Пітер Друкер

Інтуїція - це здатність розуміти ситуацію миттєво та поза свідомого контролю. Розуміння природи інтуїції може допомогти менеджеру діяти оптимально.

Нобелівський лауреат Даніель Канеман у своїй книзі «Прийняття рішень в умовах невизначеності» показав, що рішення в області економіки приймаються людьми не на раціональному, а на емоційному та інтуїтивному рівні. Він дослідив, що на практиці люди часто користуються евристиками – простими і швидкими способами дій, які не завжди дозволяють отримати оптимальне рішення, але економлять ресурси, перш за все час, а також дають можливість користуватися невеликими обсягами інформації.

Тед Тернер, засновник CNN, один із найбагатших людей світу виголосив таку фразу: «Проникливість та інтуїція йдуть рука об руку». В економіці відома велика кількість інтуїтів, таких як Рокфеллер, Форд, Баффет. Всі ці люди вміли застосовувати на практиці інтуїцію, і саме їй були зобов'язані своїм успіхом. Дж. Рокфеллер володів мистецтвом вдало обирати об'єкт інвестування, керуючись власним чуттям. Саме інтуїція підказала в свій час американському підприємцю Рею Кроку придбати декілька наметів з продажу гамбургерів, якими володіли брати Дік і Мак Макдональд, а засновнику провідного виробника мотоциклів Соичиро Хонда дозволила навіть побити минулі рекорди продажів Фордів.

Дослідник і практик менеджменту Г. Мінцберг провів опитування високопосадовців та бізнесменів, більшість з яких постійно вирішували проблеми, занадто складні для раціонального мислення, за допомогою інтуїції. Генрі Мінцберг зазначає: «Сама специфіка управлінської роботи спонукає віддавати перевагу не роздумам, а дії, не далекій, а близькій перспективі, не надійним, а «ненадійним» даним, не письмовому, а усному спілкуванню. І ще вони воліють радше отримувати інформацію швидко, ніж очікувати аж поки не надійде правильна перевірена інформація»[1].

Невизначеність і складність організаційної ситуації підштовхує менеджерів до того, щоб зробити інтуїцію важливим радником при прийнятті рішень і перевіряти за її допомогою альтернативні способи дій.

Журналіст Малколм Гладуелл своїм бестселером «Спалах» остаточно затвердив існування інтуїтивного типу менеджерів, які мають достатньо досвіду, компетентності, знань та впевненості для того, щоб діяти інтуїтивно, намагаються осягнути цілісну картину, звертають увагу на почуття. Вони можуть помилятися, але завдяки досвіду і зворотному зв'язку знають що робити, хоча не завжди можуть пояснити чому.

Дослідник в області інтуїції Юджин Седлер-Сміт вважає, що людина має два типи мислення: аналітичне (для простої обробки інформації) та інтуїтивне (для творчості). Інтуїцію варто визнавати і розвивати як один із найбільш цінних активів, який звичайно використовується недостатньо.

Характеристики інтуїтивного мислення:

1. Широке охоплення даних та паралельна їх обробка.
2. Автоматичний процес.
3. Сприйняття ситуації в цілому.
4. Неусвідомлений характер.
5. Говорить мовою почуттів.

6. Повільно формується.
7. Швидко діє.
8. Еволюційно старіше, ніж аналітичне мислення.

Ситуації в сфері бізнесу і менеджменту, в яких корисно використовувати інтуїцію:

1. Коли певні данні щодо проблеми містять неузгодженість, невідповідність, неоднозначність, викликають занепокоєння.
2. В знайомій ситуації, щодо якої у керівника є певна відпрацьована модель поведінки.
3. В ситуації, коли події не виправдовують очікувань керівника.
4. Коли потрібно охопити багато інформації – відійти і побачити ситуацію в цілому.
5. Коли після розрахунків, аналізу даних виникає відчуття, що вони помилкові.
6. Коли треба діяти швидко.

Хоча інтуїтивні рішення необхідно перевіряти фактами, розрахунками та аналізом, вона є одним із найважливіших інструментів успішного введення бізнесу, і с часом її значення тільки збільшується.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Генрі Мінцберг. Зліт і падіння стратегічного планування. / Пер. з англ. К.Сисоєва. – К.: Видавництво Олексія Капусти, 2008. – 412 с.
2. Гладуелл Малколм. Спалах! Сила несвідомих думок, або як не заважати мозку приймати рішення. – Х.: Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2017. – 240 с.
3. Голмз, Джеймі. Нонсенс: осягнути і перемогти / Джеймі Голмз; пер. с англ. Марії Шимчишин. – К.: Наш Формат, 2016. – 320 с.

Тимощук Т.В., відділення агроекології та економіки,
спеціальність «Організація виробництва», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Боярський коледж екології і природних ресурсів»
Науковий керівник – викладач Куліш Н.В.

## ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У сучасних умовах господарювання важливим є розвиток малого підприємництва в Україні. Сьогодні все більш очевидним стає те, що саме мале підприємництво є сферою діяльності, яка найбільш оперативно реагує на зміни кон'юнктури ринку, а також, що не мало важливо саме воно надає необхідної гнучкості економіці.

Характерною рисою малих підприємств є здатність своєчасно реагувати на зміни споживчого попиту і за рахунок цього вони мають можливість створювати необхідну рівновагу на споживчому ринку. Саме завдяки малим фірмам формується конкурентне середовище, яке позитивно впливає на кон'юнктуру ринку, забезпечує економічне зростання, а також на стан зайнятості населення. Економічний ризик у сфері малого підприємництва вищий ніж у великих компаніях, тож і «життєвий цикл» значно коротший. Навіть в економічно розвинених країнах ця сфера є найбільш уразливою і тому малі підприємства відчувають низку характерних труднощів.

Невід'ємною складовою успішного розвитку малого підприємництва є всебічна і стабільна підтримка з боку держави. Вона здійснюється на основі Закону України «Про державну підтримку і розвиток малих та середніх підприємств України», в якому зазначають, що з метою створення сприятливих організаційних та економічних умов для розвитку підприємництва держава повинна надати належну підтримку.

Метою державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва Україні є:

1) створення сприятливих умов для розвитку малого і середнього підприємництва;
2) забезпечення розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва з метою формування конкретного середовища та підвищення рівня їх конкурентоспроможності;
3) стимулювання інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів малого і середнього підприємництва;

4) сприяння впровадженню суб'єктами малого і середнього підприємництва діяльності щодо просування вироблених ними товарів (робіт, послуг), результатів інтелектуальної діяльності на внутрішній і зовнішній ринки;

5) забезпечення зайнятості населення, шляхом підтримки підприємницької ініціативи громадян [2].

Ці положення Закону стали основою стимулювання підприємств малого бізнесу. Але разом з тим залишається ряд проблем, що стримують їх розвиток:

- недосконаліть системи оподаткування;
- нестабільність бюджетного фінансування регіональних програм підтримки малого підприємництва;
- нерозвиненість механізмів фінансово-кредитної підтримки і страхування ризиків малих підприємств, відсутність механізмів самофінансування;
- відсутність надійного соціального захисту і безпеки підприємців;
- організаційні проблеми взаємодії малого бізнесу з ринком і державними структурами [1].

Тобто можна сказати, що мале підприємництво потребує серйозних змін збоку державного апарату. Державна підтримка може бути не тільки матеріальна а також різні не матеріальні заходи: координація співпраці, влаштування ярмарків і виставок, підготовка кадрів.

Нажаль в нашій країні слабо розвинена інфраструктурна підтримка малого підприємництва, що значно ускладнює його існування. Проте Уряд здійснює кроки для подолання цієї проблеми. Саме тому, для сприяння розвитку інфраструктури підтримка підприємництва, зокрема надання суб'єктам господарювання фінансової, матеріально-технічної, інформаційної, науково-технологічної, консультативної, маркетингової, кадрової та освітньої підтримки є одним із основних питань, що потребує вирішення на державному рівні та регламентується Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки» [3].

Необхідно враховувати зарубіжні форми підтримки з метою застосування їх в наших умовах. Слід розширити прийняття комплексних державних заходів про стимулювання створення нових малих інноваційних підприємств у різних галузях, що зумовить істотний вплив на збільшення долі високотехнологічної ринкової продукції та формування національної інноваційної інфраструктури, розвиток якої на сучасному етапі є важливим значенням.

Державне регулювання та підтримка розвитку малого підприємництва Україні реалізується відповідними загальнодержавними, регіональними та місцевими органами влади з метою узгодження інтересів держави і малого підприємництва. Протягом останніх років на урядовому рівні приділяється значна увага побудові системи державної підтримки малого підприємництва. Про це свідчить прийняті останнім часом законодавчі та нормативно-правові акти.

В останні роки було чимало зроблено для розвитку малого бізнесу Державним комітетом України з питань регуляторної політики та підприємництва, міністерства та відомствами, зокрема:

- врегульовано процедуру державної реєстрації;
- введено спрощену систему оподаткування та звітності суб'єктів малого підприємництва;
- упорядковано систему перевірок фінансово-господарської діяльності [4].

Державна підтримка відіграє важливу роль у розвитку малого і середнього підприємництва. Але вона потребує серйозних реформ і доопрацювань. На сьогоднішній день в Україні ще не забезпечені основні компоненти сприятливого економічного середовища для успішного розвитку бізнесу. Інноваційні та інвестиційні фонди, бізнес-інкубатори, бізнес-центри, аудиторські фірми, лізингові компанії, які є провідними в галузях економіки і які потребують державної підтримки.

Основними напрямками державної підтримки малого бізнесу мають бути:

- ефективна законодавча база та досконале правове забезпечення, яке передбачить кращі шляхи реалізації фінансово-кредитного та організаційно-консультативного напрямів державної підтримки;

- фінансово-кредитна підтримка, що дозволить новоствореним підприємствам отримати можливість для розвитку;

- належне організаційно-консультаційне забезпечення, що сприятиме інформаційному та консультаційному обслуговуванню підприємців, які мали б можливість звернутися до компетентних компаній за порадою щодо ведення бізнесу.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Лех Г.А. Світовий досвід розвитку підприємництва малого бізнесу/ Г.А. Лех, М.М. Ільчишин, О.Я. Туркало // Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць. - Львів: РВВ НЛТУ України. – 2011.- Вип.21.15.-400с.

2. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dkrp.gov.ua.

3. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.08.2013р. № 641-р. URL: http//zakon3.rada.gov.ua.

4. Цегелик Г.Г. Державна підтримка розвитку малого підприємництва в Україні/ Г.Г. Цегелик // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2013. – Т. 2. - №1. – с. 84-89.

Уманська К.О., Ромашина С.В.,
відділення «Економіки та права»,
спеціальність «економіка підприємства», ІІІ курс,
Коледж КрНУ ім. М. Остроградського
Науковий керівник – викладач Мелешко Г.Ю.

**ЧИ Є СУЧАСНА ЕКОНОМІКА НАУКОЮ?**

Ефективна економічна теорія потрібна для прийняття практичних рішень, тому роль економічного мислення підвищується.

Сучасна наука, як правило, – це система знань, яка ґрунтується на математичних моделях, які відображають реалії. Потрібно йти від життя до теорії, а не навпаки.

Система математичних моделей в певній науці дозволяє обґрунтовано робити припущення стосовно поведінки певних об’єктів. Щоб теорії мали статус науки, вони повинні адекватно описувати відповідну реальність і пропонувати практичні інструменти для дій. Так, знання законів фізики і досвід дозволяють спрогнозувати, що, якщо викладач під час лекції впустить маркер, то цей маркер впаде на підлогу. А для того, щоб писати маркером на дошці, треба перш за все міцно тримати його в руках.

Сучасна економіка є максимально математизованою наукою. Поль Самуельсон, автор найпопулярнішого підручник «Економікс» у своїх доробках виразив мовою математики найважливіші категорії і залежності.

Новітній інструментарій прикладного аналізу в економічній теорії:

1. Кліометрія (нова економічна історія) дозволяє кількісно оцінювати історичні явища, і, таким чином, доповнює теоретичний аналіз.

2. Аналіз часових рядів вивчає еволюцію економічних, соціальних та інших зв’язків між змінними.

3. Розподіл Т.Ховельмо відображає імовірнісний підхід в економетриці і дозволяє відшукати таку модель, яка буде сумісна з фактами.

4. Рівновага Неша в теорії ігор дозволяє вивчати стратегічну економічну поведінку на олігополістичному ринку, ведення переговорів та вирішення конфліктів, аукціони, страхування, дискримінацію, суспільні блага тощо.

5. Аналіз дискретного вибору дозволяє моделювати вибір споживачів серед кількох альтернатив, враховуючи характеристики споживача та ознаки товару.

6. Економічний експеримент, штучне відтворення певного економічного процесу.

Фізик і та фахівець з прогнозування фінансових та економічних систем Марк Б'юкенен вважає, що наукова дисципліна економіка пристосована тільки для спокійних, статичних умов, економічні моделі часто ґрунтуються на нереальних припущеннях. Наприклад, концепція рівноваги Неша основана на ідеї, що люди роблять свій вибір раціонально, тим більше, також ніхто не може мати впевненості, що інші гравці будуть діяти раціонально.

Економіка – складна відкрита динамічна система, де взаємодіють і впливають один на одне багато факторів різної природи, а результати цих причинно-наслідкових можуть бути визначені тільки імовірно.

Особливості розвитку світової економіки:

1. Глобалізація, прискорене економічне зростання та різке розділення країн за рівнем достатку.

2. Домінування транснаціональних корпорацій з їхньою орієнтацією на максимізацію ринку.

3. Формування інформаційної економіки, яка має глобальну комунікаційно-технологічну інфраструктуру – Інтернет, і в якій швидко розвиваються інформаційні технології та дистанційне обслуговування.

4. Збільшення техногенного навантаження на природу та погіршення умов природного середовища.

5. Зростання індивідуалізації у задоволенні споживчих запитів та децентралізації регулювання соціальних відносин.

6. Підвищення уваги до соціальної відповідальності бізнесу.

Зміна структури світового ринкового процесу, складність, мінливість і невизначеність економічного середовища потребують зміщення наукових досліджень до імовірнісних моделей.

В свою чергу, економіка поширюється на нові сфери наукового знання, утворюються нові прикладні дисципліни: економічна соціологія, економічна психологія, кліометрія. Накопичуються факти, результати досліджень в економічній сфері. Удосконалюється інструментарій для обробки цієї інформації.

Віктор Майєр-Шенбергер та Кеннет Кук'єр покладають особливі наукові перспективи на формування масивів Big Data і появу технічної можливості їх обробляти. Таким чином, виникла можливість аналізувати економічні явища по-новому, коли вивчають всі дані, а не випадкову вибірку, і шукають кореляції між даними, а не причини. Бо, як зазначає гуру статистики Нейт Силвер:

1. Важко виявити причинно-наслідкові зв'язки на основі лише економічного аналізу.

2. Економіка постійно змінюється і винайдені пояснення економічної поведінки обмежені певною конкретною ситуацією.

3. Якість прогнозів економістів залежить від точності визначення початкових умов, адекватності вибраних показників, а також від суджень та упереджень людей, що роблять ці прогнози.

Отже, економіка вивчає настільки складну систему факторів різної природи, охоплює різні ринки, інституції та людей, що взаємодіють між собою, що її математичні моделі виявляються далекими від реального життя і не дозволяють робити надійні прогнози.

Перш за все ситуація ускладнюється тим, що економіка є гуманітарною дисципліною, бо в центрі її уваги поведінка людей. Відомий чеський економіст Томаш Седлачек вважає, що, так як поведінка людини не є раціональною, тому модель економічної людини, по суті, не працює. «Наша поведінка – насправді зовсім не результат розрахунку вигідності чи невигідності, зиску й витрат. Нашою поведінкою радше управляють сили, які лишаються нам незрозумілі; емоції, які мотивують нас до дії» [2]. Емпатія і любов до себе – дві протилежні сили, які діють в душі людини одночасно і штовхають її на вчинки.

Як казав Адам Сміт, «наш обід – це аж ніяк не з доброї волі м'ясника, броваря чи пекаря, а лише тому, що вони дбають про свої власні інтереси». Економіка – це економіка

бажань, безмежних, нагальних і нестерпних, які вона має на меті задовольнити обмеженими ресурсами.

Економіці необхідні нові, реалістичні моделі, можливо, нова математика, яка пов'язана з етикою, психологією, соціологією, історією та культурою. Сучасна економіка починається від книги Адама Сміта «Багатство народів», 1776р. Таким чином, економіка, як наука про мистецтво багатіння, пропонує відповіді на питання: «Як стати заможним? Як багатіти?» Отже, гарний економіст має вміти бути не бідним. Але, як каже Томаш Седлачек, «не буде хорошим економістом той, хто буде лише економістом», бо «уся економіка в загальному підсумку є економікою добра і зла.» [2]. Адам Сміт, крім того, що його вважають «ковалем економіки», був моральним філософом і викладав етику.

Економіка має стати тією наукою, як пояснює та змінює світ на краще. Завдання економіки – поліпшувати якість життя. І це стане можливим, коли в економіку буде інтегровано систему цінностей, що ґрунтується на моралі, глибинних архетипах, на тому, що є природою людини. Можливо, тоді і нові математичні моделі і економічні теорію будуть здатні на більш надійні і точні прогнози і рекомендації щодо створення добробуту людей і організацій.

Автор підручника «Сучасна економічно теорія. Економічна нобелелогія» Михайло Довбенко вважає, що українська економічна думка має перспективи, тому що має потужний інтелектуальний, науковий потенціал нації (прізвища І.Вернадський, М.Бунге, М.Туган-Барановський, Е.Слуцький, С.Кузнець, А.Бернс, А.Гершенкрон, А.Лернер, Л.Мізес, Я.Маршак, Р.Фогель, М.Фрідман пов'язують з Україною та її економічною наукою).

Для розвитку економіки як науки доцільно активно проводити науково-дослідницьку діяльність в країні, інтегруватися у світовий науковий простір, і така діяльність повинна стимулюватися ефективною національною програмою, а науковці повинні мати вплив на розвиток економіки країни.

Михайло Довбенко наголошує, що сприяти впровадженню новацій в економіці має освіта, і за взірець пропонує медицину, де реальна практика життя потребує постійного оновлення навчальних програм.

Особливим потужним джерелом новацій може стати молодь, яка прагне змін на краще, готова вчитися, розвивати свої економічні навички, творчу ерудицію, працювати по-новому. Зміни в науці мають починатися з освіти, бо вона – найважливіший фактор конкурентоспроможності країни.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Довбенко М. Криза економіки – не криза науки: монографія / Михайло Довбенко. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 304 с. (Серія «Монограф»).
2. Томаш Седлачек. Економіка добра і зла. Слідами людських пошуків: від Гільгамеша до фінансової кризи: Томаш Седлачек; переклад з чес. Тетяни Окопної. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. – 520 с.
3. Ха-Юн Чанг. Економіка. Інструкція з використання / Ха-Юн Чанг; пер. з англ.Андрій Лапін. – К.: Наш Формат, 2016. – 400 с.

Цах О.В.відділення «Аграрний бізнес»,
спеціальність «Економіка підприємства», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Немішаївський аротехнічний коледж».
Науковий керівник – викладач Цах Л.М.

## СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗНИЖЕННЯ

Собівартість продукції (робіт, послуг) є одним із показників, в якому знаходять відображення усі сторони роботи підприємства: рівень організації виробничого процесу, його технічна оснащеність, ступінь ефективності використання необоротних та оборотних активів, продуктивність праці, рівень організації матеріально-технічного постачання тощо. Тому економічний аналіз цього показника є основою для прийняття обґрунтованих

ефективних рішень щодо вибору шляхів та розробки заходів зниження собівартості продукції.

Метою дослідження є визначення економічної сутності, значення собівартості продукції, дослідження шляхів зниження собівартості продукції підприємства

Собівартість продукції — один з найважливіших економічних показників діяльності підприємств, котрий показує в грошовій формі всі витрати підприємства, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції. Собівартість показує, в що обходиться підприємству продукція, що випускається їм. У собівартість включаються перенесені на продукцію витрати минулої праці (амортизація основних фондів, вартість сировини, матеріалів, палива та інших матеріальних ресурсів) і витрати на оплату праці працівників підприємства (заробітна платня).

Собівартість продукції, робіт або послуг - це грошовий вираз суми витрат, необхідних на виробництво і збут даної продукції, а більш точно її одиниці. Під витратами розуміються виражені в грошовій формі витрати всіх видів ресурсів: основних фондів, природної і промислової сировини, матеріалів, палива і енергії, праці, використовуваних безпосередньо в процесі виготовлення продукції і виконання робіт, а також для збереження і поліпшення умов виробництва і його вдосконалення. Склад витрат, що включаються в собівартість продукції, їх класифікація по статтях визначаються державним стандартом, а методи калькуляції - самими підприємствами.

Собівартість продукції служить основою порівняння витрат і доходів, тобто самоокупності - основоположної ознаки ринкового господарського розрахунку, один з найважливіших показників ефективності споживання ресурсів.

Собівартість показує всі успіхи і невдачі підприємства в організації виробництва того або іншого продукту. Якщо собівартість такого ж або аналогічного продукту конкурентів нижче, то це означає, що виробництво і збут на нашому підприємстві були організовані нераціонально. Отже, необхідно внести зміни. Вирішити, які потрібні зміни, допоможе знову ж таки собівартість, оскільки вона є одним з чинників формування асортименту.

Велику роль у плануванні, обліку і калькулювання собівартості, а також у ціноутворенні відіграє структура собівартості. Під структурою собівартості розуміється співвідношення різних елементів чи статей витрат у загальній сумі витрат на виробництво і реалізацію продукції. Структура собівартості може визначатися на основі класифікації витрат за економічно однорідним елементам і статтям калькуляції. На структуру собівартості продукції суттєво впливає розміщення підприємств по відношенню до джерел сировини і палива, зміни рівня цін на предмети і засоби праці. В даний час зміни в структурі собівартості йдуть в напрямку зниження питомої ваги прямих витрат (заробітна плата основних виробничих робітників і основні матеріали на технологічні потреби). Однак значно зросла питома вага витрат на управління та реалізацію продукції. Отже, необхідно відмовлятися від раніше діючої системи розподілу непрямих витрат на собівартість продукції на основі прямих витрат і переходити до більш широкому впровадженню функціонального калькулювання собівартості продукції.

Всі показники собівартості продукції укрупненно можна класифікувати на групи:
абсолютні, рівневі, відносні. Абсолютні показники відображають загальні витрати, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції. Такі показники розраховуються за даними кошторису витрат на виробництво. Наприклад, собівартість випущеної продукції, собівартість відвантаженої продукції, собівартість реалізованої продукції. До рівневих показників відносять: собівартість одиниці продукції; витрати на карбованець випущеної (товарної) продукції; витрати на карбованець обсягу продажів. Відносні показники характеризують зміну рівневих показників у часі. Наприклад, відсоток зниження собівартості одиниці продукції розраховується як відношення різниці собівартості базового і звітного періодів до собівартості базового періоду, помножене на 100%. У господарській діяльності підприємства використовуються різні види собівартості.

За послідовності та обсягом включення витрат розрізняють технологічну, цехову, виробничу і повну собівартість.

До технологічної собівартості відносять тільки прямі витрати на виробництво за такими статтями як: сировина і матеріали, поворотні відходи (віднімаються), паливо і енергія на технологічні цілі, основна заробітна плата виробничих робітників. Технологічну собівартість часто називають дільничної, тому витрати, що складають її, складаються на виробничій ділянці.

Цехова собівартість - це сума витрат усіх цехів на виробництво продукції. Цехова собівартість включає в себе технологічну та загальновиробничі витрати.

Виробнича собівартість - це витрати підприємства на виробництво продукції. Виробнича собівартість відрізняється від цехової собівартості на величину загальногосподарських і інших виробничих витрат, а також втрат від браку.

Повна собівартість включає в себе виробничу собівартість і комерційні (позавиробничі) витрати.

Основними шляхами зниження собівартості продукції можуть бути:

- Підвищення технічного рівня виробництва.
- Вдосконалення організації виробництва і праці
- Зміна об'єму і структури продукції може привести до відносного зменшення умовно-постійних витрат (окрім амортизації), амортизаційних відрахувань, зміни номенклатури і асортименту продукції, підвищення її якості.
- Поліпшення використання природних ресурсів.
- Галузеві і інші чинники: введення і освоєння нових цехів, виробничих одиниць і виробництв, підготовка і освоєння виробництва в діючих об'єднаннях і на підприємствах; інші чинники.

Собівартість продукції є якісним показником, що характеризує виробничо-господарську діяльність підприємства. В собівартості як в узагальнювальному економічному показнику знаходять своє віддзеркалення всі сторони діяльності підприємства: ступінь технологічного оснащення виробництва і освоєння технологічних процесів; рівень організації виробництва і праці; ступінь використання виробничих потужностей; економічність використовування матеріальних і трудових ресурсів і інші умови і чинники, що характеризують виробничо-господарську діяльність. Для комплексного аналізу собівартості продукції застосовуються спеціальні показники, які дозволяють розраховувати і аналізувати витрати підприємства на весь об'єм виробленої товарної продукції, витрати на виробництво конкретного виду продукції, а також витрати підприємства на отримання цільового прибутку. Собівартість відображає велику частину вартості продукції і залежить від зміни умов виробництва і реалізації продукції. Виявлення резервів зниження собівартості повинне спиратися на комплексний техніко-економічний аналіз роботи підприємства: вивчення технічного і організаційного рівня виробництва, використовування виробничих потужностей і основних фондів, сировини і матеріалів, робочої сили, господарських зв'язків; а також всіх складових собівартості. Систематичне зниження собівартості забезпечує не тільки зростання прибутку підприємства, але і дає державі додаткові засоби як для подальшого розвитку суспільного виробництва, так і для підвищення матеріального добробуту трудящих.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Типове Положення про планування, облік і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) . Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.1996р., № 473.

2. Давидович І. Є.Управління витратами: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 320 с.

3. Організація виробництва / Навчальний посібник за редакцією Мазнєва Г.Є– [вид. 2-ге випр. і доп.]. – Харків: «Майдан», 2013. – 604 с.

4. Ковальчук К.Ф. Аналіз господарської діяльності / Навч.посіб. К.: Центр учбової літератури,- 2010.-326с.

5. http://bibliograph.com.ua/deyatelnost-predpriyatiya-2/index.htm

Чистякова Н.В., економічне відділення,
спеціальність «Облік та оподаткування», 2 курс
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний коледж»
Науковий керівник – викладач Потопальська Н.В.

## ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

У період переходу до ринкової економіки великого значення набуває процес активізації інноваційної діяльності.

Як свідчить статистика, багато підприємств не використовує інноваційні розробки через низку факторів, які стримують інноваційну діяльність, особливо під час фінансової кризи [1].

Інновація – це результат інноваційної діяльності, відображений у вигляді наукових, технічних, організаційних чи соціально-економічних новинок, котрий може бути отриманий на будь-якому етапі інноваційного процесу.

Зрозумілим є те, що інновації пов'язані з реалізацією інноваційних процесів. Терміни "інновація" та "інноваційний процес" близькі, але не ідентичні то слід погодитися, що "інноваційний процес пов'язаний зі створенням, освоєнням і поширенням інновацій". Необхідно погодитися також з думкою вчених Дж. Брайта і Б. Твісса, що це – "єдиний свого роду процес, який поєднує науку, техніку, економіку, підприємництво та управління у єдине ціле" для одержання суттєвих ефектів і ліпшого задоволення суспільних потреб.

Згідно з трактуванням, поданим в економічній енциклопедії, інновація – це "новий підхід до конструювання, виробництва, збуту товарів, завдяки чому інноватор та його компанія здобувають переваги над конкурентами" [2].

Можна виділити декілька груп факторів впливу на інноваційну діяльність, що сприяють активізації інноваційної діяльності: економічні, організаційні, законодавчі та соціальні фактори. До першої групи факторів відносять: наявність резерву фінансових, матеріально-технічних засобів, прогресивних технологій, наявність необхідної господарської і науково-технічної інфраструктури, матеріальне заохочення за інноваційну діяльність.

Німеччина, Англія, Франція разом із США і Японією складають технологічне ядро світового розвитку. Ці країни займають відповідно місця лідерів у світі з абсолютного розміру витрат на НДДКР. З федерального бюджету НДДКР фінансується на 35-45 %.

У зарубіжних країнах податкові пільги орієнтовані на сприяння реалізації досягнень науково – технічного прогресу. У зарубіжній практиці накопичений достатньо великий досвід із застосування податкових стимулів. Так, у США, Німеччині, Італії, Японії, Бразилії здійснювалось пільгове оподаткування. В 4 США для виходу з кризи було скасовано оподаткування юридичної форми ризикового капіталу [3].

Враховуючи дослід іноземних країн у сфері активізації інноваційної діяльності, можна виділити деякі з методів покращення інноваційної активності. Це дозволить країнам стати конкурентоспроможними на світовому ринку товарів та послуг. Зокрема, до цих методів відносяться:

- зниження податкової ставки з податку на прибуток в розмірі, встановленому державою на рівні певної відсоткової ставки в залежності від вартості придбаного інноваційного обладнання чи технології;

- зменшення податкової ставки для малих та середніх підприємств, які активно використовують та впроваджують інновації; - пільгове оподаткування підприємств, що займаються інноваційною діяльністю;

- пільгове оподаткування прибутку, отриманого в результаті використання патентів, ліцензій, ноу-хау; покращення організаційної структури підприємства, швидка адаптація до змін у зовнішньому середовищі; мотивація працівників, що пропонують певні інноваційні розробки, можливі для використання в подальшій діяльності підприємства; забезпечення можливості самореалізації працівників на підприємстві.

Методологічні та практичні засади інноваційної діяльності промислових підприємств в умовах перехідного періоду потребують детального опрацювання, оскільки зарубіжний

досвід у цій сфері не може бути адаптований в Україні без урахування особливостей розвитку вітчизняної економіки [4].

Сьогодні інновації стають ключовим чинником розвитку для більшості підприємств. Характерною є зростаюча кількість наукових праць, де досліджується інноваційна діяльність. У більшості з них акцент робиться не на ціновому механізмі конкуренції, а на інноваційних процесах, пов'язаних з поліпшенням всього виробничо-господарського потенціалу підприємства. Ось чому вітчизняні вчені намагаються обґрунтувати національні інноваційні пріоритети, знайти дійові механізми залучення й ефективного використання інновацій. Так, на наш погляд, недостатньо опрацьовані вітчизняними вченими питання економічної оцінки інноваційних процесів, що може призвести до впровадження у виробництво заздалегідь неефективних інноваційних проектів.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Ілляшенко С. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: [навчальний посібник] / С. Ілляшенко. — Суми : Університетська книга, 2003. – 236 с.

2. Економіка і організація інноваційної діяльності : [підручник] / За ред. О. Волкова, М. Денисенка. — К. : Професіонал, 2004. – 148 с.

3. Пашута М. Інновації : понятійно-термінологічний апарат, економічна сутність та шляхи стимулювання : [навчальний посібник] / М. Пашута, О. Шкільнюк. — К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 250 с.

4. Харів П. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцін.

Шульга Д.В., відділення Ветеринарна медицина,
спеціальність Ветеринарна медицина, IV курс
ВП НУБіП України «Немішаївський агротехнічний коледж».
Науковий керівник – викладач Бадюк Л.А.

## ІНВЕСТУВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ ЯК ЗАПОРУКА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Актуальність проблеми продовольчої безпеки не зменшується ні зі зміною світової політичної системи, ні з науково-технічним прогресом цивілізації, а залишається одним з основних викликів сучасності. За прогнозами Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР), протягом наступних сорока років світове виробництво сільськогосподарської продукції має збільшитися на 70%. Його формуватимуть чотири основні чинники, два з яких є результатом демографічного тиску (зростання населення та урбанізація), а ще два – наслідками економічного розвитку (збільшення доходу на душу населення в країнах, що розвиваються, та підвищення попиту на біологічне паливо). Попит на продукти харчування буде зростати разом зі зростанням населення планети (з 7 млрд до 9 млрд в 2050 році). Так, наприклад, до 2024 року в Індії кількість населення буде збільшуватись на 14 млн, в Китаї на 4 млн чол. щорічно. Щоб прогодувати 9 млрд необхідне збільшення глобального виробництва продуктів харчування, а це, в свою чергу, потребує значних інвестицій.

В України є потенціал стати житницею світу та позиціонувати себе основним експортером у питанні глобальної продовольчої безпеки. Зокрема, сприятливий клімат, родючі землі (32,5 млн га орних земель, з яких 19,4 млн – багатий чорнозем, що становить 1/3 запасів світу), добра (і недорога) робоча сила (на сільських територіях проживає близько 14 млн чол.), близькість до основних ринків споживання зерна Північної Африки та Близького Сходу.

Можливості світової системи сільськогосподарського виробництва обмежені. Також обмежена і можливість зростання продуктивності праці в традиційних країнах-експортерах Північної Америки та ЄС. Україна може збільшити виробництво пшениці та кормових зернових до 130-150 млн тон на рік, що вдвічі більше, ніж її нинішній рівень виробництва. Залежно від наявних у державі ресурсів експорт зернових може зрости вдвічі-втричі, до 110-120 млн тон на рік, що може зробити Україну першим експортером зернових на світовому

ринку. Зараз 174 країни купують продукти, вироблені в Україні. Основою аграрного експорту як і раніше залишається зерно. А це передбачає високу залежність від кон'юнктури на світових ринках. Покращити стан справ може розвиток переробки продукції АПК. На сьогоднішній день рівень переробки сільгосппродукції залишається низьким. Щорічно в Україні переробляється 15-17 млн т зернових, до 2021 р. цей показник за прогнозами збільшиться до 20-22 млн т. Хоча на українському ринку і присутні світові зернотрейдери - такі як група «Cargill», «Louis Dreyfus», «ADM Україна», «Archer Daniels Midland», інвестиції цих компаній обмежуються створенням потужностей по зберіганню та перегрузці зерна.

Аграрний сектор має великий потенціал для інвестування, який оцінюється в $8 млрд. на наступні кілька років. Країна може стати також найбільшим виробником меду та м'яса птиці. Найбільш перспективними секторами для інвестицій є системи зрошення, галузь молочного скотарства, будівництво заводів по переробці сої, портова логістика та біоетанол.

Для реалізації амбітних цілей необхідні значні інвестиції. Сільське господарство України вимагає кардинальної модернізації. Згідно оцінок ЄБРР Україні необхідно залучити 4-5,2 млрд дол. тільки для побудови нових зерносховищ та 0,8–1,2 млрд дол. інвестицій для оновлення парку залізничних вагонів для транспортування зерна.

Для порівняння, в світі щорічно в сільське господарство вкладають більше 150 млрд дол. інвестицій. А окремі країни, наприклад, такі як Бразилія, в середньому за рік отримують до 10 млрд дол. прямих іноземних інвестицій. Україна отримує втричі менше інвестицій, ніж сусідня Польща. Причина чому так не відбувається в Україні, - нестабільна політико-економічна ситуація, девальвація гривні, складності з залученням кредитів, корупція.

За результатами 2017р. інвестиції в аграрний сектор України перебільшили докризовий період. Інвестиції зросли на 52,8% в порівнянні з 2016 р., і на 28,4% в порівнянні з докризовим 2013р. Інвестиції в аграрний сектор зростають випереджуючими темпами відносно загальних інвестицій в Україну. Але доля інвестицій в агросектор зараз збільшується не за рахунок збільшення їх обсягу, а за рахунок скорочення інвестицій в інші галузі. Так, загальні інвестиції в 2017 році зросли більше ніж на 22% в доларовому еквіваленті та на 25,5% в гривневому – в порівнянні з 2016р. Структура використання інвестицій демонструє, що підприємства оновлюють техніку та обладнання, а також реалізують відкладений попит. 97% інвестицій направлені на матеріальні активи. Більше всього (23% капітальних інвестицій) склали інвестиції в машини і обладнання, в транспортні засоби - 15%, в інженерні споруди - 14%, в нежитлові приміщення - 11%.

Проблему інвестицій у сільське господарство слід вирішувати комплексно із запровадженням механізмів формування його інвестиційної привабливості. Першочерговими напрямами формування інвестиційного клімату є:

- зміцнення системи захисту та забезпечення жорсткого дотримання гарантій прав приватної власності;
- формування ринку землі;
- посилення протидії корупції в органах державної влади, що надають послуги інвесторам шляхом запровадження єдиних правил;
- мінімізації участі інвестора та скорочення часу проходження дозвільних і погоджувальних процедур;
- перегляд системи надання податкових пільг і державної фінансової допомоги.

Подальше зростання АПК потребує доступного фінансування. Цілі фінансування можуть включати наступні:

- розширення обсягів та асортименту продукції;
- зростання її якості;
- глибоку модернізацію виробничої бази та технологій;
- оптимізацію виробничо-реалізаційного циклу.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Галенко Д.С., Калантай Я.А. Інвестиційний клімат України //Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, серія: Економічні науки. – 2015. №6

2. Кравчук Н.І. Сучасний рівень інвестиційної активності сільськогосподарських підприємств // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – №1 (11).

3. Державна служба статистики: Інвестиції та основні засоби [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/.

4. FINBALANCE – незалежне Інтернет-видання про фінанси та економіку України й світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://finbalance.com.ua/.

5. Forbes Україна. Інтернет-видання: Коли в АПК прийдуть інвестиції. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://forbes.net.ua – 2016. - №3

6. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.niss.gov.ua/articles/1550/.

Абраменко К. В., Гецко И. Ю., строительное отделение,
специальность «Строительство и эксплуатация зданий и сооружений», IV курс
«Харьковский колледж строительства, архитектуры и дизайна».
Научный руководитель – преподаватель Недилько Т.В.

## ПРОДВИЖЕНИЕ СТРОИТЕЛЬНОЙ ПРОДУКЦИИ НА РЫНОК В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Объемы выполненных строительных работ в 2017 году в Украине составили 101 млрд. грн., что на 30 млрд. больше, чем год назад и почти в два раза превышает показатель 2015-го. Индекс строительной продукции равен 121%. По итогам 2016 года этот показатель был на уровне 117%, а в 2012-2015 гг. ни разу не превышал 100%.

Число строительных компаний с каждым годом растет, а это значит, увеличивается конкуренция на этом рынке. Какими же методами пользуются строительные компании, чтобы продвигать свои услуги и товары и в чем их особенность. Строительная услуга является типовым товаром, поэтому выделиться из сотни других конкурентов и заинтересовать потенциальных потребителей очень сложно. Необходимо постараться, использовав комплексное сочетание различных методов.

Строительная продукция в системе маркетинга может рассматриваться как товар по замыслу его содержания (проект), товар в реальном исполнении (готовый объект), товар в виде строительных услуг подрядчика и, наконец, товар в виде сопровождения строительной продукции.

В этом заключается одно из принципиальных отличий строительной продукции как товара по сравнению со всеми видами товаров массового или серийного производства, выступающего на рынке в виде продукции или ее сопровождения в период эксплуатации.

Товар по замыслу, с точки зрения маркетинга, это необходимость выявления нужды потребителя. Продавать нужно не свойства товара, а выгоды от него. Если потребитель приобретает дом, то он должен видеть какую-либо выгоду от приобретения именно этого дома.

Уровнем качества исполнения, архитектурными, технологическими решениями характеризуется строительная продукция как товар в реальном исполнении.

Интересы покупателя можно подкрепить предоставлением кредита, гарантийным обслуживанием кредита, гарантийным обслуживанием технологического оборудования, рассрочкой платежа, эксплуатационным сопровождением, доставкой изготовителем строительных конструкций и материалов. В данном случае строительная продукция рассматривается как товар сопровождающейся дополнительными услугами. Строительную продукцию в маркетинге как товар представляет собой всё, что может удовлетворить потребность человека в объектах недвижимости.

Особенности продвижения строительной продукции как товара на рынке недвижимости:

• вновь созданная строительная продукция на рынке сбыта сразу же попадает в серьезную конкурентную среду вторичного рынка недвижимости, т.е. рынка сбыта объектов недвижимости, которые уже находятся в эксплуатации и, в силу этого, в большинстве случаев имеют более низкую цену, но вместе с тем способны удовлетворить население и тем

самым создают трудности с реализацией объектов нового строительства. Реализация вновь созданной строительной продукции в этих условиях в значительной степени зависит от ее потребительского качества, инвестиционной активности предприятий и платежеспособности населения;

• строительная продукция может быть продуктом отложенного потребления, когда потребитель довольствуется имеющимся у него продуктом либо обращается на вторичный рынок за товаром худшего качества, намечая в перспективе приобретение другой недвижимости;

• строительная продукция ориентирована на длительное пользование, вследствие чего покупатель редко обращается на рынок за новым продуктом, чаще его будут интересовать улучшения продукта — ремонт, модернизация, реконструкция;

• локальная закрепленность продукции делает рынок подрядных работ локальным и его развитие может осуществляться только в совокупности с социально-экономическим развитием региона, в котором определены перспективы создания рабочих мест, благоприятные рекреационные условия и т.п.;

• производственно-коммерческий цикл создания строительной продукции продолжителен, поэтому необходима четкая процедура финансирования, учет фактора времени, наличие информации, дающие возможность довести объект до завершения; длительность производственно-коммерческого цикла требует также тщательного обоснования проектных решений, которые сократили бы риск морального старения продукции;

• требования к новизне строительной продукции в условиях рынка высоки, особенно если создается новое производство, которое должно быть конкурентоспособным; в результате этого жизненный цикл товара, производимого строительной организацией, ограничен отдельным заказом и требуется высокая техническая и технологическая готовность к созданию новой единицы продукции;

• создание каждой единицы продукции требует вовлечения большого числа участников, организация вступает в деловые отношения с целой группой новых партнеров, что является дополнительным источником риска.

Основной анализ рыночных возможностей конкретной строительной фирмы, предполагает проведение масштабных маркетинговых исследований, включая, изучение спроса на данную строительную продукцию. Также исследования должны содержать в себе конъюнктуру рынка, изучение микросреды и макросреды маркетинга, а также общий анализ уровня конкуренции на доступных рынках подходящих строительной компании.

После проведения предварительных маркетинговых исследований, должен осуществляться отбор главных рынков, что само собой предполагает немедленное их сегментирование, разработку тактики и стратегии маркетинга с целью завоевание своей ниши на современном рынке.

Основной эффект продвижения конкретной строительной продукции на целевой рынок в основном зависит от грамотно построенной разработки маркетингового комплекса, включая политику ценообразования, ассортиментную политику, подбор каналов для эффективного распределения, а также реализацию и разработку комплексных мер по увеличению общего спроса на строительную продукцию.

Рассмотрим пути улучшения стратегии продвижения строительной продукции по видам массовых коммуникаций: реклама, стимулирование сбыта, связи с общественностью.

Самый сильный из них реклама, с применением разнообразных рекламных носителей и методов рекламы. Наиболее эффективными из которых в этом случае можно назвать наружную рекламу, расположенную рядом со строительными магазинами, строящимися объектами, участками земли под застройку, рядом с садовыми товариществами и печатную рекламу. Печатная реклама может быть размещена в специализированных журналах, посвященных строительству, дизайну, приусадебному хозяйству или выполнена в виде буклетов, брошюр, распространяемых среди целевой аудитории. Продвигать услуги строительной компании следует также, участвуя в тематических ярмарках и выставках, там можно заявить о себе, заинтересовать потенциальных потребителей, заработать

определенную положительную репутацию, которая может в дальнейшем повлиять на выбор потенциального клиента. При продвижении необходимо активно применять метод сравнения, показывать, что сотрудничество с данной строительной компанией, по сравнению с конкурентами принесет определенную выгоду. Это могут быть ценовые параметры, качество, гарантийный и послегарантийный сервис.

**СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:**

1. Котлер Ф. Основы маркетинга: Пер. с англ. – М.: «Бизнес-книга», «ИМА-Кросс. Плюс», ноябрь 1995. – 702 с.
2. Ромат Е. В. Реклама: Учебник для вузов. 7-е изд. – СПб.: Питер, 2008. – 512 с.
3. https://ru.wikipedia.org

Бендюгіна С.С., економічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», ІІ курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – к.е.н., викладач Литвинець Ю.І.

## БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТОРГІВЕЛЬНИХ ЗНИЖОК

Останнім часом торгівельні заклади країн усе частіше звертаються за допомогою до знижок. З кожним днем ставка знижок зростає. Це найкращий спосіб продати деякі продукти чи речі в більшому обсязі. Магазини з червоними цінниками привертають увагу покупців на товари. Іноді, коли навіть він і не потрібен, покупці через «червону ціну» купляють товар.

Україна дедалі більше входить у «знижкову мережу», що в свою чергу призводить до збільшення попиту на товари, роботи, послуги. Хоч зараз і зростають обсяги недорогих товарів (робіт, послуг), але торгівельні знижки не припиняють своєї роботи. Тому тема обліку торгівельних знижок є досить актуальною.

Перш за все, з'ясуємо, що таке знижка. Зниижка, або дискаунт – тимчасове зменшення ціни товару, що реалізується покупцю[1]. Знижка може бути як базовою, так і одноразовою. Найчастіше продавці застосовують знижки як один із елементів рекламної кампанії для підвищення продажів товарів. Підприємство роздрібної торгівлі знижує ціни на товари шляхом обмеження їх асортименту, відмови від дорогих способів зберігання тощо.

Перші знижки з'явилися в умовах вуличної торгівлі. Продавець знижував ціну у результаті торгу за товар – сума знижки не була фіксованою, а залежала від продавця та покупця. Також, як і зараз, знижки надавалися тому покупцю, який придбав більше товарів. Знижка може бути запропонована при негайній оплаті готівкою (готівкова знижка) або при оптовій закупівлі (торгова знижка). Торгові знижки надаються для того, щоб дозволити продавцю збільшити обсяг продажів і, отже, досягти економії від масштабу, або використовуються, як спосіб, щоб заручитися «вірністю» клієнта, або надаються на вимогу великого і впливового покупця.

У наш час практика надання знижки активно використовується всіма компаніями (зокрема, малим бізнесом та індивідуальними підприємцями). Розмір знижки залежить від багатьох факторів – характеру угоди, умов постачання і платежу, взаємовідносин з покупцями і кон'юнктури ринку в момент укладання угоди та ін. При розробці знижок враховуються інтереси як покупця, так і продавця. За характером обороту знижки поділяються на оптові, закупівельні, роздрібні і договірні [2].

**Види знижок**

- звичайна знижка
- сезонна знижка
- знижки за прискорення оплати
- знижка за більшу кількість придбаного товару
- дилерська знижка
- знижка за гіршу якість товару
- знижка на новий товар
- знижка на застарілий товар
- експортна знижка
- знижка за оплату готівкою
- знижка за умови експлуатації продукції – зниження ціни через неспроможність продавця здійснювати технічне післяпродажне обслуговування, якщо він зобов'язаний це робити за гарантією
- спеціальна знижка — надається покупцям, у яких продавець з певних причин особливо зацікавлений

• функціональна знижка (знижка сфері торгівлі) – зниження ціни товару, що пропонується продавцями учасникам каналів товароруху, які виконують певні функції, наприклад, продаж товару, його зберігання і ведення обліку.

• ребейт

• кешбек

Розглянемо більш детально бухгалтерський облік продажу товарів зі знижкою. При цьому виникає питання чи потрібно проводити уцінку товарів.

Не завжди знижка тягне за собою уцінку, однак вона може її спровокувати. Так, запаси відображають у бухгалтерському обліку за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації (далі – ЧВР) (п.24 П(С)БО 9 "Запаси" [4]). Таке саме правило прописано в § 9 МСБО 2 «Запаси»[3]. І якщо на дату балансу ЧВР менша за первісну вартість (собівартість), потрібно провести уцінку. Якщо очікувана вартість реалізації (за мінусом витрат на реалізацію) нижча за первісну вартість товарів, уцінку проводять обов'язково (п.п. 4, 25 П(С)БО 9). Тож якщо масова знижка на товари знизила очікувану суму реалізації за межу нижче собівартості (первісної вартості), це підстава для проведення уцінки. Водночас переоцінку проводять не на дату прийняття рішення про знижку, а саме на дату балансу. Тому проводити згадане порівняння потрібно лише щодо тих товарів, що є в залишку на дату балансу. А якщо після знижки ЧВР не менша за первісну, уцінку проводити не треба.

При цьому запаси відображають за ЧВР, якщо на дату балансу (п.25 П(С)БО 9):

- їхня ціна знизилася;

- вони зіпсовані, застаріли або іншим чином втратили первісно очікувану економічну вигоду.

Тож, як видно, не лише зіпсуття й фізичне пошкодження можуть спровокувати уцінку. Очікувана втрата в ціні через знижку також може стати причиною уцінки, а саме – якщо через знижку ЧВР буде нижчою за первісну вартість товарів.

ЧВР визначають за кожною одиницею запасів, вираховуючи з очікуваної ціни продажу очікування витрати на завершення виробництва та збут (п.26 П(С)БО 9).

Суму, на яку первісна вартість запасів перевищує їх ЧВР, списують на витрати звітного періоду (п.27 П(С)БО 9). У п.5.8 Методичних рекомендацій № 2 уточнено, що сума уцінки на дату балансу включається до складу інших операційних витрат за Д-т 946 «Втрати від знецінення запасів» зі зменшенням балансової вартості відповідних запасів: Д-т 946 К-т 28 «Товари», 26 «Готова продукція».

Якщо ЧВР запасів, що раніше були уцінені та є активами на дату балансу, надалі збільшується, на суму збільшення ЧВР (але не більше суми попереднього зменшення) потрібно визначити інший операційний дохід зі збільшенням вартості цих запасів: Д-т 28, 26 К-т 719 «Інші доходи від операційної діяльності» (п. 28 П(С)БО 9). Це можливо, якщо, наприклад, після періоду дії знижки уцінені товари залишилися нереалізованими й було скасовано знижку чи переглянуто розмір знижки в сторону його зменшення. Для порівняння: за §§ 33,34 МСБО 2 сума уцінки сторнується шляхом зменшення витрат, а не визначення доходу.

Отже, зниження ціни реалізації – сигнал для проведення уцінки, якщо ціна реалізації за мінусом очікуваних витрат на реалізацію нижча за первісну вартість (собівартість товарів). Уцінку проводять на дату балансу. Це потрібно, аби користувачі звітності володіли достовірною інформацією. У разі проведення уцінки збиток від неї відобрзиться раніше самої реалізації (на дату балансу). Якщо запаси реалізують до проведення уцінки, то зрозуміло, що в такій ситуації до собівартості списують продані товари за ще неуціненими сумами.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005, С. 29

2. Знижка: матеріал з Вікіпедії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%BD%D0%B8%D0%B6%D0%BA%D0%B0

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси»: міжнародний документ / ISAB від 01.01.2012 / База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_021 (дата звернення: 10.05.2018)

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» затверджений Міністерством фінансів України № 246 від 20.10.99 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99 (дата звернення: 10.05.2018)

Болобан О.С., відділення економіки, логістики
та інформаційних систем,
спеціальність "Облік і оподаткування", ІІ курс
ВП НУБіП України "Ніжинський агротехнічний коледж".
Науковий керівник - викладач Федоренко Л. В.

## ІННОВАЦІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА АУДИТУ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В умовах розвитку стратегічного реформування та модернізації освіти в Україні актуальним залишається питання створення інноваційного освітнього середовища у вищих навчальних закладах через сприяння прогресивних нововведень, впровадження найсучасніших технологій і методів навчання. Навчальний процес має урахувати можливості сучасних інформаційних

технологій та орієнтувати слухачів на формування освіченої, грамотної особистості, що здатна швидко адаптуватися до змін, які відбуваються у інформаційному економічному суспільстві. Інтенсифікація навчального процесу у вищих навчальних закладах, динамічна зміна навчальних планів та предметного змісту облікових дисциплін роблять актуальним питання їх викладання в умовах застосування сучасних інноваційних технологій.

Новими підходами до викладання є запровадження інноваційних методів, форм і прийомів навчальної роботи, що базуються даній методиці. Зокрема, при підготовці фахівців із обліку необхідно у першу чергу, звернути увагу на застосування у навчальному процесі ситуаційних завдань, які трактуються як ділова (рольова) гра, або імітація, де студенти відіграють ролі керівника, головного бухгалтера, бухгалтера, касира, контролера, аудитора, нормувальника тощо. Особливістю вирішення ситуаційних облікових завдань має стати їх вирішення як у паперовій (традиційній) формі так, і при використанні різних програмних продуктів із автоматизації облікової роботи. Відповідно навчальний процес має передбачати інтеграцію та поєднання дисциплін, що вивчають слухачі у єдиному напрямку досягнення мети ефективного

навчання. Навчальна робота слухача здійснюється шляхом поєднання поетапної системи контролю і модульно-рейтингової технології навчання, що забезпечується не тільки спрямуванням студентів на фахову і професійну підготовку, але й відповідає принципам розвитку їх творчих здібностей і формування практичних навичок.

Для розвитку наукового мислення у слухачів облікових професій необхідно використовувати методи творчого пошуку («мозковий штурм», творчий пошук). Метод мозкової атаки відносять до групи активних методів навчання й використовують для вирішення конкретних практичних завдань економічного або педагогічного характеру. При цьому слухачі висловлюють думки з приводу поставленої проблеми. Запропоновані до вирішення проблеми можуть носити глобальний характер (запровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності), а також прикладні питання, що зустрічаються на практиці (облік надходження товарів без супровідних

документів). При цьому фіксація шляхів вирішення поставлених проблем може проводитися у інтерактивному середовищі комп’ютерних мереж як локальних так і глобальних. У цьому зв’язку слід звернути більшу увагу щодо застосування інтерактивного спілкування студентів при вирішенні завдань, передбачених навчальним процесом, з метою зацікавлення студентів. Використання комп’ютерних мереж у навчальному процесі дасть змогу розробити оптимальні засоби та інструменти навчання. Переваги застосування освітніх технологій - змінюють функції викладача і слухача, викладач стає консультантом -

координатором, а слухачам надається велика самостійність у виборі шляхів засвоєння навчального матеріалу.

На сьогоднішній день актуальним питанням залишається ознайомлення студентів із прикладними програмними розробками, що стосуються автоматизації облікового процесу підприємства. Вивчення студентами таких продуктів має бути розширено у кількісному відношенні, необхідно збільшити коло програмних продуктів при викладанні облікових дисциплін до максимуму, зрозуміло уникаючи кустарних розробок. Такий підхід дасть можливість не обмежувати кругозір майбутніх фахівців,навчитися функціонально порівняти продукти, ознайомитися із можливостями існуючого та перспективного програмного забезпечення, намітити напрями їх використання у майбутній діяльності. Хоча для висвітлення предметної сфери засвоєння інформаційних технологій обліку, увагу слухачів слід зосередити на двох основних програмах, що використовуються практикуючими бухгалтерами.

Дискусійним і найбільш проблемним питанням при викладанні облікових дисциплін залишається співвідношення лекційних та практичних годин. Традиційна пропорція аудиторного фонду дисциплін становить 50/50. При вивченні облікових дисциплін у даному співвідношенні мають переважати практичні заняття, оскільки обліковець має набути практичних навиків роботи у тому числі із програмними комплексами. Основою проведення практичних занять має стати контрольний приклад, що включає основні елементи, методи процедури та прийоми обліку. Поряд із навчальними процесами по викладанню облікових дисциплін залишається проблема державного регулювання процесу автоматизації обліку, розроблення на їх основі стандартних підходів при викладанні автоматизованого процесу ведення обліку. Досвід викладання облікових дисциплін показує, що методика викладання має носити у деякій мірі неформальний підхід, спонукаючи студентів до вивчення дисципліни. Поряд з цим спектр професійних знань, умінь сучасних фахівців економічно-облікової галузі значно розширяються і вимагають застосування окрім, основних умінь, суміжні знання - знання декількох мов, володіння комп'ютерною та іншою технікою.

Отже, очевидно, що оптимізація педагогічного процесу шляхом вдосконалення методів і засобів, є необхідною, але не достатньою умовою. Відбір методів, засобів і форм повинен поєднуватися з реалізацією конкретної мети і відпрацюванням системи контролю показників навчання і виховання. Основне завдання при підготовці фахівця вищого рівня – це можливість постійного оволодіння новими знаннями, самостійного пошуку та творчого підходу до поставлених завдань. Відповідно інноваційні технології навчання мають сприяти до готовності здобуття нової кваліфікації, профпереорієнтації та постійного оновлення та удосконалення фахових знань.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Безручук С.Л., Напрями удосконалення методики викладання бухгалтерського обліку студентам економічних спеціальностей. / Вісник ЖДТУ. 2013. № 1 (63). - С. 25-28.

2. Карпенко О.В. Управлінський облік: методика викладання у вищій школі. Навч.пос. – ЦУЛ 2007. 408. с.

3. Левочко М.Т. Професійна підготовка майбутніх фахівців економічної галузі: теорія, методика, організація [монографія]/М.Т. Левочко; Держ. акад. статистики, обліку і аудиту. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2009. – 495 с.

4. Чижевська Л.В. Бухгалтерський облік як професійна діяльність: теорія, організація, прогноз розвитку: Монографія. – Житомир: ЖДТУ, 2007. – 528 с.

5. Чижевська Л.В. Методика викладання облікових дисциплін: Навчальний посібник для студентів вищи навчальних закладів/За ред. Проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП "Рута", 2003. – 504 с.

Брикульська А.С.,економічне відділення,
спеціальність «Бухгалтерський облік», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»
Науковий керівник – викладач Мєднікова С.В.

# ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Розвиток ринкової економіки в Україні обумовив необхідність реформування бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів. Саме у ринкових умовах облік сільськогосподарської продукції є важливим питанням, це пов'язано з усіма іншими економічними категоріями. Управління витратами і собівартістю дає можливість приймати обґрунтовані рішення про розширення чи зняття з виробництва конкретних видів продукції, визначення цін на вироби, рентабельності, побудови внутрішньо-господарських відносин, доцільність організаційно-технічних заходів тощо.

Процес виробництва є найбільш складною ділянкою облікової роботи і визначає її галузеві особливості, а тому потребує особливої уваги з боку бухгалтерів. Економічні відносини, які складаються в нашій державі, вимагають відповідного облікового забезпечення.

В Україні проведені широкі наукові дослідження, які направлені на розв'язання проблем бухгалтерського обліку сільськогосподарської продукції, але вони не вирішують в цілому проблеми ведення обліку виробництва і реалізації продукції, обсяг якої останнім часом щорічно знижується і лише в окремі періоди незначно зростає, що свідчить про малу ефективність управлінських рішень.

У сільському господарстві значна частина продукції використовується для внутрішнього виробничого споживання – насіння на посів, корми для годівлі тварин. Разом з цим є промислова переробка сільськогосподарської продукції – помел зерна на борошно, переробка насіння соняшнику на олію, переробка молока, сушіння, квашення, консервування овочів та фруктів тощо. Якщо продукція, яку можна було б продати, використана для внутрішньогосподарських виробничих потреб, то логічно її оцінювати за цінами реалізації, а не на рівні собівартості.

Готова продукція може бути продана і за неї одержана виручка, яка відшкодовує собівартість і принесе чистий прибуток (збиток), якби не було власної готової продукції, то для здійснення виробництва потрібно було б купувати відповідну продукцію (сировину) і платити за неї справедливу ціну, фактична собівартість продукції рослинництва визначається лише в кінці року, а використання її може бути відразу після збирання врожаю, а тому собівартість продуктів переробки (борошно, м'ясо та інша) також можна вирахувати лише в кінці року, що не дає можливості мати оперативну інформацію для своєчасного прийняття управлінських рішень.

Ринкові відносини диктують необхідність у діючу систему бухгалтерського обліку внести такі зміни:

а) доповнити двома принципами – суттєвість і раціональність;

б) до якісних характеристик фінансової звітності додати ще дві – своєчасність, точність;

в) у перелік елементів витрат включити ще два: роботи і послуги сторонніх підприємств і організацій та фінансові платежі, вилучивши відповідні витрати із елемента "Інші операційні витрати".

Для обліку державної підтримки виробництва сільськогосподарської продукції можливі два підходи: метод капіталу і метод доходу. Метод капіталу передбачає на суму одержаної державної допомоги коригувати вартість активів, а метод доходу – коригувати суму доходу.

Витрати , які понесені на виробництво сільськогосподарської продукції обліковують за статтями, перелік яких підприємство виділяє самостійно. Витрати доцільно групувати за кореспондуючими рахунками, кожний з яких буде окремою статтею. У разі потреби деталізацію витрат проводять шляхом використання субрахунків. Такий облік передбачає

поєднання видів витрат із системою рахунків, що забезпечує обґрунтоване групування витрат, введення їх в систему бухгалтерського обліку і дозволяє автоматизувати підрахунок витрат на комп'ютерах.

За вимогами П(С)БО 9 «Запаси» сільськогосподарську продукцію під час її оприбуткування оцінюють, виходячи із її фактичної собівартості. Водночас П(С)БО 30 «Біологічні активи» передбачає здійснювати оцінку сільськогосподарської продукції за її первісного визнання за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу або за виробничою собівартістю відповідно до П(С)БО 16 «Витрати». Такі неузгодженості у законодавчих актах вимагають обов'язкового зазначення способу оцінки продукції за її оприбуткування у Наказі про облікову політику. Від вибраного методу буде залежати побудова обліку виходу продукції.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Бутинець Т.А. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. –Житомир: „Рута", 2014. –672с.

2. Верхоглядова Н.І., ШилоВ.П., Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: Навчально-практичний посібник /–К.: Центр учбової літератури, 2015. –536 с.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 „Витрати", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999р. No 318 // Все пробухгалтерський облік. – 2000. –No86 (511). –С.49-53 (зі змінами і доповненнями).

4.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 „Біологічні активи", затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. No 790.

Войнівська М.І., економічне відділення,
спеціальність «Бухгалтерський облік», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»
Науковий керівник – викладач Мєднікова С.В.

## ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

В умовах розвитку економіки України ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств обумовлюються дієвістю механізмів обліку оборотних активів. Достовірність та повнота обліку оборотних активів можлива за умови наявності адаптованих до потреб вітчизняного ринку методів регулювання як на рівні суб'єктів господарювання так і на рівні держави. Тому питання удосконалення обліку оборотних активів підприємств є важливими завданнями у напряму виконання державою регулюючої і контролюючої функцій.

Напрямок розвитку економічних відносин, що обраний нашою країною вимагає трансформації вітчизняної системи бухгалтерського обліку згідно з вимогами міжнародних бухгалтерських та аудиторських стандартів. Основною проблемою бухгалтерського обліку оборотних активів є певні невирішені питання, які потребують доцільних розв'язань. Практика доводить – процес обліку використання запасів це досить трудомістка ділянка. Саме тому, на багатьох аграрних підприємствах спостерігаються певні недоліки, а на деяких – запущеність в обліку, що веде до великих втрат запасів. Все це підтверджує, що на сьогодні залишаються невирішеними багато важливих питань, пов'язаних з розробкою науково-обгрунтованої системи обліку використання оборотних активів.

Для забезпечення безперебійної роботи виробництва на складах підприємства завжди мають бути запаси у межах норм, передбачених потребою підприємства. Бухгалтерський облік має забезпечити контроль за залишками, надходженням і витратами запасів на складі, що є важливою умовою для забезпечення власності підприємства. Вагоме значення для правильного обліку на підприємствах має порядок оцінки запасів. В Україні доцільнішим є використання безперервної системи обліку основних запасів, так як вона забезпечує контроль за операціями руху ТМЦ, сигналізує про необхідність нових замовлень матеріалів на поповнення запасів, формує інформацію про оптимальний обсяг замовлення.

Кожне аграрне підприємство повинно обрати таку політику формування оборотних активів та визначення джерел їх фінансування, яка давала б можливість: оптимізувати їх обсяг і структуру; визначати обґрунтовану потре-

бу в оборотних активах та оптимальне співвідношення між різними їх джерелами фінансування; підвищити ефективність використання оборотних активів. Ефективність управлінських рішень залежить від оптимальної організації планування обліку, контролю та аналізу з метою виявлення альтернативних рішень для досягнення стратегічних напрямків діяльності у майбутньому.

Запаси є певними активами, котрі, по-перше, утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; по-друге, перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; по-третє, утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Для забезпечення правильної організації обліку запасів необхідно дотримуватися до таких умов, як:

· правильної організації складського господарства;
· наявності інструкції з обліку запасів;
· правильного групування (класифікація) запасів;
· розробки номенклатури запасів;
· розробки норм запасу і норм витрат запасів.

Управління запасами базується на збиранні та систематизації внутрішньої інформації про фактичний стан запасів, швидкості їх реалізації; зовнішньої інформації про кон'юнктуру відповідного сегменту споживчого ринку та моніторингу збутової і цінової політики постачальників, а також орієнтується на прогнозні показники обсягу реалізації запасів, використання як матеріальних, так і фінансових ресурсів

Система безперервного обліку дає змогу постійно здійснювати моніторинг за товарно-матеріальними цінностями на підприємстві. Насамперед, для уникнення проблем та для ефективного управління запасами слід дотримуватися певних вимог: обрати систему обліку запасів, яка б враховувала специфічні особливості виробничого процесу; мати достатньо точну оцінку обсягу і часу попиту, а також часу виконання замовлення, що дасть можливість контролювати надходження та використання сировини й матеріалів у процесі виробництва та забезпечить його безперервність. Також, важливим напрямом удосконалення процесу формування запасів та підвищення ефективності управління ними в умовах реформування економічної системи є визначення оптимальної потреби в них. Слід звернути увагу, що у зарубіжній практиці управлінню оборотними активами приділяється значно більше уваги, ніж в Україні. Вирішення цих проблем потребує оновлення системи отримання інформації про основні запаси, використання нетрадиційних для вітчизняної облікової практики підходів щодо ефективного їх використання та оптимізації результатів діяльності підприємства через застосування принципів і методів бухгалтерського обліку.

Отже, реалізація вище перелічених напрямів удосконалення обліку оборотних активів підприємством призведе до значного підвищення результативності його фінансово-економічної діяльності. Вирішення комплексу суперечливих та дискусійних питань обліково-аналітичного управління оборотними активами є актуальним для більшості аграрних підприємств і потребує подальших досліджень.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. No 246. –[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua

2. Блакита Г. В., Яковишина Н. А., Намакарська В. В. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання на підприємстві / Г. В. Блакита, Н. А. Яковишина, В. В. Намакарська // Реформування економічної системи України в контексті міжнародного співробітництва : збірник наукових праць Міжнардної науково-практичної конференції 2016 року. – Вінниця.

3. Гладких Т.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління оборотними активами: проблеми та напрями їх вирішення / Т.В. Гладких, Ю.А. Верига, Н.О. Кулявець // Проблеми і перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: монографія / [колектив авторів]; за заг. ред. проф. Вериги Ю.А., доц. Ночовної Ю.О. – Полтава: ПУЕТ, 2014. – 333 с.

4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.nbuv.gov.ua.

Гайдученко Т.М., економічний факультет,
спеціальність «Облік і оподаткування», ІІ курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – к.е.н., викладач Литвиненко В.С.

## ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Важливість інформаційного забезпечення будь-якої науки для фахівців у цій сфері є, безперечно, аксіомою. Процеси реформування бухгалтерського обліку та його зміна в процесі історико-економічних перетворень призводять до усвідомлення нагальної потреби в існуванні різних видів періодичних видань.

В умовах ринкової економіки та приходу до розуміння важливості інтеграційних трансформацій в бухгалтерському обліку зародився цілий комплекс структуротворчих перетворень наукової думки, як теоретиків, так і практиків бухгалтерської думки, що позначилось на кількості та якості періодичних видань з бухгалтерського обліку сьогодення. Облік країни зазнав радикальних змін і вимагає теоретичного та практичного вдосконалення відповідно до вимог, що до нього висуваються. Разом з тим, варто врахувати, що структура українських ЗМІ суттєво змінилася. Оперативні публікації про поточні зміни законодавства, податкової системи для бухгалтерів-практиків забезпечували ефективну роботу їх діяльності та розкривали проблемні аспекти сфери обліку.

У сфері розвитку наукової думки з бухгалтерського обліку існує біля 100 різних видів періодичних видань, серед яких газети, наукові журнали, практичні видання, збірники, календарі та ін. (рис. 1).

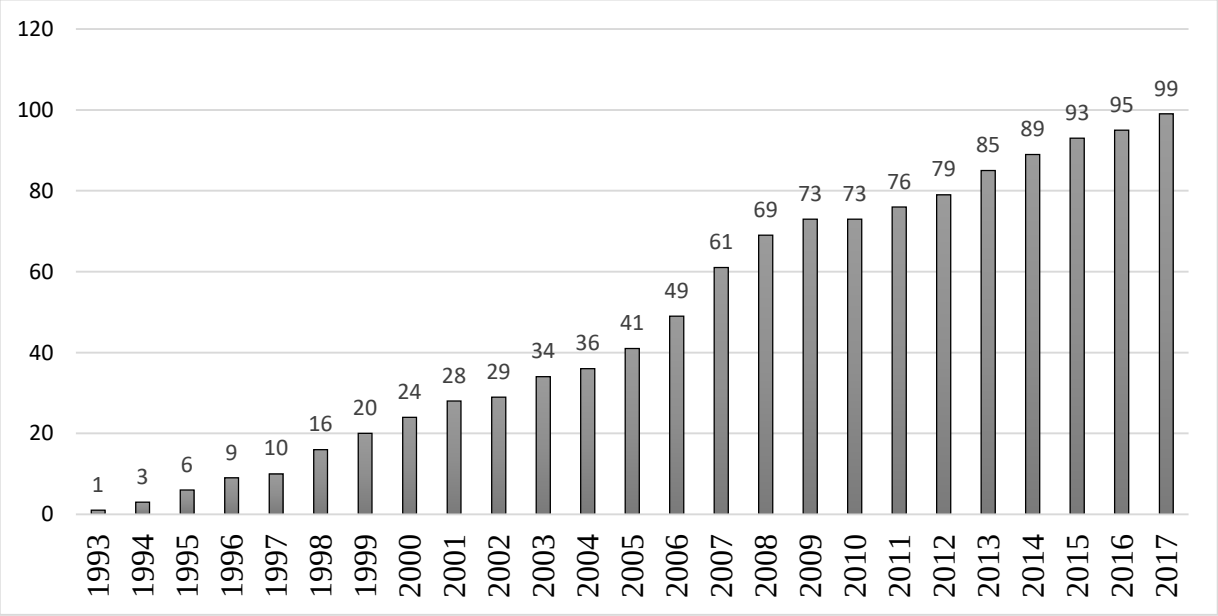


Рис. 1. Динаміка кількості періодичних видань з бухгалтерського обліку, од.

Побудовано за даними [1].

За період з 1991 р. до 2000 р. було зареєстровано 24 періодичних видання («Все про бухгалтерський облік» (1993, газета), «Доходи і податки» (1994, газета), «Атланта-податки і бухгалтерський облік» (1994, газета), «Головний бухгалтер» (1995, газета), «Аудит-інформ-експрес» (1996, газета), та інші (Рис.2). Тобто початковим етапом стало поточне інформування спеціалістів про зміни в законодавстві, забезпечення консультацій в діяльності

на основі бюлетенів та газет. Перші наукові журнали в Україні зареєстровані лише в 1999 р. («Податки та наше місто», «Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль»), що пов'язано з важливими змінами в системі методології бухгалтерського обліку України (прийняття Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2], формування положень (стандартів) бухгалтерського обліку тощо).

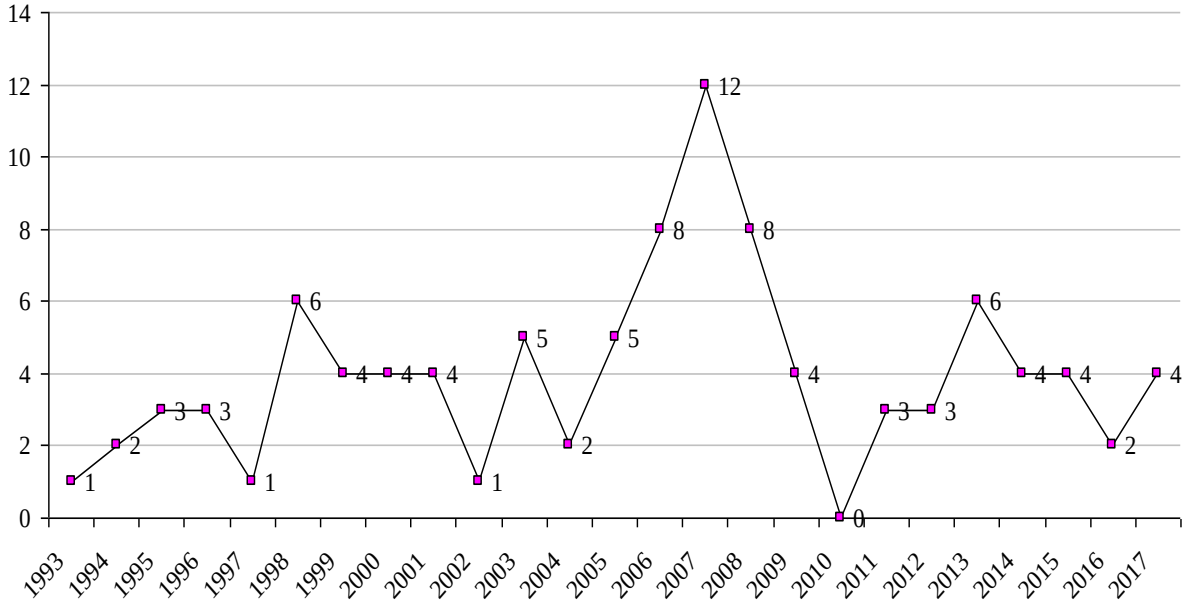


**Рис. 2. Кількість реєстрації наукової періодики з бухгалтерського обліку з 1993 р. по 2017 р., од.**

Побудовано за даними [1].

Найбільший розвиток видань бухгалтерського обліку відбувся в 2006-2009 рр., що цілком пов'язувалось з необхідністю отримання актуальної інформації спеціалістами та назрілий високий рівень проблем сфери бухгалтерського обліку, які вирішувались в наукових колах. Разом з тим відмітимо, що видання друкуються українською та російською мовами (окремими примірниками). Позитивні сьогоднішні зміни засвідчують друк певних бухгалтерських видань й іншими іноземними мовами, насамперед англійською («Прогресивний Бухгалтер» (2008, газета), «Облік і фінанси» (2012, журнал), «Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування» (2016, журнал), «Фінанси, облік, банки » (2017, журнал) та ін.) [1].

Поряд із кількістю періодичних видань і їх тематика істотно розширюється. Значних змін набуває консультаційна робота спеціалістів-практиків, які постійно відслідковують поточні зміни законодавства та оперативно інформують про них. Основними рубриками найстарішого та найпоширенішого газетного видання «Все про бухгалтерський облік» стають «На допомогу бухгалтеру» й «Коментарі фахівця», в яких узагальнюється інформація про практику організації ведення обліку, аудиту, економічного аналізу, управління; надаються зразки документів для роботи. Подальше реформування сфери дії суб'єктів господарювання України: оподаткування, зміна форм власності, статистика тощо забезпечує нарощення актуальності у вирішенні проблем методологічного характеру, розкриття аспектів організації обліку та аудиту, аналізу, облікової політики тощо [3].

Наукові журнали розвиваються за напрямами інноваційних облікових понять, існуючих теоретичних проблем, вагома увага починає приділятись національним стандартам, реформуванню державного фінансового контролю, новим парадигмам обліку, вірогідності та якості інформації, обговоренню проектів нормативно-правових актів системи обліку тощо. Значну увагу більшість дослідників приділяють питанням методології обліку, звітності, контролю і аудиту, аналізу та оподаткування. У міру розкриття облікової та контрольної методики центр уваги науковців-практиків спрямовується в бік організації та аналізу (особливості виконання робіт, процедури, суб'єктний та об'єктний склад, координація дій, тощо).

Сучасні періодичні видання нарощують потенціал у напрямі вирішення питань застосування інформаційних технологій, активно функціонують в мережі Інтернет (сайти, електронні видання, online-консультації тощо).

Сучасний бухгалтерський облік знаходиться в стані постійного розвитку та вдосконалення. У зв'язку з цим постійного розвитку та вдосконалення потребують і періодичні видання, присвячені різноманітним питанням у цій галузі. Комплекс посталих проблем обліку потребує їх висвітлення в пресі як в друкованому вигляді, так і у електронних версіях видань, що публікуються в мережі Інтернет.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Державний реєстр друкованих засобів масової інформації та інформаційних агенств як суб'єктів інформаційної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dzmi.informjust.ua/home/index.

2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14

3. Пушкар М.С. Метатеорія обліку або якою повинна стати теорія: монографія. / М.С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2007. – 359 с.

Гончарук А.В., фінансове відділення,
Спеціальність «Фінанси і кредит», ІІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Науковий керівник – к.е.н., викладач Гребінська С.І.

## ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ

В ринкових умовах податкова система будь-якої країни є важливим інструментом, який дає змогу впливати на всі сфери економічного і соціального життя держави. Однак нині вона є надто розгалуженою, нестабільною, складною та потребує постійного вдосконалення. Значна кількість суперечностей, які виникають у реальній системі оподаткування, вимагають її реформування. Крім того, перед вітчизняними підприємцями постають часті зміни податкового законодавства та проблеми адміністрування податків, зокрема податку на додану вартість. Відзначимо, що податок на додану вартість (далі – ПДВ) є найбільш раціональним із усіх відомих податків, так як цей податок може забезпечити 100-відсоткове виконання бюджету в частині податкових надходжень та дозволити контролювати динаміку ВВП.

Теоретичні та практичні аспекти податку на додану вартість в системі оподаткування досліджено багатьма зарубіжними вченими, такими як А. Сміт, Д. Кємбел, Ш. Бланкарт, а також вітчизняними науковцями: В.Л. Андрущенко, О.Д. Василик, О.Д. Данілов, В.І. Довгалюк, О.М. Десятнюк, А.І. Крисоватий, І.О. Луніна, І.В. Розпутенко, В.М. Федосов, Р.І. Погорлецький, І.Г. Русакова, Д.Г. Чернік, Ю.Ю. Ярмоленко, С.І. Юрій та ін.

В економічній літературі податок на додану вартість висвітлюється як найбільш досконала форма непрямого оподаткування, яка відіграє ключову роль у системі державних фінансів більшості зарубіжних країн. Нагадаємо, що ПДВ відноситься до непрямих податків в Україні та країнах-членах ЄС, так як частка його надходжень у доходах державних бюджетів країн становить близько 45%. У такому контексті доцільно окреслити деякі його переваги:

– стабільність надходжень;

– широка база оподаткування;

– податкове навантаження з ПДВ на кінцевий товар не залежить від кількості оборотів і стадій створення вартості;

– ПДВ не впливає на прийняття альтернативного рішення «споживання – заощадження» тощо [3, с. 399].

Однак ПДВ характеризується певною кількістю недоліків, що зумовлені недоречностями системи оподаткування в державі, відповідно на практиці виділимо основні з них:

– складність механізму адміністрування;

– можливі шляхи ухилення від сплати податку платниками, особливо в умовах нестабільного нормативно-правового забезпечення;

– несвоєчасне бюджетне відшкодування;

– негативний вплив на високотехнічні та наукомісткі виробництва.

Історію становлення ПДВ у світі поділено на наступні етапи:

1) 1918 – 1953 рр. – зародження ідеї застосування ПДВ;

2) 1954 – 1966 рр. – введення ПДВ у практику та гармонізація податкових систем країн Європейського економічного співтовариства;

3) 1967 – 1990 рр. – впровадження ПДВ у країнах Західної та Центральної Європи, Латинської Америки;

4) 1990 – 2000 рр. – поширення ПДВ у країнах Східної Європи, Азії, Австралії;

5) від 2001 р. до сьогодні – гармонізація законодавства з ПДВ у країнах-членах ЄС, подальше удосконалення механізму адміністрування ПДВ у країнах світу [2].

В Україні податок на додану вартість був введений в дію 1 січня 1992 року Законом «Про податок на добавлену вартість» від 20.12.1991 р. Закон діяв лише до червня 1993 року - і був замінений декретом КМУ «Про податок на добавлену вартість» від 26 грудня 1992 року. Згодом, 3 квітня 1997 року, було прийнято Закон України «Про податок на додану вартість», який набув чинності 1 липня 1997. Цей закон втратив чинність на підставі нового Податкового Кодексу України від 02.12.2010 року [1].

Призначенням податку на додану вартість є:

- по-перше, поповнення доходів державного бюджету країни;

- по-друге, використання податку з метою стимулювання економічного розвитку.

Підходи вчених-економістів до визначення фіскальної ефективності ПДВ узагальнюють у такі основні групи:

– своєчасність та повнота надходжень податку до бюджету;

– оптимальність співвідношення між надходженнями податку та витратами, пов’язаними з його адмініструванням;

– забезпечення значення співвідношення між фактичними і плановими показниками надходження податку на рівні одиниці;

– відповідний рівень частки надходжень ПДВ у ВВП країни [2].

Можна сказати, що на фіскальну ефективність ПДВ має вплив безліч факторів, такі як: база оподаткування, еластичність споживання щодо цін та доходів, диференціація ставок ПДВ, податкові пільги, сезонні коливання надходження податку, рівень точності планування надходжень податку, рівень податкової дисципліни тощо. Важливим елементом механізму адміністрування ПДВ, який потребує удосконалення виступає система штрафних санкцій. Стосовно штрафних санкцій за неподання чи невчасне подання документів для реєстрації платником ПДВ, то у багатьох країнах-членах ЄС такі санкції не застосовуються. За несвоєчасність сплати податку запропоновано визначати штрафні санкції, залежно від того, хто виявив порушення – контролюючий орган чи платник податку [4] .

Отже, систематизація поглядів науковців та практиків, дозволяє визначати ПДВ наступним чином: це податок на споживання, який стягується із доданої вартості, що створюється на кожному етапі виробництва, сплачується кінцевим споживачем та вноситься до бюджету продавцем, за винятком випадків здійснення операцій за участі нерезидентів. Узагальнюючи, можна стверджувати, що у країні необхідно реформувати податкове законодавство, адже, Україна має для цього потужну базу наукових спеціалістів зі новими ідеями, які б допомогли державі вдосконалити податкову систему, оскільки податки є одним із найважливіших фінансових інструментів регулювання розвитку національної економіки в умовах інтеграційних процесів. ПДВ є податком щодо якого ведеться велика кількість дискусій, в тому числі і про скасування його в Україні. Зважаючи на це, в країні виникає

об’єктивна необхідність оцінки фіскальної ефективності ПДВ та усунення наявних проблем з метою підвищення її рівня.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI (зі змінами від 27.02.2018 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://zakon1.rada. gov.ua/laws/show/2755-17

2. Безкревна А. В. Перспективи розвитку податкової системи: зарубіжний досвід / А. В. Безкревна // Формування ринкових відносин в Україні. – (80) 2016. – № 1 – С. 21-27.

3. Оксенюк О. І. Місце податку на додану вартість у системі непрямого відшкодування / О.І. Оксенюк. // Бізнес Інформ. – 2013. – № 4 С. 399-404.

4. Оксенюк О. І. Історія зміни європейського законодавства з питань адміністрування ПДВ // Всеукраїнська науково-практична конференція «Потенціал стійкого розвитку та фінансова безпека соціально-економічних систем» (17-18 жовтня 2013р.). – 2013. – С. 202–205.

Гороховська А., фінансове відділення
Спеціальність «Фінанси і кредит», ІІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Науковий керівник –к.е.н., викладач Гребінська С.І.

**МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

В наш час, коли в Україні відбуваються кардинальні перетворення в соціально-економічній та політичній сферах, і значна увага приділяється створенню ефективної системи оподаткування, актуальність вибраної теми є очевидною. Адже від механізму стягнення податків залежить формування доходної частини бюджету, а це, як відомо, основна фінансова база держави. Саме податкова система сприяє постійним, стабільним і повноцінним надходженням коштів до бюджету. В умовах перебудови економіки України, створення нових соціальних та економічних відносин у суспільстві, розбудови нашої держави як незалежної та самостійної, важлива роль відводиться податковій системі.

Економічна сутність податків характеризується грошовими відносинами, які складаються у держави з юридичними та фізичними особами. Податки - це найважливіша фінансова категорія, яка історично є найважливішою формою економічних відносин між державою і членами суспільства. Ця категорія виникла з появою держави і вже тоді забезпечувала виконання функцій держави.[1]

За допомогою податків держава перерозподіляє частину прибутку підприємств та підприємців, доходів громадян, спрямовуючи її на розвиток виробництва та спеціальної інфраструктури, на інвестиції в капіталомісткі та фондомісткі галузі з тривалими термінами окупності проведених витрат: залізниці та автостради, електростанції тощо. В сучасних умовах значні кошти з бюджету повинні бути спрямовані на розвиток сільськогосподарського виробництва, відставання якого найбільш суттєво відображається на всьому стані економіки країни та життєвому рівні населення країни.

Загальнодержавні податки надходять в бюджет центральних органів влади, а місцеві надходять повністю до місцевих бюджетів. Загальнодержавні податки можуть використовуватись також для збалансування місцевих бюджетів у вигляді відрахувань, тоді вони відносяться до регулюючих доходів.

Податкові системи різних країн відрізняються одна від одної, але в будь-якому випадку вони представляють собою сукупність непрямих і прямих податків, які встановлені законодавством і надходять в бюджет держави.

Отже кожна податкова система відображає рівень розвитку економіки, фінансової науки, основні напрямки фінансової політики уряду. Її ефективність досягається в тому випадку, якщо дотримуються такі принципи:

– рівномірність оподаткування незалежно від форми власності суб’єктів господарювання і соціальних груп населення пропорційно групам доходів;

– раціональне сполучення фіскальної та стимулюючої функції податків, забезпечуючи формування стабільної бази доходів, розширення виробництва, збільшення його ефективності;

– множина податків, що мають можливість розширити джерела надходження до бюджету, встановлення невисоких податкових ставок.

Однією з головних цілей формування системи оподаткування повинно бути поліпшення фінансового стану підприємств усіх форм власності і, особливо, пріоритетних напрямів виробництва.[2,101]

З одного боку, податки зобов'язані забезпечити стабільну фінансову базу держави, а з іншого залишити достатньо коштів підприємствам та громадянам з метою збереження максимальної зацікавленості у результатах їх діяльності.

Регулювання нових економічних відносин потребує гнучкої податкової політики, яка б дала змогу оптимально пов'язати інтереси держави з інтересами рядових платників податків.

Вся історія податкової політики зводиться до пошуків ідеалів оптимального оподаткування. При цьому держава не може задовольнятися лише загальними пропорціями розподілу ВВП. Вона повинна врахувати інтереси кожного підприємства, кожного члена суспільства. Іншими словами, податкова політика повинна влаштовувати і державу, і платників податків.

Зарубіжний досвід податкової системи країн Європи формувалися в абсолютно різних умовах. Лише в середині XX століття в розвитку систем оподаткування з'явилися спільні риси, пов'язані із післявоєнними економічними реформами. Високий рівень державних видатків на той час супроводжувався високими податками. Крім того, справедливо існує думка, що в деяких країнах дуже складні і багаторівневі системи оподаткування. Значення одних і тих самих податків в різних країнах неоднакове. Так у Франції частка непрямих податків в доходах бюджету дорівнює 62,7%, в Голландії - 41,3%.[3]

Для того, щоб побачити різноманітність і розрив між ставками податку на доходи фізичних осіб у різних країнах, порівняємо системи оподаткування. Справа в тому, що в багатьох країнах застосовується система прогресивних ставок прибуткового податку з абсолютно несхожими характеристиками прогресії, з різними базовими максимальними ставками податку. Традиційно вважається, що прибутковий податок формує не дуже великий вплив, у порівнянні, наприклад, з податком на прибуток, на розміщення виробництва, заощадження тих чи інших інвестицій. Однак, коли в Європі формується зараз єдиний ринок робочої сили і зняті майже всі перешкоди для переливу капіталу, зростає важливість відмінності в податкових системах, а особливо в максимальних ставках прибуткового податку з громадян.

Особливо важливий вплив цей податок може здійснювати на розміщення штаб-квартир корпорацій, а також науково-дослідних центрів, виробництв, використовуючи висококваліфіковану робочу силу.

Особливий вид податків, що застосовується в деяких країнах членах ЄС - податок на приріст капіталу. В більшості країн цей податок стягується не в момент цього приросту, а в момент його реалізації (наприклад, після продажу акцій). В Бельгії і Франції цей податок стягується по ставці, нижче ставки податку на прибуток. В Німеччині, Голландії, Італії податок з громадян на приріст капіталу при довгострокових вкладеннях взагалі не стягується. Специфічною формою приросту капіталу є отримання прибутку (збитку) при зміні валютного курсу. Такі доходи оподатковуються за ставкою податку на прибуток, але в деяких країнах такий податок не використовується. Так, в Великобританії зміна доходу в результаті зміни валютного курсу не вважається фінансовим результатом.

Працівники податкових служб можуть мати широке допущення до фінансової інформації платників податків. Відмова від надання такої інформації чи її перекручення карається великими штрафами (до 1,5 млн. злотих). До податкових інспекторів пред'являються дуже високі вимоги щодо професіоналізму: обов'язкова вища економічна, юридична чи інша освіта за профілем контрольної роботи, стаж роботи в податковому органі не менше 5 років, або практика в казначейському контролі не менше 3 років, здача кваліфікаційного іспиту перед комісією, яку назначає Генеральний інспектор казначейського

контролю.[4]

Правопорушення податкового характеру вважаються особливо тяжкими в таких випадках: незаповнення декларації про доходи більш ніж 50 млн. лір; не вказаний порядок ведення бухгалтерських записів; використання фіктивних рахунків-фактур; заниження розмірів доходів. В таких випадках у платника перевіряють бухгалтерський облік і всі акти перевірок передаються в судові органи, які повинні на етапі попереднього слідства прийняти рішення про передання справи в суд.

Перевірки чи ревізії завершуються прийняттям відповідного акту і його відправлення департаменту по прямих податках, департаменту по обліку ПДВ, архіву та картотеці платників, відділу по обліку податків з нерухомості, місцевому податковому управлінню.

Таким чином, податкові системи деяких країн Європи мають як спільні риси, так і відмінності. Для податкової системи України було б доцільно використання зарубіжного досвіду функціонування податкової системи. [5]

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Веремчук, Д.В. Сутність податкової політики та її роль у державному регулюванні економіки / Д.В. Веремчук //Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць /ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України».– Суми, 2010. – Вип. 28. – С. 37-45.

2. Золотько І. А. Податкова система України: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2000. — 192 с.

3. Ковальчук А. Платити по-новому: в Україні стартує податкова реформа/ А. Ковальчук/ Газета «Україна Forbes» від 10.12.2014 р. – [Електронний ресурс]. – Режим фдоступу: http://forbes.ua/ua/nation/1384535-platiti-po-novomu-v-ukrayini-startue-podatkova-reforma.

4. Колотуха С. Адаптація податкового законодавства до європейських стандартів – лише перший крок// [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.sta.kr.ua/integration/110106/index.html

5. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за січень-вересень 2014 року / Офіційний сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Monitoring%20Quarter%202014/ukr/KV_III_2014_Monitoring_ukr.pdf

Желєзнякова С.В., економічне відділення,
спеціальність «Бухгалтерський облік та оподаткування», IIкурс
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри обліку та
оподаткування Шара Є.Ю.

## ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В ПРОГРАМІ 1С 8.3 БУХГАЛТЕРІЯ ДЛЯ УКРАЇНИ РЕДАКЦІЯ 2.0

Облік виробничих запасів на підприємстві, являє собою дуже трудомісткий процес. Господарська діяльність підприємства передбачає використання значних виробничих запасів. Для того, щоб стабільно здійснювати процес виробництва продукції на підприємстві, постійно мають бути оборотні засоби в матеріальній формі. Так, підприємство повинне мати в необхідних розмірах запаси сировини і матеріалів, насіння, кормів, нафтопродуктів та інших цінностей. Саме при автоматизовано обліку дуже зручно вести аналітичний облік по кожному об’єкту ТМЦ. Автоматизувати та прискорити облік ТМЦ на підприємстві можна за допомогою програми 1С 8.3 «Бухгалтерія для України редакція 2.0».

Програма 1С 8.3 «Бухгалтерія для України редакція 2.0». - це бухгалтерське програмне забезпечення від фірми “1С”, яке має відношення до деяких конфігурацій бази 1С: "1С:Бухгалтерія 7.7 для України" та 1С 8.3 «Бухгалтерія для України редакція 2.0» версії, а саме - це найпоширеніший спосіб автоматизації бухгалтерського обліку у країнах СНГ. Програма 1С 8.3 «Бухгалтерія для України редакція 2.0». - це один із програмних продуктів

системи “1С” призначення якого полягає в автоматизації бухгалтерського та управлінського обліку.

Розглянемо переваги ведення обліку ТМЦ в програмі 1С 8.3 «Бухгалтерія для України редакція 2.0». Основним способом ведення обліку в прикладному рішенні є реєстрація актів господарської діяльності за допомогою документів. Цей спосіб має багато переваг наприклад:

автоматично формуються записи бухгалтерського і податкового обліку при проведенні документа;

автоматизоване введення інформації на основі раніше введених даних;

можливість одночасно сформувати документ та роздрукувати на паперовому носії.

Ручний облік ТМЦ в програмі також можливий, хоча достатньо трудомісткий, при цьому контролюючі функції системи не застосовуються, коректне відображення операцій з усіх видів обліку повністю лягає на користувача.

Бухгалтерський облік запасів ведеться за допомогою проводок на рахунках обліку. Аналітичний облік в розрізі номенклатури ведеться на цих рахунках завжди. Інші розрізи аналітичного обліку при необхідності налаштовуються користувачем за допомогою пункту «Налаштування параметрів обліку». Проводки по цих рахунках формуються або автоматично по документах, або вручну – за допомогою операцій.

Щодо податкового обліку запасів (для включення вартості використаних і реалізованих запасів до складу витрат, врахованих при визначенні оподаткованого прибутку підприємства) також ведеться в регістрі бухгалтерії на рахунках обліку. Тобто, при оприбуткуванні запасів фіксується і бухгалтерська, і податкова вартість.

При списанні запасів на витратні рахунки 9 класу «Витрати діяльності» формується бухгалтерська і податкова сума витрат, тому за необхідності корегувати інформацію потрібно і в частині бухгалтерського, і в частині податкової вартості. Слід зазначити, що облік запасів ведеться в розрізі податкових призначень (ПДВ) для цілей контролю цільового використання запасів. Фактично, податкове призначення ПДВ являється аналітичною властивістю залишків запасів. При цьому не фіксуються суми вхідного ПДВ і нарахованого податкового кредиту. Для оцінки вибуття запасів в програмі 1С 8.3 «Бухгалтерія для України редакція 2.0» найчастіше використовуються такі методи: за собівартістю перших за часом надходження запасів (ФІФО) - для налаштування використовуємо реквізит облікової політики «Спосіб оцінки вартості МШП» і обираємо в параметрах ФІФО, за середньозваженою собівартістю – реквізит облікової політики «Спосіб оцінки собівартості МШП» і обираємо в параметрах за середньозваженою собівартістю, при цьому слід звернути увагу, що операція може проводитися по середньозваженій ціні на момент проведення операції, або ж по середній ціні за місяць, це вже на розгляд підприємства. Ідентифікований метод оцінки не є настільки поширеним як два попередні методи, в програмі 1С 8.3 «Бухгалтерія для України редакція 2.0» цей метод може бути реалізований за рахунок формування різних карток номенклатури для ТМЦ, які відрізняються між собою індивідуальними параметрами.

Крім цього програма постійно вдосконалюється, що можна прослідкувати, порівнявши версію програми 1С 8.3 «Бухгалтерія для України редакція 2.0» з версією "1С:Бухгалтерія 7.7 для України". Платформа програми 1С 8.3 «Бухгалтерія для України редакція 2.0», більше вже не поділяється на базові об’єкти та компоненти, що поставлялись окремо (бухгалтерія, оперативний облік і т.п.). В новій платформі всі об’єкти конфігурації включені в стандартну поставку. У файловій версії 1С 8.3 «Бухгалтерія для України редакція 2.0» інформаційна база – це один файл, в якому все і зберігається. Це гарантує вищу цілісність інформаційної бази і полегшує її резервне копіювання. Використовуючи версію 1С 8.3 «Бухгалтерія для України редакція 2.0», для обліку запасів ми отримуємо: більш гнучку і незалежну в користуванні та функціонуванні програму, технологічну, сучасну, повну і оперативну підтримку змін в законодавстві, універсальні, удосконалені звіти, швидкі та гнучкі оновлення, які легко підлаштовувати під зміни в законодавстві.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» від 20.10.1999 №246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751- 99.

2. Бутинець Ф.Ф., Чижевська Л.В. Фінансовий облік, 2015.– 624 с.

3. Сертифікований курс 1С, 2011. – 470 с.

Ігнатова О.Д., економічне відділення,
спеціальність «Бухгалтерський облік», ІІ курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Сиротенко А.О.

## ОСОБЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

В умовах жорсткої конкуренції бухгалтерія – це не тільки підрозділ, але й середовище, де формується масив управлінської інформації, яка повинна бути вірогідною, значущою, повною та оперативною. Це досягається завдяки застосуванню сучасних інформаційних систем.

Застосування сучасних комп'ютерних технологій для здійснення обліку, аналізу та контролю є необхідною передумовою ефективної діяльності та розвитку сучасного підприємства, особливо в процесі виходу підприємств з кризового становища [1].

Необхідно зазначити, що комп'ютерні системи забезпечують менеджмент фірми широким набором аналітичних засобів, які дозволяють оцінювати і контролювати діяльність підприємства. Наявність додаткового інструментарію забезпечує зміцнення системи внутрішнього контролю в цілому і, таким чином, зниження ризику його неефективності.

Як свідчить практика впровадження інформаційних систем на вітчизняних підприємствах, віддачу від інвестицій в комп'ютеризацію обліку та контролю отримують за рахунок:

- Підвищення ефективності процесів планування, обліку та контролю, що дозволяє на 20–30% знизити втрати безпосередньо в підрозділах;
- Зниження рівня запасів на складах – на 20–25% (через 5–6 місяців після запуску системи);
- Зниження необґрунтованої видачі матеріалів у підрозділи (на 10–15%);
- Зменшення витрат допоміжних матеріалів (на 20–30%);
- Зниження дебіторської заборгованості за рахунок її детального персоніфікованого контролю (на десятки відсотків);
- Зменшення кількості необґрунтованих знижок при відвантаженні товару (3–5% відвантажень) [3].

Комп'ютерні системи бухгалтерського обліку мають задовольнити всі вимоги облікової політики підприємства та відповідати стандартам міжнародного бухгалтерського обліку.

Ефективна комп'ютерна система бухгалтерського обліку забезпечує:

1. Якість і повноту інформації для реалізації функцій управління;
2. Своєчасність надання інформації;
3. Безпеку інформації завдяки захисту від несанкціонованого доступу;
4. Зручність користувацького інтерфейсу;
5. Можливість використання на різних програмно-апаратних платформах;
6. Гнучкість щодо інформаційних потреб [1].

При створенні автоматизованої системи бухгалтерського обліку на основі використання сучасної комп'ютерної техніки відповідного програмного забезпечення, слід обережно підходити до будь-яких змін елементів його методу. В іншому випадку це призведе, по-перше, до втрати частини необхідної для управління інформації, по-друге, погіршить оперативність її опрацювання та використання в процесі підготовки проектів управлінських рішень і, потретє, в кінцевому підсумку призведе до розбалансування усієї інформаційної системи бухгалтерського обліку. Одним із напрямків удосконалення комп'ютеризації системи опрацювання бухгалтерської інформації є уніфікація її програмного забезпечення. Ця проблема властива для всього світового матеріального

виробництва і, тим більше, для кожної окремо взятої країни. Програмні продукти, представлені в даний час на ринку, різні за обсягом функцій, принципами побудови, технології ведення обліку, цінами.

Першим кроком при цьому має стати класифікація усіх використовуваних програм. Вона дозволяє користувачам правильно вибрати необхідний продукт, 581 або ж перейти від використання однієї програми на іншу, а її виробникам – знайти своїх клієнтів [3].

Нині існує велика кількість різних програмних засобів автоматизації бухгалтерського обліку, при цьому переважна більшість з них мають модульну архітектуру, яка дозволяє автономно використовувати окремі функціональні блоки.

В даний час на українському ринку представлені програмні продукти таких вітчизняних фірм, як: "СофтТАКСІ" (X-DOOR), "АБ-Система" ("Офіс-2000"), "Імпакт" ("Акцент-Бухгалтерія"), "Баланс-Клуб" (SoNet), "ТРАСКОсофт" (Trade Manager), GMS (Offise Tools), Глобал Аудит ("Quasi+Бухгалтерія"), "1С" (1С: Бухгалтерія") та "Парус" ("Парус-Підприємство").

Хоч перелічені програми використовують вже традиційний підхід до введення первинної інформації, так і видачі оперативних і статичних звітів з різним ступенем деталізації, вони все ж можуть відрізнятись одна від одної як можливостями виконання окремих операцій, так і різною кількістю довідників.

Нова інформаційна технологія обробки облікових завдань охоплює всі рівні перетворення інформації, починаючи з етапу створення первинного облікового документа і закінчуючи складанням бухгалтерської звітності та її аналізом. Автоматизуються багато бухгалтерські розрахунки, які до цього виконувалися вручну. Наприклад, ведеться автоматичне нарахування усіх видів оплат та утримань із заробітної плати, обчислення сум ПДВ, акцизів, податку з продажу та ін. З огляду на постійне внесення змін до форми бухгалтерської документації, програмні продукти складаються з таким розрахунком, щоб бухгалтер за своїм бажанням зміг сформувати різні нові форми документів, зведень, таблиць [2].

Таким чином, економічна ефективність інформаційних систем обліку досягається в керуючій системі управління суб'єктів господарювання за рахунок зменшення трудових витрат на виконання обліку як функції управління (прямий ефект) та в керованій — за рахунок економічних наслідків виконання рішень, прийнятих завдяки використанню відповідної облікової 582 інформації (непрямий ефект). Успішне використання великою кількістю підприємств систем «1С: Бухгалтерія» свідчить про здатність цих систем забезпечити своєчасність і достовірність облікової інформації для прийняття управлінських рішень підприємствами та установами. Саме ці характеристики систем обліку є найважливішими для отримання непрямого економічного ефекту [3].

В процесі впровадження та функціонування комп'ютерних систем обліку можуть виникати певні помилки, які можна розділити на дві основні групи:

До першої групи слід віднести помилки персоналу, зумовлені психофізіологічними можливостями людини, об'єктивними причинами (недосконалістю моделей подання інформації, недостатньою кваліфікацією персоналу, недосконалістю технічних засобів) і суб'єктивними причинами (недбалістю, безвідповідальністю деяких користувачів, навмисним спотворенням інформації, неналежною організацією праці);

До другої групи – помилки, викликані несправністю технічних засобів системи (пов'язані з несправністю обладнання, невідповідністю його до технічних норм, порушенням необхідних умов роботи технічних засобів і зберігання носіїв інформації, з фізичним зносом елементів і вузлів технічних засобів).

Ефективність комп'ютеризованої системи обліку визначають порівнянням результатів від функціонування даної системи та витрат усіх видів ресурсів, необхідних для її створення та розвитку.

Отже, на сучасному етапі автоматизація бухгалтерського обліку дуже необхідна і вона відіграє важливу роль як на підприємстві, так і в економіці в цілому, адже підвищується продуктивність праці бухгалтерів, скорочуються витрати для отримання необхідної

інформації, надається більша ефективність передачі даних та їх більша точність і достовірність. Запровадження комп'ютерних систем- надає можливість не тільки абезпечити автоматизацію обліку, а й вирішити інші (організаційні, кадрові, фінансові) задачі, які постають перед підприємством в процесі його діяльності. Тому, в 583 системі заходів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності підприємств обов'язковим складовим елементом є автоматизація системи бухгалтерського обліку, що надає можливість економити підприємству свій час та кошти, а головне своєчасно приймати ефективні управлінські рішення.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Левицька С.О. Автоматизація бухгалтерського обліку як визначальний фактор ефективності облікової системи вітчизняних підприємств / С.О. Левицька, А.В. Романюк // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2010. – №2(50). – С. 156–163.

2. Лещенко А.О., Шершньова. Г.В. Комп'ютерна система обробки облікової інформації // Вісник ДонНУЕТ. – 2013. – с. 173-15.

3. Харіна К.В. Застосування інформаційних систем у бухгалтерському обліку [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/ portal/Soc_Gum/Ekpr/2008_16/harina.pdf

Кагач П.Ю., економічне відділення,
спеціальність «Бухгалтерський облік», II курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач Сиротенко А.О.

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

Сучасний стан економіки України характеризується процесами реформування різних інституцій країни. Це і стан та технології виробництва, запровадження інновацій, проблеми енергозбереження, розвиток малого та середнього бізнесу, зміни в оподаткуванні та інші. Такі зміни торкаються і підходів до вивчення та застосування на практиці бухгалтерського обліку.

Викладання бухгалтерського обліку у ВНЗ часто засновується на розгляді основних тем дисципліни: від предмету та методу до фінансових результатів та фінансової звітності. При ьому багато уваги надається таким темам, як методи бухгалтерського обліку, форми організації обліку та т.п. А розглядання такої важливої теми, як облік фінансових результатів, здійснюється тільки наприкінці вивчення всього курсу бухгалтерського обліку.

Вважаю за доцільне враховувати зарубіжний досвід викладання бухгалтерського обліку, з яким ми можемо познайомитися завдяки іноземним підручникам. В цих літературних джерелах, такому поняттю, як прибуток підприємства надається увага з перших сторінок підручників. На початку вивчення бухгалтерського обліку відбувається введення студентів у світ фінансової звітності: баланс, звіт про фінансові результати та інші. Таким, чином, у тих, хто вивчає облік формується уявлення про кінцеву мету діяльності підприємства – отримання певного прибутку. Формується уявлення і про відображення кінцевих результатів діяльності у фінансовій звітності. В українських підручниках, необхідно, на мій погляд, розглядати основні поняття про прибуток та фінансову звітність безпосередньо після розгляду теми «Баланс підприємства».

Після розгляду складових фінансової звітності можна привести основні поняття аудиту фінзвітності, мету аудиторської перевірки, навести приклад аудиторського висновку. Це надасть уяву про більшу вагомість даних, що містяться у звітності, про необхідність перевірки стану бухгалтерського обліку.

В Україні вивчення бухгалтерського обліку часто побудовано на розгляді спочатку діяльності великих підприємств, а потім поступово вивчення доходить до малих підприємств та до обліку у приватних підприємців. В західній методиці все відбувається в основному навпаки: спочатку розглядається облік на прикладі дрібного підприємця (щоб було

зрозуміліше студентам), потім вивчається діяльність невеликих товариств, а на кінцевому етапі вивченню підлягає бухоблік в акціонерних товариствах. Це дає змогу вести вивчення обліку «від простого до складного», розвивати базову модель бухобліку.

Також відмінністю нашого вивчення бухгалтерського обліку є те, що відразу розглядається діяльність великих підприємств переважно виробничої сфери. Але це доволі складний облік, і студентам бувають незрозумілі спочатку взаємозв'язки, що виникають на таких складних об'єктах, як виробничі підприємства. Раціональніше і тут використовувати досвід зарубіжних країн: вивчати спочатку ведення бухобліку у сфері послуг на прикладі малогопідприємства (підприємця), потім у сфері торгівлі, и лише потім на прикладі складного виробництва. Тим більше, що сфери послуг та торгівлі в Україні досить популярні та широко представлені серед суб'єктів підприємництва.

При вивченні бухгалтерського обліку доцільно використовувати більше таблиць, рисунків, різних схем для того, щоб зробити облік для студентів більш цікавим та наочним. Необхідно застосовувати сучасні комп'ютерні програми обробки економічної інформації, засоби мультимедійної презентації тем та розділів бухобліку.

Викликає зацікавленість подання у зарубіжних підручниках з бухгалтерському обліку поряд з фінансовим обліком і деяких тем з управлінського обліку. Це такі теми, як аналіз поведінки витрат, аналіз беззбитковості діяльності, маржинальний аналіз, прогнозування грошових потоків, складання прогнозних форм фінансової звітності, аналіз фінансової звітності. Така методика осучаснює бухоблік, дає студентам компетенції у галузі аналізу та управління. Такі спеціалісти вже можуть потом працювати як бухгалтери-менеджери, фінансові директори, управлінці.

Зацікавленість у студентів можна підвищувати за допомогою розгляду ситуаційних завдань (кейсів) з різних напрямків бухгалтерського обліку. Кейси повинні спиратися на діючу практику організації бухобліку на підприємствах різних форм господарювання. Ситуаційні завдання повинні давати студентам досвід пошуку оптимальних рішень при не завжди визначених внутрішніх та зовнішніх умовах.

Поряд з вивченням теорії бухгалтерського обліку доцільно давати студентам основи оподаткування в Україні. Розгляд бухобліку на прикладі різних суб'єктів господарювання можна поєднувати з вивченням та аналізом діючих систем оподаткування: загальна система, єдиний податок, нарахування ЄСВ і т.п.

Таким чином, нами було розглянуто зміни в підходах до вивчення бухгалтерського обліку в Україні та подані деякі рекомендації з покращання навчання цій важливій дисципліни.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Лозовицький С.П. Професійне судження як категорія сучасного обліку/ С.П. Лозовицький // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vlca_ekon/2011_36/55.pdf

2. Соколов Я.В. Професійне судження бухгалтера / Я.В. Соколов, Т.О. Терентьєва // Бухгалтерский учет. – 2001. – № 12. – С. 53–57.

Козачишина Д.В., економічний факультет,
спеціальність «Облік і аудит», ІІІ курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – к.е.н., викладач Литвиненко В.С.

## ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

У сучасному світі автоматизація бухгалтерського обліку стала невід'ємленою частиною управління на кожному підприємстві. Завдяки впровадженню прикладних програм підвищується оперативність обробки даних та інформації, а також приймаються більш об'єктивні фінансові й управлінські рішення. Саме тому особливо важливим завданням є правильний вибір програмного забезпечення для автоматизації обліку.

Питанням програмного забезпечення присвячені праці Ф.Ф.Бутинця, В.П.Завгороднього, С.В.Івахненкова та інших. Це питання залишається актуальними та потребує подальших досліджень і рекомендацій щодо його вирішення.

Хочеться відмітити наступні комп'ютерні програми, які використовуються для ведення обліку: «1С:Підприємство», «SAP», «BAS ERP», «IT-Enterprise», «Microsoft Dynamics», «Акцент», «Галактика», «Діасфорт», «Інфін», «Інфософт», «Омега» та інші. Розглянемо детальніше основні з них.

«1С: Підприємство» є потужною універсальною системою програм для автоматизації різних видів економічної діяльності підприємства. Система може бути успішно використана як для госпрозрахункових організацій, що виготовляють продукцію, виконують роботи, надають послуги, так і для організацій, зайнятих торгівлею. Частка програми 1С на українському бухгалтерському ринку становить 70-80%.

Гнучкість даної програми дозволяє застосовувати її у найрізноманітніших сферах: автоматизація виробничих і торгових підприємств, бюджетних і фінансових організацій, підприємств сфери обслуговування; підтримка оперативного управління підприємством; автоматизація організаційної та господарської діяльності; ведення бухгалтерського обліку з декількома планами рахунків і довільними вимірами обліку, регламентована звітність; можливість для управлінського обліку і побудови аналітичної звітності, підтримки багатовалютного обліку; вирішення завдань планування, бюджетування і фінансового аналізу; розрахунок зарплати і управління персоналом [1].

«1С:Підприємство» складається з платформи та конфігурації. Конфігурація – це конкретне прикладне рішення, здатне виконувати облікові функції. Існують такі типові конфігурації програми 1С Підприємство:

- «Бухгалтерія для України» призначена для автоматизації бухгалтерського обліку, включно з підготовкою обов'язкової звітності в організаціях, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності: гуртову й роздрібну торгівлю, комісійну торгівлю, надання послуг, виробництво тощо. Дана конфігурація забезпечує вирішення всіх завдань, що стоять перед бухгалтерською службою підприємства.

- «Управління торгівлею для України» дозволяє управляти закупівлями, продажами і записами; обліковувати операції роздрібної торгівлі, в тому числі з торговельним обладнанням; збільшити продуктивність праці всіх служб торгового підприємства; працювати з оперативною інформацією, яка відбиває поточний стан підприємства на даний момент часу; швидко і в зручній формі одержувати звіти для прийняття рішень на різних рівнях.

- «Зарплата і управління персоналом для України» - потужний інструмент для обліку всіх нарахувань та утримань, пов'язаних із розрахунками з персоналом, а також реалізації кадрової політики підприємства. Дана конфігурація забезпечує: планування потреб в персоналі; управління фінансовою мотивацією персоналу; ефективне планування зайнятості персоналу; облік кадрів і аналіз кадрового складу; трудові відносини, в тому числі кадрове діловодство; розрахунок заробітної плати персоналу; управління грошовими розрахунками з персоналом, включаючи депонування; відображення нарахованої заробітної плати і податків у витратах підприємства.

- «Управління виробничим підприємством для України» – конфігурація, яка об'єднує в собі механізм трьох попередніх конфігурацій. Дане об'єднання дозволило створити програмний комплекс, призначений для великих виробничо-торговельних компаній, в обліку яких використовуються можливості об'єктів оперативного обліку і складних періодичних розрахунків. Дана конфігурація надає: керівництву підприємства й керівникам, відповідальним за розвиток бізнесу, - широкі можливості аналізу, планування та гнучкого управління ресурсами компанії для підвищення її конкурентоспроможності; керівникам підрозділів, менеджерам і співробітникам, що безпосередньо займаються виробничою, збутовою, постачальницькою й іншою операційною діяльністю - інструменти, що дозволяють підвищити ефективність щоденної роботи за своїми напрямками; працівникам облікових служб підприємства - засоби для автоматизованого ведення обліку в повній відповідності з вимогами законодавства і корпоративними стандартами підприємства [2].

1С використовують через зручність та доступність переважно малі та середні компанії з українським капіталом, тоді як більш великі компанії та компанії з іноземними інвестиціями використовують більш серйозні ERP-системи, такі як SAP, BAS ERP та інші.

ERP-система (англ. Enterprise Resource Planning), що в перекладі означає «Планування ресурсів підприємства» одна із інформаційних систем, які застосовуються на підприємствах розвинутих країн. Основною характеристикою є забезпечення виконання функцій обліку і контролю, при чому не лише для однорідних і локально розміщених виробництв, а й для багатопрофільних підприємств і корпорацій, які мають філії та підрозділи в різних містах і країнах [3].

Програмне забезпечення для бухгалтерського обліку SAP - це програмне забезпечення для фінансового обліку та звітності, яке фіксує транзакції, звітує про операційні дані наприкінці кожного місяця або кварталу та аналізує фінансові дані. Мета програми SAP полягає в тому, щоб зробити компанію більш ефективною, гнучкішою та більш чутливою до потреб власних внутрішніх та зовнішніх клієнтів. Програмне забезпечення є цінним інструментом для досягнення цілей підприємства.

Бухгалтерська програма SAP: включає бухгалтерський облік, звітність, управління дебіторською заборгованістю та інше; збільшує ефективність та забезпечує легкий доступ до даних і дозволяє менеджерам робити кращі бізнес-рішення; дозволяє клієнтам компанії підключатися до неї та розміщувати свої замовлення через систему. Таким чином, замовлення оброблюються швидше та ізольовані від зовнішніх чинників, таких як людські помилки та затримки; легка у використанні для співробітниками компанії, особливо тих, хто має бухгалтерську та інформаційну технології [4].

Інноваційним рішенням для побудови комплексних інформаційних систем управління діяльністю багатопрофільних підприємств України стала нова програми автоматизації управління «BAS ERP». Дана програма розроблена з урахуванням кращих практик автоматизації великого і середнього бізнесу і враховує специфіку обліку в Україні.

Основними напрямками розвитку є моніторинг і аналіз показників діяльності; бюджетування і казначейство; складське господарство і управління запасами, фінансами, взаємовідносин з клієнтами, персоналом, розрахунки із заробітною платою, оптимізацією, плануванням, продажами, витратами, розрахунком собівартості, закупками, документами та інше.

Дана програма є нова, але вона здобуває популярність. «BAS ERP» вже успішно впроваджена у: ВІ-КОД (Встановлення сантехнічного обладнання); Групі компаній ФАВОРИТ-С (Цукровий завод); Астеліт груп (4 виробництва текстильних виробів); СофтІнформ (Маслоекстракційний завод); ІНТЕГРА (Поліграфічне підприємство); АЛЬЯНС КОЛСАНТИНГ (ІТ послуги); Сітіс (Компанія, що спеціалізується на будівництві і експлуатації об’єктів нерухомості).

Для ефективного управління на промислових підприємствах і в холдингових структурах корпорація «Інформаційні технології» пропонує програму IT-Enterprise. Перевагами даної програми стали: єдина система, орієнтована на комплексну автоматизацію промислових підприємств; орієнтація на автоматизацію промислових підприємств; наявність відпрацьованих галузевих конфігурацій системи дозволяє знизити вартість проектів автоматизації і скоротити терміни проектів; робота безпосередньо з розробником системи дозволяє оперативно врахувати специфічні особливості підприємства, виконати розробку індивідуальних модулів під замовлення.

Розробником програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку стала також корпорація Microsoft, створивши «Microsoft Dynamics». Цей продукт призначений для надання допомоги у фінансуванні, виробництві, управлінні відносинами з клієнтами, мережами постачання, аналітикою та електронною комерцією для малих та середніх підприємств, місцевих дочірніх компаній великих міжнародних груп. Це хороше програмне забезпечення для управління операційним процесом компанії середнього розміру [5].

Висновки. Програмне забезпечення для автоматизація бухгалтерського обліку покращує роботу бухгалтера, роблячи її більш оперативною. Точність облікової інформації,

дозволяє більше приділяти уваги проведенню економічного і фінансового аналізу роботи підприємства та пошуку резервів щодо підвищення ефективності діяльності.

Кожне підприємство самостійно обирає для себе найбільш ефективне програмне забезпечення, що буде забезпечувати повний спектр можливостей для ведення обліку, підвищення оперативної обробки даних та інформації, а також приймання більш об'єктивних фінансових й управлінських рішень. Саме тому особливо важливим є правильний вибір програмного забезпечення для автоматизації обліку.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Огляд системи 1С:Підприємство 8 [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://1c.ua/ua/v8.

2. Актив Софт Програми для бізнеса [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://v8.1c.ru/solutions/applied_solutions.htm.

3. Івахненков С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: Навч. посіб. / Івахненков С. В. – 4-те вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2008. – 343 с.

4. SAP Accounting Software [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.fasttrackph.com/sap-accounting-software/.

5. Microsoft Dynamics 365 [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://www.microsoft.com/en-us/dynamics365/nav-overview.

6. Навчальні матеріали по програмних продуктах 1С:Підприємство [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://csoprocom.com.ua/info/ed_mat/bukhg.php.

Конончук О.М., економічне відділення,
спеціальність «Бухгалтерский облік», ІІІ курс
Рівненський економіко-технологічний коледж НУВГП
Науковий керівник – викладач Власюк Ю.І.

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ**

В сучасних ринкових умовах господарювання, що вимагають докорінних змін у функціонуванні господарського механізму та гармонізації інтересів усіх зацікавлених сторін, від того, наскільки ефективно використовуються наявні засоби праці, від їх відповідності сучасному етапу розвитку науково-технічного прогресу, залежать загальні результати роботи підприємств, створення принципово нових підходів до управління ними загалом та основними засобами зокрема. Необхідною умовою здійснення господарської діяльності є забезпечення підприємства основними засобами.

Саме тому особливо актуальними є дослідження проблемних питань обліку основних засобів підприємств. Однією з проблем обліку основних засобів є відображення первинної облікової інформації про наявність, рух, капітальний ремонт, нарахування амортизації та інші операції в численних спеціалізованих регістрах.

Учені-економісти приділять велику увагу дослідженню методики обліку основних засобів. Зокрема, ці питання висвітлені в працях Ф.Ф. Бутинця, Б. І. Валуєва, С. Ф. Голова, М. В. Кужельного, В. В. Сопко. Незважаючи на значні досягнення і напрацювання, ціла низка питань залишилась невирішеною. Зокрема, вимагає удосконалення чинна методика обліку продажу основних засобів.

Дана стаття присвячена проблемним аспектам обліку основних засобів.

Згідно з П(С)БО 7 «…основні засоби — це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)»

Для того, щоб реалізувати основні засоби як «необоротний актив, що утримується для продажу», треба керуватися умовами, що передбачені п.1 р.ІІ П(с)БО 27, в якому визначено, що необоротній актив та група вибуття визнаються утриманими для продажу у випадку, якщо:

- економічні вигоди очікується отримати від їх продажу, а не від їх використання за призначенням;

- вони готові до продажу в їх теперішньому стані;

- їх продаж, як очікується, буде завершений протягом року з дати визнання їх утриманими для продажу;

- умови їх продажу відповідають звичайним умовам продажу для подібних активів.

Отже, необхідно ввести додаткові показники в окремі первинні документи й регістри аналітичного обліку основних засобів, а саме: строк корисного використання основних засобів; справедлива вартість; дата й сума дооцінки або уцінки об'єктів; метод нарахування амортизації; ліквідаційна вартість; сума ПДВ, сплачена у зв'язку з надходженням об'єкта.

У діяльності підприємств виникає проблема пов'язана з нарахуванням амортизації основнихзасобів. Під амортизацією розуміють систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання. Об'єктом амортизації є вартість, яка амортизується. Її визначають як первісну або переоцінену вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості. Нараховувати амортизацію слід протягом строку корисного використання об'єкта основних засобів. Строк корисного використання основних засобів підприємство встановлює самостійно. Зазвичай це роблять у момент зарахування об'єкта основних засобів на баланс та прописують у відповідному розпорядчому акті. Строк корисного використання, як і ліквідаційна вартість,- величина прогнозована. Нараховувати амортизацію слід щомісячно. Розпочинають такий розрахунок із місяця, наступного за місяцем введення об'єкта основних засобів в експлуатацію.

Міжнародні аудитори також звертають увагу: при розрахунку строку корисного використання об'єкта основних засобів слід орієнтуватися не на його потенційний термін служби, а на очікуваний строк отримання від нього економічних вигід: « Терміном корисного використання активу називають період, протягом якого поточний власник активу одержуватиме вигоди, але необов'язково весь потенційний строк служби активу. Зазвичай ці строки відрізнятимуться». Утім, на відміну від міжнародних стандартів, П(С)БО 7 встановлює й деякі спеціальні правила. Зокрема, українські бухгалтери можуть встановлювати строк корисного використання основних засобів, орієнтуючись на мінімально допустимі податкові строки.

Основні засоби, які придбані в різний час і мають однакові характеристики, матимуть різну вартість. А проведення постійних переоцінок збільшує витрати підприємства, що в кінцевому результаті впливає на його фінансовий результат. На нашу думку,до основних проблем, що виникають в процесі оцінки за справедливою вартістю основних засобів, можна віднести: відсутність в Законі України „Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні", методичних положень обґрунтованого визначення вихідної оцінки основних засобів, що є досить важливим, використання поняття „справедлива вартість" в П(С)БО 7, оскільки ринкові ціни не можна назвати справедливими, так як вони не можуть бути одночасно справедливими і для продавця, і для покупця, врахування при виборі об'єктивного методу оцінки основних засобів того, що не існує такої оцінки, яка б задовольняла вимоги всіх без винятку користувачів фінансової звітності .

Отже,з вище наведених проблем можна виділити з них основні, які негативно впливають на організацію обліку основних засобів:

— різні підходи до термінології та визначення сутності фінансового обліку й системі оподаткування;

— проблема оцінки основних засобів;

— проблема підвищення інформативності первинних документів з обліку основних засобів;

— проблема інформаційного забезпечення управління матеріально-технічною базою.

Враховуючи означені проблемні аспекти організації обліку основних засобів доцільно здійснити такі дії:

— розробити бухгалтерську модель економічного механізму амортизації;

— розробити та запровадити удосконалені носії облікової інформації;

— удосконалити порядок обліку надходження основних засобів у системі аналітичних рахунків;

— розробити раціональні схеми документообігу .

Отже, підсумовуючи зазначимо, що процедура обліку основних засобів є досить складною та суперечливою. Недоліки національного законодавства у сфері бухгалтерського обліку створюють перешкоди для стандартизації та оптимізації їх обліку на підприємстві. Бухгалтерський облік основних засобів потребує удосконалення в методико-організаційних аспектах, а також узгодженості законодавчо-нормативних документів.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:


1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, що утримуються для продажу, та припинена діяльність», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.07.2007 р. №779.
3. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / Ф.Ф. Бутинець. – Вид. 2-е, доп. і перероб. – Житомир, ЖТІ, 2011.
4. Максименко А.В. Проблемні питання обліку основних засобів [Електронний ресурс] // Фінаси, облік і аудит: Збірник наукових праць / Режим доступу: www.nbuv.gov.ua / portal / Soc_Gum/ Foa / 2009_13 / index. html.
5.Анастасія Славінська. Амортизація основних засобів:Відповідаємо на три головні запитання. Все про бухгалтерський облік.2018. №23 С.5-7.



Кульбабчук Р.В., фінансове відділення
Спеціальність «Фінанси і кредит», ІІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Науковий керівник – к.е.н., викладач Гребінська С.І.


## ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД

Податкова система України виявилася неадекватною щодо умов перехідної економіки, створила значні податкові навантаження на суб'єкти господарювання, призвела до невиправданого вилучення обігових коштів підприємств, виникнення додаткової потреби в кредитних ресурсах.

Вивченням питання історичного розвитку податкової системи займалася значна кількість науковців. Серед дослідників питань, пов’язаних з історичним розвитком податкових систем, є такі українські вчені: С.В. Степаненко, С.Н. Антонюк, В.М. Фещенко, Н.О. Тимочко, В.М. Мельник та зарубіжні вчені: А. Сміт, Д. Рикардо, Ф. Кене, В. Петти, А. Маршал, Дж. Кейнс, Дж. Гэлбрейт та інші.

Податки як головне джерело доходів держави мають багато вікову історію. Саме виникнення держави спричинило появу платежів та внесків до державної скарбниці для фінансового забезпечення виконання державою її функцій.

Сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому Податковим Кодексом порядку, становить податкову систему України [1].

З проголошенням незалежності, Україна прагнула створити власну податкову систему, становлення якої відбувалося в непростий час розбудови державності, за умов економічної нестабільності та гіперінфляції. Податкове законодавство формувалося на основі нормативної бази, успадкованої від адміністративно-командної системи, а засади національної податкової політики розроблялись під тиском не тільки об’єктивних економічних, а й політичних чинників без належного наукового обґрунтування та аналізу мікро- і макроекономічних наслідків запровадження різних податків та величини їх ставок.

При організації податкової системи України в її основу було покладено класичну схему оподаткування, характерну для економічно розвинутих країн. Власне створення вітчизняної податкової системи пов’язують з прийняттям Закону України «Про систему оподаткування» у 1991 році до проголошення Акту про незалежність України, в якому було визначено принципи побудови і призначення системи оподаткування, дано перелік податків, зборів,

названо платників та об'єкти оподаткування. Звичайно, що перша спроба виявилась не досить вдалою, але даним кроком було закладено основи нової системи оподаткування, створено передумови для її наступного розвитку.

У 1990 році разом з набуттям нашою державою незалежності, почали зароджуватись підприємництво, нові форми власності та різні форми організації виробництва. Тоді на базі регіональних відділів державних доходів у фінансових органах були створені податкові інспекції, які підпорядковувались Міністерству фінансів України [2].

Цілеспрямоване формування власної податкової системи в Україні почалося з 1992 року. Умовно процес становлення податкової системи в Україні можна поділити на чотири етапи: I етап - 1991-1993 роки; II етап - 1994-1999 роки; III етап – 2000 р. – 2009; IV етап – 2010 р. – наш час.

Перший етап пов'язаний із формуванням власної системи оподаткування. У 1991 році набирає чинності Закон Української РСР «Про систему оподаткування», в якому закріплено принципи оподаткування, права та обов'язки платників податків, а також перелік загальнореспубліканських зборів та обов'язкових платежів:

1) податок на прибуток;
2) податок на прибуток іноземних юридичних осіб від діяльності в Українській РСР;
3) податок з обороту;
4) акцизний збір;
5) податок на добавлену вартість;
6) податок на експорт та імпорт;
7) податок на доходи;
8) податок на фонд оплати праці колгоспників;
9) прибутковий податок з громадян;
10) плата за природні ресурси;
11) плата за землю;
12) лісовий доход;
13) екологічний податок;
14) державне мито;
15) податок з власників транспортних засобів;
16) мито [2].

Наприкінці 1992 р. в Україні почалися зміни в системі оподаткування через декрети Кабінету Міністрів. Вони відбувалися згідно із другою концепцією. Основним серед прямих податків було прийнято податок на прибуток підприємств (Декрет Кабінету Міністрів України від 26 грудня 1992 р). Це означало більш прогресивний характер оподаткування, але виявилося невдалою спробою. Виникла проблема зведення державного бюджету без збільшення дефіциту. У цьому зв'язку з другого кварталу 1993 р. Законом «Про Державний бюджет України на 1993 рік» було відновлено дію Закону «Про оподаткування доходів підприємств і організацій». Тобто основним важелем політики подолання дефіциту бюджету було обрано посилення податкового тиску [3].

Другий етап розпочинається ухваленням редакції у 1994 році Закону України «Про систему оподаткування», яка юридично закріпила зміни 1992-1993 років, а саме:

1) скасовано: податок на прибуток іноземних юридичних осіб від діяльності в Українській РСР; податок з обороту; податок на доходи; податок на фонд оплати праці колгоспників; податок на експорт та імпорт; плата за природні ресурси;

2) включено: податок на доходи підприємств та організацій; податок на майно підприємств; податок на нерухоме майно громадян; податок на промисел; плата з відшкодування витрат на геологорозвідувальні роботи; відрахування та збори на будівництво, ремонт і утримання автомобільних доріг; внески до Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення; внески до Фонду сприяння зайнятості населення; плата за спеціальне використання природних ресурсів; плата за забруднення навколишнього природного середовища; внески до Фонду соціального страхування України; внески до Пенсійного фонду України.

В основу концепції реформування було покладено курс на зменшення ставки податку на додану вартість (ПДВ) з 28% до 20%, а в 1997 році щодо окремих товарів запроваджена нульова ставка; податок на прибуток встановлено на рівні 30%.

На третьому етапі становлення відбувається вдосконалення податкової системи України на основі набутого досвіду реформування податків шляхом зменшення податкового навантаження на підприємства і запровадження стабільних форм оподаткування для фізичних осіб. Зменшення ставок податків на прибуток підприємств до 25%, на доходи фізичних осіб до 13%, а потім до 15% відбувалось з метою підвищення зацікавленості населення в добровільній сплаті податків, що повинно було дати позитивний результат у формуванні державного бюджету [2].

Четвертий етап розпочинається однією з найочікуваніших подій як у сфері бухгалтерського обліку, так і вітчизняної економіки в цілому стало прийняття у 2010 р. Податкового кодексу України, який вступив у дію із 1 січня 2011 р. Податковий кодекс регулює відносини в сфері податків і зборів та визначає вичерпний перелік зборів та податків, що установлені в Україні. В цьому кодифікованому законі також йде мова про порядок адміністрування податків і зборів, платників податків і зборів, повноваження контролюючих органів, компетенцію та обов'язки посадових осіб при здійснені податкового контролю, а також визначена відповідальність таких осіб при порушенні податкового законодавства.

Податковий кодекс складеться з 20 розділів. Після його прийняття чинність втратила ціла низка законів: «Про плату за землю», «Про акцизний збір», «Про податок на додану вартість», «Про податок з доходів фізичних осіб», «Про систему оподаткування», «Про фіксований сільськогосподарський податок».

Податковий кодекс України відокремлює загальнодержавні та місцеві податки та збори, серед них станом на 1 січня 2018 року:

1.Загальнодержавні податки і збори: Податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; податок на додану вартість; акцизний податок; екологічний податок; рентна плата; мито.

2. Місцеві податки та збори: податок на майно;єдиний податок; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір[1].

Кодекс майже не змінив правила розрахунку ПДВ і його відображення у бухгалтерському обліку (залишилося так зване «правило першої події»), але Кодексом введено принципово нові правила розрахунку податку на прибуток підприємств, що вплинуло безпосередньо й на відображення таких сум на рахунках бухгалтерського обліку. Прийняття Кодексу стало передумовою для вирішення більшості облікових проблем, які неодноразово піднімалися науковцями та бухгалтерами-практиками[3].

Треба зауважити, що у ході реформування податкової системи України йдеться не лише про зниження рівня оподаткування. Нинішній рівень оподаткування в Україні має свої об'єктивні межі, зумовлені системою витрат бюджету. Суть питання в тому, що тепер бюджет є майже єдиним джерелом фінансування витрат на потреби соціального захисту населення та утримання соціально-культурної сфери. Ці витрати здійснюються нині за мінімальними нормативами щодо рівня соціальних благ і послуг, тому скорочення доходів бюджету може призвести до низки небажаних соціальних наслідків.

Отже, зрозуміло, що економіка України перебуває не в кращому становищі. Зменшення ставок, а то й мораторій на сплату податків – спроба врятувати економіку. На жаль, Україна не наслідує світовий досвід та самостійно намагається вирішити проблеми оподаткування. Замість того, щоб шукати можливості послабити податкове навантаження, уряд шукає нові способи наповнити бюджет.

На сьогоднішній день Україна будує свою податкову систему, орієнтуючись на найрозвиненіші країни світу. Податкова система нашої держави повинна з одного боку виступати головним знаряддям реалізації її економічної доктрини, а з іншого – забезпечувати фінансову базу держави.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями від 01.01.2018 р.) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

2. Ярошенко Ф. О. Історія податків та оподаткування в Україні: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ф. О. Ярошенко, В. В. Павленко, В. П. Павленко; за заг. ред. А. М. Подоляки. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. – 416 с.: іл. – Бібліогр.: с. 410-412

3. Юрій С. М. Податкова система України: становлення та розвиток / Юрій С. М. // Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету. – 2014. – № 3. – С. 286-292.

Лівіцька В.Л., економічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», ІІ курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»
Науковий керівник – викладач Талько Т.В.

## ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ: ПРОБЛЕМИ ТА НЕДОЛІКИ

Сучасні умови господарювання вимагають вирішення цілого ряду нерозв‘язаних облікових проблем, в тому числі й з обліку дебіторської заборгованості. На сучасному етапі діюча система розрахунків з контрагентами ще не відповідає вимогам прискорення грошового обігу і зміцнення фінансового стану підприємства, що, в свою чергу, веде до нестабільності у постачанні основних товарно-матеріальних цінностей. Недотримання договірної та розрахункової дисципліни, несвоєчасне висування претензій щодо боргів, які виникають, призводять до значного зростання невиправданої дебіторської заборгованості, а отже, до нестабільності фінансового стану підприємства. Необхідно приділити значну увагу вибору форм розрахунків із покупцями та замовниками. Серед усіх форм безготівкових розрахунків найнадійнішою є акредитив. Він виставляється в банку постачальника і забезпечує своєчасність розрахунків за відвантажену продукцію [3, с.358]. Таким чином, із метою надання якісної бухгалтерської інформації про заборгованість господарчого суб‘єкту, користувачам для прийняття рішень пропонується розробити таку форму бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості, для якої властиві: єдиний правильний підхід до обліку дебіторської заборгованості; якісний облік довгострокової дебіторської заборгованості, зумовлений на явністю розробки єдиного підходу до реєстрації та обліку довгострокової дебіторської заборгованості в системі синтетичних рахунків; веденням аналітичного обліку за кожним видом довгострокової дебіторської заборгованості в розроблених відомостях аналітичного обліку; узагальненням та накопичуванням аналітичної інформації про довгострокову дебіторську заборгованість.

На сьогодні існує ряд проблем щодо обліку розрахунків з покупцями та замовниками, а саме [2]:

1.Недостатня розробленість плану рахунків бухгалтерського обліку та інструкції про його застосування щодо обліку розрахунків з покупцями та замовниками, а саме: відображення в обліку та оцінка довгострокової та поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, послуги (в т.ч. передбаченої та непередбаченої договором).

2.Неможливість отримання інформації про дебіторську заборгованість в обсязі і вигляді, достатньому для проведення аналізу розрахунків з дебіторами та прийняття управлінських рішень.

3.Неефективність та непристосованість методів обрахунку резерву сумнівних боргів, відповідно до П(С)БО 10, до обліку на підприємствах в Україні.

4.Майже повна відсутність контролю за станом та обсягами сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості на вітчизняних підприємствах.

5.Застарілість облікових регістрів аналітичного та синтетичного обліку дебіторської заборгованості (при журнально-ордерній формі ведення обліку).

6.Невідповідності та розбіжності обліку дебіторської заборгованості між П(С)БО 10 та положенням МСФЗ.

7.Складність при оподаткуванні ПДВ при укладанні договорів з іноземними компаніями на передачу прав інтелектуальної власності та прав на їх користування.

8.Нерозвиненість обліку взаєморозрахунків, а саме використання факторингу для ефективного управління дебіторською заборгованістю [4].

Отже, дослідивши існуючий стан обліку розрахунків з покупцями і замовниками підприємств, можна стверджувати, що у сучасних умовах господарювання є чимало проблем, пов'язаних з обліком і контролем таких розрахунків, зокрема: недосконале законодавче забезпечення порядку розрахунків, криза неплатежів та зростання дебіторсько-кредиторської заборгованості при розрахунках між суб'єктами підприємницької діяльності.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Бєлозерцев В.С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємств оптової торгівлі / В.С. Бєлозерцев // Вісник Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара. – 2010. – № 10. – С. 56–58.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 627.

3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студ. спец. «Облік і аудит» вищих навч. закл.; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – [7 вид., доп. і перероб.] / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ЖІТІ, 2009. – 832 с.

4. Коблянська О.І. Методологічні аспекти обліку та аудиту дебіторської заборгованості / О.І. Коблянська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2009. – № 77–78. – С. 28. І Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Облік, аналіз, аудит і оподаткування в умовах глобалізації економіки»

Лозоцька К.С., економічний факультет,
спеціальність «Облік і аудит», IV курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України.
Науковий керівник – к.е.н., доцент Дерев'янко С.І.

## ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ В БАНКАХ УКРАЇНИ

Банківська система України побудована за дворівневим принципом. Перший рівень банківської системи України представлений НБУ, який здійснює регулювання діяльності спеціалізованих банків через економічні нормативи та нормативно-правове забезпечення здійснюваних цими банками операцій. Основною функцією НБУ є забезпечення стабільності грошової одиниці України, а також сприяння дотриманню стабільності банківської системи і в межах своїх повноважень — цінової стабільності. Другий рівень банківської системи України складають інші банки, різні за організаційно-правовою формою, спеціалізацією, сферою діяльності та власності.

Відповідно до чинного законодавства, банк - це юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України (НБУ) здійснювати в сукупності такі операції: залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик; відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб. Банки є головною ланкою у фінансовій системі держави. Правовий статус банків і порядок здійснення банківської діяльності в Україні визначаються Конституцією України та Законами України «Про Національний банк України» та «Про банки і банківську діяльність».

На рис.1 наведена інформація, що характеризує особливість сучасної вітчизняної банківської системи.

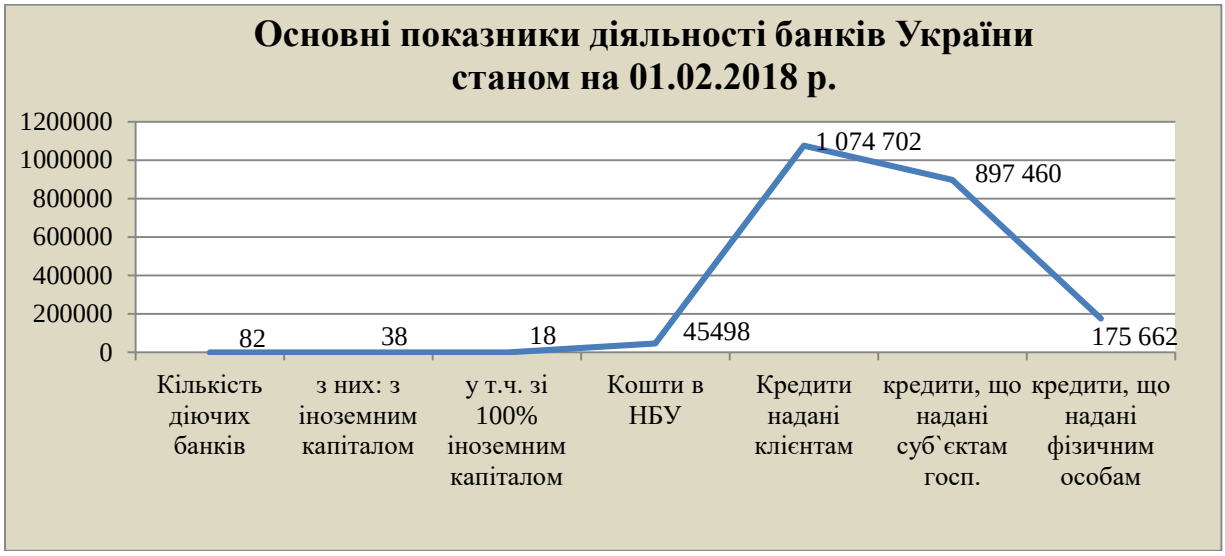


Рис.1 Основні показники діяльності банків України станом на 01.02.2018 р. [4]

Для успішного функціонування та розвитку банківського сектору в сучасних умовах вітчизняної економіки необхідне створення ефективного механізму управління. Активність його функціонування сприятиме формуванню інформаційної бази для прийняття стратегічних та оперативних управлінських рішень з урахуванням постійних змін зовнішнього середовища та внутрішніх можливостей банківської установи.

Систему обліку в банках слід подати як складний, багатоаспектний потік даних та інформації щодо стану та руху грошових коштів, майна, коштів, залучених та розміщених ресурсів, а також щодо формування доходів і витрат банку, змін його фінансових результатів. Інформаційний потік, що формується системою обліку, є необхідному умовою ефективного функціонування банку та поточної роботи зовнішніх і внутрішніх користувачів інформації, процесу стратегічного управління банком, так і реалізації контрольних функцій [2].

Система бухгалтерського обліку в банках України включає фінансовий, управлінський та податковий облік, які ґрунтуються на єдиній інформаційній базі, відрізняючись формою та періодичністю розрахунку даних. В табл.1 наведена порівняльна характеристика за окремими ознаками видів обліку в банках України.

Таблиця 1

**Порівняльна характеристика видів обліку в банках України [3]**

| Ознака | Податковий облік | Фінансовий облік | Управлінський облік |
|---|---|---|---|
| Споживачі | Податкові органи | Менеджери і зовнішні користувачі | Менеджери різних рівнів |
| Об’єкт аналізу | Господарська одиниця в цілому | Господарська одиниця в цілому | Структурні підрозділи |
| Доступ до інформації | Більшість даних доступна всім податковим органам | Доступна всім | Комерційна таємниця |
| Обмеження | Закони | Нормативні документи НБУ | - |
| Періодичність складання звітів | Регулярно | Регулярно | Змінний інтервал |

Основний обсяг інформації для обґрунтування таких рішень продукує фінансовий облік. Фінансовий облік в банках України - це складова системи обліку, що включає сукупність правил, методик та процедур обліку для виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передавання інформації про операції банку зовнішнім користувачам, а також внутрішнім користувачам для прийняття управлінських рішень [5]. Відповідно до Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України, бухгалтерський (фінансовий) облік в банках України забезпечує своєчасне та повне відображення всіх операцій банку та надання користувачам інформації про стан активів і зобов’язань, власний капітал, результати фінансової діяльності та їх зміни.

Одним з головних призначень фінансового обліку в банках є складання та подання фінансової звітності, яка надає користувачам повну, правдиву інформацію про фінансові результати даної структури. До зовнішніх користувачів відносять НБУ, наявних та потенційних кредиторів, банки-кореспонденти, клієнтів та інших осіб, які використовують інформацію фінансового обліку з метою оцінки минулих та майбутніх результатів діяльності банку.

Цілями фінансового обліку є:

надавати інформацію, що є корисною для дійсних та потенційних інвесторів, кредиторів та інших користувачів інформації з метою раціонального інвестування, кредитування та прийняття рішень;

в конкретних ситуаціях надавати керівництву механізм та інструменти для використання в управлінні фінансовими потоками, які мають стати частиною загальної структури управління суб'єктом підприємницької діяльності [1].

Організація обліку і фінансової звітності банків в Україні регламентуються нормативно-правовими актами НБУ. Кожен банк має свою облікова політику, від якої залежить повнота та достовірність операцій, відображених в обліку. До зовнішніх користувачів відносять Національний банк України, наявні та потенційні кредитори, банки-кореспонденти, клієнти та інші особи, які використовують інформацію фінансового обліку з метою оцінки минулих та майбутніх результатів діяльності банку.

Варто зазначити, що фінансовий облік ведеться безперервно з часу реєстрації банку до його ліквідації із застосуванням комп'ютерних засобів, за допомогою яких в автоматизованому режимі здійснюється збирання, передавання, систематизація та оброблення інформації. Система обліку має забезпечувати (рис.2):

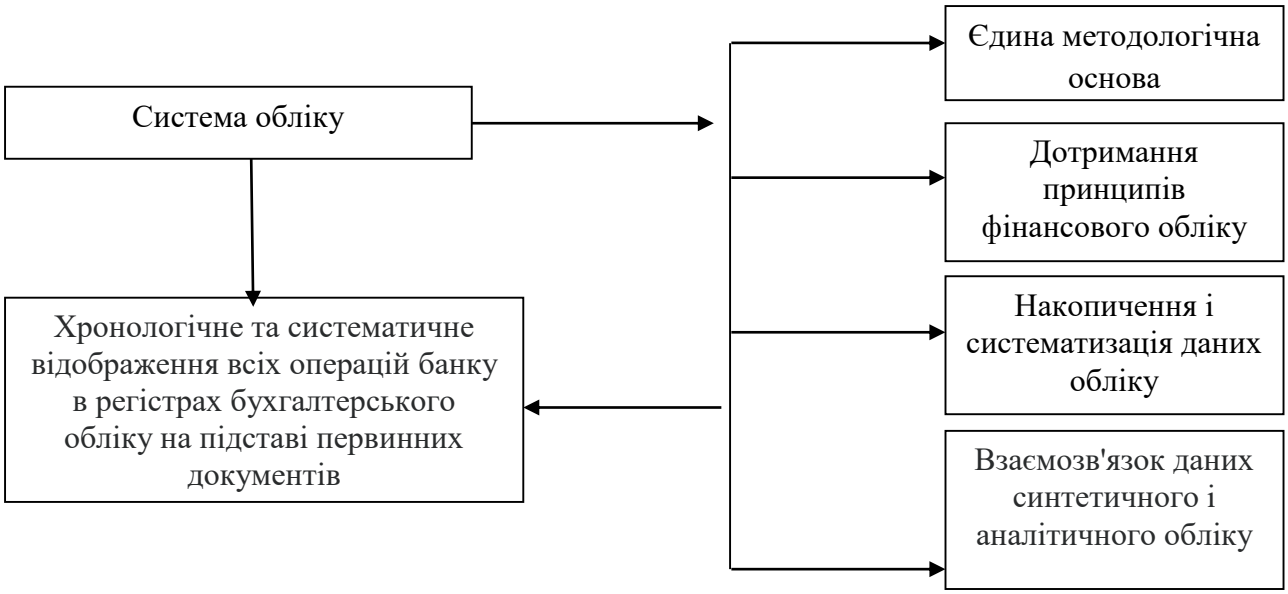


Рис.2. Система обліку

Облікова політика банку базується на принципах бухгалтерського обліку, яких банки повинні дотримуватися під час ведення рахунків і складання звітності. Відповідно до Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності у банках України, фінансовий облік та фінансова звітність у банках України ґрунтуються на таких принципах [5]:

- повне висвітлення;
- превалювання сутності над формою;
- автономність;
- обачність;
- безперервність;
- нарахування та відповідність доходів і витрат;
- послідовність;
- історична (фактична) собівартість.

Отже, джерелом достовірної інформації про фінансово-економічний стан є дані фінансового обліку, без яких неможливо досягнути оптимізації ринкових процесів та раціонального функціонування економіки. Саме фінансовий облік у банках повинен забезпечувати своєчасне надання правдивої порівняльної інформації про активи, зобов'язання, фінансовий стан та результати діяльності банку, а також давати можливість прогнозування і визначення стратегії розвитку діяльності банку.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Бухгалтерський облік у банках України: [підручник] / за ред. Л.М.Кіндрацької, КНЕУ, 2011 – 425 с.

2. Литвин Н.Б. Фінансовий облік у банках: підручник / Н.Б.Литвин. – К.: Хай-Тек-Прес, 2010. – 608 с.

3. Облік у банках: навч. посіб., практикум / За заг. ред. Л.М.Кіндрацької; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – К.: КНЕУ, 2001. – 348 с.

4. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua.

5. Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України: Постанова Правління НБУ від 30 грудня 1998 р. №566. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0056-99

Медвідь А.С., відділення «Аграрний бізнес»,
Спеціальність «Економіка» ІІІ курс
ВП НУБіП України «Немішаївський агротехнічний коледж»
Науковий керівник – викладач Величко Н.М.

## МАЛОЦІННІ НЕОБОРОТНІ ЧИ МАЛОЦІННІ ШВИДКОЗНОШУВАЛЬНІ: КРИТЕРІЇ ВИЗНАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ

Не всі активи, що застосовуються підприємством, можна одразу класифікувати як основні засоби або запаси. Бо вартість деяких не перевищує вартісний критерій для основних засобів, а строк використання їх більше року. Інші ж не споживаються одразу. Такі протиріччя до здавалося б чіткого теоретичного тлумачення визначення даних видів активів створюють практичні проблеми відображення їх в обліку.

Проблеми обліку малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА) і малоцінних та швидкозношуваних предметів (МШП) перебували в центрі уваги багатьох провідних учених, таких як Г. Кірєйцев, В. Мосаковський, І. Павлюк, С. Сажинець та ін. Водночас проблеми формування складу цих груп засобів та відображення їх в обліку в процесі експлуатації залишаються недостатньо висвітленими.

Чинні на сьогодні норми передбачають розмежування активів у залежності від терміну експлуатації МШП у складі оборотних активів та МНМА у складі необоротних. До складу перших потрапляють засоби праці, що багаторазово беруть участь у процесі господарської діяльності, проте фізично зношуються за короткий термін, як правило до одного року. До другої групи активів належать предмети, які на підприємстві служитимуть довше, ніж один рік або операційний цикл, якщо він більше одного року, проте у зв'язку із незначною для підприємства вартістю не відносяться до складу основних засобів.

Алгоритм визнання та поділу активів на МШП та МНМА залежить від терміну їх використання та вартісного критерію. Поділ засобів праці на основні засоби та інші необоротні матеріальні активи розставляє певні пріоритети при веденні їх обліку. Якщо проаналізувати склад об'єктів, що обліковуються на рахунках 106 «Інструменти, прилади та інвентар», 109 «Інші основні засоби» та 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи», то їх можна об'єднати за призначенням у декілька груп, наприклад: інструменти, прилади, меблі, офісне обладнання, побутова техніка тощо. Проте ці активи характеризуються значними коливаннями вартості. Встановлення вартісної межі дозволяє відділити номенклатуру незначної вартості з метою застосування спрощеного механізму обліку[5].

Нормативні документи, зокрема П(С)БО, не дають прямого визначення таких понять як малоцінні необоротні матеріальні активи (МНМА) та малоцінні швидкозношувані предмети

(МШП). В цих нормативних документах дається визначення понять «основні засоби» та «запаси». Але ознайомившись з П(С)БО 7 «Основні засоби» можна сказати, що МНМА — це матеріальні активи зі строком використання більше 1 року та вартістю, меншою за встановлену вартісну межу для основних засобів.

Такі активи обліковують як інші необоротні матеріальні активи на субрахунку 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи». Вартісну межу для основних засобів підприємство визначає самостійно у наказі про облікову політику[1]. Більшість підприємств враховуючи норми підпункту 14.1.138 Податкового кодексу України (ПК) встановлює межу у розмірі 6000 грн. Згідно з цим пунктом основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік [2].

Таблиця 1

**Відмінності обліку МШП та МНМА**

| № | Критерій порівняння | МШП | МНМА |
|---|---|---|---|
| 1 | Очікуваний строк використання | до 1 року | до 1 року |
| 2 | Вартісна межа | Відсутня | Встановлена підприємством (з урахуванням норм ПК – 6 000 грн) |
| 3 | Зміна фізичної форми та функціонального призначення | Не змінюється | Не змінюється |
| 4 | Амортизація | Не нараховується | Нараховується |
| 5 | Визнання витрат | При передачі на виробництво чи використання | у порядку нарахування амортизації |
| 6 | Відображення у фінансовій звітності | Запаси | Основні засоби |
| 7 | Рахунок (субрахунок) обліку | 22 | 112 |
| 8 | Форми первинних документів затверджені | Мінстату від 22.05.1996 № 145 | наказом Мінстату від 29.12.1995 №352 або наказом Мінфіну від 13.09.2016 № 818 |
| 9 | Облік | Кількісний облік за місцями експлуатації та відповідальними особами | Пооб’єктний облік |
| 10 | Присвоєння інвентарного номера | Ні | Так |

Отже, з одного боку, малоцінні необоротні матеріальні активи за економічним змістом відносимо до основних засобів, але для цілей бухгалтерського обліку, де враховується вартісна межа, їх відносять до складу інших необоротних матеріальних активів. У Податковому кодексі взагалі нічого не говориться про МНМА.

Як уже зазначалось, до МШП відносять активи зі строком використання менше 1 року, які є предметами багаторазового використання, що не змінюють в ході використання свого функціонального призначення і фізичної форми. Такі активи придбані для власного споживання, і вони не призначені для подальшого продажу. В обліку МШП відображають у складі запасів на рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети».

У ПКУ не дано визначення, що таке МШП. Головне тут те, що цей об'єкт не можна віднести до ОЗ, тому що він використовується менше одного року і його вартість у більшості випадків менша за вартісну межу 6000 грн. [2]. Хоча для розрізнення МШП вартісний показник не застосовується. А отже, МШП слід обліковувати в бухгалтерському та податковому обліку за тими самими правилами, що й звичайні запаси (списання у виробництво чи використання).

Інші необоротні матеріальні активи амортизують за прямолінійним та виробничим методом. МНМА можна амортизувати за методом 50%/50%, тоді у першому місяці використання об'єкта нараховують амортизацію у розмірі 50% його вартості, а решту 50% — у місяці його вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом. Або ж за методом 100%, коли у першому місяці використання об'єкта нараховують амортизацію у розмірі 100% його вартості. Метод амортизації МНМА підприємство обирає самостійно, про що зазначає у наказі про облікову політику[1].

Вичерпного переліку об'єктів МШП та МНМА немає. Але Інструкція про застосування Плану рахунків дає певну класифікацію та розподіл об'єктів на рахунки 112 та 22.

Таблиця 2

**Умовний розподіл активів між МШП та МНМА**

| Рахунок (субрахунок) обліку | Об'єкти призначення |
|---|---|
| 112 МНМА | Офісні меблі, мобільні телефони, принтери, ксерокси, сканери, мишки, клавіатура, проектори, телевізори, фотоапарати, електрочайники, кавоварки, предмети інтер'єру тощо при умові відповідності вартісній межі |
| 22 МШП | Дрібне канцелярське приладдя, господарський інвентар (відра для прибирання, корзини для сміття, швабри), спеціальний одяг тощо |

Але з класифікацією деяких активів усе не так просто, зокрема, калькулятори, інструменти можна віднести як до МНМА (субрахунок 112), так і до МШП (рахунок 22). А картриджі до принтера окрім того, що можна обліковувати як МНМА і МШП, можна віднести ще й на субрахунок 209 «Інші матеріали». Якщо говорити про розрізнення МШП та МНМА у спірних ситуаціях, то основним критерієм є не строк використання активу, а його суттєвість з точки зору його місця у фінансовій звітності підприємства. Наприклад, як класифікувати ножиці по металу у виробництві, які є виробничим інструментом. Розглянемо інший приклад, коли незважаючи на строк використання актив не є значимим для фінансової звітності. Зокрема, кошик для паперів вряд чи можна вважати значущим активом, щоб обліковувати як МНМА. Його обліковують як МШП. Головним критерієм віднесення цих активів до МШП є їх мала вартість. Дещо складніше з класифікацією картриджів до принтера. Бо використовуються вони одноразово і строк служби їх навряд чи перевищує один рік. Крім того, після початку використання картридж практично змінює свою форму (наповнення чорнилом, тонером). Це говорить за доцільність його обліку як виробничого запасу (субрахунок 209).

Існує безліч всяких інструментів та приладдя щодо класифікації якого слід задуматися. В такому разі повинно мати місце професійне судження бухгалтера. Тут бажано керуватися суттєвістю об'єктів, що надійшли. Однією з кінцевих цілей бухгалтерського обліку є складання фінансової звітності. А тут між МШП та МНМА є суттєва відмінність: при передачі в експлуатацію МНМА продовжують "висіти" в балансі у первісній вартості основних засобів, а МШП одразу списуються на витрати. Якщо дійсно вартість об'єкта та його значення є настільки суттєвими, то його доцільно визнати як МНМА та відображати у складі основних засобів у балансі.

В розрізненні МШП та МНМА у спірних питаннях вирішальною є суттєвість об'єкта з точки зору його місця у фінансовій звітності підприємства – чи є він достатньо значущим, щоб бути у балансі чи ні.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. П(С)БО № 7 «Основні засоби», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 із змінами та доповненнями.
2. Податковий кодекс України редакція від 01.01.2018р.
3. «Малоцінні необоротні матеріальні активи» // «Головбух» електронний журнал - липень 2018.
4. «МШП у запитаннях і відповідях» // «Дебет-Кредит» електронний журнал 2014р. № 43
5. Сажинець С. І. Актуальні питання розвитку системи обліку оборотних малоцінних та швидкозношуваних матеріальних активів на підприємстві / С. И. Сажинець // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". - 2012. - № 1 (42).-С. 219-225.

Намазило А.О., економічний факультет
спеціальність «Облік і аудит», IIIкурс
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – д.е.н, професор Калюга Є.В.

## ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ

Програмне забезпечення бухгалтерського обліку є важливою системою для компаній будь-якого розміру та будь-якої галузі. Програмне забезпечення пропонує безліч переваг, які включають швидший облік, зниження витрат і безмитне оподаткування, саме тому дана тема є актуальною.

Сучасне програмне забезпечення щодо автоматизації обліку розвивається за двома окремими напрямками: програми електронних таблиць або електронні бази даних (Excel, Access корпорації Microsoft, SQL, Quattro Pro фірми Borland (Inprise), SuperCalc фірми Computer Associates, Lotus корпорації Lotus Development Corp.) і безпосередньо бухгалтерські програми. Застосування комп'ютерної техніки для автоматизації обліку та управління на підприємствах має як переваги та недоліки. Як перевагу, можливо визначити, що сучасні комп'ютерні засоби дозволяють значно полегшити працю бухгалтерів та знизити трудомісткість окремих операції, зменшити кількість помилок при складанні первинних документів та зведених облікових регістрів, терміново отримувати необхідну інформацію, як недолік (особливо для малих підприємств) – високу вартість комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення, що не завжди може дозволити собі підприємство з невеликими обсягами діяльності[1].

До програмного забезпечення відносяться основні функції:

- Рахунок-фактура. Автоматизація платежів, створення рахунків-фактур та надсилання сповіщень та повідомлень клієнтам.
- Бюджет та прогнозування. Розраховує фінансові показники попереднього року порівняно з цільовим бюджетом цього року, щоб скласти прогноз.
- Заробітна плата. Опорядкує процеси заробітної плати працівників, пільги, перевірки друку та обчислення податкових зобов'язань.
- Управління запасами. Забезпечує систему фондового контролю для управління інвентаризацією та повторними видами замовлень, одночасно запобігаючи надмірному та недостатньому запасу[1].

Хоча програмне забезпечення бухгалтерського обліку для підприємств зазвичай використовується на місці, останнім часом з'явилося декілька веб-варіантів, включаючи облік фінансових операцій в хмарі. Програмне забезпечення бухгалтерського обліку підприємства, як правило, складається з ряду спеціалізацій, таких як кредиторська заборгованість, дебіторська заборгованість, загальна книга, прогнозування тощо. Завдяки вершині програмного забезпечення бухгалтерського обліку для підприємств, ваша організація має можливість відслідковувати свої фінансові операції та дані, які генерує ці операції.

Отримання корпоративного бухгалтерського рішення є важливим етапом для компанії; отже, слід враховувати обережні міркування. Ось кілька речей, які слід враховувати.

- Інтегровані модулі. Рішення повинні мати інтегрований набір модулів, навіть якщо вони продаються окремо. Це дає уніфіковану платформу для бухгалтерських та інших бізнес-процесів, що робить роботу по всій організації гладкою та бездоганною.

- Налаштування. Система повинна дозволити кімнаті ліктьового типу дозволити вам налаштувати деякі функції та процеси. За допомогою ключа API або доповнень, налаштування забезпечує адаптацію системи до робочих процесів та оптимізацію інструментів.

- Простота використання. Система повинна мати інтуїтивно зрозумілий інтерфейс та навігацію, і в цілому призначена для нетехнічних і не бухгалтерських користувачів, таких як керівники та лінійні менеджери.

- Безпека. Спеціально для хмарних рішень, безпека повинна мати дозволи, резервні копії та шифрування для захисту конфіденційних файлів[2].

Є багато переваг у використанні програмного забезпечення бухгалтерського обліку підприємства: видимість, автоматизація, вдосконалення процесів, міжвідомча співпраця тощо. По суті, ці переваги стосуються перших трьох проблем фінансових директорів, які базуються на дослідженні IBM "Натискання кордонів". Ці є такі: "вимірювання та моніторинг ділової активності, забезпечення внеску в стратегію підприємства та розвиток таланту фінансової організації"

Облік підприємств виходить за рамки базового бухгалтерського обліку та включає в себе такі ключові бізнес-процеси, які впливають на бухгалтерський облік. Серед них - управління фінансами, управління запасами, замовлення та купівля, управління заробітною платою та управління людськими ресурсами тощо. Можна сказати, що це планування корпоративного ресурсу, оскільки ці рішення розширюють можливості для охоплення критичних областей ведення бізнесу.

У бухгалтерському обліку первісна вартість комп'ютера та системного ПЗ, які придбані разом, відображається як єдиний об'єкт ОЗ за дебетом субрахунка 104 «Машини та обладнання». У податковому обліку цей об'єкт обліковується в складі групи 4 з мінімальним строком корисного використання 5 років (пп. 138.3.3 ПК). Якщо ж системне ПЗ придбавається окремо й обліковується як окремий об'єкт ОЗ, тоді його первісна вартість відображається за дебетом субрахунка 109 «Інші основні засоби». У податковому обліку така програма обліковується в складі групи 4 об'єктів ОЗ із мінімальним строком корисного використання 2 роки[3].

Вибираючи програмне забезпечення для бухгалтерії, важливо дотримуватися таких рекомендацій. Якщо бухгалтерію підприємства ведуть 1—2 бухгалтери і немає аналітичного обліку за більшістю синтетичних рахунків, то, скоріше за все, для створення КСБО потрібна мала бухгалтерська програма. Якщо в бухгалтерії працюють 3—9 обліковців, ведеться розвинутий аналітичний облік за різними групами рахунків, необхідні оперативні дані, наприклад, про витрати і залишки матеріалів у підрозділах, резервування товарів, взаєморозрахунки з контрагентами, — для комп'ютеризації бухгалтерського обліку потрібна універсальна бухгалтерська програма. Якщо ж об'єкт комп'ютеризації — велике промислове підприємство із чисельністю бухгалтерії 10— 30 чоловік і більше, з яскраво вираженою спеціалізацією діяльності, яка відображається у специфіці бухгалтерського обліку, то можна із впевненістю стверджувати, що будь-яка готова універсальна програма ведення бухгалтерського обліку задовольнить потреби підприємства не більше ніж на 10—30 %. У такому разі потрібна управлінська програмна система[4].

Отже, системи бухгалтерського обліку пропонують ряд корисних функцій, і компанії зазвичай вибирають рішення, яке має привабливий інтерфейс і простий у використанні. Оскільки існує багато гарних платформ для ведення бухгалтерського обліку, вибір правильного може бути складним завданням

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. 5 Accounting Software Solutions For Enterprises [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://financesonline.com/5-accounting-software-solutions/
2. Enterprise accounting software. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://searcherp.techtarget.com/definition/enterprise-accounting-software
3. Програмне забезпечення на підприємстві [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uteka.ua/ua/publication/Programmnoe-obespechenie
4. Класифікація та вибір бухгалтерських програмних продуктів. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/17280924/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/

Нікітіна В.В., економічне відділення,
спеціальність «Бухгалтерський облік», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Кошик В.В.

## ВИКОРИСТАННЯ «ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ» У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

У сучасному світі інноваційні технології проникають в усі сфери життя суспільства. Розвиток інформаційних технологій викликав певні зміни і в бухгалтерському обліку. На сьогоднішній день одним з перспективних напрямків ІТ-технологій є «хмарні технології» і надані ними сучасні сервіси створення, зберігання, обробки і пошуку даних.

В даний час хмарні технології активно застосовуються у програмних продуктах. Хмарні технології - зберігання і обробка інформації на серверах в мережі Інтернет. Дані зберігаються і обробляються в «хмарі», яка являє собою, з точки зору клієнта, один великий віртуальний сервер. Ці технології надають користувачам такі інтернет-сервіси: бухгалтерські, управлінські системи, корпоративну електронну пошту, документообіг [1, с.78].

Хмарна бухгалтерія - сервіс, який виник в 2010-2011 рр. Але йому вже вдалося завоювати визнання багатьох підприємців у всьому світі. Суть даної технології полягає в тому, що власнику бізнесу, бухгалтеру, який працює на підприємстві, надається за певну плату доступ до програми в Інтернеті, за допомогою якої можна з найменшими трудовими витратами забезпечити здійснення всіх традиційних бухгалтерських процесів [2, с. 96]. Хмарна бухгалтерія дозволяє вирішити широке коло завдань: формувати первинну облікову документацію; проводити розрахунок податків і внесків на обов'язкове страхування; оформляти в електронному вигляді бухгалтерську, податкову і статистичну звітність та ін.

Хмарні технології мають значні переваги порівняно з програмним забезпеченням, встановленим на комп'ютері. По-перше, вони дозволяють «орендувати» різні програми, не купуючи ліцензійні програми. Користувачеві хмарної технології не потрібно встановлювати ні платформу, ні конфігурацію інформаційної системи. Всі операції виконуються на віртуальному сервері через віддалений доступ.

По-друге, зникає необхідність купувати потужні комп'ютери і сервери, інше обладнання. Для роботи досить недорогих комп'ютерів і доступу до Інтернету. Клієнт платить тільки за те місце в сховищі, яке фактично використовує, але не за оренду сервера, всі ресурси якого він може і не використовувати [1, с.79].

По-третє, мобільність хмарних технологій - співробітники можуть легко переміщатися всередині організації і між офісами. З'являється можливість користуватися програмою з різних місць (вдома, на роботі та ін.). До інших переваг таких технологій можна віднести оновлення системи в автоматичному режимі без участі користувача, відсутність необхідності тривалого навчання користувача, скорочення витрат організації та ін.

Таким чином, хмарні обчислення створюють для обліку нові можливості:

- скорочення витрат на придбання ліцензійного програмного продукту;
- можливість доступу до програмного забезпечення з будь-якого пристрою (комп'ютера, планшета, телефону), підключеного до мережі Інтернет;
- зменшення витрат на технічну підтримку;
- відсутність необхідності установки оновлень;

- можливість збереження інформації, тому що вона знаходиться на віддаленому сервері.

Разом з тим існує ряд проблем використання хмарних обчислень. Основною проблемою є інформаційна безпека. В даний час немає ні нормативно-правових актів, ні технологій, які б гарантували 100%-ву конфіденційність даних. Тому найбільш цінні дані не рекомендується зберігати на публічній «хмарі».

Не менш важливими проблемами є питання цілісності даних, тому що для отримання послуг «хмари» необхідно постійне з'єднання з Інтернет, в зв'язку з чим можуть виникати проблеми з коректним і своєчасним оновленням інформації в сховищах даних.

Також, недоліками є: - можливість збоїв в системі, помилок і втрати доступу до даних; - проблема вибору надійного провайдера тощо[2, с. 98].

На базі «хмари» надають три види послуг:

1. Інфраструктура як послуга (IaaS) - надання комп'ютерної інфраструктури як послуги. Суть полягає в оренді віртуального комп'ютера, але він нічим не відрізняється від реального - можна встановити будь-яке програмне забезпечення.

2. Платформа як послуга (PaaS) - це надання платформи для розробки, розгортання і підтримки веб-додатків. Тут також орендується віртуальний комп'ютер з набором готових інструментів і програмним забезпеченням. Користувачеві потрібно тільки передати свої дані.

3. Додаток як послуга (SaaS) - це надання програмного забезпечення в оренду. В даному випадку постачальник сам розробляє веб-додаток і керує ним, надаючи замовникам доступ до програми через Інтернет [3, с.195].

У західних країнах інтернет-бухгалтерії вже набули масового характеру, стали звичним для бізнесу способом організації облікового процесу. В Україні хмарне програмне забезпечення поки не набуло такого широкого поширення [2, с.96]. В нашій країні кількість компаній, які використовують хмарні технології, досягла 48%. Про це йдеться в повідомленні дослідницької компанії IDC.

Однак, багато користувачів комп'ютерних програм не впевнені в ефективності злиття бухгалтерського обліку і хмарних технологій; вони також не впевнені в тому, що хмарні технології можуть повністю замінити програмне забезпечення.

В даний час на вітчизняному ринку автоматизації бізнес-процесів підприємств надається широкий спектр вітчизняних та зарубіжних комп'ютерних програм.

Станом на сьогоднішній день до «хмарних» сервісів для ведення бухгалтерії в Україні належать:

1. "iforma" – сервіс для підготовки і подання електронної звітності в режимі on-line;
2. "jПарус" – хмарна платформа корпорації "ПАРУС", яка розпочала розробку програмного забезпечення для автоматизації управління підприємствами загалом і ведення бухгалтерського обліку, зокрема на основі використання саме хмарних обчислень;
3. "iFin" – хмарний сервіс, який працює в двох напрямках. Перший – це формування і подача в державні органи різних форм звітності (підсистема "Звітність"), а другий – це підсистема "Бухгалтерія", яка дозволяє крім підготовки і подачі звітності додатково вести складський облік, автоматизований облік в картках співробітників (розрахунок заробітної плати, відпускних, лікарняних і податків через персональний календар), а також створення бухгалтерських документів з автоматичним заповненням постійними реквізитами підприємства;
4. "FLP", "HomeMoney", "Taxer" – сервіси, які можуть віддалено використовуватися підприємцями для автоматизації певних облікових задач. Кожен з них має свій функціонал, межі застосування тощо;
5. спеціалізовані програмні продукти "1С" – деякі функції певних систем, побудовані на використанні саме «хмарних» технологій. Мова йде про віддалене підключення через веб-інтерфейс територіально-розподілених підрозділів до системи "1С:Консолідація 8", а також функції колективної роботи над документами та віддаленого доступу через Інтернет до них за допомогою спеціалізованої системи "1С:Документообіг 8". Тут варто відзначити також, що з допомогою програмних продуктів фірми "1С" (серія 8) можна готувати і подавати й електронну звітність засобами мережі Інтернет.

У хмарній версії програми 1С повністю збережена технологія ведення обліку і прийоми роботи з програмою. Правила формування нормативно-довідкової інформації, введення поточних операцій, виконання регламентних процедур, формування звітності залишаються тими ж, що і в звичайних версіях. Також, хмарна версія програми «1С: Бухгалтерія» має хороші перспективи для використання в освітній діяльності при підготовці бухгалтерів, аудиторів, аналітиків, а також фахівців з адміністрування та розробки облікових систем [5, с.52-53].

Таким чином, хмарні технології набувають все більшої популярності серед підприємців. Віртуалізація обліку та використання в ньому хмарних технологій – це один із напрямів розвитку автоматизації бухгалтерського обліку. Підтвердження ефективності використання «хмар» є значна кількість інтернет-сервісів, які вже сьогодні надають послуги дистанційного вирішення певних облікових задач. Також в якості напрямів застосування хмарних технологій можна запропонувати організацію тимчасових і постійних архівів, спільну одночасну роботу користувачів над документами, створення консолідованої документації за певні часові проміжки, автоматичну синхронізацію різних версій документів тощо. Найбільш привабливі пропозиції хмарного сервісу - для невеликих фірм, для малого бізнесу [1, с. 81]. Поширення даних програм обумовлено їх потенціалом в збільшенні ефективності виробництва на підприємстві.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Астахова Е. Ю., Кочетова М. М. Облачная бухгалтерия — бухгалтерия будуще-го//Учет.Анализ.Аудит.-2015.-№6. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://cyberleninka.ru/article/n/oblachnaya-buhgalteriya-buhgalteriya-buduschego

2. Астафьева В.А., Моисеева Т.М., Ковальчук Е.В. Облачные технологии в бухгалтерском учете: проблемы, риски, развитие. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://lib.i-bteu.by/bitstream/handle/22092014/1506/BA.pdf?sequence=1&isAllowed=y

3.Віртуалізація / Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Віртуалізація.

4. Облачный феномен онлайн бухгалтерии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.elzvit.org.ua/news/svejie-glavnye-novosti-sobytiya-nalogovoy-slujby-ukrainy/облачный-феномен-онлайн-бухгалтерии/.

5. Шитова Т. Ф. Использование передовых информационных технологий в бухгалтерском учете / Т. Ф. Шитова // Международный бухгалтерский учет. – 2012. – № 22. – С. 21-26.

Панченко К.М., економічний факультет,
спеціальність «Облік і оподаткування», ІІ ст курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України.
Науковий керівник – к.е.н., викладач Мельниченко І. В

## НОВИЙ ПЛАН РАХУНКІВ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ, ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ СТОРОНИ

Головною метою бухгалтерського обліку є надання неупередженої інформації користувачам для прийняття ними рішень у межах їх повноважень. Для цієї мети однакові за суттю об’єкти обліку групуються за синтетичними рахункамм, а деталізуються — за субрахунком та аналітичними рахунками відповідно. Отже, план рахунків є найвищим рівнем групування та повинен відображати головні показники (статті) тої самої інформації.

З 01.01.17 р. інформація про фінансово-господарські операції установ державного сектору узагальнюється в системі бухгалтерського обліку відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, (Наказ Мінфіну від 31.12.13 р. № 1203). Він визначає методологію обліку всіх суб’єктів державного сектору, незалежно від галузевої належності.

Важливим позитивним моментом структури Плану рахунків бухгалтерського обліку в секторі загального державного управління є тісний зв’язок його побудови з формами

фінансової звітності з урахуванням при цьому досвіду країн ЄС, відповідно до якого для стандартного Плану рахунків характерне виділення чотирьох блоків рахунків [2].

Новий План рахунків бухгалтерського обліку в секторі загального державного управління враховує фактичний об'єктний склад бюджетного обліку та НП(С)БОДС, дає змогу забезпечувати реалізацію методу нарахування та принципу подвійного запису, з урахуванням положень НП(С)БОДС 101 «Подання фінансової звітності» враховує позиції МСБОДС та КСДФ 2001. Це дає можливість сформувати дієве інформаційне забезпечення системи управління державними фінансами України в умовах їх інноваційно-інвестиційного розвитку, що призводить, у свою чергу, до підвищення достовірності, доречності, повноти, обачності та оперативності даних її внутрішнього та зовнішнього інформаційного поля.

Проте, поряд із позитивними сторонами нововведень, існують й негативні.

Так, найбільшим недоліком нового Плану рахунків, як вважає Іванников Олексій Григорович є те, що в ньому відбулось склеювання двох Планів рахунків. Перший – це План рахунку для обліку активів, зобов'язань та капіталу, другий – банківського обліку грошових коштів клієнтів. При цьому подібною установою до банку є одна єдина установа – Державна казначейська служба України, [1].

Отже, за висновками Іванникова Олексія Григоровича, План рахунків було ускладнено шляхом додавання до нього Плану рахунків, який буде використовувати виключно один орган в країні. Таке питання можна було вирішити іншим шляхом – затвердженням плану рахунків саме для казначейства.

Другим істотним недоліком на думку Олексія Григоровича є проставляння як складової частини Плану рахунків – ідентифікатору суб'єкту державного сектору. По-перше, юридичною некоректністю є те, що державний або місцевий бюджет не можуть бути суб'єктами бухгалтерського обліку, так як не є особами, та їх виконання є об'єктом обліку. Недоцільним вважається й поділ суб'єктів на розпорядників та державні фонди, оскільки жодної консолідації бухгалтерських проводок між ними не існує, а у разі потреби в консолідації звітності - План рахунків до цього не використовується. Рахунки із ідентифікаторами 3, 4, 5 використовує казначейство для обліку операцій, які воно обліковує як банківська установа, або як та, на яку покладено облік виконання бюджету.

Третім істотним недоліком є обов'язковість використання субрахунків, які майже не використовуються у фінансовій звітності. Та й самі субрахунки іноді виконують функції рахунків, що змушує у деяких випадках користуватися узагальненою інформацією, а іноді - аналізом субрахунків. Наприклад, рахунок 22 «Готівкові кошти та їх еквіваленти» за своєю суттю угрупував два окремих об'єкту обліку: готівки та еквіваленти грошових коштів[2].

Четвертим істотним недоліком є те, що у великій кількості рахунків відсутні ті, що дійсно потрібні суб'єктам державного сектору. Прикладом такого рахунку є «Додатковий капітал», який виникає внаслідок безоплатно отриманих необоротних активів.

Отже, План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі є логічно побудований, від його запровадження слід очікувати покращення обліково-аналітичної роботи установ в державному секторі. Проте він містить в собі суттєві недоліки, які є дискусійними й потребують подальших досліджень.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14.

2. Амбарчян, М. С. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: структура та нові концептуальні поняття / М. С. Амбарчян // Вісник ISSN 2415-8453. Ukrainian Journal of Applied Economics. 2016. Volume 1. № 4. 43 Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2015. – № 3. – С. 12-17.

Панченко К.М. економічний факультет
спеціальність «Бухгалтерський облік та оподаткування», ІІ ст курс 5 група
Національний університет біоресурсів та природокористування України
Науковий керівник – к.е.н., доцент Шара Є.Ю.

## ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ 1С: БУХГАЛТЕРІЯ 8.2

В сучасному світі бухгалтерський облік, як і будь-яка галузь суспільного життя зазнає введення інноваційні, автоматизації та комп'ютеризації. Основним завдання обліку є аналіз, обробка та висвітлення інформації про результати діяльності підприємства для зовнішніх та внутрішніх користувачів. Основним програмним забезпеченням для українських підприємств є 1С:Бухгалтерія.

У програмі «1С: Бухгалтерія 8 Базова версія, ред. 2.0» реалізовані наступні функціональні опції :

1. Ведеться облік розрахунків у валюті
2. Ведеться виробнича діяльність
3. Ведеться облік зворотної тари
4. Ведеться роздрібна торгівля
5. Ведеться облік бланків суворого обліку
6. Ведеться діяльність за договорами комісії.

Питанню принципів ведення обліку 1С: Бухгалтерія 8 присвячено багато статей. Дану тему досліджували такі провідні фахівці: О.А.Бугуцького, В.І. Іващенко, В.П. Савчук М.А. Болюх, В.С. Дієсперова, В.М. Єрмоленко, Є.С. Карнаухової, П.П. Руснака та ін.

Принципи ведення обліку за допомогою "1С: Бухгалтерія 8.2 для України", являють собою основоположні позиції та правила, щодо законності, правильності оцінки, фіксування господарських операцій, відображення їх фінансової звітності та забезпечення актуальних потреб користувачів.[1]

Першим принципом ведення обліку за допомогою даного програмного забезпечення є реєстрація всіх господарських операцій відбувається лише за наявності документів. Для швидкого та комфортного використання програми, розробниками було створено журнали документів основних розділів обліку.

Другий принцип полягає в тому, що кожен користувач, відповідно до власних потреб, поставленої мети застосовує персональні налаштування. Вище наведені значення будуть автоматично проставлятись в документах в процесі їх створення. [2]

Автоматизоване заповнення табличної частини постає як третій принцип. Для цього користувач використовує механізм автоматичного введення на підставі, вже введеного документа. Також користувач може застосувати дані які знаходяться в довідниках. Автоматична підстановка рахунків облік суттєво скорочує кількість помилок і є третім принцип. Під час заповнення документа автоматично заповнюються рахунки обліку номенклатури та розрахунків з контрагентами.

Саме третій принцип дозволяє розвантажити бухгалтера, який обліковує товарно-матеріальні цінності, безпосередньо розділити роботу з іншими співробітниками. Працівник, який здійснив певну операцію, заповнює документи, при цьому програма автоматично, відповідно до правил бухгалтерського обліку розставляє проводки та формує облікові записи. Тобто бухгалтер виконує лише контроль та загальне керування процесом.

Для користувача, яким не зручно користуватись автоматичним заповненням можна обрати рахунок обліку в самому документі.

Іноді користувачу необхідно провести записи про проведену операцію вручну. Саме четвертий принцип дозволяє вручну ввести проводки в інформаційну базу. На цей випадок у конфігурації передбачено ручне введення проводок. Розробники не рекомендують такий вид ведення обліку, оскільки від дуже трудомісткий, і можливість допустити помилку збільшується в рази. [3]

Отже, можемо зробити висновок, що програмне забезпечення "1С:Бухгалтерія 8.2 для України" значно полегшує роботу бухгалтера, але для коректної роботи необхідно першочергово правильно встановити персональні налаштування та мати ґрунтовні знання

щодо роботи з програмою. Автоматизація бухгалтерського та податкового обліку, формування обов'язкової звітності це головні завдання даного програмного забезпечення. Принципи, які використовуються розробниками даного програмного продукту створюють зручні умови для користувача та забезпечують гарантовану правильність та безпечність ведення обліку.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Информационные системы в экономике: учеб. для студ. вузов, обуч. по спец. «Финансы и кредит», «Бухгалт. учет, анализ и аудит» / Г.Н. Исаев. – М.: Омега-Л, 2008. – 462 с. .

2. Юрчишина А. В. Автоматизація первинного обліку з використанням сучасних інформаційних технологій / А. В. Черкашина // Управління розвитком. – 2011. – № 23(120). – С. 8–11.

3. Яремко С. А. Визначення напрямків удосконалення інформаційних систем обліку та контролю діяльності підприємства / С. А. Яремко // Інноваційна економіка. – 2012. – № 5.

Регулян А.С., економічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», II курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»
Науковий керівник – викладач Талько Т.В.

## ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ВТРАТ ВІД БРАКУ

Браком у виробництві вважається продукція, напівфабрикати, деталі, вузли й роботи, які не відповідають за своєю якістю встановленим стандартам або технічним умовам і не можуть бути використані за своїм прямим призначенням або можуть бути використані тільки після додаткових витрат на виправлення [1].

Брак продукції поділяється на зовнішній, тобто виявлений споживачем, та внутрішній, який виявлений в процесі виробництва. У залежності від характеру відхилень від нормативів він може бути остаточним, виправним або відноситися на технологічні втрати. За причиною виникнення брак поділяється на технічно неминучий брак та брак, що виник з інших причин [2].

Для узагальнення інформації про витрати від браку у виробництві згідно з Інструкцією № 291 призначено рахунок 24 "Брак у виробництві". Правила обліку залежать від виду браку і виду втрат від браку. Насамперед потрібно звернути увагу на істотні облікові відмінності між власне браком і технологічними втратами.

Згідно з Методичними рекомендаціями №373 технологічні втрати відображаються за статтями "Сировина та матеріали", "Основна заробітна плата" тощо і, відповідно, відображаються не за рахунком 24, а за рахунком 23 "Виробництво". Технологічні втрати щомісяця повністю відносяться на собівартість випуску продукції.

За дебетом рахунку 24 відображаються дві групи втрат:

1) собівартість невиправного (остаточного) браку;

2) витрати на виправлення зовнішнього та внутрішнього браку.

За кредитом рахунку 24 відображаються:

1) суми, на які зменшується вартість остаточного браку;

2) суми, на які зменшуються витрати на виправлення браку;

3) сума втрат від браку, визнана витратами звітного періоду.

Вартість невиправного браку зменшується на вартість відходів, отриманих у результаті його ліквідації, суми, що підлягають стягненню з винних осіб або суми, що підлягають відшкодуванню постачальниками недоброякісних матеріалів і напівфабрикатів, у результаті використання яких утворився брак.

Витрати на виправлення браку зменшуються на суми, які підлягають стягненню з винних осіб або суми, які підлягають відшкодуванню постачальниками недоброякісних матеріалів і напівфабрикатів.

Рахунок 24 закривають на кінець кожного звітного місяця. Це пояснюється тим, що втрати від браку не є активами підприємства, а значить, їх не можна відображати в Балансі.

У П(С)БО 16 "Витрати" зазначено, що втрати від браку включаються до складу інших прямих витрат та прямо відносяться на збільшення собівартості готової продукції, а отже буде завищена оцінка запасів. Згідно П(С)БО 9 "Запаси" до собівартості запасів не включаються понаднормові витрати. Отож, виправний брак повинен відноситися на рахунок 23, а невиправний – на рахунок 94 "Інші витрати операційної діяльності".

Отже, брак являється якісним показником роботи господарюючого суб'єкта і входить до складу елементів затрат, тобто є статтею калькуляції.

Його облік дуже важливий для аналізу причин і профілактики в майбутньому, тобто його усунення з метою поліпшення результатів роботи підприємства та зниження собівартості продукції.

У П(С)БО 16 "Витрати" також говориться, що до інших операційних витрат включаються нестачі й втрати від псування цінностей, які виявленні у процесі заготівлі, переробки, зберігання і реалізації, якщо під час встановлення недостачі винного не встановлено. Такі витрати відображаються на субрахунку 947 "Нестачі і втрати від псування цінностей". Також якщо на дату балансу винуватців браку не встановлено, втрати від псування цінностей можуть зараховуватись на позабалансовий рахунок 072 "Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей". Там вони обліковуються до виявлення винних осіб. Якщо винуватця знайдено, втрати списують із зазначеного рахунка і на цю ж суму відображають бухгалтерський дохід: Дт 374, 375 Кт 716 "Відшкодування раніше списаних активів" (якщо брак остаточний) або 719 "Інші доходи від операційної діяльності" (якщо виправний) [2].

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99.

2. Облік запасів: склад – виробництво – магазин [Текст] : збірник систематизованого законодавства / укл. О.Б. Кушина, Н.М. Тарасова; засн. ПрАТ "Бліц- Інформ ". – К.: Бліц-Інформ, 2013. – Вип.6. – 192 с.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати ": Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00.

Регульська Х.С., фінансове відділення
Спеціальність «Бухгалтерський облік» ІІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Науковий керівник: к.е.н, викладач Гриценко О.М.

## РОЗВИТОК АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Акцизне оподаткування в податковій системі України започаткувалося у X ст. н.е. Саме в історичних письмових джерелах цього часу зустрічається згадка про "медову" данину та "бражне" мито із солоду, хмелю та меду. Саме вони і стали першими підакцизними товарами Київської Русі. Згадка про мито з кожного "хмільного" короба зафіксована у договорі між Великим Новгородом та тверським князем Ярославом у 1265 році.

Акцизний податок, яким оподатковуються окремі групи товарів, належить до групи непрямих податків. В Україні останнім часом спостерігається тенденція до посилення як його фіскальної, так і регулюючої ролі щодо впливу на соціальні та економічні процеси, що відбуваються в державі. Особливо дана тенденція активізувалася в період економічної кризи, що наразі має місце в Україні. Питанням акцизного оподаткування в Україні присвячені роботи багатьох науковців, зокрема, В. Андрущенка, В. Буряковського, В. Вишневського, О.

Данілова, Ю. Іванова, А. Крисоватого, І. Луніної, І. Лютого, В. Опаріна, А. Соколовської, В. Федосова, С. Юрія. Однак, віддаючи належне їх науковим здобуткам, слід зазначити, що окремі аспекти впливу акцизного оподаткування на соціальні та економічні процеси в Україні залишилися нерозглянутими.

Метою статті є аналіз акцизного оподаткування в Україні, визначення основних тенденцій в ньому, що були характерні для вітчизняної податкової системи в різні періоди економічного розвитку, обґрунтування фіскальної та регулюючої складових впливу акцизного оподаткування на економічні процеси в державі. Акцизний податок, як і всі інші податкові платежі, виконує дві функції: фіскальну та регулюючу. З одного боку, акцизне оподаткування забезпечує надходження коштів до бюджету, а з іншого боку, через встановлення переліку підакцизних товарів та окремих елементів податку, – регулює (зазвичай таке регулювання полягає в стримуванні) обсяги споживання таких товарів.

Перелік платників акцизного податку в Податковому кодексі розширено та визначено у п. 212.1 ст. 212. Так, крім осіб, які виробляють і реалізують підакцизні товари, та осіб, які ввозять такі товари на територію України, платником акцизного податку також є:

–особа, яка реалізує підакцизні товари, що конфісковані або визнані безхазяйними та перейшли у власність держави;

–особа, яка використовує підакцизні товари (продукцію), ввезені або отримані за нульовою ставкою акцизного податку (спирт, нафтопродукти), не за цільовим призначенням;

–особа, яка отримує або ввозить підакцизні товари в режимі звільнення від оподаткування, у разі порушення такого режиму;

–особа, яка ввезла або отримала підакцизну продукцію із звільненням від оподаткування як сировину для виробництва інших підакцизних товарів та використала її не за призначенням.

Акцизний податок включається до вартості підакцизних товарів, перелік яких визначається кожною державою окремо. Спираючись на вітчизняний та зарубіжний досвід, товари, що оподатковуються акцизним податком, зазвичай відповідають одній або декільком з наведених характеристик:

1) вживання таких товарів є шкідливим або для здоров’я людини, що їх споживає, або для навколишнього середовища. Встановлення акцизу на такі товари, по-перше, сприяє зниженню обсягів їх споживання у зв’язку з їх істотним подорожчанням, а, по-друге, дозволяє дещо компенсувати у фінансовому плані для держави негативні наслідки, пов’язані зі вживанням таким товарів (наприклад, збільшення витрат на медичне обслуговування населення);

2) товари, що належать до категорії предметів розкоші. Ціни на подібні товари зазвичай є дуже високими, тому дозволити собі їх придбання можуть лише дуже заможні громадяни. Встановлення акцизу на такі товари зазвичай спрямоване на збільшення доходів бюджету;

3) виробництво таких товарів характеризується дуже високою рентабельністю. У результаті встановлення акцизу на такі товари держава бере участь у розподіленні надприбутків такого виробництва;

4) сфера обігу товарів перебуває під державним контролем, недопущення випадків фальсифікації або незаконного обігу такої продукції є надзвичайно важливим для держави завданням.

Внесення певного виду товарів до категорії підакцизних зазвичай приводить до збільшення їх ціни, і, як наслідок, до зниження обсягів споживання. В Україні акцизний податок (до 2011 р. акцизний збір) було впроваджено Законом України «Про акцизний збір» у 1991 р. [2]. За період існування акцизного оподаткування в Україні перелік підакцизних товарів не був стабільним. Так, на початку вітчизняної історії акцизного оподаткування перелік підакцизних товарів був досить широким. До нього, окрім традиційних для даного податку видів товарів, таких як алкогольні напої, тютюнові вироби, транспортні засоби, ювелірні вироби, входили також «нетипові» окремі види продуктів харчування, побутова техніка, окремі предмети домашнього вжитку, предмети гардеробу. Протягом 1990-х років перелік підакцизних товарів зазнавав певних змін, при цьому протягом даного періоду перелік видів підакцизних товарів залишався досить широким [5]. Слід зазначити, що в 1990-

ті рр. економіка України перебувала у кризовому стані, державний бюджет потребував надходжень, а податкова система знаходилася лише на початковому етапі формування. Значний перелік підакцизних товарів, з одного боку, забезпечував стабільні надходження акцизу до бюджету, проте, з іншого боку, внаслідок здороження таких товарів (велика частка яких відносилася до харчових продуктів та побутових товарів), зменшувалися можливості їх придбання для більшості громадян, рівень доходів яких у той період був недостатньо високим. Це, своєю чергою, дещо сповільнювало розвиток економіки та перешкоджало її швидкому виходу з кризового становища.

Починаючи з 2000 р., перелік підакцизних товарів дещо звузився, у ньому залишилися здебільшого традиційні підакцизні товари – алкогольні напої, тютюнові вироби, паливо, які оподатковуються акцизом у всіх країнах ЄС, а також транспортні засоби та ювелірні вироби. Останні були вилучені з переліку підакцизних товарів у 2003 р. Протягом 2013–2014 рр. акцизним податком в Україні оподатковувалися також операції з цінними паперами. Необхідно звернути увагу на те, що вітчизняний ринок цінних паперів перебуває на стадії становлення, а встановлення акцизу на операції з цінними паперами не сприяло його розвитку. Тому скасування акцизного оподаткування подібних операцій є позитивним моментом з точки зору функціонування та розвитку даного ринку. З 2016 р. до складу підакцизних товарів увійшла також електрична енергія [1]. Слід зазначити, що це відбулося після скасування збору у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну і теплову енергію в рамках податкової реформи, спрямованої на зменшення кількості податкових платежів, що сплачувалися в Україні.

В Україні, відповідно до чинного законодавства, на підакцизні товари можуть бути встановлені ставки трьох видів:

- адвалорні (процентні);
- специфічні, виражені у твердій сумі з одиниці
- реалізованого товару (продукції); комбіновані, що включають застосування адвалорних і специфічних ставок одночасно [1].

Ставки на більшість підакцизних товарів в Україні є специфічними, вираженими у твердій сумі з одиниці товару у фізичному вираженні. У разі обчислення податку із застосуванням специфічних ставок з підакцизних товарів базою оподаткування є їх величина, визначена в одиницях виміру ваги, об'єму, кількості товару, об'єму циліндрів двигуна автомобіля або в інших натуральних показниках. На частину товарів (паливо, автомобілі) ставки встановлені в євро, а на інші (алкогольні напої, тютюнові вироби) – у національній грошовій одиниці. Слід зазначити, що в період до липня 2003 р. ставки на алкоголь та тютюн також були виражені спочатку в екю, а потім в євро. Встановлення специфічної ставки податку в більш стабільній іноземній валюті дозволяє певним чином захистити бюджетні надходження від коливання курсів валют. У таких випадках податок з товарів, вироблених на митній території України, на які встановлені ставки податку в іноземній валюті, сплачується в національній валюті та розраховується за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим Національним банком України, що діє на перший день кварталу, в якому здійснюється реалізація товару, і залишається незмінним протягом кварталу [1].

У 2017 р., скоріш за все, дана тенденція до зростання надходжень роздрібного акцизу до місцевих бюджетів зміниться на протилежну, оскільки роздрібний акциз на пальне з 1 січня 2017 р. було скасовано, а замість цього відбулося зростання ставки основного акцизу.

Таким чином, акцизне оподаткування в Україні має істотний вплив на соціальні та економічні процеси, що відбуваються в державі. Аналіз вітчизняного досвіду акцизного оподаткування продемонстрував, що воно є важливим інструментом, який застосовується для забезпечення необхідного обсягу бюджетних надходжень, що стає особливо актуальним в період, коли економіка держави знаходиться у кризовому стані. Впродовж останніх років спостерігається тенденція до посилення фіскальної ролі акцизного оподаткування в державі, відбулося істотне збільшення частки надходжень акцизного податку в дохідній частині бюджету. Аналіз акцизного оподаткування алкогольних напоїв продемонстрував, що ставки акцизу на даний продукт протягом останнього десятиріччя істотно зросли. Однак,

незважаючи на це, їх рівень щодо більшості алкогольних напоїв є набагато нижчим, ніж у країнах ЄС. Зростання ставок основного акцизу на алкогольні напої, збільшення мінімальних оптових і роздрібних цін на такі напої, впровадження роздрібного акцизу в період істотного зниження реальних доходів населення – усе це привело до зниження обсягів споживання алкогольних напоїв. Це, з одного боку, є позитивним моментом, оскільки споживання таких продуктів шкідливо для здоров'я. Однак зниження легальних обсягів продажу алкоголю супроводжується активізацією тіньового обороту.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. «Податковий кодекс України» № 2755-VI від 2 грудня 2010 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show /2755-17

2. Закон України «Про акцизний збір» № 1996-XII від 18 грудня 1991 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1996- 12/ed19921226

3. Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів № 481/95-ВР від 19.12.1995 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/481/95-вр/page

4. Постанова КМУ «Про встановлення розміру мінімальних оптово-відпускних і роздрібних цін на окремі види алкогольних напоїв» № 957. від 30 жовтня 2008 р. URL: http://zakon2. rada.gov.ua/laws/show/957-2008-п

5. Постанова КМУ «Про перелік товарів (продукції), на які встановлюється акцизний збір, та ставки цього збору» № 741 від 26 грудня 1992 р. URL: http: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/ show/741-92-п/ed19931213 акцизна марка» № 497-р від 6 липня 2016 р. URL:http://www.kmu.gov.ua/control/uk/ cardnpd?docid=249204815

Роля Т.В., фінансове відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», ІІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж
Київського національного торговельно-економічного університету
Науковий керівник - к.е.н., викладач Гребінська С.І.

## ЕВОЛЮЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

Поява податків пов'язана з виникненням держави, які використовуються для фінансування її видатків. Суть податків, їх структура, призначення, роль і характер самого процесу оподаткування визначаються економічним і політичним ладом конкретного суспільства. Податки складають основну частину державних фінансів. Витоки оподаткування дехто вбачає в стародавніх жертвопринесеннях, що практикувалися як майже добровільна данина вищим силам. Першими джерелами податків були оподатковувані базові цінності: земля, худоба, раби. І самі податки були «прямими», справлялися безпосередньо з громадян, що одержують прибуток від майна [1]. Перше відоме нам податкове законодавство відноситься до середини XVIII ст. до н.е. Це закони вавилонського царя Хаммурапі (1792–1750 рр. до н.е.). Вони були викладені за певною системою і включали 282 статті, що стосуються судочинства, власності та податків. Податки царя і місцевої знаті платили вільні землевласники і ремісники. Збирачі податків перебували на службі у царя. Розмір податку зазвичай становив десятину, тобто 10% доходів від майна. У законах царя Хаммурапі вже присутні основні елементи податкового законодавства. Це суб'єкти, об'єкти, розмір податків, порядок їх збору. Були податки в царську казну (федеральний бюджет) і місцеві податки. У законах містилися заходи щодо захисту платників податків, у тому числі від подвійного оподаткування. Дещо пізніше з'явилися письмові джерела, що містять закони про податки в Індії, Китаї, Персії та інших стародавніх країнах [2]. Прикладом організованої податкової системи була і податкова система Римської імперії. Такі поняття, як «ценз», «акциз», «фіскал», «відкупник» сформувалися ще в її часи. У мирний час податки не справлялися зовсім, а витрати покривалися шляхом надавання в оренду громадських земель. А от у воєнний час (який практично тривав постійно) громадяни Риму обкладалися податками відповідно до їх статку, для чого раз у п'ять років подавали обраним чиновникам-

цензорам звіти про свій майновий і родинний стан (ці документи цілком можна розглядати як найпростіші зразки сучасних податкових декларацій). З перетворенням Римської держави на імперію податкова система ускладнювалась. На завойованих землях запроваджувалися комунальні (місцеві) податки й повинності, причому запекліший опір чинили римським легіонерам жителі скорених земель, то більшим податком їх обкладали. У Візантійській імперії справляли вже 21 різновид тільки прямих податків, а також різні непрямі й зовсім дивні [2].

На цьому етапі виникли податки на виробництво (або промислові податки), на всі види діяльності, крім сільськогосподарської (земельний податок справлявся окремо). У торгівлі поширилися митні збори й непрямі податки [3]. Отже, основні принципи оподаткування (зі своїми мінусами й плюсами) сформувалися ще за стародавніх часів. Як бачимо, оподаткування має стійку історичну традицію та пройшло тривалу еволюцію. Одним з тих, хто спробував створити першу наукову теорію оподаткування, став видатний шотландський економіст і вчений XVIII ст. Адам Сміт. Праця «Дослідження про природу і причину багатства народів», нарешті, визначила основні принципи оподаткування, які актуальні й дотепер. Як відомо, принципи (від лат. principium - основа, першопочаток) - це основоположні й керівні ідеї, провідні положення, фундаментальні начала певної сфери. Тому принципами оподаткування слід вважати базові ідеї та положення, що лежать в основі податкової сфери [3]. Сміт виділив чотири принципи оподаткування, які пізніше були названі «Декларацією прав платника». Суть цих принципів зводиться до наступного:

1. Всі громадяни повинні сплачувати податки відповідно до своїх можливостей і доходів.

2. Кожен податок має бути чітко визначений і відомий всім (чіткість і прозорість).

3. Податок повинен сплачуватися в зручний час і спосіб (зручність для платника).

4. Система мобілізації податку має будуватися в такий спосіб, щоб мінімізувати витрати держави (фіскальна ефективність для держави) [3].

З розвитком суспільства відбувається постійне вдосконалення системи оподаткування, тобто йде процес постійної зміни структури податків, зростання їх ролі в доходах держави. Однак є певні положення, які визначають підхід держави до цієї сфери діяльності. Для того, щоб ця діяльність давала позитивні результати, необхідне наукове обґрунтування основ податкової системи. Податок має правову, економічну та суспільну характеристики. Правовий зміст податків проявляється через систему правових норм. Податки встановлюються виключно державою на підставі закону за юридично закріпленими правилами [4]. При реалізації сутності податку як правової категорії основою є зміна форми власності, тобто перехід власності до держави та використання її для задоволення суспільних потреб. За економічним змістом податки - це інструмент державного розподілу і перерозподілу доходів та фінансових ресурсів. Податок - це обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку. Виступаючи особливою формою взаємозв'язків держави і суб'єктів економіки, податки відіграють важливу роль у державному регулюванні їх діяльності. Для того, щоб платіж набув назви «податок», відповідав його змісту і відрізнявся від неподаткових доходів, він повинен мати відповідні риси або ознаки. До них належать:

– законність - право на встановлення і введення податків має тільки держава;

– імперативність (обов'язковість) - відповідність категоричним розпорядженням, що містяться у нормах податкового права, незалежно від розсуду суб'єкта оподаткування;

– податки вносяться до бюджету;

– податок - це відчуження частини власності суб'єктів на користь держави;

– нецільовий характер - податки не мають цільового призначення;

– безоплатність (без еквівалентність) - держава не зобов'язана надати платнику будь-який еквівалент внесеному платежу;

– однобічний характер встановлення - податкові відносини мають односторонню спрямованість - від платника до держави;

– безповоротність - податок надходить в бюджет та залишається там для фінансування потреб держави. Однак платники податків, згідно Податковому кодексу України, мають

право на бюджетне відшкодування ПДВ, на податкову знижку з податку на доходи фізичних осіб, на повернення надміру сплачених сум податку в бюджет;

– регулярність внесення - податок вноситься в бюджет періодично, у чітко встановлені законодавством строки, на відміну від інших податкових платежів, які характеризуються разовим внесенням при визначених умовах;

– грошова форма внесення в бюджет [4].

Види податків:

– прямі - платником податку є отримувач прибутку (власник нерухомості);

– непрямі - платником податку є споживач товарів чи послуг (як-от податок на додану вартість, акцизний податок на тютюнові вироби, алкогольні напої, продукти енергії та електроенергії) [5].

Після проголошення Україною незалежності почалася кропітка робота зі створення власної податкової системи. Вагомий вклад у розроблення власної концепції системи оподаткування розглянуто у Законі України «Про систему оподаткування», прийнятому Верховною Радою України 25 червня 1991 р. Усі ці підсистеми знаходяться в тісному взаємозв'язку між собою, їх складають одні структурні елементи: прямі податки, непрямі податки, а також інші податки і збори. У 1997 році був прийнятий Закон України «Про внесення змін у Закон України «Про систему оподаткування», у якому була викладена нова редакція Закону «Про систему оподаткування». З 2010 року прийнято Податковий кодекс України відповідно до якого в Україні стягуються:

– загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі);

– місцеві податки і збори (обов'язкові платежі) [1].

Податковий кодекс України у статті 9 до загальнодержавних відносить такі податки та збори: податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; податок на додану вартість; акцизний податок; екологічний податок; рентна плата [1]. Місцеві податки і збори, механізм їх стягування і порядок сплати встановлюються сільськими, селищними, міськими Радами народних депутатів відповідно до переліку й у межах граничних розмірів ставок, установлених законами України. Основні місцеві податки і збори - це податок на майно, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір [6]. Відзначимо, що серед прямих податків достатньо високу питому вагу має податок з доходів фізичних осіб. Практично у всіх країнах він має прогресивну шкалу стягнення та ставки податку коливаються згідно отриманому доходу від 9 до 53%.

Проаналізувавши історичні аспекти оподаткування, пошук ефективної системи оподаткування в Україні необхідно проводити у трьох напрямках:

– оподаткування за найнижчою ставкою для новоутворених підприємств та підприємств, які відносяться до малого бізнесу. При цьому оподатковуються валові доходи підприємств без врахування валових витрат. Розвиток системи оподаткування в цьому напрямку дає можливість уникнути мінімізації податкових зобов'язань шляхом виключення суб'єктом з доходів зайвих витрат;

– впровадження регресивної форми оподаткування для бюджетоутворюючих підприємств. Ця методика передбачає при збільшенні доходів зменшення ставки податку. При незначному ускладненні розрахунку податку на прибуток у підприємства з'являються додаткові вільні кошти, які воно може спрямовувати на розвиток свого виробництва або інвестування в інші галузі;

– створення сприятливого клімату для зарубіжних інвесторів.

Отже, дослідження еволюції податкової системи повинно використовуватись для створення ефективної системи оподаткування, оскільки часто сьогодні повторюються ті ж самі помилки і прорахунки, які вже не раз негативно впливали на економічний розвиток держави Україна.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/ show/2755.

2. Литвіцька Н. Ю. Історія виникнення податків [Електронний ресурс] / Н. Ю. Литвіцька // Державне регулювання економікою, 2010. - Режим доступу до ресурсу: http: //www.rusnauka.com/4_SWMN_2010/Economics/58421.doc.htm

3. Черник Д. Г. Податки і оподаткування / Д. Г. Черник, Ю. Д. Шмелев // Юрайт. - 2013. - С. 13.

4. Лучковська С. І. Фінансове право / С. І. Лучковська. - К.: КНТ, 2010. - С. 125.

5. Баранова В. Г. Податкова система / В. Г. Баранова. - Одеса: ОНЕУ, 2014. - С. 34.

6. Василь Кісіль і Партнери. Податкові аспекти ведення бізнесу в Європейському Союзі. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: http://cci.dp.ua/tl_files/data/.

Сахневич В.М., економічне відділення
спеціальність "Економіка підприємства", ІІІ курс
Житомирський агротехнічний коледж
Науковий керівник – викладач Левченко О.Ф.

## МІСЦЕ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ В УПРАВЛІННІ ІНЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Інвестиційна діяльність банківських установ має подвійну, природу, що виявляється у зростанні доходів та досягненні приросту суспільного капіталу. Зокрема, інвестиційна діяльність банку з позицій розвитку економіки включає лише ті вкладення, які сприяють отриманню доходу не лише на рівні банку, але і суспільства в цілому (на відміну від тих форм інвестиційної діяльності, які, забезпечуючи збільшення доходу конкретного банку, пов'язані з перерозподілом суспільного доходу).

Обліково-аналітичне забезпечення є складовою інформаційного забезпечення підприємства і представляє собою цілісну інформаційну систему, мета якої - забезпечення якісною та своєчасною економічною інформацією зацікавлених зовнішніх і внутрішніх користувачів з метою прийняття інформаційно обґрунтованих управлінських рішень для забезпечення стійкого розвитку підприємства. Однак, крім обліково-аналітичної інформації для забезпечення системи управління необхідна нормативно-правова, методична, технічна, організаційна та іншого роду інформація, яка в сукупності може розглядатися як інформаційно-довідкова інформація (рис. 1).

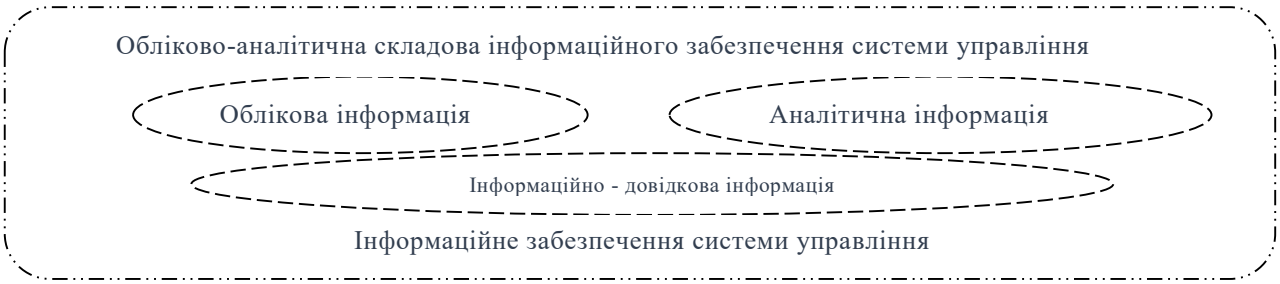


Рис.1. Місце і роль обліково-аналітичного забезпечення в інформаційному забезпеченні системи управління

Аналіз літературних джерел щодо сутності поняття "обліково - аналітичне забезпечення" дозволяє виділити наступні визначення:

1) сукупність облікових і аналітичних процесів, об’єднаних у обліково-аналітичну систему та спрямованих на задоволення інформаційних потреб

користувачів шляхом перетворення первинної інформації в узагальнюючу згідно з визначеними цілями, а також нормативно-правовим, методичним, організаційним, програмним, математичним, технічним та ергономічним забезпеченнями [7];

2) поєднання всієї використовуваної в ній інформації, специфічних засобів і методів її аналітичної обробки, а також діяльності фахівців з її ефективного удосконалення та використання [6, с.8];

3) процес підготовки обліково-аналітичної інформації, забезпечення її кількості та якості [1];

4) збір, обробка і передача фінансової та не фінансової інформації, що використовується менеджерами для планування і контролю за ходом діяльності структурних підрозділів та оцінки отриманих результатів [3].

Весь процес отримання, обробки і передачі необхідної інформації зацікавленим користувачам здійснюється в межах обліково-аналітичного забезпечення, а інформація, яка здійснює рух в її межах – це обліково - аналітична інформація. Така інформація формується в межах обліково - аналітичного підрозділу за даними бухгалтерського обліку та економічного аналізу.

Оптимальні обсяги облікової і аналітичної інформації повинні знаходитися в рамках, коли суб'єкти обліково-аналітичного забезпечення мають можливість отримати достатній обсяг інформації для її використання в рамках функціональних обов'язків, але не більше, ніж вони можуть обробити в межах власних повноважень та кваліфікаційного рівня. Критерій оптимальності також повинен застосовуватися і до зовнішніх користувачів, оскільки недоотримання або занадто детальне розкриття інформації знижують рівень прийняття ефективних рішень.

Недостатній рівень інформаційного забезпечення системи управління призводить до зростання ризику прийняття економічно необґрунтованих управлінських рішень, неоптимального використання внутрішніх резервів підприємства, зростання ризику підприємницької діяльності, недооцінки рівня попиту і пропозиції на ринку товарів і послуг та ін. Занадто великий обсяг облікової та аналітичної інформації може призвести до неможливості опрацювання всієї інформації, зниження ймовірності оцінки найбільш доцільної та достовірної інформації, прийняття помилкових управлінських рішень. Для системи управління необхідна тільки та інформація, на основі якої формуються рішення.

Залежно від функціональних обов'язків суб'єктів обліково-аналітичного забезпечення, що знаходяться в межах системи управління можна поділити на дві групи: - працівники облікового підрозділу; - працівники аналітичного підрозділу. Працівники облікового і аналітичного підрозділів мають різний склад функціональних обов'язків. Облікові працівники здійснюють збір, реєстрацію і обробку даних, що формуються в системі бухгалтерського обліку. Аналітичні працівники використовують облікові дані для проведення аналітичних процедур та формування аналітичної інформації. Облікові дані мають ретроспективний характер і використовуються в більшій мірі для складання фінансової звітності за період часу що минув. Аналітичні дані хоча і формуються на основі облікових даних, що відображають діяльність за попередній період, однак мають на меті формування показників для планування діяльності на майбутнє.

Узагальнення суб'єктів обліково-аналітичного забезпечення з позиції виокремлених класифікаційних ознак наведено у табл. 1.

Таблиця 1

**Класифікація суб'єктів обліково-аналітичного забезпечення процесу управління [8]**

| Класифікаційна ознака | Групи суб'єктів |
|---|---|
| Залежно від впливу суб'єктів на інформацію | - особи, що здійснюють збір, обробку та узагальнення облікової і аналітичної інформації;<br>- особи, що є користувачами облікової і аналітичної інформації. |
| Залежно від позиції суб'єктів по відношенню до суб'єкта господарювання | - особи, що знаходяться в межах системи управління (внутрішні суб'єкти);<br>- особи, що знаходяться за межами підприємства (зовнішні суб'єкти) |
| Залежно від мети отримання інформації | - суб'єкти, що здійснюють збір інформації; - суб'єкти, що здійснюють обробку інформації;<br>- суб'єкти, що здійснюють аналіз інформації;<br>- суб'єкти, що приймають рішення на основі отриманої інформації |
| Залежно від функціональних обов'язків (для внутрішніх суб'єктів) | - працівники облікового підрозділу;<br>- працівники аналітичного підрозділу |
| Залежно від виду інформації, що використовується | - суб'єкти, що використовують зовнішню інформацію;<br>- суб'єкти, що використовують внутрішню інформацію |

В межах обліково-аналітичного забезпечення формується великий обсяг облікової і аналітичної інформації, яка потрібна користувачам на різних рівнях управлінської ієрархії. Крім того, дана інформація повинна задовольняти інформаційні потреби працівників різних

структурних підрозділів (облікового, аналітичного, планового, економічного, виробничого, технічного та ін.), які мають різні функціональні обов'язки. В рамках окремого структурного підрозділу кожен працівник має визначені функціональні обов'язки, виконання яких вимагає наявності специфічної інформації для прийняття рішень в межах власних повноважень та надання результативної інформації вищому керівництву. В межах власних функціональних обов'язків кожен працівник отримує необхідну інформацію, обробляє її, узагальнює та передає іншим працівникам в необхідній для сприйняття формі. Цінність інформації − досить складна категорія, що напряму залежить від низки інших характеристик: повноти, надійності, вірогідності та визначається своєчасністю передання інформації; ступенем впливу на рішення, що приймається на її основі, і важливістю самого рішення. Інформація вважається повною, якщо вона відповідає тому обсягу, який потрібен. В іншому разі виникає ймовірність прийняття помилкового управлінського рішення через неповноту інформації або її надлишок.

Система інвестиційної інформації - це сукупність даних, які всебічно характеризують інвестиційну діяльність на різних рівнях. Інформаційна система досить динамічна, вона містить у собі сукупність вхідних даних, результати їхньої проміжної обробки, вихідні дані й кінцеві результати, що надходять у систему управління (рис. 2).

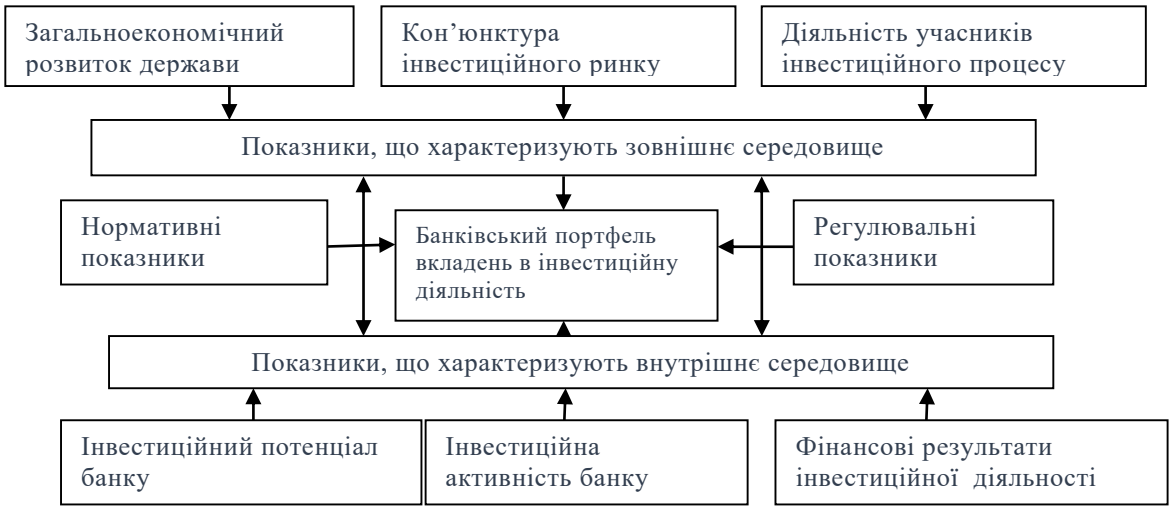


Рис. 2. Обліково-інформаційне забезпечення управління інвестиційною діяльністю банку [4]

Найсуворіші вимоги традиційно висувають до облікових джерел інформації. Дані обліку й звітність банків більше, ніж якої-небудь іншої комерційної організації, піддаються контролю і нагляду з боку державних та інших регулятивних органів, що, з одного боку, спрощує процес систематизації інформації (коли процедури докладно описані в нормативних актах, що регулюють ь банківську діяльність), а з іншого боку – підвищує мінімальний рівень вимог до якості інформації. На кожному етапі управління інвестиційною діяльністю формується відповідний інформаційний потік, завдяки якому користувачі здійснюють свої функції та приймають своєчасні управлінські рішення, адаптовані до зовнішнього і внутрішнього середовища банку. Від об'єктивного і достовірного обліково-інформаційного забезпечення багато в чому залежить успіх прийнятих рішень, що ґрунтуються на сукупності висновків про результати комплексного аналізу й обробки різно манітної інформації.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Безродна Т.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття / Т.М. Безродна // Вісн. Східноукр. Нац. Ун-ту ім. В.Даля. – Ч.2. – 2015. - №10 (129). – С. 35-38.

2. Бреус В. В. Управління інвестиційною діяльністю банків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2013-problemi-novoj-ekonomiki/5-breus.htm.

3. Вахрушина М. А. Бухгалтерский управленческий учет: Учебник / М. А. Вахрушина. - М.: Омега - Л, 2013. - 576 с.

4. Москаленко О.В. Обліково-інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності банку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: VUbsNbU_2016_1_44%20(1).pdf.

5. Московчук І. О. Організація обліку: сутність та роль в діяльності комерційних банків / І. О. Московчук. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_oif/2017_5_2/zbirnuk_O_FN_5_%D0%A7_2_37.pdf.

6. Пилипенко А.А. Організація обліково-аналітичного забезпечення стратегічного розвитку підприємства. Наукове видання. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2014. – 276 с

7. Юзва Р.П. Обліково-аналітичне забезпечення управління діяльністю фінансових установ: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.09 / Р.П. Юзва ; Терноп. нац. екон. ун-т. – Т., 2012. – 20 с.

8. Яценко В.Ф. Обліково-аналітичне забезпечення обгрунтування вибору напряму інвестиційної діяльності підприємства. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://buxobluprpidpr.ukrainianforum.net/t18-topic.

Сорокін С.П.,фінансове відділення
Спеціальність «Бухгалтерськи облік», ІІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Науковий керівник: к.е.н, викладач Гриценко О.М.

## ПОДАТКИ ІЗ ЗАКОРДОННИХ ЗАРОБІТКІВ: БОЛЮЧА ТЕМА ДЛЯ УКРАЇНЦІВ

В розпал декларацiйної кампанії Державна фіскальна служба нагадала українцям про те, що всі, хто отримував в 2017 році доходи з-за кордону — спадок, гонорари, авторські виплати, дивіденди або зарплату — зобов’язані їх задекларувати. Тобто включити в загальний оподатковуваний дохід за рік, незалежно від того, оподатковувалися такі доходи за кордоном чи ні. Ці дані можуть бути враховані при розрахунку податку в Україні.

За словами директора департаменту податків та зборів з фізичних осіб ДФС Павла Дроняка, мова йде насамперед про артистів, спортсменів, моряків і жителів прикордонних регіонів, які виїжджають на заробітки в сусідні держави. Хоча в цю ж категорію потрапляють і фрілансери, які віддалено працюють на іноземні компанії, перебуваючи в Україні. Особливо активно це роблять IT-фахівці.

У ДФС нагадали, що декларацію можна надіслати поштою або в посольство (консульство), якщо особа перебуває за межами України. Можна також оформити довіреність на своїх близьких, доручивши їм почесну місію декларування доходів.

Втім, за словами юристів, декларування і сплата податків — це дві різні речі.

Українське законодавство покладає відповідальність за декларування доходів із-за кордону на платника. Так само як і сплату податків з таких доходів — на відміну від виплат усередині країни, де податковий агент самостійно утримує, наприклад, із зарплати працівника суму, що належить сплатити до бюджету.

При цьому якщо штраф за неподання декларації становить від 51 до 136 гривень (ст. 164-1 КпАП), то в разі виявлення податківцями несплати податку фізособа зобов’язана буде сплатити, окрім суми податку, штраф у розмірі 25% суми несплаченого податку (згідно п. 123.1 ПК).

За законом податок з закордонних заробітків повинні платити тільки ті, хто в розумінні Податкового кодексу є податковим резидентом України, а не той, у кого український паспорт.

Як пояснила юрист адвокатського бюро Оксани Кобзар Анастасія Зарудко, за громадянством резидентність визначається в останню чергу, коли інші критерії не проходять. А це може бути доведення, що громадянин України постійно проживає і працює в іншій країні і там у нього знаходиться так званий центр життєвих інтересів.

Наприклад, навіть якщо українці-моряки знаходяться за межами України більш ніж 183 дні, але мають місце проживання і центр життєвих інтересів на території України, вони все одно вважаються резидентами України.

Втім, за словами юриста, незважаючи на правила, податкові органи України все ж таки схильні вважати всіх власників українських паспортів податковими резидентами. А тому донараховують податкові зобов'язання, якщо виявляють факти отримання доходу за кордоном.

За словами податкового консультанта Київського центру підтримки і розвитку бізнесу Олександри Томашевської, робота за контрактом за кордоном передбачає, що людина є резидентом України та зобов'язана тут платити податок з доходів фізосіб (ПДФО) і військовий збір. Може бути два варіанти: коли з країною походження доходів українця є договір про уникнення подвійного оподаткування і коли такого договору немає.

«У першому випадку треба при декларуванні брати довідку з місця роботи за кордоном з помісячною розбивкою виплат (це важливо). Справа в тому, що при визначенні сукупного оподатковуваного річного доходу громадянина кожна зарплата у валюті перераховується за курсом НБУ на день отримання доходу (п. 164.4 ПК)», — пояснила UBR.ua Томашевська.

Ці дані стануть у пригоді при перерахунку суми податку на доходи фізичних осіб, що підлягає сплаті в Україні. Сума іноземного податку може бути зарахована проти сплати українського ПДФО з доходу.

«Але от що стосується військового збору, то цей податок новий, а тому в жодній з податкових конвенцій не значиться. Тому податківці вимагають його сплати в будь-якому випадку», — говорить юрист.

Можливості обліку податків, сплачених за кордоном, регулюються нормами конкретних конвенцій з конкретними країнами. Наприклад, такий договір може передбачати, що податок сплачується в країні резидентства громадянина.

Наприклад, для моряків важливо знати, що договори з Канадою, В'єтнамом, США, Туреччиною та низкою інших країн передбачають, що податок з доходів сплачується в країні резиденства, тобто в Україні.

Якщо конвенції немає, то з великою часткою ймовірності доведеться платити два рази податок у двох країнах.

Перелік чинних міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування можна знайти на офіційному веб-порталі Державної фіскальної служби України.

Однак такі оплати з-за кордону дуже важко відстежувати. Особливо якщо гроші перераховуються на рахунки неукраїнських банків. Але навіть в українських фінустановах податківці не завжди можуть дізнатися, скільки грошей надійшло на рахунок.

Адвокат, керуючий партнер, ЮФ «Можаєв і партнери» Михайло Можаєв розповів UBR.ua, що якщо громадянин ввозить гроші в Україну готівкою, то митниця їх бачить, тому що треба декларувати ввезення валютних цінностей.

«А якщо гроші прийшли на рахунок, то їх ніхто не бачить. Податкова не має права контролювати рахунки громадян. На відміну від юросіб та підприємців, рахунки яких в обов'язковому порядку стають відомі податковій», — пояснив Можаєв.

Ця система не працює щодо громадян, а тому виявити іноземні доходи можуть тільки випадково. Тому і відповідальність за декларування та сплату ПДФО з доходів з-за кордону покладено на самих платників.

За словами Олександри Томашевської, найчастіше незадекларовані доходи спливають при здійсненні великих покупок. Ось тоді у податківців починаються питання про походження коштів. Крім того, відомі випадки, коли, наприклад, роботодавець в Польщі повідомляв нашу ДФС про виплату доходу.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://minfin.com.ua

2. Сайт Особистих фінансів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://news.finance.ua/ua/news

Тадейчук Р.П., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа і страхування», ІІ курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач Лісовська Н.В.

## ОСНОВНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРУВАННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ У РОЗРІЗІ ЗМІН ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ

В сучасних умовах особливо актуальною є проблема нестачі фінансових ресурсів органів місцевої влади та нестабільність їх доходних джерел. Багаторічна практика місцевого оподаткування в нашій країні приводить до висновку, що система місцевих податків і зборів виконує у нас ніби допоміжну роль щодо державного оподаткування. Виявлення резервів зростання доходів місцевих бюджетів набуває особливої актуальності в умовах фінансової кризи в Україні і світі та потреби підвищення самостійності регіонів [1].

Проблеми становлення і розвитку місцевого оподаткування перебувають в центрі уваги багатьох вітчизняних науковців, зокрема Іваненко В., Герчаківського С., Піхоцького В., Кириленко О., Кравченко В., Назаркевича І., Бадиди М. тощо. Однак, це питання й досі не втратило актуальності і потребує подальшого дослідження.

Починаючи з 2011 року система місцевого оподаткування була реорганізована шляхом прийняття Податкового кодексу України та внесенням змін до переліку місцевих податків і зборів [2]. Це призвело до докорінної зміни даної складової доходів місцевих бюджетів, оскільки було ліквідовано ті місцеві податки та збори, що складали 90% доходів від місцевих податків і зборів.

Так, з 01 січня 2015 року, відповідно до статті 10 Податкового кодексу України, до місцевих податків належать: податок на майно, єдиний податок; до місцевих зборів – збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір [2].

Вже традиційно кожного року до Податкового кодексу вносяться зміни під грифом «податкової реформи». Не став винятком і цей рік.

Законом України від 07.12.2017 року № 2245- VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році» (далі – Закон № 2245) [3] визначено, що у 2018 році органам місцевого самоврядування надано можливість переглядати ставки місцевих податків і зборів протягом року. Крім того, розміри та дати встановлення місцевих податків на відповідних територіях слід шукати на веб-сайті Державної фіскальної служби України (далі – ДФС). До того ж, платників місцевих податків звільнили від відповідальності, якщо між інформацією на сайті та даними офіційно оприлюдненого рішення про встановлення місцевих податків та зборів будуть розбіжності.

У такому разі до таких платників податку штрафні санкції та пеня, передбачені ПКУ, спричинені такою помилкою, не застосовуються, підстав для притягнення платника податків та/або його посадових осіб до відповідальності немає.

Нагадаємо, що до складу податку на майно входять податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, плата за землю та транспортний податок (п. 265.1 ПКУ) [2].

Що стосується транспортного податку, то порядок його справляння не зазнав змін. Однак, у зв'язку зі збільшенням розміру мінімальної заробітної плати (далі – МЗП) збільшиться гранична вартість автомобіля для визначення об'єкта оподаткування транспортним податком. У 2018 році під оподаткування потраплятимуть автомобілі, середньоринкова вартість яких становить понад 1 396 125 грн (375 МЗП). Також нагадаємо, що у 2018 році декларація з транспортного податку подаватиметься за новою формою, затвердженою наказом Мінфіну N 595 від 27.06.2017 р.

Не зазнала змін і гранична ставка податку на нерухомість у відсотковому виразі. Як і раніше, вона складатиме 1,5% МЗП за 1 кв. м. Однак у гривневому еквіваленті ставка зросла і в 2018 році складатиме 55,85 грн (1,5% * 3723 грн). Нагадаю, що розмір МЗП – 3723 грн встановлено Законом «Про Державний бюджет України на 2018 рік. (далі – Закон № 2246) [4].

Із запровадженням з 2015 року податку на майно «білою плямою» залишалося питання відповідальності фізичних осіб за несплату податку на майно, причиною чого було неотримання податкових повідомлень від фіскальних органів. Тому, Законом № 2245, починаючи з 2018 року встановлено, що якщо контролюючий орган (тобто фіскальна служба) не надіслав фізичній особі податкове повідомлення-рішення з податку на майно у встановлені Кодексом строки, то фізичні особи звільняються від відповідальності за несвоєчасну сплату податкового зобов'язання.

Аналогічну норму передбачено і щодо сплати фізичними особами плати за землю – без податкового повідомлення-рішення відповідальність за несвоєчасну сплату податку не наступатиме [3]. Крім цього, з 01.01.2018 року:

- скасовано обмеження щодо можливості звільнення фізичних осіб, визначених у п. 281.1 ПКУ, від сплати податку лише за одну земельну ділянку кожного виду використання;

- ставка плати за землю за земельні ділянки, надані для залізниць у межах смуг відведення, надані гірничодобувним підприємствам для видобування корисних копалин та розробки родовищ корисних копалин, справляється у розмірі 25% податку, обчисленого відповідно до статей 274 і 277 ПКУ [2].

Передбачено, що індекс споживчих цін за 2017 рік, що використовується для визначення коефіцієнта індексації нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь, земель населених пунктів та інших земель несільськогосподарського призначення, застосовується зі значенням 100% (п. 9 підр. 6 розд. XX ПКУ) [2].

Зауважимо, що до 1 лютого 2018 року Держгеокадастр повинен направити до ДФС інформацію щодо нормативної грошової оцінки земельних ділянок, проведеної станом на зазначену дату. Після цього ДФС повинна оприлюднити цю інформацію на своєму офіційному сайті [5].

Що стосується місцевих зборів – то порядок їх справляння не зазнав змін. Однак, ставки збору за місця для паркування транспортних засобів встановлюються за кожний день провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів у гривнях за 1 кв. метр площі земельної ділянки, відведеної для організації та провадження такої діяльності, у розмірі до 0,075 відсотка мінімальної заробітної плати, установленої законом на 1 січня податкового (звітного) року. Тобто, у 2018 році максимальна ставка збору становить 2,79 грн (3723*0,075%) за 1 кв. метр.

Важливо звернути увагу й на те, що Законом № 2245 внесено зміни до порядку подання рішення про встановлення місцевих податків чи зборів до контролюючих органів [3]. Отож, копія прийнятого рішення про встановлення місцевих податків чи зборів або про внесення змін до них надсилається в електронному вигляді у десятиденний строк з дня прийняття до контролюючого органу, в якому перебувають на обліку платники відповідних місцевих податків та зборів, але не пізніше 1 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлюваних місцевих податків та зборів або змін до них. Також органам місцевого самоврядування необхідно направляти в електронній формі до контролюючого органу інформацію про нормативну грошову оцінку земель. Вказана інформація (щодо місцевих податків і зборів та про нормативну грошову оцінку земель) розміщується на офіційному веб-сайті Державної фіскальної служби і може використовуватися платниками місцевих податків та зборів при визначенні своїх податкових зобов'язань.

Це лише частина змін, з якими або за якими платникам податків і контролюючим органам жити в новому 2018 році.

Таким чином, для ефективної роботи в частині наповнення місцевих бюджетів, органам місцевого самоврядування необхідно детально опрацювати зазначені вище зміни до податкового законодавства і спрямувати свої зусилля на розширення можливостей щодо мобілізації доходів.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Суперечності та перспективи розвитку системи місцевого оподаткування в Україні/Н.В.Сошка//[Електронний ресурс]. Режим доступу: http://economy.nayka.com.ua/.

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-УІ [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon4.rada. gov.ua/.

3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році» від 07.12.2017 року № 2245- VIII. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/go/2245-19.

4. Про державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 07 грудня 2017 року № 2246-VIII. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/ laws/show/ 2246-19.

5. Офіційний веб-портал Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://sfs.gov/ua/.

Тарасевич Г.П., економічне відділення
спеціальність "Бухгалтерський облік", ІІІ курс
Житомирський агротехнічний коледж
Науковий керівник – викладач Левченко О.Ф.

## СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Розвиток бухгалтерського обліку в напрямі створення стратегічно орієнтовної системи бухгалтерського обліку пов’язаний із трансформацією сучасної управлінської парадигми (парадигма 1) (починаючи з 1960-х рр.), що передбачає перехід від систем тактичного управління до стратегічного, в результаті чого утворюється розширена управлінська парадигма (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Парадигмальний розвиток систем управління підприємством та систем бухгалтерського обліку [2, с. 85]

На рис. 1.2. представлено причин необхідності побудови системи стратегічного обліку на підприємстві.

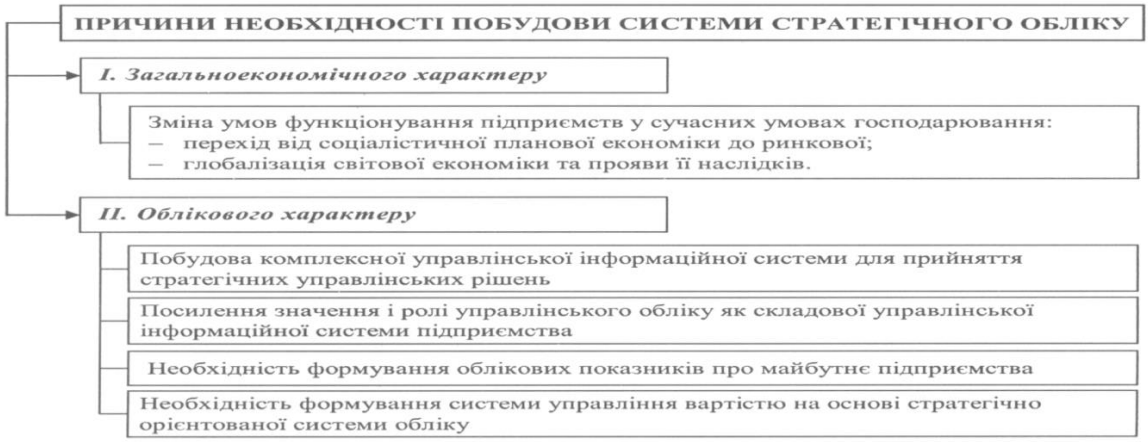


Рис. 1.2. Причини необхідності побудови системи стратегічного обліку на підприємстві [8, с. 297]

У табл. 1.1 наведені визначення поняття "стратегічний управлінський облік", які подають вітчизняні та зарубіжні науковці, що займаються дослідженням проблем обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту. Існуючі підходи вчених висвітлюють різні сторони стратегічного управлінського обліку як засобу інформаційного супроводу розробки та реалізації стратегій підприємства і системи інформаційного забезпечення прийняття стратегічних управлінських рішень.

Вважаємо, що стратегічний управлінський облік є складовою системи управлінського обліку. Він є важливою проміжною ланкою між обліковою системою підприємства і системою стратегічного менеджменту, формалізуючи інформаційні запити стратегічного характеру в систему показників стратегічно управлінської звітності для прийняття відповідних рішень.

Таблиця 1.1

Визначення поняття "стратегічний управлінський облік"

| Автор, джерело | Визначення |
|---|---|
| Бакулевська Л. В. [1, с. 43] | Стратегічний управлінський облік – це інформаційно- обчислювальна система, яка має сукупність прийомів і методів планування, обліку, контролю та аналізу, спрямовану на створення альтернативних варіантів функціонування організації і призначену для інформаційного забезпечення процесу управління. |
| Гришин Р. В. [3, с. 18] | Стратегічний управлінський облік є підсистемою управлінського обліку, забезпечує управління підприємства вичерпною економічною інформацією про зовнішнє середовище на довгострокову перспективу. |
| Карпенко О. В. [5, с. 78] | Стратегічний управлінський облік – це забезпечення та аналіз даних управлінського обліку про підприємство, його конкурентів та чинників бізнес-середовища для використання при розробці стратегії та контролі за рівнем і тенденціями у формуванні витрат, цін, обсягів діяльності, часткою ринку, потоками грошових коштів. |
| Лазарєва А. В. [6, с. 7] | Стратегічний управлінський облік є однією з найважливіших складових обліково-аналітичної системи комерційної організації, функціонує паралельно з системою бухгалтерського фінансового обліку і визначається як облікова система, що використовує метод постановки на облік зовнішніх факторів макросередовища, що впливають на організацію, з метою реалізації прийнятої стратегії |
| Маняєва В. А. [7, с. 247] | Стратегічний управлінський облік є самостійним напрямом управлінського обліку, оскільки для ухвалення рішень у системі стратегічного контролінгу він використовує специфічні методи і способи отримання інформації.<br>Стратегічний управлінський облік рівною мірою орієнтований як у зовнішній, так і внутрішній світ і допомагає менеджменту оцінювати його конкурентну позицію щодо інших учасників даної сфери діяльності |
| Підлипна Р. П., Підлипний Ю. В. [8, с. 300] | Стратегічний управлінський облік – це система обліку, призначена передусім для підтримки виконання стратегії. Якщо традиційний управлінський облік забезпечує інформаційно- аналітичну підтримку фінансового й операційного менеджменту, то стратегічний управлінський облік ліквідує інформаційну "прогалину" у забезпеченні стратегічного менеджменту. |

До складу його предмета належать внутрішнє та зовнішнє середовища підприємства. Він використовує власний методологічний інструментарій для формування та представлення інформації, необхідної для прийняття стратегічних управлінських рішень, і є системою ідентифікації, збору, обробки та представлення інформації у вигляді стратегічної управлінської звітності про ресурси, затрати і результати діяльності підприємства (стратегічної бізнес-одиниці) в певному бізнес-середовищі, що необхідна для цілей стратегічного менеджменту.

Як складова облікової системи стратегічний управлінський облік забезпечує виконання всіх основних його функцій і завдань, однак як специфічний інструмент інформаційного забезпечення, орієнтований на забезпечення моніторингу внутрішнього та зовнішнього середовищ, формулювання та реалізацію стратегій підприємства, він має свої особливі завдання, які конкретизують облікові функції [3, с. 142].

О. Л. Казора зауважує, що мета стратегічного обліку – забезпечення ефективного функціонування, виживання підприємства на порівняно тривалу перспективу [4, с. 106]. Проте, на нашу думку, стратегічний управлінський облік забезпечує лише надання інформації, але ні в якому разі не може гарантувати підвищення ефективності функціонування підприємства та реалізації його стратегій, оскільки він лише створює

інформаційну базу (забезпечує інформаційну підтримку або супровід), що є основою для прийняття ефективних управлінських рішень.

З точки зору Р.Ф. Бруханського [2], основними функціями стратегічного управлінського обліку є такі:

– інформаційне забезпечення та підтримка процесу моніторингу зовнішнього середовища, розробки, реалізації та коригування стратегій підприємства з метою підвищення ефективності діяльності підприємства та забезпечення зворотного зв'язку в системі стратегічного менеджменту;

– інформаційна підтримка процесу вартісно орієнтованого управління підприємством шляхом використання спеціалізованого методологічного інструментарію (технік, моделей і методів), що дозволяє зберегти наявні стійкі переваги за витратами, а також надання зовнішнім користувачам інформації про фактори генерування та руйнування вартості, фактори витрат і фактори модифікації вартісних ланцюжків.

Структура корпоративної стратегічної обліково-аналітичної системи представлена на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Структура корпоративної стратегічної обліково-аналітичної системи

Отже, результатом функціонування стратегічного управлінського обліку є генерування інформаційного продукту у вигляді стратегічної управлінської звітності, що є сукупністю способів отримання підсумкових відомостей, які надаються управлінцям для забезпечення функцій стратегічного менеджменту. Підтримка процесу сканування середовища, формулювання, впровадження, оцінювання та контролю стратегії є визначальною рисою, яка відрізняє стратегічний управлінський облік від всіх інших елементів управлінської інформаційної системи.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бакулевская Л. В. Стратегический управленческий учет в корпоративных структурах: принципы организации / Л. В. Бакулевская // Инновационное развитие экономики. – 2015. – № 3. – С. 41–48.

2. Бруханський Р. Ф. Модернізація обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств / Р. Ф. Бруханський // Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит : галузевий аспект: колективна монографія у 2 т. / за ред. П. Й. Атамас. – Дніпропетровськ : «Герда», 2016. – Т. 1. – 358 с

3. Гришин Р. В. Некоторые вопросы построения системы стратегического управленческого учёта в промышленных строительно- монтажных организациях / Р. В. Гришин // Академический вестник ТГАМЭУП. – 2015. – № 3 (21). – С. 141–146.

4. Казора О. Л. Стратегические аспекты управленческого учета в принятии перспективных управленческих решений / О. Л. Казора, Е. В. Иванеева // Вестник ОрелГИЭТ. – 2016. – № 2 (12). – С. 106–111.

5. Карпенко О. В. Облік, орієнтований на потреби функціонування підприємства / О. В. Карпенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України. – 2015. – № 1 (48). – С. 73–79.

6. Лазарева А. В. Совершенствование стратегического управленческого учета, анализа и аудита денежных потоков коммерческой организации : дис. канд. экон. наук : 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / Анна Владимировна Лазарева ; Рост. гос. экон. ун-т «РИНХ». – Персиановский, 2015. – 308 с.

7. Маняева В. А. Развитие теории управленческого учета в России / В. А. Маняева // Міжнародний збірник наукових праць. – 2014. – Вип. 3 (21). – С. 240–249.

8. Підлипна Р. П. Стратегічний управлінський облік: суть та функції / Р. П. Підлипна, Ю. В. Підлипний // Вісник Львівської комерційної академії. – 2015. – Вип. 36. – С. 297–301.

Хватов А. О., відділення агроінженерії,
спеціальність «Експлуатація та ремонт машин і
обладнання агропромислового виробництва»
Житомирський агротехнічний коледж
Науковий керівник – викладача Веремій Т. Б.

## ПРОГНОЗУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Податкові надходження до бюджету – це злагоджена взаємодія усіх елементів системи, функціонування яких характеризує стан, роз- виток податкової системи загалом, зміну в динаміці під впливом зовнішніх факторів. Самі ж надходження податкових платежів формують фінансові ресурси держави, що уможливлює ви- конання притаманних їй функцій, та впливає на соціально-економічний стан держави. Вони най- більш точно відображають стан національної економіки. Складність економічних відносин, що мають місце у процесі бюджетного забезпечення соціально-економічного розвитку, вимагає більш детального вивчення характеру та напрямів таких відносин.

На даному етапі досить актуальним є наукове завдання моделювання та прогнозування податкових надходжень до бюджету. Це зумовлено потребою у прогнозуванні наслідків податкових реформ, плануванні надходжень до державного бюджету та ін. Окремі аспекти прогнозування податкових надходжень та дохідної частини державного бюджету України висвітлено в наукових працях В.В. Вітлінського, О.Р. Іщука, Л.О. Терещенко, М.Я. Азарова, Ю.Б. Іванова, В.П. Бочарнікова, Ю.В. Сибірянської, В.І. Островецького , С.В. Давиденка. Водночас, у вітчизняній економічній літературі недостатньо досліджена методика прогнозування податкових надходжень до Зведеного бюджету України з урахуванням наявних передумов і припущень щодо реалізації державної податкової та бюджетної політики, що свідчить про необхідність подальшого дослідження цієї науково-теоретичної проблеми [1].

Тому, об’єктом дослідження є прогнозування рівня податкових надходжень Україні на перспективу у п’ять років.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування моделей та методів прогнозування обсягів податкових надходжень до державного бюджету.

Об’єктом дослідження є система формування податкових надходжень доходів бюджету як складова бюджетного процесу. Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання прогнозування податкових надходжень у системі формування доходів бюджету.

В перекладі з англійської мови прогноз (англ. forecast) означає науково аргументоване передбачення, яке дає випереджаючу інформацію про розвиток природних і суспільних явний процесів у майбутньому. Виходячи із загальноприйнятих понять теорії управління суспільними процесами, прогнозування відіграє провідну роль як єднальна ланка в системі управління цими процесами між об'єктивно необхідними функціями підготовки й реалізації відповідних рішень. Можна з впевненістю стверджувати, що на сьогодні не існує жодної складової господарської діяльності, яка б не погребувала глибоких, багатоваріантних прогнозів розвитку.

Податкове прогнозування охоплює всі аспекти податкової роботи державних органів, що визначають кількісні параметри у сфері оподаткування. З цього виходить, що прогнозування податкових надходжень є особливою частиною (складовою) даного процесу. Існує два основних підходи до класифікації методів прогнозування податкових надходжень до державного бюджету. Перший підхід передбачає дослідження закономірностей розвитку економічних процесів. До нього належать такі методи, як: метод макроекономічних показників, макроекономічний інтегрований метод, метод міжгалузевого балансу та інші. Наприклад, метод макроекономічних показників передбачає дослідження даних, що характеризують тенденції зміни загальноекономічних показників розвитку країни, галузей народного господарства, конкретного регіону [3].

Другий підхід базується на використанні економіко-математичних методів прогнозування. Наприклад, методи та моделі кореляційно-регресійного аналізу, методи та моделі прогнозування часових рядів економічних систем, імітаційні моделі. Методи кореляційно-регресійного аналізу передбачають дослідження залежностей між економічними явищами та процесами: функціональної, стохастичної, кореляційної.

Імітаційне моделювання — це економіко-математичний метод дослідження, за якого досліджувана економічна система замінюється моделлю, що з достатньою точністю описує реальну систему і з нею проводяться експерименти з метою отримання інформації про характер функціонування досліджуваної економічної системи [2].

Методи і моделі прогнозування часових рядів економічних систем представляють собою сукупність способів і прийомів, що дозволяють на основі аналізу ретроспективних зовнішніх і внутрішніх даних, а також їх змін у розглянутому періоді часу вивести судження певної вірогідності відносно майбутнього розвитку об’єкта.

Всі методи аналізу часових рядів поділяються на три великі групи: екстраполяція тенденції, адаптивні моделі прогнозування та експертні методи прогнозування.

Перша група — екстраполяційні методи. Екстраполяційні методи є одними з найпоширеніших і найбільш розроблених серед усієї сукупності методів прогнозування. Вони дають позитивні результати на найближчу перспективу прогнозування — 1-3 роки. Результатом застосування цих методів є побудова трендової моделі.

Трендова модель — економіко-математична динамічна модель, в якій розвиток модельованої економічної системи відображається через тренд (тенденцію) її основних показників.

Друга група — адаптивні моделі прогнозування. Адаптивні моделі прогнозування — це моделі дисконтування даних, які здатні швидко адаптувати свою структуру і параметри до зміни зовнішніх умов. Всі адаптивні моделі базуються на двох схемах: ковзної середньої (MA–моделі) і авторегресії (AR-моделі). До адаптивних моделей належать: модель Брауна (модель експоненціального згладжування), модель прогнозування за лінійним трендом (лінійна модель Брауна).

Остання група — експертні методи прогнозування. Методи, які ґрунтуються на припущенні проте, що на базі суджень спеціалістів в певній галузі знань можна побудувати адекватну картину майбутнього розвитку з урахуванням всіх можливих зміщень та стрибків, отримали назву методів експертних оцінок [4].

В українській практиці бюджетного прогнозування найчастіше використовуються методи екстраполяції тренду. В наукових працях вітчизняних вчених є практичне висвітлення застосування моделі авторегресії (AR-моделі) в процесі прогнозування податкових надходжень до державного бюджету.

В рамках даного дослідження використано один з методів екстраполяції тренду — метод побудови трендової моделі на основі кривих зростання. Прогнозування податкових надходжень проводилося в програмі Microsoft Excel пакету Microsoft Office з використанням вбудованих функцій програми.

Використання методу екстраполяції на основі кривих росту для прогнозування базується на двох припущеннях:

- часовий ряд економічного показника дійсно має тренд, тобто переважну тенденцію;

• загальні умови, що визначали розвиток показника в минулому, залишаться без істотних змін протягом періоду попередження.

Нараховується велика кількість типів кривих зростання. Найбільш часто в економіці використовуються поліноміальні, експоненціальні і S-подібні криві зростання.

Першим етапом прогнозування за допомогою методів екстраполяції є аналіз об'єкту прогнозування, визначення цілі й задачі дослідження. Об'єктом прогнозування виступатимуть обсяги надходжень бюджетоформуючих податків української податкової системи. Другим етапом є графічний аналіз часового ряду податкових надходжень та визначення типу тренду.

Третій етап — побудова математичної моделі, яка представляє собою концентроване вираження найсуттєвіших економічних взаємозв'язків досліджуваного об'єкту (обсягів податкових надходжень) у вигляді математичної функції. Для часових рядів, які характеризують динаміку обсягів податкових надходжень було обрано математичну функцію логарифму, графічна модель — логарифмічна пряма. Наступний етап — це розрахунок значень обсягів податкових надходжень за допомогою побудованих математичних моделей.

Пропонується розглянути прогнозування у динаміці складових податкових надходжень України логарифмічним рівнянням. У діалоговому вікні "Лінія тренда" вибираємо тип функції – "Логарифмічна". Після того, як обрано тип функції, необхідно переключитися на вкладинку "Параметри" і у відповідних полях вказати:

• у полі "Назва апоксимірованої кривої" – назву показника (доходи), встановивши перемикач "автоматичне";

• у полі "Прогноз" – період упередження, прогнозні значення будуть додані до лінії тренду;

• можна задати також відображення трендового рівняння та коефіцієнта детермінації (апроксимації) $R^2$ на діаграмі.

На рис. 1 наведено графік динаміки податкових надходжень Держбюджету України і прогноз за логарифмічною функцією. Отже, 61,07% варіації податкових надходжень визначається змінами значень відповідних показників, а 38,93 % варіацією інших факторів.

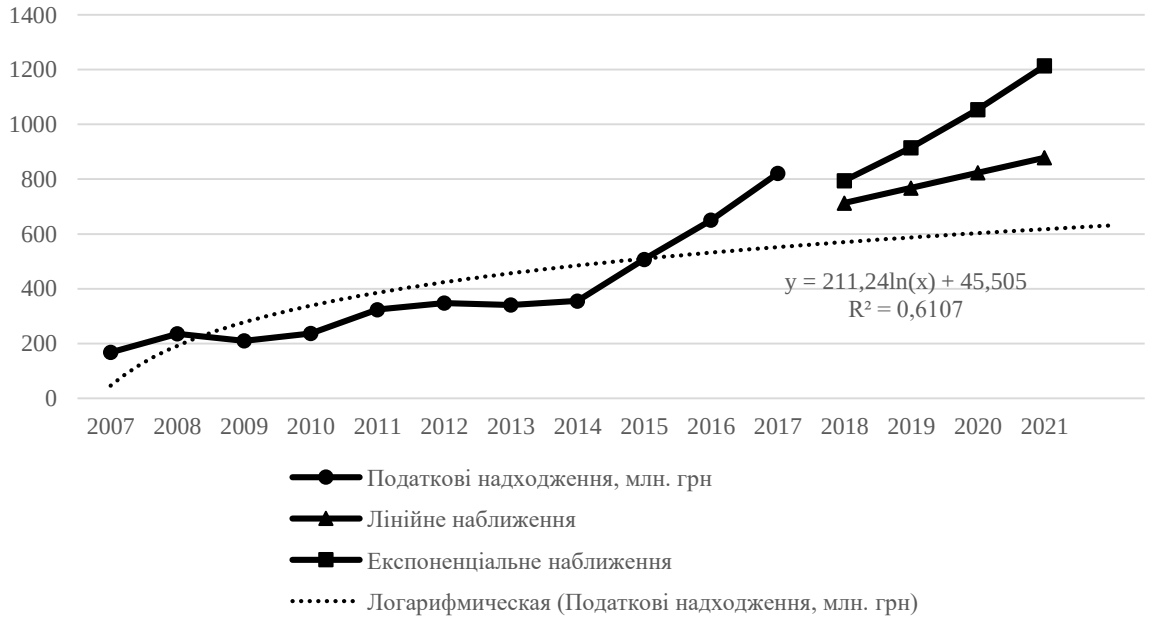


Рис. 1. Прогнозування податкових надходжень

На основі табл. 3 та проведеного дослідження щодо прогнозування обсягів податкових надходжень в контексті Податкового кодексу можна сформулювати наступні висновки:

• у наступні 5 років загальна сума податкових надходжень до Зведеного бюджету України буде зростати;

• екстраполяція тренду податкових надходжень на 2018 рік становить 712,9 млн. грн. З ймовірністю 0,6103 у 2018 році обсяг податкових надходжень Державного бюджету України

може знаходитися у межах від 712,9 млн. грн. до 823,3 млн. грн. з огляду на можливість впливу будь-яких випадкових факторів.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Городецька Т.Е. Аналіз податкових надходжень в системі доходів бюджету [Електронний ресурс] / Т.Е. Городецька., А.С. Поровай //Молодий вчений – 2017. - №2 (42). – С.243–247.

2. Інтелектуальні технології моделювання в інформаційно-аналітичній системі державної податкової служби : монографія / В. П. Дюрядін та ін.; за заг. ред. Л.Л.Тарангул – К.: Алерта, 2010. – 350с.

3. Податкова політика України : навч. посіб. / [Мельник П. В., Варналій З. С., Тарангул Л. Л. та ін.]; за ред. П. В. Мельника. - К. : Знання України, 2010. - 505 с.

4. Податкове планування та прогнозування в системі податково-бюджетного регулювання / О. С. Башуцька // Наука й економіка. – 2010. – №1. – С. 7-10.

Холостих К.О., економічне відділення,
спеціальність «Бухгалтерський облік», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач Кошик В.В.

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

Розвиток інформаційних технологій в бізнес-управлінні в останні роки йде високими темпами. Сучасний бухгалтер сьогодні вже не може уявити собі процес ведення бухгалтерського обліку без широкого використання засобів автоматизації.

Бухгалтерський облік є інформаційною основою прийняття ключових управлінських рішень керівництвом підприємства – внутрішніми користувачами інформації, і оцінки діяльності підприємства з боку зовнішніх користувачів. Від достовірності даних бухгалтерського обліку залежить фінансове становище і розвиток бізнесу.

Автоматизований облік будується на тих же методичних принципах, що і ручний облік, тим самим забезпечуючи єдність бухгалтерського обліку незалежно від форми, що використовується. Незважаючи на це автоматизоване ведення обліку має свої специфічні особливості, пов'язані с технологією реєстрації, накопичення та обробки облікових даних і формуванням бухгалтерської звітності. В даний час ведення бухгалтерського обліку неможливо уявити без використання інформаційних технологій. З розвитком інформаційних технологій з'являються нові можливості, а разом з тим і нові проблеми автоматизації бухгалтерського обліку, які вимагають свого вирішення.

Аналіз основних переваг автоматизації бухгалтерського обліку дозволяє об'єднати їх в чотири основні групи:

1) Підвищення якості інформації. Досягнення в області інформаційних технологій в значній мірі дозволяють знизити вплив «людського фактору», зменшити кількість арифметичних помилок в обліку і звітності, і, завдяки створенню єдиної інформаційної бази, підвищити якість виконання розрахунків.

2) Економія часу і трудовитрат. Використання інформаційних технологій дозволяє скоротити час і сили на обробку облікових операцій, тим самим підвищити продуктивність праці співробітників бухгалтерії. Простота і гнучкість використання комп'ютерних систем дозволяє підвищити швидкість збору, передачі, обробки інформації, складання звітів і ведення документації.

3) Оперативність, своєчасність і актуальність облікових даних. Використання інформаційних технологій в бухгалтерському обліку значно підвищує його оперативність, дає можливість оцінити поточне фінансове становище підприємства і його перспективи. Інформаційні системи значно розширюють аналітичні можливості обліку, дають можливість для паралельного ведення обліку в декількох стандартах.

4) Посилення контролю. Комп'ютерні системи дозволяють здійснити розмежування доступу до інформації, поділ функцій. З'являється можливість для оперативної оцінки і контролю діяльності з боку керівництва організації.

Існують різні класифікації програм автоматизації бухгалтерського обліку: за ступенем охоплення облікових функцій, за принципами побудови системи, за розмірами організацій, за цінами та ін.

При автоматизації бухгалтерського обліку використовуються:

1) неспеціалізовані програмні пакети, що мають аналітичні можливості, до них відносяться електронні таблиці Microsoft Excel;

2) спеціалізовані програмні засоби для створення інформаційного сховища даних бухгалтерського обліку: 1С:Підприємство, IT-Enterprise. Бухгалтерія, SAP, Oracle, “Парус”, “Галактика” та ін.;

3) інтегровані ERP-системи (enterprise resource planning system) управління підприємством. Все більшої популярності набувають програмні продукти, здатні вирішувати не тільки бухгалтерські завдання, а й автоматизувати управління ресурсами організації в цілому, забезпечувати аналіз та планування діяльності організації.

В даний час представлена велика кількість вітчизняних та іноземних автоматизованих бухгалтерських систем, в тому числі ERP-систем. Вони розрізняються за функціональними можливостями, вартістю, технологією впровадження та адаптації, інтерфейсом, кількістю користувачів і іншими характеристиками.

Особливістю ERP-системи є інформаційно-аналітичне забезпечення потреб системи управління підприємством на різних рівнях у взаємодії всіх її бізнес-процесів.

Ринок програмних продуктів безперервно розширюється, а програмне забезпечення постійно модернізується, і незважаючи на появу і розвиток комплексних систем автоматизації діяльності підприємства, систему автоматизації бухгалтерського обліку слід вибирати виходячи із завдань і наявних ресурсів.

Проблеми автоматизації бухгалтерського обліку продовжують залишатися актуальними проблемами бухгалтерського обліку [2].

Різними авторами розглядаються різні аспекти автоматизації бухгалтерського обліку.

І. А. Слободняк і І. В. Піскунов до однієї з актуальних проблем автоматизації бухгалтерського обліку відносять слабо розроблену методологію автоматизованої форми бухгалтерського обліку. Автори виділяють ряд пріоритетних напрямків вдосконалення систем автоматизації бухгалтерського обліку: впорядкування і оптимізація практичного ведення бухгалтерського обліку, оптимізація кількості інформації інформаційної системи бухгалтерського обліку без втрати її якості, зниження числа помилок в бухгалтерському обліку з використанням вбудованих алгоритмів внутрішнього автоматизованого контролю бухгалтерських даних, продовження роботи по формалізації облікових процедур, підвищення кваліфікації користувачів інформаційних систем. [5]

В даний час у зв'язку з переходом на МСФЗ більшість вчених досліджують питання автоматизації ведення обліку та складання звітності за МСФЗ.

Ще однією важливою проблемою в зв'язку з тим, що інформація є одним із стратегічних ресурсів організації та набуває все більшого значення в її діяльності, стають можливості забезпечення надійності зберігання даних.

Постійне вдосконалення програмних продуктів і тенденції розвитку інформаційних технологій ведуть до подальшого розширення функціональності, розвиток механізмів взаємодії з іншими програмами.

На сьогоднішній день одним з перспективних напрямків IT-технологій є «хмарні» технології і надані ними сучасні сервіси створення, зберігання, обробки і пошуку даних. В даний час «хмарні» технології активно використовуються в програмних продуктах.

Користувачеві «хмарної» технології не потрібно встановлювати ні платформу, ні конфігурацію інформаційної системи. Всі операції виконуються на віртуальному сервері через віддалений доступ.

Поки що «хмарні» технології починають застосовувати ті підприємства, керівництво яких прагне використовувати новітні досягнення в галузі IT-технологій для підвищення своєї

конкурентоспроможності на сучасному ринку. Разом з тим потрібно зауважити, що у хмарних технологій - велике майбутнє, яке сьогодні не викликає сумнівів.

Ще одним з перспективних напрямків розвитку автоматизації бухгалтерського обліку є робота в області розробки алгоритмів побудови інформаційних систем за типом «штучний інтелект» або «експертні системи» (ЕС) [4].

Основою експертних систем і систем інтелектуального типу служить база знань, а однією з головних характеристик - самонавчання. Дані в таких системах накопичуються, пов'язуються і можуть використовуватися для створення нових знань і рішень різних завдань бухгалтерського обліку.

Отже, автоматизація бухгалтерського обліку пройшла шлях від простих класів програм до створення інтегрованих систем управління підприємством і продовжує стрімко розвиватися, відкриваючи все нові можливості та перспективи для розвитку бухгалтерського обліку.

Розвиток інформаційних технологій в бухгалтерському обліку сприяє підвищенню ефективності та якості роботи бухгалтера, поліпшенню контролю над фінансово-господарською діяльністю підприємства.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Городянська Л. Особливості технічного забезпечення системи бухгалтерського обліку// Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. - №10. – С.17-22.

2. Марченко Д.М. Автоматизація бухгалтерського обліку як джерело зростання його ефективності// Актуальні проблеми економіки. – 2009. - №6(96). – С.248-254.

3. Муравський В.В. Завдання бухгалтера у повністю автоматизованій системі обліку//Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства. Львівська політехніка . – 2009. – С.99-10.

4. Сидорова М. И. Современные информационные технологии как инструмент автоматизации бухгалтерского учета / М. И. Сидорова // Международный бухгалтерский учет. – 2011. – № 28. – С. 19-24.

5. Слободняк И. А., Пискунов И. В. Актуальные проблемы автоматизации бухгалтерского учета / И. А. Слободняк, И. В. Пискунов // Бухгалтерский учет в бюджетных и некоммерческих организациях. – 2014. – № 7. – С. 29-34.

Шевченко А.В, економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа і страхування», ІІ курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач Лісовська Н.В.

## НАРАХУВАННЯ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ У 2018 РОЦІ: ЗМІНИ ТА НОВАЦІЇ

Основним джерелом забезпечення діяльності державних соціальних фондів є єдиний соціальний внесок (ЄСВ), запроваджений з 01.01.2011 р. Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI (далі – Закон № 2464) [1]. ЄСВ замінив собою чотири окремих платежі, які справлялися з платників до Пенсійного фонду та інших соціальних фондів. Головна мета цієї реформи полягала у спрощенні адміністрування, яке спочатку було закріплене за Пенсійним фондом, а з 01.01.2013 р. – за Міністерством доходів і зборів України (наразі – Державною фіскальною службою України).

Розмір ставки єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – ЄСВ) в останні роки викликав безліч дискусій як зі сторони представників бізнесу, так і наукових кіл. З метою легалізації тіньових заробітних плат та зниження навантаження на роботодавця по ЄСВ, з 2015 року механізм його адміністрування вже втричі зазнавав змін. Проте всі зміни стосувались лише зниження ставки зазначеного податку, тому доцільно оцінити наскільки ці зміни були ефективними з точки зору легалізації тіньових доходів

громадян, збільшення офіційних заробітних плат, зростання доходів Пенсійного фонду України.

З 1 січня 2016 року розпочався новий етап реформування ЄСВ, так як із Законом № 909 [2] було внесено зміни до Закону № 2464 [1] та запроваджено єдину ставку (22%) нарахування єдиного соціального внеску.

Не обійшлося й без змін до порядку нарахування ЄСВ у 2017 році. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 03.10.2017 року (далі – Закон про пенсійну реформу) внесено ряд змін до існуючої системи пенсійного забезпечення та створено передумови для запровадження в Україні накопичувального пенсійного страхування [3].

Окрім цього, Закон про пенсійну реформу (далі – Закон № 2148) [3] також містить окремі новели щодо нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, які набрали чинності 01 січня 2018 року, а саме:

- змінено розмір максимальної величини бази нарахування ЄСВ;
- підвищено мінімальну суму ЄСВ для фізичних осіб – підприємців, які є платниками єдиного податку першої групи;
- визначено нових платників ЄСВ;
- змінено строки сплати ЄСВ для окремих платників тощо.

Отож, 07.12.2017 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про Державний бюджет України на 2018 рік. (далі – Закон № 2246) [4]. Цим Законом встановлено підвищений у порівнянні з 2017 роком, розмір мінімальної заробітної плати (МЗП) – 3723 грн., що прямо впливає на розмір мінімального страхового внеску у 2018 році. А тому мінімальний страховий внесок з 01 січня 2018 року становитиме 819,06 грн (3723,00 х 22%).

Нарахований за звітний період (місяць) ЄСВ до сплати не може бути меншим за розмір мінімального страхового внеску. А тому, якщо нарахована заробітна плата найманих працівників менше мінімально встановленої заробітної плати на такий період, то роботодавець зобов'язаний донарахувати ЄСВ до мінімального страхового внеску.

Крім того, змінився розмір максимальної бази нарахування ЄСВ. Причина не у підвищенні прожиткового мінімуму для працездатних осіб, з якого її наразі обчислюють, а у зміні власне методики обчислення. А саме, максимальна сума місячного доходу, на яку нараховують ЄСВ, дорівнює 15 розмірам МЗП, встановленої законом. Порівняно з минулим роком – 25 прожиткових мінімумів для працездатних осіб та змінювалася протягом року. Таким чином, максимальна величина бази нарахування ЄСВ у 2018 році становить 55 845 грн.

Наступними змінами до Закону № 2464 [1] збільшилося і навантаження на фізичних осіб – підприємців, що є платниками єдиного податку першої групи: вони втратили перевагу зі сплати єдиного внеску в сумі не менше 0,5 мінімального страхового внеску. А тому з 01 січня будуть змушені платити його в повному мінімальному розмірі (819,06 грн) на загальних підставах ( у 2017 році вони мали право сплачувати щомісяця не менше 352 грн.).

Для фізичних осіб – підприємців, осіб, які провадять незалежну професійну діяльність та отримують від неї дохід, з 01.01.2018 року змінився період нарахування ЄСВ за себе – з річного на квартальний. Відповідно змінилися й строки сплати ЄСВ ( до 20-го числа місяця, що настає за кварталом, за який нараховано ЄСВ).

Крім того, Закон № 2148 не вносить змін щодо звітного періоду – періоду, за який слід подавати Звіт з ЄСВ. Можливо, це зроблять після того, як платники ЄСВ відзвітують органам доходів і зборів про нарахований ЄСВ за 2017 рік.

Серед інших новацій з ЄСВ – розширення кола платників єдиного внеску – членів фермерського господарства. При цьому, вони будуть платниками, якщо не належать до осіб, які підлягають страхуванню на інших підставах. Раніше зазначена категорія осіб сплачувала єдиний внесок на добровільних засадах шляхом укладення договору добровільного страхування.

Крім того, фізичні особи – підприємці, в тому числі ті, які обрали спрощену систему оподаткування, члени фермерського господарства звільнятимуться від сплати за себе єдиного внеску, якщо вони отримують пенсію за віком, або є особами з інвалідністю, або

досягли віку, встановленого ст. 26 Закону про пенсійне страхування, та отримують відповідно до закону пенсію або соціальну допомогу.

Відсутність зацікавленості у сплаті єдиного соціального внеску вимагає нових шляхів поліпшення роботи всієї системи соціального страхування. А тому державна соціальна реформа передбачає внесення змін в організацію роботи з нарахування та збору єдиного соціального внеску.

Отже, в процесі переглянутих змін, проаналізовано та виділено п'ять новацій щодо нарахування та сплати єдиного внеску у 2018 році, визначені Законами України від 03.10.2017 року № 2148-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» та від 07.12.2017 року № 2246-VIII «Про Державний бюджет України на 2018 рік.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08 липня 2010 року № 2464-VI. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ 2464-17.

2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24 грудня 2015 року № 909-VIII. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/go/909-19.

3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 03.10.2017 року № 2148-VIII. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/go/2148-19.

4. Про державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 07 грудня 2017 року № 2246-VIII. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2246-19.

Шпак М.О., економічний факультет,
спеціальність «Облік і оподаткування», V курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України.
Науковий керівник – к.е.н., доцент Дерев'янко С.І.

**СТАВЛЕННЯ ДО ПРОФЕСІЇ БУХГАЛТЕРА У РІЗНІ ЧАСИ**

Особи, які займаються бізнесом, знають – сьогодні найважливішим є прагнення вижити в умовах нестійкого зовнішнього середовища. Одним із факторів, що впливає на цей процес, є уміння користуватися інформацією як про власну справу, так і про різноманітні зовнішні ситуації, які прямо чи опосередковано впливають на нього. Це привело до розширення меж застосування бухгалтерського обліку, з'явились нові об'єкти та користувачі облікової інформації.

Відношення до професії бухгалтера у різні часи було неоднозначним. Так, за часів Л.Пачолі бухгалтером був сам власник і конфлікту інтересів не було (спостерігалося). З виникненням ієрархії «власник – менеджер – бухгалтер» стає незрозумілим, хто, кого і за що підозрює. Наприклад, чи то у власних інтересах, чи в інтересах власника менеджер вимагає, щоб бухгалтер щось порушив. Перед останнім постає питання: поставити до відома власника про дії менеджера чи не робити цього? Ця проблема вирішувалася по-різному. За радянських часів, коли керівник давав розпорядження, яке суперечило діючому законодавству, бухгалтер повинен був повідомити останнього про недоцільність виконання таких дій. За умови, коли в платіжному документі керівник двічі ставив свій підпис замість бухгалтера, то такими діями він брав на себе всю відповідальність за вчинення дій.

В Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. №996-XIV [2] зазначається, що бухгалтер не повинен бути співучасником керівника. У разі, коли керівник дає вказівки, що передбачають порушення закону, то бухгалтер в жодному разі не повинен їх виконувати.

В сучасному світі ставлення до професії бухгалтера змінилося. Він довів свою роль і значення в діяльності підприємства. Варто зауважити, що цифри для нього є прямим відображенням роботи підприємства.

Останнім часом зазнають змін правила не лише податкового, а й бухгалтерського обліку. Бухгалтери постійно знаходяться в очікуванні змін. Звичайно, найбільше клопотів та неприємностей бухгалтерам доставляє неврегульованість податкового законодавства, оскільки впливають як на санкції та штрафи для підприємств, так і адміністративну відповідальність для самих бухгалтерів.

На підприємстві бухгалтери працюють за різними напрямами: грошові кошти, розрахунки, запаси тощо. Кваліфікований бухгалтер, що розбирається у всіх тонкощах бухгалтерського та податкового обліку – безцінний працівник та дуже шанована людина.

Праця бухгалтера, як і будь-якого іншого висококваліфікованого спеціаліста, потребує спеціальних знань, які характеризують працівника як бухгалтера. То ж хто він – бухгалтер? Що необхідно для того, щоб стати бухгалтером? Праця бухгалтера потребує не лише великих затрат часу та сили, а й високої професійної компетенції, яка в умовах частих змін податкового та бухгалтерського законодавства набуває неабиякої актуальності.

Постановою Ради Міністрів СРСР від 24.01.1980р. №59 було затверджено «Положення про головних бухгалтерів» [3], яке до 1998р. було основним документом, який регламентував обов'язки, права, відповідальність головних бухгалтерів, вимоги до претендента на цю посаду. Наказом Міністерства праці України №336 від 29.12.2004р. було затверджено Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників [1].

Програма реформування системи бухгалтерського обліку з використанням міжнародних стандартів, яка була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.1998р. №1706 передбачала розробку до червня 2000р. кваліфікаційних характеристик і професійних вимог до спеціалістів бухгалтерського обліку.

Саме в цей часовий відрізок виникла ситуація, коли поряд з уже існуючими кваліфікаційними вимогами очікували на появу нових, можливо, жорсткіших професійних навиків. Та не зважаючи на це, бухгалтерами продовжували вважати осіб, які безпосередньо займалися веденням бухгалтерського обліку на підприємствах.

Але в 2000р. ситуація не змінилася, оскільки основна увага була зосереджена на реформуванні базової основи бухгалтерського обліку в Україні, а не на рівні знань і вмінь тих, хто займався його веденням. Почалися жваві дискусії щодо того, кого в Україні можна вважати бухгалтером. Міністерство фінансів України стверджувало, що у такого працівника може не бути спеціальної освіти або стажу роботи (лист від 19.08.2003р. №31-03174-07-10/852), тоді як Міністерство праці України наголошувало на обов'язковій відповідності такого працівника вимогам Довідника кваліфікаційних характеристик професій (лист від 14.02.2002р. №18-91).

Основним документом на сьогодні, який визначає кваліфікаційні вимоги для бухгалтера є Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників (Випуск 1. Професії працівників, які є загальними для всіх видів економічної діяльності), затверджений наказом Міністерства праці від 29.12.2004р. №336 [1]. Зокрема, ним визначено наступні кваліфікаційні категорії працівників бухгалтерії: головний бухгалтер; бухгалтер-професіонал із дипломом спеціаліста; бухгалтер; бухгалтер-ревізор; касир; обліковець. Виходячи з вимог діючого законодавства на основі цього Довідника кожен роботодавець має розробити і затвердити посадові інструкції, які б враховували визначені завдання, обов'язки, функції, права і відповідальність працівників цих груп та особливостей штатного розпису. Варто зауважити, що вищезазначений Довідник не зареєстровано в Міністерстві юстиції України, а отже він носить рекомендаційний характер (не є нормативним документом). Це дає право керівнику самостійно оцінювати кваліфікацію кандидата на посаду бухгалтера.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2] наводить перелік загальних обов'язків бухгалтера (п.7 ст.8). Так, він повинен:

- забезпечувати дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання у встановлені строки фінансової звітності;

- організовувати контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;

- брати участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства;

- забезпечувати перевірку стану бухгалтерського обліку у філіях, представництвах, відділеннях та інших відокремлених підрозділах підприємства;

- подавати в установленому порядку та у випадках, передбачених Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», інформацію центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

У разі звільнення головного бухгалтера роботодавець не має права виходити за рамки вимог КЗпП та пред'являти йому умови, наприклад, знайти нового бухгалтера та ввести його у курс справи. Оскільки за організацію бухгалтерського обліку на підприємстві відповідає керівник або власник, то пошук нового бухгалтера ляже на їх плечі, а головний бухгалтер має право розірвати трудовий договір, щ обув заключений на невизначений строк, повідомивши про це письмово в термін 2 тижні, а за поважних причин – і за більш короткий термін.

Бувають випадки, коли роботодавець пропонує заключити з головним бухгалтером контракт, зазначивши в ньому про відшкодування в повній сумі сплачених підприємством штрафних санкцій у разі їх стягнення контролюючими органами. З точки зору трудового законодавства це є неправомірним, оскільки сприяють погіршенню становища працівників у порівнянні із законодавством України про працю (ст.9 КЗпП). Тому, навіть тоді, коли бухгалтер всеж таки підпише контракт з такими «особливими умовами», то може бути певен, що у разі застосування до нього відповідальності за їх невиконання, законодавство буде на його боці.

Для успішної реалізації своїх обов'язків, бухгалтер повинен мати такі посадові права:

- не приймати до виконання та оформлення документи за операціями, які порушують чинне законодавство та загально прийнятий порядок приймання, оприбуткування, зберігання, витрачання грошових коштів, обладнання, матеріальних цінностей тощо;

- давати підлеглим різні доручення та завдання з питань, що входять до його функціональних обов'язків;

- контролювати своєчасність виконання завдань і окремих доручень підлеглими працівниками;

- отримувати необхідні матеріали та документи, що характеризують діяльність бухгалтера;

- у межах своєї компетенції для вирішення оперативних питань щодо виробничої діяльності співпрацювати з підрозділами сторонніх організацій та установ;

- представляти інтереси підприємства в сторонніх організаціях, у межах компетенції бухгалтера;

- ознайомлюватися з проектами рішень керівництва підприємства, що мають безпосередній зв'язок з його діяльністю;

- залучати спеціалістів усіх структурних підрозділів до виконання покладених на нього завдань;

- у межах своєї компетенції повідомляти безпосередньому керівництву про всі виявлені недоліки в діяльності підприємства та вносити пропозиції щодо їх усунення;

- вимагати від керівництва підприємства сприяти виконанню своїх посадових обов'язків.

Не варто забувати, що бухгалтер є найманим працівником підприємства, а отже, на нього поширюються права, передбачені діючим законодавством про працю. Загальні права громадян закріплені у Конституції, згідно ст.43 якої кожен має право на працю, що включає можливість заробити собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно

погоджується. КЗпП також містить основні трудові права громадян. Так, ст.2 передбачено право на:

- відпочинок – регламентовані перерви протягом робочого дня, вихідні дні, щорічні оплачувані відпустки;
- безпечні та здорові умови праці;
- матеріальну допомогу у випадку хвороби, тимчасової або часткової втрати працездатності;
- звернення до суду в разі вирішення трудових спорів.

Сьогодні існує досить широка сфера для внутрішнього регулювання за допомогою цивільно-правового договору та посадової інструкції. При цьому варто особливо відмітити, що таке регулювання не повинне виходити за рамки загальних гарантій КЗпП, Цивільного та Господарського кодексів України, обмежуючи бухгалтера у його трудовій або підприємницькій діяльності.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверджений наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 29.12.2004р. №336 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://donetsk.medprof.org.ua/uploads/media/%D0%92%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA_1__%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0_1_.pdf

2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. №996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14/page

3. Положення про головних бухгалтерів, затверджене постановою Ради Міністрів СРСР від 24.01.1980р. №59 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v4258323-08

Шум О.А., економічний факультет
спеціальність «Облік і аудит», ІІІ курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник –д.е.н, професор Калюга Є.В.

## ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ І ДОХОДІВ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ТА МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ

Відсутність єдиної інформаційної бази норм і нормативів для обліку та контролю за витратами і доходами є однією з проблем обліку. Адже вітчизняна продукція характеризується значною матеріаломісткістю порівняно з закордонною, оскільки величезна частка матеріалів, що списується на витрати підприємств, насправді розкрадається чи використовується на виготовлення тіньової продукції, яку підприємство ніяк не відображує в обліку і за яку не платить жодних податків. Саме тому дана тема і є актуальною на сьогоднішній день.

Облік доходів та витрат, а також контроль за їх використанням є необхідною умовою ефективного функціонування підприємств в сучасних ринкових умовах. На сьогодні вітчизняні товаровиробники потребують трансформації фінансової звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності.

Кожне підприємство зводить свою діяльність до отримання певного результату – прибутку чи збитку. Облік доходів та витрат повинен відображати достовірні дані про досягнутий рівень виробництва для прийняття необхідних управлінських рішень щодо використання засобів та предметів праці для об’єктивної оцінки діяльності.

Бухгалтерське визначення доходів подано у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», що не суперечить Міжнародним стандартам фінансової звітності і полягає в збільшенні потенційної можливості отримання підприємством грошових коштів у вигляді надходження ресурсів, що контрольовані у результаті минулих подій чи зменшення

заборгованості, яка виникла в минулому, що призводить до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників)[1].

Питанням нормативно-правового забезпечення обліку витрат та доходів з подальшою їх трансформацією до міжнародних стандартів займалися: С. Ф. Голов, Л. В. Гуцаленко, В. А. Дерій, В. М. Жук, В. А. Пархоменко та інші вчені економісти. Основними питаннями, які висвітлювали науковці, були: аналіз діючої законодавчо-нормативної бази та її порівняння з колишньою; з'ясування проблем при використанні нормативних актів з обліку витрат та доходів; порівняння національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку тощо. Віддаючи належне науковим напрацюванням вчених, слід зазначити, що питання облікового забезпечення витрат і доходів діяльності підприємств, як наслідок застосування належної облікової політики, потребує подальшого наукового дослідження.

МСБО 18 «Дохід» наводить більш узагальнене визначення доходів як «валове надходження економічних вигод протягом певного періоду, яке виникає в ході звичайної діяльності підприємства, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників капіталу»[1]. Слід зазначити, що до червня 2013 р. сумнівним у визначенні було надходження економічних вигод тільки від звичайної діяльності, адже згідно національних нормативних актів для визначення результатів надзвичайних подій необхідно було порівняти надзвичайні доходи з витратами. На сьогоднішній день відповідним змінами у законодавстві було скасовано поділ витрат і доходів на звичайні та надзвичайні, отже простежується певна узгодженість у національних та міжнародних стандартах[2].

Бухгалтерське визначення витрат подано у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», яке є тотожним Концептуальній основі до Міжнародних стандартів і полягає в зменшенні потенційної можливості отримання підприємством грошових коштів у вигляді вибуття ресурсів, що контрольовані у результаті минулих подій чи збільшення заборгованості, яка виникла в минулому, що призводить до зменшення власного капіталу (крім зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками).

Зауважимо, що у міжнародній практиці не передбачено окремого стандарту щодо обліку витрат. Визначення терміну «витрати» у П(С)БО ідентичне визначенню в МСФЗ, проте ПКУ містить посилання на форму здійснення витрат. Найбільш принципові суперечності виявлено щодо класифікації та складу витрат діяльності. Перш за все, слід зазначити, що в ПКУ не дано визначень видів діяльності. Натомість є пункт 14.1.84, згідно з яким: інші терміни для цілей розділу 3 використовуються у значеннях, визначених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та національними і міжнародними положеннями (стандартами) фінансової звітності, положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку[2]. Поряд з цим в п.1 ст.138 ПКУ проігноровано норми національних П(С)БО в частині поділу витрат на операційні (основні операційні та інші операційні) та інші витрати звичайної діяльності (фінансові, інвестиційні, інші). Таким чином п.138.1 ПКУ потребує уточнення і до витрат, що враховуються при обчисленні об'єкта оподаткування віднести: витрати основної операційної діяльності (собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг), витрати іншої операційної діяльності (адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати), інші витрати (фінансові, інвестиційні, інші витрати звичайної діяльності).

Поряд з цим порівнявши критерії визнання доходів за П(С)БО 15 «Дохід» та ПКУ було виявлено існування несумісності цих нормативних документів. Пунктом 137.1 ст. 137 ПКУ визначено, що дохід від реалізації товарів визнається за датою переходу покупцю права власності на такий товар. При цьому діє метод нарахувань, який означає, що доходи відображаються в обліку в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів, що, значною мірою вирішує проблему відокремлення умов визнання доходу від реалізації за Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та податковим законодавством. Незважаючи на однакову умову визнання доходу, що міститься в ПКУ та П(С)БО 15 «Дохід», а саме – перехід права власності на товар, необхідно зазначити, що п. 8 П(С)БО 15 «Дохід» встановлено також інші критерії визнання доходу, які мають виконуватися одночасно[3].

Таким чином, аналіз нормативної бази системи бухгалтерського обліку доходів і витрат в Україні є складовою частиною заходів, орієнтованих на впровадження економічних відносин ринкового спрямування. Трансформація обліку здійснюється в рамках реалізації стратегічного курсу нашої держави на інтеграцію до світового економічного простору, що передбачає адаптацію законодавства України до європейського рівня. Напрями подальших досліджень будуть спрямовані на розроблення пропозицій щодо удосконалення або розширення конкретних нормативних актів.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку / [пер. з англ. за ред. С.Ф.Голова]. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 1998. – 736 с.

2. НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", затверджене Наказом МФУ від 07.02.2013 р. № 73 із змінами внесеними згідно з Наказом МФУ № 627 від 27.06.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13

3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р., № 290. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

Юркевич Є.О., економічний факультет
спеціальність «Облік і оподаткування», 1 курс ОС «Магістр»,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – к.е.н., доцент Шиш А.М.

## ПОЛІПШЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

Ефективне функціонування підприємства в значній мірі обумовлюється станом його грошових потоків, які є відображенням всього комплексу економічних процесів, що протікають на підприємстві [3].

Збільшення обсягу економічної інформації, зростання вимог до обліку, розвиток інформаційних технологій потребує вдосконалення методологічних засад бухгалтерського обліку. Поліпшенню якості економічної інформації та управління сприяє використання засобів обчислювальної техніки для обліку, аналізу господарської діяльності і планування.

Застосування комп'ютерної техніки вносить значні зміни до організації бухгалтерського обліку, причому з допоміжного засобу обчислювальна техніка перетворюється на визначний фактор організації обліку. Ці зміни зумовлені тим, змінюються способи обробки даних, при яких забезпечується різна швидкість надання звітної інформації [2].

Технологічний процес обробки даних по грошових коштах при комп'ютерній формі обліку можна поділити на три етапи.

Першим етапом облікового процесу є збір та реєстрація первинних даних для обробки на комп'ютері.

На другому етапі проводиться формування масивів облікових даних на електронних носіях: Журналу господарських операцій, структури синтетичних та аналітичних рахунків, довідників аналітичних об'єктів, постійної інформації. Одночасно здійснюється контроль за процесом обробки інформації, записаної на масивах облікових даних.

Заключним етапом процесу є отримання результатів за звітний період на запит користувача або у вигляді регістрів синтетичного обліку, аналітичних таблиць, довідок з бухгалтерських рахунків, або відображенням на екрані дисплею потрібної інформації [1].

Автоматизація готівкових та безготівкових розрахунків має важливе значення для безпомилковості і оперативності обліку.

Для здійснення розрахунків готівкою кожне підприємство повинно мати касу і касову книгу за встановленою формою. Готівка може надходити у касу підприємства з

обслуговуючого банку, від покупців або на інших законних підставах. З каси кошти видаються на зарплату, у підзвіт або на інші цілі. Для обліку наявності і руху коштів використовуються рахунок 30 «Готівка», на якому відкриті субрахунки 301 «Готівка в національній валюті» і 302 «Готівка в іноземній валюті». Аналітичний облік на цих субрахунках ведеться в розрізі субконто  Наші грошові рахунки, якому відповідає довідник Рахунки нашого підприємства [4].

Основними документами, якими оформляються надходження та використання готівки з каси підприємства, є прибуткові і видаткові касові ордери.

Усі надходження і видача готівки в ТОВ «Сервісагро-Полтава-Плюс» реєструються в касовій книзі. Однак відзначимо, що в програмі все трохи інакше, чим на папері: якщо при традиційній формі обліку касова книга – це обліковий регістр, то в автоматизованій формі – це звіт, що будується на підставі проводок, сформованих документами або введених вручну, і проводок, що зберігаються в журналі. Для формування цього звіту використовується команда Касова книга у меню Звіти [1].

Для збереження безготівкових коштів і здійснення всіх видів розрахункових, кредитних і касових операцій юридичним особам та фізичним особам банки відкривають рахунки.

З поточного рахунку здійснюються операції, що забезпечують комерційну й іншу діяльність ТОВ «Сервісагро-Полтава-Плюс» (розрахунки за запаси з постачальниками і покупцями продукції; надані і отримані послуги; одержання заробітної плати і сплату обов’язкових платежів; сплату платежів до бюджету та інших державних фондів; операції, пов’язані із забезпеченням власних потреб та інші, відповідно до статутної діяльності підприємства).

Оскільки підприємство може мати декілька поточних рахунків в різних банках, то в типовій конфігурації обліку на рахунку 31 «Рахунки в банку» ведеться в розрізі субконто «Наші грошові засоби», що має тип довідника «Рахунки нашої фірми» [2].

Приймання та видачу грошей і безготівкові перерахування банк здійснює на підставі розрахунково-грошових документів встановленої форми, одним з яких є платіжне доручення.

Факт руху грошей на поточному рахунку в типовій конфігурації відображається документом «Банківська виписка» .

Уповноважені представники чи підприємства, що мають право підпису грошових документів, періодично одержують з банку виписку з поточного рахунку, тобто перелік здійснених за звітний період операцій з додатком відповідних первинних документів [4].

Стандартними звітами в ТОВ «Сервісагро-Полтава-Плюс» є: «Журнал документів (платіжні документи)», «Аналіз рахунку по рахунку», «Оборотно-сальдова відомість», «Головна книга».

Отже, організація обліку грошових коштів є досить трудомістким і разом з тим ризикованим процесом, тому що навіть одна помилка може стати причиною цілого ряду порушень і неточностей, це відіб’ється на господарському процесі та інформації про фінансово-майновий стан ТОВ «Сервісагро-Полтава-Плюс».

Запровадження комп'ютерної техніки і технології позитивно впливає на ефективність обліку та аудиту, особливо внутрішніх перевірок, дає можливість точного розрахунку ліквідності підприємств, довгострокової платоспроможності, оцінки рентабельності активів, капіталу і фондовіддачі. Причому облікові системи, які використовують комп'ютери, сприяють здійсненню аудиторських перевірок із використанням комп'ютерної мережі клієнта [59].

Автоматизована форма обліку руху грошових коштів і розрахунків на ТОВ «Сервісагро-Полтава-Плюс» дозволяє отримати:

−оперативні дані про потік коштів;

−інформацію про матеріальний потік, пов’язаний із фінансовим потоком, і навпаки;

−зведену інформацію для аналізу за минулі періоди стандартними засобами;

−зменшити витрати часу і праці на підтримку стандартного документообігу.

Комп’ютеризація обліку грошових коштів дає можливість поєднувати професійні якості і функції працівника з інтелектуальними можливостями комп’ютерів та програмного забезпечення. За результатами діяльності більшості підприємств, використання

автоматизованої форми обліку значно підвищується своєчасність і точність обробки облікової інформації, формування первинних та звітних документів. Крім цього, певні форми обов'язкової податкової та фінансової звітності можуть надаватися в державні установи в електронному вигляді та через електроні соціальні мережі.

Практичний результат для ТОВ «Сервісагро-Полтава-Плюс» – зменшення ймовірності припущення помилки бухгалтером. Оперативність результатної облікової інформації дозволяє також посилити контроль за законністю та економічною ефективністю господарських операцій.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Бутинець Ф.Ф., Івахненков С.В., Давидюк Т.В., Шахрайчук Т.В. Інформаційні системи бухгалтерського обліку. – Житомир: ПП «Рута», 2010. – 348 с.

2. Клименко О.В. Інформаційні системи і технології в обліку. Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2013. – 240 с.

3. Кошлач Н. О. Теоретичні аспекти формування системи управління грошовими потоками підприємства / Н. О. Кошлач, В. М. Кремень // Економічні науки : молодіжний науковий вісник УАБС НБУ — Суми, 2017. — № 4. — С. 277–288.

4. Терещенко Л.О. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посіб. / Л. О.Терещенко, І. І. Матвієнко. – К. : КНТЕУ, 2006. – 187 с.

Білюк В. А., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси та кредит», ІІІ курс
Ірпінський державний коледж економіки та права
Науковий керівник – викладач Шорохова С. О.

**СВІТОВИЙ ВАЛЮТНИЙ РИНОК ТА КОНКУРЕНТНІ ВІДНОСИНИ ГОЛОВНИХ ВАЛЮТ СВІТУ (ДОЛАРА США ТА ЄВРО)**

Купівля і продаж іноземної валюти здійснюється на валютних ринках, що представляють собою офіційні центри, де такі операції здійснюються за певним курсом. У більш широкому сенсі під валютним ринком розуміють сферу економічних відносин, що виникають при здійсненні операцій з купівлі-продажу іноземної валюти. На валютних ринках також здійснюються операції, пов'язані з рухом капіталу (купівля-продаж цінних паперів в іноземній валюті, валютне інвестування). Головними «конкурентами» на світовому валютному ринку всі звикли вважати долар США та євро, адже вони є найрозвинутішими та найстабільнішими у світі. Але завжди виникає питання: яка валюта все ж є більш стабільною та використовуваною? Це ми і з'ясуємо.

Цю тему також вивчали багато українських вчених-економістів, таких як Гальчинський Анатолій Степанович у своїй праці «Світова валютна система» (1993), Мунтіян Валерій Іванович у праці «Економічний інтеграційний вибір» (2014), Віктор Дмитрович Базилевич «Історія економічних учень» (2006).

Обмін валют і операції з ними здійснюються на специфічному ринку - валютному. Валютний ринок являє собою систему (сукупність) економічних і організаційних відносин, що складаються на основі купівлі і продажу іноземних валют. Операції з іноземною валютою складаються на основі процесів міжнародної торгівлі, руху капіталів і робочої сили, передачі технологій, все більше об'єднують національні господарства окремих країн в єдиний світовий економічний простір, тобто світове господарство. Наприклад, щодня центральні банки та інші фінансові інститути, а також експортери та імпортери - компанії різних країн, які беруть участь в міжнародних угодах, - отримують або виплачують значні суми у валюті. Здебільшого у ролі такої валюти виступає долар США та євро.

Для початку ми розглянемо долар США. Як відомо після Другої світової війни він став основною резервною валютою у світі. Це пояснюється домінуючою роллю американської економіки і політичної системи як найбільшої і однієї з найрозвиненіших та найстабільніших в світі. Але на даний момент долар США не можна вважати найстабільнішим, адже ще в кінці січні 2017 році на Всесвітньому економічному форумі всі відмічали зріст світової економіки, що відбулося чи не вперше після світової кризи 2008 року, здавалося б, що це забезпечувало стабільність і для української економіки. Не минуло й тижня, як весь світ дізнався про обвал фондових ринків США і Азії, який відбувся 6 лютого 2018 року. Загальні витрати американських корпорацій за кілька днів - близько трильйона доларів. Дивним стало те, що Україна майже не відчула це на собі і єдиним наслідком стало зниження цін на нафту, а курс гривні стабілізувався і досяг практично торішнього рівня [3]. Проте, незважаючи на цей приклад, долар все ще залишається номером 1 в міжнародних накопиченнях в іноземних валютних резервах.

Однак, перед нами для України відкривається ще одна проблема, яка без сумніву торкнеться всіх секторів економіки – розмови про новий виток світової економічної кризи. Чи це насправді так? Ерік Найман, фінансовий аналітик: "Імовірність настання фінансової кризи восени цього року - 70%, в 2019 році - 90%. Це може бути повтор 2008 року, коли впав ринок іпотеки, розорилися банки, зросло безробіття". Експерти радять не сильно загострювати на цьому увагу, адже досвід, який ми здобули у 2008 році не пройшов даром і до можливої кризи готуються і зроблять все, щоб не допустити цього знову.

Щодо євро, то він займає 2-ге місце у світі за часткою валютних резервів та обсягами торгівлі на міжнародному валютному ринку і 1-ше за показниками готівкового обігу. Зростання євро триває на світових ринках, про це свідчить те, що середній за рік курс євро до долара США у 1999 році становив $1.0658, а у 2017 році – $1.1297. Найвищий показник був у 2008 році і становив $1.4708. Основними чинниками цього є потік сильних макроекономічних даних з ЄС. Наприклад, зростання позитивного сальдо торгового балансу Євросоюзу на тлі відверто слабкої статистики з США. Включаючи інфляцію, роздрібні продажі. Також накладаються безперервні скандали навколо фігури президента Сполучених Штатів Д. Трампа [1].

Тенденції до посилення долара і зниження євро можуть сприяти три сценарії. Перший – ФРС почне підвищувати відсоткові ставки значно швидше, ніж очікувалося. Другий – інвестори і корпорації почнуть агресивніше позичати в євро і переводити їх у долари. Так вони зможуть отримати зиск із вищих ставок у США. Нарешті, азіатські та близькосхідні центробанки і державні інвестиційні фонди скористаються можливостями, які відкриває програма ЄЦБ з викупу облігацій. Вони продаватимуть більше німецьких, французьких чи італійських боргових паперів і реінвестуватимуть виторгувані гроші у вигідніші облігації американського казначейства. Усі ці сценарії правдоподібні. Але є як мінімум чотири чинники, які можуть підштовхнути курс євро у зворотний бік:

- сильний долар сам собою впливає на економіку та монетарну політику США. Якщо він і далі зміцнюватиметься, то спровокує зниження економічної активності та спад темпів інфляції у країні. У цьому разі ФРС, імовірно, буде обережнішою і не поспішатиме з підвищенням відсоткових ставок.
- є серйозний привід сумніватися в тому, що уряди азіатських і близькосхідних країн кинуться переводити в долари ще більше резервів.
- торговельний дисбаланс між Сполученими Штатами та Європою
- підвищення ставок у США залучить одних інвесторів, але інші все одно відходитимуть від долара. Це станеться, якщо поєднання конкурентоспроможнішого євро, виключно м'якої монетарної політики ЄЦБ і зниження бюджетних навантажень у Франції, Італії та Іспанії призведе до реального відновлення європейської економіки. Тоді потоки глобального капіталу почнуть перетікати в євроакції, власність і прямі інвестиції. І ці потоки легко можуть перевершити за своїм розміром інвестиції, які США залучать підвищенням відсоткових ставок.

Цікавими є прогнози щодо долара і євро на найближчий рік. Уряд озвучив такі валютні прогнози: обмінний курс гривні (в середньому за рік) 2018-го року становитиме 29,3 грн за долар, 2019-го року - 30,5 грн за долар, 2020-го року - 31 грн за долар.

Історичні антирекорди гривні стосовно іноземних валют в офіційних курсах НБУ: долар США 26 лютого 2015-го сягнув найвищого показника в 30,01 грн, євро встановив свій рекорд 26 січня 2018 року - 35,66 грн [2].

Тож все таки, яка валюта з цих двох є більш конкурентоздатною і в якій з них зберігати гроші українцям у 2018 році? Щодо американського долара, то ця валюта завжди вважалася самою надійною і стійкою, вона збереже позитивну динаміку, великою перевагою є те, що відбудеться масштабне збільшення видатків з бюджету США на інфраструктуру. Ситуація навколо європейської валюти є не такою стабільною, адже більшість експертів передбачають, що у 2018 році євро і долар зрівняються в ціні, тому можна припустити, що євро трохи знеціниться, що є невтішним для цієї валюти [4].

Отже, я вважаю, що обидві валюти достойні вважатися головними валютами світу, адже вони займають провідні місця у світі за часткою валютних резервів, часто використовуються та є оптимальними варіантами вкладень. Проте, незважаючи на це, я б рекомендувала використовувати долар США, адже саме він широко використовується у світі та в Україні. На американський долар стабільно припадає більше половини світових національних золотовалютних запасів. Економіка США в світі впевнено тримає першість, що дозволяє вважати долар найвпливовішою світовою валютою.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Інтернет-журнал «Газета» Эксперт объяснил, почему дорожает евро [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://gazeta.ua/ru/articles/economics/_ekspert-ob-yasnil-pochemu-dorozhaet-evro/773059
2. Інтернет-журнал «Главком» Долар і євро в Україні продовжують зростати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://glavcom.ua/economics/finances/kurs-dolara-v-ukrajini-prodovzhuje-zrostati-kurs-valyut-na-23-lyutogo-475792.html
3. Інтернет-журнал «Деньги» После обвала фондовых рынков США и Азии чего ждать Украине? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dengi.ua/finance/302122-Posle-obvala-fondovih-rinkov-SShA-i-Azii-chego-jdat-Ykraine
4. У якій валюті зберігати гроші в 2018 році – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://poradum.com/poradi-dlya-domu/2018/u-yakij-valyuti-zberigati-groshi-v-2018-roci-v-chomu-krashhe-trimati-zaoshhadzhennya-poradi.html

Білявська В.Ю., відділення «Аграрний бізнес»
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування, ІІІ курс
ВП НУБіП України «Немішаївський агротехнічний коледж»
Науковий керівник – викладач Ісаєнко Г.О.

## ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ, ЇЇ СКЛАДОВІ

Фінансова система є фундаментальною підвалиною цивілізації, вона є найважливішою ознакою незалежності держави. Тому вивчення витоків становлення і розвитку національних фінансів є особливо актуальним у період трансформаційних процесів в економіці та суспільстві ефективне знаряддя здійснення державної політики, спрямованої на забезпечення життєдіяльності суспільства, і насамперед процесів розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту між різними верствами населення, окремими господарськими структурами й територіями; усунення вад ринкових механізмів щодо розміщення ресурсів і забезпечення суспільними благами; заохочення бізнесу, ділової та інвестиційної активності, мотивації до праці, антициклічне регулювання економіки, підтримання рівня зайнятості, стабілізації економічного стану в державі.

Фінансова система – це сукупність різноманітних видів фондів фінансових ресурсів, сконцентрованих у розпорядженні держави, не фінансового сектора економіки (господарських суб'єктів), окремих фінансових інститутів і населення (домогосподарств) для виконання покладених на них функцій, а також для задоволення економічних та соціальних потреб.

Фінансові системи мають певні характерні риси:

-кожна ланка фінансової системи є відносно самостійною, має власну специфічну сферу застосування;

-кожна ланка фінансових систем має властиві їй методи мобілізації коштів для створення фондів фінансових ресурсів та свої напрямки й методи їхнього використання;

-фінансова система держави досягає найбільшої ефективності лише тоді, коли відлагоджена та законодавче закріплена діяльність кожної її ланки;

-залежно від факторів, що впливають на організацію фінансів, насамперед на формування й використання фондів фінансових ресурсів, кожна ланка фінансових систем може поділятися на менші підрозділи [3,с121].

Поділ фінансової системи на окремі ланки явище суб'єктивне, зумовлене потребами економічного розвитку. Структура фінансової системи динамічна і не може розглядатися в статичному вигляді. У процесі економічного розвитку вона може доповнюватися або деякі її ланки можуть відмирати.

У періодичній літературі фінансова система іноді ототожнюється з фінансовим апаратом. Фінансовий апарат – частина фінансової системи, її якби мовити, інфраструктура, яка здійснює управління системою.

Їхні функції різні як різна також їхня структура і форми впливу на економічні і соціальні процеси. Водночас вони діють в одному економічному просторі, мають тісну взаємодію і взаємозалежність.

Структура фінансової системи: бюджетна система, державні фонди, фінанси підприємницьких структур, централізовані та децентралізовані фонди фінансових ресурсів, державний кредит, страхові та резервні фонди, фінансовий ринок, фінанси домогосподарств.

Державні фінанси можна визначити як сукупність фондів фінансових ресурсів загальнодержавного призначення. За своєю структурою це дуже складна та багатопланова ланка фінансової системи. Державні фінанси охоплюють: державний та місцеві бюджети; централізовані та децентралізовані фонди цільового призначення, фінанси підприємств і організацій державної та комунальної форм власності; державний кредит; державне особисте й майнове страхування. Провідне місце в державних фінансах належить бюджетам різних рівнів, які об'єднуються у зведеному бюджеті держави.

Централізовані та децентралізовані фонди України цільового призначення певною мірою доповнюють державний бюджет, проте специфіка їх полягає у тому, що ці фонди мають строго цільове призначення і на інші цілі не використовуються.

Державний кредит є заборгованістю держави перед своїми громадянами та господарськими структурами, іноземними кредиторами. Його величина свідчить про раціональність та ефективність фінансової політики держави та регулюється законодавством. Значний борг дає підстави для висновку, що держава живе за рахунок майбутніх поколінь. Велика сума боргу негативно впливає на видаткову частину бюджету, оскільки вимагає витрат на обслуговування [4, с.127].

Страхові та резервні фонди відіграють специфічну роль у фінансовій системі. Вони є сукупністю фондів фінансових ресурсів, основне призначення яких – покрити витрати, що виникли з непередбачених причин або фінансового забезпечення заходів, які не були включені в плани фінансування, але є важливими для держави.

Наявність страхових і резервних фондів фінансових ресурсів дає можливість локалізувати втрати економіки та окремих громадян, пов'язані з фактами стихійного лиха і непередбачених обставин. Страхові фонди можуть використовуватися також як інвестиційний та кредитний ресурси у економіці до настання страхового випадку. Резервні фонди як на рівні держави, так і на рівні господарських структур сприяють підвищенню ефективності господарської діяльності.

Ринок грошей або валютний ринок – це створення фондів фінансових ресурсів для здійснення зовнішньоторговельних операцій.

Ринок кредитних ресурсів є формою залучення тимчасово вільних коштів на інвестиційні та інші потреби. Ринок кредитних ресурсів регулюється за допомогою облікової ставки національного банку.

Ринок цінних паперів – це мобілізація коштів на потреби господарської діяльності шляхом випуску й реалізації цінних паперів, які є гарантом повернення вкладених коштів і одержання доходу. Усі операції з реалізації цінних паперів здійснюються на фондовому ринку. Існує також позабіржова торгівля цінними паперами. Фондами фінансових ресурсів, мобілізовані на фондових біржах при продажу цінних паперів, суттєво впливають на рівень фінансового забезпечення розвитку економіки, зміцнення фінансового становища держави.

Фінанси домогосподарств є засобом створення та використання фондів фінансових ресурсів для задоволення особистих потреб громадян. Джерелом створення вказаних фондів є заробітна плата й інші джерела доходів кожного громадянина чи його сім'ї. До доходів домогосподарств належать доходи від продажу власного капіталу, землі, продукції підсобних господарств, доходи, одержані від здачі в оренду майна, відсотки на капітал, вкладений у цінні папери, тощо [5,с.152].

Отже, при комплексному підході до проблеми вдосконалення фінансової системи України можна добитися бажаних результатів, тобто сформувати сучасну соціально орієнтовану фінансову систему, справно функціонує в умовах ринкових відносин, які забезпечать ефективне функціонування і дадуть надходження коштів до державного

бюджету, а той в свою чергу зможе забезпечити органи державної влади коштами потрібними для їх функціонування.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1.Конституція України. Затверджена ВРУ 28.06.96 №254\96 – ВР.\\Відомості ВРУ.- 1996. - №30.

2.Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 №2456 – VI

3.Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси:Навч.посібник. – 2-ге вид., переробл. І допов.\За заг. ред. В. Д. Базилевича. – К.:Атіка, 2015.-368с.

4. Василик О.Д., Павлик К.В. Державні фінанси України: Підручник.- К.:Центра.навч.літ., 2016.- 608с.

5.Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник .- К.: НІОС,2014.- 416 с.

6.Карпінський Б.А, Герасименко О.В. Фінансова система: Навч. Посібник.- К.: Центр.навч.літ., 2015.184с

Бровко В.М., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Бобровицький коледж економіки та
менеджменту ім. О.Майнової»
Науковий керівник – викладач Жиглій Т.С.

**ФІНАНСОВА СИСТЕМА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

Сучасний стан розвитку світової економіки визначають глобалізацією економічного життя. Цей феномен характеризується широким діапазоном та наукових підходів як до виявлення сутності глобальної економіки, так і до тенденцій і суперечностей її розвитку. Глобалізація економічної діяльності істотно впливає не лише на економічне життя, але й має політичні, соціальні, а також культурні наслідки. Ці наслідки все більше відчувають практично всі країни і з – поміж них, звичайно, Україна, яка цілком усвідомлено, активно та цілеспрямовано рухається в напрямку інтеграції у світові структури.

Вступ України у світову систему господарювання, створення відкритої конкурентоспроможної моделі економіки здебільшого залежить від розвитку фінансової системи країни. Від правильно обраного та виправданого інтеграційного руху значною мірою залежить ефективність функціонування фінансової системи, а також подальший соціально – економічний розвиток країни загалом.

Загалом, стан розвитку фінансової системи будь – якої держави є показником її соціально – економічної стабільності та передумовою швидкого розвитку її регіонів.

У період становлення України як країни з розвиненою ринковою економікою, проблема збалансування фінансової системи є першочерговою, оскільки від її вирішення залежать темпи розширення сектору малих і середніх підприємств, а отже, і темпи економічного розвитку країни.

За роки свого існування, фінансова система України зазнала значних перетворень. В Україні діють чимало фінансових установ й інститутів, поступово розвивається валютний ринок та ринок цінних паперів, постійно зростає роль банківських структур в ході підприємницької діяльності.

Незважаючи на усі ці зміни, стан розвитку фінансової системи України є незадовільним. Це проявляється в тому, що існуюча фінансова система не дозволяє ефективно акумулювати та перерозподілити фінансові ресурси. В результаті цього, гальмуються процеси припливу інвестицій, знижується конкурентоспроможність реального сектору економіки.

Серед основних проблем є розвиток тіньової економіки, корупції, що приховує справжній фінансовий стан багатьох підприємств, незахищеність прав інвесторів на ринку фінансових послуг, низька якість і конкурентоспроможність фінансових послуг, відсутність централізованого нагляду за фінансовими установами. Для сфери фінансів характерний

низький рівень забезпеченості суб‘єктів господарювання власними оборотними коштами, що масово поширює значну кредиторську заборгованість. [2]

Але, будь - які проблеми та питання не можливо вирішити без загальної соціально - економічної стабілізації у країні. Тому, для стабілізації фінансової системи, необхідним є впровадження ефективної фінансової політики всередині держави. Розвинена та збалансована фінансова система країни завжди створює сприятливі умови для розвитку підприємств усіх секторів економіки, забезпечує приплив інвестицій в дані сфери, підвищує їх здатність ефективно функціонувати на ринку в сьогоднішніх умовах. Таким чином, для подолання проблем фінансової політики, та фінансової системи загалом, варто сприяти збільшенню обсягу фінансових ресурсів країни, проводити контроль за ефективністю використання наявних фінансових ресурсів та їх цільовою направленістю, удосконалювати існуючу законодавчу базу. У плані податкової політики значну увагу слід приділити порядку вдосконалення системи податків, поліпшенню законодавчої бази з питань пільг та привілеїв, та, безумовно, з питань уникнення подвійного оподаткування. В плані державних фінансів варто зрівняти державні зобов‘язання з реальною можливістю їх фінансування.

На сьогоднішній день, Європейський Союз – це одне із найпривабливіших об'єднань. Яскравим свідченням цього є те, що за півстолітню історію кількість його дійсних членів зросла більше, ніж учетверо.

Незважаючи на світову фінансову кризу, у Європейського Союзу постійна репутація найпривабливішої частини Європи, а також одного із найвпливовіший світових гравців та основного стабілізатору економіки країн світу.

Євросоюз – наймогутніше економічне утворення за сукупністю багатства, освіти та професійно - технічної підготовки населення, якісним рівнем інфраструктури, внеском у розвиток світової культури, науки і технології. Тому, вибір Україною економічної системи Європейського Союзу за стратегічний вектор, безумовно, відкриває якісно нові підходи подальшого розвитку і розквіту нашої країни. З економічного погляду, вступ України до Європейського Союзу може сприяти запровадженню новітніх технологій, стрімкому розвитку фінансової системи країни, реструктуризації економіки, що, забезпечить стабілізацію та конкурентоспроможність країни. Тому, для того, щоб фінансова система України розвивалась збалансованою, варто визначити модель, за якою вона розвиватиметься, удосконалити систему шляхом постійного вивчення можливих ризиків, запровадити нагляд за діяльністю фінансових інститутів та забезпечити захист прав інвесторів.

Отже, глобалізаційні процеси є об'єктивною рисою сучасного етапу розвитку суспільства, що несуть для економіки кожної держави як нові можливості, так і загрози. Тому варто усвідомити, що економічну інтеграцію для України в жодному разі не можна розглядати як чинник, який обов'язково забезпечить значне економічне зростання. Для використання можливостей економічної інтеграції потрібне, насамперед, забезпечення національної конкурентоспроможності у глобальному середовищі, вивчення проблем фінансової системи держави та їх усунення чи запобігання, в іншому випадку глобалізація може спричинити деформацію національної економіки.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Крилова Г. Фінансовий сектор України: сьогодні й завтра // Вісник НБУ. – грудень 2008 р. с. 35 – 41

2. Карпінський Б. А., Герасименко О. В. Основи збалансованості фінансової системи держави // Фінанси України. – 2006.– № 1. – с. 78.

Бурцева В.С., фінансове відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», ІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТУ
Науковий керівник – к.психол.н., викладач Шмерко О.П.

## ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА - ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Прибуток – найважливіша фінансова категорія, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва і в кінцевому рахунку свідчить про обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості. Одночасно прибуток впливає на зміцнення комерційного розрахунку, інтенсифікацію виробництва при будь-якій формі власності. Він є не лише джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємств, а і джерелом формування бюджетних ресурсів держави.

На думку більшості авторів, прибуток являє собою позитивний результат від діяльності підприємства. Але існують думки про те, що дана економічна категорія – це частина доходу, яка залишається після покриття усіх витрат, і яка використовується в подальшому для виплати дивідендів власникам підприємства. На нашу думку, прибуток в першу чергу, повинен використовуватися для розвитку суб’єкта господарювання, бути власним джерелом інвестицій і лише потім розглядатися як дохід власників.

Спочатку у політичній економіці, а потім і у фінансовій науці усі джерела доходів поділялися на фундировані й не фундировані, тобто пов'язані й не пов'язані з капітальним майном, отже, і розподіл доходів здійснювався за двома категоріями: доходи від капітального майна взагалі і доходи від праці, що не пов'язані з володінням капіталом. Дохід від капітального майна, у свою чергу, об'єднував земельну ренту і дохід від капіталу.

Функцій прибутку підприємства:

По-перше, прибуток є критерієм і показником ефективності діяльності підприємства. Іншими словами, сам факт прибутковості вже свідчить про ефективну діяльність підприємств. Однак, чи буде цей факт необхідним та достатнім для власника і кредитора? Очевидно, що ні, так як підприємству потрібний не який-небудь прибуток, а конкретна його величина для задоволення потреб усіх зацікавлених осіб: власників підприємства, його робітників, кредиторів. Величина прибутку залежить від багатьох факторів.

По-друге, прибуток володіє стимулюючою функцією. Виступаючи кінцевим фінансово-економічним результатом підприємств, прибуток набуває ключової ролі в ринковому господарстві. За ним закріплюється статус цілі, що визначає поведінку господарюючих суб’єктів, добробут яких залежить як від величини прибутку, так і від прийнятого в національній економіці алгоритму його розподілу, включаючи оподаткування. Крім того, прибуток в ринковій економіці являється джерелом соціальних благ для членів трудового колективу. За рахунок прибутку, що залишається на підприємстві після сплати податків, дивідендів та інших необхідних і обов’язкових платежів, здійснюється матеріальне заохоченні робітників і надання їм соціальних пільг, утримання об’єктів соціального призначення.

Прибуток основне джерело приросту власного капіталу підприємства. В умовах ринкових відносин власники і менеджери, орієнтуючись на розмір прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства, приймають рішення щодо дивідендної та інвестиційної політики, яку підприємство проводить з урахуванням перспектив розвитку. За умов конкуренції в ринковій економіці прибуток являється рушійною силою і основною метою підприємств та є джерелом оновлення виробничих фондів.

По-третє, прибуток являється джерелом формування доходів бюджетів різних рівнів. Він надходить в бюджети у вигляді податків, а також економічних санкцій, і використовується на різні цілі, визначені видатковою частиною бюджету і затверджених в законодавчому порядку.

На сьогодні проблема формування та використання прибутку є однією з найважливіших проблем у забезпеченні сталого розвитку підприємств, оскільки саме

прибуток визначає можності подальшого розвитку і ефективного функціонування кожного підприємства. Сталий розвиток підприємства значним чином залежить від здатності фінансувати відтворювальний процес. Фінансування відтворювального процесу залежить значним чином від здатності отримувати прибуток, який характеризує ефективність господарювання підприємства.

Система управління прибутком надає можливість вирішити такі завдання:

• забезпечення максимального рівня прибутку за наявних ресурсів підприємства;

• забезпечення високого рівня якості прибутку, який формується;

• забезпечення виплат власникам підприємства;

• забезпечення формування на майбутній період необхідного обсягу фінансових ресурсів;

• забезпечення ефективної участі персоналу щодо формування прибутку.

Формування прибутку залежить від багатьох чинників, кожний з який позитивно або негативно впливає на величину прибутку підприємства. Всі фактори, від яких залежить прибутковість можна поділити на зовнішні (фактори, які не залежать від діяльності суб'єктів господарювання) та внутрішні (фактори, які залежать від діяльності підприємства).

Серед зовнішніх факторів можна виокремити три групи: загальноекономічні фактори (побудова на основі власності виробничих відносин, формування організаційно-правових структур ринкового типу, створення інфраструктури ринку), ринкові фактори (суттєве коливання попиту і пропозиції, рівень реальних доходів населення, нестабільність фінансового ринку) та інші фактори (політична нестабільність, негативні демографічні тенденції та ін.) [1, с.16]

Серед внутрішніх факторів також можна виокремити три групи: виробничі фактори (використання матеріально-технічної бази виробництва, використання трудового потенціалу), інвестиційні фактори (впровадження у виробництво нових засобів праці, витрати інвестиційних ресурсів), фінансові фактори (формування фінансової стратегії, планування діяльності, структура джерел фінансування)

Для ефективного управління прибутком підприємства та збільшення його величини необхідно:

1. Розробити таку стратегію управління прибутком, яка б відповідала довгостроковим цілям розвитку підприємства та дозволяла досягти найкращих результатів за допомогою наявних ресурсів.

2. Враховувати доходи від усіх видів діяльності підприємства, кожний з яких матиме досить вагомий вплив на величину прибутку.

3. Планувати витрати таким чином, щоб їх сума в жодному разі не перевищувала доходи в даному періоді. Це дозволить забезпечити хоча б беззбитковість виробництва та врятувати в подальшому підприємство від банкрутства.

4. При використанні прибутку орієнтуватися, в першу чергу, на потреби самого підприємства у формуванні джерел власного фінансування, що в подальшому призведе до максимізації та стабілізації прибутку та розвитку суб'єкта господарювання.

При визначенні прибутку на підприємстві, в першу чергу, необхідно враховувати величину доходів та витрат. Доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок власників. Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу.

Формування прибутку в Україні характеризується таким порядком:

− визначення фінансових результатів діяльності;

− обчислення собівартості продукції (робіт, послуг);

− обчислення загальногосподарських витрат;

− визначення прибутку (збитку) від фінансових операцій та іншої діяльності.

Отже, прибуток розглядається як показник того, наскільки ефективно працює підприємство.Формування прибутку залежить насамперед від господарської діяльності підприємства і сприяє забезпеченню подальшого відтворення. На сьогодні існує проблема

розгляду прибутку , як забезпечення сталого розвитку підприємства, тому що у своїй діяльності підприємство в основному орієнтується лише на отримання вигоди від своєї закладеної праці і коштів, і за рахунок цього функціонує з єдиною ціллю – не зазнати втрат і не понести збитків і тому мало зважає на свій розвиток і витрачає на це кошти.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Гаватюк Л.С. Прибутковість українських підприємств: реалії сьогодення / Л.С. Гаватюк, Н.В. Дармограй, Г.М. Хімійчук // Молодий вчений. - 2010. – 210 с.

2. Опікунова Н.В. Управління прибутком підприємства / Н.В. Опікунова, В.Г. Лопата // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2015. - С. 20 – 30

3. Офіційний сайт Міністерства освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://osvita.ua

Вдовиченко В. М., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», ІІІ курс
Житомирський агротехнічний коледж
Науковий керівник – викладач Головач О. П.

## ПРОГНОЗУВАННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН РИНК СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Побудова ринкової моделі економіки шляхом проведення економічних реформ, відновлення приватних засад у господарюванні і формування приватного підприємництва зумовили посилення уваги до інституту страхування як соціально-економічного механізму захисту господарської діяльності від руйнівної дії стихійного лиха, нещасних випадків, несприятливих змін ринкової кон'юнктури тощо. Крім того, небезпека вказаних факторів може зашкодити матеріальним об'єктам життєдіяльності фізичних осіб.

Як засвідчує аналіз історії та сучасного становлення інституту страхування, воно є обов'язковим елементом кожної економічної і соціальної системи суспільства. Без розвинутої системи страхування економіка успішно функціонувати не може. Майнове страхування має стати одним із основних механізмів поновлення порушених майнових інтересів осіб у випадках непередбачуваних природних, техногенних та інших явищ , що позитивно впливає на зміцнення фінансів держави.

Різноманітні підходи до розвитку страхування та страхового ринку перебувають в колі наукових інтересів багатьох українських вчених. Вагомий внесок у формування теоретико-методологічних основ функціонування цієї проблеми здійснили Базидевич В.Д., Борисов В.А., Ґудзь О.Е., Гутко Л.М., Дем'яненко М.Я., Мхин М.В., Охріменко О.О. та цілий ряд інших науковців, що плідно працюють у сфері економічних, фінансових та державно-управлінських проблем страхового ринку [1].

Тому, об'єктом дослідження є оцінка наявного страхового ринку в Україні та прогнозування на перспективу його оновлення.

Предмет дослідження. Динаміка кількості наявних страхових компаній в Україні, показники чистих страхових премій, валових страхових премій, кількість укладених страхових договорів, обсяг валових страхових виплат.

Мета і методика дослідження. Оцінка сучасного стану ринку страхових послуг в Україні, а також проведення прогнозування на базі скорегованої моделі засобами програми Excel.

Страхові ринки розвинених країн уже минули період екстенсивного зростання, і їх розвиток за рахунок перевищення попиту на страхові послуги над їх пропозицією в цілому неможливий. На відміну від ринків розвинутих країн, страхові ринки країн з перехідною економікою, до яких належить і Україна, знаходяться ще в стадії формування. В цих країнах виконуються неповною мірою функції страхування, що зумовлено як рівнем платоспроможного попиту на страхові послуги, так і обмеженням прав власності, наявністю недобросовісних власників, недостатньо розвиненою системою державного регулювання

національних страхових ринків таких країн, відсутністю дієвих економічних стимулів розвитку страхової діяльності [2].

Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Кількість страхових компаній (табл. 1) має тенденцію до зменшення, так за 9 місяців 2017 року порівняно з аналогічним періодом 2016 року, кількість компаній зменшилася на 27 СК.

У порівнянні з 9 місяцями 2016 року на 6 546,9 млн. грн. (26,4%) збільшився обсяг надходжень валових страхових премій, обсяг чистих страхових премій збільшився на 1 202,5 млн. грн. (6,1%). Питома вага чистих страхових премій у валових страхових преміях за 9 місяців 2017 року становила 66,2%, що на 12,6 в.п. менше в порівнянні з 9 місяцями 2016 року.

Протягом аналізованого періоду збільшилась кількість укладених договорів страхування на 3 893,2 тис. одиниць (або на 2,9%), при цьому на 23 752,4 тис. одиниць (або на 107,4%) зросла кількість договорів з добровільного страхування, в тому числі збільшилась кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків на 16 698,7 тис. одиниць (або в 2 рази), кількість укладених договір страхування фінансових ризиків зросла на 942,5 тис. одиниць (або на 114,8%). Кількість укладених договорів з обов'язкового страхування зменшилась на 19 658,7 тис. одиниць (або на 18,0%) за рахунок зменшення кількості договорів страхування від нещасних випадків на транспорті на 19 829,8 тис. одиниць (19,2%) [3].

Таблиця 1

**Кількість страхових компаній в Україні у 2011-2017 рр.**

| Кількість страхових компаній | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Загальна кількість | 442 | 414 | 407 | 382 | 361 | 323 | 296 |
| в т.ч. СК «non-Life» | 378 | 352 | 345 | 325 | 312 | 280 | 262 |
| в т.ч. СК «Life» | 64 | 62 | 62 | 57 | 49 | 43 | 34 |

Обсяг валових страхових виплат/відшкодування у порівнянні з 9 місяцями 2017 року збільшився на 1 103,8 млн. грн. (17,6%), обсяг чистих страхових виплат збільшився на 1 111,1 млн. грн. (18,4%). Зростання обсягів валових страхових виплат за 9 місяців 2017 року мало місце у більшості основних системоутворюючих видах страхування.

Актуальним в даному випадку економіко-математичним завданням над яким проводилась робота було прогнозування ринку страхових послуг в Україні на майбутнє. Тому, ми скористалися такими наочними методами прогнозування як лінійне та експоненціальне наближення, а також скористалися лінією тренду, яка будується на основні регресійного рівняння щодо наявних даних. Результати проведеного прогнозування наведені на рис. 1 та у табл. 2.

Таблиця 2

**Прогнозування оновлення кількості страхових компаній в Україні на наступні п'ять років**

| Методи прогнозування та показники | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
|---|---|---|---|---|---|
| Прогнозування за лінійним наближенням | | | | | |
| Кількість страхових компаній | | | | | |
| Загальна кількість | 280 | 256 | 232 | 209 | 185 |
| в т.ч. СК «non-Life» | 247 | 228 | 210 | 191 | 172 |
| в т.ч. СК «Life» | 33 | 28 | 23 | 18 | 13 |
| Прогнозування за експоненціальним наближенням | | | | | |
| Кількість страхових компаній | | | | | |
| Загальна кількість | 287 | 269 | 252 | 236 | 221 |
| в т.ч. СК «non-Life» | 252 | 238 | 224 | 211 | 199 |
| в т.ч. СК «Life» | 34 | 31 | 28 | 25 | 23 |

Відмітимо, що за прогнозованими показниками рівень наявних страхових компаній в Україні буде зменшуватись, що може позначитись на рівні отримання якісних страхових послуг та невиплат по страховках громадянами у випадку якщо будуть закриті відомі компанії. Проте, це не завжди позначатиме негативні тенденції в динаміці, можливо й кількість страхових компаній зменшиться, але наприклад, рівень страхових внесків та виплат навпаки збільшиться, що буде свідчати про ефективну роботу даних інститутів.

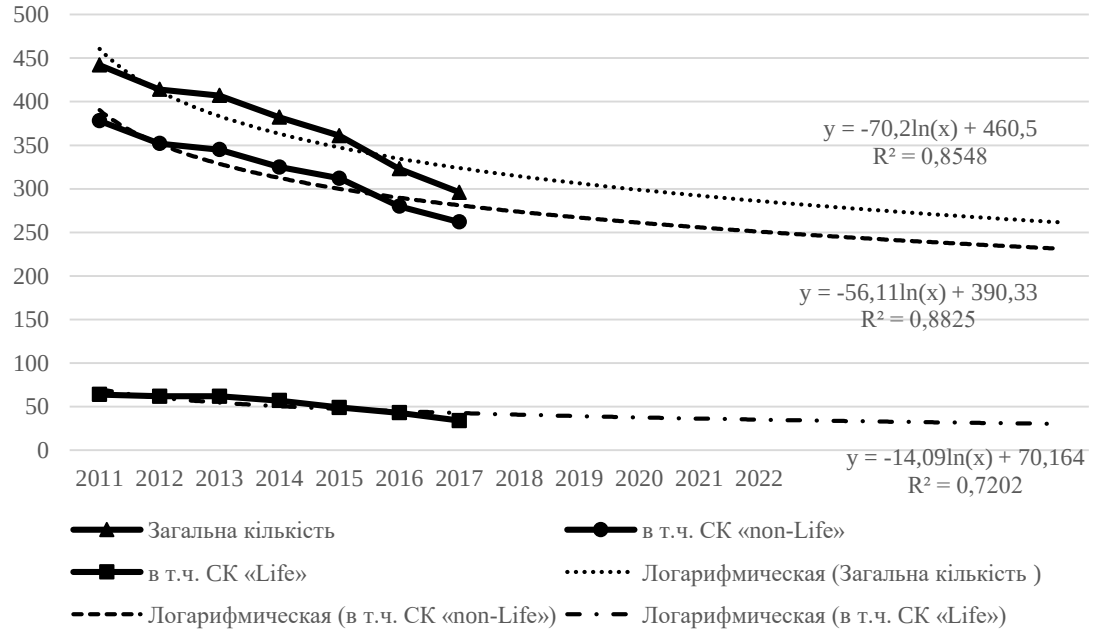


Рис. 1. Прогнозування оновлення кількості страхових компаній в Україні на наступні п’ять років за логарифмічною лінією тренду

Не дивлячись на зростання деяких показників страхового ринку слід відзначити все ще низьку його ефективність, а отже, і фінансову безпеку вітчизняного страхового ринку. Страхування наразі не стало важливим фінансовим інструментом регулювання національної економіки. Страховий ринок в Україні поки що не відіграє належної ролі в забезпеченні страхового захисту суб’єктів національної економіки, оскільки досі не визначені місце і роль страхового комплексу в національній економіці.

Основними завданнями функціонування повноцінного страхового ринку в Україні є:

- приведення чинного законодавства у відповідність до вимог Європейського Союзу;
- розроблення дієвої державної політики у сфері страхування;
- забезпечення умов для розвитку конкуренції;
- вдосконалення державного страхового нагляду та ін.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Базилевич В. Д. Новітні тенденції та протиріччя на страховому ринку України / В. Д. Базилевич // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». – 2012. –№ 133. – С. 5-8.

2. Євченко Ю.В. Страхування в країнах з ринковою економікою (використання світового досвіду в умовах України): автореф. дис. канд. екон. наук: 08.05.01 / Ю.В. Євченко; НАН України. Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин. – К., 2000. – 19 с. – Режим доступу: http://www.lib.ua-ru.net/inode/38209.html

3. Журавка О. С., Бочкарева Т. О Фінансова безпека сучасного страхового ринку України [Текст] / О. С. Журавка // Економіка. Фінанси. Право. ─ 2015.─ №6/1.─ С. 57-65.

4. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: //www.dfp.gov.ua/ Ыeadmm/downloads/dpn/sk_Ikv_2011.pdf.

5. Сіренко О.М. Страхування XXI століття або про тенденції розвитку страхового ринку України / О.М.Сіренко // Дзеркало тижня. – 2010. – №12. – С. 34-38.

Волківська А.О., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», ІІ курс
Житомирський агротехнічний коледж.
Науковий керівник – викладач Оліфір І.А.

## ЄДИНИЙ ПОДАТОК: СУТНІСТЬ ТА ФІСКАЛЬНА РОЛЬ

Мале підприємництво у сучасних умовах господарювання – це невід'ємний елемент ринкових відносин. У зв'язку з цим в останні роки в Україні посилився інтерес до вивчення проблем і перспектив розвитку малих підприємств, а також до аналізу тенденцій змін у даному секторі економіки у зв'язку з внесенням змін до податкового законодавства, що регулює дану галузь. Трансформація соціально-економічної моделі українського суспільства, необхідність реалізації стійкого розвитку економіки, привела до формування нового бачення проблем оподаткування малого бізнесу за альтернативними системами, до яких, в першу чергу, належить спрощена система оподаткування. Актуальність питань, пов'язаних з необхідністю гармонізації інтересів суспільства, держави і малого бізнесу щодо підвищення ефективності функціонування спрощеної системи оподаткування, зумовлена тим, що на тлі динамічних і складних процесів, які нині відбуваються в Україні: підвищення зайнятості; створення робочих місць; легалізація заробітної плати; посилення економічного зростання підприємств і держави в цілому, є одними з найбільш важливіших проблем сучасного соціально-економічного розвитку країни.

Дослідженню теоретико-методологічних засад оподаткування малого підприємництва в Україні присвячено праці багатьох вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема: В. Андрущенка, О. Василика, А. Соколовської, Л. Сідебльникової, В. Буряковського, Ю. Іванова, В. Баранової, О. Квасовського, І. Луніної, П. Мельника, Т. Єфименко та ін. Однак прийняття Податкового кодексу та регулярні зміни, що вносяться до нього, залишають невирішеними певні питання оподаткування малого бізнесу. Зокрема, потребує подальшого дослідження та вдосконалення процес оптимізації податкового навантаження в Україні та створення ефективної системи оподаткування, що сприятиме стабільному економічному розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва.

Спрощена система оподаткування, обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва введена в Україні у 1998 році на основі Указу Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» [6]. ЇЇ сутність полягає в запровадженні особливого механізму сплати податків і зборів, а саме у заміні справляння окремих податків і зборів, установлених Податковим Кодексом України (ПКУ), на сплату єдиного податку та ведення спрощеної процедури обліку та звітності. Платники податку сплачують єдиний податок замість податків та зборів, передбачених ст. 297 ПКУ. Для працівників такі підприємства мають сплачувати податок з доходів фізичних осіб за ставкою 18 %, військовий податок – 1,5 % та єдиний соціальний внесок (ЄСВ), який для самих підприємств становить 22 % мінімальної заробітної плати.

Дана система оподаткування запроваджена для полегшення діяльності малого бізнесу, а саме: зниження податкового тиску на малий та середній бізнес, зокрема завдяки глибокій диференціації ставок єдиного податку; уникнення значної кількості штрафів та перевірок, які застосовуються у загальній системі оподаткування; спрощення процедури ведення податкового обліку та звітності, оскільки відсутня потреба у додаткових знаннях та спеціальній освіті, необхідним для здійснення підприємницької діяльності; сприяння зростанню та ефективній зайнятості населення; надання права вибору суб'єктами підприємництва режиму щодо сплати ПДВ [1].

Відповідно до ст. 291. п. 4. ПКУ суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на такі групи платників єдиного податку:

- перша група – фізичні особи-підприємці, які здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках або здійснюють господарську діяльність по наданню побутових послуг населенню; кількість найманих працівників – 0; обсяг доходу –

до 300 тис. грн на рік; ставка податку становить до 10 % від прожиткового мінімуму для працездатних осіб (176,20 грн/міс. у 2018 р.)

- друга група – фізичні особи-підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку або населенню, здійснюють виготовлення або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства; кількість найманих працівників – до 10 осіб; обсяг доходу – 1,5 млн грн, ставка до 20 % від мінімальної заробітної плати (744,60 грн/міс. у 2018 р.).

- третя група – фізичні особи-підприємці та юридичні особи: кількість найманих працівників – не обмежена; обсяг доходу – до 5 млн грн; ставка – 3 % від доходу (за умови окремої сплати ПДВ); 5 % від доходу – за умови включення ПДВ до складу єдиного податку.

- четверта група – сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 %. Розмір ставок податку з 1 га сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування та встановлюється в розмірах від 0,19 до 6,33 від грошової оцінки землі [5].

Необхідно відмітити, що на початок 2018 р. порівняно з 2017 р. ставки єдиного податку не змінилися, проте для першої та другої груп застосовуватимуться до більшого розміру бази оподаткування, так як відбулося збільшення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати.

Єдиний податок з суб'єктів малого підприємництва завжди був і залишається вагомим джерелом надходжень місцевих бюджетів.

Таблиця 1

**Динаміка надходжень єдиного податку в доходи місцевих бюджетів України за 2012-2016 рр.**

| Показники | Рік | | | | | Обсяги змін | Темп приросту, % |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2016/2015 | 2016/2015 |
| Доходи місцевих бюджетів України, млрд грн | 100,32 | 105,4 | 101,55 | 120,6 | 170,6 | 50,0 | 41,46 |
| Сума єдиного податку в доходах місцевих бюджетів України, млн грн | 4815,6 | 6640,5 | 7413,3 | 10974,7 | 17167,1 | 6192,4 | 56,42 |
| Питома вага, % | 4,8 | 6,3 | 7,3 | 9,1 | 10,1 | - | - |

Проаналізувавши дані табл. 1, можна зробити висновок, що єдиний податок є вагомою складовою частиною дохідної частини місцевих бюджетів, становлячи в 2016 р. 10,1 % від загального обсягу доходів місцевих бюджетів. Окрім того, за досліджуваний період відбувається зростання обсягу єдиного податку, сплаченого до місцевих бюджетів. Так, за 2016 р. надійшло майже 17,2 млрд грн, що на 56,4 % більше за обсяги надходжень попереднього року.

За даними Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень, не зважаючи на кризові явища в економіці, зростання обсягів надходжень єдиного податку продовжувалось і в 2017 р. Зокрема, за січень-вересень його було сплачено 16,0 млрд. грн., що на 38,9 % більше від обсягів надходжень 2016 р. за аналогічний період. Це сприяло тому, що зазначений податок зайняв друге за обсягом місце серед місцевих податків і зборів. Таке зростання відбулося, зокрема, через зростання показника мінімальної заробітної плати до 3200 грн., який використовується для розрахунку ставок для «-ї групи єдиноплатників. Варто зазначити, що з 2015 р. до складу єдиного податку включено податок з сільськогосподарських товаровиробників (4-та група платників), аналогом якого у попередні періоди був фіксований сільськогосподарський податок. За перші три квартали 2017 р. від нього надійшло 2,2 млрд грн, що майже удвічі більше, ніж у попередньому році [3].

Таблиця 2

**Динаміка надходжень єдиного податку з юридичних та фізичних осіб до місцевих бюджетів України за 2012–2016 рр.**

| Показники | Рік | | | | | Темп приросту, % |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2016/2015 |
| Надходження єдиного податку з юридичних осіб, млн грн | 1204,8 | 1743,3 | 2008,5 | 2206,1 | 3300,6 | 49,6 |
| Питома вага надходжень єдиного податку з юридичних осіб у структурі єдиного податку, % | 25,0 | 26,3 | 27,1 | 24,6 | 24,2 | - |
| Надходження єдиного податку з фізичних осіб, млн грн | 3610,9 | 4897,2 | 5404,8 | 6744,4 | 10326,5 | 10326,5 |
| Питома вага надходжень єдиного податку з фізичних осіб у структурі єдиного податку, % | 75,0 | 73,7 | 72,9 | 75,4 | 75,8 | - |

Провівши структурний аналіз надходжень єдиного податку до місцевих бюджетів за даними табл. 2, можна зробити висновок, що абсолютна перевага надходжень належить платежам фізичних осіб, що складають 10326,5 млн грн або 75,8 %. Обсяг надходжень єдиного податку, сплаченого юридичними особами за аналізований період, також має тенденцію до зростання, складаючи у 2016 р. 3300,6 млн грн, що на 49,6 % більше показника 2015 р. Однак, їх питома вага у загальному обсязі сплаченого єдиного податку за останній рік практично не змінилася і становить 24,2 %.

Протягом всього періоду існування спрощеної системи оподаткування ведуться дискусії про доцільність її існування, а також про переваги та недоліки оподаткування на її основі. На нашу думку, до переваг спрощеної системи слід віднести: спрощення процедури і порядку реєстрації платника; звільнення від сплати ряду податків та зборів, що сприяє зменшенню кількості документів бухгалтерського обліку; значне спрощення процедури обчислення об'єкта оподаткування для визначення сум єдиного податку; надання права вибору щодо сплати ПДВ тощо. Проте, не дивлячись на суттєве вдосконалення механізму нарахування і сплати єдиного податку, який діє з Україні з 2012 року, існують недоліки, а саме: цей податок за своєю економічною сутністю не є єдиним, оскільки його платники, суб'єкти малого підприємництва, мають сплачувати ще й інші платежі на користь держави (ЄСВ, місцеві податки і збори, ПДВ та ін.). Таким чином, можна зробити висновок, що діючий на даний момент в Україні механізм справляння єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва є недосконалим та призводить до певного дисбалансу податкового навантаження на юридичних і фізичних осіб, які є суб'єктами малого бізнесу.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:


1. Абрамчук М. Ю., Кабанець К. М. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності: переваги та недоліки. Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. ім. проф. О. Ф. Балацького / за заг. ред. О. В. Прокопенко, М. М. Петрушенка. Суми : СумДУ, 2015. С. 323–324.
2. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2016 рік / Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін. Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID. К., 2017. С. 64–70.
3. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за січень–вересень 2017 року / Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін. Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID. К., 2017. С. 61–67.
4. Носань Н. С. Особливості застосування та перспективи розвитку спрощеної системи оподаткування в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. Херсон, 2016. Вип. 20. С. 45–48.
5. Податковий кодекс України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

6. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: Указ Президент України від 03.07.1998 № 727/98 URL: http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovi-zmini-2015/zastosuvannya-sproschenoi-sistemi/.

Гарник М.О., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», ІІІ курс,
Ірпінського державного коледжу економіки та права
Науковий керівник – викладач Деміденко Л.С.

## ПЕНСІЙНА РЕФОРМА ТА ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ В УКРАЇНІ

На сучасного етапу соціально-економічних перетворень у нашій державі актуальним завданням є радикальне реформування пенсійної системи, що має важливе значення для забезпечення сталого розвитку України, подолання наслідків фінансової-економічної кризи, підвищення рівня соціального забезпечення пенсіонерів.

Основною метою проведення пенсійної реформи є відновлення соціальної справедливості для нинішніх і майбутніх пенсіонерів, забезпечення достойного рівня життя громадянам, які протягом свого трудового життя сплачували пенсійні внески, досягнення стабільності пенсійної системи та забезпечення бездефіцитності Пенсійного фонду у середньостроковій перспективі.

З 11 жовтня 2017 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій». Відповідно до передбачених цим Законом змін першим кроком пенсійної реформи є осучаснення пенсій [2].

Для цього використовуватиметься єдиний показник середньої зарплати, який у цьому році, в сумі, становить 3 тис. 764 грн. з коефіцієнтом вартості року страхового стажу в розмірі 1. Крім того, збільшиться максимальна сума, з якої сплачується єдиний соціальний внесок (ЄСВ), до 15 мінімальних заробітних плат (48 тис. грн.). Розмір ставки ЄСВ не зміниться [4].

З 1 січня 2018 року по 31 грудня 2018 року при призначенні пенсії застосовується середня заробітна плата (дохід) в Україні, з якої сплачено страхові внески, обчислена як середній показник за 2016 та 2017 роки, із застосуванням величини оцінки одного року страхового стажу в розмірі 1%. У разі, якщо при однакових показниках індивідуального коефіцієнта заробітної плати (доходу) та тривалості страхового стажу розмір пенсії у 2018 році, обчислений відповідно до аналогічних показників, буде меншим, ніж пенсія, призначена у 2017 році, КМУ приймає рішення про збільшення показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, який застосовується при призначенні пенсій з 1 січня 2018 року по 31 грудня 2018 року, таким чином, щоб пенсії, призначені у зазначений період, не були меншими за пенсії, що призначалися з 1 січня 2017 року по 31 грудня 2017 року [3].

Для призначення пенсій цього року використають показник середньої зарплати за останні два роки, а з 2019 – використовуватимуть показник за останні три роки.

З початку 2018 року право на пенсію за віком в 60 років буде у тих громадян, які мають 25 років страхового стажу. Мінімальний страховий стаж збільшуватиметься на один рік протягом 10 років, поки не складе 35 років у 2028 році. У 63 роки на пенсію можуть виходити ті особи, які мають 15 років страхового стажу на 1 січня 2018 року.

З 2018 року в 65 років вийти на пенсію зможуть ті особи, які на 1 січня 2019 року матимуть від 15 до 16 років страхового стажу. Особам без страхового стажу в 15 років, призначать державну соціальну допомогу в 65 років.

Пенсії за вислугу років ліквідують, залишивши пільговий вихід на пенсію тільки для деяких категорій населення: працівників зі шкідливими і важкими умовами праці, людей з інвалідністю, матерів, які виховали п’ятьох дітей, інвалідів з дитинства (в 50 років), військових – учасників бойових дій (55 років при 25 роках стажу) [4].

Змінено умови призначення пенсії за віком таким чином, що по 31 грудня 2017 року особи мають право на призначення пенсії за віком після досягнення віку 60 років за наявності страхового стажу не менше 15 років, а починаючи з 1 січня 2018 року право на

призначення пенсії за віком після досягнення віку 60 років мають особи за наявності страхового стажу у 2018 році не менше 25 років з поступовим збільшенням необхідного страхового стажу на 1 рік щорічно. Починаючи з 1 січня 2028 року право на призначення пенсії за віком матимуть особи після досягнення віку 60 років за наявності страхового стажу не менше 35 років [1].

Отже, перший етап пенсійної реформи, що розпочався від 1 жовтня 2017 року, передбачає реформування солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, та передбачає такі зміни:

1) Осучаснення пенсій. Майже один мільйон осіб до реформи отримували лише мінімальну пенсію – 949 грн., що була меншою за прожитковий мінімум. Із початком реформи цю виплату підвищено до рівня прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб – 1 373 грн. Таку суму отримують ті, хто не має необхідного трудового стажу. А за наявності необхідного страхового стажу мінімальна пенсія становить 1 452 грн.

Окрім того, до реформування розміри пенсійних виплат залежно від року призначення пенсії відрізнялися іноді більше ніж утричі. Саме тому були в першу чергу переглянуті пенсії, розмірів яких не змінювали останні п'ять років. Уже від 1 жовтня 2017 року завдяки механізму осучаснення підвищили пенсії для 10,2 мільйонів осіб.

Одночасно з цим скасовано 15-відсоткове зниження для понад 460 тисяч пенсіонерів, що працюють, та відновлено виплату їм у повному розмірі.

2) Справедлива солідарна система. Встановлюють чітку залежність розміру пенсії від суми сплачених страхових внесків і тривалості участі у страховій системі. Щоб претендувати на виплати, треба робити внески до Пенсійного фонду. Що триваліший страховий стаж, більші відрахування до Фонду, – то вищою буде пенсія.

3) Обов'язкова щорічна індексація. Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення пенсій» передбачена щорічна (опосередкована) індексація пенсій від 2021 року, яка відбуватиметься шляхом збільшення на коефіцієнт, що відповідає показнику 50% зростання споживчих цін за попередній рік та 50% показника зростання середньої заробітної плати (доходу), з якої сплачено страхові внески, за три календарні роки, що передують попередньому року до того, в якому проводять збільшення.

2019–2020 років показник середньої заробітної плати (доходу) в Україні (з якої сплачено страхові внески), який застосовується для перерахунку пенсій, зростатиме на коефіцієнт, що відповідає 50% показника зростання споживчих цін за попередній рік і 50% показника зростання середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески за рік, що передує попередньому року до того, в якому проводять збільшення.

4) Подолання дефіциту Пенсійного фонду. 2017 року дотація з Держбюджету Пенсійному фонду становить 141,3 млрд. грн. (133,5 млрд. грн. з урахуванням ПКМУ від 01.12.2017 №901). Це майже половина від суми, необхідної для виплати всіх пенсій у державі. Завдяки розпочатій реформі, Уряд заклав основи для поступового подолання дефіциту Пенсійного фонду та поставив перед собою завдання у найближчі три роки не збільшувати дефіциту, а в середньостроковій перспективі зробити Пенсійний фонд бездефіцитним. Як наслідок, у Фонду з'являться нові можливості підвищувати виплати, а відтак – і рівень життя пенсіонерів.

Другий етап пенсійної реформи – запровадження другого рівня пенсійної системи (загальнообов'язкового накопичувального страхування) та вдосконалення третього рівня системи пенсійного забезпечення (добровільного накопичувального страхування).

Цей етап реформування пенсійної системи дасть змогу диверсифікувати джерела пенсійного забезпечення людей і збільшить розмір пенсійних виплат. Першочерговим завданням буде представлення Урядом законопроекту щодо запровадження накопичувальної професійної системи пенсійного забезпечення.

Третій рівень пенсійної системи дозволяє громадянам добровільно накопичувати кошти, з яких потім виплачуються пенсії. Цей рівень представлений в Україні недержавними пенсійними фондами (НПФ), страховими компаніями. За даними Мінсоцполітики, загальна вартість активів НПФ сягає 2 млрд. грн., з яких 50% – активи корпоративного недержавного пенсійного фонду НБУ. Недолік цього рівня – вузьке охоплення. Більшість українців не

довіряє приватним інститутам і не готова доручати їм кошти в довгостроковій перспективі [2].

Другий рівень пенсійної системи повинен бути впроваджений з 1 січня 2019 року. Для цього спеціальна робоча група при Міністерстві соціальної політики розробляє законодавчі акти щодо підвищення інституційної спроможності регуляторів фінансового сектору, які здійснюватимуть нагляд за суб'єктами накопичувального пенсійного забезпечення. Також будуть створені передумови для функціонування суб'єктів накопичувальної системи пенсійного забезпечення та визначені правила й інструменти гарантування прав учасників накопичувальної системи пенсійного забезпечення.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Життя після реформи. Як зміняться пенсії з 1 жовтня [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.epravda.com.ua/publications/2017/10/5

2. Калачова Г. Пенсійна реформа: другий етап. Яких ще змін чекати українцям // Економічна правда [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.epravda.com.ua/publications/2017/10/18/630199/3. Пенсійна реформа в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://merefyanska.gromada.org.ua/news/08-34-16-23-10-2017/

4. Пенсійна реформа: все що потрібно знати (ІНФОГРАФІКА) [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://fakty.ictv.ua/ua/ukraine/20171011

Гончарук А.В., фінансове відділення,
Спеціальність «Фінанси і кредит», ІІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Науковий керівник –к.психол.н., викладач Шмерко О.П.

**ВІДСОТКОВА ПОЛІТИКА БАНКІВ ЩОДО КРЕДИТУВАННЯ**

Найзатребуванішим майном, без якого неможливе життя в сучасному світі, є гроші. Заради отримання такого майна ми навчаємося, реалізовуємо себе як кваліфікованого спеціаліста та в результаті своєї діяльності отримуємо заробітну плату. В Україні в межах нестабільної ситуації на ринку підвищується неплатоспроможність населення, більшу частину своїх доходів громадяни витрачають на харчування. Саме тому більшість населення вдаються до отримання банківських кредитів [3].

Найголовнішим показником оптимальності кредиту для позичальника є відсоток за кредитом. Адже чим менший відсоток за кредитом, тим вищий попит на нього, і навпаки. Проте в умовах існування двох сотень банків, конкуренція щодо надання послуг з кредитування є досить високою. Ось чому так відрізняються відсоткові політики банків.

Найвпливовішим серед факторів впливу є облікова ставка НБУ – один із найважливіших інструментів грошово-кредитної політики. Динаміка облікової ставки в порівнянні з відсотковою ставкою банків наведена на рис. 1.

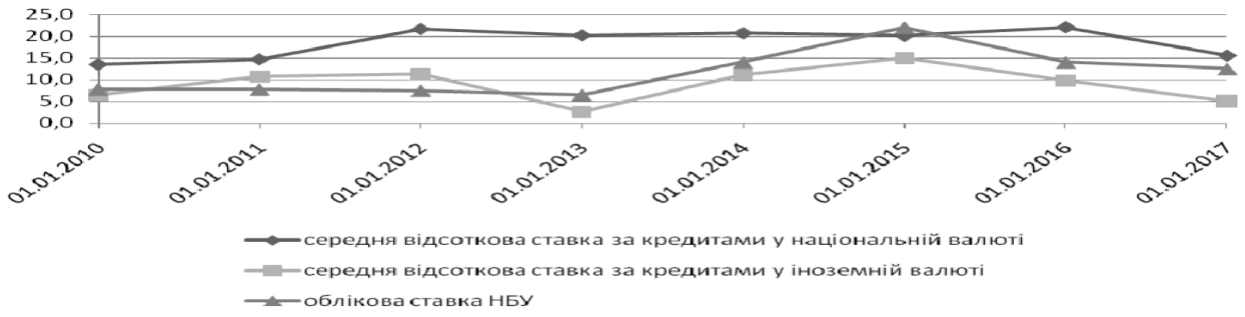


Рис. 1. Динаміка облікової та відсоткових ставок за 2010-2017рр. [1]

Як бачимо, динаміка відсоткових ставок мала неоднозначний характер. ЇЇ зростання відбулося за період з 2010–2012рр., що зумовлено світовою економічною кризою, після цього спостерігається стабільна відсоткова ставка, незважаючи на зростання облікової у

2015р. та зниження відсотків за кредитами у 2016-2017рр. Період 2014р. характеризувався нестабільною політичною та економічною ситуацією, тому населення, незважаючи на низький рівень життя не оформлювали кредитів, оскільки не були впевнені чи буде діяти банк-кредитор завтра і чи не зростуть відсотки. Також на відмову від кредитування впливав курс валют, оскільки в цей період купівельна спроможність гривні знизилася втричі. Інфляцію можна виділити як ще одну причину зростання відсотків за кредитами. Саме тому 2015р. характеризується нижчою відсотковою ставкою за кредитами від облікової ставки, адже таким чином банки заохочували населення до оформлення кредитів.

У 2016-2017рр. зменшилась відсоткова ставка за кредитами, оскільки в умовах «банк опаду» населення не може бути стовідсотково впевненим у стабільності та фінансовій стійкості банку. Таке зменшення відбувалось за рахунок зменшення облікової ставки. Як бачимо, відсотки за кредитами у іноземній валюті мали такий же самий спад, в той час як відсотки за кредитами у гривні утримували свої позиції.

Зважаючи на такі умови на кредитному ринку, динаміка наданих кредитів також була неоднозначною (табл. 1).

З таблиці видно, що в середньому найвищі показники кредитування за трьома досліджуваними параметрами зареєстровані у 2012 році. Тоді Україна оговтувалася від затяжної світової економічної кризи, тоді ж встановилася відносна стабільність на економічному ринку. У 2013 році зменшилися показники за усіма трьома параметрами, що може свідчити або про забезпеченість населення, або ж про недовіру банкам. У 2015 році тенденції були неоднозначними. Прослідковується зростання кількості наданих кредитів в загальному та кредитів, що надані юридичним особам. Оперуючи даними з рисунку 1, можна стверджувати, що юридичні особи використовували момент оформлення кредитів за нижчою відсотковою ставкою, ніж облікова, а також юридичні особи повинні були залучати кошти для продовження безперебійної діяльності. В цей же час фізичні особи зменшили попит на кредити, оскільки виникла недовіра до банківської системи, адже в цей час збанкрутувало приблизно 33 банки, при чому ця цифра незмінна в порівнянні з 2014 р. [1].

Таблиця 1

**Динаміка наданих кредитів за 2010 – 2017рр., млн. грн.** [1]

| Показники | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Кредити, всього | 723100 | 746371 | 808205 | 694380 | 799227 | 873610 | 713974 | 554636 |
| Кредити, що надані юридичним особам | 489214 | 540542 | 610413 | 560765 | 654145 | 727818 | 616421 | 480295 |
| Кредити, що надані фізичним особам | 233886 | 205829 | 197792 | 133615 | 145082 | 145792 | 97553 | 74341 |

У 2017 році ситуація дещо внормувалася, проте кількість наданих кредитів скоротилася до 554 млрд. грн., що свідчить про вихід із кризових процесів багатьох юридичних та фізичних осіб, які прибутково ведуть діяльність. Ще однією причиною такої тенденції можна вважати недовіру до банківської системи в цілому, адже процес «банкопаду» ще досі не завершився, тому клієнт не має впевненості у тому, що завтра буде обслуговуватися у обраному ним самостійно банку і що його кредит не буде передано іншому суб'єкту.

Отже, можна стверджувати, що саме відсоткова ставка здійснює найбільший вплив щодо попиту на кредити. Саме тому банкам потрібно обирати політику з врахуванням облікової ставки, рівня рентабельності як для банків, так і для клієнтів. Така позиція зі сторони банків підвищить попит на пропоновані ними послуги та дасть змогу інвестувати залучені кошти для нарощення вищого прибутку. В свою чергу інвестиції вкладаються в розвиток економічної сфери та підвищення її конкурентоспроможності.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/

2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року N 2121–III із змінами та доповненнями. [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://consultant.parus.ua

3. Степанова В. О. Сучасний стан та перспективи подальшого розвитку банківської системи України / В.О. Степанова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. Науковий журнал – 2011.– №4.– с. 177–181

Гончарук А.В., фінансове відділення,
Спеціальність «Фінанси і кредит», ІІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Науковий керівник – к.е.н., викладач Гребінська С.І.

## СТРАХУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

Фінансова діяльність будь-яких суб'єктів господарювання, фінансово-кредитних, банківських установ пов'язана з ризиками, які можуть негативно позначитись на їх подальшій діяльності. Вплив ризиків на діяльність суб'єктів господарювання пов'язаний із нестабільною економічною та політичною ситуацією в країні та швидкою зміною ринкової кон'юнктури.

Теоретичні та практичні аспекти стану страхування фінансових ризиків в Україні розглядаються в роботах багатьох вітчизняних науковців, серед яких В. Бабенко, В. Вітлінський, Н. Внукова, О. Журавка, Н. Лисенкова, М. Клапків, О. Козьменко, О. Тимошенко та інші.

Страхування фінансових ризиків є одним із найбільш складних та проблемних видів страхування. Ця нова підгалузь майнового страхування розпочала розвиватись в Україні лише на початку 90-х років минулого століття. Нетривалий період розвитку страхування фінансових ризиків не дозволив виробити єдине тлумачення його поняття та дати уніфіковану класифікацію його видів. Незважаючи на те, що цей вид страхових послуг регламентується Законом України «Про страхування», чіткого визначення та класифікації фінансових або комерційних ризиків у чинному законодавстві немає. Проблеми виникають вже на етапі з'ясування, які ж саме ризики належать до фінансових. Теоретична складність змісту і сутності фінансових ризиків зумовила їх розгляд і визначення окремими авторами у широкому та вузькому значеннях. У широкому значенні фінансові ризики – це ризики, які характеризуються ймовірністю втрат фінансових ресурсів (грошових коштів) у підприємницькій діяльності. У цьому значенні поняття «фінансовий ризик» тотожне поняттю «комерційний (підприємницький) ризик», яке містить цілий комплекс різних ризиків: майнових, виробничих, торговельних тощо. Поняття «фінансовий ризик» також використовується у більш вузькому значенні – як частина комерційних ризиків, пов'язана з імовірністю фінансових втрат внаслідок операцій у фінансово-кредитній і біржовій сферах [1].

Фінансові ризики постійно супроводжують діяльність будь-якого суб'єкта господарювання. Відсутність належного управління цими ризиками може негативно позначитись на його фінансовому стані або призвести навіть до банкрутства. Страхування фінансових ризиків належить до ризикових видів страхування. Фінансові ризики характеризуються ймовірністю недоотримання фінансових ресурсів під час провадження господарської діяльності [2].

У науковій літературі немає чіткості та однозначності в трактуванні сутності фінансових ризиків та виявленні їх місця у системі господарської діяльності підприємства. Деякі фахівці розглядають фінансові ризики як окремий вид ризиків підприємства [3]. Інші економісти вважають, що ці ризики входять до складу інших ризиків – ринкового, інвестиційного тощо [4]. Найбільш поширеним є визначення фінансового ризику як ризику, що виникає при здійсненні фінансового підприємництва чи фінансових угод, виходячи з того, що у фінансовому підприємництві в ролі товару виступають або валюта, або цінні

папери, або кошти. Фінансовий ризик охоплює такі основні види ризиків як валютний, кредитний та інвестиційний [5].

Страхування фінансових ризиків має значну питому вагу в структурі інших добровільних видів страхування. Страхування одночасно виступає як один зі стабілізаторів економічної і соціальної ситуації в країні і як одна зі сфер економіки і бізнесу. Водночас страхування вважається одним із методів керування ризиком. Специфіка страхового захисту полягає в компенсації збитку при здійсненні страхового випадку. Велике значення має страхування в інвестиційній діяльності і керуванні капіталами фінансово-промислових груп і холдингів. Нарешті, страхування виступає як один із засобів забезпечення економічної свободи прав особистості в умовах ринкової економіки [6].

Розглянемо ознаки фінансових ризиків. Вони являють собою основні моменти, що характеризують загальне в природі фінансових ризиків та необхідні для розуміння їх взаємозв'язків. Ознаки фінансових ризиків є такими [7]:

- фінансового ризику не можливо уникнути. Це положення ґрунтується на базовому для фінансової теорії взаємозв'язку «ризик – доходність». Відповідно до цієї концепції, відсутність ризику призводить до реалізації формули no risk – no money, тобто елімінування фінансових ризиків можливо лише разом із відмовою від доходу на фінансові операції;
- фінансовий ризик вимірюється відповідною ймовірністю;
- фінансові ризики генеруються фінансовими інститутами в процесі трансформації ними активів як фінансових посередників;
- усі форми та способи хеджування фінансових ризиків являють собою лише трансформацію одного виду ризику в інший та/або диверсифікацію ризиків між значною кількістю учасників.

Розглянемо специфіку страхування фінансових ризиків порівняно з іншими видами страхування.

Одним із видів зниження фінансового ризику для суб'єктів економіки є його страхування. Причому саме страхування є найбільш дієвим способом зменшення фінансового ризику та його негативних наслідків. В умовах сучасної економічної та політичної нестабільності страхування фінансових ризиків може забезпечити сталість економічних результатів суб'єктів економіки та стимулювати його подальший економічний розвиток.

Страхування фінансових ризиків – це страхування, яке передбачає обов'язки страховика щодо страхових виплат у розмірі повної або часткової компенсації втрат прибутків (додаткових витрат) особи, на користь якої укладено договір страхування, спричинених такими подіями як: зупинка або скорочення обсягу виробництва в результаті обумовлених у договорі подій; банкрутство; непередбачені витрати; невиконання (неналежне виконання) договірних зобов'язань контрагентом застрахованої особи, що є кредитором за угодою; понесені застрахованою особою судові витрати; інші події [8].

Страхування фінансових ризиків за своєю сутністю є страхуванням відповідальності, але досить часто його умови включаються до страхування майна. У разі включення страхування фінансових ризиків до страхування майна страхувальник має можливість страхувати не лише збиток, завданий майну, що страхується, а й не отриманий (очікуваний) прибуток. Найбільшого поширення серед видів страхування фінансових ризиків набуло страхування відповідальності суб'єкта економіки за невиконання зобов'язань перед своїми інвесторами або позичальниками [8].

Сьогодні найрозвинутішою у страхуванні фінансових ризиків є окрема галузь – це споживче кредитування (майже половина договорів зі страхування фінансових ризиків припадає на страхування ризиків споживчого кредитування). У страхуванні споживчих кредитів присутні усі вимоги, які зазвичай висуваються страховиками до клієнтів: застава (придбане майно), обмежена страхова сума (як правило, однорідні прогнозовані суми). Страховики із задоволенням на це йдуть ще й тому, що поряд зі страхуванням фінансових зобов'язань за споживчими кредитами, згідно із Законом України «Про заставу», страхується і придбане майно – автомобіль, квартира чи побутова техніка. Страхування товарного кредитування також користується великим попитом. У цьому випадку страхова компанія

гарантує виплату коштів за товари у зазначений термін. Багато звернень (з кожним роком їх стає дедалі більше) стосуються страхування фінансових ризиків, пов'язаних із інвестиційною діяльністю. Дуже часто підприємці демонструють свій бізнес-план, проте не мають ліквідної застави для залучення коштів під його реалізацію. Страховий поліс для них – єдиний шанс отримати у банку кредит. Активно розвивається галузь страхування, пов'язана з пластиковими картками. Це мало не єдиний випадок, коли йдеться про чистий фінансовий ризик, і застава тут не потрібна. Страхують від несанкціонованого використання пластикових карток, їх викрадення. Також активно розвивається страхування овердрафту – різновиду кредитного ризику [9].

Таким чином, страхування фінансових ризиків є одним із найбільш складних та проблемних видів страхування. На нашу думку, страхування фінансових ризиків − це вид майнового страхування, який передбачає страхування від ризику втрати прибутку чи його неотримання внаслідок різних причин, основна мета якого полягає у відшкодуванні можливих втрат.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Клапків М. С. Страхування фінансових ризиків / М. С. Клапків. – Тернопіль : Економічна думка & Карт-Бланш, 2002. – 570 с.

2. Журавка О. С. Проблемні аспекти страхування фінансових ризиків в Україні / О. С. Журавка // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2007. – Т. 20. – С. 16–24.

3. Бланк И. А. Финансовая стратегия предприятия / И. А. Бланк. – К. : Изд- во «Ольга», Ника-Центр, 2004. – 720 с.

4. Горбач Л. М. Страхова справа : [навч. посіб.] / Л. М. Горбач. – [2-е вид., випр.]. – К. : Вид-во «Кондор», 2003. – 252 с.

5. Джегерук О. В. Проблемні аспекти страхування фінансово-кредитних ризиків в Україні [Електронний ресурс] / О. В. Джегерук // Наука і життя: матеріали наук. конференції, 23–25 травня 2013 року. – Режим доступу: http://intkonf.org/konf052013/341-dzhegeruk-o-v-problemn-aspekti-strahuvannyafnansovokreditnih-rizikv-v-ukrayin.html.

6. Черкасов В. В. Деловой риск в предпринимательской деятельности : [практ. пособ.] / В. В. Черкасов. – К. : ЛИБРА, 1996. – С. 9.

7. Байдина О. С. Финансовые риски: природа и взаимосвязь / О. С. Байдина, Е. В. Байдин // Деньги и кредит. – 2010. – № 7. – С. 29–32.

8. Землячова О. А. Класифікація фінансових ризиків та методи їх зниження / О. А. Землячова, Л. С. Савочка // Фінанси, банки, інвестиції. − 2012. − № 3. − С. 50−57.

9. Інформація про вимоги комерційних банків за наданими кредитами [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://www.bank.gov.ua.

Горобчук В.В., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», ІІ курс,
Ірпінського державного коледжу економіки та права
Науковий керівник – викладач Деміденко Л.С.

## АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ У СФЕРІ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ

В Україні останнім часом попит на медичне страхування зростає та перевищує можливості страхового ринку, тому виникає необхідність удосконалення існуючих механізмів державного управління розвитком медичного страхування. Попит на цей вид соціальної послуги задовольняється тільки за рахунок добровільного медичного страхування, яке є ліцензованим видом діяльності.

Перевагами добровільного медичного страхування є можливість:

- вибору необхідного переліку медичних послуг;
- вибору медичного закладу;
- отримання заходів щодо попередження хвороб;

● контролю за якістю послуг тощо.

Його програми можуть обиратися за бажанням страхувальника і реалізувати потреби кожного окремого українця, що передбачає такі наслідки:

- економічні(відшкодування витрат, пов'язаних з лікуванням);
- медико-реабілітаційні (амбулаторне або стаціонарне лікування, діагностика та інші види медичної та соціальної допомоги) [1].

Протягом 2013-2016 років по ДМС спостерігається позитивна тенденція за страховими преміями та виплатами. Так, чисті страхові премії з медичного страхування (безперервне страхування здоров'я) у 2016 році становлять 2280,2 млн. грн., тобто збільшились на 22,5 %, що на 418,1 млн грн більше порівняно з 2015 роком, а чисті страхові премії зі страхування медичних витрат збільшились на 43,1 % (202.1 млн грн) і становили у 2015 році – 469,2млн.грн., а у 2016 році – 671,3 млн. грн.

Втім, користувачами послуги добровільного медичного страхування (ДМС) в Україні є не більш ніж 3 % населення. При цьому, за оцінкою Ліги страхових організацій (ЛСОУ), на корпоративне ДМС в Україні припадає понад 40 % страхових премій [2]. На початку 2017 року наринку страхування здоров'я працюють 40 страховиків з досвідом роботи понад 10 років. У 2016 році це число становило 50 страхових компаній, 2015рік – 60, 2012 – 65, тобто їх кількість неупинно скорочується. Частка 10 найбільших страхових компаній, які здійснюють ДМС становить 71,7%. В Україні дуже мало страхових компаній мають бажання розвивати цей вид страхування. Здебільшого це великі компанії, які спеціалізуються на цьому виді послуг.

Отже позитивна тенденція за страховими преміями пов'язана з підвищенням витрат на страхові послуги, а це напряму з підвищеням розміру страхових платежів. А скорочення кількості страхових компаній е відбувається через податковий тиск на страхові компанії та збитковість добровільного мед страхування.

Вивчаючи частоту настання страхових випадків за останні три роки, слід відмітити, що кількість договорів, за якими страховики виплатили страхове відшкодування, неухильно зростає. Така ситуація пов'язана, в основному, з відкриттям туристичних маршрутів у країни з високим рівнем вірогідності настання страхових подій за договорами страхування та із загальним зростанням туристичних потоків. Для страхових компаній збільшення страхових випадків за останні роки є негативною тенденцією, що призвело до значного збільшення страхових виплат.

Можна говорити про те, що з усього населення медстрахуванням охоплено не більш як 5%. Причин цього кілька. Насамперед цей вид страхування технологічний, тому що йдеться про забезпечення захистом найціннішого, що є в людини, - здоров'я. Тут необхідно дуже точно розрахувати страхові тарифи, мати цілодобовий кваліфікований асистанс (спеціалізовані компанії, які надають послуги в межах договору страхування). Не обійтися без професійних лікарів-координаторів, здатних встановлювати діагнози нарівні з фахівцями лікарень, і лікарів у штаті компаній, які розроблятимуть і постійно вдосконалюватимуть страхові програми. Тому репутацію й повагу колег на цьому ринку заробляти важко і довго.

Проте у пересічних українців складається враження, що страхові компанії, які займаються добровільним медичним страхуванням (ДМС), отримують досить високий прибуток від платежів клієнтів. Але це найзбитковіший і складний вид страхування. Наведу приклад: якщо з майнових видів страхування рівень збитковості становить у середньому приблизно 30%, то за добровільним медичним страхуванням – майже 75%, а в деяких страхових компаніях – понад 100%. Тобто із платежу 100 гривень людини повертають 75 гривень. (Це підтверджують данні по страховим виплатам . У 2016 році розмір отриманих платежів становить 2106 237 тис.грн, а розмір виплат – 1218645 тис.грн., що становить 57,9%. У 2015 році рівень виплат становив 63, 3%). І ніхто не зважає на те, що ті 25% коштів, які залишаються у розпорядженні страховика, йдуть на оплату податків. Вони цього року збільшилися за рахунок введення принципу подвійного оподаткування (з обороту і з прибутку), також формуються відрахування в резервні фонди, витрати на ведення договору, непередбачені витрати, які виникають у зв'язку з різким стрибком курсу валюти.

Страхові компанії майже не страхують окремо людей, а віддають перевагу колективам. Тому, що під час розподілу ризику всередині групи осіб існує мінімальна рентабельність для компаній займатися цим видом послуг. Інакше страховики працювали б собі на збиток. Навіть робота з корпоративними клієнтами дуже часто балансує на межі допустимого збитку.

Ринок України в цьому сегменті навіть некоректно порівнювати з іншими країнами, де збитковість із медстрахування може досягати 80-85%. Річ у тому, що в Європі існують преференції держави. У нас же страхові компанії працюють над просуванням цього вкрай важливого виду соціального захисту без пільг і преференцій. Важливо й інше: їхніми союзниками виступають відповідальні підприємства, які забезпечують своїх співробітників медичними полісами. Укрзалізниця у цьому плані – приклад для багатьох роботодавців нашої країни [3].

За даними дослідження, яке провів портал HeadHunter влітку цього року, з настанням кризи більшість роботодавців в Україні почали скорочувати бюджет на персонал і економити на соціальних програмах, особливо на корпоративному добровільному медичному страхуванні. За даними цього опитування, 35% співробітників вважають, що їхні компанії ніяк не піклуються про здоров'я службовців, 20% просто забезпечують нормальний графік роботи, 4% – обідами і 14% – полісами медичного страхування.

Багато невеликих компаній переглядають умови за своїми колективними договорами медичного страхування в бік звуження страхового захисту. Великі ж підприємства, навпаки, намагаються зберегти відносини зі страховими партнерами, оскільки розуміють, що в умовах кризи інші компанії навряд чи захочуть ризикувати і пропонувати кращі умови в цьому виді медстрахування. З іншого боку, багато страхових компаній також через кризу стали вносити у свої договори зміни. Здебільшого вони скорочують страхове покриття або збільшують вартість страхових платежів, оскільки зростання вартості медикаментів та медичних послуг призводить до ще більшого підвищення збитковості з ДМС, яке і так потребувало від компаній значного контролю. І якщо ваше підприємство йде вам назустріч, вважайте, що вам пощастило.

Ліга страхових організацій України докладає максимальних зусиль, щоб медстрахування в Україні перейшло на інший рівень і отримало преференції від держави. Фахівці Ліги спільно зі спеціалістами страхових компаній працюють у складі комісії з розроблення та впровадження обов'язкового медичного страхування при Міністерстві охорони здоров'я України. Вони підготували законопроект, згідно з яким, як планують, роботодавцям буде дозволено зараховувати до валових витрат купівлю полісів ДМС для своїх співробітників. Аналогічна норма міститься у проекті змін до Податкового кодексу. Ця ініціатива стимулюватиме підприємства купувати програми ДМС завдяки зменшенню їх оподатковуваного прибутку.

Експерти розраховують, що за умови ухвалення такого законопроекту місткість ринку добровільного медичного страхування в 1,5 мільярда гривень на рік, з яких на сьогодні частка підприємств становить приблизно 65%, збільшиться на 15%. А це означає, що отримати якісний страховий захист зможе більше українців.

Враховуючи наведене, пропоную проведення з боку страховиків ряду заходів організаційного характеру із застосуванням інструментів реінжинірингу бізнес-процесів, що дозволять швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища. Перегляд політики андерайтингу та модифікація страхових продуктів шляхом застосування актуарного підходу до визначення вартості послуги для незаможних громадян, рання діагностика та профілактика повинні стати базисом страхового продукту. Для зростання тривалості ділових відносин з клієнтами першочерговим є удосконалення супроводження страхових договорів, а саме: сервісу медичного ассистансу (контроль звернень на гарячу лінію або онлайн-сервіс за терміном очікування на відповідь оператора контакт-цен тру, кількості не прийнятих дзвінків, технічних збоїв, тощо); оцінка та оперативне реагування на частоту звернень страхувальників, не тільки згідно рахунків медичних закладів, а й за рахунок побудови власної моделі прогнозованої поведінки клієнтів; розширення співпраці із сучасними клініками та незалежними експертами; здатність страховика пропонувати застрахованій

особі деякі рішення по ризикам, які не оплачуються роботодавцем, на добровільних засадах у зручній формі; Поліпшити внутрішні комунікації та побудувати модель персонального обслуговування клієнтів, що призведе до скорочення внутрішніх взаємозв'язків між окремими групами співробітників страхової компанії та процедурних умов, розробка гнучкої корпоративної культури страхової компанії, підвищення кваліфікації персоналу.

Підсумовуючи, відзначу, що ринок добровільного медичного страхування в Україні має перспективи розвитку:

- питома вага ДМС на ринку страхових послуг має тенденцію до зростання;
- страховики, які надають послуги з ДМС стають все більше конкурентоздатними;
- підвищується інтерес населення до даного виду страхування.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Коваленко Ю.М., Бобось М.Л. Діяльність страхових компаній у сфері медичного страхування в Україні // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2014. – № 2. – 99-109.

2. Чкан І.О. Тенденції розвитку добровільного медичного страхування в Україні // Фінансовий простір. – 2015. – № 1 (17) . – С. 292-295.

3. Філонюк О. Поліс медичного страхування в Україні мають обрані // Урядовий кур'єр 15 жовтні 2017 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukurier.gov.ua/uk/articles/polis-medichnogo-strahuvannya-v-ukrayini-mayut-obr/

Грабовська І. В., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», 3 курс
Ірпінський державний коледж економіки та права,
Науковий керівник – викладач Ковальчук Н.І.

## ОЦІНКА ПЕРСПЕКТИВ УЧАСТІ УКРАЇНИ В ЄС

Історія європейської інтеграції України бере початок практично одразу після проголошення незалежності. За останні 19 років відбулось більше 10 самітів, консультацій, підписано низку планів дій та інших організаційних документів. За цей час в Україні та Європі сталось багато змін, які вносили відповідні корективи в євроінтеграційний процес України. Але для всього періоду євроінтеграції України незмінними були такі дві характерні риси: в Євросоюзі – постійні сумніви щодо відповідності України європейським стандартам та ініціювання нових вимог до України, в Україні – постійні сумніви щодо правомірності та адекватності таких вимог з боку ЄС [1, ст.10].

Дослідження проблеми інтеграції та співпраці України з ЄС знайшли своє відображення у роботах та монографіях таких авторів, як І. Бережнюк, С. Боротничек, А.С. Гальчинський, О.А. Корнієвський, В. Опришко, Н. Пирець, П. Пашко, В. Посельський, М. Тонєв, Є.Д.Холстініна, О.Дугіна, З.Бжезинський, О.Лєдяєва, С.Хантінгтона.

Основними переваги вступу України в ЄС є:

- подолання економічної відсталості; економічна привабливість Євросоюзу для України полягає насамперед у можливості долучитися до високої культури ефективного ринкового господарювання і підняти до такого ж рівня власну економіку. Середній показник ВВП на жителя в ЄС майже увосьмеро вищий, ніж в Україні.

- підтримка розвитку бюджету; ЄС має дуже ефективний інструмент вирівнювання розвитку країн у вигляді загальносоюзного бюджету. Бюджет ЄС утворюється щорічно на суму близько 1 трлн. євро шляхом відрахування кожною країною 1% від її ВВП. Розподіл і видатки бюджету ЄС здійснюються з урахуванням політики вирівнювання розвитку. Країни з нижчим рівнем розвитку отримують фінансування з бюджету ЄС значно більше, ніж сплачують внесків до нього.

- високий інноваційний потенціал ЄС — один із найбільш потужних і мотиваційних чинників для євроінтеграційного вибору України. Це підтверджує успіх країн – нових членів ЄС, зокрема, країн Балтії.

Нарешті, для України дуже важливий такий аспект євроінтеграції, як реальний поступ у здійсненні реформ та модернізації, приведення умов для бізнесу і підприємництва до європейських стандартів. Загалом, показники реформ і модернізації суспільства в ЄС — одні з найвищих у світі.

На мій погляд, найважливішим для України після вступу в ЄС є наступні фінансові зиски:

- легкий доступ до фінансових ресурсів;
- незначні відсоткові ставки за кредитами;
- простота в їх отримані;
- збільшення обсягів інвестування [2, с. 3].

Вже сьогодні для України ЄС створює сприятливі інвестиційні умови. ЄС давно став лідером з ввезення прямих іноземних інвестицій в Україну. Країни, які є членами Європейського Союзу, у січні-червні 2017 року вклали в економіку України 597,3 мільйона доларів прямих інвестицій, що становить 84% від загального обсягу інвестицій за вказаний період.

Проте, також виділяють ризики щодо вступу України до ЄС:

1. Політичні загрози несуть із собою часткову втрату суверенітету та підпорядкування територій органам ЄС, невизначеність стратегії розвитку, що також не дуже добре вплине на економічний стан, оскільки між країнами ЄС існує в деякій мірі висока конкуренція в деяких галузях.

2. Економічні недоліки – передбачають втрату конкурентоспроможності певних галузей, складність переходу на європейський рівень цін, квотування певних видів товарів

3. Соціальні загрози - поглиблення демографічного спаду, незаконна міграція та відплив кадрів [2, с. 15].

Ще однією проблемою інтеграції України до ЄС є не підготовлене до європейських стандартів українське законодавство. Повинна здійснитись адаптація українського законодавства до європейського, це має здійснюватися за рахунок реформування української правової системи та поступове приведення її у відповідність із європейськими стандартами. Ця адаптація повинна охопити усі сфери права, такі як: приватне, митне, трудове, фінансове, податкове законодавство, законодавство про інтелектуальну власність, охорону праці, життя та здоров'я, навколишнього середовища та багато іншого [1, ст. 16]

Що заважає Україні вступити в ЄС? [3]

- відсутність реально функціонуючої ринкової економіки;
- відмінність нормативно-правової бази України від єдиних законодавчих норм ЄС;
- невідповідність структури економіки України пріоритетам розвитку ринку ЄС;
- неспроможність українських підприємств конкурувати за єдиними правилами із західними компаніями;
- нездатність України робити внески до бюджету ЄС через важкий фінансовий стан тощо.

У своїй роботі я дослідила дані про досягнення країн – нових членів ЄС. Після вступу в ЄС країни отримують багато можливостей і переваг. Однією з цих країн є Румунія, що вступила 1 січня 2007 року, а сьогодні вже наблизилась до рівня найрозвинутіших держав ЄС. Досвід Румунії в цьому контексті потребує подальшого дослідження.

На даний момент Україна має виконати велике домашнє завдання щодо підготовки до вступу в ЄС, скориставшись кращим європейським досвідом.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Батаренко, А. О. Проблеми та перспективи європейської інтеграції України/ А. О. Батаренко // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. – 2016. – № 1. – С. 34–37.

2. Федоришина, О.О. Проблеми інтеграції України до Європейського Союзу/ О.О. Федоришина // Ефективна економіка. – 2015. – Випуск № 4. – С. 158–162.

3. Засади співробітництва України з Європейським Союзом (Офіційна інформація представництва України у Європейському Союзі) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukraine-eu.mfa.gov.ua/eu/ua/556.htm.

Гуренко В.А., економічний факультет,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», 2 с.т. курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – д.е.н., професор Давиденко Н.М.

## ХАРАКТЕРИСТИКА ТА КЛАСИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ

Наукові уявлення про ризик складалися поетапно. Термін «ризик» походить від грецьких слів ridsikon, ridsa, що означає «круча», «скеля». В італійській мові risiko переводиться, як «небезпека», «загроза». Існують різні трактування поняття ризику у науковій і навчальній літературі.

Так, Грабовий П.Г. визначав поняття ризику, як ймовірність втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоотримання доходів чи виникнення втрат у результаті здійснення певної виробничої, фінансової або іншої діяльності [1].

“Економічний енциклопедичний словник” за редакцією С.В. Мочерного подає своє визначення ризику: “Ризик – непередбачуваність і можливість настання подій з негативними наслідками (зазнати збитків, втратити вигоду тощо), зумовлених певними діями або рішеннями, які матимуть місце в майбутньому” [4].

Автори “Фінансово–економічного словника” А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк трактують поняття “ризик” як “усвідомлену можливість небезпеки виникнення непередбачених втрат очікуваного прибутку, майна, грошей у зв’язку з випадковими змінами умов економічної діяльності, несприятливими обставинами” [2].

Отже, успіх підприємств буде залежати від того, наскільки правильно вони будуть орієнтуватися у ситуації, яка склалася в умовах невизначеності, як зможуть передбачити і врахувати появу негативних факторів, що приведуть до втрат. Тому, для того, щоб підприємство ефективно виконувало поставлену мету, керівник повинен мати чітке уявлення про те, чим він оперує.

Також, необхідно відзначити, що в усіх попередніх визначеннях категорії «ризик» спостерігається тенденція до однобічного її розгляду, тобто лише як негативне явище. Але необхідно пам’ятати, що у цього явища є і позитивний бік, що спонукає підприємців приймати ефективні рішення та не допускати виникнення складних ризикових ситуацій.

Основними причинами виникнення ризику є невизначеність (незнання стосовно певної проблемної ситуації, невідома імовірність отриманого рішення, а це загроза для підприємства), конфліктність (неможливість точного передбачення і прогнозування процесів та недостатньої кваліфікації виконавців), альтернативність (потреба в оцінюванні, управлінні або виборі з кількох найбільш вигідних стратегій).

Деяку частину показників на підприємстві ми знаємо наближено, що призводить до прийняття різних неточних управлінських рішень. Тому, виходячи з вищесказаного, можна зазначити основні вимоги до ризиків, щоб аналіз був всесторонній:

1) у кожному конкретному випадку вияснити внутрішню природу наявної невизначеності та побачити її джерела;

2) уявити собі, яким способом дана невизначеність може бути врахована при аналізі ризикових ситуацій;

3) розібратися в тому, за допомогою яких чинників доцільно оцінювати ризик та якими математичними та статистичними методами можна скористатися [5].

Характеризуючи ризики, необхідно зазначити розмір імовірної втрати, рівень ризику, ступінь ризику (високий, середній, низький, нульовий), прийнятність ризику та їх правомірність.

Отже, важливе значення для одержання всебічної характеристики ризиків має їх науково-обґрунтована класифікація. Кожен вид ризику на підприємстві необхідно детально

проаналізувати, змоделювати, розкласти на елементи. Це в свою чергу дозволить у деякій мірі зменшити невизначеність ситуації.

В різній економічній літературі ризики класифікуються по-різному, що свідчить про існування різноманітних підходів до створення класифікаційних схем. Ще у свій час Г.Г. Кірейцевим була зроблена спроба узагальнити і упорядкувати всі існуючі підходи до побудови класифікаційної схеми ризиків (рис. 1).

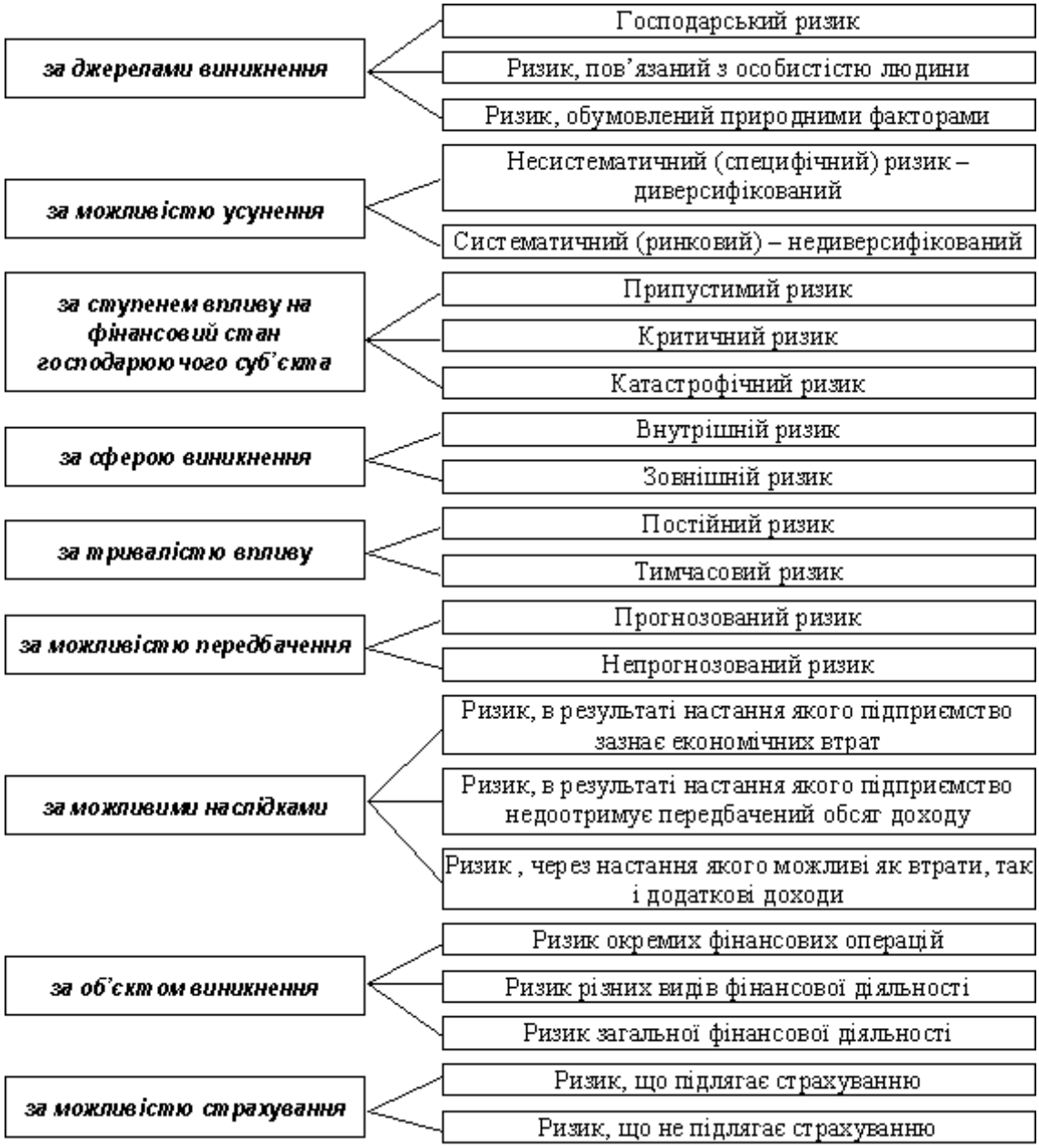


Рис. 1. Класифікація ризиків [3]

Також можна добавити ризики, як:

- соціально-політичні – виникають при зміні державою політичного курсу та введенні в дію не зовсім ефективних соціальних програм тощо;
- виробничі – виникають при виробництві продукції, вирахуванні та зростанні витрат на виробництво;
- комерційні ризики, на які впливають кон`юнктура ринку, закупівельні ціни товарів, непередбачуваність зниження обсягу закупівель та ін.;
- фінансові ризики – невиконання суб`єктом економічної діяльності своїх фінансових зобов`язань;

- природно-екологічні – зв`язок між суспільним виробництвом і навколишнім природним середовищем;

- демографічні ризики – зміна демографічної ситуації [5].

З наведеної класифікації ризиків, особливо з тих, які виділені за джерелами виникнення, найбільш передбачуваним та керованим являється господарський ризик. Він пов'язаний з веденням господарської діяльності і поділяється на маркетинговий ризик, ризик зміни законодавства, ризики неплатоспроможності та ризики інфляційних процесів.

В сучасних умовах одним із ключових ризиків є маркетинговий ризик, який зумовлений невизначеністю попиту на продукцію та ставить під загрозу саме існування підприємства. Часті помилки у прорахунках у попиті призводять до того, що продукція, яка не реалізується призводить до упущення прибутку і втраті активів на її виробництво.

Численні зміни, що вносяться до вже існуючих законодавчих актів, а також нові законодавчі документи (які суперечать один одному) інколи ставлять під загрозу діяльність підприємства. Найбільш небезпечним є постійні зміни податкового законодавства, що приводять до збільшення витрат підприємства.

Якщо у підприємства тимчасово відсутні високоліквідні активи (тобто грошові кошти) у достатній кількості, то виникає таке поняття, як ризик неплатоспроможності. У зв`язку з цим підприємство втрачає можливість швидко здійснити розрахунки з різними контрагентами, що може призвести до упущення вигідних взаємовідносин з постачальниками, нарахування штрафних санкцій від податківців тощо.

Ризик інфляційних процесів пов'язаний із знеціненням активів підприємства. В сучасних умовах такі ризики супроводжують будь-яке підприємство.

На сучасному етапі можна виділити ризики за рівнем виникнення, тобто:

- ризики, які виникають на мікрорівні, тобто безпосередньо на підприємстві;

- ризики галузевого походження (коли задіяна група підприємств відповідної галузі);

- регіональні ризики – ризики, які залежать від специфіки управління окремими регіонами всередині країни;

- державні ризики – це ризики, які виникають на макрорівні і впливають на всі господарюючі суб`єкти.

Класифікацію ризиків можна продовжувати і розкривати найбільш основні їх переваги і недоліки. Класифікація ризиків широка і охоплює всі проблемні сфери господарської діяльності. На практиці вказані ризики тісно переплітаються і представляють собою складний комплекс причинно-наслідкових зав'язків.

Отже, можна зробити висновок, що для ефективного управління діяльністю підприємства важливо знати не лише про наявність ризиків, а й вірно їх ідентифікувати та структурувати. Також необхідно вміти управляти ризиками, тобто в управлінській діяльності використовувати різноманітні підходи, процеси, заходи, які дозволятимуть певною мірою прогнозувати можливість настання ризикованих подій і домагатися зниження ступеня ризику до допустимих меж.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Грабовый П.Г. Риски в современном бизнесе / П.Г. Грабовый, С.Н. Петрова. – М.: Аланс, 1994. – 200 с.

2. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – К.: Знання, 2007. – 1072 с.

3. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент / Г.Г. Кірейцев. – Житомир: ЖІТІ, 2001. – 440 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://buklib.net/books/26510.

4. Мочерний С.В. Економічний енциклопедичний словник: [У 2 т. Т.2] / [С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Устенко, С.І. Юрій]. – Львів: Світ, 2006. – 568 с.

5. Управління ризиками та економічною безпекою: навч.-метод. посіб. / [Гудзинський О.Д., Судомир С.М., Гуренко Т.О., Гайдамак Н.В.]. – К.: ІПК ДСЗУ, 2010. – 237 с.

Дарда К. А., економічний факультет,
спеціальність «Фінанси і кредит», IV курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник - к.е.н., доцент Скрипник Г.О.

## ЛІЗИНГ ЯК ФОРМА АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

Досвід багатьох країн засвідчив, що лізинг є унікальним фінансовим інструментом постійного оновлення матеріально-технічної бази багатьох виробництв. Для України, яка гостро відчуває потребу в оновленні основних фондів в усіх галузях економіки, необхідність розвитку ринку лізингових послуг є особливо актуальною.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Використання лізингу у багатьох європейських країнах привернуло увагу і вітчизняних вчених. В дослідження теоретичних та практичних аспектів становлення лізингових відносин значний вклад зробили Ю. Бабак, Ю. Гринчук, А. Поддєрьогін, та багато інших дослідників. Проте проблема застосування лізингу на підприємствах залишається малодослідженою.

Можемо охарактеризувати поняття лізинг, як комплекс відносин щодо передачі лізингодавцем у тимчасове користування лізингоодержувачу майна за встановлену періодичну плату. Лізингоодержувач сплачує періодичні платежі та користується обладнанням протягом усього терміну дії договору лізингу (на умовах поетапних виплат). Це дозволяє підприємству лізингоодержувачу за рахунок зовнішнього довгострокового інвестування поновлювати свої фонди без залучення позикових коштів та відволікання значних сум обігових коштів. Як правило, лізингові платежі погашаються за рахунок використання техніки чи обладнання, придбаних у лізинг.

Пріоритетні напрямки використання лізингу в Україні включають:

- величезний агропромисловий комплекс;
- високотехнологічні наукомісткі галузі: машинобудування, металургію, нафтогазовий комплекс, енергозберігаючі технології;
- розвиток харчової промисловості і виробництво товарів народного споживання;
- широка сфера розвитку малого бізнесу в регіонах.

Предметом лізингу може бути будь-яке рухоме і нерухоме майно (неспоживча річ), яке відповідно до законодавства відноситься до основних фондів підприємства та використовується у підприємницьких цілях [2]. Наприклад, транспортні засоби, промислове обладнання та техніка, високотехнологічне обладнання.

Проте основний напрямок розвитку лізингу як нового виду підприємницької діяльності, пов’язаної з передачею майна на умовах оренди, відомий ще як феномен інноваційних відносин. Його визначають як, специфічну, додаткову систему перспективного фінансування, в якій задіяні орендні відносини, відносини кредитного фінансування під заставу, відносини за борговими зобов’язаннями та ін. [6].

Інноваційний лізинг може бути визначений як спосіб інвестування, що забезпечує інноваційну діяльність або просування інноваційного продукту на ринок. У цьому випадку мова йде про традиційну форму лізингу, раніше відому в практиці, але володіє дещо іншими рисами, завдяки інноваційності реалізованого за допомогою лізингу продукту або діяльності. Таким чином, лізинг в даному випадку несе на собі ознаку інновацій, і тому, розглядаючи його як нетрадиційний спосіб фінансово-кредитного забезпечення інноваційної діяльності, його можна визначити як «інноваційний лізинг». Дана форма інноваційного лізингу з’являється на ринку лізингових послуг в момент появи самого інноваційного продукту. Поява даної форми інноваційного лізингу обумовлена тим, що реалізація інноваційного продукту за допомогою лізингу найчастіше пов’язана з високим рівнем ризику використання капіталу в таких операціях, який відносять до венчурного. У зв’язку з цим капітал лізингових проектів потребує хеджування через недостатнє забезпечення лізингової угоди з боку підприємства.

Широке застосування, як безпосередньо самого лізингу, так і нової його форми, можна отримати завдяки вигодам, які він надає всім учасникам лізингової угоди. Наведемо ереваги використання лізингу:

- інвестиції у формі майна знижують ризик неповернення коштів, оскільки за лізингодавцем зберігається право власності на передане майно;
- не відволікається з обороту значна сума коштів, обмежуючись лише невеликими витратами на внесення завдатку;
- зручність та менші витрати на виконання лізингової угоди, ніж оформлення банківського кредиту;
- розроблений гнучкий графік з можливістю регулювання суми завдатку і регулярних платежів, а також періодичності виплат залежно від особливостей господарської діяльності і очікуваних надходжень
- наявні амортизаційні та податкові пільги (прискорена амортизація дозволяє зменшити оподаткований прибуток);
- для виробника майна лізинг є додатковою можливістю збуту своєї продукції;
- можливе використання нової дорогої техніки, прогресивних технологій без значних капітальних витрат;
- підвищується ліквідність підприємств – лізингоодержувачів і як наслідок – здатність своєчасно розраховуватися з боргами;
- лізингоодержувач отримує від лізингодавця додаткові послуги: юридичні, інформаційні, консультаційні.

Виходячи з викладеного, можна припустити, що в лізингових стосунках закладений величезний потенціал розвитку взаємовигідних підприємницьких відносин для всіх суб'єктів регіональної економіки і, як наслідок, надійніші платежі до бюджетів всіх рівнів з одночасною модернізацією інфраструктури всієї соціально-економічної системи регіону

Але, не зважаючи на те, що лізингова діяльність зведена до простих орендних відносин, купівлі-продажу та виплат, проте, затиснута рамками обтяжливого для діяльності лізингових компаній законодавства.

Причини, що стримують розвиток лізингової діяльності в Україні:
- необґрунтовані обмеження по термінах лізингу;
- непогодженість окремих положень з оподаткування лізингових операцій з відповідними законами про оподаткування, що приводить до вирішення спорів у судовому порядку;
- обмеження щодо роботи з фізичними особами, котрі не є суб'єктами підприємницької діяльності;
- відсутність можливості передачі об'єктів лізингу в сублізинг, хоча у світі така практика дуже поширена;
- обмежені можливості із залучення ресурсів від юридичних і фізичних осіб для забезпечення лізингових операцій.

Лізинг повинен стати ефективним засобом інтенсивного розвитку економіки України, забезпечуючи конкурентоздатність вітчизняної продукції на світовому ринку. Крім того, для розвитку інноваційного лізингу необхідно внести певні зміни в законодавчо-правову базу. Для усунення наявних правових колізій в законодавство, що стосується лізингу необхідно включити норму про те, що термін, на який укладено договір лізингу, повинен бути рівний терміну повної амортизації предмета лізингу. В цьому випадку будуть виключені протиріччя між податковими та бухгалтерськими нормами.

Для подальшого успішного розвитку лізингового бізнесу в Україні необхідно здійснити такі етапи:
- розробити та здійснити систему організаційно-економічних заходів щодо стимулювання та державної підтримки розвитку лізингу в Україні;
- у пріоритетному порядку продовжувати роботу щодо вдосконалення законодавчо-нормативної бази лізингу;
- створити економічні умови щодо розвитку ефективного інвестиційного ринку, де поєднуватимуться інвестиції з інноваціями завдяки вибору найбільш прогресивних проектів;
- з огляду на ефективність лізингу як інструменту інвестиційної політики, доцільно запровадити окрему статистичну звітність з лізингу.

Після реалізації цих кроків, на мою думку, буде досягнута більша ефективність лізингового механізму. Наступні удосконалення будуть випливати із проблем від подальшого розвитку лізингових відносин в Україні.

Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що на даному етапі розвитку Україна є постачальником сировини для розвинутих країн світу, тому одним із першочергових завдань економічної політики держави повинен бути вихід України на високий рівень технологічного розвитку. Для цього необхідні технологічні інвестиції, які можна отримати за допомогою фінансового лізингу.

Для підтвердження інвестиційного характеру лізингових операцій в законодавстві слід відобразити дві його функції: інвестування вкладень в лізинг у формі основних засобів в економіку лізингоодержувача; відшкодування понесених витрат на придбання предмета лізингу. Нові запропоновані заходи з оптимізації правових основ реалізації лізингових операцій дадуть змогу підготувати якісну базу для подальшої активізації лізингової діяльності на державному і регіональному рівнях.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бабак Ю.Н. Повышение роли лизинга в техническом обеспечении сельскохозяйственных предприятий / Ю.Н. Бабак // Зб. наук. Пр. Луганського національного аграрного університету; за ред. В.Г. Ткаченко. – Луганск: Елтон-2, 2008. – № 85. – С. 179–186.

2. Гринчук Ю. С. Економічна природа та сутність лізингу в аграрному секторі економіки України / Ю. С. Гринчук // Агроінком. – 2005. – № 7. – С. 35–40.

3. Закон України № «Про лізинг».

4. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підручн. / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк. – К.: КНЕУ, 2007. – 546 с.

5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні [Текст]: стат. зб. / держ. служба статистики України. – К.: Інформ.-вид. центр Держстату України, 2011. – 282 с.

6. Башкатова С.В. Лізингове фінансування інноваційної діяльності в Україні / С.В. Башкатова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2007. – № 6. – С. 67–71.

Деміденко Я.Ю., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», ІІ курс,
Ірпінського державного коледжу економіки та права
Науковий керівник – викладач Шорохова С.О.

## СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ КРЕДИТУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах розвитку економіки, що характеризується нестабільністю фінансової та політичної системи, недосконалим законодавством, виникають значні проблеми у банківському кредитуванні.

Проблемам банківського кредитування присвячено праці вітчизняних і зарубіжних авторів, зокрема: Е. Долана, О. Заруби, С. Ілляшенка, О. Кириченка, І. Лютого, Ю. Масленченкова, М. Пуховкіної, П. Роуза, К. Садвокасової, І. Осадчого та інших. В наукових працях вищезгаданих вчених представлена сучасний стан та організація кредитної справи, а також можливі проблеми в банківського кредитування. Але незважаючи на наукові напрацювання вчених з даної проблематики слід зауважити, що існує потреба в її подальшому дослідженні.

Актуальність даної тематики пов’язана із проблемами у сфері банківського кредитування в Україні та забезпечення підприємців та населення необхідними фінансовими ресурсами для їх безперервної та ефективної діяльності.

Вітчизняний банківський сектор починаючи з 2014 року перебуває процесі реформування та зіткнувся з низкою проблем, як загальноекономічного характеру, так і проблем породжених неправильною політикою регулятора – Національного банку. Серед найбільш відчутних наслідків реформ і проблем можна виділити:

1. Значне скорочення числа банків в Україні. За період з 2014 року по 2017рік їх кількість скоротилася на 84 банки (2014рік – 180 банків, 2017 рік – 96). Станом на 1 січня 2018 року, в Україні налічувалося 82 банківські установи, що на 14 одиниць менше ніж роком раніше.

2. Зростання недовіри до банків і як наслідок масовий відтік депозитів.

3. Девальвація національної грошової одиниці. За 2014-2016 рр. гривня девальвувала по відношенню до долара США більше ніж в 3 рази. Така різка девальвація привела до зростання проблемної заборгованості клієнтів перед банками (обслуговування валютних іпотечних кредитів стало неможливим для більшості позичальників). І ще одним наслідком девальвації є зростання валютних активів і зобов'язань та необхідність докапіталізації більшості банків.

4. Подорожчання кредитних ресурсів в Україні. 4.03.2015 року НБУ підняв облікову ставку до 30% для стримування інфляції в країні. Згодом починаючи з 28.08.2015 облікова ставка поступово знижувалася та станом на 07.07.2017 становила 12,5% та у 2018 році ставка рефінансування зросла і становить 17%. Такі дії не дають банкам виконувати одну з основних своїх функцій – кредитувати економіку, що ще більше посилює економічну кризу в Україні. Тобто, розвивати бізнес в умовах таких дорогих кредитних ресурсів неможливо.

5. Низький рівень ризик менеджменту більшості банків. Як показали результати багато банків України не приділяли належної уваги управлінню кредитним ризиком та ризиком ліквідності, що призвело до зростання проблемної заборгованості в кредитному портфелі і неможливості виконувати свої зобов'язання в строк.

6. Високий рівень збитковості викликав збільшення відрахувань до резерв під кредитні операції [1].

Внаслідок цілої системи причин, що проаналізовані вище, з початку 2014 року відбувся злам позитивного тренду зростання обсягів кредитування економіки на негативний. Кредити, що надаються суб’єктам господарювання, превалюють над кредитами, що надаються фізичним особам, майже на 60% та на 1 січня 2017 рік становили 84,21% від усіх наданих кредитів у банківській системі України [2].

На початку 2016 року співвідношення обсягу кредитів до ВВП, тобто фінансова глибина економіки (financial deepening), становить менше 50%, що значно нижче цього показника для інших країн, зокрема, у Данії 180%, у Японії 187%, у країн Єврозони у середньому вище 100%. Частка кредитів в іноземній валюті в кредитному портфелі залишається високою (55,8% ), що свідчить про високий рівень доларизації економіки.

Невеликий обсяг довгострокових кредитів продовжує скорочуватися, що головним чином зумовлено: системною проблемою нестачі довгих ресурсів у банківської системи; зниженням мотивації банків до кредитування внаслідок існування безризикових високоприбуткових інструментів – депозитних сертифікатів НБУ; обмеженим доступом до запозичень на міжнародних ринках; збільшенням обсягів проблемних кредитів та, як наслідок, збільшенням резервів для покриття ризиків; погіршенням фінансового стану позичальників внаслідок рецесії в економіці та низького внутрішнього попиту.

Структура кредитів, наданих нефінансовим корпораціям, свідчить про спрямування коштів банків головним чином на оптову та роздрібну торгівлю (майже 34 %), тобто на види діяльності з коротким операційним циклом.

На 01.01.2016 структура кредитів за видами економічної діяльності, наданих нефінансовим корпораціям, виглядає наступним чином за частками у загальному обсязі: переробна промисловість – 24,66%; сільське, лісове та рибне господарства – 6,15%; добувна промисловість – 2,29%; оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 33,73%; інформації та телекомунікації – 1,15%; операції з нерухомим майном – 9,56%; професійна, наукова та технічна діяльність – 5,70%; будівництво – 5,75%; транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 4,61%; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 3,99%. Питома вага кредитів на решту видів економічної діяльності, у тому числі освіту, охорону здоров'я та надання соціальної допомоги, мистецтво, спорт, розваги та відпочинок становить менш ніж 3% [2].

Перехід банківської системи на міжнародну практику визначення непрацюючих

кредитів і запровадження банківським регулятором нових вимог до оцінки банками розміру кредитного ризику з активних банківських операцій дали можливість оцінити реальний рівень проблемних кредитів, виданих українськими банками. Результат виявився вражаючим: частка таких кредитів (а це 58% у липні 2017 р.) виявилася найбільшою у світовій практиці. Для порівняння варто згадати, що, за даними НБУ, серед країн з найбільшими історичними максимумами частки непрацюючих кредитів, наприклад, у 2010 р. в Афганістані такий показник дорівнював 50%, у Нігерії – 38, а в Екваторіальній Гвінеї у 2016 р. – 28%. Треба також зазначити, що частка кредитів, прострочених більш як на 90 днів (тобто тих кредитів, надії на повернення яких невеликі), становить майже 80% від усіх непрацюючих кредитів. І це при тому, що за рівнем кредитної активності населення Україна перебуває на одному з останніх місць у Європі: співвідношення таких кредитів до ВВП становить лише 3,6% [3].

Отже, причини такої ситуації різні, включаючи кризові явища в економіці, низьку платоспроможність населення, високий рівень реальної (ефективної) відсоткової ставки за кредитами, обслуговувати які під силу не кожному позичальникові, високий кредитний ризик, що вимагає від банків формувати додаткові резерви під такі кредити. Слід також враховувати і значний юридичний ризик, пов'язаний з кредитними операціями, оскільки права кредиторів в Україні слабко захищені на рівні як законодавства, так і правозастосовної практики, що перешкоджає розвитку кредитування й доступності кредитних коштів.

Крім того, важливо розуміти, що наявність проблемних кредитів у банку – це і значний ризик для вкладників цього банку, адже порушення графіка грошових надходжень від позичальників створює загрозу для регулярних виплат за депозитами. При цьому сподіватися тільки на поліпшення економічної ситуації в країні для скорочення проблемних кредитів не доводиться.

В першому півріччі 2018 року НБУ зобов'яже банки надати плани роботи із проблемною заборгованістю. Крім того, з метою перевірки банківського сектора на міцність НБУ впроваджує щорічну оцінку банків шляхом стрес-тестування: йому підлягатимуть усі банки, чиї активи в сукупності становлять не менш як 90% від загальних активів банківського сектора. Однак найбільш ефективного результату у цьому напрямку можна очікувати у разі ухвалення у 2018 р. проекту закону України "Про діяльність з управління заборгованістю", розробленого НБУ за підтримки ЄБРР.

Сьогодні при роботі з проблемними боргами банки, як правило, домовляються про реструктуризацію з позичальниками, списують їх або продають з дисконтом (тобто нижче їхньої вартості). Унаслідок неефективності судової системи стягнення за проблемними кредитами самим банком може виявитися неможливим або потребуватиме багато часу. Прийняття зазначеного законопроекту, на додачу до існуючих можливостей, дасть змогу банкам продавати проблемні кредити спеціалізованим фінансовим установам – компаніям з управління заборгованістю. Надалі саме ці компанії регулюватимуть питання погашення заборгованості, взаємодіючи безпосередньо з боржниками.

Цей законопроект спрямований на правове забезпечення діяльності компаній з управління заборгованістю в Україні, створення належного конкурентного середовища на вторинному ринку кредитів, удосконалення регулювання передачі прав вимоги із заборгованості. Ухвалення такого закону дасть банкам реальну можливість оперативніше очищати свої баланси від "токсичних" кредитів, що приведе до поліпшення їх фінансового становища, вивільнення додаткових ресурсів, раніше використовуваних як резерви, та активізації кредитного ринку загалом [3].

Поліпшити ситуацію в даному сегменті ринку банківських послуг може допомогти створення і впровадження кредитного реєстру НБУ. Кредитний реєстр, що існує в багатьох країнах світу, становить собою інформаційну систему, в якій зібрано дані про кредитні угоди фінансових установ та стан їх виконання. Банки зможуть використовувати таку інформацію при оцінці рівня кредитного ризику перед наданням кредиту та вчасно довідуватися про проблеми потенційного позичальника при обслуговуванні інших кредитів. Це допоможе знизити ймовірність кредитування недобросовісних позичальників і зменшить кількість проблемних кредитів у майбутньому.

На завершення слід ще раз наголосити, що проблема наявності значної кількості непрацюючих кредитів є однією з головних загроз банківського сектора. Щоб уникнути проблем у сфері банківського кредитування доцільно вжити такі заходи: банківські установи при кредитуванні повинні робити головний акцент на професійність бізнес-планування клієнта, на якість менеджменту, а також бажано, щоб сам банк був зацікавлений прокредитувати вигідний проект і за допомогою своїх аналітиків, експертів довести бізнес-план позичальника до необхідного рівня; покращити інформаційне, методичне, кадрове забезпечення щодо структури кредитних операцій, удосконалити методику оцінювання кредитного ризику і заходи щодо його управління.

Таким чином, запропоновані заходи щодо вдосконалення банківського кредитування нададуть можливість банківським установам функціонувати з меншим кредитним ризиком, бути впевненими у своєчасному погашенні і поверненні позик.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Банківський сектор України: реалії та перспективи [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://vashbankir.com/financial-literacy/articles/bankovskiy-sektor-ukrainy-realii-i-perspektivy.html?hl=uk

2. Стратегія розвитку банківської системи 2016-2020: «синергія розвитку банків та індустріалізації економіки» – Київ, 2016. – 86 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://kneu.edu.ua/userfiles/ Credit_Economics_Department

3. Кредитування як один із потенційних ризиків 2018 року. Ризики для банків і вкладників. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://dt.ua/finances/kredituvannya

Джигир Ю.В., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси та кредит», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач Іванова С.М.

## АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ З ДОРОГОЦІННИМИ МЕТАЛАМИ ПАТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»

У періоди підвищення значення дорогоцінних металів в економіці і, як наслідок, зростання їх цінової кон'юнктури, що відбувається в даний час, фінансовий інтерес до банківських продуктів і послуг з дорогоцінними металами зростає як у населення, так і у суб'єктів господарювання, що визначає актуальність розвитку банками цього напрямку бізнесу. У міжнародній ж банківській практиці бізнес з дорогоцінними металами істотно розвинений, торгівля дорогоцінними металами здійснюється в основному банками як безпосередньо, так і через спеціалізовані торгові майданчики – біржі. Для вітчизняних банків послуги з реалізації дорогоцінних металів являє собою відносно новий і перспективний фінансовий інструмент, що забезпечує залучення порівняно дешевих ресурсів, освоєння принципово нових схем взаємодії з клієнтами і отримання доходу. Окрім того, інвестиції в золото з боку населення і господарюючих суб'єктів могли б істотно сприяти стабілізації інфляційних процесів та дедоларизації української економіки.

Разом з тим особливості здійснення операцій з дорогоцінними металами привертають увагу економістів, юристів, правників світового значення. Деякі аспекти визначення особливостей обігу дорогоцінних металів стали предметом наукових досліджень: Л.І. Зеленської, К.В. Єфремової, О.М. Маліченко, М.М. Назимка, Ю.О. Тітової, І.В. Перелі, А.В. Олійник, І.В. Шатковської та ін. Але особливості дослідження операцій з дорогоцінними металами на сучасному етапі їх становлення в Україні майже не розкрито.

Райффайзен Банк Аваль є одним із визнаних лідерів ринку за обсягами продажів банківських металів. Він пропонує клієнтам широкий асортимент пам’ятних, інвестиційних та колекційних монет виробництва провідних монетних дворів світу, більшість із яких розповсюджується банком на правах ексклюзивного дистриб’ютора.

Правовою підставою для здійснення операцій ПАТ «Райффайзен банк Аваль» з банківськими металами є наявність ліцензії Національного банку України та скупного

пункту, зареєстрованого у встановленому порядку Державною Пробірною Палатою при Міністерстві Фінансів України.

У 2016 році банк продавав клієнтам монети із дорогоцінних металів, які мають нумізматичну та інвестиційну цінність, а також спеціально виготовлені для дарування на свята та пам'ятні дати. Саме монети-подарунки користуються найбільшим попитом у клієнтів.

Для тих клієнтів, котрі регулярно користуються послугами банку та є учасниками програми лояльності, існує окрема програма, в рамках якої за накопичені бонуси можна придбати монети за спеціальною ціною.

ПАТ «Райффайзен банк Аваль» здійснює такі операції з дорогоцінними металами: продаж монет виробництва провідних монетних дворів світу на правах ексклюзивного дистриб'ютора в Україні; продаж ексклюзивних монет за індивідуальним замовленням клієнтів; продаж зливків дорогоцінних металів від визнаних виробників (зливки різної ваги від 1 граму до 1 кг); відповідальне зберігання зливків банківських металів у сховищі Банку; експертиза банківських металів, що приймаються Банком на відповідальне зберігання або купуються у клієнтів; продаж готівкових банківських металів з відкладеною поставкою зливків [1].

Райффайзен Банк Аваль здійснює ексклюзивні поставки в Україну золотих, срібних і платинових монет Монетного двору м. Перт (Австралія), Британського королівського монетного двору, Монетного двору Нової Зеландії.

Банк також є дистриб'ютором монет Польщі, Іспанії, Італії, Фінляндії, Китаю, Сан-Марино, Андорри, Греції, Франції, Сінгапуру, КНДР, Монголії, Вірменії, Білорусі, Бермудських та Соломонових Островів, Островів Кука та Піткерн, Ніуе, Камбоджі, Сомалі, Британських Віргінських Островів та Ліберії.

Вартість золота ПАТ «Райффайзен банк Аваль» наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

**Курс золота (999.9) ПАТ «Райффайзен банк Аваль» на 26.12.2017***

| Вага зливка, г. | | Купівля, грн./г | Вартість зливка, грн. |
|---|---|---|---|
| 1 | (штамп.) | 1050,00 | 1050,0 |
| 5 | (штамп.) | 1040,00 | 5200,00 |
| 10 | (штамп.) | 1025,00 | 10250,00 |
| 20 | (штамп.) | 1015,00 | 20300,00 |
| 50 | (штамп.) | 1010,00 | 50500,00 |
| 100 | (штамп.) | 1040,00 | 104000,00 |
| 250 | (штамп.) | 995,00 | 248750,00 |
| 500 | (штамп.) | 985,00 | 492500,00 |
| 1000 | (штамп.) | 975,00 | 975000,00 |
| Офіційний курс НБУ (за одну тройську унцію) | | | 35443,1650 |

** Розраховано автором на основі даних банку[2]*

Перевага готівкових металів полягає в тому, що золото є одним з найбільш надійних інструментів для інвестування коштів. Зливки металів компактні та зручні для зберігання, а також є чудовим подарунком.

Готівкові БМ – відмінний фінансовий інструмент для довгострокового інвестування, який є невід'ємною частиною диверсифікованого інвестиційного портфелю.

Фізична особа-резидент, у разі купівлі/продажу готівкових банківських металів на суму, що перевищує 150 тис. грн., має надати паспорт та документ про присвоєння ідентифікаційного номера платника податків.

Фізична особа-нерезидент, у разі купівлі/продажу готівкових банківських металів, має надати паспорт та документ про джерела походження готівкових банківських металів/гривень відповідно до ПП НБУ №325 від 06.08.2003.

Операції з безготівковими банківськими металами: обслуговування поточного рахунку у банківських металах; купівля та продаж безготівкових банківських металів.

Перевага безготівкових банківських полягає в тому, що їх можна придбати дешевше за

рахунок того, що відсутні витрати на виготовлення, страхування та перевезення зливків. Спред (різниця) між цінами купівлі та продажу безготівкових банківських металів є мінімальним. В той же час безготівкові метали забезпечені відповідною кількістю зливків, тому надійність такого виду інвестування ні в чому не поступається готівковим зливкам. Для укладення угоди на відкриття та обслуговування поточного рахунку у банківських металах, з боку клієнта потрібні лише: паспорт та довідка з податкової інспекції про присвоєння ідентифікаційного номера платника податків – для фізичних осіб-резидентів.

У разі готівкового поповнення поточного рахунку в гривні (з метою подальшої купівлі банківських металів) фізична особа-нерезидент має додатково надати документи про джерела походження готівкових коштів на території України. Облік загального фінансового результату операцій з банківськими металами ведеться клієнтом самостійно, окремо від інших доходів і витрат.

Банківські метали ПАТ «Райффайзен банк Аваль» такі як золото та інші дорогоцінні метали відображаються в Звіті про фінансовий стан за цінами купівлі НБУ, які приблизно відповідають справедливій вартості, з дисконтом стосовно котирувань Лондонської біржі металів. Зміни у цінах купівлі НБУ відображаються як курсові різниці за операціями з дорогоцінними металами у складі інших доходів.

Торгівля банківськими металами в ПАТ «Райффайзен банк Аваль» здійснюється безпосередньо через власні каси в операційних залах банку з фізичними особами-резидентами та нерезидентами і юридичними особами-резидентами. Про ефективність здійснених послуг із продажу банківських металів свідчать дані, наведені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

**Ефективність проведення послуг із продажу банківських металів**

| Банківські метали | Доходи | | Витрати | | Обсяг прибутку від проведення операцій | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | тис. грн | % | тис. грн | % | тис. грн | % |
| Золото | 2400 | 69 | 1650 | 72 | 750 | 63 |
| Срібло | 800 | 23 | 420 | 18 | 380 | 32 |
| Платина | 200 | 6 | 150 | 7 | 50 | 4 |
| Паладій | 100 | 3 | 80 | 3 | 20 | 2 |
| Усього | 3500 | 100 | 2300 | 100 | 1200 | 100 |

** Розраховано автором на основі даних банку [2]*

Дані таблиці 1.2 свідчать про найбільшу ефективність проведення операцій по дорогоцінними металам із золотом, що характеризується найбільшими обсягами отриманих доходів – 63 % від загального обсягу.

В структурі банківських металів ПАТ «Райффайзен банк Аваль» переважає продаж золота, на другому місці за кількістю продажу – срібло. Низький продаж платини та паладію говорить про те, що це сегмент на ринку дорогоцінних металів є нерозвиненим, а операції в цих сегментах мають епізодичний характер через свою нетрадиційність для вітчизняного ринку.

Також в банку існують так звані знеособлені металеві рахунки – рахунки, що відкриваються кредитною організацією для обліку дорогоцінних металів без вказівки індивідуальних ознак і здійснення операцій по їх залученню і розміщенню. Рахунки призначені для проведення таких видів банківських операцій: залучення дорогоцінних металів у вклади, їх розміщення, надання позик у дорогоцінних металах. Відповідно банк змушений відкривати кілька різновидів знеособлених металевих рахунків: рахунки клієнтів (строкові та на вимогу), коррахунки банків, рахунки обліку позик, виданих клієнтам.

Таким чином, монети з дорогоцінних металів можуть існувати у вигляді речей, а також враховуються на відповідних знеособлених металевих рахунках, на підставі яких здійснюються відповідні операції (залучення дорогоцінних металів у вклади (до запитання і на певний термін) від фізичних і юридичних осіб. На сьогодні продаж золота здебільшого зводиться до надання (переуступки) права на його отримання з банку, до передавання квитанції на золото, що зберігається. Угоди з купівлі-продажу золота здійснюються миттєво із застосуванням найсучаснішої техніки зв'язку та банківських розрахунків. В Україні на

ринку банківських послуг банківські установи активно розширюють свою діяльність. Операції з дорогоцінними металами в українських банках набувають все більшої популярності, збільшуючи свої обсяги, тому їх цивільно-правове регулювання є необхідністю сьогодення.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Золотовидобувні компанії піднімаються в топ-500 на тлі загального падіння в металургії [Електронний ресурс]. – 2009. – Режим доступу до ресурсу : http://news.finance.ua/ua/~/1/0/all/2009/06/01/162080
2. Офіційний сайт ПАТ «Райффайзен банк Аваль» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.aval.ua/

Джуринська Я. Р., фінансове відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», ІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Науковий керівник –к.психол.н., викладач Шмерко О. П.

## АНАЛІЗ ЗОЛОТОВАЛЮТНИХ РЕЗЕРВІВ УКРАЇНИ

Створення золотовалютних резервів країни – необхідна умова існування і функціонування будь-якої держави, оскільки вони забезпечують виконання ряду найважливіших функцій: зокрема, дають змогу проводити незалежну від зовнішніх чинників грошово-кредитну політику шляхом стабілізації і регулювання курсу національної валюти. Правильний вибір структури золотовалютних резервів є важливим завдання для Національного банку України.

В умовах фінансової нестабільності, наслідком якої сьогодні в Україні є валютна та банківська криза, надзвичайно великої актуальності набувають питання ефективного управління золотовалютними резервами НБУ та пошуку джерел їх поповнення.

Проблему формування золотовалютних резервів досліджували: Адамик Б.П., Могилко Л.В., Журавка Ф.О., Бєляєв Д.О., П., Любунь О. С., Міщенко В. І., Савлук М. І., Пуховкіна М. Ф., Мороз А. М., Гурова В. О. та інші.

Визначення терміну «золотовалютний резерв» пройшло тривалий еволюційний шлях. Згідно із Законом України «Про Національний банк України» «золотовалютний резерв» – резерви України, відображені у балансі Національного банку України, що включають в себе активи, визнані світовим співтовариством як міжнародні і призначені для міжнародних розрахунків[1].

Це частина національного багатства України (до складу якої входять активи, визнані світовим співтовариством як міжнародні), і яка перебуває під контролем Національного банку та призначена для прямого чи непрямого регулювання платіжного балансу шляхом проведення валютних інтервенцій та інших цілей, передбачених законодавством України. Щоб виконати основну функцію Національного банку України — забезпечення стабільності гривні, необхідна наявність золотовалютних резервів та управління ними[1].

Основними резервними валютами для Національного банку є долари США, євро, СПЗ, швейцарські франки, англійські фунти стерлінгів, японські єни. Як базова валюта, тобто як валюта для підрахунку обсягу, визначення структури золотовалютного резерву, а також для складання звітності для міжнародних фінансових організацій використовується долар США.

На протязі з 2010 по 2018 роки обсяги золотовалютного резерву є нестабільними, що зображено в табл.1[2]. До 2009 року обсяги золотовалютного резерву лише зростали. Досягнувши свого максимуму на початку 2011 року – 34,5764 млрд. дол. США, золотовалютний запас почав послідовно скорочуватися, досягши позначки 7,53333 млрд. дол. США станом на 1 січня 2015 року. Це було зумовлено тим, що уряд країни використовував золотовалютні резерви НБУ витрачаючи їх на підтримку завищеного курсу державної валюти, який не відповідав рівню економіки країни. Станом на 1 січня 2013 року можна спостерігати різкий спад ЗВР. Основною причиною зниження резервів в 2013 році — погашення кредитів МВФ. Національний банк України віддав кредиторам ту складову

валютного резерву, яка була раніше позичена.

Протягом досліджуваного періоду найбільше падіння обсягів золотовалютного резерву відбулося у 2015 році – на 12,88238 млрд. дол. США, або 63,1%. Однак, вже у 2016 році спостерігається збільшення золотовалютних резервів країни на 5,76666 млрд. дол. США або на 76,56 %. Зростання резервів обумовлене розміщенням облігацій внутрішньої державної позики в доларах на 431,3 млн. грн.

Станом на 1 січня 2016 року ЗВР поступово збільшується, це пояснюється тим, що міжнародні резерви України на 01 січня 2018 року становили 18 808,45 млн. дол. США (в еквіваленті) за попередніми даними. За рік вони зросли на 21%, здебільшого завдяки надходженню фінансування від Міжнародного валютного фонду на рівні близько 1 млрд. дол. США, а також купівлі Національним банком на тлі сприятливої ситуації на валютному ринку 1.3 млрд. дол. США під час проведення валютних інтервенцій.

Таким чином, рівень міжнародних резервів України на кінець 2017 року перевищив прогноз Національного банку (18.6 млрд. дол. США в еквіваленті, згідно Інфляційного звіту за жовтень-2017), незважаючи на незначне скорочення у грудні на 0.5%.

Зміна рівня міжнародних резервів протягом грудня була, у свою чергу, обумовлена надходженнями на користь Уряду у сумі 588,8 млн. дол. США (з них 586,4 млн. дол. США (в еквіваленті) - від розміщення державних облігацій), а також виплатами за зовнішнім боргом [4].

Станом на 31 грудня 2017 офіційні резервні активи України становили 18808,5 млн. Доларів США, при цьому монетарне золото (включаючи золоті депозити і золото) – всього лише 1060,7 млн. Доларів (5,64% від загального обсягу резервів). Більшу ж частку міжнародних резервів України складають активи в конвертованих валютах (цінні папери, валюта і депозити) [3].

Таблиця 1.

Розмір Золотовалютних резервів України з 2010 року по 2018 рік

| Дата | Розмір, млрд. дол. США | Приріст, млрд. дол. США | Приріст % |
|---|---|---|---|
| 01.01.2010 | 26.50511 | -5.03809 | -15.97 |
| 01.01.2011 | 34.5764 | 8.07129 | 30.45 |
| 01.01.2012 | 31.79461 | -2.78179 | -8.05 |
| 01.01.2013 | 24.54619 | -7.24842 | -22.8 |
| 01.01.2014 | 20.41571 | -4.13048 | -16.83 |
| 01.01.2015 | 7.53333 | -12.88238 | -63.1 |
| 01.01.2016 | 13.29999 | 5.76666 | 76.55 |
| 01.01.2017 | 15.539 | 2.23901 | 16.83 |
| 01.01.2018 | 18.808 | 3.269 | 21.04 |

Аналіз сучасної структури резервів України дає змогу зробити висновки, що вони недостатні та недосконалі. Формування належної структури золотовалютних резервів Національного банком дає йому змогу належним чином виконувати власні функції з регулювання валютних відносин передусім у плані підтримання зовнішньої стабільності національних грошей і рівноваги платіжного балансу. Хоча запозичення коштів і має вагомий вплив на стан ЗВР України, але не потрібно забувати, що ці кошти потрібно в майбутньому повертати та ще і сплачувати за них відсотки, що в результаті призведе до зменшення ЗВР. Отже, неможливо досягти вагомого збільшення золотовалютних резервів за рахунок їх джерел формування. Збільшувати резерви потрібно за рахунок ефективного управління ними.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про Національний банк» від 20 травня 1999 року № 679-XIV (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

2. Золотовалютні резерви України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://insiders.com.ua/spravochnik/zolotovalyutnye-rezervy

3. Золотовалютні резерви України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://index.minfin.com.ua/ua/finance/assets/
4. Міжнародні резерви України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=61838762

Дідківська Є.В., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», ІІІ курс,
Ірпінського державного коледжу економіки та права
Науковий керівник – викладач, Деміденко Л.С.

## ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

В багатьох країнах світу страхування розглядається як могутній стабілізаційний фактор та суттєве джерело забезпечення довгострокових інвестицій в економіку держави, тому для України розвиток страхового ринку може стати одним із важелів для поліпшення стану економіки країни. Починаючи з 2014 року кризові явища негативно вплинула на весь вітчизняний страховий сектор, тому динаміка розвитку страхового ринку не показує істотного зростання. Головна причина – відсутність таких необхідних заходів реформування галузі страхування в цілому та у сфері законодавства зокрема.

Існуюче законодавство про страхування не враховує сучасного стану економіки держави (наприклад, інфляції, яка швидко змінює всі страхові фонди і резерви). Інфляція по суті є проблемою номер один, оскільки непередбачуваність цінової динаміки суттєво затрудняє розрахунок ставок страхових премій і визначення обсягів виплат страхових відшкодувань і в кінцевому результаті може нанівець звести страховий захист. Невідповідність виплат страхового відшкодування фінансовим витратам відштовхує клієнтів від страхових організацій, не дивлячись на необхідність захисту від різних ризиків.

Певні законодавчі зміни могли б істотно стимулювати розвиток ринку страхування життя, зокрема накопичувального. Накопичувальне страхування життя за своєю інвестиційною суттю схоже з банківським депозитом, забезпечуючи поетапне формування накопичень з обмеженою ліквідністю. При цьому такі накопичення є довгостроковими інвестиціями, які вимагають додаткового захисту. Без створення Фонду гарантування ринок страхування життя буде й надалі показувати зростання виключно за рахунок співробітництва з банківським сектором. Законодавчого врегулювання потребують питання регулювання діяльності страхових посередників, медичне страхування.

Згідно діючого законодавства, фактично заборонено страховим компаніям займатися любими видами діяльності, крім страхової. Це призводить до того, що страховики не можуть ефективно страхувати під заставу, так як невідомо, що з цією заставою робити. Продати її не можна і використати по призначенню також не можна [1, с. 102].

Ще однією проблемою є те, що на сьогоднішній день у нас ще досить низький рівень страхової культури. Це зумовлено тим, що населення не сприймає страхування як необхідний елемент захисту життя, здоров’я і майна від різних небезпек. Незважаючи на трансформаційні процеси, які відбуваються в нашій країні, серед основних способів захисту від непередбачуваних обставин (ризиків) громадяни здебільшого покладаються на допомогу від держави чи близьких. Держава та страхові компанії не здійснюють необхідних заходів, щоб покращити рівень страхової грамотності та довіри українців. Відповідно, попит населення на продукти страхових компаній в Україні залишається поки що недостатнім.

Свідченням цього є те, що частка витрат на страхування у загальному обсязі витрат населення протягом останніх років становить менше 1,0 %, у той час як в інших країнах цей показник досягає 30% [2].

Окрім наведених вище проблем є і низка інших, таких як:

- недосконала нормативно-правова база;
- низький попит фізичних і юридичних осіб на страхові послуги, що спричинено економічною та політичною кризою в країні;
- відсутність надійних інвестиційних програм, а також реальних фінансових механізмів для довгострокового розміщення страхових резервів;
- низький рівень страхових виплат;

- низький рівень дохідності окремих видів страхування;
- недостатня ефективність стратегічного менеджменту страхових компаній;
- значна інформаційна закритість діяльності страхових компаній;
- політична нестабільність в країні;
- слабкі зовнішньоекономічні зв'язки України у сфері страхування з іншими країнами;
- нерозвиненість національної страхової інфраструктури;
- недостатній рівень і потенціал розвитку страхування за межами країни;
- низькі показники конкурентоспроможності українських страхових компаній [3].

Посприяти подоланню кризових тенденцій на страховому ринку та значно поліпшити фінансовий стан страхових компаній, як у короткостроковій так і у довгостроковій перспективі, повинні такі заходи: стимулювання страховиків до отримання міжнародних рейтингів фінансової стійкості, сприяння інформаційній відкритості страхового бізнесу шляхом постійного моніторингу якості страхових послуг різних компаній у засобах масової інформації; формування системи саморегулювання, удосконалення податкового, антимонопольного, кримінального та цивільного законодавства, що регулюють сферу страхування; приділення більшої уваги вдосконаленню механізму страхування виробників сільськогосподарської продукції, яке в перспективі зможе позитивно вплинути на економічні показники країни; приділення уваги мінімізації можливості зловживання державною владою при контролі над діяльності страховиків, посилення контролю за операціями вихідного перестрахування та впровадження змін щодо порядку оподаткування страховиків з метою мінімізації фінансових схем.

Отже, страховий ринок переживає складний період функціонування в умовах нестабільної економіки. Наявне за останні роки зниження рівня платоспроможності населення й довіри страховикам призвели до суттєвого зменшення попиту на страхові послуги. Тому на сьогодні страховикам необхідно підвищувати ефективність страхового менеджменту, створити структурні основи для розвитку пенсійного, медичного страхування, розширити перелік страхових послуг, підвищити конкурентоспроможність, забезпечити оптимальне структурне співвідношення між обов'язковим та добровільним страхуванням, залучити страховий ринок до вирішення проблем соціального страхування.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Клепікова О. А. Дослідження динаміки розвитку страхового ринку України як складової світового ринку страхових послуг / О. А. Клепікова // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – Одеса: Астропринт, 2015. – Т. 15. – Вип. 20. – С. 101-111.

2. Журавка О.С. Страхова культура як один із чинників впливу на розвиток страхування// Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" – № 5, 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4102

3. Трачук А.О., 66 гр., Клепікова О.А. Проблеми і перспективи розвитку страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789

Дубинюк І.О., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»
Науковий керівник – викладач Іванова С. М.

## ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ В ІНТЕРНЕТІ

Загальновідомо, що платіжна система є визначальною складовою національної економіки, центральною ланкою фінансово-кредитної системи.

Як показує досвід розвинутих країн, раціональна організація платіжної системи сприяє вдосконаленню грошово-кредитних відносин, дієвій роботі фінансової сфери в цілому, забезпечення ефективного функціонування національного господарства, а також здійснення міждержавних валютних розрахунків [1].

Виходячи з цього, платіжні системи в Інтернеті – це системи проведення розрахунків між фінансовими, комерційними організаціями і користувачами Інтернету, в процесі купівлі-продажу товарів та послуг через Інтернет. Головною функцією платіжної системи в Інтернеті є проведення переказу коштів [3]. У системі електронної комерції платежі здійснюються при дотриманні ряду умов:

−дотримання конфіденційності;

−збереження цілісності інформації;

−можливість оплати будь-якими доступними покупцеві платіжними засобами;

−наявність коштів у покупця (авторизація);

−гарантії ризиків продавця;

−мінімізація плати за транзакцію;

Крім того, покупці і продавці повинні бути впевнені, що всі сторони, що беруть участь в угоді, є тими, за кого вони себе видають. Процес посвідчення називається аутентифікацією.

Розглянемо існуючі нині досить поширені платіжні системи:

Платіжна система WebMoney – система електронних розрахунків, яка почала працювати в 1998 році і в деяких нішах онлайн-бізнесу стала фактично стандартом при проведенні платежів. За даними внутрішньої статистики, яка була оприлюднена адміністрацією системи, обсяг платежів, здійснених за допомогою WebMoney, за підсумками 2017 року склав суму, яка вражає – 17 мільярдів доларів США.

Основа взаєморозрахунків WebMoney – використання так званих титульних знаків, які є еквівалентом різних валют. Найбільш популярні і найчастіше використовувані зараз:

- WMR (російські рублі).
- WMZ (долар США).
- WMU (українська гривня)

Інтернет-банкінг Приват24 – система, яка призначена для дистанційної роботи з банківськими рахунками. Власником Приват24 є ПриватБанк. Система дозволяє отримувати доступ та керувати платіжними картками клієнта (випущеними не лише ПриватБанком, але й іншими українськими банками) в режимі реального часу. Інструменти Інтернет-банкінгу Приват24 дозволяють здійснювати перекази коштів на картки як українських, так і закордонних банків, перекази на розрахункові рахунки в українських банків, а так само в системах Privatmoney, WesternUnion, SWIFT платежі.

Доступ до системи може бути здійснений як через Web-версію, так і через мобільні додатки для операційних систем Android та iOS.

Лідируюче положення серед існуючих платіжних систем займають системи на основі пластикових карт і перш за все кредитних карт. Більшість транзакцій в Інтернеті відбуваються з використанням саме цього виду платежу.

Пластикова картка – це персоніфікований платіжний інструмент, що надає можливість безготівкової оплати товарів, і послуг, а також отримання готівкових коштів у відділеннях банків та банкоматах. Одна з головних функцій пластикової картки – забезпечення ідентифікації її особи як суб'єкта платіжної системи.

При видачі картки клієнту здійснюється її персоналізація – на неї заносяться дані, що дозволяють ідентифікувати картку її власника, а також здійснити перевірку платоспроможності картки при прийомі її до оплати або видачі готівкових грошей. Процес затвердження продажу або видачі готівки по карті називається авторизацією.

Спроби удосконалити та кардинально усунути недоліки платіжних систем в Інтернеті на основі кредитних карток привели до розробки альтернативних видів платіжних систем – так званих дебетових систем, найбільш широке поширення серед яких отримали сьогодні «електронні гроші». Дебетові схеми платежів в Інтернеті побудовані аналогічно їх традиційним прототипам: чекових і звичайних грошових схем. У схему залучені дві незалежні сторони – емітенти і користувачі. Під емітентом розуміється суб'єкт, керуючий платіжною системою. Він емітує електронні грошові одиниці. Користувачі систем виконують дві головні функції: виробляють і приймають платежі через Інтернет, використовуючи випущені електронні одиниці.

З огляду на це, електронні гроші – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовими зобов'язаннями цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі.

Розвиток систем електронних грошей в Україні стримується законодавчими обмеженнями, згідно з якими емісію електронних грошей можуть здійснювати лише банківські установи.

Використання електронних грошей має наступні переваги у порівнянні з безготівковими операціями здійсненими за допомогою платіжних карт:

– збільшення швидкості зарахування коштів на рахунок продавця;
– меншою собівартістю операцій;
– більшою гнучкістю у наданні послуг.

Більша гнучкість електронних грошей пов'язана з їх здатністю пристосовуватись до потреб конкретних бізнес-моделей на відміну від карткових платіжних систем, які виступають універсальним платіжним засобом. Наприклад, оператори електронних грошей можуть покращувати захист прав споживачів шляхом введення ефективніших механізмів оскарження операцій і наданням консультаційної підтримки покупцям або спрощувати процедури реєстрації в системі для підприємств і інтеграції платіжного сервісу на сайті підприємства.

В Україні все частіше використовують електронні гроші для розрахунків за товари та послуги. Так, згідно з даними, що містяться на офіційній сторінці НБУ, у 2017 році кількість випущених банками електронних грошей становила 40,5 млн. грн.., а обсяг операцій з електронними грошима – майже 3 млрд. грн..

Електронні гроші являють собою електронні грошові зобов'язання і з юридичної точки зору не є справжніми грошима. Застосовується ж термін «гроші», оскільки електронні гроші в значній мірі успадковують властивості реальних готівкових грошей. Деякі системи дозволяють отримувати електронну готівку анонімно, щоб не можна було визначити зв'язок між покупцем і грошима. Це здійснюється за допомогою методу сліпого підпису. Варто ще відзначити, що при використанні електронних грошей відпадає необхідність в аутентифікації, оскільки система заснована на випуску грошей в обіг.

Отже, загалом безготівкові розрахунки відіграють вирішальну роль у забезпеченні ефективного і прозорого функціонування економіки, зокрема, сприяють зменшенню частки тіньового сектору економіки, скороченню витрат на обслуговування готівкового обігу, розвиткові сучасних електронних технологій і підвищенню активності населення як учасника банківської системи країни [2].

Крім того, поширення використанні платіжних систем є необхідною умовою для успішного розвитку електронної комерції. Платіжні карти і електронні гроші найкраще відповідають потребам електронної комерції у платіжних інструментах.

Значення електронної комерції в перспективі буде тільки зростати, і вона цілком може стати одним зі звичайних способів платежу між клієнтами і постачальниками товарів чи послуг. Тому вдосконалення систем і відповідність міжнародній правовій практиці в сфері обігу електронних грошей з кожним днем стає важливим завданням на державному рівні.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ринок карткових платежів України: міжнародний досвід та національне регулювання: Аналітичний звіт / В. Кравчук, О. Прем'єрова. – К., 2012.

2. Лук'янов В. С. Національна платіжна система: поняття, ключові принципи організації і базові функції // Гроші, фінанси та кредит. – 2009. – С. 160–168.

3. Словник фінансово-правових термінів / [за заг. ред. д. ю.н., проф. Л.К. Воронової]. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2011. – 558 с.

4. Онлайн-платежі в Україні стабільно зростають // eCommerceConnect [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://ecommerce.upc. ua/uk/news.html?id=1574.

5. Кожна сьома операція по платіжним карткам в Україні – це операція в інтернеті // eCommerceConnect [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://ecommerce.upc.ua/uk/news. html?id=1495.

Дудченко В.М., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», 2 курс
Ірпінський державний коледж економіки та права,
Науковий керівник – викладач Ковальчук Н.І.

# ІНВЕСТИЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах світової фінансово-економічної кризи пріоритетним напрямком діяльності держави та бізнесу є проведення скоординованої політики та вироблення стратегії зі зниження впливу кризових явищ у фінансовому секторі на стан інвестиційної безпеки економіки.

Сьогодні немає однозначного визначення сутності інвестиційної безпеки. Інвестиційна безпека — це такий рівень національних та іноземних інвестицій (за умови оптимального їх співвідношення), який здатен забезпечити довгострокову позитивну економічну динаміку при належному рівні фінансування науково-технічної сфери, створення інноваційної інфраструктури та адекватних інноваційних механізмів.

Поняття "інвестиційна безпека" означає процес забезпечення такого стану інвестиційної сфери, за якого економіка здатна зберігати й підтримувати рівень інвестиційних ресурсів в умовах дії внутрішніх і зовнішніх загроз, стійкий розвиток і соціально-економічну стабільність в країні, зростання конкурентоспроможності національної економіки та добробуту населення [1, с.366].

Метою наукової роботи є визначення на основі аналізу стану інвестиційної безпеки економіки регіонів України загроз інвестиційної безпеки та пріоритетних напрямів інвестиційної політики.

Дослідження проблем забезпечення економічної безпеки, у тому числі інвестиційної, знайшли відображення в працях провідних вітчизняних та зарубіжних учених: Л. Абалкіна, О. Барановського, З. Варналія, А. Гальчинського, В. Гейця, С. Глазьева, Я. Жаліла, С. Кирєєва, В. Кириленко, С. Пирожкова, В. Сенчагова, А. Сухорукова та ін.

Сьогодні під впливом об'єктивних обставин у системі економічної безпеки пріоритетними є фактори інвестиційної безпеки України, що забезпечують передумови радикальної модернізації економіки.

Аналіз показників інвестиційної безпеки регіонів України вказує на низький рівень інвестиційної безпеки.

Так, у 2016 р показник співвідношення інвестиції в основний капітал до ВВП по Україні становить лише 15,2%, що значно нижче за середньосвітовий показник у 24,2%. Цей показник переважно сформований інвестиційною активністю в таких регіонах, як м. Київ (30,3%), Київська (9,6%), Дніпропетровська (8.9%), Львівська(4,8%), Харківська (4,2%), Одеська (3,2%), Запорізька (3,0%), Полтавська (3,0%), Чернігівська (1,4%) області.

Для забезпечення інвестиційної безпеки регіону важлива структура інвестицій за видами економічної діяльності, зокрема вкладення іноземних інвесторів. Найбільшу частку капіталовкладень в регіонах України у 2016 р. було спрямовано на промисловість - 29,4%. Перші місця за обсягами залучених інвестицій посідають виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів та металургія. Їхні частки наприкінці ІІІ кварталу 2016 року становили відповідно18,7% та 39,7%. Проте, на превеликий жаль, незначними є інвестиції в локомотив прогресу — машинобудування, відтворення основних засобів якого формує цикли економічного піднесення. На будівництво припадає 13,5% капітальних інвестицій; на сільське, лісове та рибне господарство — 14,6%; інформацію і телекомунікації — 4,4%; оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів — 8,7%; транспорт, складське господарство, поштову та кур'єрську діяльність — 7%; державне управління та оборону, обов'язкове соціальне страхування — 3,7%[3, с 170].

На рівні окремих регіонів основними загрозами інвестиційній безпеці держави є:

1) відсутність інвестиційної стратегії;

2) низький рівень інвестиційного клімату за всіма його складовими;

3) недостатні обсяги та диспропорції у структурі інвестицій в основний капітал;

4) недосконала законодавчо-нормативна база;

5) недосконаліть державної грошово-кредитної політики, що заважає збалансуванню заощаджень та інвестицій [3, с 170].

Отже, проаналізувавши причини негативного інвестиційного клімату в Україні, можна зробити висновки, що для його покращення потрібно:

1) Забезпечити інвестиційну безпеку шляхом здійснення виробничих нагромаджень і капітальних вкладень.

2) Інвестиційна безпека України має передбачати також дотримання оптимального співвідношення національних та іноземних інвестицій.

3) Забезпечити належне фінансування науково-технічної сфери.

4) Удосконалити нормативно-правову базу з питань регулювання фінансового сектору економіки, у тому числі з питань вдосконалення захисту прав інвесторів.

Важливу роль у забезпеченні інвестиційної безпеки відводиться активізації інвестиційної діяльності через відновлення спеціальних режимів інвестування.

Отже, в умовах посилення залежності розвитку економіки України від кон'юнктури на зовнішніх ринках зростають загрози економічній безпеці розвитку її регіонів. Повністю усунути ці загрози неможливо, проте постає потреба в запобіганні їм шляхом проведення постійного моніторингу індикаторів інвестиційної безпеки регіонів України.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Барановський О.І. Фінансова безпека а Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) / О.І. Барановський. — К. : Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2004. — 759 с.- с.366.

2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. URL:http://www.ukrstat.gov.ua.

3. Мошенський С. Інвестиційна безпека в системі забезпечення економічної безеки держави: поняття, категорії, сутність І С. Мошенський // Наука молода.2011.-№ 10. - С 166-171.

Єленець Ю.В.,економічне відділення,
спеціальність «Бухгалтерський облік», ІІІ курс
НУВГП «Рівненський економіко-технологічний коледж».
Науковий керівник – викладач Радзівіл С.Я.

## КРИПТОВАЛЮТА В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА МОЖЛИВІ РИЗИКИ

Починаючи з 2010 року,на території багатьох держав поширюється валюта,статус якої і досі не визначений. Більшість науковців трактують криптовалюту,як швидку і надійну систему платежів та грошових переказів,засновану на новітніх технологіях і не підконтрольна жодному уряду. Це такий новий вид активів,який відрізняється від звичайних для нас грошей або інших фінансових активів. Від грошей відрізняється тим,що ви володієте валютою безпосередньо і для цього не потрібний банк чи якийсь дозвільний орган.

У світі кількість видів криптовалют вже наближається до тисячі і ринок продовжує рости. До середини 2013 року всі види криптовалют,існуючі на той момент,ґрунтувалися на вихідному коді основної системи під назвою Bitcoin. Починаючи з липня 2013 року активно розробляються власні платформи,що підтримують додаткову криптоструктуру,наприклад, можливість біржової торгівлі. Bitcoin - найвідоміша криптовалюта,родоначальник усього напряму. Відомо,що засновником виступила група осіб під назвою «Сатосі Накамото». У 2015 році Європейський суд звільнив Bitcoin від оподаткування,чим фактично визнав її повноцінною грошовою одиницею. Далі в 2011 році з'явилась Litecoin. Primecoin – популярна криптовалюта, що з'явилася в 2013 році. Щоб отримати цю валюту,комп'ютер користувача повинен вирішити проблему простих чисел і послідовності Каннінгема. Peercoin – один з прямих спадкоємців Bitcoin. На відміну від більшості інших криптовалют,тут немає чітких обмежень щодо граничної емісії. Також відомі ще такі види криптовалюти,як Namecoin та Freicoin.

Ціна криптовалюти залежить від попиту та пропозиції,якщо існує великий попит,то ціна зростає,якщо більша кількість людей хоче її продати,то ціна трохи падає. Емісія та облік

криптовалют засновані на різних криптографічних методах. А функціонування відбувається децентралізовано,в розподіленій комп'ютерній мережі. Нові Bitcoin або будь-яка інша криптовалюта створюються за допомогою процесу,який називається майнінг. Майнінг - це вирішення якоїсь складної криптозадачі,яка розв'язується методом повного перебору. Звичайний комп'ютер для виконання цих завдань не підійде. Тому для отримання Bitcoin використовують надпродуктивні комп'ютери або потужні сервери. З кожним роком алгоритм отримання Bitcoin ускладнюється,щоб обмежити річну емісію криптовалюти та не допустити інфляцію Майнери конкурують,використовуючи комп'ютери для вирішення складних математичних головоломок. В даний час,переможець нагороджується 25 Bitcoin і визначається раз в 10 хвилин. Для зберігання будь-якої криптовалюти потрібно лише скачати на Ваш смартфон спеціальну програму,яка буде виконувати роль гаманця.

В Україні на даний момент криптовалюта не регулюється чинним законодавством та відсутній який-небудь її правовий режим. З одного боку,згідно з Цивільним кодексом України,законним платіжним засобом,обов'язковим до приймання на всій території України, є грошова одиниця України — гривня.[3,п.3.3] З іншого боку,на законодавчому рівні відсутні будь-які заборони на звернення криптовалют і їх використання в якості засобу обміну за товари або послуги,включаючи фармацевтичні. З метою захисту прав споживачів,безпеки здійснення переказу коштів Національний банк України рекомендує громадянам використовувати тільки ті платіжні системи розрахунків,які внесені Національним банком України в Реєстр платіжних систем,систем розрахунків,учасників цих систем та операторів послуг платіжної інфраструктури. Тим не менше,в Україні 25 вересня 2017 року вперше у світі відбулася електронна трансатлантична угода з обміну нерухомості на криптовалюту. Підприємець Марк Гінзбург фактично обміняв свою київську квартиру на Ethereum. Оскільки правовий статус криптовалют в Україні не визначений,то правники з юридичної фірми «Юскутум» застосували саме це формулювання. В процесі угоди сторони використали смарт-контракт блокчейну Ethereum. В Києві існують ресторани,кафе,торгові точки,де можна розрахуватися Bitcoin. У вересні 2017 року встановили шість терміналів в Києві,які призначені для продажу криптовалюти і вже отримані заявки на більш,ніж 150 крипто-терміналів по всій території України. Варто згадати той факт,що навіть хабарі вимагають у криптовалюті,зокрема на Полтавщині затримали прокурора, якого підозрюють у вимаганні неправомірної вигоди у розмірі трьох Bitcoin.

Статистична компанія BFU з іншими такими ж компаніями провели дослідження,яке показало,що Україна увійшла до першої десятки країн світу за використанням біткойн-кодів або вузлів. Як ми бачимо,ця новітня іграшка дедалі більш проникає в життя українців. Проте чи є перспективними операції з криптовалютою,якщо навіть один із засновників сайта Bitcoin.com Еміль Ольденбург продав всі свої Bitcoin і сказав,що вкладення в криптовалюту були найризикованішими в його житті. Варто зауважити,що він не повність відмовився від неї,а лише продав Bitcoin і перейшов на Bitcoin Cash.

Українські економісти вважають криптовалюту грошима майбутнього. Але визнають: віртуальна і ніким неконтрольована валюта хитка. «Якщо ви в суд сьогодні принесете заяву і скажете: я заплатив біткойни,а мені за це не надали товар, то суд не буде знати, як з цим працювати,тому що незрозуміло, як це класифікувати, »– пояснює Тимофій Милованов, заступник голови наглядової ради Національного банку України. Перевага криптовалюти полягає у тому,що люди можуть повністю контролювати свої грошові засоби. Серед перспектив легального забезпечення використання криптовалюти в Україні можна назвати наступні:спрощення міжнародних платежів;відхід від готівкових взаєморозрахунків; позбавлення учасників угоди від необхідності домовлятися про валюту розрахунку – із забезпеченням можливості вільного конвертування цифрової валюти в гривню.

Отже,за умови законодавчого регулювання,постійного вдосконалення IT-технологій,належного криптографічного захисту,зважаючи на динаміку зростання курсів та загальну капіталізацію,криптовалюти займатимуть усе більш помітне місце в житті українців. Однак грошима майбутнього криптовалюті усе ж стати малоймовірно. Основна причина цього – грошовий обіг повинен постійно регулюватися,а механізм емісії криптовалюти дуже децентралізований та вільний.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 5 червня 2003 року № 906-IV,із змінами і доповненнями.
2. Багинський О.В. Перспективи використання криптовалюти Bitcoin / О.В.Багинський / Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи,механізми,ефективність: матеріали міжнародної наукової конференції (Київ,13-14 березня. 2014 р.). – К.:НТУУ «КПІ»,2014. – С. 10-12.
3. Офіційний сайт Радіо «Свобода» [Електронний ресурс] .-Режим доступу: https://www.radiosvoboda.org/a/details/28742278.html.
4. Офіційний сайт новин «Новое время» [Електронний ресурс] .-Режим доступу: https://nv.ua/ukr/techno/it-industry/kriptovaljuta-bitcoin-v-ukrajini-vse-shcho-treba-znati-1918518.html.
5. Правомірність використання в Україні «віртуальної валюти/ криптовалюти» Bitcoin: офіційне роз'яснення Національного банку України від 10.11.2014 р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Національного банку України.–Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/.
6. Офіційний сайт «Порадимо» [Електронний ресурс].-Режим доступу: http://poradumo.com.ua/259172-s-191/.

Єрохіна Є. А., економічний факультет,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», 2 ст. курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – к.е.н., доцент Скрипник Г.О.

## ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ "ПРИБУТОК"

Прибуток є найважливішим показником фінансової діяльності підприємства, її максимізація – одна з головних цілей розвитку фірми і безпосередній об'єкт управління фінансових менеджерів. Однак, незважаючи на те, що поняття «прибуток» досить поширене і багатьма сприймається як щось само собою зрозуміле, в дійсності, феномен прибутку не так простий, як здається на перший погляд.

Економічна сутність прибутку є однією з складних і дискусійних проблем у сучасній економічній теорії. Спори про її економічну природу йдуть вже більше трьох століть, але теорія прибутку все ще залишається незавершеною та суперечливою, що природно не може не відбиватися на управлінні економікою.

Поняття "прибуток" у міру розвитку економічної теорії постійно змінювалося та ускладнювалося. Причому трактування категорії "прибутоку" з позиції різних вчених були і залишаються досі досить спірними. Аналіз різних поглядів на сутність і зміст такої економічної категорії як прибуток показує, що при всьому різноманітті концепцій в економічній науці склалися два принципово протилежних методологічних підходу до оцінки економічної природи прибутку.

Перші спроби пояснити економічний зміст поняття «прибуток» були зроблені ще в XVI – XVII ст. Так, меркантилісти, найбільш яскравими представниками яких були англієць Томас Манн і француз Жан-Батист Кольбер, стверджували, що виникнення прибутку пов'язано із зовнішньою торгівлею, оскільки товари за кордоном продаються за вищими цінами, ніж усередині країни. Таким чином, у меркантилістів немає ніякої теорії прибутку, згідно їх переконання прибуток виникає в процесі обміну як різниця між продажною і купівельною ціною [4 с.312].

Представники класичної школи політекономії А. Сміт і Д. Рікардо бачили джерело прибутку у виробництві. Вони вважали, що при обміні створеного товару на гроші крім оплати всіх витрат виникає «щось», що є компенсацією підприємцю за ризик, т. е. прибуток. Величина прибутку при цьому визначається тільки величиною капіталу і не пов'язана із заробітною платою [3, с.217].

В свою чергу, існує кілька різновидів концепції “теорії виробництва”. Наприклад, теорія продуктивності капіталу (Д. Кларк) розглядає прибуток як трудовий дохід підприємця. Таке трактування прибутку було висунуте ще в XIX ст. і розвинене німецьким вченим В. Рашером, що визначив прибуток як підприємницьку зарплату.

У подальшому більш розгорнуте обґрунтування підприємницької прибутку було дано Йозефом Шумпетером у книзі «Теорія економічного розвитку». Сутність підприємницької діяльності полягає не у володінні капіталом, а у винаході нових технічних засобів і методів організації виробництва. Важливо лише те, що підприємець застосовує та впроваджує нові комбінації факторів виробництва. А що стосується капіталу, то його можна взяти в борг, використовуючи чужі винаходи та існуючі методи. Таким чином, на його думку, підприємець не той, хто “винаходить або виробляє за допомогою нових засобів виробництва, або нарешті є власником капіталу, а той, хто використовує існуючі методи по-іншому, більш ефективно впроваджує їх комбінації” [5 с. 177].

Дійсно, така комбінація при існуючих цінах сприяє зниженню витрат виробництва, в результаті чого з’являється певна різниця, яка і є підприємницьким прибутком.

Таким чином, він розглядає прибуток як винагороду за технічне удосконалення і успішну підприємницьку діяльність і стверджує, що “доходи, одержувані за допомогою нових технічних удосконалень, і складають прибуток”. Звичайно, він усвідомлював, що цей прибуток не може залишатися постійною, оскільки такі удосконалення з часом починають використовуватися іншими підприємцями, а крім того, з’являються інші винаходи і вдосконалення, але тим не менш, прибуток подібного роду продовжує існувати. Однак такий прибуток носить тимчасовий характер, він змінюється в зв’язку з появою нових відкриттів і винаходів.

Зовсім по-іншому розглядає прибуток Ф. Найт. Він також пов’язує його походження з підприємницькою діяльністю, але підходить до його аналізу з боку фактора господарського ризику [6 с.32-34]. Теорія прибутку Найта стала домінуючою в економічній літературі заходу. На його думку, ризик являє собою повну невизначеність, і його несення є функцією підприємця. Тому цей ризик вимагає особливої винагороди, що здійснюється у вигляді отримання прибутку. За Найтом, вирішення проблеми походження прибутку лежить в області відмінностей між умовами досконалої та реальної конкуренції. Ці розбіжності викликаються невизначеністю, неможливістю передбачення господарської кон’юнктури. Згідно Найту невизначеність і прибуток – нерозривно пов’язані поняття. Джерелом прибутку є невизначеність, яка може розглядатися як винагорода підприємця за прийняття рішень в умовах невизначеності [7 с.239].

Отже, незалежно від особливостей різних теорій прибутку, переважною тенденцією в буржуазній політичній економії кінця XIX сторіччя є визнання капіталу в якості самостійної продуктивної сили, що служить джерелом прибутку.

Теорії прибутку класиків буржуазної політичної економії були вичерпно проаналізовані К. Марксом.

Обидва підходи до інтерпретації категорії “прибуток” досить логічні і, в принципі, не суперечать один одному.

В даний час багато економістів схиляються до марксистського підходу і розглядають прибуток з позиції теорії трудової вартості, згідно з якою прибуток є грошовий вираз частини вартості додаткового продукту.

У ринковій економіці прибуток не може бути “частиною вартості додаткового продукту” не тільки з теоретичних позицій, а й з позицій господарської практики. Незважаючи на те, що залежність прибутку від обсягів реалізації прямо пропорційна, відсутні внутрішні зв’язки між витратами, кількістю та ціною. В умовах ринку підприємець повинен сам визначати рівень ціни на основі конкретних умов угоди, а також конкретних умов роботи підприємства, ступеня завантаженості виробничих потужностей замовленнями, досягнутого рівня витрат виробництва і т. д [2 с.158-167].

Крім того, слід зазначити, що в багатьох джерелах сучасної економічної літератури прибуток розглядається як різниця між доходами від господарської діяльності і витратами на цю діяльність у грошовому вираженні.

Так, І. Бланк поняття прибутку характеризує таким чином: “прибуток являє собою виражений у грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємством діяльності, що представляє собою різницю між сукупним доходом і сукупними витратами в процесі здійснення цієї діяльності” [9, с. 120-122].

На нашу думку, дане трактування прибутку найбільш повно зближує всі перераховані вище трактування.

З урахуванням вищевикладеного ми пропонуємо наступне комплексне визначення терміна “прибуток”. Прибуток – це економічна категорія, що представляє собою узагальнюючий показник фінансових результатів господарської діяльності, який визначається як різниця між виручкою, отриманою від реалізації виробленої продукції, і витратами на здійснення даної діяльності, обчислена в грошовому вираженні.

Таким чином, з розглянутих вище підходів до визначення економічної природи прибутку випливає, що в економічній літературі відсутнє однакове розуміння категорії “прибуток”. Однак перераховані точки зору не виключають один одного, а часто збігаються. Крім того, слід зауважити, що підхід до його обчисленню завжди буде залежати від цілей, які поставлені зацікавленими користувачами, від критеріїв визнання та оцінки доходів і витрат для їх включення до фінансової звітності. Певна складність в дослідженні прибутку обумовлена використанням в економічній літературі і на практиці різноманітних загальновживаних термінів вживаних різними авторами.

На питання про те, яка з перерахованих точок зору найкраще пояснює походження прибутку, однозначної відповіді дати не можна, бо кожна з них розкриває якусь одну сторону цього складного економічного явища та процесу. Але при цьому необхідно розуміти, яким чином сучасні підприємства і фірми можуть отримувати свої прибутки, використовуючи різні прийоми і способи.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:


1. Дасковский В.Б. Совершенствование оценки эффективности инвестиций / В.Б. Дасковский, В.Б. Киселёв // Экономист. – 2009. – №1. – С.42-57. – Режим доступу: http://niec.ru
2. Качан Н.С. Багатофакторна модель та індексний спосіб вимірювання і аналізу продуктивності / Н.С.Качан // Вісник НУВГП. – Економіка: Збірник наукових праць. – 2009. – Вип. 4 (48). – Ч.2. – с.158-167. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Chem_Biol/vuvgp/econ/2009_4_2/v48ek072.pdf
3. Кейнс Д.М. Общая теория занятости процента и денег / Д.М. Кейнс – М.: Директ-Медиа, 2007. – 401 с.
4. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т.3. Кн.3. Процесс капиталистического производства, взятый в целом. Ч.1. / Маркс К. – М.: Политиздат, 1978. – 508 с.
5. Мельник Л. Ю. Економічна теорія – політекономічний контекст /Л.Ю. Мельник, П. М. Макаренко. – К.: Кондор, 2008. – 430 с.
6. Осацька Ю.Є. До питання досягнення конкурентоспроможності національної економіки / Ю.Є. Осацька //Агросвіт. – 2011. – №24. – С. 32-34.
7. Ценообразование на мировом капиталистическом рынке / [отв. ред. Никитин С.В.] – М.: Мысль, 1982. –320 с.
8. Череп А.В. Зниження витрат виробництва в результаті підвищення надійності і довговічності основних засобів на підприємстві / А.В.Череп, А.Е.Лепьохін // Вісник ЖДТУ. – 2012. – 1 (ч.1) (59). – С.216-218.
9. Syedykh A.A. Small farms in US agriculture / A.A. Syedykh // Економіка: сучасні проблеми та перспективи розвитку: Зб. матеріалів IX Всеукр. науково-практичної конференції «Economics: Current Affairs And Development Prospects», Київ, 18 березня 2011 р. – К., Вид-во Європейського університету, 2011. – С. 120-122.

Кальніболоцька О.С., економічне відділення
спеціальність «Фінанси, банківська справа і страхування», ІІ курс
ВП НУБП України «Ірпінський економічний коледж»
Науковий керівник – викладач Черненька Л.Б.

## ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

Останніми роками вживання технічного терміну «блокчейн» у суспільстві зросло настільки, що дозволяє віднести його до неологізмів, які постійно присутні у масовій свідомості хоча і з незрозумілим для більшості значенням. При цьому суто технічне розуміння терміну і відповідна термінологія, що пов'язана з ним, активно запозичена у дискурс сфери гуманітарних наук, насамперед, у соціологію та право. Фактори сучасного мережевого глобального суспільства прямо впливають на політичні аспекти і викликають невідкладну реакцію у вигляді емерджентної законотворчості, хоча реальна потреба у такому регуляторі суспільних відносин наразі виникає досить не завжди.

Прикладом цьому є триваюча історія з вітчизняними законодавчими новаціями стосовно регламентації обігу криптовалют (які є найпопулярнішим у суспільстві втіленням технологій розподіленого реєстру). Аналіз ситуації, яка склалась із нормативно-правовою регламентацією обігу криптовалют вже наводився нами у низці публікацій [1, 2].

Іншим пов'язаним питанням є особливості правової регламентації застосування технологій розподіленої обробки інформації у цілому (у т. ч. технології розподіленого реєстру, яка відома як DL-технологія, та власне «блокчейну» як її підвиду), враховуючи децентралізований характер зберігання та обробки інформації. Деякі правові аспекти застосування технології розглядались у науковій літературі останнього часу [3, 4].

Водночас, на сьогодні характер правотворчості щодо регламентації суспільних відносин у сфері застосування технологій розподіленого реєстру (у т.ч. щодо «блокчейн» та криптовалют) набуває ознак емерджентного і хаотичного реагування різними суб'єктами з огляду на накопичення соціально-політичних проблем навколо таких технологій, надзвичайно активну діяльність громадськості та організацій, створених для впровадження технології з різною метою (фонди, комерційні структури, тощо), медійну активність навколо інтернет-мемів «біткойн» та «блокчейн», правозастосовчу діяльність державних органів, у першу чергу правоохоронних. Також не слід забувати і про певні недоліки сучасного антикорупційного законодавства, яке встановило презумпцію винуватості стосовно так званого «незаконного збагачення». При цьому суб'єкти електронного декларування, що здійснюють операції з криптовалютами та їх «видобуток», потрапили фактично в правову пастку оскільки як декларування так і недекларування криптовалют є не зовсім правомірним. На нашу думку законотворча активність народних депутатів у цьому питанні викликані не в останню чергу зазначеними правовими приписами.

Соціально-політичні фактори впливу на стан суспільних відносин на сьогодні в Україні ідентичні факторами, які досліджувались науковцями стосовно використання криптовалют в Аргентині. Серед них особливе місце займають недоліки загальної економічної політики держави, що зумовлює постійне і значне падіння курсу національної валюти стосовно долара США, висока інфляція, жорсткі обмежувальні заходи держави щодо зберігання іноземної валюти на банківських рахунках (у т.ч. її примусовий обмін по неринковому курсу), висока вартість банківських послуг щодо міжнародних переказів. Зазначені фактори викликають повну недовіру суспільства до фінансової політики держави, регуляторної діяльності центрального банку та усієї банківської системи. Оскільки операції з дорогоцінними металами також підлягають суворому державному контролю, зазначені фактори зумовили суспільство звернутись до альтернативним способів зберігання капіталу. Слід також зазначити, що напрями правової регламентації в Аргентині характеризуються загалом імперативно-обмежувальним характером, тому громадської активності щодо стимулювання правової регламентації не спостерігається, навпаки суспільство не вимагає зазначеної регламентації цілком підтримуючи практично нелегальний характер операцій з криптовалютами (за аналогією з розповсюдженим у державі явищем незаконних валютних операцій приватних осіб) [1].

Цілком очевидно, що більшість із зазначених факторів впливу на соціальні процеси характерна і для сучасної України.

Водночас, оскільки політична ситуація та активність громадянського суспільства різняться, законотворчі ініціативи в Україні в основному виходять не від держави і тому не носять явно імперативно-обмежувального характеру. Побіжний аналіз законотворчих пропозицій, що втілені у зареєстровані у Верховній Раді України законопроектах 7183, 7183-1, 7246 дозволяє виділити наступні загальні аспекти.

По-перше, автори законопроектів (та окремі представники громадськості, що підтримують такий підхід) намагаються за всяку ціну дати визначення у тексті законодавчого акту певним термінам технічного характеру. Це створює враження, що саме законодавчі дефініції якихось термінів і є метою законодавчого регулювання.

По-друге, законопроекти вводять механізм державного регулювання без ретельного правового та економічного аналізу ситуації, не враховуючи транснаціональний характер суспільних відносин у сфері обігу криптовалют, оскільки колізія юрисдикцій виникає практично у будь-якій операції, що пов'язана з криптовалютами.

По-третє, запропоновані механізми регламентації діяльності окремих інститутів інфраструктури криптовалют є прямо запозиченими для вже існуючих у праві аналогів і не враховують специфіки ринку криптовалют.

По-четверте, законопроекти практично не пропонують змін до чинного законодавства, яке регламентує пов'язані сфери суспільних відносин, що неодмінно викликатиме правові колізії та пробіли, а окремі пропозиції стосовно податкового законодавства не враховують юрисдикційну сутність обігу криптовалюти. До того ж виникають і питання щодо необхідності «податкового стимулювання» для господарської діяльності, пов'язаної з обігом криптовалют, з огляду на її досить спірну суспільну корисність.

Іншим підходом є намагання правової регламентації застосування технології «блокчейн». Річ у тім, що сфера правового регулювання таких суспільних відносин є не настільки очевидною. З одного боку використання таких технологій у певних сферах діяльності державних органів видається дієвим засобом від актуальних проблем суспільства за аналогією з суспільним очікуваннями від законодавчих новацій щодо люстрації, створення спеціально уповноважених органів боротьби з корупцію (без ретельної реформи правоохоронної системи), численних «судових реформ». З іншого боку розповсюдженість використання терміну призводить до надмірного захоплення суто «рекламною» стороною цього процесу.

Наразі найбільш активно розвивається застосування технології «блокчейн» у сфері державних реєстрів, хоча іншим важливим технологіям насамперед у сфері персональної ідентифікації, введенні персональних електронних ключів для населення з боку державних органів на жаль приділяється значно менше уваги. Складається враження, що відбувається негласне змагання різних державних органів із застосуванням технології у своїх реєстрах і обліках, хоча думка фахівців з цього приводу далека від схвальної, були навіть висловлені певні підозри у корупційному характері та наданні необґрунтованих бізнес-преференцій щодо окремих проектів у цій сфері.

Загалом використання «блокчейн» та інших технологій розподіленої обробки даних саме для ведення державних реєстрів та у діяльності державних органів визнана перспективною фахівцями з державного стратегічного планування провідних країн світу. Головним позитивним фактором є стійкість системи щодо несанкціонованого втручання та зміни інформації, яка зберігається у реєстрі, а також економія коштів порівняно зі зберіганням інформації на паперових носіях та із застосуванням традиційних технологій зберігання даних на машинних носіях інформації.

У сучасних українських реаліях значна популярність у суспільстві ідеї застосування технології «блокчейн» для державних реєстрів зумовлена насамперед загальною недовірою до діяльності державних органів, які повинні вести такі реєстри, захищати права власників та зберігати інформацію у незмінному стані.

На наш погляд при використанні таких технологій неодмінно слід вирішувати ряд загальних проблем правового характеру, які у цілому є ідентичними проблемам, що виникали у ході використання «хмарних» технологій.

До числа найбільш важливих слід віднести: - питання відповідальності держави за функціонування системи (у випадку класичної «блокчейн»-технології ніхто не контролює всю систему, а у випадку використання державними органами власних «приватних блокчейнів» правові питання цілком можуть бути регламентовані приписами чинного законодавства щодо захисту інформації), - питання стимулів для підтримки функціонування системи користувачами (у випадку «криптовалют» таким стимулом є економічний); - питання захищеності інформації (насамперед від втрати та спотворення). Вирішення зазначених проблем можливо шляхом внесення змін і доповнень до чинного законодавства (у т.ч. підзаконних актів) і навряд чи потребуватиме ухвалення окремого законодавчого акту.

Викладене вище дозволяє прийти до наступних висновків.

Правозастосовуюча діяльність щодо використання технологій розподіленої обробки даних (у т. ч. «блокчейн») повинна здійснюватись на основі загальних принципів права, насамперед це стосується застосування норм права правоохоронними органами.

Законодавчі пропозиції стосовно правової регламентації застосування технологій розподіленої обробки даних та обігу криптовалют, як одного з її проявів, мають ґрунтуватись на ретельному дослідженні ситуації, особливостей суспільних відносин, колізійності юрисдикцій та інших системних питань правового характеру. Слід відійти від надзвичайності і хаотичності у нормотворчості, а також позбавитись неправомірних впливів з боку зацікавлених суб'єктів господарської діяльності.

Основними засадами правотворчості має бути дотримання прав і свобод людини і громадянина, забезпечення інформаційної безпеки та забезпечення відповідальності держави та її органів.

Правові проблеми застосування технологій розподіленої обробки даних (у т.ч. «блокчейн») та її впливу на суспільні відносини є перспективним полем для проведення ґрунтовних наукових досліджень у галузі юридичних наук.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Доронін І.М. Реалізація економічної функції держави у ході правової регламентації обігу криптовалют /І.М.Доронін – Ужгород: рік - У, 2017. - Том 1. – С. 504-509.

2. Доронін І.М. Криптовалюти: соціально-економічні фактори, право та функції держави/І.М.Доронін – Інформація і право. – 2017. - № 3(22). – С. 85-93.

3. Доронін І.М. Використання сучасних технологій розподіленої обробки даних: право та функції держави /І.М.Доронін – Інформація і право. – 2017. – № 2(21). – С. 51-58.

4. Винья П. Эпоха криптовалют: как биткойн и блокчейн меняют мировой экономический порядок / П.Винья, М. Кейси. – М.: Издательство «Манн, Иванов и Фербер», 2016. – 436 с.

Клименко О.А., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», ІІ курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач Чайка Л.В.

## УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА В РИНКОВИХ УМОВАХ

Основою фінансів підприємств є фінансові ресурси – грошові доходи і нагромадження, які формуються у суб'єктів господарювання у процесі їх господарської діяльності за рахунок власних, позикових і залучених джерел фінансування і використовуються для формування активів підприємства, грошових резервів, виконання фінансових зобов'язань, а також для здійснення інших заходів з метою забезпечення ефективності розвитку підприємства та підвищення рівня його платоспроможності.

Платоспроможність являє собою наявність у підприємства фінансових можливостей для регулярного та своєчасного погашення своїх боргових зобов'язань. [4]

Оскільки фінансові ресурси є найважливішим чинником економічного зростання та розвитку підприємств, управління ними розглядається як один із головних чинників підвищення ефективності будь – якої виробничо-господарської діяльності. Функціонування сучасного підприємства в умовах обмежених ресурсів та можливої зміни зовнішнього середовища суттєво залежить від ефективних методів управління фінансовими ресурсами.[6]

Саме тому одним із головних завдань фінансових служб підприємства є розробка та здійснення ефективної системи управління фінансовими ресурсами.

Необхідно зазначити, що в основі формування ефективного управління фінансовими ресурсами є розуміння того, що вони виступають основним елементом всієї ресурсної бази будь-якого суб'єкта господарювання. Саме завдяки наявності необхідної кількості фінансових ресурсів, підприємства отримують доступ до потрібних земельних, матеріальних, трудових, інтелектуальних ресурсів тощо. На жаль, у сучасних умовах саме фінансові ресурси слід розглядати як найбільш дефіцитний для вітчизняних підприємств ресурс, нестача якого гальмує загальний розвиток та зумовлює по слабшання інших елементів ресурсної бази суб'єктів господарювання. Також відмітимо, що фінансові ресурси виступають найбільш мобільними з-поміж інших елементів ресурсної бази, що в умовах мінливості та постійних змін зовнішнього середовища підприємства є ключовим фактором ефективності.

Успішна діяльність підприємства неможлива без ефективного управління фінансовими ресурсами. Воно може бути спрямоване на досягнення таких цілей [4]:

- ✓ виживання фірми в умовах конкурентної боротьби;
- ✓ уникнення банкрутства і великих фінансових невдач;
- ✓ лідерство в боротьбі з конкурентами;
- ✓ збільшення ринкової вартості фірми;
- ✓ прийнятних темпів зростання економічного потенціалу фірми;
- ✓ зростання обсягів виробництва та реалізації;
- ✓ збільшення прибутку;
- ✓ зменшення витрат;
- ✓ забезпечення рентабельної діяльності і т.д.

Структура управління фінансовими ресурсами складається з двох підсистем − керованої (об'єкти управління) та керуючої (суб'єкти управління). Суб'єктом управління фінансами є фінансова адміністрація підприємства, яка здійснює цілеспрямований вплив на функціонування об'єкта [3].

Система управління фінансовими ресурсами підприємства в сучасних умовах господарювання складається з трьох основних етапів (рис.1).

Очевидно, що в ринкових умовах господарювання управління фінансовими ресурсами підприємства слід розглядати як сукупність скоординованих та цілеспрямованих заходів і дій щодо розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із залученням, розміщенням і використанням фінансових ресурсів з метою максимізації ринкової вартості підприємства. Кінцевою метою управління фінансовими ресурсами має бути максимізація ринкової вартості, що забезпечує зростання добробуту власників підприємства, адже збільшення ринкової вартості є не тільки результатом зростання прибутку, зниження витрат, а й може бути результатом росту іміджу підприємства, покращення інших якісних оцінок, які передбачають довгострокове зростання ефективності його діяльності.

Вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами є одним із ключових чинників підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності, від нього залежить стабільне функціонування, динамічний розвиток, позиція підприємства на ринку тощо. За таких умов, при управлінні фінансовими ресурсами підприємства ефективним виявляється застосування системного підходу, що підпорядкований загальній меті розвитку підприємства та визначає доцільність управлінського рішення залежно від ситуації, яка виникає під впливом внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства.

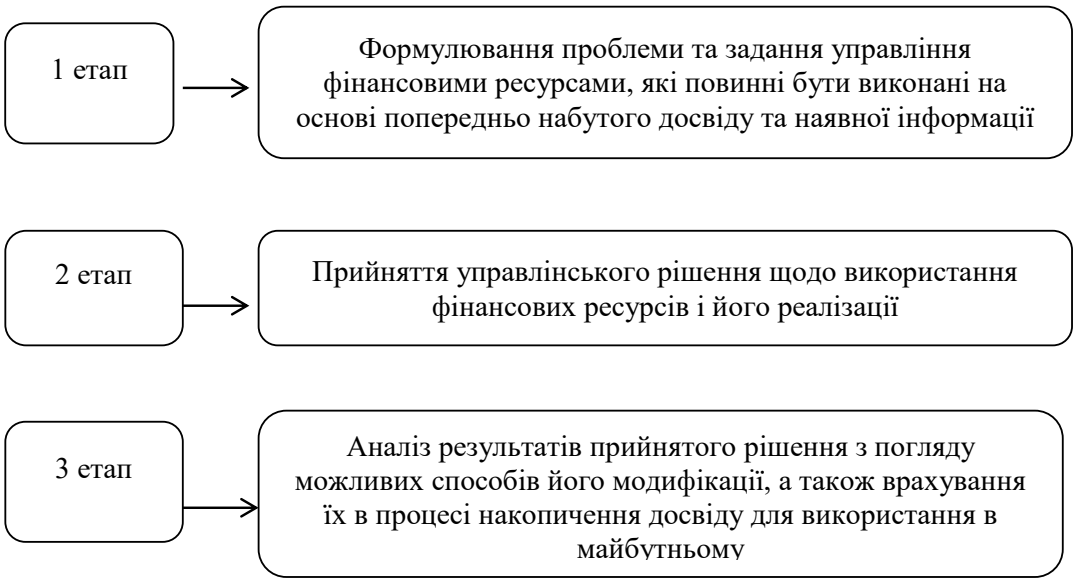


Рис.1. Етапи процесу управління фінансовими ресурсами підприємства

Таким чином, слід зробити висновок, що побудова ефективної системи управління фінансовими ресурсами неможлива без розробки фінансової стратегії та її адаптації відповідно до змін зовнішнього середовища. Шляхи реалізації завдань управління фінансовими ресурсами мають визначатися фінансовою політикою підприємства залежно від конкретних умов та особливостей діяльності кожного суб'єкта господарювання.

Спроможність вітчизняних суб'єктів господарювання досягти успіху в ринкових умовах, насамперед, залежить від ефективності управління наявними фінансовими ресурсами.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник - К.: КНЕУ, 2009.

2. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств: Підручник . – К., Центр учбової літератури, 2013.

3. Белінський П.І. Управління фінансовою діяльністю в операційному менеджменті : навч. посібн. / укл. П.І. Белінський. - Чернівці : Вид-во " Рута", 2004 - 72 с.

4. Ефимова О.В. Как анализировать финансовое положение предприятия. - М.: «Интел-Синтез», 2008

5. Паршина О.А. Стратегічне управління фінансовими ресурсами підприємства / О.А. Паршина // Економіка пром-сті. — 2010. — № 3. — С. 188-193.

Коржан М.О., фінансове відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,II курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Науковий керівник – к.психол.н., викладач Шмерко О.П.

## РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Регулювання кредитно-інвестиційної діяльності в Україні є важливою складовою системи державного регулювання економіки та інструментом реалізації інвестиційної політики держави. Основною проблемою державного регулювання інвестиційної діяльності є формування і підтримка на оптимальному рівні суспільно-необхідної норми нагромадження, розмір якої відповідав би реальним потребам суспільства в інвестиціях.

Загалом ефективність суспільного виробництва залежить від функціонування фінансової системи, зокрема від її основних суб'єктів – банків. За посилення інтернаціоналізації банки стали найважливішими фінансовими посередниками, оскільки забезпечують фінансовими ресурсами й послугами всіх учасників зовнішньоекономічних

зв’язків.

Питання діяльності банків у кредитно-інвестиційній сфері є предметом дослідження провідних українських учених-фінансистів та юристів. Дослідження економіко-правових засад включення комерційних банків в кредитне інвестування української економіки, зроблені вітчизняними спеціалістами, такими як І.Бланк, О.Вовчак, Ю.Деревко, Дзюблюк, В.Коссак, В.Денисов, Н.Кузнєцова, Б.Луців, В.Мартиненко, А.Мертенс, В. Міщенко, О.Мозговий, Д.Лук’яненко, В.Новицький, А.Пересада, Р.Шишка .

Однак слід зазначити, що у вітчизняній економічній та юридичній науках не достатньо повно висвітлені проблеми банківських установ як суб’єктів кредитно-інвестиційної діяльності, сучасні світові тенденції та перспективи розвитку кредитно-інвестиційної діяльності вітчизняних банків.

На сьогоднішній день особливу актуальність набрало питання захисту прав інвесторів в умовах спеціального режиму кредитно-інвестиційної діяльності. З метою створення належних умов для ефективного залучення іноземного капіталу в економіку та збільшення його обсягів значна увага приділяється удосконаленню законодавчої і нормативної бази щодо державного регулювання процесів іноземного інвестування.

Відносини, що виникають у процесі інвестиційної діяльності комерційних банків, регулюються Законами України «Про інвестиційну діяльність» та «Про банки та банківську діяльність». Кредитно-інвестиційна діяльність банків за межами країни регулюється законодавством іноземної держави, на території якої ця діяльність відбувається, відповідними договорами України, а також спеціальним законодавством України. Розподіл за видами інвестиційної діяльності комерційного банку ґрунтується на положеннях Закону України «Про банки та банківську діяльність» 2018 р., де у ст. 50 визначено, що банки здійснюють прямі інвестиції та операції з цінними паперами відповідно до законодавства України про цінні папери, інвестиційну діяльність та згідно з нормативно - правовими актами Національного банку України.

В Україні, де зі всіх фінансових структур найбільший розвиток отримали тільки банки, дати кредит або випустити акції, щоби залучити гроші для інвестицій, в змозі лише банківська система. Вітчизняна банківська система не досягла такого рівня зрілості, щоби банки могли собі дозволити таку «розкіш», як спеціалізація на виконанні певних видів банківської діяльності. Більшість українських банків поводять себе, як універсальні банки, постійно диверсифікуючи свою діяльність. Водночас необхідно відзначити, що вибір саме такого напряму розвитку банківської системи є не тільки наслідком її молодості і вікових складнощів, а й реальною можливістю розвиватися в напрямі універсальної структури банківської системи, яка має позитивний світовий досвід. В основі організації кредитно-інвестиційної діяльності комерційних банків лежать наукові принципи та методи:

- типи портфелів різних інвесторів;
- методи впровадження кредитно-інвестиційної політики (метод «драбини», метод короткострокового акценту, метод довгострокового акценту, метод «штанги»);
- графіки доходності .

Важливим організаційним елементом кредитно-інвестиційної діяльності банків є формування кредитно-інвестиційного портфеля, що є завданням багатоваріантним, на процедуру якого впливає багато факторів:

- тип обраної стратегії та характер поведінки на ринку;
- уподобань;
- прихильності;
- фахових здібностей інвестора;
- володіння понятійним апаратом ;
- обізнаності з нормативно-правовою базою, навичками маркетингових досліджень, інвестиційного менеджменту .

Отже, з розвитком ринкових відносин в країнах із трансформаційною економікою, і зокрема в Україні, одним з головних завдань, які стоять перед державою у сфері інвестиційної політики, є зміцнення кредитної сфери. Банківські установи в кредитно-

інвестиційній сфері поряд із традиційними функціями депозитного, кредитно-розрахункового і касового обслуговування, здійснюють операції, які пов'язані з фінансуванням інвестицій їх клієнтів. Банки постійно, проводять моніторинг кредитно - інвестиційного ринку і надають суб'єктам кредитно-інвестиційної діяльності інформаційні та консультаційні послуги з питань ефективного вкладання капіталу.

Враховуючи, що кредитно-інвестиційна діяльність банку – явище досить складне і багатогранне, межі якої з посиленням тенденцій до універсалізації, урізноманітнення структурно-організаційних форм функціонування банківської системи, загострення конкуренції у сфері банківських послуг постійно розширюються, набуваючи нових якісних ознак. Інвестиційний банківський продукт з точки зору економічного змісту операцій передбачає поєднання активних та пасивних операцій, несумісний з операціями, які мають спекулятивний характер, органічно поєднує елементи унікальності та універсальності, здатності до видозмінення форм реалізації відповідно до трансформації вимог і параметрів кредитно-інвестиційного ринку.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua

2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua

3. Кльоба Л.Л. Вдосконалення управління банківської інвестиційної діяльності / Л.Л. Кльоба // Вісник НБУ. – 2011. – № 5. – С. 51 – 53.

Кравченко В.С., економічне відділення
Спеціальність «Облік та оподаткування», II курс
Ірпінський державний коледж економіки та права
Науковий керівник – викладач Калусенко В.В.

## ЗНАЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПОДАТКОВОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

На сьогодні в умовах глобалізації, національні економічні системи переплітаються в єдиній світовій економіці. Основними ознаками глобалізації є: інтеграція ринків; взаємозалежність і взаємопроникнення; тенденція до конвергенції; утворення цілісної економічної системи. Отже в умовах глобалізації посилюється інтеграція, що відкриває нові можливості для розміщення капіталу. Інтеграційні процеси в свою чергу підвищують чутливість інвестицій і бізнесу до оподаткування, оскільки уряди окремих держав лібералізують податкове законодавство, керуючись протилежними мотивами: з одного боку намагаються привабити іноземні інвестиції, а з іншого - перешкоджають перетіканню податкової бази за кордон.[1]

В основі ринкової економіки, конкуренція є головною рушійною силою еволюції взаємовідносин суб’єктів, що функціонують у цьому середовищі. Суть конкурентної боротьби полягає в поліпшенні або збереженні позиції підприємства на ринку, що досягається завдяки відмінності товарів, котрі постачаються підприємством, від товарів-конкурентів як щодо відповідності конкретній потребі клієнтів, так і за витратами на її задоволення. Податкова конкуренція не є виключенням. Її сутність полягає у створенні сприятливих умов для бізнес-клімату в державі, саме податкова система є одним із найважливіших чинників, що дає змогу поліпшити даний клімат.[2] Залучення іноземного капіталу та підприємств допоможе значно підняти економічний рівень країни, а для створення необхідних умов для цього, варто мати сформовану законодавчу базу.

У 2010 році було прийнято Податковий кодекс України, який набув чинності з 1 січня 2011 року який регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів.[3] Даний кодекс є доволі демократичним у порівнянні з податковими кодексами інших країн, проте проблема постає в іншому.

Однією із найважливіших проблем Податкового кодексу України, є його нестабільність. Адже до Податкового кодексу доволі часто вносяться зміни, що і є однією з основних проблем. Зважаючи на це, інвестором не вигідно вкладати свої кошти в таке нестабільне середовище, з не малою кількістю ризиків, які в свою чергу можуть бути невиправданими. Дана ситуація є доволі несприятливою для України, адже саме зараз важливо залучити іноземні інвестиції, щоб запустити економіку, так як в даний момент доволі важко виділити кошти у цю сферу. Також неможливим є варіант збільшення кількості грошей в обігу, так як це приведе до інфляції, тобто неминучого знецінення грошей.[4]

Нажаль, попри нестабільність податкового кодексу існує ряд інших, не менш гостро поставлених проблем. Серед яких: воєнні дії на Сході України, які також заважають стабілізації економіки на ринку станом на сьогоднішній день. Слід прийняти до уваги і можливість непередбачуваної інфляції та питання корупції говорити про те, що також може впливати на рішення інвестора, щодо розпорядження його інвестиціями.

З вище наведених проблем, як висновок можна сказати, що інвестування коштів до України є доволі ризикованим, окрім цього інвестор фактично не має змоги у випадку чого швидко згорнути свій бізнес та вивести задіяні кошти.

Якщо звернути увагу на сферу оподаткування, то більшість проблем існує за межами законодавства. Іноземного інвестора можуть відштовхувати незахищеність бізнесу від самочинства бюрократичного апарату, відсутність визначеності в правозастосуванні та проурядова позиція українських судів.

Мали місце і позитивні зміни, запроваджені протягом останніх років. А саме: зближення податкового та бухгалтерського обліку, виключення відсутності за місцезнаходженням, підстави анулювання реєстрації платником ПДВ та інші.

Введено новацію щодо запровадження системи електронного адміністрування ПДВ яка повинна пом'якшити тиск зі сторони Фіскальної служби.

Найбільш помітними пільгами в податковому законодавстві є: постачання програмного забезпечення, можливість сільського господарства перебувати на спрощеному режимі оподаткування з незначною ставкою податку та спеціальний режим для інститутів спільного оподаткування.

У перспективі є запровадження податку на розподілений прибуток, який буде сплачуватися при виплаті дивідендів та прирівняних платежів, перелік яких має бути чітко регламентовано.[4]

Сьогодні існує велика кількість перепон щодо сприяння залучення іноземних інвестицій та створення оптимального бізнес-клімату, проте вони полягають не лише в Податковому кодексі України, як законодавчої бази, а й в інших чинниках. Саме тому варто не лише реформувати Податковий кодекс України, а й забезпечити його стабільність, запровадити мораторій на його незміну на протязі певного часу. Окрім цього потрібно вирішити воєнний конфлікт на Сході, та забезпечити стабільність грошової валюти, аби інфляція не ставала перепоною для цих самих інвестицій, збільшити непрямий податок та зменшити прямий аби привабити іноземних інвесторів розвивати свій бізнес на теренах нашої країни, потрібно запровадити заходи для захисту будь-яких форм бізнесу та сприяння його розвитку, задіяти більше сил для вирішення питання з корупцією.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Податкова в умовах глобалізації та інтеграції[Електронний ресурс] - Режим доступу: https://cyberleninka.ru/article/v/podatkova-konkurentsiya-v-umovah-globalizatsiyi-ta-integratsiyi

2. Формування конкурентноспроможної системи оподаткування в Україні - [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://afu.minfin.gov.ua/getfile.php?page_id=448&num=2

3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

4. Податкова система та інвестиції: що не так з Україною?[Електронний ресурс] - Режим доступу: https://biz.censor.net.ua/m3008014

Кульбабчук Р.В., фінансове відділення
Спеціальність «Фінанси і кредит», ІІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Науковий керівник – к.е.н., викладач Гребінська С.І.

## АНАЛІЗ СИСТЕМИ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Ринок страхових послуг є одним з необхідних елементів ринкової інфраструктури, тісно пов'язаним з ринком засобів виробництва, споживчих товарів, ринком капіталу і цінних паперів, праці і робочої сили.

Розвиток добровільного медичного страхування, як і розвиток страхового ринку, відбувається в Україні нерівномірно. Це спричинено складною економічною ситуацією, низьким рівнем платоспроможності населення, недосконалістю законодавчого забезпечення, неузгодженістю економічних інтересів суб'єктів страхового ринку.

Наукове підгрунтя проблематики формування і розвитку системи медичного страхування в ринкових умовах закладено визначними зарубіжними та вітчизняними вченими, серед яких: В. Биховченко, А. Бороденко, М. Бучкевич, С. Вовк, Ю.Вороненко, А. Гончар, А. Городецька, Я. Дробот, Н. Карпишин, В. Лобас, М.Мних, А. Могилова, А. Окунський, А. Островська, С. Пилипенко.

В умовах хронічного дефіциту фінансових ресурсів у сфері охорони здоров'я, надзвичайно великої актуальності набуває питання пошуку ефективних принципів і джерел фінансового забезпечення медичного страхування.

Дослідження Всесвітньої організації охорони здоров'я показують, що протягом останніх двох десятиліть за показниками стану здоров'я Україна посідає одне з найнижчих місць серед країн Європи: близько 1/3 громадян страждають від серцево-судинних захворювань, понад 1 млн. українців – від онкологічних захворювань і діабету. Україна є «лідером» за показниками захворюваності на ВІЛ і туберкульоз, а смертність у країні в 2,3 рази вища, ніж у країнах – членах Європейського Союзу [1].

Подібний стан у сфері охорони здоров'я визначається багатьма несприятливими соціальними та економічними чинниками: складною ситуацією у економіці та екології, низьким рівнем добробуту, значним поширенням шкідливих звичок і відсутністю в суспільстві цінностей здорового способу життя, а також, не в останню чергу, низькою якістю медичного обслуговування та нерівністю громадян щодо доступності та якості медичних послуг. При цьому однією із головних причин недоступності та низької якості послуг охорони здоров'я є застаріла, неефективна модель фінансування охорони здоров'я.

На даний час, одним із основних завдань уряду є проведення реформи системи охорони здоров'я та виведення української медицини на європейський рівень. Головна мета – поліпшення якості медичних послуг, підвищення заробітних плат медичним працівникам, запровадження страхової медицини та збільшення автономії лікарень. Початком реформування є запровадження сімейної медицини європейського зразка на базі існуючої первинної ланки української системи охорони здоров'я (поліклініки, амбулаторії, тощо). Також уряд схвалив Концепцію розвитку системи громадського здоров'я в Україні, яка розкриває основні засади для зміни фокусу системи охорони здоров'я від політики лікування до політики зміцнення та збереження здоров'я людини [2].

Сьогодні в Україні розповсюдження реклами і інших інформаційних потоків, підвищення вимог споживачів, щодо надання якості медичних послуг, застосування новітніх технологій у процесі діагностики та лікуванні захворювань стимулює страхові компанії до пошуку і розроблення нових способів стратегічного управління, що в свою чергу підвищує рівень якості надання медичних послуг та конкурентоспроможності окремих страхових компаній. Одним з основних інструментів стратегічного управління, який оцінює в комплексі внутрішні й зовнішні чинники, що впливають як на розвиток окремої страхової компанії, так і на розвиток ринку медичного страхування в цілому, є SWOT-аналіз [3].

З метою визначення перспектив побудови ефективної системи медичного страхування в Україні ми дослідили вплив внутрішнього та зовнішнього середовища на окрему медичну

страхову компанію і на розвиток ринку медичного страхування в цілому за допомогою SWOT-аналізу (табл. 1).

Таблиця 1

**Матриця SWOT-аналізу системи медичного страхування в Україні**

| ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ | | | |
|---|---|---|---|
| ВНУТРІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ | | Можливості | Загрози |
| | Сильні сторони | - введення обов'язкового медичного страхування та розвиток добровільного медичного страхування, розвиток страхового посередництва;<br>- зростання обсягу страхових операцій, інтеграція до світового ринку страхування;<br>- зацікавленість іноземних інвесторів, партнерські відносини з медичними закладами;<br>- формування бренду і репутації надійного страхового партнера, створення системи інвестування страхових резервів. | – політична, економічна нестабільність, інфляційні перешкоди;<br>– зниження інвестиційної привабливості;<br>– розвиток інвестиційної діяльності страховиків;<br>– відсутність динамічного зростаючого попиту на страхові послуги;<br>– поступове витіснення з ринку національних страховиків;<br>– конкуренція з боку іноземних страхових компаній;<br>– гірша якість надання страхових послуг;<br>– невідповідність європейським стандартам. |
| | Слабкі сторони | – удосконалення нормативно-правової бази медичного страхування;<br>– недостатність фінансових інструментів для інвестування;<br>– низька конкурентоспроможність національних страховиків, створення конкурентного ринку;<br>– збільшення рівня капіталізації вітчизняних страхових компаній;<br>– відсутність єдиної інформаційної бази;<br>– нерозвинута регіональна мережа. | - високий рівень збитковості медичного страхування;<br>– зростання страхового шахрайства на вітчизняному ринку;<br>– втрата інтересу з боку інвесторів;<br>– зниження рівня фінансової безпеки;<br>– втрата платоспроможного попиту з боку страхувальників;<br>– збільшення частки «псевдострахування»;<br>– входження ринку в стан рецесії. |

Вирішенням проблеми існування системи обов'язкового медичного страхування є впровадження бюджетно-страхової моделі, за якої система фінансування охорони здоров'я буде здійснюватися на трьох рівнях: державне фінансування, обов'язкове медичне страхування та добровільне медичне страхування. Медична допомога фінансуватиметься за рахунок бюджет них коштів.

Голова парламентського комітету з питань охорони здоров'я Ольга Богомолець внесла на розгляд Верховної Ради законопроект про впровадження в Україні загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування з 1 січня 2018 року.

Стрімке погіршення фінансово-економічного становища у країні викликає критичну недостатність можливостей держави забезпечити потреби населення в охороні здоров'я за рахунок бюджетних коштів. Враховуючи це, законодавче врегулювання

загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування є актуальним і важливим завданням.

Зазначається, що впровадження обов'язкового страхування передбачає за рахунок цільових страхових внесків з доходів громадян формувати кошти на медичне забезпечення. Це повинно забезпечити безоплатне надання застрахованим особам медичних послуг у разі настання страхового випадку в обсязі і на умовах, передбачених програмою страхування на всій території України.

Водночас, наголошується, що за такою системою застрахованими особами стануть всі громадяни країни, включаючи непрацюючих пенсіонерів, інвалідів, студентів і дітей до 16 років. Крім того, відносини між страховиками, застрахованими особами та установами охорони здоров'я регулюватиме договір.

Вивчення зарубіжного досвіду дозволяє припустити, що ідеальна модель для України – це бюджетно-страхова медицина. Тобто лікування СНІДу, туберкульозу, вроджених захворювань, дитячої онкології, невідкладну медичну допомогу, допомогу при пологах, охорону материнства і дитинства, медичні послуги сімейних лікарів має фінансувати державний бюджет, інші послуги повинні фінансуватися за рахунок обов’язкового медичного соціального страхування.

Підводячи підсумки, зазначимо, що Україна має багато можливостей та перспектив щодо розвитку системи медичного страхування. Щоб запровадити ефективну і надійну систему медичного страхування та вирішити визначені проблеми доцільно провести ряд таких заходів: створити і експлуатувати один єдиний реєстр застрахованих осіб для запобігання подвійного страхування та фінансування; розробити прогресивну систему ставок внесків до фонду обов’язкового медичного страхування, що буде відображати зв’язок між розміром внесків та розміром доходів платників внесків, визначення їх нижньої межі або повне покриття державою медичних витрат вразливих категорій громадян (пенсіонери, інваліди та ін.), дозволить зберегти універсальність охоплення медичними послугами; визначити розподіл ставок внесків до обов’язкового фонду медичного страхування між роботодавцем та працівником; залучити додаткові джерела фінансування витрат на охорону здоров’я; стимулювати розвиток добровільного медичного страхування та розробити методи співфінансування населенням додаткових послуг стаціонарних медичних установ (поліпшених умов перебування) для категорії населення з високими доходами, що збільшуватиме фінансову стійкість медичних установ і забезпечить надходження додаткових коштів до системи охорони здоров’я.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров’я [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.who.int

2. Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров’я: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 серп. 2013 р. № 735-р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1013-2016-р

3. Національна стратегія реформування системи охорони здоров’я в Україні на період 2015–2020 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://healthsag.org.ua/wp-content/ uploads/2014/11/Strategiya_UKR.pdf

Кульбабчук Р.В., фінансове відділення
Спеціальність «Фінанси і кредит», ІІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Науковий керівник – к.психол.н., викладач Шмерко О.П.

## БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ

У будь–якій державі, незалежно від економічної системи та способу організації суспільних відносин, банківська система відіграє ключову роль. Адже саме вона забезпечує економіку необхідним обсягом фінансових ресурсів, розрахунки суб’єктів господарювання,

кредитування економіки, а також реалізацію цілого ряду інших функцій та завдань. Без надійного і сильного банківського сектору не може бути успішною економічна політика будь–якого уряду.

Значну увагу питанням стосовно функціонування банківської системи приділяли зарубіжні вчені: Дж. М. Кейнс, А.Пігу, Е. Шоу, П. Роуз, Е. Жуков, В. Колесніков, Л. Красавіна. Також на цю тематику було написано багато праць вітчизняними вченими-економістами. Серед них: О. Барановський, І. Лютий, О. Васюренко, А. Гальчинський, В. Кротюк, В. Лисицький, В. Міщенко та інші.

В сучасних умовах розвитку національної економіки, дослідження стану банківської системи України є досить актуальним, це обумовлено теперішніми нелегкими умовами її формування та розвитку. Велика увага приділяється банківській системі, оскільки за допомогою банків здійснюється інвестування в економіку країни фінансових ресурсів. Щоб впевнено почуватися на вітчизняному та світовому ринках і створити ефективну ринкову економіку в Україні необхідна наявність успішно функціонуючого банківського сектору. Забезпечення стабільності банківської системи – це першочергове завдання, яке необхідно вирішити на шляху інтеграції України до європейського економічного простору.

Згідно Закону «Про банки і банківську діяльність» банківська система України - це складова кредитної системи держави, що включає в себе Національний банк України, інші банки, а також філії іноземних банків, зареєстровані у встановленому законодавством порядку на території України [1].

Існує два типи побудови банківської системи: однорівнева, яка передбачає горизонтальні зв’язки між банками та універсалізацію їх операцій і дворівнева. Дворівнева банківська система, що функціонує в Україні, характерна для країн з ринковою економікою і складається із двох рівнів: центральний банк, який виконує банківські операції для комерційних банків та урядових структур і комерційні банки, клієнтами яких є підприємства, організації, населення.

Банківська система постійно розвивається, навіть якщо даний процес переривається тимчасовими спадами і регресом, що в першу чергу пов’язано із відповідними змінами в економічній системі. Рівень розвитку банківської системи безпосередньо залежить від рівня економічних відносин у країні.

Ефективне функціонування банківської системи – необхідна умова розвитку ринкових відносин в Україні, що об’єктивно визначає головну роль центрального банку стосовно регулювання банківської діяльності. Національний банк України докладає зусиль для реалізації основної стратегічної мети, визначеної для нього законодавством, – забезпечення стабільності національної валюти шляхом проведення цілеспрямованої монетарної політики, зорієнтованої на макроекономічну стабілізацію та зниження темпів інфляції.

Основою банківської системи України є комерційні банки, які згідно діючого законодавства, створюються у формі публічного акціонерного товариства або кооперативного банку [1].

Сьогодні банківська система України – це один із найрозвинутіших елементів господарського механізму, оскільки її реформування було розпочате раніше за інші сектори економіки, що визначалося ключовою роллю банків при вирішенні завдань переходу до ринку. За 26 років свого існування банківська система пройшла декілька етапів розвитку, які характеризувались то фінансовою стабілізацією, то навпаки, спадом [2].

На нашу думку, можна виділити наступні етапи у розвитку банківської системи України :

Перший етап: 1991 – 2001 рр. – період становлення вітчизняної банківської системи.

Другий етап: 2002–2008рр. – стабілізація банківської системи: на цьому етапі сформувалися групи провідних банків, визначився напрям менеджменту, розподілено клієнтів та ринок пасивів.

Третій етап: 2008–2009 рр. – глобальна фінансова криза та девальвація гривні, що призвело до зменшення вартості капіталу банків, погіршення їх ліквідності та зменшення прибутковості.

Четвертий етап: 2010–2016 рр. – повільне відновлення та нова криза.

Девальвація гривні в три рази, спад в економіці, політична нестабільність, окупація частини території України призвели до погіршення якості активів, зростання депозитних ставок а, відтак і до зменшення маржі.

Значна кількість банків зіштовхнулась з проблемами – у 2014 році близько як у 25 банків розпочато процедуру ліквідації, кілька інших банків відчувають серйозні проблеми з ліквідністю [3].

На початок 2017 року в Україні залишилось 93 платоспроможних банки, що майже в 2 рази менше, ніж в 2014 році. Зменшилась до 10316 од. і загальна кількість банківських установ. З початку 2014 року, внаслідок погіршення платоспроможності, до 82 банківських установ було запроваджено тимчасову адміністрацію. А враховуючи затверджений НБУ графік збільшення мінімального обсягу статутного капіталу банків, в подальшому можна очікувати нових випадків самоліквідації комерційних банків [3].

Протягом 2016 року в структурі власності банківської системи України відбувались значні перегрупування. Внаслідок переходу системного ПАТ КБ «Приватбанк» у стовідсоткову власність держави частка державних банків в структурі активів становила 52%, натомість частка банків з приватним українським капіталом складала близько 13%, банків іноземних банківських груп – 35%.

За підсумком 2016 р. 31 з 93 функціонуючих банків отримав збитки на загальну суму 169,3 млрд. грн. Серед найбільш прибуткових за підсумком минулого року банків були виключно іноземні фінансові установи – Райффайзен Банк Аваль, Сітібанк та ОТП Банк.

На топ–3 найбільш прибуткові банки за підсумком 2016 р. припадало 57,5% загального обсягу прибутку, отриманого банківською системою.

За строковим характером в клієнтському портфелі переважають короткострокові депозитні вклади строком до 1 року. Яскраво виражена тенденція щодо зменшення обсягу строкового ресурсу існує з початку 2014 року. І, враховуючи, що зростання клієнтського портфелю відбувається переважно за цією складовою, наразі не має підстав говорити про відновлення довіри до банківської системи.

В структурі активів банківської системи України переважають кредитні вкладення, частка яких становить 80 %. Згідно зі статистичними даними НБУ, протягом 2016 року середня відсоткова ставка за кредитами в національній валюті знизилися до 17,7 %. А для кредитів в іноземній валюті на початок 2017 року аналогічний показник, навпаки, підвищився до 8,2%.

Кредити надаються переважно юридичним особам, питома вага цих кредитів в загальному кредитному портфелі становить 84 %. Корпоративний клієнтський кредитний портфель за підсумком 2016 р. представлений переважно коротко– та середньостроковими кредитами в національній валюті підприємствам переробної промисловості та оптової і роздрібної торгівлі.

Отже, проаналізувавши стан банківської системи України, встановлено такі проблеми:

– низький рівень капіталізації банків, що не дозволяє забезпечити стабільність;

– залежність банків від зовнішніх позик та значна частка іноземного капіталу в банківській системі;

– часті зміни у нормативно–правовому полі, що призводить до нестабільності та підвищує вразливість банківської системи до кредитного, інвестиційного, валютного, юридичного ризиків;

– низький рівень прозорості економіки;

– нестача резервування та неякісне довгострокове планування;

– зниження ліквідності банків;

– втрата довіри населення до банків, зменшення їхніх вкладів.

Враховуючи ці процеси, основними напрямками розвитку банківської системи, на нашу думку є :

– укрупнення банківських установ шляхом злиттів та поглинань;

– підвищення рівня капіталізації та збільшення сукупних активів;

– розвиток фінансово–промислових груп та реального сектора економіки та участь у цьому банків;

– орієнтація банків на міжнародний напрямок, вихід банків на міжнародні фінансові ринки, відкриття філій українських банків за кордоном, створення об'єднань з транснаціональними банками;

– збереження державних банків на ринку банківських послуг, завданням яких має стати фінансування пріоритетних державних проектів, збільшення рівня їх капіталізації;

– посилення контролю за діяльністю банків, що сприятиме оптимізації ризиків банківської діяльності та запобіганню виникненню системних фінансових криз;

– створення належної законодавчої бази з регулювання банківської діяльності[2].

Таким чином, визначальними для розвитку банківського сектора будуть загальні тенденції на світових фінансових ринках і стан вітчизняної економіки. При збереженні поточних тенденцій в основних галузях економіки країни і стабільності грошово–кредитної політики, можна очікувати незначне зростання прибутковості банківського сектора. При цьому якість ресурсної бази та дохідних активів банківських установ Україні буде залишатися слабкою.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року N 2121–III із змінами та доповненнями. [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://consultant.parus.ua

2. Степанова В. О. Сучасний стан та перспективи подальшого розвитку банківської системи України / В.О. Степанова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. Науковий журнал – 2011.– №4.– с. 177–181

3.Коваленко В.В Трансформаційні напрями розвитку банківської системи України / В.В. Коваленко// Економічний форум – 2015.–№ 2.

Кучерина Т.Г., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», II курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Сова В.М.

## ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Світовий досвід показує, що динамічний розвиток держав, регіонів та громад у довгостроковій перспективі неможливо забезпечити без створення дієвої системи ефективного управління бюджетом [5]. Суспільно-економічні та політичні процеси, які мають місце в Україні на сучасному етапі розвитку, значною мірою впливають і на процес функціонування бюджетної системи, викликаючи цілий ряд невдоволень як платників податків, так і значної частини працівників бюджетної сфери [3].

Головним індикатором стану держави є бюджетна система країни. Від того наскільки правильно її побудовано залежить ефективне функціонування всієї національної економіки країни. Значимість побудови ефективної бюджетної системи країни полягає в тому, що через її ланки перерозподіляється значна частина національного доходу у вигляді централізованих грошових фондів для забезпечення суспільних потреб та виконання державою своїх функцій.

Особливості функціонування бюджетної системи досліджувалися у працях таких науковців: В. Андрущенка, С. Буковинського, О. Василика, Т. Вахненко, В. Гейця, В. Глущенка, І. Чугунова, С. Юрія та ін. В їхніх працях, здебільшого, розглядаються проблеми наявні в сучасній бюджетній системі, а також наведено можливі шляхи подолання даних проблем [2].

Бюджетна система України як унітарної держави складається з двох ланок – державного та місцевих бюджетів. Бюджетна система відображає складові частини бюджету, тобто це сукупність усіх бюджетів, які формуються в цій країні відповідно до її бюджетного устрою [5].

Правові засади функціонування бюджетної системи України, принципи її побудови, види доходів та видатків державного і місцевих бюджетів, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин визначаються насамперед Конституцією України, а також Бюджетним кодексом України й іншими нормативно-правовими актами з питань бюджету.

Бюджетна система України почала своє становлення у 1992 році. Конституція України передбачає, що бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами (ст. 95). На вдосконалення організації бюджетної системи значною мірою вплинув прийнятий у 2001 році Бюджетний кодекс України, яким було чітко визначено процедури розроблення, прийняття та виконання бюджету, встановлено взаємовідносини між ланками бюджетної сфери, окреслено процес використання коштів бюджетів різного рівня, надано певну фінансову самостійність органам місцевого самоврядування, запроваджено програмно-цільовий метод як ефективний метод планування та використання бюджетних коштів [5].

Бюджетний кодекс України (далі – БКУ) дає таке визначення бюджетної системи: «Бюджетна система України – це сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права» (ст. 2) [1].

З огляду на необхідність продовження бюджетного реформування у 2010 р. було ухвалено нову редакцію Бюджетного кодексу України, що мало на меті, насамперед, надати можливість підвищувати стійкість бюджетної системи. Прийняття нової редакції Бюджетного кодексу передбачало:

- введення середньострокового планування;
- розширення сфери застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі;
- поліпшення бюджетного адміністрування;
- посилення контролю над дотриманням бюджетного законодавства.

Але довгий час ці положення фактично не були реалізованими.

За період з липня 2010 до грудня 2014 року до Бюджетного кодексу було внесено ряд змін. З 2015 року, коли розпочалися процеси децентралізації в Україні, робота над пошуком оптимальної моделі бюджетної системи та бюджетних відносин на всіх рівнях продовжується. Свідченням цього є прийняття, поряд з іншими, Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» від 10.02.2015 р. №176-19, яким введено поняття «бюджети об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад», які, у свою чергу, є окремою ланкою бюджетів місцевого самоврядування.

В Україні надмірна централізація влади не тільки призвела до прорахунків у соціально-економічному розвитку держави, а й нині не дає змоги займатися стратегічними державницькими питаннями, оскільки повсякденною роботою уряду й народних депутатів є вирішення безлічі периферійних проблем. Між тим правильне, впорядковане управління бюджетом здатне забезпечити цілісну систему реалізації стратегічних пріоритетів. Децентралізація влади, яка стала провідною ланкою сьогоднішніх вітчизняних реформ, фактично у 2014 році розпочалася з бюджетної децентралізації [5].

Зокрема, вона полягала у:

– розширенні прав органів місцевого самоврядування (систему вертикального збалансування усіх місцевих бюджетів замінено системою горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);

– збільшенні джерел формування доходів місцевих бюджетів (уведено нові види субвенцій з державного бюджету на місця, наприклад, медичну, освітню) [3].

Децентралізована бюджетна система, яку декларує сучасне бюджетне законодавство України, відрізняється тим, що держава забезпечує місцевим бюджетам достатню фінансову базу для виконання як делегованих нею, так і своїх власних повноважень. Тобто, доходи бюджету, які регулюються державою, використовуються місцевими бюджетами значно меншою мірою, ніж доходи, закріплені за такими бюджетами [5].

Сьогодні структура бюджетної системи України встановлюється виключно БКУ (ст. 5) і має такий вигляд:

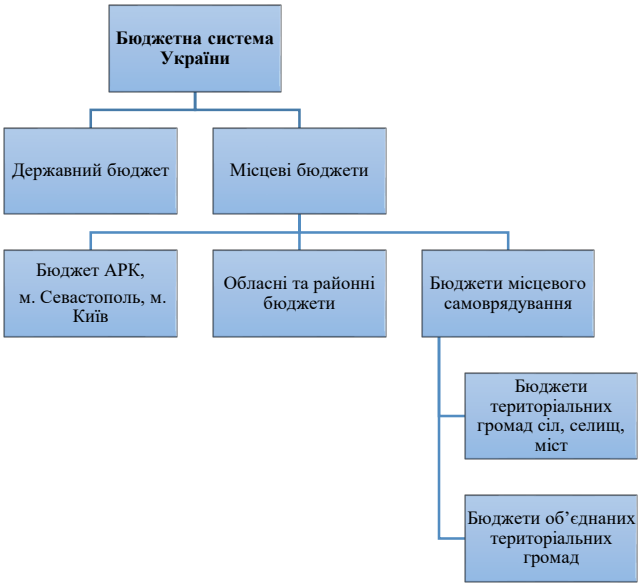


Рис. 1. Структура бюджетної системи [5]

Бюджетна система України відіграє важливу роль у функціонуванні національної економіки та забезпеченні бюджетної безпеки. Доходи і видатки бюджетів, обсяг бюджетного дефіциту є важливими індикаторами стану фінансової системи держави, рівня самостійності та можливості належно виконувати визначені Конституцією України функції [4].

Ефективне функціонування економіки будь-якої держави тісно пов'язане з ефективним забезпеченням формування та використання коштів її бюджету. Саме від дієвої та налагодженої бюджетної системи залежать результативність бюджетної політики країни, забезпечення економічної та фінансової стабільності як державних інститутів, так і всього населення.

Наявна в Україні бюджетна система та фінансові механізми її забезпечення нині не дають бажаних результатів у функціонуванні як самої системи, так і економіки нашої країни. Соціально-економічний рівень розвитку країни не підвищується, і водночас бюджетна сфера не має достатніх джерел фінансування своєї діяльності. Дефіцит бюджетів усіх рівнів залишається значним. У цій ситуації існує нагальна потреба подальшого реформування бюджетної системи, яка має проводитись поступово, без різких трансформацій та на основі чіткого стратегічного орієнтира на європейську інтеграцію [3].

Як підсумок, відзначимо, що ключовим напрямом у реформуванні бюджетної системи має стати її модернізація бюджетної системи з метою наближення до міжнародної практики. Важливими є також питання оптимізації розмежування доходів і видатків між рівнями бюджетної системи та упорядкування бюджетного процесу. Бюджетна система, як один із механізмів державного регулювання економіки, має забезпечувати відповідність регуляторних заходів внутрішнім і зовнішнім змінам економічного середовища з метою розвитку фінансової системи країни [2].

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17

2. Голишевська Л.В., Бондар А.П. Стан та розвиток бюджетної системи України. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http:// nauka.kushnir.mk.ua/?p=40046

3. Ісаєва О.В., Закорко К.С. Сучасні проблеми функціонування та розвитку бюджетної системи України: теоретичний аспект / О.В.Ісаєва, К.С.Закорко // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2017. – № 1-2 (07). – С. 60-64

4. Лободіна З. Бюджетна система України: проблеми функціонування та перспективи вдосконалення / З. Лободіна // Вісник ТНЕУ. – 2015. − №3 – С. 29-41

5. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: Навчальний посібник / [За заг. ред. В. В. Зубенка]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження». – К., 2017. – 184 с.

Кушим Ю.М., економічне відділення
спеціальність "Економіка підприємства", ІІІ курс
Житомирський агротехнічний коледж
Науковий керівник – викладач Левченко О.Ф.

## ФОРМИ ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ

Ефективна система відновлення платоспроможності вкрай важлива завжди, а особливо в посткризовий період, коли, ще без того незміцнілий бізнес стикається з браком готівкових коштів та не може виконувати свої зобов'язання перед кредиторами. Це становище свідчить про те, що вітчизняним підприємствам необхідно вчасно реагувати на негативні тенденції показників фінансового стану підприємств, які є гарантом фінансової стабільності та вироблення стратегії щодо відновлення їх платоспроможності, що можливо завдяки застосуванню такого інструменту, як фінансова санація.

Як стверджують А. Б. Кондрашихін, Т. В. Пепа, В. О. Федорова, санація, передусім, базується на заходах щодо фінансового оздоровлення, тому терміни "санація", "фінансова санація" та "фінансове оздоровлення" розглядаються як синоніми одного і того самого соціально-економічного явища [6, с. 83]. На наш погляд, санація може проводитись і без залучення фінансових ресурсів, тобто шляхом проведення організаційних, виробничо-технічних та соціальних заходів, які не завжди передбачають "вливання" грошових коштів на підприємство.

Корецька С. О. вважає, що сутність фінансової санації трактується як система заходів, спрямованих на запобігання банкрутству промислових, торгових, банківських підприємств та їхнє майбутнє відродження [8, с. 37]. Вважаємо зазначене поняття досить загальним: визначення не дає розуміння того, за допомогою яких фінансових заходів буде реалізовуватись санація. Виходячи із твердження, що фінансова санація вважається такою лише тоді, коли платоспроможність підприємства відновиться за допомогою фінансових заходів [1, с.81], на нашу думку, неможливо ідентифікувати за вищевказаним трактуванням фінансової санації як таку.

Український економіст В. К. Васенко вважає, що фінансова санація - це санація, яка реалізується тільки у фінансовій формі за допомогою фінансових інструментів і не передбачає змін в організаційно-правовій, виробничій, технологічній структурі підприємства або передує цим змінам [2, с. 115]. Власне, і ми дотримуємося цього визначення як такого, що найбільш точно викладає сутність фінансового оздоровлення.

Основне завдання фінансової діяльності підприємств полягає в мобілізації капіталу для фінансування їх операційної та інвестиційної діяльності. Для того, щоб визначити конкретні шляхи мобілізації фінансового капіталу слід уточнити порядок визначення потреби в коштах, форми фінансування, правила, якими слід керуватися, формуючи активи та пасиви, а також методи оптимального розміру й структури капіталу.

На думку І.М. Зеліско [5, с. 17], форма санації має відповідати конкретному напряму, обраному підприємством з урахуванням особливостей його кризової ситуації. Форми санації можна структурувати так: форми санації, визначені законодавством; форми санації, спрямованої на рефінансування боргу підприємства; форми санації, спрямованої на реструктуризацію (реорганізацію) підприємства (рис. 1).

Форми санації, визначені законодавством (Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" [4]), такі:

1) при санації, проведеній до порушення справи про банкрутство:

- реорганізаційні заходи (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення);
- організаційно-господарські заходи;
- управлінські заходи;
- інвестиційні заходи;

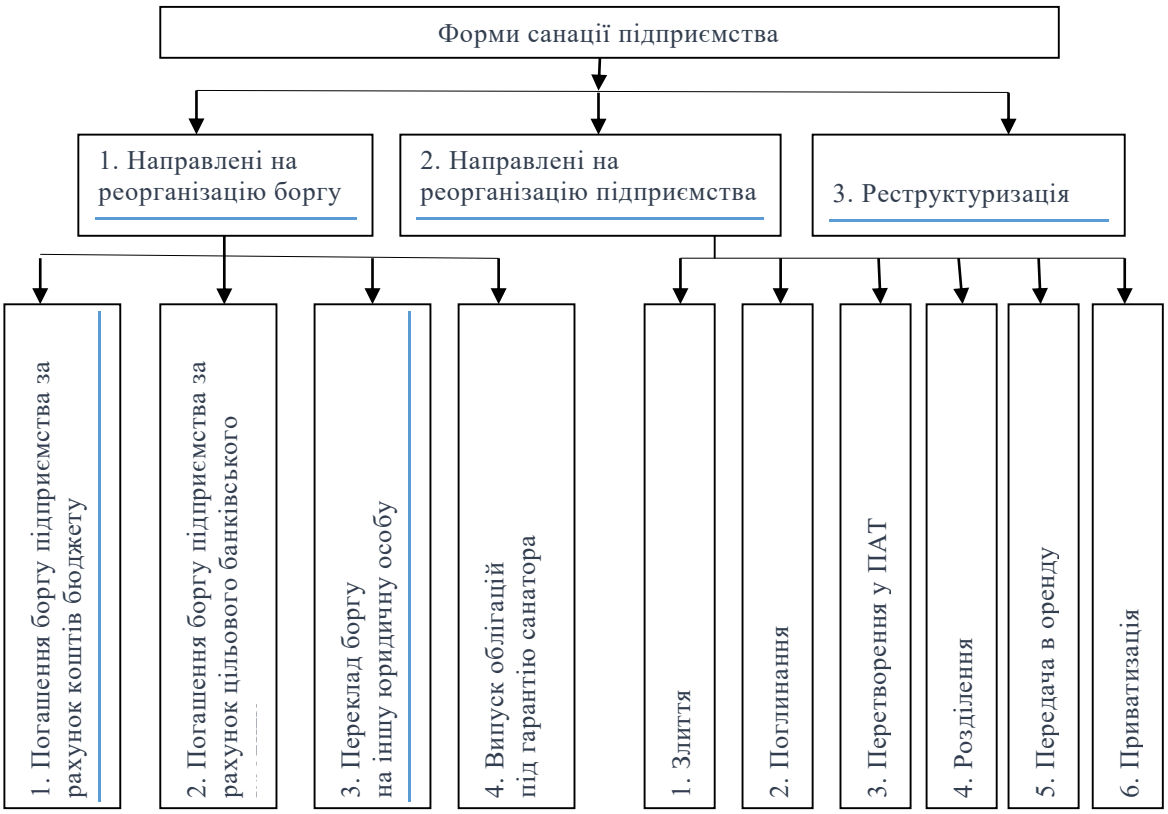


Рис. 1. Форми санації підприємства

- технічні заходи;
- фінансово-економічні заходи;
- правові заходи;

2) при санації, проведеній під час провадження справи про банкрутство:

- реструктуризація;
- перепрофілювання виробництва;
- закриття нерентабельних виробництв;
- відстрочка платежів чи списання частини боргів, про що укладається мирова угода;
- ліквідація дебіторської заборгованості;
- продаж частини майна боржника;
- зобов'язання інвестора про погашення боргу (частини боргу) боржника, зокрема, шляхом перекладання на нього боргу (частини боргу), та його відповідальність за невиконання взятих на себе зобов'язань;
- виконання зобов'язань боржника власником майна боржника та його відповідальність за невиконання взятих на себе зобов'язань;
- продаж майна боржника як цілісного майнового комплексу (для недержавних підприємств);
- одержання кредиту для виплати вихідної допомоги працівникам боржника, які звільняються відповідно до плану санації, що передусім відшкодовується, згідно зі ст. 31 Закону, за рахунок реалізації майна боржника;
- звільнення працівників боржника, які не можуть бути задіяні в процесі реалізації плану санації. Вихідна допомога в цьому разі виплачується за рахунок інвестора, а за його відсутності - за рахунок реалізації майна боржника чи за рахунок кредиту, отриманого з цією метою; - інші способи відновлення платоспроможності боржника.

За формальними ознаками Копилюк О.І розрізняє два види санації:

1) санація без залучення на підприємство додаткових фінансових ресурсів;

2) санація із залученням додаткового фінансового капіталу.

У першому випадку санація може набирати таких форм:

- зменшення номінального капіталу підприємства;
- конверсія власності в борг;

- конверсія боргу у власність;
- пролонгація строків сплати заборгованості;
- добровільне зменшення заборгованості;
- самофінансування.

У другому випадку можливі такі форми:

- альтернативна санація;
- зменшення номінального капіталу з подальшим його збільшенням (двоступінчата санація);
- безповоротна фінансова допомога власників;
- безповоротна фінансова допомога персоналу;
- емісія облігацій конверсійної позики;
- залучення додаткових позик [7, с. 47].

В деяких літературних джерелах розрізняють автономну санацію, здійснювану з використанням власних коштів підприємства та капіталу його власників і зовнішню санацію, що відбувається за рахунок коштів кредиторів та держави. Держава може фінансувати санаційні заходи на поворотній або безповоротній основі. Іноді вона може вдатися до непрямих методів сприяння санації суб'єктів господарювання: податкові пільги, створення особливих умов підприємницької діяльності та ін.

Широкий асортимент санаційних заходів та форми їх застосування дозволяють в індивідуальному порядку планувати санаційну процедуру кожного окремого підприємства, враховувати вид та специфіку його діяльності, сильні та слабкі сторони, причини кризового стану.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:


1. Благодєтєлєва-Вовк С.Л. Управління фінансовою санацією підприємств: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.. - К.: Ніка-Центр, 2014. - 248 с.
2. Васенко В. К. Фінансова діагностика і санація діяльності підприємства [Текст] : [монограф.] / В. К. Васенко ; Східноєвроп. ун-т економіки і менедж. - Черкаси, 2014. 203 с.
3. Верній Т.Н. Удосконалення процесу фінансової санації на підприємстві. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2015/Economics/62138.doc.htm
4. Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/ed20120412
5. Зеліско І.М. Управління фінансовою санацією підприємства: навчальний посібник. / І.М. Зеліско. – К.: ЦП "КОМПРИНТ", 2015. – 320с.
6. Кондрашихін А Б. Фінансова санація і банкрутство підприємств [Текст]: [навч. посіб.] / А. Б. Кондраишхін, Т. В. Пена. В. О. Федорова. - К. : ЦУЛ, 2014. - 208 с.
7. Копилюк О. І. Фінансова санація та банкрутство підприємств [Текст]: [навч. посіб.] / О. І. Копилюк, А. М. ШІтангрет. - [2.вид.]. - Львів : Українська академія друкарства, 2016. - 150 с.
8. Корецька С. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств [Текст] : [павч. посіб.] / С. О. Корецька. - Запоріжжя : Гуманітарний ун-т "Запорізький ін-т держ. та муніципального управління", 2014. - 159 с.
9. Луць І.В. Вдосконалення процесу фінансової санації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/eko/03march2017/11.pdf

Лозовська В.І.
Спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», ІІ курс
ВСП Ананьївський аграрно-економічний колледж Уманського НУС
Науковий керівник – викладач Ситник С.Г.

## РОЛЬ ДЕПОЗИТІВ У ФОРМУВАННІ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКУ

На сучасному етапі економічного розвитку формування ресурсної бази вітчизняних банків має велике значення для їх ефективної діяльності. Наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів дозволяє здійснювати активні операції з метою отримання максимального рівня прибутку і диверсифікації ризиків. Одним з основних джерел формування ресурсної бази є проведення депозитних операцій банками. Специфічність депозитних операцій полягає у визначальній ролі клієнта банку, який самостійно приймає рішення щодо виду та величини депозитного вкладу. Тобто саме клієнт вирішує, яку частку своїх доходів він може спрямувати на заощадження. Виходячи з цього, заходи впливу на поведінку потенційних вкладників в умовах конкурентної боротьби за клієнта мають зайняти вагоме місце в процесі розробки та реалізації депозитної політики банку.

Серед зарубіжних вчених дослідженням специфіки депозитних вкладів та різних аспектів формування та реалізації депозитної політики банків займались такі вчені, як: А. Маршал, Е. Долан, П.Роуз та інші. До вітчизняних дослідників окресленої проблематики слід віднести: М. Алексеєнко, О. Васюренко, О. Дмитрієву, І. Івасіва, Ю. Коробова, О. Маркову, і. Мельникову, А. Мороза, А. Тютюнника. Одні вчені під депозитом розуміють суму грошових коштів клієнта, що передана ним у розпорядження банку, незалежно від строку й особливостей юридичного оформлення такої передачі. Інші до депозитів відносять усі рахунки клієнтів, відкриті в банку або вклад у банки, грошові ресурси, що розміщені на зберігання в банк від імені фізичних чи юридичних осіб на договірній основі [6].

Депозитні кошти відіграють ключову роль не тільки в діяльності банків, а й виступають стимулюючим чинником економічного зростання країни. З одного боку, вони виступають вагомим джерелом формування ресурсів у банківській системі, а з іншого - мобілізація тимчасово вільних коштів суб'єктів господарювання і заощаджень населення та їх розміщення в банках у вигляді депозитних вкладень дозволяє перетворювати їх у реальний капітал за допомогою здійснення кредитних, інвестиційних операцій. Внаслідок впливу сучасної фінансової кризи, нестабільності курсу національної валюти, негативних політичних явищ відбувся значний відтік депозитних коштів як фізичних, так і юридичних осіб. Це в свою чергу завдало серйозного удару по стабільності банківської системи та ефективності національної економіки загалом. За цих умов проблематика депозитної політики банків стає надзвичайно актуальною. Пошук шляхів збільшення обсягів депозитних вкладів виступає однією з проблем стратегічного значення для подальшого розвитку банківської системи України.

Результат проведення депозитних операцій дає не тільки банкам, а й їх клієнтам певні переваги. Так, розміщення грошових коштів у депозити для клієнтів банку дає можливість отримувати стабільний дохід в національній та іноземній валюті у вигляді відсотку протягом певного часу, збільшувати суму своїх заощаджень за рахунок процентного доходу, мінімізувати ризики втрати коштів. Щодо банків, то залучення тимчасово вільних коштів у депозити сприяє підвищенню ліквідності банку, збільшенню обсягів активних операцій та формуванню їх ефективної структури, прискоренню безготівкових розрахунків, зменшенню вартості ресурсів порівняно з міжбанківськими кредитами. Депозитні операції банків класифікують за різними ознаками, при цьому будь-який банк формує власну структуру депозитів, яка є для нього найбільш прийнятною. З огляду на це, аналіз структури залучених клієнтських коштів банку в умовах конкуренції за грошові ресурси має першочергове значення для управління банком. Якість залучених ресурсів виявляється насамперед у їх стабільності. І чим більшою є частка стабільних ресурсів, тим вищою є ліквідність. Структура залучених клієнтських коштів не тільки відображає ступінь стійкості ресурсної бази банку, але й дозволяє прогнозувати потребу в ліквідних коштах для погашення зобов'язань за депозитами, отриманими кредитами.

Клієнтські кошти, на обсяг яких припадає основна частина залучених ресурсів, є базисом для підтримки надійності банку.

Банківська система України на сучасному етапі розвитку переживає часи глибокої депресії, що пов’язано в першу чергу з відсутністю довіри до банків як основних суб’єктів фінансового ринку з боку вкладників та кредиторів, зниження інвестиційної привабливості банківської системи. Зазначені функції реалізуються через збалансовану поведінку банків щодо залучення та розміщення коштів, і з цього приводу актуальним питанням є формування ресурсної бази банків за рахунок депозитних джерел.

Сучасні виклики розвитку банківської діяльності засвідчують, що для успішного функціонування та розширення діяльності банківської установи недостатньо залучати кошти за нижчою ціною, а розміщувати за вищою, для цього необхідно створювати ефективну систему менеджменту банків. Для підтримки своєї конкурентоспроможності банки вимушені пропонувати своїм клієнтам нові послуги, застосовувати різноманітні фінансові інструменти [5].

Одним із перспективних методів покращення ефективності депозитних операцій є система страхування депозитів. Страховий захист депозитів в Україні здійснюється за рахунок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Учасниками Фонду гарантування вкладів фізичних осіб є банки – юридичні особи, які зареєстровані в Державному реєстрі банків, що ведеться Національним банком України, та мають банківську ліцензію на право здійснювати банківську діяльність. Участь у Фонді гарантування вкладів фізичних осіб зазначених банків є обов'язковою. Для підвищення довіри населення до банків можна створити окремий Фонд гарантування вкладів для юридичних осіб, або ж реорганізувати існуючий Фонд гарантування вкладів фізичних осіб у Фонд гарантування вкладів юридичних та фізичних осіб. Цей метод дозволить збільшити довіру до банківських установ у населення, що приведе до збільшення ресурсної бази банку. Це дозволить залучати більше вкладів від юридичних осіб і суб'єктів підприємницької діяльності та збільшить депозитний портфель банку. В останні роки в Україні набуває все більшої популярності така послуга, як страхування депозитів страховими компаніями. Страхування полягає у створенні системи захисту грошових вкладів, що знаходяться на депозитних рахунках у банках, на випадок банкрутства цих банків. Система депозитного страхування породжена дворівневою банківською системою і функціонує практично в усіх країнах із розвинутою ринковою економікою. Дана система покликана захистити дрібних вкладників від фінансових втрат, а також запобігти масовому вилученню вкладів із банку, який перебуває у тяжкому фінансовому становищі [2]. Банки, які зможуть запропонувати індивідуальним вкладникам більший комплекс високоякісних послуг, отримають у своє розпорядження значні суми додаткових ресурсів. Розвиток таких послуг вимагає від банків нових підходів до встановлення форм депозитних рахунків, упровадження нової техніки та технології ведення банківських операцій із застосуванням різноманітних засобів, наприклад, таких, як чекова книжка, кредитні картки. Це дозволило б повніше задовольнити потреби клієнтів банку, поліпшити якість обслуговування, підвищити зацікавленість фізичних осіб у розміщенні своїх коштів на поточних рахунках у банку. З метою забезпечення більшого надходження коштів на строкові та ощадні депозитні рахунки доцільно спростити режим функціонування відповідних рахунків, а саме: порядок зарахування коштів на вклади, видачі готівки та перерахування з депозитних рахунків. Варто більш широко застосовувати строкові вклади з додатковими внесками, а також скоротити обмеження на здійснення розрахунків із використанням коштів, що містяться на депозитах. У подальшому розвитку депозитних банківських операцій варто скористатися перспективою – не проводити чіткого розмежування депозитів – до запитання, строкових, ощадних, а використовувати змішані типи рахунків, що підтверджується досвідом банків розвинених країн, де все більше розширюється сфера застосування змішаних типів рахунків [4]. Усі ці заходи можуть значно підвищити ефективність депозитних операцій банків. Таким чином, саме депозитні операції розкривають зміст діяльності банку як посередника в придбанні коштів на вільному ринку кредитних ресурсів. Банкам необхідно постійно підтримувати високий рівень сервісу клієнтів, пропонувати нові депозитні продукти та умови вкладання коштів, щоб утримувати

та розширювати існуючу клієнтську базу. Банк зобов'язаний швидко реагувати на потреби клієнтів під час формування банківських ресурсів із метою їх більшого залучення. Обов'язковою умовою успішної діяльності банків залишається орієнтація на міжнародні стандарти, практику діяльності провідних банків світу у сфері розширення банківської діяльності й за рахунок нетрадиційних банківських операцій та послуг.

Ми можемо стверджувати, що депозитні операції банків в першу чергу пов’язані із забезпеченням стабільної ресурсної бази на вигідних для банків умовах та захисту інтересів вкладників та кредиторів. З метою удосконалення зазначеного процесу вважаємо за доцільне:

– введення диференційованих норм до капіталів банків, що приймають строкові вклади від депозитних осіб;

– фонд гарантування вкладів фізичних осіб повинен підвищити диференціацію ставок збору по валютних та гривневих депозитах;

– ініціювання прийняття законодавчих норм щодо перегляду положень дострокового розірвання депозитних договорів;

– в межах проектів поширенням фінансової грамотності, за необхідне є проведення інформування громадян про переваги депозитів.

Окрім поліпшення захищеності та умов депозитів, необхідно також боротись із нерозумінням широкого загалу можливостей та переваг банківських послуг із стереотипами щодо їх ненадійності; альтернативою ощадним вкладам (але не заміщенням) повинні стати додаткові типи депозитів, які заохочують довгострокові заощадження у гривні; обмежити вартість залучених валютних депозитів у доларах США, у Євро; запровадити обмежувальні заходи щодо повернення валютних депозитів виключно у випадку дострокового розірвання договору вкладу; зняти обмеження на видачу депозитів в інвалюті після закінчення терміну вкладу; зняти обмеження на купівлю валюти фізичними особами; виплачувати депозити в інвалюті та проценти за валютними вкладами у валюті вкладу, передбачивши проведення у національній валюті операцій з обслуговування.

Таким чином, сучасна депозитна політика банків потребує вдосконалення. Серед основних напрямів її підвищення можна назвати:

1. Підтримання політичної стабільності в країні, оскільки ефективна діяльність органів державної влади, дотримання ними чіткої позиції, своєчасне реагування на непередбачувані ситуації впливає позитивно на стабілізацію економіки і приводить до підвищення темпів економічного зростання.

2. Удосконалення нормативно-правового регулювання захисту коштів фізичних та юридичних осіб, які знаходяться на депозитному рахунку.

3. Вирішення проблеми об’єктивності інформації через створення інформаційної системи доступності та правдивості інформації про ліквідність, платоспроможність, прибутковість і рентабельність банків.

4. Введення обов’язкового страхування депозитів. Необхідність широкого впровадження системи страхування банківських депозитів зумовлюється такими чинниками: загальним спадом довіри до банків, необхідністю стабілізації фінансових ресурсів банків, потребою надання допомоги банкам, які знаходяться в стані неплатоспроможності, необхідністю захисту депозитних вкладів клієнтів на випадок банкрутства банку.

5. Реорганізація існуючого Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у Фонд гарантування вкладів юридичних і фізичних осіб. Це дозволить залучати більше вкладів від юридичних осіб і суб’єктів підприємницької діяльності та збільшить депозитний портфель банку.

6. Створення умов для активізації застосування банками цінових і нецінових методів маркетингової політики, що надає можливість запропонувати індивідуальним вкладникам більший комплекс високоякісних послуг, поліпшити якість обслуговування, підвищити зацікавлення фізичних і юридичних осіб у розміщенні своїх коштів на депозитних рахунках банку.

7. Спрощення режиму функціонування депозитних рахунків, а саме: порядку зарахування коштів як вкладів, видачі готівки та перерахування з депозитних рахунків,

введення диференційованої плати за обслуговування депозитної картки, застосування строкових вкладів із додатковими внесками.

8. Запровадження системи заходів щодо збільшення депозитних вкладів за такими секторами економіки: страхові корпорації та недержавні пенсійні фонди, інші фінансові посередники та допоміжні організації, центральні органи державного управління, некомерційні організації та регіональні й місцеві органи державного управління.

9. Створення умов для сприяння розвитку вітчизняного виробництва за рахунок зменшення податкового навантаження, підвищення конкурентоспроможності продукції, створення сприятливого інвестиційного клімату, запровадження нових технологій, поліпшення економічного середовища щодо умов ведення бізнесу.

10. Підвищення рівня життя населення на основі подолання вимушеної неповної зайнятості та безробіття значної частини працездатного населення, удосконалення законодавчих важелів впливу на регулювання процесу майнового розшарування населення, зменшення тінізації грошових доходів громадян.

11. Розробка та впровадження державного механізму управління інфляційними очікуваннями та спекулятивними операціями на фінансовому ринку України.

12. Покращення якості обслуговування клієнтів за рахунок використання нових інформаційних банківських технологій, підвищення кваліфікації працівників банку.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:


1. Абуладзе М. М. Напрями вдосконалення ефективності депозитних операцій банків / М. М. Абуладзе // Управління розвитком. – 2010. – № 16(92). – С. 128–129.

2. Андрушків Т. Депозитна політика комерційного банку та напрями її вдосконалення [Текст]/Т.Андрушків // Українська наука: минуле сучасне, майбутнє. – 2012. – № 17. – С. 3–13.

3.Банківські операції[Текст ]: Підручник/ Ра ред. д.е.н.,проф. О.В.Дзюблюка. – Тернопіль: Вид – во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – 696с.

4. Вядрова І. М. Депозити як ресурсний потенціал банку [Електронний ресурс] / І. М. Вядрова, Ю. В. Романова. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/fkd/2011_2 /part1/5.pdf. – Назва з екрану.

5. Дмитрієва, О. А. Оптимізація депозитної діяльності комерційного банку [Текст] / О. А. Дмитрієва // Фінанси України. – 2008. – № 5. – С. 15–17.

6. Дмитрієва О. А. Оптимізація депозитної діяльності комерційного банку / О. А. Дмитрієва // Фінанси України. - 2010. - № 5. - С. 138-144.

7. Тертична Н. В. Удосконалення механізму формування депозитної політики в банках України [Електронний ресурс] / Н. В. Тертична. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua /portal/chem_biol/nvlnau/Ekon/2009_6/articles/N.V.Tertichna.pdf. – Назва з екрану.



Нестеришена Ю.В., фінансове відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», ІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Науковий керівник – к.психол.н., викладач Шмерко О.П.


## ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВ

Фінансові ресурси є одним з фундаментальних понять фінансів підприємств. Їхня специфіка виявляється в тому, що вони завжди виступають у грошовій формі, мають розподільний характер і відбивають формування і використання різноманітних видів прибутків і нагромаджень суб'єктів господарської діяльності сфери матеріального виробництва, держави й учасників невиробничої сфери.

Специфічний зміст фінансових ресурсів досить повно визначається наявністю певних ознак. По-перше, це фонди коштів акумуляційного характеру, що утворюються в результаті виробництва, розподілу і перерозподілу сукупного суспільного продукту і національного доходу. По-друге, це кінцеві прибутки, тобто кошти, призначені для обміну на товари. По-третє, це прибутки після реалізації товарів. Отже, формування фінансових ресурсів є

амортизація, прибуток, відрахування до фонду соціального страхування і пенсійного фонду, податок на додану вартість, акцизи, податки з населення, надходження від зовнішньоекономічних операцій та продажу населенню цінних паперів.

Структура та розмір фінансових ресурсів залежить від обсягу виробництва та його ефективності. Зв'язок між розміром фінансових ресурсів та обсягом виробництва є двояким, оскільки основним регламентуючим фактором збільшення обсягів виробництва є величина фінансових ресурсів, як і навпаки. Наприклад, недостатній розмір фінансових ресурсів веде до скорочення обсягу виробництва та неможливості його розширення, зниження рівня використання виробничих потужностей, недостатнього забезпечення матеріальними, трудовими та іншими ресурсами і, як наслідок, до ще більшого скорочення фінансових ресурсів.

Таким чином, фінансові ресурси підприємств – це засоби, які акумулюються підприємством з метою забезпечення процесу розширеного відтворення шляхом трансформації їх в інші види ресурсів, а також з метою досягнення високих фінансових результатів. Вони представляють собою сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні підприємств і є джерелом їх виробничого та соціального розвитку. Фінансові ресурси підприємства утворюються в результаті виробничо-господарської діяльності господарюючих суб'єктів шляхом отримання грошей за продані товари, вироблені ними, а також мобілізації коштів на фінансовому ринку.

Фінансові ресурси як джерела формування активів підприємства відображаються у пасиві балансу, а засоби, у тому числі й грошові кошти, – у активі балансу.

Формування фінансових ресурсів здійснюється в процесі створення підприємств і реалізації їх фінансових відносин при здійсненні господарської діяльності. Підприємства залучають кошти під прогнозований напрямок використання. Спочатку визначають мету формування і використання коштів та їх розмір, а вже потім залучають кошти. При цьому джерела фінансових ресурсів підприємств виступають як складова фінансового потенціалу для формування фінансових ресурсів і визначають напрямок та обсяг їх надходження.

Власний і позиковий капітал підприємства, з одного боку, формує фінансові ресурси підприємства і бере участь у фінансуванні їх активів, з іншого боку, він являє собою зобов'язання (довгострокові і короткострокові) перед конкретними власниками – державою, юридичними і фізичними особами.

Фінансову основу підприємства представляє сформований ним власний капітал. Під власним капіталом розуміється загальна сума засобів, що належать підприємству на правах власності й використовується ним для формування активів. Структура статей цього розділу дозволяє чітко ідентифікувати спочатку інвестовану його частину (тобто суму засобів, вкладених власниками підприємства у процесі його створення) і накопичену його частку у процесі здійснення ефективної господарської діяльності.

У складі зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить залученню підприємством додаткового пайового (шляхом додаткових внесків учасників) або акціонерного (шляхом додаткової емісії й реалізації акцій) капіталу. Для окремих підприємств одним із зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів може бути надана їм безоплатна фінансова допомога (як правило, така допомога надається лише окремим державним підприємствам різного рівня). У число інших зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів входять безкоштовно передані підприємству матеріальні й нематеріальні активи, що включаються до складу його балансу.

Залучений капітал формується із таких внутрішніх джерел: відстрочена та прострочена заборгованість за майно в оренді, облігаційними позиками, податками, реструктуризований борг за кредитами й позиками, короткострокові кредити не сплачені в строк, кредиторська заборгованість та ін. До зовнішніх джерел формування залученого капіталу відносять: довго- та короткотермінові банківські й облігаційні позики, державні цільові кредити, фінансовий лізинг, податкові кредити та пільги тощо.

Фінансовим менеджерам потрібно постійно стежити за своєчасним обслуговуванням залучених фінансових ресурсів для того, щоб уникнути застосування фінансових санкцій до підприємства. Тому важливим показником у даному випадку буде достатній обсяг ліквідних

засобів для погашення найтерміновіших зобов'язань (довгострокові зобов'язання із настанням терміну їх погашення поступово будуть переходити у поточні) підприємств, на величину якого буде впливати стабільна оборотність оборотного капіталу.

Перед тим як звертатись до зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів, повинні бути реалізовані всі можливості їх формування за рахунок внутрішніх джерел. Оскільки основними плановими внутрішніми джерелами формування власних фінансових ресурсів є сума чистого прибутку й амортизаційні відрахування, то насамперед у процесі планування цих показників необхідно передбачити можливість їх росту за рахунок різних резервів.

Ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без постійного залучення позикових ресурсів. Використання позикового капіталу дозволяє істотно розширити обсяг господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу, прискорити формування різних цільових фінансових фондів, а в остаточному підсумку – підвищити ринкову вартість підприємства.

Хоча основу будь-якого бізнесу становить власний капітал, на підприємствах ряду галузей економіки обсяг використовуваних позикових коштів значно перевищує обсяг власного капіталу. У зв'язку з цим управління залученням і ефективним використанням позикових коштів є однією з найважливіших функцій управління фінансами, яка спрямована на забезпечення досягнення високих кінцевих результатів господарської діяльності підприємства.

Позиковий капітал, що використовується підприємством, характеризує в сукупності обсяг його фінансових зобов'язань (загальну суму боргу).

У процесі розвитку підприємства в міру погашення його фінансових зобов'язань виникає потреба в залученні нових позикових ресурсів. Джерела й форми залучення позикових коштів підприємством досить різноманітні.

Формування структури фінансових ресурсів має забезпечити таке поєднання власних і позикових джерел фінансування, яке сприятиме зростанню рентабельності капіталу, платоспроможності, фінансової стійкості, зниженню фінансових ризиків та середньозваженої вартості фінансових ресурсів тощо.

Для забезпечення безперервної виробничо-господарської діяльності у кожного підприємства має бути достатній обсяг фінансових ресурсів, а їхня структура має сприяти досягненню планового рівня прибутковості, зміцненню фінансової стійкості, забезпечувати достатній рівень платоспроможності та зростанню ринкової вартості загалом.

Отже, під фінансовими ресурсами на сьогодні слід розуміти сукупність усіх грошових ресурсів, які надійшли на підприємство за певний період або на певну дату у процесі реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (операційна діяльність), основних і оборотних засобів (інвестиційна діяльність) і видачі зобов'язань (майнових і боргових – фінансова діяльність).

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Стецюк П.А. Економічна суть фінансових ресурсів//Фінанси України. – 2007. –№1. – С. 129-141.

2. Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства: навч.підручник. - 2 ге вид. перероб.-К.: Либідь, 2002. - 384 с.

3. Зятковський І.В. Фінанси підприємств: навч. посібник — К.: Либідь, 2002. – 365с.

Ніколайчук І.В., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», 2 курс
Ірпінський державний коледж економіки та права,
Науковий керівник - викладач Ковальчук Н.І.

## АНАЛІЗ ЗМІНИ ОБСЯГІВ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Становлення і розвиток ринкових відносин в Україні сприяв виділенню інвестиційної сфери економіки в самостійну галузь наукових досліджень і практичної діяльності.

Актуальним та необхідним завданням у реалізації наміченого на довгострокову перспективу економічного піднесення та розвитку національної економіки є створення на інноваційній основі потужної виробничої бази за участю інвестиційного капіталу, в основі якої повинні бути передові технології, новітня техніка, організаційні та управлінські нововведення. [1]

Військовий конфлікт і супутні ризики сильно вплинули на обсяг інвестицій в Україну у 2014 році і досі продовжують впливати на бажання іноземного капіталу вкладатися в економіку країни.

Так, зараз рівень інвестицій в економіку України все ще повертається до довоєнних показників, хоча і спостерігається невелика позитивна динаміка.

Уже після втрати контролю над частиною територій і зниження курсу національної валюти до кінця 2014 року Україна підійшла з обсягом іноземних інвестицій на рівні 52,2 мільярди доларів, причому річні надходження склали лише 2,5 мільярди доларів.

При цьому за даними Держкомстату за перший квартал 2014 року, загальний обсяг інвестицій становив 45,9 мільярдів доларів.[4]

Економіка України перебуває в складній економічній ситуації, яка зберегла тенденції до погіршення у 2015 році внаслідок продовження агресивної політики Російської Федерації, окупації Криму і військових операцій на сході України.

Обсяг залучених з початку 2015 року прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 1 липня 2015 р. становив 42851,3 млн. дол. США (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції) та в розрахунку на одну особу населення – 1000,5 дол.

У 2015 році інвестиції надходили зі 133 країн світу. Із країн ЄС із початку року внесено 33154,9 млн. дол. інвестицій (77,4% загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу – 9696,4 млн. дол. (22,6%).

До десятки основних країн-інвесторів у 2015 році, на які припадає більше 83% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 12274,1 млн. дол., Німеччина – 5489,0 млн. дол., Нідерланди – 5108,0 млн. дол., Російська Федерація – 2685,6 млн. дол., Австрія – 2354,3 млн. дол., Велика Британія – 1953,9 млн. дол., Британські Віргінські Острови – 1872,6 млн. дол., Франція – 1539,2 млн. дол., Швейцарія – 1371,2 млн. дол. та Італія – 966,6 млн. дол. [3]

За даними Держкомстату у 2016 році в економіку України іноземними інвесторами вкладено 4405,8 млн. дол. США прямих інвестицій. Станом на 31.12.2016 найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність –10 324,4 млн.дол.США та підприємств промисловості – 9 550,2 млн.дол.США.

До основних країн-інвесторів належать Кіпр –9691,6 млн. дол. США, Нідерланди - 5753,9 млн. дол. США, Російська Федерація – 4349,8 млн. дол. США, Велика Британія - 2046,3 млн.дол. США, Віргінські Острови (Британія.) - 1766,5 млн. дол. США, Німеччина – 1606,6 млн. дол. США і Швейцарія – 1467,3 млн.дол.США.

За даними Держкомстату України у січні-вересні 2017 року в економіку України іноземними інвесторами з 76 країн світу вкладено 1218,2 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу).

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 01.10.2017 року становив 39719,8 млн. дол. США.

Обсяги освоєння капітальних інвестицій підприємств України у січні-вересні 2017 року складають 259,5 млрд. грн., що на 20,7 % більше від обсягу капітальних інвестицій за відповідний період 2016 року. [2]

Позитивними моментами у залученні іноземних інвестицій в Україну виступають: вигідне географічне розташування, потенційно великий ринок, висока кваліфікація робочої сили та її відносна дешевизна; низький курс національної валюти; можливість вивезення прибутку.

Річні обсяги інвестицій поки що залишаються на низькому рівні через несприятливий інвестиційний клімат, що пояснюється недосконалою законодавчою базою, нерозвиненими

фондовим ринком та фінансово-кредитною системою, високим податковим тиском, неефективним використанням амортизаційних відрахувань, а також низьким рівнем трансформації заощаджень населення до інвестування, що призводить до відпливу вітчизняних капіталів за кордон та не сприяє залученню іноземних інвестицій в економіку України.

Оптимальна інвестиційна політика українського уряду повинна проводитися за такими основними напрямками: податкове стимулювання інвестицій, застосування прискореної амортизації, створення сприятливих умов для іноземних інвесторів, підтримання та заохочення інноваційної діяльності; стабільні умови роботи при здійсненні довгострокових капіталовкладень, створення надійної системи страхування від некомерційних ризиків. [1]

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Вербицька Г.Л.Проблеми та перспективи залучення інвестицій в економіку України // Інноваційна економіка – 2016 – №61 – С. 48-52.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/

3. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://mfa.gov.ua

4. Аналітичний портал «Слово і діло»// Як змінилися обсяги іноземних інвестицій в Україну за три роки? [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.slovoidilo.ua

Парасочка П.П., економічний факультет
спеціальність «Фінанси, банківська справа і страхування», 2 ст. курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – д.е.н., професор Давиденко Н.М.

## АНАЛІЗ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Фондовий ринок України виступає важливою складовою фінансового ринку, і від того наскільки ефективно буде функціонувати фондовий ринок, залежить стабільність і розвиток нашої держави та економіки в цілому.

На ринку цінних паперів акумулюється тимчасово вільний фінансовий капітал з метою його перерозподілу між учасниками процесу (інвестор, емітент, посередник) та переливу з одного сектору економіки, де спостерігається його надлишок, в інший – де відчувається його нестача, через операції з купівлі-продажу специфічного товару – цінних паперів, з метою отримання прибутку [1].

Щоб проаналізувати ситуацію на ринку цінних паперів, ми розглянемо капіталізацію, інфраструктуру ринку та інвестиційний попит серед резидентів.

Капіталізація фондового ринку (market capitalization) – це сумарна ринкова вартість усіх емітованих акцій компаній, що мають регулярне котирування на фондовому ринку та знаходяться у постійному обігу. Цей показник відображає ринкову вартість усіх компаній на фондовому ринку [2].

Розглянемо ринкову капіталізацію фондового ринку України (рис. 1) за даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР).

На кінець 2015 року спостерігається зменшення капіталізації лістингових компаній, що пов’язано з прийняттям Комісією низки рішень, якими, зокрема, було зупинено торгівлю цінними паперами деяких лістингових компаній на всіх фондових біржах.

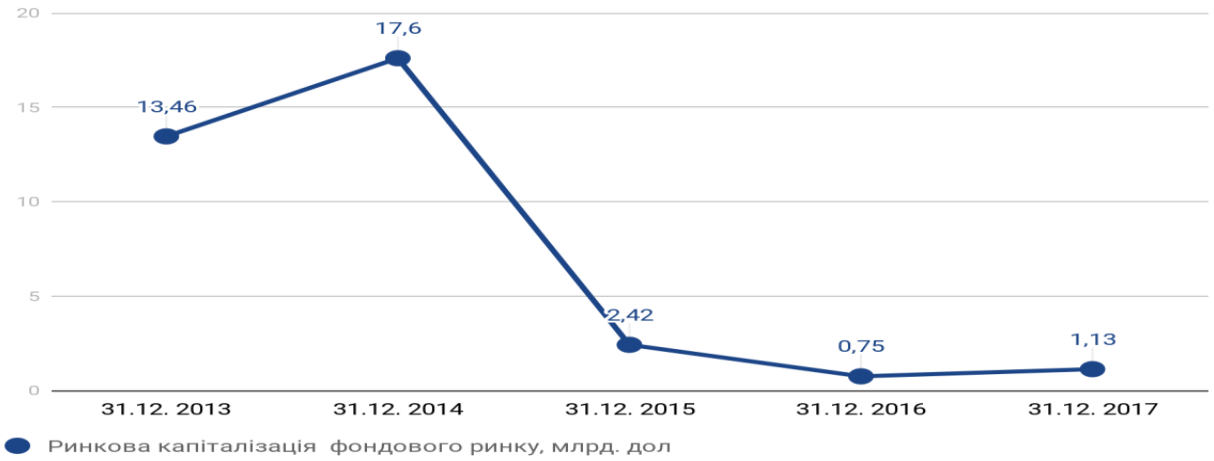


*Джерело: побудовано за даними річних звітів НКЦПФР [3]*

Рис. 1 Ринкова капіталізація фондового ринку України, млрд. дол.

У таблиці 1 для порівняння наведено дані за той же період інших іноземних країн. Як видно з рисунку 1 та таблиці 1 капіталізація фондового ринку України значно зменшується як, порівняно, зі своїми показниками (зменшення на 92,31% за 5 років), так із країнами Східної Європи та лідируючими країнами. Так, в Україні капіталізація на 2017 рік склала 1 млрд.дол., в той час як в на американському ринку даний показник був зафіксований у розмірі 26331 мрлд. дол.

**Таблиця 1**

**Капіталізація світового фондового ринку в розрізі країн у 2013- 2017 рр., млрд. дол**

| Країна | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | Відхилення | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | | Абслютні млрд. дол. | Відносні % |
| США | 17139 | 15460 | 18668 | 24035 | 26331 | 9192 | 153,63 |
| Німеччина | 1430 | 1184 | 1486 | 1936 | 1739 | 309 | 121,6 |
| Китай | 4763 | 3389 | 3697 | 3949 | 6005 | 1242 | 126,07 |
| Росія | 1004 | 796 | 825 | 771 | 386 | -618 | 38,45 |
| Польща | 190 | 138 | 178 | 205 | 169 | -21 | 88,95 |
| Румунія | 32 | 22 | 16 | 25 | 22 | -10 | 68,75 |
| Україна | 13 | 18 | 2 | 0,8 | 1 | -12 | 7,69 |

Однак, аналіз даних свідчать про стрімке зростання вітчизняного фондового ринку від 20% до 125%. Оптимізм інвесторів в кінці 2017 початку 2018 року був багато в чому продиктований висхідним трендом цін на сировинні товари на світових ринках. Зокрема, зростання цін на руду і сталь, які як і раніше займають значну частку в українському експорті, дає підставу сподіватися на подальше відновлення економіки країни, що в свою чергу буде підвищувати інвестиційну привабливість акцій українських емітентів. НКЦПФР відзначають ще одну причину такого стрімкого зростання. Це надзвичайно сильне падіння і тривалий знецінення вартості акцій протягом останніх років. Адже, 3-4 роки тому ціни на українські активи були дуже і дуже низькі в силу війни і анексії Криму. Цього року приріст близько 80% показав індекс української біржі, що, в принципі, було досягнуто за рахунок низької бази порівняння.

Наступним важливим показником фондового ринку є інфраструктура фондового ринку. Всього в Україні 10 фондових бірж 9 яких знаходяться в Києві. Найбільші фондові біржі станом на липень 2017 року «Перспектива», «ПФТС» (на обох понад 90% усіх торгів за обсягами) та «Українська біржа» (майже 90% всіх укладених біржових контрактів). Значна кількість бірж, які сконцентровані в одному місці, при таких порівняно малих показниках капіталізації являється недоречною. В Україні на державному рівні діяльність фондового

ринку регулює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Станом на 31.12.2016 р. кількість ліцензій, які видано НКЦПФР учасникам фондового ринку на провадження професійної діяльності, становила 1522, зокрема 647 ліцензії було видано на торгівлю цінними паперами, 2 – на депозитарну діяльність депозитаріїв цінних паперів, 369 – на діяльність зберігачів, 134 – на реєстраторську діяльність, 2 – на розрахунково-клірингову діяльність, 10 – ліцензій організаторам торгівлі та 358 на діяльність з управління активами. Підвищення вимог до статутного капіталу професійних учасників ринку, яке відбулося у 2015 р., визначило зменшення кількості діючих ліцензій. Отже, диспропорції вітчизняного фондового ринку, що потребують «коригування», є такими: істотне переважання неорганізованого фондового ринку над організованим і зовнішніх інвесторів над внутрішніми; домінування міркувань дотримання корпоративного контролю на ринку акцій та інвестиційна обмеженість його вторинного сегмента.

Показовим для України може бути система США де значна частка населення володіє цінними паперами, зокрема акціями, впроваджуються постійні фінансові інновації, поділ банків на інвестиційні та комерційні, важливу роль відіграють небанківські фінансові інститути (зокрема інвестиційних та пенсійних фондів), провадиться жорстка та надзвичайно ефективна система регулювання, що є своєрідним еталоном для інших країн.

Одним із важливих показників фондового ринку є інвестиційний попит серед резидентів, тобто кількість населення яке інвестує на фондовому ринку.

Як відомо, в США близько 85% населення в тій чи іншій мірі інвестують на фондовому ринку. Таким чином, населення допомагає в створюванні додаткового продукту, і як наслідок, капіталу для своєї країни. В Україні цей показник становить всього близько 7%. Цього не достатньо для оновлення і збільшення економіки. Причиною цьому являється низька купівельна спроможність та недовіра населення до фондового ринку і до ризику взагалі, що пов'язані із страхом втрати кошти, небажанням розбиратися в процесах фондового ринку та культом особистості, тобто думка лише про свій достаток, а не про достаток суспільства в цілому.

Отже, держава повинна створити довгострокову концепцію щодо розвитку ринку цінних паперів, має знайти шляхи до поєднання ресурсів держави і приватного сектору з метою його формування, а також впорядкувати низку найважливіших нормативно-правових актів. Необхідно проводити політику жорсткого контролю учасників фондового ринку і цінних паперів емітентів. Також необхідно заохотити підприємства до більш якісної і стабільної роботи, залучити кошти для розвитку підприємств щоб посилити їх фінансове становище та емітовані ними цінні папери. Важливим являється імідж – інвестиційний клімат країни, як для іноземних інвесторів, так і для вітчизняних – населення повинно підтримувати економіку країни самим же при цьому і збагачуватися. Перспективи України неймовірні, ресурси є, необхідний лише правильний підхід і бажання громади виправити сьогоднішню ситуацію. Нажаль, ні держава, ні керівництво нашої країни не мають розуміння того, що загальний вклад в країну, в тому числі і звичайних громадян, можуть докорінно змінити ситуацію.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Музиченко Г.Г. Формування та розвиток світового ринку цінних паперів в умовах економічної глобалізації/ Г.Г. Музиченко – Донецьк, 2015.- 20 с.

2. The World Federation of Exchanges (2014) / [Electronic Resource]. Mode of access: Statistics Definitions. Investment flows // www.world-exchanges.org

3. Річна звітність Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.nssmc.gov.ua/

Петрова А.В., економічний факультет,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», 2 ст. курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – к.е.н., доцент Данилевська-Жугунісова О.Є.

# ФІНАНСОВИЙ І ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ЦИКЛИ У ВИРОБНИЦТВІ ТА ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ

На сьогоднішній день однією з основних проблем в економіці України є незадовільний фінансовий стан, що проявляється в неефективному розміщенні фінансових ресурсів, незадовільною платіжною дисципліною, заборгованістю перед бюджетом та іншими контрагентами ринку, недостатнім фінансовим забезпеченням подальшого розвитку у зв'язку з несприятливими тенденціями в операційній діяльності, неправильно обраною фінансовою стратегією та тактикою, неадекватних управлінських рішень відповідно до умов діяльності підприємства. Фінансовий та інвестиційний цикл у виробництві – основа діяльності бюджетування виробничого підприємства, в цьому і полягає актуальність даної теми.

Основою фінансового циклу (кругообороту оборотного капіталу) у виробництві є наявність стадії виробництва (трансформації матеріальних ресурсів у готову продукцію). Це обумовлює складну систему планування витрат для виробничого підприємства.

Питанням фінансового та інвестиційного циклу займались такі вчені як: І. Бланк, Л. Борщ, З. Васильченко, А. Мертенс, А. Пересада, В. Федоренко, Н. Татаренко, А. Поручник та ін. Серед іноземних учених, які внесли значний вклад у дослідження інвестиційної сфери, варто відмітити: Г. Александера, Дж. Бейлі, В. Бочарова, З. Боді, Л. Гітмана, М. Джонка, А. Кейн, В. Ковалева, Дж. Кейнса, М. Марковіца, П. Массе, Ф. Модільяні та М. Міллера, У. Шарпа, Е. Шнайдера, Ф. Фабоцці, М. Харрисона, В. Царьова та ін.

Фінансовий цикл – це період, який укладено між датою погашення кредиторської заборгованості (оплата покупцями отриманих матеріалів і сировини від постачальників) і датою погашення дебіторської заборгованості (надходження коштів від покупців за отриману ними продукцію ) [1].

Інвестицій цикл – це період часу між початком здійснення проекту і його ліквідацією.

Головна задача підприємств цих галузей полягає в тому, щоб різниця «вихідних» і «вхідних» вартісних потоків, тобто маржа покривала операційні витрати. Оптимізація операційних витрат зводиться до того, щоб з мінімумом витрачених ресурсів виконати свою роль посередника, що перерозподіляє «вхідні» товарні або фінансові потоки.

Проаналізуємо фінансовий і інвестиційний цикли виробничого підприємства в спрощеній формі на рисунку 1.

У промисловості все набагато складніше. Тут на виробничій стадії відбувається якісна зміна «вхідних» потоків, тобто величина «вихідних» потоків визначається не тільки ринковою, але і внутрішньою, тобто виробничою політикою підприємства. Зв'язок між вартістю і структурою закупівель матеріальних ресурсів і надходженнями від реалізації готової продукції в промисловості набагато складніший, ніж між відсотком по кредитуванню і відсотком по депозитах вкладників у фінансовій сфері.

Притому, що фінансовий цикл промислового підприємства містить у собі стадію постачання та реалізації, саме виробничий облік і планування визначають специфіку й ускладненість бюджетного процесу в промисловості в порівнянні з іншими галузями.

Наявність виробничої стадії визначає специфіку не тільки фінансового, але й інвестиційного циклу. На відміну від інших галузей, де інвестиційний цикл відноситься до загальних умов підтримки бізнесу і є стандартним для всіх організацій галузі, у промисловості велика частина інвестицій відноситься до випуску окремих видів продукції, тобто гранично індивідуалізована.

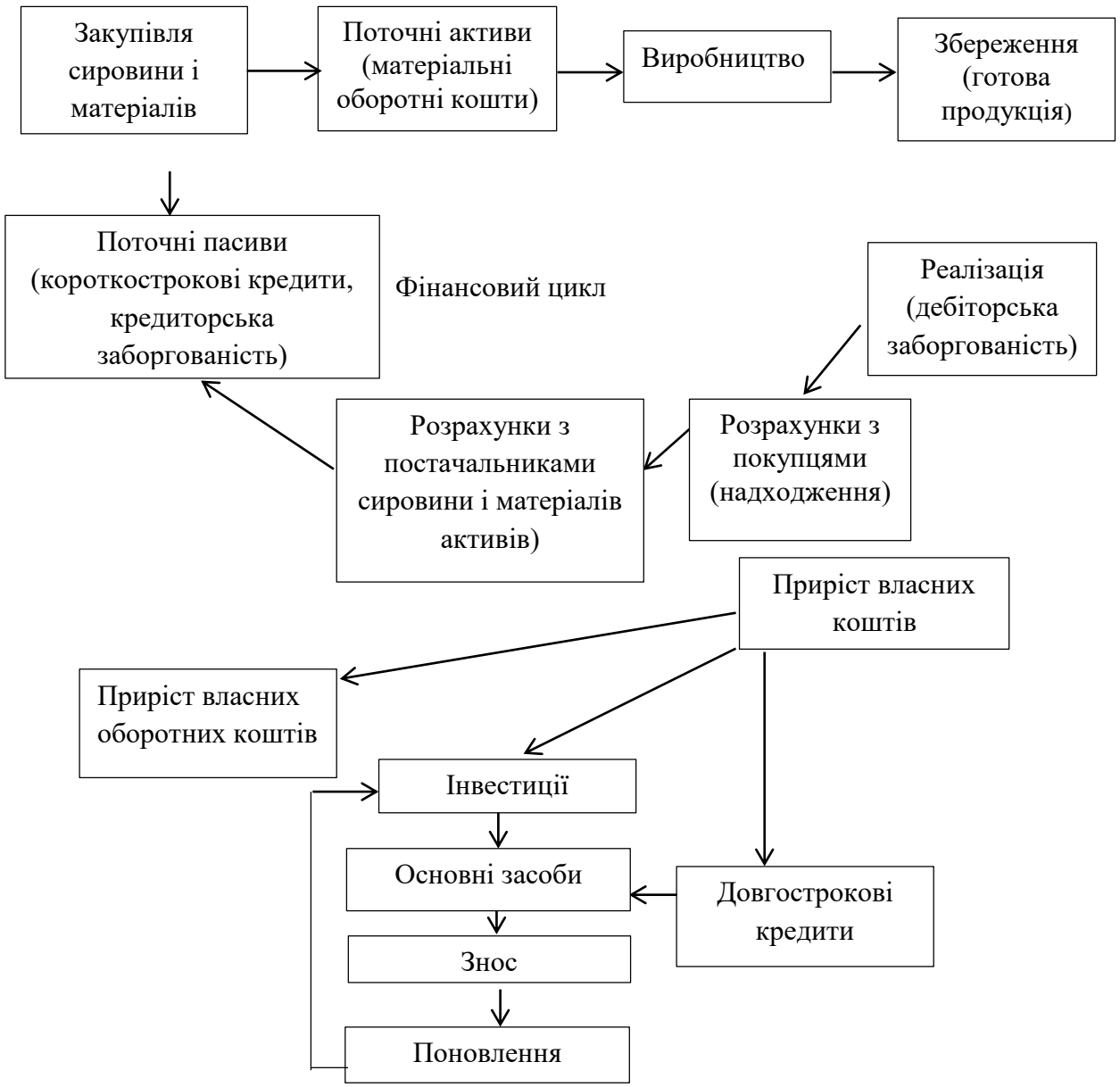


Рис 1. Фінансовий і інвестиційний цикли виробництва

Тут існує тісний зв'язок не просто між прибутковістю бізнесу в цілому й окупністю інвестицій, та і між прибутковістю конкретних видів продукції й окупністю конкретних інвестицій у виробництво даних видів продукції. Відносно процесу управління галузеві особливості виробничого підприємства відбивають з тим, що тут з'являється такий складний сегмент бюджетного процесу, як виробничий облік і планування, що охоплює стадію перетворення «вхідних» ресурсів у «вихідні» товарні потоки. Наявність виробничого обліку і планування визначає порівняно велику складність, як методологічну, так і практичну, системи бюджетування у виробництві в порівнянні з іншими сферами економіки і різноманіття застосовуваних облікових систем які залежать від технологічних особливостей виробничого процесу для підприємств різних галузей промисловості.

Отже, можемо зробити висновок, що роль бюджетування в діяльності підприємств України насамперед полягає в тому, що воно сприяє росту ефективності використання ресурсів та витрат. Ця задача бюджетування є першочерговою для наших підприємств, оскільки ефективність їх діяльності, використання ресурсів і витрат знаходиться на дуже низькому рівні та відбувається їх порівняння із досягнутим результатом в попередньому періоді. З метою підвищення ефективності бюджетування необхідно забезпечити скоординовану та обґрунтовану діяльність по його впровадженню. Розробники бюджетів мають вчасно інформувати менеджерів вищої ланки про можливість досягнення ними

показників. У бюджетах, представлених на розгляд керівництва, учасники процесу бюджетування мусять не лише відображати кількісні показники, а й доповнювати їх необхідними до них поясненнями – як до окремих показників, так і до зведених підсумків, що дозволить керівництву проводити більш детальний аналіз з метою оцінки доцільності цього процесу.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Барабаш Ю.О. Необхідність бюджетування на підприємстві / Ю.О.Барабаш // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2007. – №3, Т.1. – С. 110-112.

Погорілий Я.В., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», ІІ курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач Чайка Л.В.

## СУТНІСТЬ ВАЛЮТНОГО КУРСУ ТА ФАКТОРИ, ЩО НА НЬОГО ВПЛИВАЮТЬ

Кожна грошова одиниця має законну платіжну силу тільки в межах національних кордонів, тому здійснення міжнародних розрахунків робить неминучим обмін національних валют один на одного. Обмін валют здійснюється в певній пропорції. Ця пропорція називається валютним курсом.

Валютний курс – «ціна» грошової одиниці однієї країни, виражена в іноземних грошових одиницях чи міжнародних валютних одиницях. Зовні валютний курс представляється учасникам угоди як коефіцієнт перерахунку однієї валюти в іншу, який визначається співвідношенням попиту і пропозиції на валютному ринку. Однак вартісної основою курсу валют є їхня купівельна спроможність, виражає середні національні рівні цін на товари, послуги, інвестиції. Ця економічна категорія властива ринковій економіці і виражає відносини між товаровиробниками і світовим ринком.

Як будь-яка ціна, валютний курс відхиляється від вартісної основи – купівельної спроможності валют – під впливом попиту і пропозиції валюти. Співвідношення такого попиту і пропозиції залежить від ряду чинників. Багатофакторність валютного курсу відображає його зв'язок з іншими економічними категоріями − вартістю, ціною, грошима, відсотком, платіжним балансом і т.д

Сучасні дослідники процесу валютного курсоутворення групують чисельні курсоутворюючі фактори за певними ознаками. Так, Наговіцин А.Г. та Іванов В.В. поділяють їх на три групи:

- ✓ фундаментальні фактори;
- ✓ технічні фактори;
- ✓ короткострокові несподівані фактори;

Фундаментальні фактори є ключовими макроекономічними показниками стану національної економіки, що впливають на учасників валютного ринку і рівень валютного курсу. [4 ]

При зниженні курсу національної валюти, якщо не протидіють інші чинники, експортери або отримують експортну премію при обміні вирученої іноземної валюти, яка подорожчала, на національну валюту, яка подешевшала, або мають можливість продавати товари за цінами, нижчими від середньосвітових. Але одночасно зниження курсу національної валюти впливає на подорожчання імпорту, що стимулює зростання цін у країні, скорочення ввезення товарів та споживання або розвиток національного виробництва товарів замість імпортних.

Зниження валютного курсу скорочує реальну заборгованість у національній валюті та збільшує тягар зовнішніх боргів, виражених в іноземній валюті. Невигідним стає вивезення прибутків, процентів, дивідендів, які одержують іноземні інвестори у валюті країн перебування. Ці прибутки реінвестуються або використовуються для закупівлі товарів за внутрішніми цінами і наступного їх експорту. [3] Зазвичай на світовому валютному ринку,

де 80% операцій проводиться з доларом США, найбільший вплив мають дані по економіці США, що приводить до підвищення або зниження курсу долара по відношенню до інших валют.

Серед технічних факторів виділяють технічний аналіз. Він являє собою сферу ринкового аналізу, який передбачає, що ринок володіє пам‘яттю, і що на майбутній рух курсу великий вплив мають закономірності його минулої поведінки. Тим самим теорія технічного аналізу володіє великим ступенем передбачуваності.

Окрім фундаментальних і технічних факторів, вплив яких може бути передбачений, короткострокові несподівані фактори можуть внести істотні корективи до динаміки руху валютного курсу. До них відносяться перераховані нижче фактори:

1. Форс-мажорні події – стихійні лиха (землетруси, цунамі, тайфун,
повені тощо).

2. Політичні події – війна, приходи до влади президентів та їх подальші дії на посту, політичні скандали, терористичні акти тощо.

3. Валютні інтервенції центральних банків.

Поряд з кон'юнктурними чинниками, вплив яких важко передбачити, на попит та пропозицію валюти, тобто на динаміку її курсу, впливають і відносно довгострокові тенденції, які визначають стан тієї чи іншої національної грошової одиниці у валютній ієрархії. Серед цих чинників виділяють такі:

- ✓ темп інфляції;
- ✓ стан платіжного балансу;
- ✓ різниця процентних ставок у різних країнах;
- ✓ діяльність валютних ринків та спекулятивні валютні операції;
- ✓ ступінь використання визначеної валюти на єврорinку та в міжнародних розрахунках;
- ✓ прискорення чи затримка міжнародних платежів;
- ✓ ступінь довіри до валюти на національному та світових ринках;
- ✓ валютна політика.

Коливання валютного курсу впливають на співвідношення експортних та імпортних цін, конкурентоспроможність фірм, прибуток підприємств. Різкі коливання валютного курсу посилюють нестабільність міжнародних економічних, зокрема валютно-кредитних та фінансових, відносин, викликають негативні соціально-економічні наслідки, втрати одних та виграші інших країн. [2]

Під час зниження курсу національної валюти, якщо не протидіють інші чинники, експортери одержують експортну премію за операцією обміну виручені іноземної валюти, що подорожчала, на національну, що подешевшала, і мають можливість продавати товари за цінами нижче за середньосвітових, що веде до їх збагачення за рахунок матеріальних втрат своєї країни. Експортери збільшують свої прибутки шляхом масового вивозу товарів. Але одночасно зниження курсу національної валюти здорожує імпорт, що стимулює зростання цін в країні, скорочення ввезення товарів і споживання або розвиток національного виробництва товарів натомість імпортних. Зниження валютного курсу скорочує реальну заборгованість в національній валюті, збільшує тяжкість зовнішніх боргів, виражених в іноземній валюті. Невигідним стає вивіз прибутків, відсотків, дивідендів, одержуваних іноземними інвесторами у валюті країн перебування. Ці прибутки реінвестуються або використовуються для закупівлі товарів за внутрішніми цінами і подальшого їх експорту.

Під час підвищення курсу валюти внутрішні ціни стають менш конкурентоздатними, ефективність експорту падає, що може привести до скорочення експортних галузей і національного виробництва в цілому.

Імпорт, навпаки, розширюється. Стимулюється притока в країну іноземних і національних капіталів, збільшується вивіз прибутків щодо іноземних капіталовкладень. Зменшується реальна сума зовнішнього боргу, вираженого в іноземній валюті, що знецінилася.

Оскільки, валютний курс є важливим елементом міжнародних валютних відносин, то в першу чергу, він необхідний для:

✓ взаємної торгівлі валютами при платіжно-розрахунковому обслуговуванні міжнародних економічних відносин. Експортер продає виручену іноземну валюту на національну. Імпортер і міжнародний позичальник купує інвалюту до оплати своїх міжнародних зобов'язань по товарах, куплених за кордоном, і за зовнішніми запозиченнями;

✓ порівняння цін світових і національних ринків, а також вартісних показників різних країн, виражених у національних або іноземних валютах;

✓ періодичної переоцінки рахунків в іноземній валюті корпорацій, банків, держави.

Підводячи підсумки можна зазначити, що у довгостроковому періоді найважливішими чинниками, що формують валютний курс, безумовно, залишаються динаміка і обсяг ВВП, інвестиції, їх структура, інфляція. У короткостроковому періоді всезростаючий вплив на динаміку валютного курсу надає світовий фондовий ринок. Потоки капіталу стали визначальною рушійною силою формування валютних курсів.

Таким чином, формування валютного курсу це багатофакторний процес, зумовлений взаємозв'язком національної та світової економіки. Тому при прогнозуванні валютного курсу необхідно враховувати всі основні фактори та їх вплив на курс валют залежно від обставин.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Круш П.В., Алексєєв В.Б. Гроші та кредит: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010.

2. Коваленко Ю.М. Структуризація сучасного фінансового ринку / Ю.М. Коваленко // Фінанси України, 2010. No9. С. 91–99.

3. Козловський С.В. Макроекономічне моделювання та прогнозування валютного курсу в Україні / С.В. Козловський, В.О. Козловський. – Вінниця: «Книга Вега» ВАТ «Вінницька обласна друкарня», 2005.

4. Савченко Т. Г. Оцінка ефективності інструментів валютного регулювання в Україні / Т. Г. Савченко, М. А. Єпіфанова // Актуальні проблеми економіки, 2011. – No 2. – С. 161–170.

Погорілий Я.В., економічне відділення
спеціальність «Фінанси, банківська справа і страхування», II курс
ВП НУБП України «Ірпінський економічний коледж»
Науковий керівник – викладач, Черненька Л.Б.

## ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ЇХ РИЗИКИ

Основною домінантою сучасного етапу існування України є проблема активного опанування нових механізмів її соціально-економічного розвитку. Система охорони здоров'я належить до пріоритетних напрямів соціальної політики держави, оскільки людина, її життя та здоров'я є найвищою соціальною цінністю, що затверджено ст. 3 Конституції України та водночас є вагомою складовою соціально-економічного потенціалу країни.

В Україні розпочато процес розробки концептуальних напрямів з реформування системи охорони здоров'я, основні цілі якого закладені в Стратегії сталого розвитку «Україна — 2020», Програмі діяльності Кабінету Міністрів України. В цьому контексті, активно опрацьовуються механізми удосконалення фінансування системи охорони здоров'я, у тому числі й такі, що базуються на впровадженні обов'язкового медичного страхування.

У проекті Національної стратегії реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015 – 2020 років, визначено на довгострокову перспективу доцільність впровадження соціального медичного страхування Такі цілі окреслені також європейськими прагненнями України, що визначені в Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, з іншої сторони з метою підвищення рівня захисту здоров'я українського населення як передумови сталого розвитку та економічного зростання Значущість поставлених задач обумовлює необхідність розробки адекватних інструментів формування та імплементації соціального медичного страхування з метою створення оптимального механізму фінансування охорони здоров'я, забезпечення його економічної

стійкості в довгостроковому періоді, підвищення якості та доступності медичної допомоги для населення, а також захисту вразливих верств населення від фінансового ризику неможливості оплати медичних послуг.

Однак, проблема стабільності фінансування охорони здоров'я та пошуку нових фінансових джерел є актуальною для більшості країн світу незалежно від обраної моделі фінансування та організації системи охорони здоров'я. Такий стан речей частково обумовлений постійним зростанням витрат на охорону здоров'я, збільшенням потреб населення у кваліфікованій, якісній та доступній медичній допомозі, швидкими темпами розвитку медичних технологій.

В Україні показник загальних витрат фінансування системи охорони здоров'я є значно нижчим не тільки від провідних країн світу, а навіть від багатьох країн, що розвиваються. Поряд з цим, в Україні, як і в інших країнах ЄС, загострюються й демографічні проблеми, які також є одним із чинників постійного зростання витрат на охорону здоров'я та зниження її фіскальної стійкості, а саме:

— стрімке збільшення питомої ваги частки осіб похилого віку, які є одними з основних «споживачів» медичних послуг;

— зміна структури суспільства та поява нових вразливих груп населення, які потребуватимуть вищих рівнів витрат;

— зміна руху міграційних потоків тощо.

Проблеми зростання витрат на охорону здоров'я властиві й системі охорони здоров'я України. Незважаючи на зростання витрат на фінансування медичної галузі в Україні якість та доступність медичної допомоги для населення залишається значною проблемою, яка обумовлена також: нераціональністю системи розподілу фінансових ресурсів галузі, що переважно орієнтовані на фінансування медичних установ, а не медичних послуг; невідповідністю діючої моделі системи охорони здоров'я сучасним потребам у підвищенні рівня і якості життя населення; високим рівнем спрацювання інфраструктури та основних засобів в галузі; низьким рівнем оплати праці лікарів та середнього медичного персоналу; високим рівнем прямої оплати населенням медичних послуг; зниженням рівня технічного оснащення медичних установ та інші.

Накопичений десятиліттями світовий досвід у сфері медичного страхування свідчить про високу ефективність різних моделей та систем соціального (обов'язкового) медичного страхування. Докорінні зміни системи фінансування охорони здоров'я в Україні при впровадженні соціального медичного страхування можуть стати основою для підвищення фінансової стабільності системи охорони здоров'я, доступності медичної допомоги та якості медичних послуг. Переміщення частини населення з системи державного фінансування охорони здоров'я в систему обов'язкового медичного страхування може допомогти формуванню нових пріоритетів розвитку галузі за рахунок перерозподілу ресурсів З цих позицій, існує необхідність обґрунтування та адаптації світового досвіду функціонування обов'язкового медичного страхування до особливостей економічного та соціального розвитку України.

Обов'язкове медичне страхування — є механізмом фінансування системи охорони здоров'я та складовою частиною державного соціального страхування, що забезпечує усім громадянам можливість отримання медичної допомоги, яка надається за рахунок коштів обов'язкового медичного страхування в обсязі та на умовах визначених програмами обов'язкового страхування За визначенням експертів ВООЗ фінансування системи охорони здоров'я за допомогою соціального медичного страхування — це таке фінансування, яке, відповідно до законодавства, обов'язково покриває витрати на медичну допомогу за посередництва офіційного установленого стороннього платника; джерелом коштів є внески або премії, розмір яких не пов'язаний з рівнем ризиків, та які відокремлені від інших обов'язкових (законодавчо затверджених) податків або зборів.

Аналіз світового досвіду фінансування охорони здоров'я на основі соціального медичного страхування дозволяє визначити наступні альтернативні варіанти та ознаки його формування в Україні:

1) соціальне медичне страхування може бути основним або додатковим видом фінансування системи охорони здоров'я;

2) розмір та порядок визначення внеску до фондів обов'язкового медичного страхування:

а) одноманітні ставки внесків для всього населення країни;

б) частка внеску роботодавця та частка внеску робітника;

в) обмеження внесків (за категоріями платників, регіонами тощо);

г) наявність додаткових внесків, не пов'язаних із оплатою праці.

Поряд з цим, у ст. 8 Проекту Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування» визначено, що «види медичної допомоги, що фінансуються за загальнообов'язковим державним соціальним медичним страхуванням визначаються окремим законом, що приймається щороку одночасно з прийняттям законів про Державний бюджет України та про визначення розміру страхових внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», що створює передумови для потенційного зменшення переліку надання медичних послуг та доступності медичної допомоги в умовах фінансово-економічної нестабільності.

Положення Проекту Закону передбачає формування механізму фінансування медичної галузі за умови, при якій медичні установи отримуватимуть фінансування з декількох джерел. Такі заходи з одного боку сприятимуть підвищенню фінансової незалежності установи, а з іншого можуть стати причиною зниження транспарентності прийняття управлінського рішення, суттєвого ускладнення системи бухгалтерського та управлінського обліку медичної установи, зниження фіскальної стійкості системи охорони здоров'я в цілому. Сьогодні існують бар'єри щодо виконання ст. 31 Проекту Закону про визначення вартості медичних послуг, оскільки не розроблені та не затверджені всі медичні стандарти та протоколи. Окрім цього, не всі медичні установи та їх персонал не в повній мірі готові до такої кардинальної зміни управління витратами, а також неможливості укладення договорів про надання медичної допомоги за соціальним медичним страхуванням.

Провідні експерти ВООЗ у своїх дослідженнях звертають увагу на те, що запропонованим заходам формування соціальної страхової моделі фінансування системи охорони здоров'я України можуть бути властиві такі потенційні ризики

1) формування системи нових рамкових обмежень доступності різних видів медичної допомоги для окремих верств (груп) населення;

2) виявлення додаткових передумов складності фінансового планування у короткостроковому та середньостроковому періоді, а також довгострокового прогнозування обсягу фінансування;

3) відсутність економічної зацікавленості медичних працівників в поліпшенні здоров'я пацієнтів; відсутність стимулів до ефективного використання фінансових ресурсів (пацієнтам можуть надаватися непотрібні їм послуги);

4) можуть виникати високі витрати страховиків та надавачів медичних послуг на обробку даних про надані послуги.

Досліджені особливості функціонування систем соціального медичного страхування дозволяють зробити висновок про нагальну необхідність збереження сьогодні в Україні переважно державної медицини, а обов'язковому соціальному медичному страхуванню та приватному медичному страхуванню може бути надана роль виключно допоміжних механізмів фінансування системи охорони здоров'я в Україні. Кризові тенденції соціально-економічного розвитку країни знижують організаційний потенціал впровадження страхової моделі фінансування охорони здоров'я.

З метою реалізації заходів, спрямованих на реформування системи охорони здоров'я в Україні, зміну моделі її фінансування та перегляду у цьому механізмі ролі держави та приватного сектора, доцільним є врахування світового досвіду проведення таких реформ, аналіз якого дозволяє зробити наступні висновки. Так, впровадження соціального медичного страхування в Україні сьогодні є передчасним і потребує попереднього ретельно опрацьованого етапу підготовки на основі реалізації узгодженої системи заходів:

- формування єдиного державного фонду соціального обов'язкового медичного страхування для громадян України з територіальними відділеннями;

- розробки та впровадження системи персоніфікованого обліку надання медичної допомоги, використання бази даних для планування системи організації та оплати медичних послуг, та як наслідок, єдиного реєстру застрахованих осіб як важливої передумови впровадження системи соціального медичного страхування та виключення подвійного страхування та фінансування;

- для оптимізації фіскального навантаження на роботодавців та фізичних осіб, працівників, забезпечення справедливості участі різних верств населення у фінансуванні системи охорони здоров'я відповідно до диференціації їх доходів необхідно розробити та впровадити прогресивну систему ставок внесків до фонду обов'язкового медичного страхування, та визначення зв'язку розміру внесків з розміром доходів платників внесків, а також визначення їх нижньої межі для вразливих верств громадян, за яких внески сплачуватиме держава (пенсіонери, інваліди та ін.) та розробка відповідного нормативно-правового акту; з метою забезпечення захисту населення України від потенційних фінансових ризиків внаслідок витрат на медичну допомогу доцільним є розробка деталізованого переліку медичних послуг, які мають надаватися населенню на безкоштовній основі та бути включені до базового пакету соціального державного медичного страхування (первісної медичної допомоги, медичної допомоги другого рівня та високоспеціалізованої (третинної) медичної допомоги);

- трансформацію кошторисного механізму фінансування медичних установ на механізм фінансування медичних послуг на одну особу; розробки та впровадження системи розподілу ризиків між державою, роботодавцями, страховими організаціями отримувачами медичної допомоги; розмежувати функції платника та надавача медичних послуг.

Врахування досвіду розбудови системи охорони здоров'я у провідних зарубіжних країнах та усунення існуючих проблемних аспектів впровадження обов'язкого медичного страхування, може забезпечити підвищення фінансової стійкості охорони здоров'я, дозволить отримати додатковий потенціал для розвитку медичної інфраструктури, стане передумовою для збільшення рівня доходу персоналу галузі, а також підвищення якості та доступності медичної допомоги, сталого зростання рівня життя населення. .

Також доцільно розробити та впровадити нову систему аналітичного обліку медичних послуг, як основу для впровадження фінансування на одну послугу.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Проект Національної стратегії реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015 – 2020 років — [електронний ресурс]. – Режим доступу: healthsag.org.ua/strategiya/

2. Проект Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування» (редакція 2015р.)

3. Здравоохранеие и расширение Европейского союза / М. Мак-Ки, Л. Мак-Лехос, Э. Нолте. – Европейская обсерватория по системам здравоохранения ВОЗ. — Копенгаген: ЕРБ ВОЗ, 2006. – 293с.

4. Финансирование здравоохранения: альтернативы для Европы / Моссалос Э., Диксон А., Фигерас Ж., Кутцин Д. / Пер. с англ. – М.: Издательство «Весь мир», 2010. — 352с.

Посікера Б. К., фінансове відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», ІІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж
Київського національного торговельно-економічного університету
Науковий керівник – к.ек.н., викладач Гребінська С.І.

## ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Зростання національної економіки на ринкових засадах залежить від ефективної діяльності як банківських, так і небанківських фінансових установ. Небанківські фінансові

установи, зокрема і страхові компанії, відіграють важливу роль в соціально-економічному розвитку України, так як здатні запропонувати більш широкий спектр спеціалізованих фінансових послуг, ніж банки. Саме в умовах ринку, що супроводжується різноманітними ризиками, зростає значення страхування як важливого засобу захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб. У сферу страхування входять нові суб'єкти як з боку осіб, які пропонують страхові послуги, так і з боку одержувачів цих послуг. Гармонізація їхніх інтересів, а також належна організація страхової справи в країні, дієвість і розвиток страхування неможливі без належної правової бази, основу якої складає Закон України «Про страхування».

Ринкові трансформації в Україні визначили нову роль страхування у соціально-економічному житті суспільства, обумовили зародження та розвиток національного ринку страхових послуг. Зміни у страховому секторі економіки країни відбуваються настільки стрімко, що вони не завжди встигають отримувати достатнє наукове осмислення та вивчення. В результаті у вітчизняному страхуванні накопичилися проблеми теоретичного та прикладного характеру, без розв'язання яких неможливо забезпечити формування в Україні високоорганізованого та ефективного ринку страхових послуг. Вивчення оподаткування страхових компаній, їх розвиток та функціонування для подальшого вдосконалення чи реформування обумовлює актуальність теми дослідження.

Для подальшого розвитку страхового ринку України необхідно вдосконалити систему оподаткування, яка б не обтяжувала страховиків, а навпаки – стимулювала їх діяльність.

Ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній (далі СК) станом на 31.12.2017 становила 382, з яких 57 СК зі страхування життя (СК "Life") та 325 СК, що здійснювали види страхування, інші, ніж страхування життя (СК "non-Life") [2].

Відомо, що податкові надходження залежать від діяльності страхових компаній, основним джерелом доходу яких є страхові премії. Об'єкт оподаткування страховика, до якого застосовується ставка, розраховується як сума страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, нарахованих за договорами страхування і співстрахування. При цьому страхові платежі, страхові внески, страхові премії за договорами співстрахування включаються до складу об'єкта оподаткування страховика тільки в розмірі його частки страхової премії, передбаченої договором співстрахування .

Згідно нового законодавства страховики сплачують податок на прибуток за ставкою 18% визначеною відповідно до пункту 136.1 статті 136 ПКУ, та податок на дохід за ставкою 3% за договорами страхування від об'єкта оподаткування, що визначається у підпункті 141.1.2 пункту 141.1 статті 141 ПКУ, та 0 відсотків за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договорів страхування додаткової пенсії [1].

Більшість учасників класичного страхового ринку України індиферентно ставляться до вибору системи оподаткування. Для побудови системи управління страховими податковими ризиками у страховій галузі важливо, щоб це була єдина ставка, а також було передбачено перехідний період як мінімум на два роки. Але підхід до питання оподаткування страхової діяльності повинен бути збалансованим, бо зростання ставки оподаткування може призвести до подорожчання страхових послуг та збільшить собівартість страхового поліса до невиправданих сум .

Також існує таке поняття як офшорні страхові компанії. Базова схема офшорного страхування ґрунтується на переказі страхових премій на адресу офшорних страхових фірм, де їх прибуток не оподатковується. Основними цілями створення таких компаній є: ухилення від оподаткування, нелегальний експорт капіталу, створення неформальних фондів грошових коштів, відмивання злочинних доходів [3].

Отже, система оподаткування страхової діяльності супроводжується конкретними проблемами, що потребують негайного вирішення. За допомогою створення різноманітних схем ухилення від сплати податків державний бюджет втрачає майже третину надходжень від оподаткування страхової діяльності. Для подальшого розвитку страхового ринку України

уряду необхідно вирішити, яка система оподаткування сприятиме нормальній, успішній роботі страхового ринку — колишня, яка передбачала оподаткування з доходу від страхової діяльності, чи оподаткування на загальних умовах при чіткому визначенні витрат, що враховуються при визначенні фінансового результату страховика до оподаткування. Одним із перспективних напрямів удосконалення оподаткування діяльності страхових компанії має бути перехід страховиків на диференційовану систему оподаткування, що значно зменшить можливості участі страховиків у схемах податкової оптимізації, виведення коштів за кордон й бажання приховати реальні прибутки. Це дасть поштовх для розвитку класичного страхування, що є постачальником інвестиційних ресурсів на потреби розвитку економіки.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України" № 77-VIII від 28.12.2014 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1621-18

2. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/content/

3. Базилевич В.Д., Пікус Р.В., Приказюк Н.В. Страхові послуги: підручник Базилевич В.Д., Пікус Р.В., Приказюк Н.В.; за ред. В.Д. Базилевич – К.: Логос, 2014. – 496с.

4. Азаров М. Я. Податкові системи зарубіжних країн / За ред.. – К: ВД "Калінютерпрес",2013.–240с.

Потернак О.В., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», 2 курс
Ірпінський державний коледж економіки та права,
Науковий керівник - викладач Ковальчук Н.І.

## ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНИ

Вирішальним фактором інноваційного розвитку економіки держави є інноваційний розвиток. Лише завдяки інноваційному типу розвитку може бути досягнуто економічне зростання України в найближчій та стратегічній перспективі. В умовах сьогодення, коли на ринку посилюється конкуренція, підприємства повинні мати досить міцні і стійкі конкурентні переваги. Інноваційна діяльність завжди є ризиковою, складною та потребує значних грошових вкладень [1]. Вкладаючи кошти в інновації, суспільство закладає основи довгострокової стратегії формування внутрішнього ринку товарів споживчого та виробничого призначення.

Незважаючи на те, що Україна має значний потенціал у промисловій, культурній, природній, технологічній, науково-освітній сферах, вона до цього часу суттєво відстає від розвинутих країн світу.

Згідно з оцінкою стану інноваційного розвитку України Європейського інноваційного індексу (European Innovation Scoreboard), у 2016 р. Україна знаходилася в останній за рівнем інновацій – четвертій групі – «Скромних новаторів» з індексом 0,1889 (максимум 1). Менший індекс мають лише Македонія та Туреччина. Слід відзначити що у 2016 році значення Європейського інноваційного індексу України дещо зросло у порівнянні з попереднім роком (0,1783). Взагалі найбільше значення даного індексу спостерігалося у 2013 році - 0,1893. Низьку інноваційну активність підтверджує і рейтинг міжнародного агентства Bloomberg Rankings у 2016 р. Так, Україна серед 50 країн посіла 41 місце за рівнем інноваційності (загальний бал 56,77 зі 100). Наша країна випередила тільки Мальту, Болгарію, Сербію, Індію, Туніс, Марокко, Аргентину та Казахстан. [2].

Таким чином є актуальним питання підвищення інноваційної активності в Україні. Моє наукове дослідження присвячене визначенню найоптимальніших шляхів інноваційного розвитку на основі вивчення інноваційної діяльності інших держав.

Підтвердженням того, що упровадження інновацій дійсно є важливою складовою господарської діяльності, може слугувати успішний досвід підприємств зарубіжних країн.

Швейцарія, Німеччина, Англія і Франція разом із США і Японією складають технологічне ядро світового розвитку і на них припадає найбільша частка виробництва високотехнологічної продукції [3].

Одним з лідерів інноваційної діяльності є Сполучені Штати Америки. Формування її інноваційної політики є результатом сукупної дії понад 40 міністерств і відомств федерального Уряду. Основою для стимулювання малого наукомісткого бізнесу є знижки у податках, які встановлені спеціальними постановами Уряду США. Так, з податку на прибуток компанії знімається 20 % приросту від витрат на наукові дослідження й експериментальні розробки. Також важливим напрямком державної підтримки на всіх рівнях є сприяння розвитку венчурного підприємництва[4].

На сьогодні США продовжують займати провідне місце у світі за витратами на сферу науково-дослідних та дослідно-конструкторських розробок (НДДКР). Доля бюджетного фінансування у загальних витратах на наукові дослідження в Сполучених Штатах складає близько 28 %.

З початку тисячоліття федеральні витрати США на НДДКР в абсолютних величинах зросли майже удвічі з 800 млрд. дол. США до 1,4 трл. дол США. Переважна частина НДДКР США, виконаних за рахунок федерального бюджету, відноситься до Міністерства оборони. Доля цього відомства займає половину федерального фінансуванні НДДКР.

В США утвердилася практика, що промислові компанії в основному фінансують прикладні дослідження, а в тому, що стосується фундаментальних розробок, тенденція прямо протилежна: приватні компанії фінансують лише 16 % таких досліджень, тоді як федеральний уряд — більше 60 %. Відповідно, промисловість (як виконавець) бере на себе виконання більше 70 % всіх НДДКР; федеральний уряд, через підлеглі йому організації, — 7 %, університети та коледжі – 23%. [5]

Найважливішим джерелом науково-технічних знань і основним механізмом реалізації політики Уряду США у питаннях створення інновацій є федеральні лабораторії та інші науково-дослідні установи, кількість яких сягає понад 700 одиниць.

Створення технопарків і технополісів сприяє залученню капіталів у той чи інший регіон країни, що розширює можливості їх комплексного розвитку, але головним їх завданням є стратегія прориву в нові сфери діяльності на основі розвитку регіональних науково-технічних центрів високого технологічного рівня.

Активна державна підтримка інноваційної діяльності у розвинутих країнах, орієнтація національної економіки на науково-інноваційний розвиток, державна фінансова підтримка інноваційних процесів, стимулювання інновацій через встановлення пільгового оподаткування, надання кредитів, розвиток науково-дослідної та інноваційної інфраструктури, створення сприятливого інвестиційно-інноваційного клімату виводять їх на лідерські позиції у сфері інновацій.

На основі вивченого мною досвіду США та інших країн хочу запропонувати шляхи розвитку вітчизняної інноваційної діяльності.

1. Незважаючи, що в Україні є малі наукові парки, необхідно створити пілотний технопарк у відповідності з міжнародними стандартами, який буде охоплювати значну кількість великих та малих підприємств і сприяти співпраці між ними. Він заохочуватиме прямі іноземні інвестиції.

2. Необхідно забезпечити ефективну державну підтримку діяльності технопарків, а також наукомістких компаній. Насамперед це можна зробити, надаючи підприємствам податкові пільги та пільгові державні кредити.

3. Збільшити бюджетне фінансування наукових проектів.

4. Забезпечити захист прав інтелектуальної власності.

**5.** З метою посилення комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності, створених за рахунок коштів державного бюджету, передбачити надання уряду безкоштовної ліцензії на використання вказаних об'єктів на потреби держави**.**

Підсумовуючи вищесказане, можу сказати, що Україна володіє значним інтелектуальним та науково-технологічним потенціалом. Тому завданням державної

інноваційної політики в Україні є застосування досвіду інших держав з метою ефективного використання наявного потенціалу для найшвидшого розвитку суспільства.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Фоміних В.І. Проблеми фінансування інноваційної діяльності підприємтсв. /Фоміних В.І., Махова Н.І., Самохліб О.І. // Молодий вчений. – 2017. – № 10. – С. 1089.

2. Михайлишин Л.І. Зарубіжний досвід активізації інноваційної діяльності. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – № 6. – С. 102–103.

3. Левківський О.В. Міжнародні індикатори оцінки інноваційного потенціалу України та його реалізації. // Інтелект XXI. – 2017. - №4. – С.79-80.

4. Інноваційна політика зарубіжних країн: концепції, стратегії, пріоритети [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48725. – С. 458-475.

5. U.S. Government Printing Office [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gpo.gov/fdsys/browse/collectionGPO.action?collectionCode =BUDGE.

Примачок Г.В., економічний факультет
спеціальність «Фінанси і кредит», IV курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник –к.е.н., доцент Скрипник Г.О.

**ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ**

Неодмінною умовою розвитку сільського господарства та подолання кризових явищ є активізація інвестиційної діяльності, нарощування виробничого потенціалу галузі, тому з'ясування динаміки інвестиційних процесів постійно потребує послідовного аналізу та пошуку напрямів залучення інвестицій вітчизняних та зарубіжних інвесторів в аграрний сектор.

Аграрне виробництво має свою специфіку, яка обумовлена сезонністю використання ресурсів та грошових надходжень, відносно повільним оборотом капіталу та інше, що впливає на зниження його доходності. Тому цілком природно, що ця галузь притягує іноземні капітали та інвестиції меншою мірою, ніж інші сфери національної економіки. Реконструкції та модернізації, і таким чином – інвестиційних вкладень, потребує практично все агропромислове господарство України [3].

Аграрний сектор економіки України нині потребує значних інвестиційних надходжень. Майже повна зупинка інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств, що мала місце упродовж 2015–2016 років, призвела до руйнівних процесів у продуктивних силах галузі, погіршення стану земельних ресурсів, зниження ефективності аграрного виробництва. Низька інвестиційна привабливість окремих сегментів аграрної сфери в Україні зумовлена значними інституціональними розривами між задекларованими пріоритетами аграрної реформи й реальним станом економічних відносин, а також незавершеністю і половинчастим характером інституціональних перетворень [2].

На думку багатьох вчених основними причинами існування інвестиційної проблем в аграрному секторі є міжгалузеві диспропорції в економіці як наслідок диспаритету цін на ресурси та продукцію сільського господарства й відсутність компенсації скорочення державних інвестицій в аграрне виробництво дією інших ринкових механізмів. Ось чому для інвестиційного забезпечення аграрного сектору економіки необхідна виважена державна підтримка. Держава має виконувати функції гаранта стабільності інвестиційного клімату за рахунок проведення регламентованої та передбачуваної податкової, амортизаційної, митної, цінової та кредитної політики. Лише завдяки інвестиціям можлива модернізація виробництва, впровадження нових технологій на основі сучасних наукових досягнень, розширення та вдосконалення виробничих потужностей. Інвестиції у виробничу сферу забезпечують підвищення технічного рівня діючих виробництв, а також сприяють приросту виробничих потужностей. Активізація інвестиційної діяльності в аграрному секторі передбачає залучення фінансових ресурсів, нових технологій та нових методів управління.

Проблема залучення та ефективного використання інвестицій в аграрному секторі є загальнодержавною, оскільки інвестиції, залучені в аграрний сектор, справляють мультиплікативний ефект в економіці всієї держави [5].

Вкладення інвестицій в аграрний сектор має як позитивні сторони, так і негативні. Чинники, що гальмують вкладення інвестицій в аграрний сектор, можна умовно поділити на дві групи: загальні (властиві інвестиційній діяльності в будь-якій галузі) та специфічні (характерні лише для аграрного сектору). До загальних слід віднести: відставання від реальних потреб економіки законодавчої бази у сфері інвестиційної діяльності; складні процедури експертизи інвестиційних проектів і отримання дозволів на їх реалізацію; низький рівень захисту прав інвесторів; відносно низьку якість управління підприємствами; недостатність інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності, нерозвиненість інфраструктури ринку в цілому та інвестиційної інфраструктури зокрема [4]. У свою чергу, до специфічних чинників належать: висока капіталомісткість продукції; тривалий період окупності вкладеного капіталу; сезонність виробництва; вплив природно-кліматичних умов; низька якість розробки бізнес-планів інвестиційних проектів; неврегульованість ринку матеріально-технічних ресурсів і аграрної продукції; низький рівень кредитоспроможності аграрних підприємств.

Але поряд з негативними факторами, інвестування в аграрний сектор має і привабливі сторони: аграрне виробництво є традиційним видом діяльності для більшості регіонів країни; Україна має сприятливий природно-кліматичний потенціал для розвитку цієї галузі; в наявності є значний обсяг дешевої та кваліфікованої робочої сили; розгалужена система освітніх та науково-дослідних закладів аграрного профілю; рівень попиту на аграрну продукцію у світі постійно зростає.

Одним з аспектів втручання держави у інвестиційні процеси, які пов’язані із асигнуваннями державного бюджету на капіталовкладення, за допомогою яких держава прагне певною мірою впливати на ринкову кон’юнктуру та економічне зростання, на стан попиту, обсяг внутрішнього ринку. В ринково розвинених країнах капіталовкладення за рахунок коштів державного бюджету є важливим фактором суспільного відтворення, джерелом модернізації та розширення основного капіталу, засобом стимулювання його нагромадження [2]. У зв’язку з цим, у сформованій системі державної підтримки аграрного сектору, яка надається в рамках реалізації державних і регіональних цільових програм, доцільно в якості пріоритетних виділити в окрему групу напрями підтримки інвестиційних процесів. Це забезпечить вирішення стратегічних завдань розвитку аграрного сектору.

Інвестиційна політика в системі аграрного сектору повинна бути підпорядкована завданням структурної перебудови економіки та спрямована на забезпечення збалансованого та гармонійного розвитку всіх ланок комплексу, на оновлення виробничого потенціалу, підвищення ефективності його використання на основі впровадження у практику досягнень науково-технічного прогресу, освоєння ресурсозберігаючих технологій, модернізації та реконструкції виробництва. В умовах ринкових відносин держава повинна надавати регулюючий вплив на інвестиційний процес шляхом забезпечення науково обґрунтованого ціноутворення, проведення гнучкої кредитної, податкової та амортизаційної політики, розширення можливостей лізингу, стимулювання підприємницької діяльності та надання пільг інвесторам при приватизації, цільового державного фінансування, виділення пріоритетних напрямів інвестування та капіталовкладення, складання індикативних планів капітальних вкладень. На регіональному рівні, а особливо на рівні підприємств, необхідно складати бізнес-плани, в яких дається обґрунтування інвестиційної діяльності та джерел її фінансування. [5]

Активізувати інвестиції у аграрне виробництво можливо за рахунок розширення державного фінансування інфраструктурних проектів у сільській місцевості. При цьому мають здійснюватися принципи:

–послідовна децентралізація інвестиційного процесу на основі розвитку різноманітних форм власності;

–підвищення частки внутрішніх (власних) джерел накопичень підприємств для фінансування інвестиційних проектів;

–державна підтримка підприємств за рахунок централізованих інвестицій при зміні безповоротного бюджетного фінансування на конкурсне кредитування на зворотній і платній основі;

–розширення гарантії сумісного державно-комерційного фінансування інвестиційних проектів;

–збереження бюджетного фінансування переважно для соціально значущих об'єктів, що мають некомерційний (неприбутковий) характер із власними джерелами фінансування;

–розміщення обмежених централізованих капітальних вкладень та державне фінансування інвестиційних проектів виробничого призначення суворо відповідно до державних цільових програм [1].

Основними механізмами реалізації інвестиційної політики в аграрному секторі є:

– формування взаємовигідних економічних відносин між аграрним сектором та іншими галузями АПК, що сприяють досягненню та підтримці продовольчої безпеки країни;

– створення умов для самостійного інвестування у виробництво та можливості залучення фінансових ресурсів у зовнішніх інвесторів на взаємовигідних умовах;

– державно-приватне партнерство в сферах розвитку інфраструктури та реалізації інноваційних проектів, що стимулюють виконання завдань розвитку АПК [4].

Отже, активізація інвестиційної діяльності є не тільки основною умовою виведення аграрного сектору з глибокої кризи, а й стає найважливішим визначальним фактором подальшого його розвитку. Потрібно не тільки реформування суспільного устрою на селі шляхом інституційних перетворень, що було пріоритетом в початковий період аграрної реформи, а й залучення в аграрний сектор великомасштабних інвестицій. Створення передумов для масового припливу інвестицій в аграрний сектор має стати найважливішим елементом стратегії державної аграрної політики на сучасному етапі. Перш за все, необхідно забезпечити на державному рівні формування сприятливого, економічно еквівалентного ринкового середовища, в якому економіка стає вразливою до інвестицій, а у суб'єктів господарювання з'являються й розширюються інвестиційні можливості для оновлення основного капіталу та його нарощування за рахунок власних та залучених коштів, включаючи іноземний капітал.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Кожем'якіна М.Ю. Інвестиційне забезпечення як основа розвитку аграрної економіки України / Кожем'якіна М.Ю.// Економіка АПК, 2012. - №12. – С. 68-73.

2. Кожем'якіна С.М. Інвестиційне забезпечення розвитку економіки України // Формування ринкових відносин в Україні. - № 6 (85). - 2008. - С. 37-40.

3. Статистичний щорічник України за 2011 рік / За ред. Осауленка О.Г. Державний комітет статистики України. – Київ, 2013. – 567 с.

4. Ланченко Є.О. Аналіз інвестиційних процесів і зайнятості в аграрному секторі економіки / Ланченко Є.О.// Економіка АПК, 2010. - №6. – С. 81-86.

5. Коденська М.Ю. Інвестиційні пріоритети в аграрно-промисловому виробництві / Коденська М.Ю. // Економіка АПК, 2015. - №5. – С. 49-53.

Роля Т.В., фінансове відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», ІІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж
Київського національного торговельно-економічного університету
Науковий керівник - викладач, к.е.н. Гребінська С.І.

## ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

В Україні соціальній складовій економічного розвитку приділяється недостатньо уваги, що призводить до зниження життєвого рівня населення та уповільнення темпів економічного зростання. Ефективним рішенням цієї проблеми може стати повноцінна система страхування життя, яке дасть змогу захистити особу або її родину від економічної дестабілізації внаслідок смерті страхувальника та створить підґрунтя для повноцінної життєдіяльності кожної

людини у разі дожиття до обумовленого у страховому договорі віку. Проте для досягнення максимальної ефективності від реалізації цього страхового продукту необхідно провести його комплексне дослідження, визначити заходи для поширення страхування життя для пересічних громадян.

Питання проблем та перспектив розвитку страхування життя викликає інтерес як серед науковців, так і серед широких верств населення. В.Д. Базилевич досліджував теоретичні основи функціонування страхування життя як елементу особистого страхування. О.О. Радецька у свої роботах приділяє увагу класифікації факторів, які гальмують розвиток страхування життя в Україні. Є.Ю. Ткаченко та О.В. Яришко пропонують заходи для стимулювання і розвитку вітчизняного ринку страхування життя.

Перш за все необхідно визначити сутність страхування життя, дослідити склад і структуру цього напряму страхування, його місце у загальній системі страхування. Згідно із сучасним визначенням страхування життя характеризується як вид особистого страхування, який передбачає обов'язок страховика здійснити виплату відповідно до договору страхування за настання смерті в період дії договору або дожиття застрахованої особи до закінчення договору, а також за настання нещасного випадку або захворювання [3].

Законодавче регулювання відносин між страховиком і страхувальником у сфері страхування життя відбувається на підставі Закону України «Про страхування» від 7 березня 1996 року № 85/96-вр з урахуванням останніх коригувань від 1 січня 2017 року. Головним державним органом, який здійснює регулювання і нагляд за діяльністю страхових компаній, страхових брокерів та інших учасників ринку фінансових послуг, є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг відповідно до Указу Президента України від 23 листопада 2011 року № 1070/2011. Нині у страховій сфері розрізняють ризикове, накопичувальне та змішане страхування життя. Сутність ризикового страхування життя полягає в тому, що страхові виплати сплачують страховиком у разі смерті або втрати працездатності застрахованої особи. Відмінною рисою накопичувального страхування життя є те, що страхова сума виплачується страхувальнику за дожиття ним до зазначеного терміну або у разі смерті застрахованої особи його спадкоємцям. Змішане страхування життя поєднує в собі риси ризикового та накопичувального страхування, а також може включати страхування від нещасних випадків. Необхідно відзначити, що історично першою формою особистого страхування вважається страхування життя на випадок смерті застрахованої особи, проте з часом коло видів страхування життя розширювалось, а сьогодні воно охоплює широкий спектр форм і видів [1].

Довгострокове накопичувальне страхування життя існує в Україні з 90-х років. Популярність даний вид страхування став набувати з середини 2000-х років, коли засновувалися нові компанії і виходили на український ринок страхові компанії світового рівня.

Накопичувальне страхування життя так і не стало масовим продуктом, незважаючи на свою зовнішню привабливість. Воно, як і будь-який інший вид фінансових продуктів, має ряд переваг та недоліків, які надають реальний вплив на популярність страхового продукту [2].

Позитивні аспекти накопичувального страхування життя:

1. Можливість накопичити гроші до свого виходу на пенсію і мати додаткову пенсію від страхової компанії.

2. Застраховано життя. У перебігу всього періоду дії договору, страхувальник або його вигодонабувач можуть отримати зазначену в полісі страхову суму при настанні страхового випадку (смерть або інвалідність).

3. Податковий кредит. Підписуючи договір довгострокового накопичувального страхування життя понад 10 років, страхувальник має можливість оформити податковий кредит до 15% від суми сплачених внесків (відсоток залежить від ставки податку).

4. Гарантія отримання грошей. Згідно з чинним законодавством, страховик зобов'язаний перестраховувати взяті зобов'язання в перестрахувальних компаніях, як правило це Munich Re, Swiss Re. Коли страховик оголошується банкрутом, то

перестрахувальні організації зроблять виплату клієнтам за взятими зобов'язаннями страховика.

5. Можливість застрахувати себе на користь іншої людини. Батьки роблять накопичення своїм дітям до вступу до ВНЗ, але перевага даної страховки в тому, що діти отримають страхову суму в будь-якому випадку, навіть якщо батько помре або стане інвалідом [2].

Накопичувальне страхування життя і його негативні аспекти, про які замовчують агенти:

1. Грошові втрати при достроковому розірванні договору. Страховик, згідно з графіком викупних сум, повертає страхувальнику гроші у випадку розриву договору накопичувального страхування життя і викупна сума, як правило, нижче загальної суми сплачених за договором грошей. Тільки при розриві договору, який діяв понад 10 років, можна повернути вкладені за весь період гроші.

2. Ризик знецінення вкладених грошей. З 2008 року по 2015 українська гривня знецінилася щодо долара США майже в 4 рази. Всі страхувальники, які уклали довгострокові договори накопичувального страхування в гривні, понесли втрати від знецінення гривні. Можна зробити в період дії індексацію, але вона проіндексує лише майбутні платежі, а на раніше сплачені внески індексація не поширюється.

3. Необхідність заплатити податок. Страхувальникам, що уклали договір на період 10 років і більше по закінченню дії договору страхування, доведеться заплатити прибутковий податок за ставкою 15%, що нараховується від 60% виплачуваної суми грошей. Його доведеться заплатити в будь-якому випадку, навіть якщо Ви не використали можливість податкового кредиту.

4. Труднощі з отриманням компенсацій від перестраховиків. Якщо раптом «life» - компанія збанкрутувала, то для отримання компенсації від перестраховиків, доведеться понести додаткові витрати (поштові, віза, проїзд, проживання), оскільки знаходяться вони в західній Європі.

5. Низька кваліфікація страхових агентів. Найпопулярнішим каналом продажів страхових послуг «life» - компаній є мережа багаторівневого маркетингу, в якій головною метою є отримання якомога вищих комісійних від страхової компанії [3].

Підводячи підсумок, необхідно відзначити, що страхування життя є невід'ємною складовою особистого страхування та системи страхування загалом. У сучасній практиці використовується комплексний підхід до цього виду страхування, який, окрім смерті застрахованої особи, враховує широкий спектр супровідних страхових випадків, таких як отримання травми, повна або часткова втрата працездатності, страхування дітей до вступу до шлюбу. На жаль, нині ринок страхування життя в Україні є недостатньо розвиненим і потребує суттєвих трансформацій. З усіх криз, з якими стикалась українська економічна та фінансова сфери, військово-політична та економічна нестабільність останніх років найбільш сильно вплинула на цей сегмент страхового ринку, що призвело до зниження чисельності працюючих компаній зі страхування «life» та посилення монополізації цього ринку. Проте, незважаючи на дестабілізаційні процеси, найбільші компанії продовжують свою діяльність в цьому напрямі і мають позитивні результати. Загалом можна стверджувати, що на український ринок страхування життя впливає система дестабілізуючих факторів, які здійснюють прямий та опосередкований вплив на цю сферу. Провідну роль у стабілізації ситуації у сфері страхування життя повинна відігравати держава, використовуючи різноманітні важелі стимулювання і контролю.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Про страхування : Закон України від 07.03.1996р. № 85/96. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.

2. Ткаченко Н.В. Страхування: підручник/Н.В. Ткаченко – К.: УБС НБУ, 2014. – 370с.

3. Базилевич В.Д., Пікус Р.В., Приказюк Н.В. Страхові послуги: підручник Базилевич В.Д., Пікус Р.В., Приказюк Н.В.; за ред. В.Д. Базилевич – К.: Логос, 2014. – 496с.

Романенко О.С.,
відділення економіки, логістики та інформаційних систем,
спеціальність «Транспортні технології», І курс,
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний коледж»,
Науковий керівник – викладач Романенко Т.В.

# СТРАХОВИЙ ЗАХИСТ ПАСАЖИРІВ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ТРАНСПОРТІ – ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

На даний час не завжди повним обсягом та своєчасно здійснюється відшкодування пасажиру шкоди, заподіяної йому в процесі перевезення. При цьому існуюча система особистого страхування пасажирів не забезпечує відповідного та гарантованого відшкодування шкоди. Сьогодні в Україні фактично ризик відповідальності самого перевізника трансформується в ризик самого пасажира, що довірив своє життя й здоров'я транспортному перевізнику при придбанні проїзного документа.

Серед основних принципів страхового захисту пасажирів від нещасних випадків на транспорті необхідно виділити економічну зацікавленість суб'єктів страхування, оскільки під час користування транспортом існує підвищений ризик виникнення нещасного випадку, наслідком якого може бути шкода (смерть, інвалідність, тимчасова втрата працездатності). Застрахованими вважаються пасажири з моменту оголошення посадки в морське або річкове судно, поїзд, автобус або інший транспортний засіб до моменту завершення поїздки, а водії – тільки під час обслуговування поїздки.

Дослідження показало, що діюча система страхового захисту пасажирів від нещасних випадків на транспорті не відповідає діючому законодавству, зокрема:

1) при страхуванні пасажирів страховий поліс відсутній, а суттєві умови договору страхування, передбачені статтею 16 Закону України “Про страхування”, розміщено лише частково на зворотному боці проїзного квитка (зазначається лише вид обов'язкового страхування, найменування та телефон страховика, розміри страхового платежу та страхової суми). У деяких випадках (придбання квитка студентом або особою пільгової категорії) у проїзному квітку зазначається прізвище застрахованого, а в переважній більшості випадках – цей квазі страховий поліс видається фактично на пред’явника;

2) примус громадян до укладання договору страхування щодо власного життя суперечить нормам Цивільного кодексу України;

3) відсутність вибору страхувальником страховика створює неконкурентні та монопольні відносини за цим видом страхування;

4) пасажири, що мають право на безкоштовний проїзд відповідно до чинного законодавства, підлягають обов'язковому особистому страхуванню без сплати страхового платежу і без отримання ними страхового поліса. В цьому разі порушуються безпосередньо економічні принципи страхування (платність, страховий ризик, страховий інтерес, максимальна сумлінність і реальність страхового захисту).

Дослідження також показало неефективність державної політики регулювання цього виду страхування.

За даними ЛСОУ за 1997–2012 рр. страховики, що працюють у сегменті обов'язкового особистого страхування на транспорті, одержали від пасажирів і транспортних підприємств (автомобільного, водного й залізничного транспорту) близько 1,5 млрд. грн. страхових платежів, а виплатили всього 40 млн. грн. При цьому значна частина коштів (майже 80 %) страховими компаніями спрямована безпосередньо перевізникам, які їх використовували за своїм розсудом і не завжди на меті зниження ризику травматизму на транспорті. Рівень виплат за зазначений період склав менше, ніж 5 %, а на перестрахування було спрямовано в чотири рази більше коштів, ніж було здійснено безпосередньо страхових виплат потерпілим [2].

Аналіз страхових послуг, наданих підприємствам, що входять до сфери управління Міністерства інфраструктури України, за 2009–2011 р. свідчить про те, що в обов'язковому особистому страхуванні пасажирів від нещасних випадків на транспорті, державні кошти

підприємств використовуються неефективно.

Крім того, існуюча в Україні система обов'язкового страхування на транспорті не передбачає захист пасажирів у містах, у тому числі таксі. Натомість, власники легендарних нью-йоркських "жовтих" таксі зобов'язані застрахувати життя і здоров'я пасажирів не менш ніж на 250 тисяч доларів США [4].

Тому необхідно комплексно і планомірно реформувати систему страхування на транспорті, щоб страховий захист життя і здоров'я всіх пасажирів був законодавчо закріплений на достатньому рівні.

У зв'язку з цим важливим аспектом зниження наслідків ДТП на автомобільному транспорті є підвищення вимог до автоперевізників. У такій ситуації у перевізників виникне економічна необхідність мати поліс страхування відповідальності перед пасажирами, а суспільство, в свою чергу, отримає надійний і реальний інструмент соціального захисту [6].

Альтернативним способом є перехід від обов'язкового особистого страхуванні пасажирів від нещасних випадків на транспорті до обов'язкового страхування цивільної відповідальності перевізника.

Зазначена позиція знаходить своє підтвердження й у міжнародній практиці. Так, у закордонному законодавстві більш типовим є закріплення цивільно-правової відповідальності перевізника перед пасажирами, у зв'язку з чим перевізника зобов'язують застрахувати таку відповідальність [1, С. 297].

Законодавство про страхування цивільної відповідальності перевізника перед пасажирами є в багатьох країнах світу, у тому числі й у наших транспортних партнерів (Казахстан, Білорусь, Молдова, Киргизстан). Досвід цих країн показує, що запровадження цього виду страхування дає позитивний результат, як у плані забезпечення адекватної й своєчасної компенсації шкоди постраждалим пасажирам, так і в плані збереження фінансової заможності перевізників.

При страхуванні цивільної відповідальності потерпілим фізичним і юридичним особам виплачується грошове відшкодування в сумах, які були стягнені по цивільному позові на користь потерпілих у випадку заподіяння їм каліцтва або смерті та/або загибелі або ушкодження їхнього майна в результаті страхової події [5, С. 177].

Пострадянське обов'язкове страхування від нещасних випадків пасажирів на транспорті за рахунок самих пасажирів залишається тільки в Україні [3, С. 110].

Запровадження в Україні замість обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті обов'язкового страхування цивільної відповідальності перевізника за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю та майну пасажирів, стане інструментом адекватної та гарантованої реалізації норм цивільного законодавства України у сфері відповідальності перевізника перед пасажирами.

Для цього необхідно розробити та прийняти Закон України "Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності перевізника за заподіяння шкоди пасажирам", основною метою якого є захист інтересів пасажирів шляхом забезпечення гарантованого відшкодування ним шкоди, заподіяної при перевезенні, незалежно від виду транспорту та характеру перевезення. Це дозволить забезпечити: концептуальну єдність організації страхування відповідальності перевізників на всіх видах транспорту; гарантованість прав пасажирів на отримання страхового відшкодування незалежно від виду транспорту та характеру перевезення та спрощення процедури його отримання; загальність і обов'язковість страхування цивільної відповідальності перевізників; підвищення фінансової стійкості перевізників допомогою страхових гарантій відшкодування шкоди, заподіяної ними життю, здоров'ю або майну пасажирів, у тому числі з використанням механізму попередніх виплат.

У зв'язку з цим безпека на автомобільному транспорті підвищиться, оскільки страхова премія буде залежати від забезпечуваного перевізником рівня безпеки перевезень, технічного стану парку транспортних засобів перевізника та інших факторів, що впливають на ступінь ризику.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Автомобільне страхування в системі безпеки дорожнього руху : кол. моногр. / О.М.

Залєтов, О.В. Кнейслер, В.М. Стецюк та ін. ; наук. ред. та кер. кол. авт. канд. екон. наук О.М. Залєтов. – К. : Міжнародна агенція “BeeZone”, 2012. – 509 с.

2. Решетова Е. “Интерес пассажиров” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vz.ru/opinions/2012/5/28/580944.html.

3. Страховые рынки Восточной Европы и СНГ: справоч. пособ./ [А.Н. Залєтов, Р. Пукала, О.А. Слюсаренко, А.А. Циганов]. – К.:Международная агенция «BeeZone», 2004. – 624 с

4. Страхование пассажиров на транспорте не соответствует мировой практике [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://prodengi.net.ua/straxovanie-passazhirov-na-transporte-ne-sootvetstvuet-mirovoj-praktike.

5. Страхування: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / [Н.М. Вну- кова, Л.В. Временко, Д.В. Кондратенко та ін.]. – Х.: Бурун Книга, 2004. – 377 с.

6. Фисун І.В. Сутність страхової послуги як товару на страховому ринку / І.В. Фисун, О.В. Чернявська,// Науковий вісник ПУС-КУ. – Серія «Економічні науки». – 2010. – № 2. – С. 178-183.

Руда М.О., фінансове відділення
Спеціальність «Фінанси і кредит»,II курс
КНТЕУ України «Хмельницький торговельно-економічний коледж»
Науковий керівник – к.психол.наук, викладач Шмерко О.П.

## ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

В системі державного управління важливе місце посідає фінансовий контроль, який є частиною загальнодержавного контролю. Значення фінансового контролю визначається характером фінансової діяльності молодої держави України. Держава переходить до ринку, змінюються форми власності, змінюється фінансова політика, оскільки вона набуває більш соціальної спрямованості, що вимагає все більше і більше коштів. Тому держава повинна ощадливіше використовувати завжди обмежені фінансові ресурси, що вимагає суворого обліку і контролю.

У країнах із ринковою економікою сфера державного фінансового контролю забезпечує реалізацію фінансової політики держави. Фактично фінансовий контроль є завершальною стадією управлінського процесу, що складається з трьох взаємопов'язаних елементів: прогнозування або планування, регулювання та контролю.

Ефективність фінансового контролю у вирішальній мірі залежить від правильної його організації та розподілу ролей, компетенції суб’єктів фінансового контролю. Фінансовий контроль є продовженням і завершенням державного управління фінансами

Формально об'єктами фінансового контролю вважають фінансові показники діяльності всіх суб'єктів економічних відносин: дохід, прибуток, собівартість, витрати обігу, рентабельність, податкові платежі. Водночас фактичним об'єктом фінансового контролю є сукупний процес фінансово-господарської діяльності.

Як і в інших державах, фінансовий контроль в Україні здійснюється органами законодавчої влади, органами виконавчої влади, спеціальними органами державного фінансового контролю, а також недержавними спеціалізованими організаціями.

Загальнодержавний фінансовий контроль здійснює Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Державне казначейство України, Державна податкова адміністрація України, спеціальні органи державного фінансового контролю, до яких належать Рахункова палата та Державна контрольно-ревізійна служба України.

Важливим органом державного фінансового контролю з боку виконавчої влади є Державна контрольно-ревізійна служба України. Державна контрольно-ревізійна служба діє при Міністерстві фінансів України і підпорядковується цьому органу. Контрольно-ревізійні управління на місцях підпорядковуються Головному контрольно-ревізійному управлінню України. Державна контрольно-ревізійна служба України координує свою діяльність із

місцевими Радами народних депутатів та органами виконавчої влади, фінансовими органами, державною податковою службою й іншими органами контролю.

Особливістю попереднього фінансового контролю є те, що він здійснюється на етапі розробки та ухвалення управлінського рішення з фінансових питань. Такий вид контролю пов'язаний із процесами визначення оптимального обсягу централізованих і децентралізованих фінансових ресурсів у плановому періоді, а також з їх ефективним розподілом та використанням. Вихідну інформаційну базу для цього контролю становлять фактичні дані й фінансові показники минулих періодів. На рівні держави попередній фінансовий контроль проводиться на етапі розробки та прийняття законодавчих і нормативних актів у сфері фінансів.

Верховна Рада України за ст. 85 Конституції України здійснює фінансовий контроль в ході розгляду проектів та затвердження Державного бюджету України і звітів про його виконання, на спеціальних парламентських слуханнях Кабінету Міністрів України, що іменуються "днями уряду"; в ході експерту та заслуховувань Програм діяльності уряду обговорення і прийняття спеціального фінансового законодавства у значній кількості інших форм.

20 липня 1995 року Президент України підписав Указ "Про національний аудиторський комітет України". Створений при Президенті, аналізує ефективність, економічність і правильність використання державних фінансових ресурсів. Комітет перевіряє рух бюджетних коштів на найвищому рівні — Кабінету Міністрів України, окремих міністерств і відомств. В необхідних випадках контроль Національного аудиторського комітету України проводиться включно до первинних ланок бюджетних установ і закладів.

Вся щоденна діяльність Кабінету Міністрів України нерозривно пов'язана з управлінням державними фінансами, а, значить — і з контролем за їх найбільшим раціональним витрачанням.

В межах своїх повноважень здійснюють відомчий державний контроль за фінансами міністерства і відомства загальної компетенції з точки зору управління державними фінансовими ресурсами. Наприклад, Міністерство освіти України не рідше даного разу в рік перевіряє звіт університету про витрачення виділених йому на рік бюджетних ресурсів, а також зароблених університетом в ході своєї діяльності позабюджетних коштів.

Важливе місце в системі органів державного фінансового контролю займає Національний банк України, він здійснює нагляд за діяльністю комерційних банків, їх відділів, філій по всій території України. Цей нагляд спрямований на забезпечення стабільності банківської системи, захист інтересів вкладників шляхом зменшення ризиків в діяльності комерційних банків. Зміст нагляду визначається повноваженнями, встановленими НБЦУ Законом України "Про банки і банківську діяльність".

За статистикою Національного банку України, протягом останнього року кожен третій комерційний банк мав серйозні фінансові ускладнення і працював в режимі інтенсивного нагляду з боку НБУ, 21 банк було реорганізовано, 12 — збанкрутували і ще 17 перебували у стадії закриття. До 77 комерційних банків України застосовувались санкції, "режим фінансового оздоровлення" був застосований до 13 банків. В наслідок такої ситуації в комерційних банках Національним банком України підготовлено цілий ряд нових нормативних актів про створення страхових і ризикових фондів, що дозволить зміцнити платоспроможність комерційних банків України.

Закон України "Про аудиторську діяльність" було прийнято Верховною Радою України 22 квітня 1993 року, і він продовжує діяти без істотних поправок до нього та змін по даний час. В цьому законі аудит визначено законодавцем як перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам.

Отже фінансовий контроль відіграє роль фактора подальшого розвитку ринкових відносин країни. З його допомогою закріплюється самостійність підприємницької діяльності в Україні, забороняється втручання з боку держави у внутрігосподарську сферу відповідних підприємств, організацій, приватних осіб. Звідси важливе призначення органів фінансового

контролю держави, які забезпечують виконання всіма суб'єктами потреб законодавства в сфері фінансів. Нормативний імперативний характер фінансових відносин визначає зовнішні межи фінансового контролю. Таким чином, значення фінансів підприємств, як вихідної ланки системи фінансів, передумовлює важливу роль фінансового контролю в сфері матеріального виробництва.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

Дікань Л.В. Фінансово-господарський контроль: навч. посіб. / Л.В. Дікань – ХНЕУ, 2008. – 346 с.

Закон України № 5463-VI від 16.10.2012 «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» http://zakon5.rada.gov.ua

Фінансове право: Курс лекцій / В. А.Предборський, Жук Л. А., Зюнькін А. Г. та ін. — К.: Правові джерела, — 1998

Сидоренко Т.С., економічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», II курс,
Житомирський агротехнічний коледж,
Науковий керівник – викладач Маєвська А.П.

**МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Провідне місце в системі регулювання економіки держави, створення сприятливого фінансового середовища для швидкого розвитку ринкових відносин, забезпечення макроекономічної рівноваги в економіці належить бюджету. Місцеві бюджети є фінансовою базою органів місцевого самоврядування та вирішальним фактором регіонального розвитку. Наявність місцевих бюджетів закріплює економічну самостійність місцевих органів самоврядування, що передбачено Конституцією та Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 27.05.97р., активізує господарську діяльність, дозволяє їм розвивати інфраструктуру на підвідомчій території, розширювати економічний потенціал регіону, виявляти і використовувати резерви фінансових ресурсів. Місцеві бюджети є основним каналом доведення до населення кінцевих результатів суспільного виробництва, що спрямовуються на суспільне споживання. Через місцеві бюджети суспільні фонди споживання розподіляються в територіальному і соціальному розрізах. Разом з іншими ланками бюджетної системи місцеві бюджети є одним з головних інструментів реалізації на практиці програми економічного і соціального розвитку як регіонів, так і країни в цілому. Протягом майже століття в науковій літературі, і насамперед у літературі, присвяченій фінансовій науці, часто досліджувалися проблеми фінансової незалежності місцевого самоврядування. Основні висновки вчених зводились до того, що фінансова незалежність місцевих органів влади повинна бути обов'язковим атрибутом демократичного розвитку держави. Це положення знайшло своє втілення в Європейській Хартії про місцеве самоврядування, яка була прийнята у жовтні 1985 р.

Забезпечення децентралізації управління місцевими фінансами в останні роки активно досліджується в доктрині державного управління. Серед вітчизняних вчених відомі праці В. Вакуленко, Н. Гринчук, Ю. Ганущак, О. Сунцова та ін. Проте недостатньо вивченим залишається питання щодо визначення ролі та повноважень органів місцевого самоврядування в системі управління фінансами на місцевому рівні.

Для забезпечення фінансової спроможності органів місцевого самоврядування, в Україні відбуваються процеси децентралізації місцевих органів самоврядування. Переконливими фактами, що свідчать про ефективність впровадження фінансової децентралізації, стали результати платоспроможності місцевих бюджетів. Так, за даними експертів Асоціації міст України, у 2014–2016 рр. у 58 разів зменшилася кількість наданих казначейських позик, що демонструє посилення платоспроможності місцевих бюджетів. У 2017 р. кількість дотаційних місцевих бюджетів знизилася завдяки децентралізації на 24 %, кількість бюджетів-донорів зросла на 12,5 %. У цьому ж році у 2,2 раза збільшилася державна фінансова підтримка розвитку громад. До 2014 р. відсоток дотаційності місцевих

бюджетів становив 96,3 %, а донорами було 3,7 % місцевих бюджетів, а з 2014 року, якщо порівнювати з 2017 роком, кількість дотаційних бюджетів знизилася на 23,8 %. У свою чергу, обсяг бюджетів-донорів наразі становить 16,2 %, тобто відбулося їх зростання на 12,5 %. Доходи до місцевих бюджетів за 2015 р. становили 99,8 млрд грн., у 2016 р. ця цифра вже становила 144 млрд грн, а за 2017 рік доходи місцевих бюджетів становили вже 192 млрд.грн. Це результати розпочатої у 2014 році реформи децентралізації, і ці показники будуть збільшуватися. Підтвердженням ефективності фінансової децентралізації є і щомісячне накопичення залишків бюджетних коштів на рахунках місцевих бюджетів, обсяг яких на початок 2017 р. становив 47,7 млрд грн (33,6 млрд грн по загальному фонду та 14,1 млрд грн по спеціальному фонду). Приріст залишків коштів проти початку 2016 року становив 12,5 млрд грн. або 35,5 %. Збільшення залишків коштів на рахунках місцевих бюджетів свідчить про вагоме зростання дохідної частини місцевих бюджетів. Такі тенденції дають можливість місцевим органам влади забезпечити належне функціонування закладів бюджетної сфери та самостійно вирішувати питання розвитку громад без звернення до центральних органів влади стосовно виділення додаткових коштів з Державного бюджету.

Успіхи реформи з фінансової децентралізації вже можна побачити, так як об'єднані територіальні громади будують нові дороги, ремонтують та будують нові дитячі садочки, реконструюють школи, створюють нові сучасні ФАПи, відновлюють тротуари та освітлення, купують новий громадський транспорт. Тому сьогодні важливо продовжувати реформу з децентралізації. Такі позитивні зрушення в наповненні місцевих бюджетів пов'язують зі змінами в законодавстві. У Бюджетному кодексі запроваджено норми, які нівелюють негативний вплив Держказначейства на розподіл фінансових ресурсів місцевих бюджетів. Раніше була поширеною практика блокування Державним казначейством рахунків місцевих бюджетів на виплату видатків на забезпечення життєдіяльності населених пунктів. Після внесення змін у Бюджетний кодекс запроваджено автоматичну систему, при якій завдяки фінансовій децентралізації в муніципалітетів з'явилися серйозні кошти, і вони їх абсолютно спокійно, вільно, без будь якої вказівки із центру, без блокування, використовують на потреби громади.

Підсумки виконання місцевих бюджетів підтверджують, що реалізація реформи міжбюджетних відносин у контексті децентралізації дала позитивні результати. Найбільш вагомим результатом є перерозподіл фінансового ресурсу на користь місцевих бюджетів. В органах місцевого самоврядування змінюються підходи до розвитку громад. Кожна громада має свої особливості, які можна використати для її зростання. У той самий час є свідчення, що раціональне й ефективне використання коштів місцевих бюджетів значною мірою залежить від наявності відповідного кадрового потенціалу. Громади потребують нових лідерів, здатних запропонувати стратегію розвитку. У нових громадах принциповим має стати свідомий вибір, обрання головами і депутатами гідних людей, які спроможні зосередитися на потенціалі громади та реалізовувати проекти розвитку, що дадуть нові робочі місця й податки. Такі проекти громад на сьогодні мають підтримку з Державного бюджету, цікаві бізнесу та міжнародним проектам.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1.Децентралізація влади (http://decentralization.gov.ua )

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov. ua/laws/show/280/97-вр.

3. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу.

4. Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень: Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2016 , 2017 рік.

5. Мінченко Р.М. Проблеми децентралізації державної влади і їх взаємодія з місцевим самоврядуванням в Україні. . // Держава і право. – Випуск 39. – с. 229-307.

Ситник А.С., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», ІІ курс,
Ірпінського державного коледжу економіки та права
Науковий керівник – викладач Деміденко Л.С.

## ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Проблема погіршення стану здоров'я населення, збільшення відсотку осіб, старших працездатного віку, є однією з найболючіших в Україні. Здавалося б, забезпечення ефективної профілактики й якісного медичного обслуговування мало стати першочерговим завданням уряду, але, насправді, спостерігається зовсім інша ситуація. Державний бюджет, з якого даний час фінансується медична галузь, неспроможний покрити навіть половину її потреб. Тому пацієнти вимушені сплачувати чималі гроші за ліки, харчування, постільну білизну, послуги молодшого медичного персоналу, але, частіше за все, і не отримують бажаний рівень обслуговування.

В Україні дослідженню окремих питань функціонування охорони здоров'я й медичного страхування присвячено праці В. Андрущенка, Й. Бескида, В. Базилевича, О. Василика, О. Кириленко, В. Крамаренко, В. Паламарчука, В. Руденя, В. Рудого, Х. Терешко, В. Філатова, С. Юрія.

Існує три основні види фінансування охорони здоров'я: державне, через обов'язкове і добровільне медичне страхування та змішана форма. Треба зауважити, що ці види окремо практично не використовуються в жодній державі, але в деяких країнах одна з них може займати домінуючі позиції. Так, наприклад, в Англії, Ірландії, Шотландії, Італії та Данії домінує державна система фінансування. У таких країнах як Німеччина, Франція, Австрія, Бельгія, Нідерланди, Швеція та Японія домінує система обов'язкового медичного страхування, у той час як у США переважає змішана форма фінансування та 90% населення користується послугами приватних страхових компаній [2].

Однією з перших країн, де було запроваджено медичне страхування, є Німеччина(1881). Витрати на охорону здоров'я у Німеччині постійно зростають і становлять близько 10,6 % ВВП, або 2840 євро на одну особу. Основним принципом німецької системи медичного страхування є те, що уряд не бере на себе відповідальність за фінансування охорони здоров'я (за винятком деяких його сегментів), а лише надає умови для того, щоб необхідні фонди були створені працівниками та роботодавцями, а також здійснює нагляд за функціонуванням усієї системи медичного страхування. У Німеччині діє децентралізована система медичного страхування: ним займається близько 1200 страхових кас (страхових фондів) побудованих за професійним принципом (шахтарі, фермери, моряки та ін.), за територіальним принципом та ерзац-каси. Менше 10% населення Німеччини мають приватні медичні страховки і відповідні внески в державні лікарняні каси не здійснюють. Страхуватися приватно мають право особи, річний дохід яких становить більше 47 250 євро. Головна функція уряду стосовно медичного страхування – забезпечення відповідності діяльності страхових кас нормам закону, зокрема, щодо виконання страхових програм.

В свою чергу британська модель медичного страхування характеризується такими особливостями: високий рівень централізації (обов'язковим медичним страхуванням охоплено 1/3 населення країни), превалювання бюджетної системи фінансування, сплата пацієнтами 10% вартості лікування. Фінансовою основою є надходження від податків, які складають 90% бюджету охорони здоров'я. Тільки 7,5% бюджету формується за рахунок внесків роботодавців. Всі працюючі підлягають обов'язковому страхуванню здоров'я за винятком непрацюючих жінок у шлюбі, які можуть приєднатися до страхування по добровільним програмам. За рахунок цих коштів часто надаються фінансові допомоги по тимчасовій непрацездатності в зв'язку із хворобою. Уряд Великобританії пропонує стимулювати намагання Національної системи охорони здоров'я до підвищення ефективності надання медичної допомоги за рахунок збільшення конкуренції між її різновидами. Введено розділення відповідальності за придбання медичної допомоги та за її надання. Приватне медичне страхування у Великобританії охоплює переважно ті сфери

медичних послуг, що не забезпечуються Національною службою охорони здоров'я. Приватним добровільним медичним страхуванням охоплено більше 13% населення [3].

У Франції медичне страхування було введено в 1910 році у вигляді фондів взаємодопомоги, а починаючи з 1928 року ці фонди були перетворені у страхові компанії. На сьогодні у Франції існує єдина ієрархія страхових кас, діє вертикальна система медичного страхування: могутня страхова організація – Національна страхова організація (національна каса страхування найманих робітників), що знаходиться під контролем Міністерства соціального забезпечення та праці й обіймає 78% населення, має 129 місцевих відділень, кожне з яких відповідає за страхування в окремому регіоні і не конкурує з іншими. Місцеві відділення мають певну автономію, але, у цілому, підлягають адміністративному контролю з центру Франції зберегли свої страхові компанії, але і вони, у цілому, підпорядковані загальним правилам, встановленим урядом. Ці фермерські та інші професійні страхові каси обіймають 12% населення. Окрім цього, Франція має розвинуту мережу приватних страхових компаній. У випадку отримання страхового поліса у приватній страховій компанії, вона, як і будь-яка страхова каса, оплачує госпітальні затрати та рахунки пацієнта за прийом лікарів. Перелік додаткових послуг варіюється та є предметом конкуренції між приватними страховими компаніями [2].

Один із найвищих у світі життєвих рівнів має Швеція. Тут страхові закони про медичне страхування були видані в 1898 році. Всезагальне обов'язкове медичне страхування було запроваджено в 1955 році. Воно обіймало всіх громадян у віці від 16 років. Національна система соціального страхування – загальна й обов'язкова для всього населення країни. А медичне та стоматологічне страхування є його невід'ємними частинами. Управління всією системою виконується 26 регіональними бюро соціального страхування, нагляд за діяльністю яких виконує Національна Рада соціального страхування. Затрати на соціальне благо компенсуються за рахунок 25% бюджету центрального уряду, 26% затрат несуть муніципальні та окружні ради та 48% – роботодавці. На охорону здоров'я та медичну допомогу 18% коштів виділяє уряд, 51% – місцеві органи влади, 31% – роботодавці. Однією з особливостей шведської системи страхування є передача застрахованими до страховиків своїх юридичних прав з питань медичного страхування.

Підсумовуючи вищезазначене, можемо констатувати, що з наведених вище моделей видно, що в дуже незначній кількості країн держава може дозволити собі взяти відповідальність щодо майже повного забезпечення медичної допомоги виключно на бюджетній основ. В сучасних умовах такі країни як Англія, США мають проблеми із можливістю забезпечити доступність і якість медичного обслуговування для усіх громадян. Зважаючи на це, найбільш раціональним для України, на наш погляд, є впровадження змішаної моделі фінансування охорони здоров'я, в основу якої буде покладено обов'язкове медичне страхування, а бюджетні кошти, благодійні пожертви тощо будуть додатковими джерелами ресурсів. Така модель довела свою ефективність у низці провідних країн світу, зокрема у Франції та Німеччині.

Однак запозичення іноземного досвіду проведення медичної реформи має враховувати вітчизняну специфіку – рівень розвитку економіки, менталітет населення, традиції. Так, зважаючи на низький рівень податкової культури в країні й дію принципу "економічної людини" (приймаючи економічні рішення, людина діє як максимізатор власної корисності), основне навантаження зі сплати страхових внесків, на наш погляд, має бути покладене на найманих працівників. Це зменшить для роботодавців мотивацію до ухилення від сплати внесків і, водночас, сприятиме збільшенню відповідальності за рівень свого добробуту в самих працівників. Для уникнення негативного впливу додаткових фіскальних платежів на матеріальне становище працюючих доцільно ввести відповідні компенсаційні важелі, а саме: передбачити можливість вирахування внесків на обов'язкове медичне страхування з бази оподаткування податком на доходи фізичних осіб, а також забезпечити відповідне підвищення мінімальної зарплати на розмір страхових платежів [1].

Поряд із запровадженням загальнообов'язкового медичного страхування необхідно зберегти масштаби бюджетного фінансування охорони здоров'я. За прикладом США, основна частина бюджетних коштів має спрямовуватись на медичне страхування

непрацездатних, а також осіб з низькими доходами. Втім, розвиток медичних закладів, зміцнення їхньої матеріальної бази також доцільно фінансувати за рахунок бюджетних коштів. Додатковими джерелами покриття цих видатків можуть стати надходження від оподаткування ринкових благ, які негативно впливають на стан здоров'я людини (акцизи на алкогольні напої й тютюнові вироби, снеки, енергетичні напої), екологічні платежі та ін. Також варто розглянути можливість впровадження у вітчизняну практику поширеного в інших країнах інституту "співплатежів" за кожен факт звернення за медичною допомогою. На наш погляд, це дасть змогу детінізувати неофіційні платежі населення медичним працівникам, утримуватиме громадян від "дріб'язкових" звернень до медичних закладів, стимулюватиме їх дбайливіше ставитись до власного здоров'я і займатися профілактикою захворювань.

Таким чином, важливим пріоритетом медичної реформи в Україні має стати формування конкурентних умов діяльності медичних закладів, регулювання вартості медичних послуг та підвищення якості медичного обслуговування населення. Реформування системи охорони здоров'я повинне починатися, перш за все, з укріплення фінансової основи галузі, із змінами загальної схеми фінансування, що передбачає обов'язковий перехід від бюджетної системи фінансування до змішаної бюджетно-страхової системи, що фінансується при активній участі підприємств, установ, організацій різних форм власності з елементами добровільного медичного страхування населення.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Горин В. Фінансові аспекти реформування охорони здоров'я у зарубіжних державах: висновки для України [Текст] / В. Горин // Світ фінансів. – 2014. – № 1. – С. 195-204.

2. Нонко В. Іноземний досвід медичного страхування // Фориншурер [Електронний ресурс] – Режим доступу://forinsurer.com/public/02/12/12/155

3. Філіпенко А. В. Порівняльний аналіз медичного страхування в країнах світу. [Текст] / А. В. Філіпенко, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально- економічних досліджень : матер. конф. – Одеса, ОНЕУ. – С. 91 – 97.

Слєсар В.М., економічний факультет
спеціальність «Фінанси, банківська справа і страхування», 2 ст. курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – д.е.н., професор Давиденко Н.М.

**БІЗНЕС-ПРОЦЕСИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Еволюція бізнес-процесів мала тривалий період. В сучасних умовах основними проблемами бізнесу продовжують являтись: максимізація прибутків, розширення виробництва та каналів збуту. Через довгий шлях спроб та помилок поступово покращувався добробут підприємств за допомогою чітко поставлених задач управління бізнес-процесами, як об'єктами аналізу.

Неоднозначність трактування даної економічної категорії пов'язана з складністю моделювання та формалізацією опису. Активний розвиток процесно-структурованого підходу менеджменту підприємств потребує нових напрямків застосування закладеної в ньому концепції, зокрема в плані інструментів оцінювання ефективності системи управління ними. Наукове дослідження класифікацій бізнес-процесів є прогресивним напрямком до визначеної мети.

Дослідження в даному напрямку здійснювали такі науковці, як Альошин Б.С., Андерсен Б., Ареф'єва О. В.[1], Біловодська О. А.[2], Ковальов С. М., Козаченко А. В.[4], Кравченко К. А., Кузнєцов А. І., Кузьмін О. Є., Лепейко Т. І., Мазур І. І., Ойхман Е. Г., Попов Є. М., Попова Т. В., Портер М., Рєпін В. В., Таратухіна В., Тоцький В. І., Хаммер М. [5],Чернобай Л. І.[3].

Їх напрацювання є значним кроком в розвитку науки про управління, дозволяють глибше зрозуміти сутність процесів, які відбуваються всередині підприємств, систематизувати їх, розробити інструменти оцінювання та підвищення ефективності

управлінської роботи менеджера. Систематизація та узагальнення підходів до класифікації бізнес-процесів дозволяють чітко визначити їх структуру та ієрархію в межах підприємства та виокремити елементи управління на підставі бізнес-процесів.

Вивчення складу бізнес-процесів промислових підприємств дозволяє виокремити основні бізнес-процеси (вхідна логістика, операційна діяльність, вихідна логістика, маркетинг та реалізаційний сервіс), допоміжні бізнес-процеси (підтримка інфраструктури організації, технологічний розвиток, інноваційна діяльність, техніка та методи забезпечення виробничих процесів необхідними ресурсами), бізнес-процеси управління (управління людськими ресурсами, управління інформацією, управління фінансовими та матеріальними ресурсами, управління бізнес-моделлю організації, управління маркетингом та конкуренцією, управління середовищем та зовнішніми зв'язками, управління виробництвом), бізнес-процеси розвитку (розвиток розуміння ринку та споживачів, розвиток стратегії та мети організації, розвиток системи управління, розвиток та навчання персоналу).

Для управління бізнес-процесом керівник має отримувати зворотну інформацію про хід його виконання та інформацію від споживачів бізнес-процесу. Керівництву підприємством вищого рівня постійно має надходити звітність про хід бізнес-процесу. Бізнес-процес здійснюється за участю постачальників і споживачів, з якими він взаємодіє. Впровадження засад процесного управління базується на виокремлені та групуванні бізнес-процесів, які визначаються галузевою приналежністю суб'єкта господарювання.

Оскільки, бізнес-процеси  це чітко поставлені процеси роботи, які безумовно мають свій початок та кінець. Початком може бути вкладання своїх коштів первинного постачальника в бізнес-процес, а кінцем отримання споживача продукції. Вхід до процесу може бути матеріально-технічним, енергетичним, людськими, інформаційними.

Таким чином, бізнес-процес є сукупністю послідовних пов'язаних бізнес-операцій, яким управляє, так званий, «власник» – (посадова особа, яка відповідальна за його хід і результати), використовуючи входи (сировину, матеріали, інформацію), за допомогою ресурсів, які є у його розпорядженні (персоналу, устаткування, технології, інфраструктури) перетворює їх у виходи (готову продукцію, інформацію, документацію) – результати бізнес-процесу, які використовують споживачі.

Хоч бізнес процеси мають безліч варіацій і дуже різняться між собою їх можна класифікувати за такими ознаками:

- за результативністю (основні; обслуговуючі; управління; розвитку)
- за споживачами (зовнішні; внутрішні)
- за деталізацією вивчення (бізнес процеси верхнього рівня – крос-функціональні); детальні бізнес-процеси – проміжні процеси; елементарні бізнес-процеси – операції)
- за варіантами ідентифікації (наскрізні; функціональні)
- за функціями управління (планування діяльності; ведення діяльності; реєстрація фактів господарської діяльності; аналізування, контролювання та поліпшення)
- за рівнем складності (прості; складні)
- за рівнем впливу на результати(ключові; критичні)

Розглянемо порядок розробки бізнес-процесів. Для початку необхідно створити робочу команду проекту зі співробітників компанії. Зазвичай, однієї робочої команди може не вистачити. Тоді до її діяльності привертають тимчасову групу з підрозділів клієнтів і постачальників конкретного бізнес-процесу, які забезпечують входи, виходи і ресурси бізнес-процесу.

Щоб зрозуміти, як функціонує система і зберегти накопичений досвід, спочатку записують, як процес реально функціонує зараз. Потрібно пам'ятати, що метою опису є виявлення зв'язків між робляться діями, а не фіксування найменших подробиць. Тому опис бізнес-процесів рекомендується стандартизувати, використовуючи стандартні форми і карти процесу.

В описі бізнес-процесу можна виділити наступні розділи:

- Стандартні форми бізнес-процесу;
- Карта бізнес-процесу;
- Маршрути бізнес-процесу;

- Матриці бізнес-процесу;
- Блок-схеми бізнес-процесу;
- Опис стиків бізнес-процесу;
- Допоміжні опису бізнес-процесу;
- Розгорнутий опис бізнес-процесу;
- Документування бізнес-процесу;
- Визначення показників та індикаторів бізнес-процесу;
- Регламент виконання бізнес-процесу.

Проведене дослідження підтверджує, що не існує єдиного переліку бізнес-процесів підприємств і як підтверджує бізнес–аналіз відсутня спільна їх класифікація. В залежності від розміру конкретного суб'єкта господарювання, напряму його діяльності, завдань та широти дослідження має визначатись притаманний лише йому набір бізнес - процесів.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ареф'єва, О.В. Бізнес-процеси підприємств сфери послуг: фактори, формування, конкурентоспроможність [Текст]: [монографія] /О.В. Ареф'єва, Т.В. Луцька; Європейський ун-т. – К.: Вид. Європейського ун-ту, 2009. – 96 с.

2. Біловодська, О. А. Економічне обґрунтування реінжинірингу бізнес-процесів виробничих підприємств [Текст] : монографія / О. А. Біловодська. – Суми: Мрія-1, 2010. – 440 с.

3. Чернобай, Л. І. Бізнес-процеси підприємства: загальна характеристика та економічна суть [Текст] / Л.І. Чернобай, О.І. Дума // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 769. – С. 125-131. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VNULPM_2013_769_20.pdf

4. Управление крупным предприятием [Текст]: монография / А.В. Козаченко, А.Н. Ляшенко, И. Ю. Ладыко и др.; под общ. ред. Н. А. Будагьянца – К.: Либра, 2006. – 384 с.

5. Хаммер, М. Реинжиниринг корпорации. Манифест революции в бизнесе [Текст] / Майкл Хаммер, Джеймс Чампи; пер. с англ. Ю. Е. Корнилович. – [2-е изд.] – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2007. – 288 с.

Сорокін С.П., фінансове відділення,
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
спеціалізація «Фінанси і кредит», ІІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж
Київського національного торговельно-економічного університету
Науковий керівник – викладач Фролова Н.Л.

## РОЗВИТОК БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ У СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Економіка України останні роки переживає непрості часи. Війна на Сході, розрив економічних відносин з деякими країнами, різка девальвація гривні стали пагубними чинниками для збільшення дефіциту бюджету. Та попри це, додатковим навантаженням на економіку є нераціональне функціонування міжгосподарських зв'язків. Зокрема, важливим чинником дисбалансу державного бюджету є трансферти і субвенції в збиткові місцеві бюджети .

У 2017 році взаємовідносини з державним бюджетом мали 998 бюджетів (без непідконтрольних територій - 34), у тому числі 24 обласні бюджети, 148 бюджетів міст обласного значення, бюджет м. Києва, 459 районних бюджетів, 366 бюджетів об'єднаних територіальних громад.

Слід зазначити, що кількість бюджетів, які мають взаємовідносини з державним бюджетом, щорічно збільшується у зв'язку із утворенням об'єднаних територіальних громад відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

Так, у 2018 році їх кількість збільшилась на 47 – це бюджети об'єднаних територіальних громад, у яких в квітні 2017 року відбулися перші місцеві вибори. Відповідно до норм Бюджетного кодексу України бюджети таких громад мають взаємовідносини з державним бюджетом із 2017 року [1].

Отже, з 2018 року взаємовідносини з державним бюджетом мають 1045 місцевих бюджетів (без непідконтрольних територій - 34) і у державному бюджеті для них передбачають відповідні міжбюджетні трансферти [2].

Додатково місцеві бюджети збільшують за рахунок державної субвенції, яка має чітке функціональне призначення. Так, у Держбюджеті на 2017 р. було збільшено розміри освітньої субвенції на 8,1 млрд грн (з 44,5 у 2016 р. до 52,6 у 2017 р.), а також медичної субвенції на 11 млрд грн (з 44,4 у 2016 р. до 55,5 у 2017 р.). Крім того, передбачена додаткова дотація в розмірі 14,9 млрд грн із Державного бюджету місцевим бюджетам на охорону здоров'я та освіту [3].

До прикладу, з державного бюджету місту Хмельницькому за січень-вересень 2017 року перераховані субвенції на загальну суму 1 011,7 млн.грн., в тому числі: освітня субвенція - 220,6 млн.грн.; медична субвенція - 170,1 млн.грн. та субвенції на здійснення державних програм соціального захисту та на соціально-економічний розвиток окремих територій - 621,0 млн.грн. (Для порівняння, у 2016 році, місто Хмельницький отримало загальних дотацій та субвенцій з державного бюджету на суму 965 млн. грн) [4].

З місцевих бюджетів виділяються значні кошти на фінансування місцевого господарства. Вони включають фінансування витрат на житлове будівництво, водопостачання, каналізацію, освітлення, благоустрій міст і селищ тощо.

Видатки місцевих бюджетів включають бюджетні призначення, встановлені рішенням про місцевий бюджет, на конкретні цілі, пов´язані з реалізацією програм за переліком, визначеним Бюджетним кодексом.

Бюджетним кодексом України передбачено критерії розмежування видів видатків між місцевими бюджетами, що здійснюється на основі принципу субсидіарності з урахуванням критеріїв повноти надання послуги та наближення її до безпосереднього споживача.

Підсумки виконання місцевих бюджетів підтверджують, що реалізація реформи міжбюджетних відносин у контексті децентралізації дала позитивні результати. Найбільш вагомим результатом є перерозподіл фінансового ресурсу на користь місцевих бюджетів. В органах місцевого самоврядування змінюються підходи до розвитку громад. Кожна громада має свої особливості, які можна використати для її зростання.

Отже, стає зрозумілим, що однією з проблем державного бюджету є значне перевищення видатків місцевих бюджетів над їхніми доходами. Саме через це реформи децентралізації та перехід місцевих бюджетів на самофінансування є критично необхідними умовами стабілізації фінансової безпеки держави.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бюджетний кодекс України: [Електронний ресурс]: Закон України [від 08 липн. 2010 р. № 2456–VI] : із змін., внес. згідно із Законом від 02 черн. 2016 р. № 1406–VIII // – Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456–17. – Назва з екрану.

2. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні ресурси. – Київ: МФУ. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/ – Назва з екрану.

3. Про Державний бюджет України на 2017 рік [Електронний ресурс]: Закон України від 21 груд. 2016р. № 1801-VIII : із змін., внес. згідно із Законом від 13 липн. 2017 р. № 2137-VIII // - Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19. – Назва з екрану.

4. Виконавчий комітет Хмельницької міської ради: [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. - Режим доступу до ресурсу: http://www.khmelnytsky.com

Стрілецька Е.В.,фінансове відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», ІІ курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Науковий керівник –к.психол.н., викладач Шмерко О.П.

## ОРГАНІЗАЦІЯ ТА НАГЛЯД ЗА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНІСТЮ

Метою банківського нагляду є стабільність банківської системи та захист інтересів вкладників і кредиторів банку щодо безпеки зберігання коштів клієнтів на банківських рахунках.

Особливе місце в рамках економічної теорії та практики займають питання пов'язані з грошово-кредитним ринком та банківською системою.

Під банківською системою, зазвичай, розуміють сукупність учасників грошово-кредитного ринку, які діють у рамках спільної грошово-кредитної системи, універсальних і спеціалізованих комерційних банків, які проводять депозитні кредитні та розрахунково-касові операції. Банківські системи розвинених країн та країн з ринковою формою економіки мають як спільні риси, пов'язані з загальним напрямком розвитку економіки, так і риси специфічні пов'язані з особливостями еволюції національних економік та національних грошово-кредитних систем.

Розгляд теоретичних, методологічних, методичних та практичних питань регулювання банківської діяльності знайшли висвітлення в наукових працях як зарубіжних, так і вітчизняних учених в дослідженнях міжнародних і вітчизняних організацій та інститутів. Значний внесок в дослідження питань регулювання банківської діяльності зробили такі вчені як: Н.И.Валенцова, О.В.Дзюблюк, Є.Дж.Долан, В. В. Коваленко, О.И.Лаврушин, В.І.Міщенко, Ф. Мишкин, С.В.Науменкова, Л.О.Примостка, П.Роуз, Дж.Синки, В.М.Усоскин, Г.Г.Фетисов та інші.

Загальними ознаками побудови банківських систем є такі .

Дворівневий характер банківських систем: перший рівень - центральний банк, другий рівень - комерційні банки, які безпосередньо надають економічним суб'єктам банківські послуги.

Форми і методи регулювання банківської діяльності та грошово-кредитної сфери в цілому: ліцензування, операції центральних банків на грошовому ринку, уніфікація форм розрахунків тощо.

Система нагляду за діяльністю комерційних банків. Зазвичай виділяють три типи організації банківського нагляду, що відрізняються способами організації і роллю центральних банків :

– країни в яких нагляд здійснює центральний банк;

– країни, в яких нагляд здійснюють інші органи, яким держава делегувала ці повноваження;

– країни, в яких нагляд здійснюють центральний банк спільно з іншими органами державного управління.

Наглядова діяльність Національного банку України охоплює всі банки, їх підрозділи, афілійованих та споріднених осіб банків на території України та за кордоном, установи іноземних банків в Україні, а також інших юридичних та фізичних осіб у частині дотримання вимог цього Закону щодо здійснення банківської діяльності.

При здійсненні банківського нагляду Національний банк України має право вимагати від банків та їх керівників усунення порушень банківського законодавства, виконання нормативно-правових актів Національного банку України для уникнення або подолання небажаних наслідків, що можуть поставити під загрозу безпеку коштів, довірених таким банкам, або завдати шкоди належному веденню банківської діяльності.

При здійсненні банківського нагляду Національний банк України може користуватися послугами інших установ за окремими угодами.

У разі відкликання у банку банківської ліцензії Національний банк України повідомляє про це відповідні органи інших держав, в яких банк мав філії або кореспондентські та інші рахунки.

Національний банк України здійснює банківський нагляд на індивідуальній та консолідованій основі і застосовує заходи впливу за порушення вимог законодавства щодо банківської діяльності.

У разі розгляду Національним банком України питань щодо застосування заходів впливу до конкретного банку для надання пояснень запрошується голова правління або голова спостережної ради цього банку, за винятком випадків призначення тимчасового адміністратора або відкликання ліцензії банку і призначення ліквідатора.

Отже, з юридичної точки зору сутність комерційного банку полягає у тому, що він функціонує на підставі спеціальної ліцензії, що видається центральним банком, де визначені операції, які має право проводити банк та визначено вимоги держави, які пред'являються до банку( наявність капіталу певного розміру наявність матеріальних і технічних засобів вимоги до кваліфікації співробітників тощо).

Таким чином банк є формально самостійним комерційним підприємством, основною метою якого є отримання прибутку, але водночас існує межа, яка встановлюється державою не подолавши її комерційне підприємство не може стати банком. На основі вищевикладених положень діяльність комерційного банку регулюється центральним банком на всіх стадіях його життєвого циклу та циклу національної економіки. Інакше кажучи можна сформулювати положення про те, що сучасний комерційний банк по суті являється формою державно-приватного партнерства, де ступінь приватних і державних інтересів знаходяться у взаємному протиріччі, а ступінь вирішення цього протиріччя визначається у кожній країні по різному та залежно від ситуації в економіці.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Єпіфанов А.О., Маслак Н.Г., Сало І.В. Операції комерційних банків: Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 523 с.

2. Банківські операції: Підручник / За ред. В.І. Міщенка, Н.Г. Слав'янської. – К. : Знання, 2006. – 727 с.

3. Єгоричева С. Б. Організація діяльності банків у зарубіжних країнах : навчальний посібник / С. Б. Єгоричева. – К. : ЦУЛ, 2007. – 208 с.

4. Прокопенко І. Ф. Основи банківської справи : навчальний посібник / І. Ф. Прокопенко, В. І. Ганін, В. В. Соляр [та ін.] – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 410 с.

Тетерська Б.О. , відділення «Аграрний бізнес» ,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», ІІІ курс
ВП НУБіП України «Немішаївський агротехнічний коледж».
Науковий керівник - викладач Мехед М.А.

## СУЧАСНА БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Банківська система є однією із найважливіших складових фінансового ринку, а її стабільність та розвиненість – необхідною умовою розвитку національної економіки. Ключовим завданням банківського сектору є перерозподіл фінансових ресурсів між населенням, суб'єктами господарювання та державою у пріоритетні галузі економіки. Концентруючи основну масу фінансових ресурсів і спрямовуючи кредитні потоки в ефективні галузі економіки, банки відіграють провідну роль у розвитку кожної країни. На банківський сектор в Україні припадає понад 90% усіх фінансових послуг. Проте, світова фінансова криза, несприятливі політичні та військові події, скорочення виробництва, інфляційний тиск на економіку, зниження інвестиційної активності суттєво послабили банківський сектор та значно ускладнили умови його функціонування.

В Україні, як і в більшості країн світу, існує дворівнева банківська система, де на першому рівні знаходиться центральний банк - Національний банк України, на другому - комерційні банки [1]. Національний банк є особливим, незалежним від Уряду, органом державного управління України, основними функціями якого є формування грошово-кредитної політики країни, емісія та забезпечення стабільності національної валюти - гривні, управління державними золотовалютними резервами, регулювання та нагляд за діяльністю

комерційних банків. Національний банк України надає кредити комерційним банкам, управляє їх касовими резервами та забезпечує розрахунки між ними. Отримання прибутку не є основною метою НБУ, але він може виникати в процесі його діяльності.

Отримання прибутку, через обслуговування фізичних і юридичних осіб та іншу інвестиційну діяльність, є метою діяльності комерційних банків. Їх, станом на 1 січня 2018 року, в Україні налічувалося 82, що на 14 банків менше ніж роком раніше (96 банків станом на 01.01.2017). Загальні активи всіх банків складали 1 трильйон 336 мільярдів гривень, що на 6,37% більше, ніж роком раніше (1,256 трлн. грн. на 01.01.2017). Банківська система України вже четвертий рік поспіль є збитковою. У 2017 році, сукупно усі банки в Україні зазнали збитків на 24,3 мільярда гривень, що, втім, є в 6,5 раза менше ніж роком раніше (159,3 млрд грн збитків у 2016 році).

Виділяють наступні специфічні функції банківської системи України:

1. створення грошей і регулювання грошової маси;
2. трансформаційна функція;
3. стабілізаційна функція.

Функція створення грошей і регулювання грошової маси полягає в тому, що банківська система оперативно змінює масу грошей в обігу, збільшуючи або зменшуючи її відповідно до зміни попиту на гроші. У виконанні цієї функції беруть участь усі ланки банківської системи (НБУ і комерційні банки), і вона стосується всіх напрямів банківської діяльності.

Для банківської системи характерна трансформаційна функція, яка полягає в тому, що банки, мобілізуючи вільні кошти одних суб'єктів господарювання і передаючи їх іншим, мають можливість змінювати (трансформувати) величину й строки грошових капіталів та фінансові ризики.

Банківська система також виконує стабілізаційну функцію, тобто функцію забезпечення сталості банківської діяльності та грошового ринку. Для банківської діяльності характерна висока ризикованість і банки працюють в умовах постійної і підвищеної загрози втрати грошей та банкрутства, тому боротьба з ризиками є важливим завданням не лише окремих банків, а й усієї банківської системи [3].

Головними ризиками та особливостями банківської системи України на сучасному етапі є:

1. Найбільшу зону ризику формують банки, які перебувають у власності держави. Після націоналізації рік тому «ПриватБанку» частка держави у банківському секторі зросла до 60 %. І хоча після трьох років збитків банківська система вийшла на прибуток, низька операційна ефективність державних банків залишається джерелом ризиків.

2. Україна стала світовим лідером із концентрації у портфелях фінустанов проблемних кредитів (в липні 2017 року - 58 %). Лідерами з цього показнику також є держбанки, частка проблемних кредитів у їхніх портфелях становить у середньому 70 %. Головні причини встановлення антирекорду: незахищеність прав кредиторів, слабка правоохоронна система та корумповані суди.

3. Зростання обсягів споживчого кредитування населення. Після трирічної паузи розпочалося кредитування населення та бізнесу. Відновлення стартувало з роздрібного сегменту. Банки нарощують портфелі кредитів фізичним особам, насамперед, споживчих. Водночас у НБУ зазначили, що хоча з початку року населення вже позичило в банків понад 20 млрд. грн, за рівнем кредитування фізичних осіб Україна й надалі залишається на останньому місці в Європі. Хоча це й не дивно, адже в цьому сегменті зберігаються надзвичайно високі ставки кредитування. Наприклад, за готівковими кредитами банки встановлюють відсоткові ставки 40-120 % річних, що свідчить, що українська банківська система все ще «хвора» і далека від нормального функціонування, адже такі високі ставки, по суті, свідчать про те, що одні клієнти платять за тих, хто не обслуговують свої кредити.

4. В НБУ вважають, що загалом ситуація в реальному секторі економіки покращилася. Рентабельність у більшості галузей перевищує докризові показники. Підприємства генерують достатньо коштів для вчасного обслуговування кредитів, з’являється усе більше привабливих для нового кредитування компаній. За збереження макрофінансової

стабільності та прогресу в захисті прав кредиторів варто очікувати пришвидшення зростання нових кредитів бізнесу – насамперед, малому та середньому.

5. Відсоткові ставки за депозитами перебувають на рекордно низькому рівні й будуть надалі знижуватися: ставки за валютними депозитами населення перебувають на історичних мінімумах, за гривневими - найменші за останні п’ять років. НБУ очікує на значне зниження ставок упродовж наступних 12-18 місяців. І все б тут було добре, якби тільки і вартість кредитів для населення знижувалася, але фактично зниження ставок зараз працює в один бік, що також свідчить про погану якість банківської системи України [2].

Отже, банківська система України переживає важкі часи, реагуючи, як лакмус, на зміни в економічному та соціальному середовищі скороченням кількості банків, що у ній функціонують, скороченням обсягів їх регулятивного капіталу. Щорічне нарощення запасів ліквідності банками України, наслідком якого є зменшення доходності, із одночасним нарощенням витрат призвело до суттєвого зменшення прибутків і навіть до виникнення постійних збитків у банківській системі України. Проте проблеми, які стоять перед українськими банками, не є неподоланними. Вони потребують лише цілеспрямованої роботи як органів державної влади, так і самих комерційних банків. Професіоналізм і накопичений практичний досвід більшої частини теперішніх працівників банківської сфери дозволяють сподіватися, що з часом в Україні сформується повноцінна банківська система, яка буде сприяти активному розвитку економіки країни.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про банки і банківську діяльність». Закон України від 20 березня 1991р. №872-XI. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/872-12 (дата звернення 13.03.2018).

2. Берчак І. Банківська система України: підсумки 2017 року. Міст.Online.Тижневик для українців всього світу. URL: http://meest-online.com/ukraine/economy/bankivska-systema-ukrajiny-pidsumky-2017-roku/ (дата звернення 13.03.2018).

3. Міщенко В. І. Банківські операції: підручник. - 2-ге вид., перероб. і доп. / В. І. Міщенко,. Н. Г. Слав'янська, О. Г. Коренєва. - К. : Знання, 2007. - 796 с.

Фурман І.М., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», ІІ курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач Сова В.М.

## ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Провідна роль у забезпеченні виконання державної функції щодо регулювання економічних процесів належить податкам, які справляються до бюджету [3]. Податкові надходження посідають провідне місце серед різних методів мобілізації бюджетних ресурсів та інструментів державного регулювання економіки, вони є найбільш адекватним і об’єктивним відображенням стану національної економіки [5].

Дослідження та аналіз формування системи податкових надходжень в структурі Зведеного бюджету України є достатньо складним та багатостороннім процесом.

Відповідно до ст. 6 Бюджетного кодексу України, зведений бюджет є сукупністю показників бюджетів, що використовуються для аналізу та прогнозування економічного і соціального розвитку держави [1].

Держава в особі законодавчих органів визначає склад доходів бюджету. Відповідно до бюджетної класифікації бюджет України наповнюється за рахунок податкових надходжень, неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом, цільових фондів та інших джерел.

Проаналізуємо динаміку доходів Зведеного бюджету України (без урахування міжбюджетних трансфертів) у 2015-2017 роках (табл.1).

Таблиця 1

**Динаміка доходів Зведеного бюджету України (без урахування міжбюджетних трансфертів) у 2015-2017 рр.***

| Доходи | 2015 р. | | 2016 р. | | 2017 р. | | Темп приросту, % | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | млн. грн. | % | млн. грн. | % | млн. грн. | % | 2016/2015 | 2017/2016 |
| Податкові надходження, у т.ч.: | 507636 | 77,85 | 650782 | 83,13 | 828159 | 81,45 | 28,20 | 27,26 |
| - податок та збір на доходи фізичних осіб | 99983 | 15,33 | 138782 | 17,73 | 185686 | 18,26 | 38,81 | 33,80 |
| - податок на прибуток підприємств | 39053 | 5,99 | 60223 | 7,69 | 73397 | 7,22 | 54,21 | 21,88 |
| - рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів | 41958 | 6,43 | 46608 | 5,95 | 51132 | 5,03 | 11,08 | 9,71 |
| - податок на додану вартість | 178453 | 27,37 | 235506 | 30,08 | 313980 | 30,88 | 31,97 | 33,32 |
| - акцизний податок | 70796 | 10,86 | 101751 | 13,00 | 121451 | 11,95 | 43,72 | 19,36 |
| - податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції | 40301 | 6,18 | 20371 | 2,60 | 24542 | 2,41 | -49,45 | 20,48 |
| - збори на паливно-енергетичні ресурси | 7245 | 1,11 | 279 | 0,04 | -12 | 0,00 | -96,15 | -104,30 |
| - місцеві податки і збори | 27041 | 4,15 | 42262 | 5,40 | 53282 | 5,24 | 56,29 | 26,08 |
| - інші податкові надходження | 2806 | 0,43 | 5000 | 0,64 | 4701 | 0,46 | 78,19 | -5,98 |
| Неподаткові надходження, у т.ч.: | 140154 | 21,49 | 125503 | 16,03 | 154371 | 15,18 | -10,45 | 23,00 |
| - доходи від власності та підприємницької діяльності | 71563 | 10,97 | 53364 | 6,82 | 73895 | 7,27 | -25,43 | 38,47 |
| - адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної діяльності | 17854 | 2,74 | 11387 | 1,45 | 14418 | 1,42 | -36,22 | 26,62 |
| - власні надходження бюджетних установ | 41693 | 6,39 | 48950 | 6,25 | 52478 | 5,16 | 17,41 | 7,21 |
| - інші неподаткові надходження | 9044 | 1,39 | 11802 | 1,51 | 13580 | 1,33 | 30,50 | 15,07 |
| Доходи від операцій з капіталом | 1799 | 0,28 | 1594 | 0,20 | 2160 | 0,21 | -11,40 | 35,51 |
| Цільові фонди | 559 | 0,09 | 783 | 0,10 | 30467 | 3,00 | 40,07 | 3791,06 |
| Інші надходження | 1883 | 0,29 | 4197 | 0,54 | 1631 | 0,16 | 122,89 | -61,14 |
| Усього доходів (без урахування міжбюджетних трансфертів) | 652031 | 100,00 | 782859 | 100,00 | 1016788 | 100,00 | 20,06 | 29,88 |

** Складено автором на підставі джерела [4, 6]*

Переважна частина доходів зведеного бюджету (81,45%) формується за рахунок податкових надходжень. Протягом 2015-2017 років спостерігається тенденція до зростання податкових платежів у абсолютних значеннях. У 2017 році до зведеного бюджету надійшло 828159 млн. грн. податкових надходжень, що на 177377 млн. грн., або 27,26% більше відповідного показника минулого року.

У структурі доходів Зведеного бюджету України найбільшу питому вагу займають податки: ПДВ (30,88%), податок та збір на доходи фізичних осіб (18,26%), акцизний податок (11,95%), податок на прибуток підприємств (7,22%), рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів (5,03%).

Податок на додану вартість сьогодні забезпечує більш як третину зведеного бюджету та лишається основним джерелом його наповнення. Так, у 2017 році надійшло 313980 млн. грн. ПДВ, що на 78474 млн. грн. перевищує відповідний показник попереднього року. Надходження податку та збору на доходи фізичних осіб за 2017 рік становили 185686 млн. грн., що на 46904 млн. грн., або на 33,80%, більше, ніж у 2016 році. Надходження акцизного податку становило 121451 млн. грн., що на 19700 млн. грн., або на 19,36%, більше, ніж у 2016 році. У 2017 році уперше за останні чотири роки було зафіксовано зростання обсягу

надходжень податку на прибуток підприємств. Так, у 2017 році до Зведеного бюджету України надійшло 73397 млн. грн. цього податку, що на 13174 млн. грн., або на 21,88%, більше, ніж попереднього року. У 2017 році надходження рентної плати продемонстрували зростання на 9,71%, до 51132 млн. грн., порівняно з 2016 роком.

Протягом періоду, що аналізується, зросли обсяги надходжень за всіма основними статтями податків за винятком зборів на паливно-енергетичні ресурси (-96,15% та -104,30%); податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції (-49,45% за 2016 рік) та інших податкових надходжень (-5,98% за 2017 рік). Зменшення надходжень від податків на міжнародну торгівлю у 2016 році спричинене зміною структури імпорту та падінням цін на світових ринках.

Таким чином, вагома частина податкових платежів формується за рахунок податків на споживання, які становлять основне податкове навантаження у вітчизняній економіці.

У результаті дослідження можна зробити висновок, що провідна роль у забезпеченні виконання державної функції щодо регулювання економічних процесів належить податкам, які справляються до бюджету. На сучасному етапі розвитку України головною передумовою забезпечення стабільних податкових надходжень повинна стати оптимальна податкова політика, яка може не тільки забезпечити фінансовими ресурсами потреби держави, але й здатна не позбавляти стимулів щодо пошуку шляхів підвищення ефективності та прибутковості різних сфер діяльності суб'єктів господарювання [2].

Для досягнення максимального ефекту в реалізації заходів податкової політики пріоритетність варто надавати таким, які сприяють економічному зростанню. а відтак – наповненню державної казни податковими надходженнями [3].

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17

2. Батицька А.О. Роль податкових надходжень у формуванні доходів Зведеного бюджету України / А.О. Батицька // Проблеми та перспективи розвитку національної економіки в умовах глобалізації : матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної он-лайн-конференції молодих учених та студентів / ред. кол. : Л. В. Козак, Т. І. Галецька та ін. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2016. – С. 4-5.

3. Глухова В.І. Аналіз податкових надходжень до Державного бюджету України в сучасних умовах / В.І. Глухова // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – 2017. – № 5 (27). – С. 111-114.

4. Звіт про виконання Зведеного бюджету України за 2017 рік. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу:http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=391169

5. Нікітішин А.О. Податкові надходження; сучасний стан та роль у бюджетній політиці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/32_PRNT_2013/Economics/3_149335.doc.htm

6. Статистичний збірник Міністерства фінансів «Бюджет України – 2016». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.minfin.gov.ua/news/view/statystychnyi-zbirnyk-ministerstva-finansiv--biudzhet-ukrainy--?category=bjudzhet&subcategory=poperedni-bjudzheti.

Цесар В.В., економічне факультет,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», 2 ст. курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник –к.е.н., доцент Скрипник Г.О.

## ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОКРАЩЕННЯ

Створення сприятливих умов розвитку бізнес-клімату в Україні одна з найактуальніших питань збільшення економічного потенціалу України, адже на даний момент наша країна перебуває в складній економічній ситуації внаслідок продовження військових операцій на сході та окупації Криму. На сьогодні в Україні створене правове поле

для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні.

За даними Держстату за 2017 рік в економіку України іноземними інвесторами з 76 країн світу вкладено 1218,2 млн.дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу) рис.1.

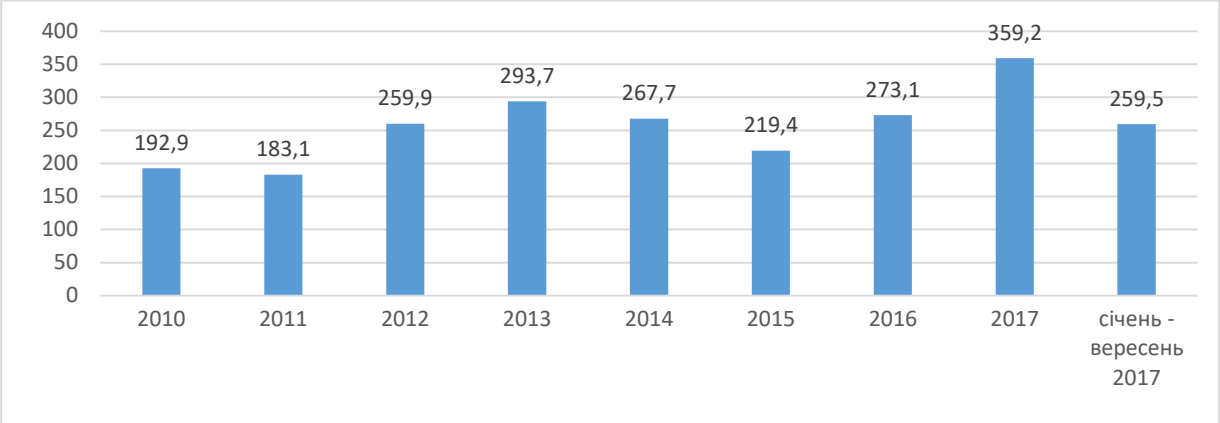


Рис. 1 Обсяг прямих іноземних інвестицій, млрд дол США

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 31.12.2017 року становив 39719,8 млн.дол. США рис. 2.

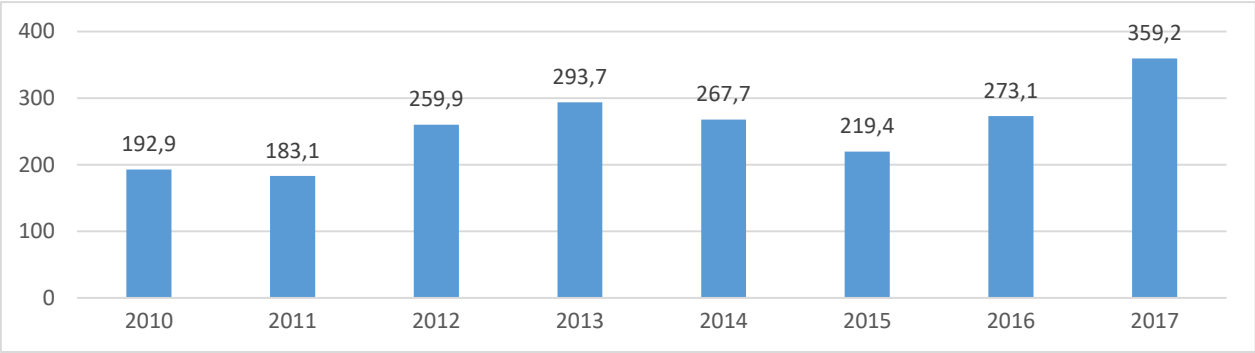


Рис. 2 Вкладення прямих інвестицій (акціонерного капіталу, млрд дол США)

Найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність – 25,8% та підприємств промисловості – 27,3 %.

До основних країн-інвесторів належать Кіпр –25,7 %, Нідерланди – 16,5%, Російська Федерація – 11,1%, Велика Британія – 5,5%, Німеччина – 4,6%, Віргінські Острови (Брит.) - 4,2%, і Швейцарія – 3,9%.

Обсяги освоєння капітальних інвестицій підприємств України у 2017 році складають 259,5 млрд. грн., що на 20,7 % більше від обсягу капітальних інвестицій за період 2016 року.

Провідними сферами економічної діяльності за обсягами освоєння капітальних інвестицій є: промисловість – 33,6%, будівництво – 13,0%, сільське, лісове та рибне господарство – 15,8%, інформація та телекомунікації – 4,3%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,5%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 7,7%, державне управління й оборона, обов`язкове соціальне страхування – 5,1% [1].

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у січні-вересні 2017 року освоєно 72,7 відсотка капіталовкладень. Частка кредитів банків та інших позик у загальних обсягах капіталовкладень становила 5,5 відсотка. За рахунок

державного та місцевих бюджетів освоєно 8,7 відсотка капітальних інвестицій. Частка коштів іноземних інвесторів становила 1,8 відсотка усіх капіталовкладень, частка коштів населення на будівництво житла – 8,5 відсотка. Інші джерела фінансування становлять 3,3 відсотка (рис.3).

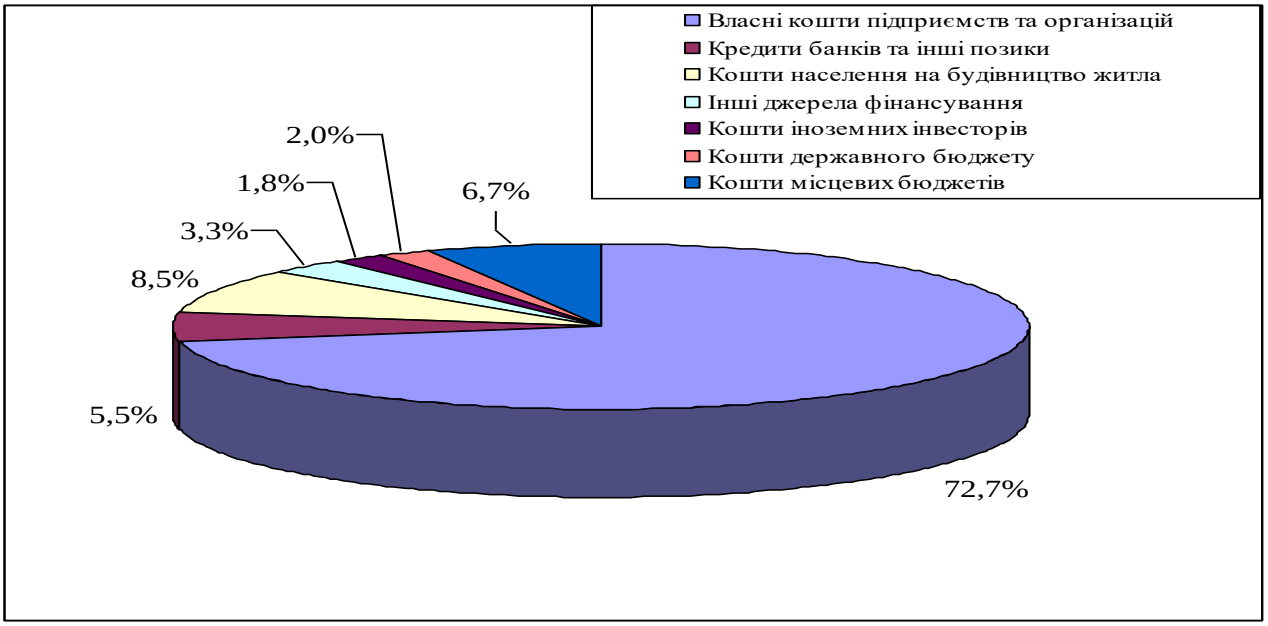


Рис. 3 Розподіл капітальних інвестицій за джерелами фінансування у 2017 році, %

У рейтингу Doing Business 2018 Україна піднялась на +4 пункти і посіла 76 позицію зі 190 країн світу. Найбільший прогрес Україна продемонструвала у таких складових рейтингу: +105 пунктів (за 140-го на 35-те місце) по компоненту "одержання дозволів на будівництво" — завдяки зменшенню пайової участі в Києві з 10 до 2% та зниженню вартості послуг з технагляду; + 41 пункт по "сплаті податків" за зменшення та уніфікацію ставки ЄСВ [2].

Для підвищення рівня інвестиційної привабливості нашої країни та активізації інвестиційної діяльності як на макро, так і на мікрорівнях необхідно:

- уряду та керівництву країни дотримуватися активної позиції щодо залучення інвестицій;
- підтримувати на державному рівні програми та проекти зарубіжних та вітчизняних інвесторів;
- продовжувати формування сприятливого інвестиційного клімату;
- забезпечувати прозорість, «партнерські» відносини між державою та інвестором;
- розвивати інвестиційний ринок та сприяти його інтеграції у світовий простір.

Інвестиційна діяльність в Україні потребує формування позитивного інвестиційного клімату, основними рисами якого повинна стати досконала законодавча база, політична стабільність у країні та високий рівень захищеності інвестора. Досягнення високого рівня привабливості інвестиційного клімату та подолання інших існуючих проблем можливо лише завдяки виваженій та своєчасній інвестиційній політиці держави, яка повинна спиратися на зарубіжний досвід та реалізовувати пріоритетні напрями сприяння інвестиційної активності в Україні. З метою покращення інвестиційного клімату в Україні необхідно провести ряд заходів, націлених на створення і функціонування стабільної економіки. До таких можна віднести: підвищення рівня загального розвитку регіону та рівня розвитку інвестиційної інфраструктури; покращення демографічної характеристики; контроль рівня криміногенних, екологічних та інших ризиків; удосконалення нормативно-правової бази інвестування, забезпечення стабільності у податковому законодавстві, вдосконалення нормативно-правової бази інвестування, зміцнення договірної дисципліни, створення системи гарантій стабільності для забезпечення довгострокового фінансування інвестиційних проектів тощо.

Отже, для подальшого покращення інвестиційного клімату України найважливішим є удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:


1. Статистичні дані Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/
2. Офіційний сайт рейтингу Doing Business 2018. [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://www. doingbusiness.org



Шевченко О.О., ННІ фінансів, банківської справи
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», ІІІ курс,
Університет державної фіскальної служби України,
Науковий керівник – викладач Деміденко Л.С.


## ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Конституція України гарантує громадянам України безкоштовну медичну допомогу в державних та комунальних закладах охорони здоров'я та передбачає, що охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних програм. Як і багато інших країн Східної Європи та СНД, Україна витрачає на охорону здоров'я понад 7 % ВВП**.** Так само, як і в країнах СНД, в Україні майже половина цих витрат надходить із кишень пацієнтів. У наших західних сусідів частка таких витрат значно нижча. За показником абсолютних витрат на охорону здоров'я на душу населення Україна – з її низьким ВВП – пасе задніх у своєму регіоні [2].

Отже, з одного боку держава дає гарантії на безкоштовну медицину, а з іншого таких коштів в державі просто не існує. Правова база для існування й повноцінного функціонування приватних медичних закладів не розробляється. Приватні медичні заклади працюють на основі Закону "Про підприємницьку діяльність" та ліцензій, що надаються Міністерством охорони здоров'я на 1-3 роки. Через неплатоспроможність більшості населення попит на послуги приватних медичних закладів не настільки вже й значний і його зростання відбувається дуже низькими темпами. Водночас сформувався великий тіньовий ринок медичний послуг, де завдяки уникненню від сплати податків, оренди (якщо державний лікар практикує приватне лікування на місці роботи в державній лікарні) ціни на медичні послуги нижчі від цін в приватних закладах [3]. Більшість українців «дякують» за лікування в кишеню лікареві чи у вигляді так званого «благодійного внеску» (насправді – обов'язкового). Крім того, кошти, що є в системі, використовують неефективно.

Попри те, що українці роблять внесок на медицину щороку у розмірі близько 3 млрд. грн. через податки, 640 тисяч українських сімей зазнають фінансової катастрофи внаслідок хвороби через необхідність самостійно оплачувати вартісне лікування [3].

У розвинених країнах проблема невідповідності гарантій держави та можливістю їх виконання долається наявністю двох майже незалежних систем: державної медицини для бідного населення (мінімум найнеобхідніших послуг), та страхової для вищого та середнього класів. Безкоштовна медицина гарантована Конституцією України просто неможлива, навіть багата держава не "потягне" утримання сучасної медицини, адже сьогодні це дуже дорогі технології.

Для забезпечення необхідного рівня медичних послуг необхідні значні інвестиції в галузь. А як відомо медична галузь не належить до тих, де капітал обертається швидко. В даній галузі величина постійних витрат дуже велика й віддача від вкладеного капіталу з'являється не відразу, й навіть не через рік-два. Враховуючи великий рівень ризику в країні, нестабільну ситуацію в економіці, неповністю сформоване законодавство, брати на себе таку відповідальність інвестори не хочуть. У найкращому стані на сьогодні опинились галузі, де

необхідний стартовий капітал є невеликим, швидко обертається й прибутки є стабільними, це такі галузі, як: стоматологія та рефлексотерапія.

Через відсутність закону про приватну медичну діяльність необхідно оформляти на кожний вид послуг окрему ліцензію. Лікар-приватник не має права виписати навіть листок непрацездатності. Не може лікар-приватник і виписати рецепт психотропного препарату, того ж таки димедролу. Хоча законом це й не заборонено, але порядок видачі дозволів не розроблено, тож їх і не видають. Про оперування приватними лікарями не може бути і мови. Важко приватним клінікам конкурувати з державними в таких сферах як невідкладна допомога.

Ще однією проблемою законодавства є відсутність в Україні належної законодавчої бази щодо патентування, яка б дала змогу захистити інтереси українських вчених-медиків на світовому ринку. В державних медичних закладах техніка застаріла на 60-70%. Обладнання використовується 20-25 років, що в 2-3 рази перевищує можливий термін використання. Покращити ситуацію з забезпечення галузі охорони здоров'я високоякісними українськими ліками, обладнанням, матеріалами та послугами може страхова медицина, бо саме страхові компанії та фонди можуть грати роль провідного інвестора.

Однозначно позитивним впливом на фінансування медичної галузі є добровільне медичне страхування (ДМС) та може стати обов'язкове медичне страхування. Але, на сьогодні існує ряд чинників, які негативно впливають на розвиток ДМС та на впровадження системи державного медичного страхування: відсутність у населення позитивного досвіду взаємодії зі страховими компаніями; невизначеність статусу та перспектив державного медичного страхування у суспільстві; низький рівень реальних доходів населення, небажання робити страхові внески заздалегідь; незацікавленість роботодавців у страхуванні своїх працівників. Добровільним медичним страхуванням займаються переважно приватні комерційні страхові компанії, в той час як медичні страхові компанії нечисленні та малопотужні; свої зобов'язання страхові компанії виконують, спираючись на державні медичні установи, бо не мають змоги утримувати власну лікувально-профілактичну базу.

Основною формою медичного страхування є корпоративне страхування, яке забезпечують роботодавці своїм працівникам. У разі страхового випадку пацієнтам компенсують їхні особисті витрати, насамперед на придбання медикаментів, але не більше фіксованої суми. Страхувальники при цьому не є носіями фінансових ризиків, тобто не відповідають своїми коштами за ефективне використання ресурсів системи охорони здоров'я, а виступають пасивними «трансляторами» коштів.

Подальший розвиток державного медичного страхування неможливий без чіткого визначення обсягу державних гарантій щодо безоплатної медичної допомоги, що фінансується з бюджету, без розширення податкових стимулів для юридичних і фізичних осіб, широкого інформування громадськості щодо переваг державного медичного страхування. Однак навіть в разі виконання цих умов, державне медичне страхування навряд чи буде відігравати істотну роль у найближчому майбутньому через низьку платоспроможність населення [1].

Отже, медична реформа має забезпечити всім громадянам України рівний доступ до якісних медичних послуг та перебудувати систему охорони здоров'я так, щоб у її центрі був пацієнт. Міністерство охорони здоров'я (МОЗ) обіцяє, що бюджет почнуть розподіляти за медичними послугами, необхідними пацієнтам, на рівних для всіх громадян умовах. Пакет медичної допомоги, гарантований державою, визначатимуть виходячи з пріоритетів охорони здоров'я в Україні у обсязі можливостей державного фінансування. Державний гарантований пакет медичної допомоги (програма медичних гарантій) буде повністю «покрита» через систему державного солідарного медичного страхування.

Автономізація закладів первинної медичної допомоги є основним завданням реформи на перше півріччя 2018 року. Перетворення медзакладів з бюджетних установ на комунальні некомерційні підприємства (КНП) є обов'язковою умовою їхнього приєднання до реформи, адже лише в статусі КНП заклади охорони здоров'я зможуть укласти договори з Національною службою здоров'я України та отримувати пряме фінансування за надані послуги з Державного бюджету [4].

Також, існуватиме перелік медичних послуг, що їх повністю оплачуватиме держава, який щороку складатиме Уряд і затверджуватиме Верховна Рада, виходячи з потреб населення в медичному обслуговуванні, пріоритетів державної політики у сфері охорони здоров'я та обсягу доступних коштів у Державному бюджеті.

Буде створено Національну службу здоров'я України (НСЗУ) – центральний орган виконавчої влади, який в інтересах пацієнта оплачуватиме надані медичні послуги (коштом Державного бюджету в межах програми медичних гарантій). Тобто послугу отримуватиме пацієнт, а платитиме медичному закладу за неї держава. Вартість послуг визначатиметься на основі єдиних національних базових тарифів та вимог до якості.

Держава переходить від утримування мережі медичних закладів, які надають безоплатні послуги (як відомо, цей варіант у нас працював, і не надто добре), до стратегічної закупівлі послуг у цієї мережі. Окрім того, на перехідний період, протягом 2018-2019 років, паралельно існуватиме також можливість фінансування первинної медичної ланки через механізм медичної субвенції. До 2020 року всі заклади усіх рівнів надання медичної допомоги мають перейти на нову систему фінансування шляхом укладання договорів із НСЗУ.

Таким чином, на зміну командно-адміністративній моделі відносин має прийти контрактна. Це означає, що відносини регулюватимуться договорами про медичне обслуговування населення з чітко визначеними параметрами фінансування результату.

Підсумовуючі вище викладене, зазначимо, що ефективний розвиток ринку медичних послуг не можливий без вирішення економічних, політичних, соціальних питань, реорганізації всієї системи надання медичної допомоги, зміни структури медичної освіти.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Гапонова Е.О. Ринок медичних послуг в Україні: проблеми та протиріччя //Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal) | EKONOMIA. – 2016. – №6. – С. 24-26. [Електронний ресурс] : Режим доступу: http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/15362/1/eesj_6_p3_24-26.pdf

2. Неефективні аспекти охорони здоров'я в Україні: чи справді якість відповідає ціні? [Електронний ресурс] : Режим доступу: https://voxukraine.org/uk/neefektivni-aspekti-ohoroni-zdorov-ya-v-ukrayini-chi-spravdi-yakist-vidpovidaye-tsini/

3. Ринок медичних послуг в Україні: проблеми і перспективи [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://ua.textreferat.com/referat-15821-2.html

4. Реформа системи охорони здоров'я / Урядовий портал [Електронний ресурс] : Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-sistemi-ohoroni-zdorovya

Шкуропатська А. І., економічний факультет,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», 2 ст. курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник – к.е.н., доцент Данилевська-Жугунісова О.Є..

## ЛІЗИНГ ЯК ФОРМА ІНВЕСТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

На сьогоднішній день тема фінансового лізингу набуває значної актуальності. Лізинг має неабияке значення для розвитку виробництва у період кризи у сільському господарстві. Під час економічних потрясінь, значного безробіття, невеликої купівельної спроможності цей вид діяльності, завдяки своїй особливій економічній природі, здатний значно підвищити розвиток аграрного сектора економіки, а на міжнародному рівні – створити і закріпити нові зв'язки з іноземними інвесторами.

Згідно із ч.1 ст.192 Господарського Кодексу України «лізинг – це господарська діяльність, спрямована на інвестування власних або залучених фінансових засобів, коли одна сторона (лізингодавець) надає за договором лізингу у виключне користування другій стороні (лізингоодержувачу) на визначений строк майно, яке належить першому або придбається ним у власність (господарське відання) за дорученням або узгодженням лізингоодержувача у

відповідного постачальника (продавця) за умови, що лізингоодержувач сплачує періодичні лізингові платежі» [1].

Існує декілька причин, що обумовлюють швидке і широке розповсюдження лізингу у діловій практиці: це і значні переваги, які мають учасники господарчого обігу, і заохочення з боку держави, що розглядає лізинг як ефективний засіб стимулювання науково-технічного прогресу, який використовують у сфері аграрного виробництва. Тому вагоме значення лізинг має для розвитку сільського господарства.

Залучення інвестиційних ресурсів кожне підприємство вирішує по-своєму, зазвичай звертаються до кредитування чи оренди основних засобів. Проте, у ситуації світової фінансової кризи, коли доступ до таких засобів майже відсутній, вільних кошти стають дефіцитом, а надавати кредити під заставу майна банкам стає невигідною, починається пошук альтернативних варіантів інвестування. Світова практика доводить, що саме лізингові операції є найбільш доцільним і мобільним методом фінансування, а отже можуть сприяти збереженню ліквідності більшості підприємств, а також їхньому подальшому розвитку.

Оскільки в сучасних ринкових умовах матеріально-технічна база у сфері аграрного виробництва потребує певної інноваційної стратегії, то забезпечення її окремими технічними засобами неможливе без впровадження лізингу.

У сільському господарстві на сьогодні зосереджено близько 5% основних засобів. В їхній структурі більше третини займають машини та обладнання. На жаль, за оцінками експертів значна частина їх є фізично та морально застарілою. Для обґрунтованого відтворення машино-тракторного парку аграрний сектор потребує щорічних інвестицій в сумі 10-11 млрд. грн.

В наш час більшість сільськогосподарських підприємств відчувають нестачу оборотних коштів, тому не готові до масового технічного переоснащення виробництва. По мірі можливостей вони беруть банківські кредити, залучають бюджетні та інвестиційні кошти. Користується попитом серед товаровиробників і така послуга як лізинг.

Використання лізингу в агропромисловому комплексі сприятиме технічному оновленню підприємств, створенню нових виробництв, підвищенню продуктивності праці, випуску конкурентоздатної продукції.

Сьогодні лізинг – це проста та ефективна фінансова схема, яка поєднує інтереси власників фінансового капіталу і виробників шляхом застосування лізингових операцій реалізується близько 15 % інвестицій у світі та 35% інвестицій у країнах з розвиненою економікою.

Для аграрних виробників фінансовий лізинг є найбільш оптимальним, привабливим та гнучким способом технічного переоснащення. Лізингові послуги сприяють мобілізації коштів для розширення господарської діяльності. Обсяг залученого лізингового фінансування і сума лізингових платежів повністю включаються лізингоотримувачем в собівартість продукції, що виробляється за допомогою предмету лізингу або на витрати, пов'язані з основною діяльністю. Лізингові схеми інвестування надають можливість використання механізму прискореної амортизації.

В Україні лізинг як форма товарного кредитування перебуває на стадії становлення, а ринок лізингових послуг має великий потенціал.

Сьогодні найактивнішими операторами на ринку лізингу автотранспорту можна назвати такі лізингові компанії, як: “Перша лізингова/Hertz”, “Avis Rent a Car”, “Оптима лізинг”. Лідером серед лізингодавців з обладнання та устаткування виступає «Українська лізинова компанія», створена як дочірня компанія від «Укрсиббанку». Також до найбільших українських лізингових компаній належить «Українська фінансова лізингова компанія», «Укрдержлізинг», «Укрексімлізинг».

Схеми лізингового фінансування забезпечують цільове використання інвестицій; передане у лізинг майно, що залишається на балансі лізингодавця, є гарантом надійності угоди. Організація лізингових відносин більш ефективна на базі галузевої лізингової компанії, яка враховує виробничі інтереси аграріїв і підтримує спеціальні програми. Такою компанією є Державне публічне акціонерне товариство «Національна акціонерна компанія

«Украгролізинг». Ця установа позиціонується як важливий регуляторний інструмент держави, покликаний сприяти реалізації державної технічної політики щодо прискорення оновлення основних фондів аграрних виробників. НАК «Украгролізинг» вирізняється з-поміж лізингових компаній спеціалізацією щодо здачі в оренду сільгосптехніки. Більшість лізингових компаній об'єднані у Всеукраїнську асоціацію лізингу «Укрлізинг».

Також слід звернути увагу на низький рівень інформованості сільськогосподарських виробників щодо можливостей одержання державної допомоги на часткову компенсацію вартості сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва. Для отримання компенсації аграрному підприємству необхідно надати велику кількість документів, а рішення про доцільність її надання приймається на закритих засіданнях конкурсних комісій Міністерства аграрної політики та продовольства і облдержадміністрацій. Складний процедурний механізм і непрозорість отримання компенсації є причиною того, що основна маса вітчизняних товаровиробників, які такої підтримки потребують, залишаються поза її межами.

Проблемами, які гальмують розвиток лізингу є такі:

1. Брак стартового капіталу у лізингових компаній для фінансування своїх послуг: власними коштами лізингові компанії покривають лише десяту частину своїх витрат.

2. Відсутність податкових пільг фінансування лізингових операцій. Можна виділити лише пільги на страхування за лізинговим договором. Витрати на страхування не підлягають віднесенню до валових витрат, якщо перевищують 5% загальних витрат. Закон України «Про фінансовий лізинг» визначає, що з моменту початку дії лізингової угоди сторони можуть розглядати фінансовий лізинг як оперативний [2].

3. Незначні терміни дії лізингових угод. У вітчизняній практиці переважають договори середньострокової дії на відміні від зарубіжних компаній, де лізингові угоди укладаються на довгостроковий термін.

4. Невідповідність вітчизняного законодавства нормам міжнародного лізингового права.

5. Виражена тенденція вітчизняного лізингового ринку до залежності від імпорту: близько 80% лізингових операцій є операціями міжнародного лізингу.

6. Нестабільна економічна ситуація в країні як головна причина коротко терміновості дії укладених угод. У нинішніх нестабільних економічних умовах лізингодавці не можуть дозволити розстрочити виплати за лізинговими угодами на 5-7 років, що знецінює переваги лізингу, наприклад, перед кредитом.

7. Незацікавленість банків у довгостроковому кредитуванні лізингових угод.

Вирішення цих проблем на всіх рівнях забезпечить активізацію та розширення використання лізингових послуг для модернізації вітчизняного аграрного виробництва.

Отже, на загальнодержавному рівні розвиток лізингу – це не лише засіб стимулювання реалізації нової техніки, прискорення оновлення основних фондів, а й інтенсифікація розвитку національної економіки в цілому, підвищення її якісного рівня.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15

2. Закон України «Про фінансовий лізинг» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/723/97

Шмегельська В.О., відділення «Правознавство»,
Спеціальність «Правознавство», IV курс
Ірпінський державний коледж економіки та права,
Науковий керівник – викладач Калусенко В.В.

# НЕОБХІДНІСТЬ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У сучасних умовах розвитку економіки проблема модернізації та трансформації наявних пенсійних систем є однією з головних на порядку денному більшості країн світу, у тому числі й України. Сьогодні – створені і функціонують більше сотні недержавних пенсійних фондів, наявна вся необхідна інфраструктура для їх успішної діяльності, але немає найголовнішого – широкого охоплення юридичних та фізичних осіб системою недержавного пенсійного забезпечення. Серед причин такого стану справ є: незначні фінансові можливості підприємств і фізичних осіб, певна недовіра населення до нової форми пенсійного забезпечення і традиційна впевненість серед широкого загалу, що пенсії, як і раніше, має платити держава, але основне, на нашу думку, - низький рівень поінформованості населення, працівників і роботодавців про систему недержавного пенсійного забезпечення, її суть, а також відсутність послідовної державної інформаційної політики щодо діяльності недержавних пенсійних фондів.

Значний внесок у розвиток теорії та методів функціонування недержавного пенсійного забезпечення здійснено багатьма вітчизняними вченими, серед яких: С.Брагін, С.Онишко, Т.Паєнтко, Ю.Коваленко, Є.Григоренко, Є.Тканечнко, Л.Буряк, О.Василик, Т.Геніберг та ін.

Разом з тим варто зазначити, що перетворення України в соціальну державу, якою вона визначена на конституційному рівні, у реальному житті, а не лише на папері вимагає радикальної реформи соціального захисту населення країни. У свою чергу, конституційними засадами цієї реформи має стати те, що людина, її життя та здоров'я визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, що громадяни мають право на соціальний захист, який включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової непрацездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. При цьому згідно зі ст.3 Конституції пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом [1]

Проблема реформування наявної пенсійної системи є актуальною вже не перший рік. Про соціальну необхідність реформи свідчить рівень нинішніх пенсій, які становлять суму, нижчу за прожитковий мінімум. На державному рівні задекларовані основні напрями пенсійної реформи, зокрема, створення трирівневої системи пенсійного забезпечення, важливим елементом якої мають стати недержавні пенсійні фонди (НПФ). [2, с.24]

Станом на 30.06.2017 в Державному реєстрі фінансових установ містилася інформація про 64 недержавних пенсійних фонди та 22 адміністратори НПФ (довідково: станом на 30.06.2016 у Державному реєстрі налічувалось 66 НПФ та 22 адміністратори). Крім того, міститься інформація про 1 одноосібного засновника, який прийняв рішення про самостійне здійснення адміністрування створеного ним корпоративного недержавного пенсійного фонду (отримав ліцензію на провадження діяльності з адміністрування такого недержавного пенсійного фонду та відповідно до законодавства не потребує внесення до Державного реєстру фінансових установ). Згідно з даними Державного реєстру фінансових установ недержавні пенсійні фонди зареєстровано у 8 регіонах України. Найбільша кількість НПФ зосереджена у м. Києві – 46, або 71,9% від загальної кількості зареєстрованих НПФ. Адміністраторами недержавних пенсійних фондів укладено 66,5 тис. шт. пенсійних контрактів, що більше на 9,6% (5,8 тис. шт.) порівняно зі станом на 30.06.2016р. [3, с.1-2].

Як ми бачимо, на сьогоднішній день в Україні налічується понад 100 НПФ, проте вже котрий рік вони приречені на роботу за умов правового вакууму. Адже, існують значні перешкоди, що стоять на шляху ефективного розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення на сучасному етапі розвитку України. До таких перешкод відносять:

недостатній рівень державної підтримки в сфері пропаганди недержавного пенсійного забезпечення (далі – НПЗ), недосконаліть нормативно-правової бази з питань НПЗ, невирішені питання стосовно оподаткування та надання податкових пільг у системі недержавного пенсійного забезпечення тощо [4, с.150].

Отже, система добровільного недержавного пенсійного забезпечення – це так званий третій рівень такого забезпечення, основу якого становлять недержавні пенсійні фонди, що поділяються на відкриті, корпоративні та професійні. Відкриті пенсійні фонди створюються юридичними особами, а їх учасниками є громадяни незалежно від місця і характеру роботи. Особливістю даних фондів є те, що вони можуть створюватися на муніципальному рівні, що дає регіонам більш розширену можливість у вирішенні соціальних питань.

Недержавне пенсійне забезпечення набуває особливого соціального значення для роботодавців, оскільки може використовуватися як ефективний інструмент кадрової політики, внутрішнього джерела довготривалого фінансування проектів розвитку, податкового планування, корпоративного управління, підвищення рейтингу підприємства. Також важлива функція недержавної пенсійної системи полягає в тому, що являє собою джерело довготермінових інвестицій, необхідних для економічного розвитку країни. Саме тому керівники підприємств, працівники повинні усвідомлювати необхідність та важливість розвитку ринку недержавних пенсійних фондів, а саме шляхом впровадження корпоративних пенсійних програм.

**СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:**

1. Про недержавне пенсійне забезпечення// Закон України від 09.07.2003р. (редакція станом на 06.01.2018р.)

2. Брагін С. Недержавні пенсійні фонди на неефективному фондовому ринку - 2011. - № 1. - С. 24

3. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 30.06.2017 – С.1-2. Режим доступу:https://www.nfp.gov.ua/files/17_Dep_Repetska /NPF_II_kv%202017.pdf

4. Ткаченко Є.В. Перспективи розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. — 2013. — № 16 (205). — С. 150